EX LIBRIS
HENRY ROUSE VIETS

Harvard Medical Library
in the Francis A. Countway
Library of Medicine ~ *Boston*

VERITATEM PER MEDICINAM QUÆRAMUS

H. Viets
from
Wm Osler

Oxford
10.XII.18

THOMÆ SYDENHAM,
Medicinæ Doct. ac Practici quondam Londinensis Celeberrimi,

PRAXIS MEDICA EXPERIMENTALIS,
Sive

OPVSCVLA VNIVERSA,
Quotquot hactenus ab Autore ipso ultimùm revisa & aucta in lucem prodierunt,

Nunc primùm in unum collecta volumen, à mendis probè repurgatum, indicibusq; necessariis accuratissimis exornatum.

CVM S. CÆSAR. MAJ. ET SEREN. ELECT. SAXON. PRIVILEGIIS.

LIPSIÆ,
Apud J. THOM. FRITSCH.
M. DC. XCV.

LECTORI SALUTEM BIBLIOPOLA.

Uantò major Experientissimi Medicorum, Thomæ Sydenham, *non in Anglia solùm, sed & in aliis nostris regionibus post mortem etiam fama celebratur; tantò avidiùs semper ejus Scripta temporibus diversis edita ab omnibus, qui nobilissimam Artium Medicam ex Observationibus fidelissimè factis addiscere vel stabilire satagunt, fuerunt excepta. Quæ uti non pauca habentur, ita miraberis mecum haud dubiè, L. B. nullam hucusq; in publicum Editionem comparuisse, quæ omnia eadem atq; singula à mendis non minùs repurgata, ac novis Ad-*

ditamentis ab Autore adhuc vivo ultimùm locupletata in unum sociata Volumen exhiberet. Equidem Universa Autoris laudatissimi Opera aliquot in locis circumferuntur excusa, verùm penitùs ipsa, ubi in specie & cum Opusculis vel postremò auctis vel de novo planè divulgatis, conferre haud graveris, quàm plurima hinc inde deesse oppidò constabit. Insigni proin huic defectui ut convenientem nunc præcipuè temporis medelã afferrem, quo vel ipsa Opera ista imperfecta ceu maximã partem distracta obtinentur difficiliùs, sedulitate omni nullis sumptibus parcens singula, quotquot hactenùs celeberrimi nostri Autoris ultimùm non sine accessionibus egregiis lucem Scripta aspexerunt, conquisivi, Nob. Dn. D. Joh. Michaele Faust, Medico Famigerabili, alteram Editionem Tractatùs, qui Schedula Monitoria de Novo Febris

bris Ingressu inscribitur, benevolè Argentoratò subministrante, alias nullibi amplius venalem quod paucissima saltem ejus Exemplaria Londini An. 1688. typis exscripta fuerint. Conquisita verò eò, quò prodierunt ordine, in præsens, quod Lectori Benevolo hîc sisto Volumen, cùm emendatissimum, tùm Indicibus necessariis instructum, diligenter curavi compingi; etenim præter Opusculorum Seriem Elenchum Rerum ab Autore ipso in potiores Tractatus contextum mox in frontispicio exhibere, Verborum autem & Rerum Indicem sub calcem demum adjungere percommodum visum fuit copiosissimum accuratissimumque. Forsan Autoris Methodus curandi Febres, omnium primò cum publico Londini Anno 1666. communicata, unicè à nonnullis desiderabitur; sed negligentiæ prorsus ex additione ejus incur-

rissem notam, quia Observationibus circa Morborum Acutorum Historiam & Curationem inserta deprehenditur integra. Plura non addo, quàm ut laboribus hisce tuum in emolumentum, Lector Benevole, frui meisque conatibus Tibi porrò inserviendi velis favere.

SERIES OPUSCULORUM.

I. Obſervationes Medicæ circa Morborum acutorum Hiſtoriam & Curationem.

II. Epiſtolæ Reſponſoriæ duæ: prima de Morbis Epidemicis ab Anno 1675. ad Annum 1680. ad Robertum Brady M. D. ſecunda de Luis Venereæ Hiſtoria & Curatione ad Henricum Paman M. D.

III. Diſſertatio Epiſtolaris ad Guilielmum Cole, M. D. de Obſervationibus nuperis circa Curationem Variolarum Confluentium; nec non de Affectione Hyſterica.

IV. Tractatus de Podagra & Hydrope.

V. Schedula Monitoria de Novæ Febris Ingreſſu.

VI. Proceſſus integri in Morbis ferè omnibus curandis, unà cum graphicà delineatione.

Elenchus Rerum.

OBSERVATIONUM SECTIO PRIMA.

CAPUT. I.

De Morbis Acutis in genere.

MOrbus naturæ conamen in ægri ſalutem, *Pag.* 39. Morbi partim ab aere, partim à varia Fermentatione, & Humorum Putrefactione, *Ibid.* Peſtis & Arthritis Naturæ Medicatricis inſtrumenta, *p.* 40. Ratio Morborum Acutorum, *ibid.* Febres Intermittentes Acutis, licet minus propriè, accenſendæ, *p.* 41. Chronicorum ratio, *ibid.* Acuti ab aeris alteratione impreſſi Epidemici dicuntur, *p* 42. Acuti à particulari corporum ἀνωμαλίᾳ, quovis cujuslibet anni tempore invadentes, Intercurrentes ſeu ſporadici dici poſſunt, *ibid.*

CAPUT II.

De Morbis Epidemicis.

EPidemicos, tum à propriis quibusdam ſymptomatis, tum à medendi ratione diſpari, differre ab invicem conſtat, *Pag.* 43. Febrium Continuarum Epidemicarum diverſæ ſpecies, diverſa omnino Methodo ſunt curandæ, *p.* 44. Febres Stationariæ ab occultâ alteratione in terræ viſceribus aerem contaminante pendere videntur, *ibid.* Stationariæ dicuntur, quæ Generalem anni Conſtitutionem ſequuntur, neque extra illam comparent, *p.* 45. Intercurrentes, quæ omnibus annis competunt, *ibid.* Senſibiles aeris qualitates ad has producendas facere poſſunt,

non

non ad illas, *ibid.* Unde Epidemicorum alii Regulares, *p.* 45. alii Anomali, *p.* 46. Epidemici vel ſunt Vernales, vel Autumnales, *ibid.* Vernalium alii circa Æquinoctium Vernum ad ſtatum perveniunt, circa Solſtitium æſtivum evaneſcunt; alii Æquinoctium Autumnale, Brumaleque Solſtitium præſtolantur, *p.* 47. Cholera morbus per unum menſem, Dyſenteria, Febres Quartanæ, & Tertianæ Autumnales, vix ultra duos Epidemicè graſſantur, *ibid.* Intermittentes Autumnales aliquamdiu ſub Continuarum ſpecie nonnunquam latent, *p.* 48. Epidemici prædominantis genio σύγχρονοι omnes ſe accommodant, *p.* 49. Quo ab hyemis frigore preſſo, inferioris ordinis Epidemici ſe efferunt, *p.* 50. Diverſarum Febrium rationes à cauſa morbifica in humano corpore aggeſtâ perperam deducuntur, *p.* 51. In novis Febribus ad magna remedia tardius procedendum; Indicationem à Lædentibus & Juvantibus præſertim eſſe ſumendam, *ibid.*

CAPUT III.

Conſtitutio Epidemica annorum 1661. 62. 63. 64. Londini.

TErtianæ hujus Conſtitutionis ab Intermittentibus Tertianis aliis differentia, *p.* 55. Febris Continua hæc intermittentium quaſi compendium, *p.* 56. Unica hæc fuit Febris Continuæ ſpecies ab An. 61. ad Annum 65. *p.* 57. Quo ordine morbi Epidemici hanc Conſtitutionem pervadebant, & ſe mutuo excipiebant, *ibid.* Febris Continua hujus Conſtitutionis aliarum omnium præcipua videtur, *ibid.* Cæteris etiam frequentior, *ibid.* Symptomata ejus magis peculiaria, *p.* 58.

CAP. IV.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

FErmentationis atque Ebullitionis vocabula minus propriè in Febrium negotio uſurpantur, *p.* 58. In quibus differt ſanguinis ebullitio à liquorum vinoſorum fermentatione, *p.* 59. Febrilis ſanguinis commotio vel ad materiæ

 He-

laganum annoſum, vel aliud è generoſis, ſenibus in morbi fine confert ad phlegma viſcoſum expectorandum, *ibid.* Errores medentium quandoque in morbi malignitatem, & Scorbutum ſolent transferri, *p.* 78. Non tamen negatur Febres alias malignas eſſe, alias cum Scorbuto complicari, *ibid.* Refrigerantia & Enemata ſerius exhibita materiæ morbificæ deſpumationem, maxime in grandævis, retardant, *p.* 79. Adoleſcentulorum juxta cubantium calor his præ cæteris omnibus prodeſt. Cujus ratio redditur, *ibid.* Symptomata quædam hujus Febris propriam ſibi curam poſtulant, *p.* 81. Phrenitis & vigiliæ quo pacto tractandæ, *ibid.* Narcotica vigente Febre non proſunt, at in morbi declinatione præclaros effectus edunt, *p.* 82. Ejus rei ratio redditur, *ibid.* Ante diem duodecimum, vel etiam decimum quartum, non ſunt exhibenda, *ibid.* Æger, ſi id commode fieri poſſit, prius eſt purgandus, *p.* 83. Vigiliæ poſt Febrem quo modo conſopiendæ, *ibid.* Oleum Amygdal. dulcium in Tuſſi reliquis anteferendum, parcè at frequenter ſumendum eſt, *p.* 84. Narium Hæmorrhagia huic Febri ſymptomatica ut curanda ſit, *p.* 85. Ea nonnunquam permittenda; utpote qua morbus Criticè aliquando ſolvitur, *p.* 86. Poſt Hæmorrhagiam immodicam quamlibet purgandus eſt æger, ne recidivam patiatur, *ibid.* Singultus, ſenibus maximè accidens poſt copioſas evacuationes, ſæpe mortis eſt prænuncius, *ibid.* Diaſcordii doſis liberalior ſpecificis omnibus in eo ſedando præfertur, *pag.* 87. Diarrhœa ob vomitorii in principio exhibendi omiſſionem oborta Emetico ſiſtenda eſt. Si ea exhibito Emetico nihilominus ſupervenerit, Enema Aſtringens injiciendum, *ibid.* Ad genuinam ſanguinis depurationem duplex ſecretio requiritur, & quæ per Fæces fit, & quæ per flores, *p.* 89. Hæc ſenſim & paulo pleniori διαπνοῇ potius quàm ſudore manifeſto peragitur ut plurimum, *ibid.* Separatione hâc per flores jam factâ, minus periculoſa eſt Diarrhœa, *ibid.* Paſſionis Iliacæ cauſa duplex, obſtructio & irritatio, *p.* 89. Quo pacto ea producitur, *p.* 90. Argenti vivi & Globulorum uſus in Ileo parum conducunt, noxam ſæpe inferunt, *p.* 91. Methodus quâ Ileus curandus eſt, *ibid.* Ventri-

CAP. V.

Febres Intermittentes.

hora

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665. & 1666. Londini.

CAP. II.

Febris Pestilentialis & Pestis.

citandæ per ſe impar videtur, *ibid.* Nec Peſtis Epidemica erit, niſi accedente idoneâ aeris Diatheſi, *ibid.* Modus invadendi deſcribitur, *p.* 133. Repentina Exanimatio, niſi in peſtis admodum funeſtæ exordio, vix contingit, *ibid.* Quibus tumores ſine Febre & gravi aliquo ſymptomate prorumpunt, ii nullâ egent Curatione, *ibid.* Morborum Eſſentiæ perinde ac Animalium ſtirpiumve nos latent, *ibid.* Non cauſarum, ſed methodi experientiâ comprobatæ cognitione affectuum plurimorum curatio abſolvitur, *p.* 134. Peſtis eſt Febris ſui generis, à particularum ſanguinis ſpirituoſiorum inflammatione originem ducens, *ibid.* Febres Peſtilentes ab inflammatione ſunt remiſſiore, *p.* 135. Ignis ſacer Peſtis imago quædam, *ibid.* Peſtem ab inflammatione oriri pluribus argumentis conficitur, *pag.* 136. Alexipharmaca aliaque calidiora medicamenta per accidens tantùm proſunt, ſc. quatenus Diaphoretica ſunt, *pag.* 137. Vinum liberalius hauſtum & Antidota fortiora complures veriſimiliter in Peſtem præcipitarunt, *pag.* 138. In curandâ Peſte, aut Naturæ ſuccurremus ejusdem ductum ſequendo, aut methodum tutiorem ab ejus methodo diverſam ſubſtituendo, *ibid.* Alexiteria tam in hoc quam aliis morbis omnibus, evacuationem potius ſollicitando, quàm virtute aliquâ ſpecificâ prodeſſe videntur, *pag.* 139. Peſtis per Abſceſſus in Emunctoriis; Febris Peſtilens per Diaphoreſin maximè ex Naturæ lege ſolvi videtur, *ibid.* Diverſa itaque his morbis medendi ratio adhibenda eſt, *p.* 140. Sudores in Peſte excitati nonnunquam funeſti, *pag.* 141. Bubonis eruptionem materiam aliovorſum diſtrahendo ſæpe impediunt, *ibid.* In aliis morbis Naturæ ductum ſequi, in Peſte ei renunciare, Medicus tenetur, *p.* 142. Vel per ſanguinis miſſionem, vel per ſudores Peſtis expugnanda videtur, *ibid.* Phlebotomia largâ manu ac repetitis vicibus celebrata, nullo tumore protuberante, nemini adhuc, quod ſcimus, unquam funeſta, *pag.* 143. Parca, vel tumore jam conſpicuo inſtituta, quare ſemper damnoſa, *ibid.* Venæ-ſectionem in Peſte convenire plures iique graviſſimi Scriptores jampridem ſenſerunt, *ibid.* Botalli teſtimonium luculentiſſimum,

tissimum, exemplis probantis innumeris, Venæ-sectione in omni Peste supra omnia remedia salutarem esse, *ibid.* & *pag.* 144. Confirmatur idem Historiâ admirandâ & irrefragabili hîc apud nostros, *pag.* 146. Pestilentis Fermenti per διαφόρησιν dissipatio Evacuationi per Venæ-sectionem quo nomine anteferenda, *ibid.* Quibus illa urgetur difficultatibus, *ibid.* Maculæ purpureæ Pestilentiales à Fibrarum sanguinearum dissolutione oriri videntur, non secus ac Vibices à plagâ fortiori inflictâ, *p.* 147. Diaphoresi justo præmaturius abruptâ, Bubones prodire jam incipientes vel remeant, vel nunquam ad legitimos Abscessus perducuntur, *ibid.* Idem in Variolarum Abscessulis etiam accidit eâdem de causâ, *ibid.* Quibus argumentis Author inductus est, ut aliam ab eâ, quam hactenus cum successu usurpaverat, methodum, novæ huic Febri adaptaret, *p.* 148. Febres Continuæ circa veris finem & initium æstatis vel in Intermittentes, vel in Pleuritides aliosque Generis Inflammatorii morbos promptissimè facessunt, *pag.* 149. Febris Pestilentialis (dubitatur an non vera Pestis illa fuerit) tam Peste jam incipiente grassari, quam eâdem parciùs sæviente ab Authore Venæ-sectionibus repetitis curata fuit, *pag.* 150. Sanguis hîc aut sufficienti quantitate, aut non omnino dedetrahendus, *pag.* 151. Quam ob causam Author ab hâc methodo desistere coactus est, *ibid.* Ejus rei Historia, *ibid.* Qualem deinde medendi rationem substituit, *p.* 152. Venæ-sectio Diaphoresi præmissa, eam & tutiorem reddit, & expeditiorem, *ibid.* Capitis obtectio ad sudores ciendos multùm confert, *p.* 153. Ubi primùm materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis se exporrigunt, alvi profluvium & Vomitiones ab iisdem orta ultrò sedantur, *ibid.* Historiâ id confirmatur, *p.* 154. Diaphoresis ad naturalis diei spatium semper continuanda, *ibid.* Ab abstersione sedulo cavendum, *ibid.* Nec indusium nisi post horas 24. à finitis sudoribus mutandum, *ibid.* Si sudores citiùs abrumpantur, recrudescit illicò symptomatum sævitia, *ibid.* Objectioni Diemerbroechii respondetur, contra prolixiorem Diaphoresin, *p.* 155. Ostenditur ægros haud inde debiliores reddi, ac

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667, 1668. partim etiam Anni 1669. Londini.

CAP. II.

Variolæ Regulares.

ctæ ſunt, vel Confluentes, *ibid.* Diſcretarum ſymptomata ubi primùm invadunt, *ibid.* Eruptio quo tempore accidit & quo ſe habet modo, *p.* 162. Diſcretarum Hiſtoria, *p.* 163. *&* 164. Confluentium Hiſtoria, *p.* 166. *& ſeq.* Morbi magnitudo unde æſtimanda, *pag.* 168. Salivatio in Adultis, in Infantibus Diarrhœa Confluentes ferè ſemper comitatur, *ibid.* Febris ab inſultu primo uſque ad Eruptionem, dein circa tempus maturationis Puſtularum præcipuè dominatur, *p.* 169. Sub Veſperam exacerbatur morbus, *p.* 170. Variolis Diſcretis laborantes octavo, Confluentibus verò, undecimo die maximè intereunt, *ibid.* Illorum Cataſtrophe deſcribitur, *p.* 171. Regimen calidius quibus minus officiat, *ibid.* Horum item, *p.* 172. Alia ſymptomata utrique generi Variolarum communia recenſentur. Phrenitis ſc. Affectus Comatoſus, maculæ purpureæ, *ibid. & pag.* 173. Mictus ſanguineus, ſanguinis ſputum, à qua cauſa hîc naſcantur, *ibid. & pag.* 174. Urinæ ſuppreſſio totalis, quibus maximè contingit, & quo morbi tempore, *ibid.* Symptomata à frigore ſuſcepto oriunda pauca ſunt & raro occurrunt, *ibid.* Inflammatio videtur hic morbus tum ſanguinis, tum reliquorum etiam Humorum, *p.* 175. Duo habet tempora, ſeparationis & Expulſionis, *ibid.* indicationes Curativæ duæ. 1. Ut æquabilis tenor Ebullitionis conſervetur. 2. Ut Abſceſſuli ſuſtineantur debito modo, *p.* 176. Cavendum ne nimium aſſurgat Ebullitio, & quamobrem, *ibid.* Quo diutiùs natura ſeparationem molitur, eo certiùs & univerſaliùs eandem abſolvit, *p.* 177. Regiminis juſtò calidioris noxæ, *ibid.* Nondum conſtat vel unum ex eo periiſſe, quod Variolæ primo non eruperint, *p.* 178. Ebullitio Venæ-ſectione, Clyſteribus, Emeticis, Catharticis è contrario non eſt minuenda, *ibid.* A Venæ-ſectionis atque aliarum Evacuationum uſu promovetur ſæpiſſimè Eruptio, nunquam impeditur, *ibid.* Argumenta contra remedia Evacuantia, *p.* 179. Regimen calidius non tantùm ſecretionis, ſed quovis morbi tempore vitandum; & quâ de causâ, *ibid.* Cavendum pariter à frigore: à quo etiam puſtularum Eruptio impeditur, *p.* 180. Gradus caloris

CAP. III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

DEscribitur hæc Febris, *pag.* 200. & 201. Ejusdem cum Variolis prosapiæ omnino fuit, *ibid.* Methodo tamen eâdem, quâ illæ, curari non debuit, *p.* 202. Natura hic evacuationem per Ptyalismum designasse videtur, *ibid.* Unde oritur Diarrhœa tam in hoc morbo quàm aliis Inflammatoriis, *ibid.* In Febre Constitutionis Intermittentibus Epidemicæ, materia erat crassior, non nisi præviâ Digestione à sanguine separanda, *p.* 203. In hâc non item, *p.* 204. Ejus Curatio, *p.* 205. In hâc Febre, aliisque morbis Inflammatoriis, Phlebotomia & Refrigerantia parùm prodesse solent, si æger in lecto indesinenter se contineat, *ibid.* Æger in hoc morbo à sudoribus non levabatur, sed inde pejus habuit, *p.* 206. Quibus rationibus ductus Authorum plerorumque Theoriæ hic adversatur, *ibid.* Febris hæc à nudo potiùs calore, quàm ab humore aliquo è sanguine expellendo, pendere videtur, *p.* 207. *Cocta, non cruda sunt medicanda*, tam sudores respicit quàm Dejectiones, *ibid.* Venæ-sectio & sanguinis Contemperatio Diarrhœam huic morbo familiarem, præ cæteris sistebant, *ibid.* Regimen Calidum & periculosius erat, & pluribus gravabatur symptomatis, *p.* 208. Febris hæc per Salivationem non raro solvebatur, *pag.* 209. Quâ obortâ nulla convenit Evacuatio, *ibid.* Refrigerantia Salivationem promovent quam reprimunt Cardiaca Calefacientia, *ibid.* Diarrhœa Epidemica sine Febre, ejusdem cum hâc Febre essentiæ videbatur, eadem planè habens symptomata, & parem medendi Methodum postulat, *ibid.* & *p.* 210.

SECTIO

SECTIO QVARTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669. atq; integrorum 1670. 1671. 1672. Londini.

CAP. II.

Cholera Morbus.

CAPUT III.

Dysenteria.

TOrmina sine Dejectionibus nec suâ naturâ nec Curationis methodo multùm à Dysenteriis diffidebant, *pag.* 220. Dysenteria Autumni initio solet invadere, appropinquanti Hiemi cedens pro tempore, *ibid.* Dysenteriæ descriptio, *pag.* 221. Cardiacorum & regiminis Calidioris in hoc morbo incommoda, *ibid.* & *pag.* 222. Intestina quandoque Gangrænâ afficiuntur, *pag.* 222. Aphthæ mortem imminentem ut plurimum denunciant, *ib.* Hic morbus licèt Adultis, maximè Grandævis, sæpe exitialis, Infantibus perbenignus est, *p.* 223. Epidemici ubi primùm oriuntur principio magis spirituoso videntur inhærescere, & ad occasum vergentes magis crassi indies atque humorales redduntur, *p.* 224. Id contigit ob refractas particularum inimicarum vires, à quibus pendet Constitutio Epidemica, *ibid.* Probatur exemplo Pestis & Dysenteriarum, *ibid.* & *p.* 225. Curatio, *p.* 226. Dysenteria hæc Febris videtur in intestina introversa, *ibid.* Humores acres venâ sectâ revellendi & per Cathartica educendi. Sanguis Contemperandus, *ib.* Paregoricum quare temperatiùs hîc exhibendum, quàm post Purgationes solet, *p.* 227. Aqua Cardiaca temperatior post Venæ-sectionem & Catharsin semel celebratam concedenda; maximè Grandævioribus, *ibid.* Hi etiam lectulo magis addicendi, *pag.* 228. In morbo contumaciori Paregoricum singulis diebus manè & serò ad septimanas aliquot tutò potest, & debet exhiberi, *ibid.* Curatio alvi fluxus ad diarrhœam tantum assurgentis, *p.* 229. Infantes quo pacto in hoc morbo tractandi, *ibid.* Laudani Liquidi simplicior præparatio, *p.* 230. Narcoticorum vis non tam ab artificiosâ præparatione, quàm ipsius Opii excellentiâ nativâ videtur pendere, *pag.* 231. Opium est remedium Cardiacum præstantissimum, si non unicum, hactenus cognitum, *p.* 231. Dysenteriæ, incipiente illâ Constitutione, ad modum ferè Choleræ morbi

bi optimè curabantur, non item ſequentibus annis, *ibid.* & *pag.* 232. Dyſenteria eodem modo in Africâ per ea tempora ſanabatur, *p.* 233. Exempla aliquot adducuntur, *ibid.* Teneſmus ſub finem hujus morbi non eſt ab ulcere Recti, ſed à materiâ muſcosâ quâ inteſtina duplicantur, *p.* 234. Topicum qualecunque hic nocet, *ibid.* Sola Diæta Analeptica prodeſt, *ibid.* Dyſenteriæ inveteratæ Venæ-ſectione repetitâ curatæ exemplum, *p.* 235. Dyſenteria, cum non ſit Epidemica, Laudani ſolius uſu eſt curanda, *ibid.*

CAP. IV.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

FEbris Dyſenterica deſcribitur, *pag.* 236. Aphthæ unde tam in hâc Febre, quàm in Dyſenteriis pervicacioribus, *ibid.* Aeris qualitates manifeſtæ non ſunt cauſæ Epidemicorum productivæ; eos tamen vel excludunt, vel admittunt pro tempore, *p.* 237. Febris Stationaria, quæ ad Epidemicum prædominantem attinet, Julio potiſſimum ſævit: Autumno verò appropinquante, magno Epidemico cedit, *p.* 238. Nominatæ Febres ſymptomata varia à ſuâ naturâ aliena, à manifeſtis qualitatibus mutuantur, *pag.* 239. Unde tot Febres Novæ vulgo audiunt, *ibid.* Febris ſpeciem optimè dignoſcet, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligentiùs attenderit; & ad ſymptomata modum Evacuationis ſpectantia, *p.* 240. Ad Methodum inſuper, vel medicamentum, à quibus Febris facillimè vincitur, *ibid.* Febrium Stationariarum ſymptomata vel intenſiora ſunt, vel remiſſiora, prout intenduntur vel remittuntur ſymptomata Epidemicorum ad quos pertinent, *ibid.* Febris hæc eâdem Methodo quâ Dyſenteriæ curabatur, *ibid.* Niſi quod Paregorica Purgationibus interjecta obeſſent, *p.* 241. Tardiùs convaleſcentibus Laudanum in parva doſi, biduo triduove à poſtrema Catharſi elapſo rite conceder-

CAP. V.

Morbilli.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ hujus Conſtitutionis.

CAP. VII.

Colica Biliosa.

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1673. atque integrorum, 1674. 1675.

EXolescente Constitutione Dysenterica, Nova suboritur circa initium Julii 1673. Syllabus morborum se per hoc triennium excipientium, quo ordine invalescebant, recedebantque, *pag.* 273. *&c.* Dysenteria & Diarrhœa pro hujus Febris symptomatis potiùs quàm morbis Essentialibus erant habendæ, *pag.* 275. Post subitam tempestatis mutationem Catarrhi & Tusses se huic Febri adjungunt, unde nascuntur symptomata Peripneumonica & Pleuritica, Febre eadem manente, *pag.* 276. Constitutio hæc perquam est Anomala, ut & ejus morbi, *ibid.*

CAP. II.

Febris Continua hujus Constitutionis.

NAscente morbo majora erant Inflammationis signa, quàm eo jam provectiore, *pag.* 277. Symptomata huic Febri peculiaria recensentur, *ibid.* Affectus quidam Comatosus hanc Febrim comitabatur, nonnunquam in Aphoniâ desinens, *pag.* 275. Qui eo passu discessit, quo vires æger resumpsit, *ibid.* Remedia Calidiora & Diaphoretica symptoma hoc accersebant, *pag.* 279. Ubi primùm erupit hæc Febris nullum habuit Epidemicum sibi σύγχρονον, unde ejus species difficiliùs investigabatur, *ibid.* Phlebotomia in hâc Febre haud plus semel celebranda erat; repetitis Enematis ac Medicamentis refrigerantibus curatio absolvebatur, *pag.* 280. Epispastica posteriori cervici applicita hîc magis ex usu quàm in

aliis

aliis Febribus, *pag.* 281. Curatio, *ibid.* Enemata quo usque repetenda, *ibid.* Quare è lecto ſurgendum erat quotidiè, *pag.* 282. Cavendum tamen nè diutiùs quàm par eſt æger à lecto abfuerit, *pag.* 283. In morbi declinatione tutiùs æger in lecto jugiter decumbit, quàm vel initio, vel in ſtatu, & quare, *ibid.* Diaphoreſis non omni Febri debetur, *pag.* 284. Sudores à prævia Digeſtione fluentes proſunt, nocent alii, *ibid.* Intermittentium Paroxyſmi, & Febris ejus Conſtitutionis in παρακμῇ ſudorem Criticum poſtulant, *pag.* 286. Febris item Peſtilentialis vel primis morbi diebus, *ibid.* In hac Febris ſpecie, quæ ſine ſudoribus potuit fugari, non ſine diſcrimine ii ſollicitabantur, *pag.* 286. Stupor Comatoſus à nimia Curatricum diligentia ſudores importunè provocantium, ut plurimum invitabatur, *ibid.* Quo pacto ſymptoma hoc vincebatur, *pag.* 287. In Morborum curatione nocet quandoque feſtinatio, *pag.* 288. Etiam incongrua ciborum genera Convaleſcentibus nonnunquam indulgenda, *ibid.* Spiritus Vitrioli ad Phreneſin debellandam egregiè contulit, *pag.* 289. Dyſenteria ſymptomatica quo pacto tollebatur, *pag.* 290. Diarrhœa à Narcotico, ubi opus erat, ſiſtebatur, *pag.* 291. Narcoticorum uſus hoc ſolo in caſu hìc erat probandus, *ibid.* Convaleſcentium ſudores Nocturni unde orti, & quo modo tollendi, *ibid.*

CAP. III.

Morbilli.

MOrbilli Anomali hujus Conſtitutionis quibus maximè differebant à Regularibus jam deſcriptis, *pag.* 292. *&c.* Febris Morbilloſa nec Venæ-ſectionem tulit, nec Enemata: Methodo Morbillis dicatæ conceſſit, *pag.* 293.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

VAriolæ hujus Constitutionis nigras Anni 1670. satis referebant, *pag.* 294. Putredinis majoris erant soboles, naturæque magis crassæ ac inconcoctilis, *pag.* 295. Quanto mitior morbi species, tanto citiùs pustulæ ad maturitatem, morbus ad finem perducitur, *ibid.* Per tres hasce Constitutiones, posterior Variolarum species priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem, *ibid.* Species nova hæc videtur è priori jam inveterascente suborta, *pag.* 296. Morbi Epidemici ab aere effluviis à minerali aliquâ fermentatione repleto, oriri videntur, *ibid.* Eousque propagantur donec expiraverit subterranea illa halituum minera, *pag.* 297. Curatio, *ibid.* Indicationes plane contrarias suggerit hic morbus, *pag.* 298. Quæ in Variolis aliis Confluentibus feliciter cessit methodus, hîc non profecit, *ibid.* Spiritus Vitrioli omnem numerum absolvit, *pag.* 299. Quo tempore & modo exhibendus, *ibid.* Quæ ab eo liberaliùs sumpto commoda, *ibid.* Nihil ab eo incommodi, licèt Salivationem ferè sistat, cujus vicem subeunt Dejectiones aliquot, *pag.* 300. Nullum Variolarum vestigium vel apud Hippocratem vel Galenum, unde excusatior Methodus nova, cùm Modernorum tantùm Curationibus adversetur, *pag.* 303. In Curatione Febrium Variolosarum eadem pariter de causâ innovandum fuit, *ibid.* Videntur morbi certas habere Periodos pro occultis alterationibus, quæ terræ visceribus accidunt, pro variâ sc. ejusdem ætate ac duratione, *pag.* 304. Unde Novæ Morborum species exoriuntur, prioribus etiam extinctis, *ibid.*

CAP. V.

Tusses Epidemicæ cum Pleuritide & Peripneumonia supervenientibus.

EX improvisâ symptomatum mutatione Febris, quæ eadem manebat, pro Pleuritide Essentiali, aut Essentiali Peripneumonia ab incautioribus est habita, *pag.* 305. Medendi Methodus eadem quæ Febri hujus Constitutionis quadrabat; ab illâ vero, quæ Pleuritidi veræ conveniebat, longè diversa, *pag.* 306. Non eo anni tempore invadebat Febris hæc quo solet Pleuritis, *ibid.* Curatio, *ibid.* Tussis ex quâ περιφάσει nascitur, ut & Febris eam comitans, *pag.* 307. Nova hæc Febris in Febris Stationariæ tum regnantis nomen & familiam statim transit, *ibid.* Tussis sine Febre, abstinentiâ à carnibus, moderato exercitio, & Ptisanâ Pectorali Refrigerante curabatur, *ibid.* Nec Narcotica, nec Liquores Spirituosi, nec Diaphoretica hic tuto usurpabantur ad sedandam Tussim, *pag.* 308. Et quare, *ibid.* Enemata (tam in hâc quam aliis Febribus) fractis jam morbi viribus non sunt repetenda; maximè in Fœminis Hystericis, Virisque Hypochondriacis, *pag.* 309. Pleuritis vera solâ repetitâ Venæ-sectione curatur. In hâc Febre semel, vel ut plurimum bis, venam secasse satis erat, *pag.* 310. De Pleuresi maligna dicta, quæ Venæ-sectionem non fert, *p.* 311. In Pleuresi symptomaticâ non multo plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quàm Febris nomine, à qua pendet, educi debuerat, *ibid.* In Febrium Curatione Anni Constitutio, quatenus huic alterive Epidemico producendo favet, ob oculos semper est habenda, *ibid.* Curatio tussis sine Febre, *p.* 312. Malignitas in particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ adversantibus, consistere videtur, *pag.* 313. Particulæ dictæ assimilando agunt, *ibid.* Hæ in Peste sudoribus eliminari possunt: Non vero in iis Febribus, in quibus particulæ assimilantes non ita

ita ſunt ſubtiles, *pag.* 314. Uſu Calefacientium actuatæ, magis aſſimilant particulæ calidæ, & humores extenuati minus reſiſtunt, *ibid.* Docet experientia Purpureas Febrium maculas, & Variolarum Puſtulas nigras à calefacientibus augeri. A regimine vero moderatiori minui ſolere, *ibid.* Particulæ νοσηρὰὶ in Peſte ita quandoque ſubtiles ſunt, ut ne ſanguinem quidem in Ebullitionem attollant, unde æger ſine Febre perit, *pag.* 315. In malignis aliis Epidemicis ita parca Febris ſigna conſpiciuntur, nonnunquam ob Confuſionem in ſanguine & humoribus, nonnunquam etiam ob metaſtaſin mineræ malignæ in genus Nervoſum, vel alias corporis partes, *ibid.* Nulla alia Methodus Medendi malignitati qualicunque, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur, *pag.* 316.

CAPUT VI.

Anacephalæoſis.

QUinque Conſtitutionum Genera; quinque nimirum aeris Diatheſes, quæ totidem Febrium Epidemicarum ſpecies peculiares producebant, hoc tractatu deſcribuntur, *pag.* 316. Harum prima, Depuratoria quæ dici poteſt, præcipua Natura Febris videtur, *p.* 317. Huic adaptantur Axiomata, quæ tradiderunt Hippocrates aliique Medici Antiqui: Sequentibus Febrium ſpeciebus vix accommodanda, *ibid.* In hâc Conſtitutione Febres Continuæ in Intermittentes, utpote ſibi cognatas, facilè tranſibant, in aliis vero rariſſimè, *pag.* 318. Febris Continuæ ſpecies poteſt dignoſci, primo ab aliis Epidemicis eo locorum tum graſſantibus, *ibid.* & *pag.* 319. Secundò à propriis cujuslibet Febris ſymptomatis, *pag.* 320. Ægri ſive ſudatio, ſivè ſiccitas in hoc vel illo morbi tempore, Febris ſpeciem præ cæteris demonſtrat, *ibid.* Cognitio ſpeciei Novæ Febris vertente primùm anni Conſtitutione, à perdiligenti atque accuratiſſimâ Circumſtantiarum

omnium observatione pendet, *pag.* 321. Indicatio à Juvantibus & Lædentibus sumenda ad Curationem saltem relinquitur, *ibid.* Ubi nondum constat, quid sit agendum, nihil agendo & Medico & Ægro optimè consulitur, *pag.* 322.

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

FEbres Stationariæ, quæ à particulari anni Constitutione pendent & singulæ suo ordine grassantur. Intercurrentes, quæ cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscentur, *pag.* 323. Intercurrentes sunt Febris Scarlatina, Pleuritis, Peripneumonia Notha, Rheumatismus, Febris Erysipelatosa, Angina. In his Febris morbus Primarius videtur, & reliqui Affectus tantùm ejus symptomata, vel κράσεως modum, vel partem, in qua illa sit, spectantia, *ibid.* Intercurrentes nonnunquam, licèt non ita frequenter ac Stationariæ, Epidemicè grassantur, *pag.* 324. Duo hæc Febrium Genera quoad Causas externas sæpenumero conveniunt, *pag.* 325. Plures præmaturâ Vestium Abjectione, & subitâ Refrigeratione post exercitium, quàm Peste, Gladio & Fame simul omnibus, pereunt, *ibid.* Vestes, quibus quis assueverit, non nisi mense uno ante Solstitium Æstivum sunt deponendæ, *p.* 326. Quoties hi morbi Essentiales non sunt, sed Febrium Stationariarum symptomata, ista Methodo tolli debent, qua Febris illa curatur, *ibid.* In genere ad Anni Febrim serio attendendum est, *ibid.* Qualia sunt symptomata, quæ invasionem Febris Stationariæ comitantur, talia omnino erunt symptomata, quæ insultum sive

Pleuritidis, sive Anginæ sequuntur, quoties ejusmodi Febris Accidentia sunt tantùm; quo ab Essentialibus morbis distinguuntur, *pag.* 327. Anni tempus, quo Intercurrentes plerique infestare solent, Essentiales ii fuerint, an symptomatici, subinnuit, *pag.* 328. In Febrium curatione maximi momenti est scire, quâ portâ sit excludenda materia Febrilis, *ibid.*

CAP. II.

Febris Scarlatina.

EXeunte æstate ut plurimum invadit infantes præ cæteris, *pag.* 328. Descriptio morbi, *pag.* 329. Curatio, *ibid.* Nec Venæ-sectione, nec Enematis, nec Cardiacis est opus. A carnibus tantùm & spirituosis liquoribus æger abstineat, nec foras prodeat, nec lecto perpetuò affigatur, *ibid.* Quid agendum, si convulsiones vel coma supervenerint, *p.* 330.

CAP. III.

Pleuritis.

QUare tempore inter Ver & Æstatem medio potissimum invadat, *pag.* 330. Temperamento sanguineo præditos Rusticosque frequentissimè aggreditur, *p.* 331. Morbi historia, *ibid.* & *pag.* 332. Febribus quandoque supervenit, sæpissimè ex intempestivo ac præpostero Calidorum Medicamentorum usu, *ibid.* De Pleuriticorum sanguine quædam notatu digna, *pag.* 333. & *pag.* 334. Curatio Pleuritidis, *pag.* 335. In adultis raro minori quàm 40. circiter unciarum sanguinis impensâ sanatur, *p.* 336. Diarrhœa repetitâ Venæ-sectione sistitur, *pag.* 337. Æger è lecto quotidie eximendus ad horas aliquot, *ibid.*

Hic morbus Expectorationi eliminandus non sine ingenti periculo committitur, *pag.* 338. Curatio puncturæ tendinis, *pag.* 339.

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

SUb Hyemis exitum emergit: Paulo habitiores & crassos, virilem ætatem assequutos, vel prætergressos, liquoribus spirituosis addictos præcipuè aggreditur, *pag.* 340. Morbi descriptio, *ibid.* In habitioribus nulla fere Febris indicia, vel ob interceptam Circulationem, vel Pituitæ, quâ sanguis gravatur, copiam, *pag.* 341. Curatio Venæsectione, Remediis Pectoralibus, & Diætâ Refrigerante perficitur, *ibid.* In crassioribus maximè ætatis florem prætergressis, cùm minùs feliciter cedat Venæ-sectio repetita, Catharsis crebrior est substituenda, *ibid.* Sanguis è brachio ægri in lecto jacentis extrahendus, *ibid.* Vera Peripneumonia à Pleuritide in eo tantùm differt, quod Pulmones universalius afficiat, *p.* 342. Notha hæc Peripneumonia ab Asthmate sicco distinguitur Febre, quam illa semper habet comitem, *p.* 343. quam egregia præstat spiritus vini in ambustorum curatione, *ibid.*

CAP. V.

Rheumatismus.

ANnis florentes maximè, atque Autumno præcipuè invadit: à repentino frigore post calefactionem admisso plerumque oritur, *pag.* 344. morbi historia, *ibid.* Febris sæpe recrudescit ob materiam morbificam ab intempestivo externorum usu repercussam, *pag.* 345. Arthritis sæpe audit hic morbus, quoties à febre sejungitur: non est tamen,

CAP. VI.

Febris Erysipelatosa.

CAP. VII.

Angina.

TEmpore Ver atque Æstatem interjacente Juvenes præ cæteris, & temperamento sanguineo præditos, Rufos item, invadit, *pag.* 357. Morbi descriptio, *ibid.* Curatio sanguine copiosè detracto primùm è brachio, mox ex Ranulâ utrâque; Litu ex melle Rosaceo & spiritu Vitrioli; Gargarismate; dein Catharsi perficitur, *pag.* 358. Enema etiam Refrigerans & Emolliens quotidiè injiciendum est. A carnibus omnino, à Lecto per horas aliquot singulis diebus abstinendum, *pag.* 359. Angina symptomatica eâdem Methodo, quâ Febris cujus symptoma est, debet curari, *ibid.* Nonnullæ Febres intercurrentibus annumerandæ, vulgò pro symptomatis tantùm habentur. Hujusmodi sunt Hæmorrhagia Narium, Hæmoptoe, *pag.* 360. Describitur Narium Hæmorrhagia, *ibid.* Ejusdem Curatio, *ibid.* Quo nomine Catharsis hîc instituenda, *p.* 361. Hæmoptoe ejusdem ferè indolis cùm Hæmorrhagiâ jam tractatâ, *pag.* 361. & 362. Eandem ferè quam Hæmorrhagia Methodum medendi sibi vendicat, nisi quod Catharsin minùs ferat; à qua, præsertim repetitâ, æger facilè in tabem conjicitur, *ibid.* Conclusio, *ibid.* & *seq.*

Epist. Resp. Prima.

ANnus 1676. eosdem peperit morbos, quos prægressi, 1673, 74. & 75. *Pag.* 371. Exolescente hâc crasi, mitiores quàm pro suo genio evadebant morbi, & minùs Epidemici, *ibid.* Non tam manifesta, quam occulta aeris temperies morbis Epidemicis favet; nisi quod symptomata

ptomata aliquando, *ibid.* Morbilli licet non admodum Epidemici, longius tamen quàm pro more suo procurrebant, *ibid.* Non tamen diversam medendi methodum ab usitatâ postulabant, *pag.* 372. Exeunte æstate cholera morbus Epidemicè sæviebat, atrocioribus solito convulsionum symptomatis stipatus, *ibid.* Anodyna fortiora, & frequentiora quàm aliàs unquam indicabantur, *ibid.* Historia eo laborantis, & convalescentis, *ibid.* Usque augenda, & repetenda est Laudani liqu. dosis cum symptomata subjugaveris, *pag.* 373. Tres sunt affectus, in quibus ex opio parata indicantur, *ibid.* Dosis & repetendi vices cum symptomatis magnitudine sunt conferendæ, *ibid.* Annum 1677. sicco pede prætérit Author, per integrum ejus decursum valetudinarius, *ibid.* Anno 1678. Febres intermittentes per 13. annos exulantes Epidemicæ rursùs audiunt, *pag.* 374. Hyeme paululùm fatiscentes Variolis, aliisque per id temporis Epidemicis locum cedebant, *ibid.* Olim quartanæ frequentiùs occurrebant, nunc dierum aut Tertianæ, aut Quotidianæ, & moris planè diversi, *pag.* 375. Cardiacis, & regimine calido adeò præter indolem suam incruduere, ut tacto cerebro haud pauci extinguerentur, *ibid.* In Tertianis, & quotidianis per sudorifica curationem moliri periculosum est, *ibid.* Ita enim, quæ intermittebat febris, fit continua, *pag.* 376. Ætiologia ejusdem, *ibid.* Venæ-sectio & Catharsis morbum protrahunt, *ibid.* Nonnunquam è longo Corticis Peruviani usu species quædam Rheumatismi scorbutici inducitur; sed rarissimè, & facilè curatur, *ibid.* Cortex insignium est virium non in hoc tantum morbo, sed & in uteri, & ventriculi affectibus, *p.* 377. ob quæ præjudicia, & rationes temere deductas Cortex malè audit, *ibid.* Vel ipsos curavit quos purgavit, *p.* 378. Haud illæ nobis arrogandæ sunt facultates, quas Natura negavit, *ibid,* Provocantur philosophi ad unicam differentiam specificam in naturâ enodandam, *ibid.* In morborum curatione non oportet alicui hypothesi indulgere: sed rejectis speculationum commentis, ex-

Epist. Resp. Secunda.

pag. 414. Varia enumerantur symptomata, *ibid.* Constrictio virgæ erectæ dolorificæ est signum παθογνωμονικώτατον, *pag.* 415. ardor urinæ, carunculæ in urethrâ erosa, unde Ischuria, scroti inflammatio. *ibid.* & *p.* 416. Quomodo Gonorrhœa adolescit in veram luem, *ibid.* Bubones, dolores vagi nocturni, *ibid.* Crustulæ, & porrigines leprosæ, Exostoses, ulcera Phagædenica, Tragœdiæ Catastrophe, *pag.* 417. Natura luis essentialis nos latet, *ibid.* Nec Mercurius, nec ligna exsiccantia propriè hic audiunt specifica, *pag.* 418. Alia debet esse evacuatio in Gonorrhœâ, alia in lue formatâ, *ibid.* Gonorrhœæ curationis cardo in remediis catharticis vertitur, *ibid.* Quibus præ cæteris purgantibus cedit, *pag.* 419. Diæta refrigerans à carceribus ad metas, *ibid.* methodus observanda circa Catharsin, *ibid.* Quid denuo faciendum si purgationi non cesserit Gonorrhœa, *pag.* 420. Quid in Idiosyncrasiis, *ibid.* Quid in iis qui ægrè purgantur, *pag.* 421. Diæta inter curandum, *pag.* 422. In quo casu vena tundenda, *ibid.* Catharsis hîc ad instar omnium est, *pag.* 423. Qui mundificat benè, benè sanat, *ibid.* Incommoda ex aq. mineralibus, & aliis astringentibus, *ibid.* Item è lignis exiccantibus, *ibid.* Methodus curandi glandem præputio contectam, & inflammatam, *pag.* 424. atque etiam scrotum inflam. *pag.* 425. Lues confirmata non nisi per salivationem ab hydrargyro excitatam potest extirpari, *ibid.* In ejus curatione corporis per evacuantia præparatio damnatur, *pag.* 426. ut & correctiva in unguent. & Cathart. *ibid.* Æger ter inungendus, *pag.* 427. Quibus remediis Ptyalismus extimuletur, *pag.* 428. Gradus salivationis sedulò observandus, *ibid.* Quid si purgaretur æger, *ibid.* Convalescente ægro potius promoveri debet ptyalismus, quam cohiberi, *ibid.* refrænandus tamen in statu si justos limites transiliret, *pag.* 429. Post salivationem non necessaria est Catharsis, *ibid.* Cautio ne salivatio importunius urgeatur φύσεως ἀντιπραττούσης, *pag* 431. Quâ methodo optatâ potiaris arenâ, *pag.* 432. Mercurius dicatur specificum mediatum, *ibid.* Quid agendum si Lues & Go-

Dissert. Epistol.

cur

tur sanguis, & viscera, *pag.* 511. Medicam. formulæ quæ huic intentioni inserviunt, *ibid.* In ventris tumoribus post longas febres intermitt. repetita Catharsis indicatur, *ibid.* At in Rachitide verâ semel, vel bis ad plurimum, & dein alterantia, *pag.* 512. Non pauci infantes à Catharticis sæpè repetitis interempti sunt, *ibid.* Objectioni fit obviam de chalybis aculeis in intestinis hæsuris nisi expurgentur, *ibid.* Hysterica dicta remedia in formâ solida usurpanda sunt, *ibid.* Methodus & remed. formulæ, *pag.* 513. Si chalybeata perturbent, laudanum singulis noctibus sumendum, *pag.* 514. ubi symptomata mitiora sunt, pil. hyster. sufficiunt, *pag.* 515. Idiosyncrasiæ sunt observandæ, *ibid.* Instantia in laudano liq. syr. de meconio vices gerente, *ibid.* Si chalybs malo vincendo par non sit, adeundæ aq. minerales, *pag.* 516. observanda inter bibendum, *ibid.* ob purgativa iis mista difficilius operantur, *pag.* 517. Infus. clavorum equinorum, si modo debit. assumantur, eundem cum aq. miner. effectum sortiuntur, *ibid.* In quo casu aq. Bathonienses adeundæ, *pag.* 518. Theriacæ Androm. vis, *ibid.* Vinum Hispan. vel corroborantibus medicatum vel simplex quantum valet, *ibidem.* Cort. Peruv. ad spir. invigorandos eximia est vis, *pag.* 519. præcipuè in fœminis, quæ spasmis urgentur, *ibid.* diæta lactea in temperamento bilioso tenui, & colicâ hystericâ affectis, *pag.* 520. sed non omnibus ex æquo convenit, *ibid.* Nihil tamen ideo impensè sanguinem & spiritus firmat, fovetque ac diu multumque equo vehi, *pag.* 521. Historia notabili comprobatur, *pag.* 522. Nec in hypochondriacis magis quam in tabidis phthisicisque penè deploratis locum habet hoc exercitii genus, *pag.* 523. Inter chronicos Phthisis duos ferè Trientes jugulat, *pag.* 524. Nec Mercurius in Lue Venerea, nec Cortex in intermitt. efficaciores extent, quàm in hac curandâ (observatis observandis) exercitium laudatum, *ibid.* In Paroxysmo hysterico ad fœtida confugiendum, quæ spiritus ab excursibus in ordines compellunt, *ibid.* Quæcunque fœtent, huic

Tractat. de Podagrâ.

losiùs morbi fomes visceribus imminet, *ibid.* Venarum hæmorrhoid. dolore, ructu nidoroso, appetitûs prostratione infestatur, *ibid.* Urina illam imitatur, quæ in Diabete excernitur. Dorsum, aliæque partes moleste pruriunt, *ibid.* Dolores in metatarso lancinantes, & spasmi in tendinibus musculorum tibiæ ut ægrum invadunt, *pag.* 553. doloribus recedentibus ægritudines, lassitudo spontanea, & in diarrhœam propensio succedunt, *ibid.* In Podagrâ diuturniore ægritudine potiùs quàm dolore conficitur paroxysmus, *ibidem.* Quo vehementior est dolor, eo citiùs præterlabitur paroxysmus, & diutiùs abest, & vice versâ, *pag.* 554. Calculum renum in quamplurimis parit, *ibid.* qui aliquando meatus urinarios obstruens ægrum è medio tollit, *ib.* Animus corpori compatitur, undè æger variis passionibus obnoxius est, *pag.* 555. Morbi Catastrophe, *ibid.* Plures divites, & sapientes, quam pauperes, & fatuos interimit, *ibid.* Si quas fæminas (quod perraro est) non nisi vetulas, & viragines infestat, *pag.* 556. Neque pueri, neque juvenibus minores verâ & genuinâ podagrâ vexantur, *ibid.* Leviculam tamen velitationem præsentiunt, quibus ex traduce morbi seminium impressum est, *ibid.* Morbus ἀπεψίᾳ ortum debet, *pag.* 557. Qui vino, veneri, laboribus improbis, studiis intensis, cæterisque quæ spiritus exhauriunt, coctiones destruunt, & partium tonum laxant, nimiùm indulsère, hunc morbum accersunt, *pag.* 557. & 558. In curatione, Venæ-sectio, Catharsis, & sudores non indicantur, *pag.* 559. Venæsectio ut pugnat cùm indicatione, quam causa antecedens sibi vendicat, præcipuè in iis, qui ætate sunt provectiores, *ibid.* Quo modo hydropi aditus aperitur, *pag.* 560. quando in juvenibus locum habet, *ibid.* ut ab Emeticis, & Catharticis æger de vitâ periclitatur, *pag.* 561. Ab humoribus intro versûs intestina sollicitatis quæ mala ingruunt, *ibid.* Catharsis nec in paroxysmo ad peccantem materiam minuendam, nec in fine ad reliquias amoliendas, nec ad venturi aditum præcavendum omnino prodest, *ibid.* & *pag.* 562. Unde spiritu-

um

um *σύστασις* infirmatur, & disjicitur, *ibid.* Quo pacto fiat, ut æger confestim convalescat, sed pœnas imposterum ab *ἀταξία* pendet dirissimas, *pag.* 563. Quibus nominibus sudores officiunt, *ibid.* & *pag.* 564. In omnibus morbis demptâ solâ Peste, sudores prolicere non tam Medici est, quàm Naturæ provincia, *pag.* 565. Hic affectus ob contra-indicationes curatu perdifficilis est, *pag.* 566. Causæ Antecedenti, & Continenti obviam eundum est, *ibid.* Quo sensu causa continens intelligenda est, *pag.* 567. Præcipua curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni consulatur, *ibid.* Quæ propriè digestiva appellantur, *pag.* 568. Medicamenta, quæ hanc intentionem adimplent, *ibid.* Cautio in iis sumendis. *ibid.* Quo in casu, quanto major est simplicium numerus, tanto potentius medicamentum operatur, *ibid.* forma Electuarii, quo Author uti solet, *pag.* 569. Quo nomine theriacæ Androm. præferendum est, *pag.* 570. Inter simplicia cortex Peruv. primas obtinet in sanguine corroborando, *ibid.* Quantum hujusmodi medicamina in aliis Chronicis plerisque juvant, *ibid.* differentia inter morbos acutos, & chronicos, *pag.* 571. Ejus causa indagatur, *ibid.* Qui morbi Epidemici audiunt, qui intercurrentes & sporadici, *pag.* 572. Indigestio communis est Chronicorum parens, *ibid.* Ex eo probatur, quod senes magis hisce affectibus obnoxii sunt, quàm juniores; & ad eos gignendos magis facit hyems quam æstas, *pag.* 573. Equitationis emolumenta in morbis chronicis plerisque, Phthisi præcipuè, stupenda sunt, *pag.* 574. Herbæ excalefacientes, quæ adferunt commoda, *pag.* 575. Licèt in Podagrâ lædant, in aliis tamen chronicis plerisque venæsectio, & Catharsis corroborantibus, & digestivis præmittenda sunt, *ibid.* sed quùm morbi cujuscunque curatio remed. corrobor. innititur, evacuationes qualescunque officiunt prorsus, *ibid.* Digestiva haud obiter, sed assiduè, & constanter sunt usurpanda, *pag.* 576. nam quum erroribus sive his, sive illis, tota corporis œconomia sit quasi funditùs eversa; eadem de novo extruenda, atque redintegranda est, *ibid.* In digestivorum

usu, præcipuè in paroxysmorum intervallis perseverandum, *pag.* 577. In cibo, potuque quæ mediocritas servanda, *pag.* 578. Cur ægri palato consulendum, *ibid.* Unicâ ciborum specie singulis pastibus vescatur æger, *pag.* 579. Acria, sale condita, & aromata evitentur, *ibidem.* Prandere tantùm expedit, *ibid.* Liberaliorem cerevisiæ tenuioris haustum ob calculum renum generari aptum nocte sibi indulgeat, *ibid.* Diæta lactea, quâ ratione magis obest, quàm prodest. *ibid.* & 580. Potus sit Cerevisia tenuis Lond. 581. Vinum de facto officit, & quare, *ibid.* & *pag.* 582. neque tutiùs à vino assuetis liquores nimis refrigerantes in usum revocantur, *ibid.* Quis modus in potu statuendus, *pag.* 583. Copia, & luxus nativæ, tum animæ, tum corporis rectitudini vim infert, *ibid.* Ab ineunte ætate satis commode potaretur aqua, *ibid.* In Podagrâ inveteratâ potus diæteticus (cujusmodi hîc forma præscribitur) plurimis nominibus prodest, *pag.* 584. Quando primùm commodissimè in usum trahitur, *pag.* 585. In quo casu vinum Hispanicum, illudque præ aliis ægro indulgendum, *pag.* 586. Ob quas rationes lectus maturè petendus, præcipuè hyemis tempore, *pag.* 587. Animi pathemata, nimiaque ad studia, & res serias applicatio spirituum systasin solvunt, ideoque evitanda sunt, *pag.* 588. Cæteris omnibus, quæ indigestionem impediunt, sanguinem corroborant, & partibus firmitudinem conciliant exercitium corporis facilè palmam præripit, *pag.* 589. Quotidianum & moderatum sit oportet, *ibid.* Quod qui spernit ad calculi generationem erit proclivior & in discrimine, ne à materiâ tophacea in articulis admodum auctâ omni motu privetur, *pag.* 590. Exercitatio non tantùm tophorum generationi officit, sed veteres, & induratos plerumque solvit, *ibid.* Equitatio aliis exercitiis præferenda est, *pag.* 591. frequenter curru vehi eodem ferè recidit, *ibid.* idque ruri potius aere perflato, & salubri quàm in urbe, *ibid.* Quam improvidus senex Veneri indulgens, *ibid.* Regimen hoc, utut religiosè à quovis observetur, ab enormioribus podagræ insultibus tutetur, eum tamen

tamen ab omnibus immunem præſtare non valet, *pag.* 592. Totius corporis habitus, quoad fieri poſſit, in paroxyſmorum intervallis eſt immutandus, *pag.* 593. Morbi fomitis expulſio Naturæ (ut in Febribus intermitt.) permittenda eſt, *ibid.* Qui ſymptomatis coercendis incumbit morbi, curationem remoratur, *pag.* 594. De errore in victu ab ægro ſummoperè cavendum, *ibid.* A motu currûs minùs dolebit, quàm in Cathedrâ quieſcens, *pag.* 595. A quo etiam ſomnus invitatur, *ibidem.* & Calculus quadantenus præcavetur, *ibid.* atque etiam totali artuum ad motum impotentiæ occurritur, *pag.* 596. morbi digeſtionem ſine exercitio in ſenibus fruſtrà quis ſperet, *ibid.* In quo caſu lectus, & diæta tenuis neceſſaria ſunt, *ibid.* & 597. In quo exercitium, *ibidem.* Ipſe dolor aliquando amarum licet, magnum tamen eſt remedium, *ibid.* Inter ſymptomata, à quibus æger in paroxyſmo de vita periclitatur, ventriculi debilitas cum torminibus maxime eſt familiare, *ibid.* Qua data anſa ingruit, *pag.* 598. Ei mitigando vinum Canarenſe confert maximè, ſed nec illud, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, ſervare poſſe exiſtimandum eſt, *ibid.* In quo caſu ad laudanum ſtatim confugiendum eſt, *ibid.* In quo ſudores provocandi, *pag.* 599. Quibus Author aliquando ſuæ vitæ conſuluit, *ibid.* materiæ peccantis in pulmonum lobos metaſtaſis, qua methodo curanda, *ibid.* ſudores hic ſedulo evitentur, *pag.* 600. In paroxyſmo nephritico ut æger tractandus, *ibid.* Plures indebita medicatione quàm podagra perimuntur, *pag.* 601. Remedia externa nocere quandoque poſſunt, prodeſſe nunquam, *ibid.* Uſtulatio partis affectæ Hippocratem non latebat, *pag.* 602. Nihil intereſt utrùm Moxa, an lino crudo fiat, *ibid.* dolorem aliquatenus mitigat, ſed cauſam Podagræ Antecedentem non attingit, *ibid.* In doloribus, quorum in partibus internis ſedes eſt, locum non habet, *ibid.* de ſpecificis quanta hic, & alibi decantentur, *pag.* 603. Venæ ſectio, & Purgatio alternatim celebrata in contuſionibus, continui ſolutione & quavis organorum læſione quan-

tum valeant, *ibid.* Quisquis alia petit medicamenta, ad Lucianum relegandus eſt, *pag.* 604. Therapeia radicalis adhuc in Democriti puteo latet, *pag.* 606. Quam tamen quandoque inventum iri Author nullus dubitat, *ibid.* Unde elucefcet, quantum hallucinati ſunt dogmatici in morborum eſſentiis dignoſcend. *ibid.* & quàm inauſpicato in febrium cauſis inveſtigandis vel ſolertiſſimi ingenia ſua exercuere, 242. Cujus rei Cort. Peruv. repertio exemplum eſt ſatis luculentum, *pag.* 607.

De Hydrope.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab Hydrope nonnunquam infeſtatur, *pag.* 608. Fœminæ magis quam viri ei obnoxiæ ſunt, *ibid.* Hi ætate ingraveſcente, illæ ubi jam parere deſierint, *ibid.* Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiore primum mali indicium, *ibid.* Quare non perinde certum in fœminis, atque in maribus, *ibid.* In ſenibus verò à multis annis Aſthmate laborantibus hydropem non certo indicant, *pag.* 609. Si generaliter loquamur, ſuræ, & tibiæ intumeſcentes etiam in viris pro ſigno hydropis ſupervenientis habendæ ſunt, *ibid.* Pedibus cruribusque ad extremum extenſis in abdomen ruentes aquæ, dein & umbilicum exomphalon quandoque conſtituunt, *ibid.* tria hunc morbum ſtipant ſymptomata, Dyſpnœa, urinæ paucitas, & ſitis intenſa, *ibid.* Unde originem trahunt, *ibid.* Pro rata, qua partes, quas obſidet morbus, augentur, aliæ magis magisque gracileſcunt, *ibid.* Impetu tandem in viſcera nobiliora, & vitalem arcem facto, æger cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit, *pag.* 610. Cauſa morbi in genere eſt ſanguinis debilitas, *ibid.* Illi debilitando quæ operam commodant, *ibid.* Hydrops teſtium in fœminis obiter notatur, *ibid.* Aliæ ſunt duæ ſpecies in fœminis hydropem mentientes, *pag.* 611. Illa carnium intra abdomen excreſcentiæ præternaturali, hæc flatibus ortum debet: qui ingravidationis ſigna pariunt,

riunt, *ibid.* Neutra harum ad morbum, de quo agitur, referenda est, *ibid.* Quas præcipuè exercent, *ibid.* Indicationes curativæ duæ, aquas contentas evacuare, & sanguinis robur instaurare, *ibid.* Cathartica quæ vel segniùs, vel mitiùs operantur, officiunt magis, quàm prosunt, *pag.* 612. Utrum ægri corpus facilè, an ægrè Catharticis cedat, sollicitè inquirendum, *ibid.* Purgatio per ἐπίκρασιν non tantùm non imminuit tumorem, sed adauget, *pag.* 613. Quare expurgatio fortis, vel nimia, justo debiliori præferenda est; *ibid.* Quas ob causas maxima celeritate, quam ægri vires ferre queant, aquæ exantlandæ sunt, *ibid.* Hydragoga quem usum obtinent in iis, qui difficiles, quem in iis, qui faciles purgatu sunt, *pag.* 614. In istis, qui Catharsi promptè cedunt syr. de spina Cervina aq. sat. copiosè elicit, *ibid.* Id habet incommodi hic syrupus, quod inter purgandum ingentem sitim provocet, *pag.* 615. Catharticis lenioribus opus suum cum bona euphoria non peragentibus, fortiora sunt tentanda, quod historia probatur, *ibid.* Quo casu hydragoga sola vix votis respondent, sed lenioribus calcaris vice permista, efficacissima evadunt, *pag.* 616. Potionis forma pro robustioribus, *ibid.* alia *ibid.* Tertia calefaciens inter purgandum, tum & corroborans, *ibidem.* In iis, qui ægrè purgantur, aliis ὀργαστικώτερα sunt Elaterium, & infus. Croci metallorum, *pag.* 617. Emeticæ operationis ratio investigatur, *ibid.* Cæcos dari meatus ex abdominis cavitate in intestina de facto liquet, *pag.* 618. Hippocrates in scenam ducitur, *ibid.* Quàm curiosa corporis humani inspectio, & fabricæ notitia, tum Medicis, tum Chirurgis necessaria est, *pag.* 619. In acutis quibuslibet, & Chronicis plerisque specifica quædam inest proprietas à nulla corporis contemplatione in lucem eruenda, *pag.* 620. Mens divini Senis in loco suprà citato explicatur, *ibid.* Majora licèt organa pateant, exiles tamen meatus oculos acutiss. vel microscopio exquisitissimè elaborato adjutos effugiunt prorsus, *ibid.* Cognitio nostra ad τὸ ὅτι assurgat, sed τὸ διότι nullatenus attingat, *pag.* 621. Et quæ innotescunt, & ad quæ

cæcu-

cæcutimus impellunt, ut divinum Artificem suspiciamus, & adoremur, *ibid.* Chymiæ laus, & emolumenta intra quos limites coercenda, *ibid.* & *pag.* 622. Medicinæ faciendæ defectus in eo non vertitur, quod nesciamus, quo pacto huic, aut illi intentioni satisfacere debeamus; sed quod non satis sciamus, quænam sit illa intentio, cui satisfaciendum est, *ibid.* Ad judicium in hac re ritè formandum naturalia morborum phænomena atque juvantia, & lædentia diligenter observata, collata, & trutinata conferunt maximè, *ibid.* Exquisitissimæ speculationum dissertationes, quàm labili fundamento innituntur, *ibid.* Hypotheses solidas, & genuinas Praxi quadantenus originem debere exemplo comprobatur, *pag.* 623. Vomitio ab Emetico excitata hydropicorum aquas ἄνω, καὶ κάτω potenter evacuat, *pag.* 624. Hydropicæ cujusdam curatio Emeticis, & Catharticis absoluta, *ibid.* & *pag.* 625. Tria hìc notatu dignissima, *pag.* 626. Ἀταξία, ab evacuationibus excitatæ ut occurrendum, *pag.* 627. In quo casu convenit, ut tota res evacuant: per inferiora committatur. Decoct. ex interiore cortice Sambuci eodem modo, quo Crocus metall. morbum hunc depellit, non autem vi aliqua specifica, *pag.* 628. In quibus casibus Emetica & Cathartica malum augent, totaque curatio in sanguine, ac visceribus corroborandis, firmandisque vertitur, *ibidem.* Huic Intentioni aeris mutatio, & exercitium quale quale demum sit, apprimè respondent, *pag.* 629. In Constitutione infirma, & hystericis, aquæ diureticis educendæ sunt, *ibid.* Efficacissima è salibus lixivialibus fiunt, *ibid.* Medicament. forma, *ibid.* Cineres genistæ in vino Rhen. ac quantùm hic valent, *ibid.* Aquis evacuatis, debilitas sanguinis medicam. calefacientibus, & corroborantibus præcaveri debet, præsertim in ætate provectioribus, *pag.* 630. Quæ in Podagra laudantur, hic locum habere possunt, *ibid.* Vinum, à quo in podagra abstinendum, pro potu ordinario in hydrope usurpetur, *ibid.* morbi plerique Chronici Indigestioni ortum debent, *ibid* In essentiales, & specificas morborum

tam

tam Chronicorum, tam acutorum differentias penetrare non datum est, *pag.* 631. Curationem in utrisque, non ad essentialem eorum naturam, sed ad causam magis generalem dirigere cogimur, *ibid.* Curandique methodum naturæ, vel experientiæ indiciis accommodare, *ibid.* Æger inter curandum, post portas aquis datas, vel vinum vel Cerevisiam generosiorem potare tenetur, *ibid.* Liquores generosi, modo spir. destillatione eliciti non sint, soli aliquando hydropicos in principio curarunt, *ibid.* Cerevisia medicata pro pauperibus, pro ditioribus vina, & Electuarium digestivum, laudantur, *pag.* 632. Liquores minùs generosi parcè admodùm bibendi, *ibid.* Sitis ut restinguenda, *ibidem.* Chalybs in hydrope incipiente haud infimum sibi vendicat locum, *pag.* 633. Allium solùm hunc morbum depulit aliquando, *ibid.* Cujusmodi hydrops evacuantia non deposcit, *ibid.* Quùm sanguinis corroborationi navatur opera, totaque res in eo solùm cardine vertitur, æger nullo modo expurgandus est, *ibid.* Ita enim tumor, qui minui cœperat, augebitur, *ibidem.* Morbus ad supremum gradum provectus artis subsidia spernit, *pag.* 634. Quare tamen Medici est, non animo cadere, sed morbum tanquam nuper cœptum aggredi, *ibid.* Topica in forma Cataplasmatis, vel linimenti minùs nocent, *pag.* 635. Unguent. à Cathart. fortioribus confecta atque abdomini applicata quas turbas faciunt, *ibid.* Vesicatoria gangrænam sæpe invitant, *ibid.* Quare vulnus leviss. in hydropicorum carne curatu est difficillimum, *ibid.* Conclusio, *pag.* 636. 637. 638. Postscriptum de Febre hyemali, cujus historia & curatio traduntur, *pag.* 639. *& seq.*

De novæ Febris Ingressu.

DE subingressu novæ cujusdam Constitutionis, à qua pendet Febris nova, *pag.* 647. Unde hæc Constitutionis mutatio pendeat, *pag.* 648. *&* 649. Febris nova primum

De

De Febre Putrida Variolis Confluentibus superveniente.

De Mictu sanguineo à Calculo Renibus impacto.

Integri Processus in Morbis ferè omnibus curandis.

Tussi,

THO-

THOMÆ SYDENHAM,
Med. D.
OBSERVATIONES MEDICÆ,
circa
MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM & CURATIONEM.

M DC XCV.

AMICISSIMO VIRO

DN. JOHANNI MAPLETOFT, M. D.

In Collegio *Greshamensi* apud LONDINENSES PROFESSORI; Nec non *Societatis Regiæ* ibidem SOCIO.

UO omnino sunt (Humanissime Vir) de quibus hic mihi tecum agendum est: Primum, ut causas exponam, quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem Tuo potissimum nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, tricesimus jam agitur annus, à quo Londinum *petens, ut inde* Oxonium *denuo proficiscerer, (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat) in virum Doctissimum & maxime ingenuum Dominum* D. Thomam Coxe, *(qui per eos etiam annos, atque ad hunc usque diem Medicinam magna cum celebritate factitavit,) Fratri meo tunc ægrotanti consulentem, auspicatò inciderem; qui quidem Vir, pro nota sua humanita-*

te suavitateque morum me percontatus est, cui me demum Arti, intercisa jam repetens studia, sumtâque togâ virili, pararem addicere. Ego vero incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel somnians quidem, tanti viri hortatu atque authoritate permotus, nescio quo fato meo, me ad eam seriô accinxi. Et sanè si quando hæc nostra conamina vel minimum in publica commoda cesserint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore atque Auspice ea studia primum sum aggressus. Post annos aliquot in Palæstra Academica insumptos Londinum reversus, ad Praxin Medicam accessi, quam cùm intento admodum oculo omnique adhibita diligentia curiose observarem, mox in eam veni sententiam, quæ mecum ad hodiernum usque diem crevit; Hanc scilicet Artem haud rectius perdiscendam esse, quàm ab ipsius Artis exercitio atque usu; veroque admodum esse simile, quòd qui ad naturalia morborum Phænomena oculos animumque accuratissimè maximeque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, satis securus, quòd Naturam si sequerer Ducem, etiam Avia terrarum peragrans loca, nullius antè Trita solo, nusquam vel latum unguem à recto tra-

mite

mite discederem. Hoc me filo regens, primò ad presſiorem Febrium *observationem animum appuli, & post devoratum haud mediocre tædium, & molestissimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permisi, tandem in methodum incidi, qvâ istæ possent sanari; quam etiam, amicis flagitantibus, in lucem promendam jamdudum concessi. Cum verò ab illo tempore* novas *Febrium* species, *mihi hactenus incognitas, sibi invicem jugiter succedentes animadverterim, statui apud me, quæ ad eas pertinebant singula, vel ab eisdem pendebant, summâ, qvâ possem diligentiâ, in unum congerere; quo tandem aliquando prioris cœpti mei tenuitatem atque angustias paulò accuratiori ac magis absolutâ horum morborum Historiâ pensare valerem. Sed dum hæc animo versarem, atque indagarem sedulò, & proinde jam in eo totus essem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus & versatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem, statim didici me ideò tantùm aperuisse oculos, ut pulvere, (haudqvaquam verò Olympico, iidem complerentur, atqve* his *quidem, proprii cerebri phantasmata,* illis, *nullum me prorsus habere ducem planè viderer. Qvamvis optassem Lucubrationes hasce meas non nisi an-*

norum porrò aliquot experientiâ auctas & confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen ac sannis procacissimi cujusque Ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus Vir Dominus Doctor Gualterus Needham, *tam Medicæ Artis, quàm rei Literariæ decus, & laus) ut mihi tandem consulerem, ac justam pararem Defensionem; ea nempe Facta prodens scriptis publicis, quæ ingenuos, quod spero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, expectabo scilicet, quemadmodum acutè Romanus Philosophus,* ut quicquam Calumniæ sit sacrum, cui nec Rutilius sacer fuit, nec Cato? *Si qui itaqve reperiantur, quos præ immanitate quadam ac asperitate naturæ convitiandi libido adhuc incesserit, rectene an secus scripserim haud æstimantes æquâ lance, qui vitio statim vertunt, si quis novi aliquid, ab illis non prius dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; hujusmodi ego homines æqvo me animo laturum spero; certè convitiorum serram neutiquam reciprocabo. Illud tantùm opponam, Viro Christiano sanè perdignum, qvod olim* Titus Tacitus, *obtrectanti* Metallo *regessit:* Facile est in me dicere, cùm non

non ſim reſponſurus: Tu didiciſti maledicere; Ego, Conſcientiâ Teſte, didici maledicta contemnere. Si tu Linguæ tuæ Dominus es, ut quicquid lubet, effutias; Ego Aurium mearum ſum Dominus, ut quicquid obvenerit audiant inoffenſæ. *Atque hæc ſunt, quorum victus pondere Librum hunc luce donandum eſſe ſentiebam.*

Tibi verò (Chariſſime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam, quâ nos invicem complectimur, Amicitiam Benevolentiamqve; tum etiam, quia nemo te melius judicare valeat, ſi quo in loco aut pretio habendæ ſint, quas hic trado Obſervationes; *cùm per ſeptennium, quod jam ultimò excurrit, plura è præcipuis atque inſignioribus, quæ ſequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis uſurpaveris. Uti verò eâ tu es morum integritate probitateque notiſſimâ, ut religio tibi ſit fictis inſinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita eâ etiam polles ſapientiâ atque eruditione, quæ tibi à me imponi, ſi id ſeriò agerem, nullatenus paterentur; multo minus tu tibi impoſueris iſtis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hîc deſcripſi, vel tibi aliàs affirmavi, veritatem comprobaſti. Noſti præterea, quàm huic meæ Methodo ſuffragantem*

habeam, qui eam intimiùs per omnia perspexerat, utrique nostrûm conjunctissimum Dominum Johannem Lock; *quo quidem Viro, sive ingenio judicioque acri & subacto, sive etiam antiquis, hoc est, optimis moribus, vix superiorem quenquam inter eos, qui nunc sunt homines, repertum iri confido; paucissimos certè pares. Verum non opus est, ut ulteriùs tuam fidem solicitem, de qua jamdiu persvasissimus sum. Cæteros quod attinet, jacienda alea est, quæ utcunque ceciderit, sortem haud gravatè feram. Cùm enim jam senex sim, &, summi numinis favore, tantum mihi sit Viatici, quantum restat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipsi mihi, neque aliis molestus eum assequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Vir magnus:*

Felix ille animi, Divisque simillimus ipsis
Quem non mendaci resplendens Gloria Fuco
Sollicitat; non fastosi mala gaudia Luxûs.
Sed tacitos sinit ire dies, & paupere cultu,
Exigit innocuæ tranquilla silentia vitæ.

Quod

Quod restat, exorandus mihi es, ut hoc propensi in te animi, & , quo te prosequor, Honoris pignus æqui bonique consulas; præsertim cùm nullo jure Tibi imputari possint quotquot in hoc Opere navi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me solùm cudenda est faba; nec tu plectendus, si quid ego fortè deliravero. Quamlibet neque ejus, quem exantlavi, laboris omnis mihi fructus perierit, cùm vel ex erroribus & hallucinationibus meis ansam nactus fuero, quâ omnibus palàm faciam, quantâ te colam amicitiâ, & quòd ex animo sim

Tibi semper addictissimus

Thomas Sydenham.

PRÆFATIO.

Uemadmodum à natura ita comparata eſt humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu ſibi ſemper conſtet, nec præ externarum rerum vi ſui juris ubiqve permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit; ſic procul omni dubio à multis jam ſæculis ante natum non *Græcum* modò, ſed (qui mille annis hunc anteceſſit,) *Ægyptium Æſculapium*, hominum ingenia inveſtigandæ medelæ neceſſitas exercuit. Et profectò, ut quis primus ædificiorum aut veſtimentorum uſum ad depellendam cœli inclementiam inſtituit, nemo facile dixerit, ita & *Artis Medicæ* Natales, ut *Nili* fontem indigitare nequimus; cùm iſta, perinde ac cæteræ artes, in uſu nunquam non extiterit, licet nunc diligentius, nunc frigidus exculta, pro vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præſtiterunt, abunde notum eſt; quibus ſcilicet, ac eorum ſcripta compilantibus maximam *Therapeuticæ* ſolertiæ partem acceptam fe-

iimus.

rimus. Quin & ſuccedentibus deinde ſæculis emicuit nonnullorum induſtria, qui aut *Anatomie*, aut *Pharmaciæ*, aut *Methodo* ἰατρικῇ operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili ſategerunt: ut taceam nec in hac noſtra *Britannia*, ipſoque hoc ſæculo defuiſſe, qui in omni ſcientiarum genere, quo res Medica adaugeri poſſit, optime meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterùm quantacunque fuerint aliorum conamina, ſemper exiſtimavi, mihi vitalis auræ uſum fruſtra datum fore, niſi & ipſe in hoc ſtadio verſatus, ſymbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium contribuerem. Quocirca poſt diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam multorum obſervationem tandem aliquando decrevi; Primò ſententiam meam in medium proferre, quâ demum ratione Medendi ſcientia ulteriùs promoveri poſſit: Deinde meorum in hoc negotio conatuum ſpecimen aliquale in lucem dare.

Sentio autem noſtræ Artis incrementum in his conſiſtere, ut habeatur (1.) *Hiſtoria*, ſive *morborum* omnium deſcriptio, quoad fieri poteſt, graphica & *naturalis*; (2.) *Praxis*

xis ſeu Methodus circa eosdem *ſtabilis* ac *conſummata*. Sanè morbos craſsè depingere ſatis obvium eſt; atqui Hiſtoriam eorum ita conſcribere, ut evitetur Cenſura, quam *Clariſ. Verulamius* in nonnullos ejusmodi Promiſſores vibravit, longe majoris eſt negotii: *Satis ſcimus*, (inqvit Vir Nobiliſs.) *haberi Hiſtoriam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentiâ ſæpius curioſam: Attamen ſi quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controverſias, Philologiam deniq; & ornamenta eximat, (quæ ad convivales ſermones, hominumque doctorum Noctes potiùs, quàm ad inſtituendam Philoſophiam ſint accommodata) ad nil magni res recidet. Longè profectò abeſt ab ea Hiſtoria, quam animo metimur.* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur; Atqui hoc ita præſtare, ut verba in facta tranſeant, atque eventus promiſſis reſpondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident, haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipſi ſcriptores, nec quispiam hactenus Medicorum ſanare valuerunt.

Quod autem ſpectat ad *Hiſtoriam Morborum*, ſi quis rem attentiùs perpendat, facilè vide-

videbit scribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm vulgo existimatur. Quorum pauca hæc impræsentiarum attingere suffecerit.

Primò, expedit, ut morbi omnes ad definitas ac certas *species* revocentur, eâdem prorsus diligentiâ ac ἀκριβείᾳ, quâ id factum videmus *Botanicis* scriptoribus in suis *Phytologiis*. Quippe reperiuntur morbi, qui sub eodem genere ac Nomenclatura redacti, ac quoad nonnulla symptomata sibi invicem consimiles, tamen & naturâ inter se discreti diversum etiam medicandi modum postulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum species extendi nemo nescit: at verò parum accuratè faciet rei herbariæ scriptor, qui generalem hujus plantæ descriptionem, quâ scilicet à cæteris stirpibus discrepat, proponere contentus, propria interim & pecularia cujusqve speciei signa & characteres, quibus ab invicem discriminantur, contemserit. Eodem planè modo nec satis est scriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδοῦς apparentias annotasse. Esto sanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures esse, qui, licet ab authoribus sub eodem titulo citra ullam speciei distinctionem

nem tractentur, diſſimillimâ ſint indole, in ſequentibus pagellis, ùti ſpero, palàm fiet. Imo etiam ubi diſtributio in ſpecies reperitur, id fit plerumque, ut *Hypotheſi* alicui, qvæ veris Phænomenis ſubſtruitur, ſuus reſervetur honos; ac proinde ejusmodi diſcriminatio non tàm ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, philoſophandique theoriam accommodata eſt. Qvantum Medicinæ obfuerit ἀκριβείας hac in parte defectus, oſtendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodiè non deſideraremus, ſi ſcriptores, dum Experimenta & Obſervationes Medicas benevolo ſaltem animo communicarint, unius ſcil. ſpeciei morbus pro alio ſpeciei diverſæ ſubſtitutus non fefelliſſet. Atque hinc etiam arbitror profectum eſſe, quòd materia Medica in ſylvam tam immenſam, ſed fructu perexiguo, excreverit.

Porrò autem in ſcribenda morborum Hiſtoria, ſeponatur tantiſper oportet quæcunqve *Hypotheſis Philoſophica*, quæ ſcriptoris judicium præoccupaverit; quo facto tum demum morborum *Phænomena* clara ac *naturalia*, quantumvis minuta, per ſe accuratiſſimè adnotentur; exquiſitam *Pictorum* induſtriam imitando, qui vel nævos

&

& leviſſimas maculas in imagine exprimunt. Enim verò dici vix poteſt, quot erroribus anſam præbuerint *Hypotheſes* iſtæ *Phyſiologicæ*, dum ſcriptores, quorum animos falſo colore illæ imbuerint, iſtiusmodi Phænomena morbis affingant, qualia, niſi in ipſorum cerebro, locum nunquam habuerunt, debebant autem in conſpectum venire, ſi Hypotheſis, quam ipſi pro conceſſa ac rata habent, conſtaret veritas. Adde quòd ſiquando ſymptoma aliquod, quod cum dicta Hypotheſi appoſitè quadret, revera morbo competat, cujus typum delineaturi ſunt, tum illud ſupra modum evehunt, ac plane reddunt ἐκ μυὸς ἐλέφαντα, quaſi in hoc ſcilicet totius negotii cardo verteretur: ſin Hypotheſi minùs congruat, aut prorſus ſilentio, aut levi ſaltem pede transmittere conſveverunt, niſi forte beneficio ſubtilitatis alicujus Philoſophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari poſſit.

Expedit autem tertiò, ut in deſcribendo aliquo morbo peculiaria & *perpetua Phænomena* ſeorſim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia ſunt, quæ non tantùm ob ægrotantium temperiem & ætatem, ſed etiam ob rationem medendi diverſam varie ſe habent) enarrentur. Nam ſæpe accidit, ut

facies

facies morbi variet pro vario medicandi processu, ac nonnulla symptomata non tàm morbo qvàm Medico debentur; adeò ut eodem morbo laborantes, sed variâ methodo tractatos, varia etiam symptomata exerceant. Unde nisi cautela adhibeatur, necesse est, ut admodum vagum & incertum sit circa morborum symptomata judicium. Prætereo, qvòd *Casus oppidò rari* ad morborum Historiam propriè non pertineant; qvemadmodum & in descriptione *Salviæ*, v. g. Erucarum morsus inter signa discriminantia istius plantæ neutiqvam recensentur.

Deniqve *Anni tempestates*, qvæ scilicet cuivis morborum generi potissimùm faveant, diligenter observandæ sunt. Non inficior nonnullos esse omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ instinctu annorum tempora non secus, quàm quædam aves aut plantæ, seqvuntur. Sæpè quidem subiit mirari, hoc morborum qvorundam ingenium satis obvium, à paucis tamen fuisse hactenus observatum; cùm quo sidere stirpes aut pecudes solenniter procreentur, plurimi curiosiùs adnotârint. Sed qvæcunqve sit hujus oscitationis causa, pro certo statuo, tempestatum,

ſtatum, in quibus ægritudines ingruere conſueverunt, notitiam multùm Medico prodeſſe, tàm ad ſpeciem morbi dignoſcendam, quàm ad ipſum morbum extirpandum; atque horum utrumque minus feliciter evenire, ubi iſtiusmodi obſervatio negligitur.

Hæc quidem etſi non ſola, ſaltem inſigniora ſunt, quæ in ſcribendâ morborum Hiſtoria obſervari convenit. Cujus *Hiſtoriæ* utilitas ad Praxin omnem æſtimationem excedit, ac præ qua ſubtiles Disquiſitiones ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauſeam fere inferci untur, nullo in numero ſunt habendæ. Quâ enim aut compendioſiore aut etiam aliâ viâ, vel cauſæ morbificæ, quibus obviam eundum eſt, deprehendi, vel Indicationes curativæ elici poſſunt, quàm cerâ ac diſtinctâ peculiarium ſymptomatum perceptione? Neque enim ulla eſt circumſtantia tam levis aut exigua, quæ ſuos uſos ad utrumque non habeat. Nam ut demus, aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficiſci, nihilominus adeò æquabilis ac ſibi ubique ſimilis eſt naturæ ordo in producendis morbis, ut in diverſis corporibus eadem plerumq; reperiantur ejusdem morbi

ſymptomata; ac illa ipſa, quæ in *Socrate* ægrotante obſervata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri poſſint; non ſecus ac univerſales plantarum Notæ ad omnia cujusque ſpeciei individua ritè ſe diffundunt. Qui v. g. *Violam* accuratè deſcripſerit quoad colorem, ſaporem, odorem, ac figuram, cæteraque id genus, omnibus ubique terram *Violis*, quæ ſub ea ſpecie continentur, Hiſtoriam illam in plerisque ferè omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem exiſtimo, nos ob eam potiſſimùm cauſam accuratiori morborum Hiſtoriâ ad hunc usque diem deſtitui, quia ſcil. plerique eos pro confuſis inconditisque Naturæ, malè ſe tuentis & de ſtatu ſuo dejectæ, effectis tantùm habuere, ac proinde laterem lavare crederetur is, qui juſtam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ad rem revertamur. Non minus certò etiam à minutiſſimis morbi circumſtantiis Indicationes curativas poſſit Medicus deſumere, quàm ab iisdem ſumpſit Diagnoſtica. Atque adeò non ſemel mihi in mentem ſubiit, quòd ſi morbi cujuslibet Hiſtoriam diligenter perſpectam haberem,

par

par malo remedium nunquam non ſcirem adferre, variis ejusdem Phænomenis viam, quâ mihi incedendum foret, haud dubiam præmonſtrantibus; Quæ quidem Phænomena, ſi inter ſe ſedulo conferantur, manu quaſi ducerent ad Indicationes illas maxime obvias, quæ ex intimo naturæ ſenſu, non vero Phantaſiæ erroribus depromuntur.

Atque his ſane gradibus, ut ita dicam, his adminiculis ad cœlum aſcendit, ad medicinæ nempe faſtigium, Medicorum ille *Romulus*, nunquam ſatis laudatus *Hippocrates*, qui hanc Arti Medicæ inſuper ſtruendæ ſolidam ac inconcuſſam ſubſternens baſin, *viz.* νούσων φύσιες ἰητροί, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit, ut morbi cujuslibet Phænomena aperte traderet, nullâ Hypotheſi adſcitâ, & in partes per vim adactâ; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre eſt. Regulas etiam quasdam tradit ex obſervatione methodi iſtius, quâ utitur natura tam in morbo provehendo, quam in eodem amoliendo, natas; cujusmodi ſunt *Coacæ Prænotiones*, *Aphoriſmi*, & reliqua id genus. Atque in his fere ſtetit magna illa Divini ſenis θεωρία, non ab irrito laſcivientis Phantaſiæ conamine deſumpta, ceu vana ægrorum inſomnia, ſed legi-

timam exhibens Hiſtoriam earum Naturæ operationum, quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta θεωρία nihil eſſet aliud, quàm exquiſita naturæ deſcriptio, par erat omninò, ut in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti, quibus poſſet modis ſubvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ ſuccurrat, effrænem coerceat & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum paſſu illo, tum etiam methodo, quibus natura morbum expellere ſatagit atq; amovere: Animadverterat nempe ſagaciſſimus Vir, quod ſola Natura τὰς νόσους κρίνει, καὶ ἐξαρκέει τὰ πάντα πᾶσι. Atque hæc omnia peragit Natura pauciſſimis ſimpliciſſimisque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorſus nullis.

Altera ab hac Methodus, quâ Ars medendi, ſi quid ego judico, poſſit ulterius provehi, in eo potiſſimùm cardine vertitur, ut certa aliqua, & *conſummata* undique ac *fixa Methodus medendi* in publica commoda tradatur; eam intelligo, quæ ſatis magno Experimentorum numero corroborata ſuffultaque, huic vel illi morbo devincendo ſuppar invenitur. Neque enim ſatis eſſe arbitror, ut ſucceſſus particulares, ſive Methodi

cujus-

cujuslibet, ſive etiam Remedii, ſcriptis prodantur, ſi neque hoc neque illa univerſaliter atque in omnibus ſcopum attingere deprehendatur, [poſitis ſaltem his vel illis circumſtantiis.] Contendo verò ego, nos æque certò ſcire debere, huncillumve morbum expugnatum iri, ſi huic aut alteri intentioni ſatis fecerimus, ac certò jam ſcimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri intentioni ſatisfacere poſſe: quod quidem licet non ſemper & ubique, frequentiſſime tamen, ϰ̀ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ votis reſpondet exhibentium; ita *ſennæ foliis* v. gr. alvum ſubducimus, *Papavere* invitamus ſomnum. Non is ſum, qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa, quibus eſt uſus in morborum curatione, & in uſus ſuos reponere, tam ad ſublevandam memoriam, quàm ut anſas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque poſt diutina, & repetita ſæpius experimenta, Methodum ſibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum ſibi recedendum putet. Obſervationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam ſi id tantùm agit

Observator, ut nos doceat hunc morbum semel, vel etiam sæpius huic remedio cessisse, quid mihi, obsecro, profuerit, si infinitæ fere medicamentorum decantatissimorum copiæ, qua jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accrescat? Quòd si repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis; huic me unice addixero; annon innumeris fere experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumstantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipsam Methodum spectantes, antequam ex observatione solitaria fructum aliquem queam decerpere? Si Observatori nunquam non responderit Medicamentum, quare in particularibus versatur, nisi aut sibi diffidat ipse, aut minutatim potius quàm in solido imposuisse orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi sit, densissima hujus generis volumina conscribere, nemo vel mediocriter in praxi versatus ignorat; uti nec e contra quàm sit illud difficilè, perfectam & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac stabilire. Si vel unus tantùm per singula mundi secula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quæ Medicorum est provincia) à multis retrò

retro annis ad ἀκμὴν perveniſſet, omnibus abſoluta numeris, ſaltem in quantum fert mortalium ſors. Quæ verò fundi noſtri eſt calamitas, jamdiu ab antiquiſſimo & peritiſſimo duce *Hippocrate*, & priſcâ Medendi Methodo, cauſarum conjunctarum (utpote quæ certo ſe prodant) cognitioni ſuperſtructâ, deſcivimus; unde eſt, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, confabulandi magis ſit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temere impegiſſe videar, fas mihi ſit e via parumper deflectere, quo ſcilicet evincam Cauſas illas remotiores, in quibus aſſignandis & in lucem extrahendis hominum Curioſorum & περιεργῶν vanæ ſpeculationes unice deſudant triumphantque, prorſus eſſe ἀκαταλήπτους acinſcrutabiles; ſolas vero proximas & conjunctas à nobis poſſe cognoſci, atque ab his ſolis Indicationes curativas eſſe mutuandas.

Obſervandum eſt itaque, quod ſi Humores vel diutius, quam par eſt, in corpore fuerint retenti, (quia ſe Natura eoſdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac aut illa aeris Conſtitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejuſdem caſtra tranſierint; his inquam modis & his

ſimilibus, dicti Humores in formam ſubſtantialem, ſeu *ſpeciem* exaltantur, quæ his aliisve Affectibus cum propria Eſſentia convenientibus ſe prodit; quæ quidem ſymptomata, licet minus cautis videantur oriri, vel â natura partis, quam humor obſedit, vel â natura humoris ipſius, antequam hanc induerat ſpeciem, nihilominus reverâ Affectus ſunt ab eſſentia dictæ ſpeciei in hunc gradum recens evectæ, pendentes. Adeò ut quilibet *morbus ſpecificus* Affectio ſit ab hac vel illa ſpecifica Exaltatione, vel ſpecificatione ſucci cujusdam in corpore animato ortum ducens. Sub hoc genere poteſt comprehendi maxima pars morborum, qui certum aliquem typum ac formam agnoſcunt. Et profectò haud minus ſe Natura methodo aſtringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, ſive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet ſive Plantæ, ſive Animali proprii quidam ac peculiares Affectus competunt, ita ſe res habet in qualibet ſucci cujuscunque Exaltatione, ubi ſemel in *ſpeciem* proruperit. Exemplum hujus rei ſatis luculentum quotidiè nobis ingerunt, & ob oculos ponunt variæ iſtæ Excreſcentiarum ſpecies, quas Arbores, Fruticesque emittunt, vel ob ſucci

Nutri-

Nutritii perversionem & depravationem vel alias ob causas, in forma scil. *Musici*, *Visci*, *Fungorum*, aliorumque id genus: quæ omnia *Essentiæ* sunt sive *Species*, à parente, seu Arbore, seu Frutice, diversæ planè atque distinctæ. Et sanè qui serio atque ad amussim pensitaverit Φαινόμενα illa, quæ Febrem v.g. *Quartanam* comitantur; Quod viz. ferè semper sub Autumno ingreditur; quod certum ordinem ac typum ubique servat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minus certo repetens, quàm suas repetit Horologium, sive aliud quoddam ejusmodi αὐτόματον, (nisi ab accedente aliquo extrinsecùs adveniente hic ordo perturbetur;) quod cum rigore ac notabili frigoris sensu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minus sensibilis, quæ tandem in sudore effusissimo terminatur; quod denique morbus hic; quemcunque demum invaserit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit & fugari: Qui hæc, inquam, omnia pensiculatiùs trutinaverit, haud minus firmis rationibus inducetur, ut credat, morbum hunc *speciem* esse, quàm sunt illæ, ob quas credit Plantam esse speciem, quæ parem semper ad normam è terra nascitur, floret, interitque, atque

in reliquis afficitur pro ratione Essentiæ suæ; neque facilè comprehendi potest, quî fiat, ut hic *morbus* oriatur à combinatione sive principiorum, sive qualitatum evidentium, cùm *planta* substantia ac species distincta in rerum natura ubique agnoscatur. Illud interim non diffitemur, quòd cùm species sive Animalium sive Plantarum singulæ (demptis perpaucis) per se subsistant, istæ Morborum Species ab iis dependent humoribus, à quibus generantur.

Tametsi verò ex jam dictis constare videatur, morborum plerorumque causas inscrutabiles prorsus esse, ac ἀνεκδιηγήτους, non tamen insolubilis erit illa quæstio, *Quo pacto sanari possint?* cùm de causis remotioribus nos hoc asseramus: Nemo autem est, qui non videat, curiosos istos speculatores in causis primo primis fere ac remotissimis indagandis, ac in lucem (utut invitâ Minervâ ac reclamante naturæ sensu) protrahendis operam perdere; immediatas verò & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen necessariò debent cognosci, & possunt etiam, sine ficulneis hujusmodi adminiculis; cum Intellectui se aperte sistant, vel proprii sensûs testimonio, vel Anatomicis Observationibus ab aliis

liis jampridem factis, retectæ. Atque ut impossibile planè est, ut Medicus eas morbi causas ediscat, quæ nullum prorsus cum sensibus habent commercium, ita neque est necesse; abundè enim sufficit, ut sciat, unde immediatè oritur malum, talesque ejus effectus atque symptomata, ut inter hunc aliumque morbum hujus non dissimilem, valeat accurate distinguere. In *Pleuritide* v. g. diu atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur pravam illam Crasin & malè cohærentem sanguinis texturam, quæ prima est hujusce mali origo; qui verò causam à quâ immediatè producitur, rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque ritè valeat distinguere, non minus certò curandi scopum attinget, etiam neglectâ otiosâ ista atque inutili remotissimarum causarum indagine. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Jam verò si quærat aliquis, an ad prædicta in Arte Medica desiderata duo (Veram scilicet & Genuinam morborum *Historiam*, & certam confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio*? assentientem me habet & in vota festinantem. Etsi enim *Methodus* sanandis morbis

Acu-

Acutis maximè accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipsa certum aliquem Evacuationis modum statuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovenda dicta evacuatione, ad morbi sanationem necessario conferet; optandum est tamen, ut beneficio *specificorum*, si quæ talia inveniri possint, æger rectiori semitâ ad sanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti est) extra aleam malorum, quæ sequuntur aberrationes istas, in quas sæpe invita dilabitur Natura in morbi causa expellenda, (utut potenter & doctè ei ab assistente Medico subveniatur) possit collocari.

Verum quod ad morbos *Chronicos* sanandos attinet, licet nihil dubitem ulteriores in medendo profectus vel à sola *Methodo* posse sperari, quàm qui in primam statim cogitationem incurrant, attamen plus satis constat deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè spectabilium inter eos, quibus homines urgentur; quod ob hanc præcipuè causam usu venit, quia scil. Natura in hujuscemodi morbis non habet Methodum tàm efficacem, quâ materiam morbificam foras ejiciat, (perinde atque in *Acutis*) quo nos cum eadem manus jungen-

tes

tes & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaq; morbo Chronico is demum jure meritoq; Medici nomen ſibi vendicat, penes quem eſt ejusmodi medicamentum, quo morbi *Species* poſſit deſtrui: non qui ìd tantum agit, ut è primis ſecundisque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem; quod fieri quidem poteſt non extinctâ ſpecie: v. gr. calefieri poteſt, aut refrigerari, qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc podagrâ, necdum devictâ. Methodo hâc, quâ diverſæ tantum qualitates introducuntur, morbi *Specifici* non magis immediatè perdomantur, quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim, obſecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è ſecundis qualitatibus, quæ ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus eſſentia in harum nullâ conſiſtit? Si quis hîc objecerit, ſatis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innoteſcere, hunc ipſum, ſi examen paulò diligentiùs inſtituerit, in oppoſitas partes facilè tranſiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à ſuis militet. Toto enim cœlo diſtant, quæ huic aliive *Indicationi Curativa* ſpecificè reſpondent Medicamenta, cui ſi faciamus ſatis

mor-

morbus abigitur; & quæ hunc aliumve *Morbum* specifice atque immediate persanant, nullo habito respectu ad hanc aut illam Intentionem sive Indicationem Curativam: v. gr. *Mercurius* & *Sarsæ radices* in *Lue Venerea specifica* vulgo audiunt, quæ tamen pro specificis propriis atque immediatis non debent haberi, nisi argumentis satis validis atque irrefragabilibus possit confici, *Mercurium* nullâ excitatâ *Salivatione*; *Sarsæ* vero radices sine motis *sudoribus* tam egregiam operam præstitisse. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cùm tamen quæ adhibentur Remedia, non magis proprie competant immediatæ curationi istorum morborum, qui eis sanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maxime proprie designantur, quam *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facile appellaverit.

Specifica proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt, neque oscitantibus temere se ingerunt: nullus tamen dubito, quin in exundanti illa plenitudine, quâ turget Natura diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, insin-

ſingulorum præſervationem proſpectum, pariter ſit de curatione malorum magis inſignium, quæ homines vexant; idque pro foribus & in patrio cujuslibet ſolo. Et ſanè dolendum eſt *Plantarum* naturam nondum, magis exploratò nobis innoteſcere; quæ mihi videntur reliquæ omni, quâ patet, Materiæ Medicæ palmam præripere, & quæ inveniendorum, de quibus jam diximus, Remediorum uberrimam nobis ſpem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimiùm convenire videantur, nimium diſſidere *Mineralia*; unde eſt quod Mineralia Indicationibus potentiùs reſpondere, quàm vel plantas vel ex animalibus deſumpta, lubens fateor, at non ſpecificè tamen mederi, eo quo diximus ſenſu ac modo. Me quod ſpectat, non hîc aliud mihi ſumo præter laborem ac tædium hæc atque hujusmodi diu multumque jam per aliquot annos animo verſandi, necdum mihi tam feliciter ceſſit, ut cum prudenti fiducia, quæ de iis cogitaverim, in publicum dare auſim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrident *Plantæ*, non tamen is ſum, qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu deſumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo ſeculo hominum induſtiâ atq; labore Intentionibus

aptè

aptè reſpondentia reperta fuére, contemnam. Inter quæ primum ſibi locum vendicant, quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* inſigniuntur, & à Viro *Doctisſimo* & *ſolertisſimo* tàm Methodi quàm Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, ſcopo, cæteris quibusque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cùm in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum ſpecimen eorum, quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus ſum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Hiſtoriâ Curationeque *Acutorum Morborum.* Qua in re licet ſatis advertam, me ſupinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exantlavi laborum, expoſiturum, malum tamen peſſimi hujus ſeculi genium ſatis habeo perſpectum, ut non aliam ex hac ſemente, quàm convitiorum atque contumeliarum meſſem expectem; Meque famæ meæ longè melius conſuluiſſe, ſi inanem aliquam atq; inutilem ſpeculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde eſt: Mercedem aliunde præſtolor. Si

quis

quis hîc objiciat alios æquè in hac arte versatos non idem mecum de his rebus sentire; meum non est, quid sentiant alii, disquirere, sed meis observationibus adstruere fidem, quod ut faciam, Lectoris patientiam desidero tantùm, non favorem. Res ipsa etenim brevi loquetur, an fideliter & sincero animo hîc egerim, an econtra adinstar sceleratissimi hominis morumque profligatissimorum, homicidam me præstiterim, vel in terra defossus. Illam tantùm mihi veniam peto, quòd minus accuratè quàm proposueram morborum Historiam ac Curationem descripsero; cùm non tàm metam figam, quàm animos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus posthâc se accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum adhuc restat, de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse, sequentes paginas infinito particularium observationum numero distendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem astruam: Frustra enim & cum tædio Lectoris repeterentur ista singulatim, quæ in summas contraxi. Satis autem habui ad calcem Observationis cujuslibet Generalis (saltem quæ ad annos nuperos spectat) Particularem hîc illic adnecte-

nectere, quâ Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim spondeo, nullam à me Methodum Generalem fuisse evulgatam, quæ experientiâ reiteratâ non est stabilita, atque confirmata.

Sed & spe frustrabitur, qui ingentem Remediorum, seu formularum sylvam hîc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re natâ iis utatur; mihi sufficit innuisse, quibus Indicationibus satisfaciendum est, quo etiam ordine & tempore; Etenim in eo præcipuè stat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiscari valeamus, non ut remedia excogitemus, quibus illis satisfieri possit; quod qui minus observabant, *Empericos* armis instruxêre, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quòd si quis objecerit, me in aliquibus non tantùm medicamentorum pompæ renunciasse, sed ea insuper remedia proposuisse, quæ ad materiam medicam vix possint referri, adeò sunt simplicia atque inartificiosa; vulgaribus tantùm opinor ac plebeis animis hac in re displicebo. Norunt enim Sapientes, Bona ea esse omnia, quæ sunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium usum in *Ileo* sanando proponit, & in *Cancro* nihil

nihil prorſus agendum præcipit, (atque e-jusmodi alia, quæ in ſingulis ferè pagellis ſcripta leguntur,) non minus benè de re medica meruiſſe; quàm ſi pompoſis reme-diorum formulis omnia impleviſſet.

In animo erat & *Chronicorum* morbo-rum *Hiſtoriam* tradere, eorum ſaltem, quos frequentiſſimè tractaveram, ſed cùm ope-roſius id ſit, cumque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impræſentiarum ſuperſedendum mihi eſſe duxi.

AVTHORI,

in

Tractatum ejus

de

FEBRIBVS.

FEbriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit non tantis par Medicina malis.
Nam post mille artes, Medicæ tentamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.
Præda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.
Dum quærit Medicus Febris causamque modumque,
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;
Qvas tractat patitur flammas, & Febre calescens,
Corruit ipse suis victima rapta focis.
Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.
Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiqvas lenta ruina domos.
Sed si flamma vorax miseras incenderit ædes,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.

Fit

Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cùm perit artificis non minus usta domus.
Se tandem Sydenham *Febrisq; Scholæq; furori*
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.
Non temerè incusat tectæ putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.
Non bilem ille movet, nulla hic pituita: Salutis
Quæ spes, si fallax ardeat intus aqua?
Nec doctas magno rixas ostentat hiatu,
Quêis ipsis major Febribus ardor inest.
Innocuas placidè corpus jubet urere flammas,
Et justo rapidos temperat igne focos.
Quid Febrim extinguat, varius quid postulat usus,
Solari ægrotos quâ potes arte, docet.
Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,
Dum sæpè incerto, quo calet, igne perit:
Dum reparat tacitos malè provida sangvinis ignes,
Prælusit busto, fit calor iste rogus.
Jam secura suas foveant præcordia flammas,
Quem Natura negat, dat Medicina modum.
Nec solùm faciles compescit sangvinis æstus,
Dum dubia est inter spemqve metumqve salus;
Sed fatale malum domuit, quodque astra malignum
Credimus, iratam vel genuisse Stygem.

Extorsit Lachesi *cultros, Pestique venenum*
Abstulit, & tantos non sinit esse metus.
Quis tandem arte novâ domitam mitescere Pestem
Credat, & antiquas ponere posse minas?
Post tot mille neces, cumulataque funera busto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.
Æthereæ quanquam spargant contagia flammæ,
Quicquid inest istis ignibus, ignis erit.
Delapsæ cœlo flammæ licet acriùs urant,
Has gelidâ extingui non nisi morte putas?
Tu meliora paras victrix Medicina; tuusque,
Pestis quæ superat cuncta, triumphus erit.
Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te simul & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock A. M. Ex Æde Christi Oxon.

SECTIO

SECTIO PRIMA.

CAPUT. I.

De Morbis Acutis in genere.

DIctat ratio, si quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Causæ humano corpori adversentur,* nihil esse aliud quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem in ægri salutem omni ope molientis. Cùm enim hominum genus, ita volente supremo rerum omnium arbitro ac moderatore *Deo*, variis impressionibus, forinsecus advenientibus, excipiendis aptum natum sit, fieri non potest quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quæ quidem partim ab istis aeris particulis nascuntur, quæ, cum corporis humoribus malè convenientes in idem se insinuaverint, nudo sangvini permistæ, corpus omne morbifico afflant contagio; partim à variis fermentationum generibus, vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideo sunt commorati, quia scilicet iisdem digerendis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem vel qualitatem incongruam, suppar idem non fuit. Hisce rerum circumstantiis ita intimè essentiæ humanæ intertextis complicatisque, ut nemo quisquam se ab illis in

solidum qveat liberare, Natura de ejusmodi methodo, ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter solveret, e suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequentiùs longe qvàm fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratis collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignaris à recto, qvem tenet, cursu detorqveretur, veruntamen cum sibi relicta vel nimiopere satagendo, vel etiam sibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atqve insolubili mortalitatis legi obseqvitur, cui debemus nos nostraqve. Recte enim *Boëthius*, atqve ex rerum sensu.

Constat æternâ positumqve lege est,
Constet ut genitum nihil.

Sed ut instantiâ unâ alterave jam dictorum veritatem asseramus; Ipsa *Pestis* qvid, obsecro, aliud est qvàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inspiratas unà cum aëre particulas *μιασμώδεις* per emunctoria Apostematum specie vel aliarum eruptionum operâ excutiendas? Qvid *Arthritis* nisi Naturæ providentia ad depurandum senum sangvinem, atqve expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loqvamur? Potest & idem affirmari de plerisqve aliis morbis perfecte formatis.

Jam vero nunc hoc munere celerius fungitur natura, nunc vero tardiùs, pro variâ methodo, qvâ causam morbificam deturbare nititur. Nam cùm *Febris* opem deposcit, qvâ adjutrice particulas inqvinatas à sangvine divellat, divulsasqve progressu

greſſu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrhœam, Eruptiones,aut aliam iſtiusmodi evacuationem expellat; cumque in ſangvinis maſsâ corpore pertenui ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, neceſſe omnino eſt, non ſolùm ut ſubito vel in ſalutem ægri vel in mortem determinetur (prout ſcil. Natura vel materiam morbificam Critice norit ſolvere, vel ab eadem oppreſſa fatiſcat] ſed etiam ut pejora vehementioraque ſymptomata ſe ubique comites adjungant. Atque hujusmodi plane ſunt morbi iſti, quos, *Acutos* appellamus, qui velociter ſcil. atque cum impetu & periculo ad ſtatum moventur. Quamvis, ſi minus accuratè, haud tamen minus vere loquamur, iſti etiam morbi pro Acutis ſint habendi, qui, licet reſpectu Paroxyſmorum, ſi omnes ſimul ſumantur, tardius moveant, reſpectu tamen Paroxyſmi cujuslibet particularis, cito atque etiam Critice ad finem perveniunt, qvales ſunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi vero continens morbi materia ejus eſt indolis, ut febrem in partes ſuas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ ſeparationem univerſalem; aut cùm hujusmodi materia parti alicui affigitur, qvæ eidem explodendæ prorſus eſt impar, ſive ob propriam conformationem [uti ſe res habet in materia Morbificâ *Paralyticorum* nervis impactâ, in materia item ſuppurata in cavitate Thoracis *Empyicorum*] vel ob defectum caloris naturalis & ſpirituum, [ut cum Pituita in pulmones decidit vel Senio vel Tuſſi diuturniore labefactatis] vel deniqve ob continuum materiæ novæ affluxum, qvâ

ſangvis vitiatus & ad ejusdem eliminationem unicè diſpoſitus, partem obruit gravatque: In his, inquam, caſibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & ſunt: A duobus his itaque principiis ſibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod ſpectat, quos impræſentiarum tractare mihi eſt animus, eorum alii à ſecretâ atque inexplicabili Aeris alteratione hominum corpora inficientis gignuntur, neque à peculiari ſangvinis & humorum craſi omnino dependent, niſi quatenus occulta aeris influentia dictis corporibus eandem impreſſerit: Hi durante arcanâ illâ aeris conſtitutione nec ultrà pergunt laceſſere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti ſunt.

Acutorum alii ab hâc vel illâ particulari corporum particularium ἀνωμαλία oriuntur, qui cùm à cauſa magis generali non producantur, ideo neque plures ſimul corripiunt. Hi inſuper Acuti quibuslibet annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis, quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiariter agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes* ſive *Sporadicos* appello, quia nullo non tempore contingunt, quo Epidemici graſſantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi ſumam, generalem eorundem hiſtoriam ante omnia proponens.

CAP.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

NIhil quicquam, opinor, animum universæ quâ patet Medicinæ pomœria perlustrantem tantâ admiratione percellet, quàm discolor illa & sui plane dissimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam quâ varias ejusdem anni tempestates, quàm quâ discrepantes diversorum ab invicem annorum *Constitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diversitas tum propriis ac sibi peculiaribus symptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat, Morbos hosce, utut externâ quadantenus specie & symptomatis aliquot utrisque pariter supervenientibus convenire paulò incautioribus videantur, re tamen ipsâ, si bene adverteris animum, alienæ admòdum esse indolis, & distare ut *Æra Lupinis*. Haud equidem satis scio, an diligentius examen [quali ritè instituendo vix unius hominis brevis ætas par esse videatur] nos edoceret, Epidemicorum alios continuâ quadam serie, ceu facto circulo, alias semper excipere; an verò omnes indiscriminatim nulloque servato ordine, pro occultâ Aeris diathesi & inexplicabili temporum ratione, mortales incessere. Hoc saltem pro comperto habeo ex multiplici accuratissimarum observationum fide, prædictas morborum species, præsertim Febres continuas ita toto, quod ajunt, cœlo differre, ut quâ Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eâdem

dem ipsâ anno jam vertente forsitan è medio tolles: quodque, ubi semel in genuinam Medendi rationem, quam hæc vel illa Febris species sibi vendicat, auspicatò inciderim, ad eundem scopum collimans [favente, ut fit, optimo Numine] metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, ætatem & reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec extinctâ illâ specie novoque gliscente malo, anceps rursum hæreo, quâ mihi viâ insistendum, ut ægris subveniam, ac proinde nisi ingenti adhibitâ cautelâ intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possum efficere, ne unus aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vitâ periclitetur, donec investigato jugiter tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuo procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines quoad manifestas aëris qualitates maximâ, quâ potui, diligentia notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri sentio; quippe qui animadverto, annos quoad manifestam aëris temperiem sibi planè consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versâ. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occultâ potius & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi morbo

morbo addicunt determinantque, ſtante ſcilicet præfatæ Conſtitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo faceſſit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Conſtitutionum generalium propriâ ac peculiari ſibi Febris ſpecie funeſtatur, quæ extra illam nuſquam comparet, cujuſmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt.

Adhæc ſunt & particulares quædam ejuſdem anni, ut ita dicam, Craſes, in quibus licet ſecundum manifeſtas aeris qualitates, ejuſmodi Febres, quæ generaliorem anni Conſtitutionem ſequuntur, magis minusve Epidemicè graſſentur, vel ſeriùs ocyusve ingruant; præ cæteris tamen ejuſmodi Febres, quæ omnibus in univerſum annis competunt, (quas ideò *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifeſto aeris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejuſdem farinæ, quæ à ſubito calore, intenſius ac diuturnum frigus ſtatim excipiente, plerumque invadunt. Poteſt itaque fieri, ut ſenſibiles aeris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quę in qualibet conſtitutione ſe exerunt, non verò ad iſtas alias, quæ certæ alicui conſtitutioni quaſi propriæ ac peculiares exiſtunt: Fatendum tamen eſt, prædictas aeris qualitates corpora noſtra ad hujus illiusve morbi Epidemici generationem magis minusve diſponere; quod & de quocunque errore circa *ſex res non-naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem eſt, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem

ſemper

ſemper modo ſe habere, iisdem planè Phænomenis & conformi ſymptomatum agmine in plerisque ferè omnibus, quos adoriuntur, ſtipatus; atque eâdem prorſus viâ ſibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Hiſtoria ediſcenda eſt atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licet Epidemicorum inſigniantur nomine, enormes tamen ſunt & perquam *anomali*, utpote qui nulli ſe Typo patiuntur aſtringi, & revera mali ſunt moris, tum quoad incertam ſymptomatum varietatem certiſſimamque diſſimilitudinem, tum quoad methodum, quâ ſe ipſi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum diſparitas exinde oritur, quòd ſcilicet quælibet Conſtitutio morbos parit, à morbis ejusdem generis, qui alio tempore graſſabantur, multùm abludentes, quòd non tantùm in Febribus locum habet, ſed in plerisque aliis Epidemicis.

Neque hîc finitur *Oreſtes*: reſtat enim & aliud, paulò ſubtilioris θεωρίας, luxuriantis, ſi fas eſt dicere, naturæ luſus; quòd nempe idem morbus in ipſiſſima anni conſtitutione varia ſæpe & diſſimili ſe facie oſtentat, quod ad tempora attinet Principii, Statûs, & Declinationis; quod quidem tanti poteſt eſſe momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ ſumendæve fuerint.

Porro obſervandum eſt, Epidemicos quoscunque in duos omnino ordines diſpeſci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri poſſit, ut

aliâ

aliâ quâlibet anni tempestate subnascantur, ad illam tamen sunt relegandi, Ver Autumnusve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aëris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conspirare, ut, eo fautore, ante tempus sibi debitum miseros invadat; & è contra est, ubi tam parùm illis inter se convenit, ut corpus præ-dispositum non nisi aliquandiu post aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico vel *Autumnum*, non de ipso statim *Æquinoctio*, sive *Verno* sive *Autumnali*, ad emussim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore grassantur, alii maturè admodum se ingerunt, mense scilicet *Januario*, & exinde pedetentim increbescentes circa *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo sensim imminuti circa *Solstitium Æstivum* evanescunt, nisi quod paucissimæ postea forsitan hunc illumve petant. In horum numero sunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licèt seriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æstivo Solstitio* pariter se subducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invalescentes non nisi sub *Æquinoctium Autumnale* statum indipiscuntur, quo præterlapso paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujusmodi sunt *Pestis* ipsa, & *Variolæ*, istis annis, quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium familia, mense *Augusto* exorsus, intra angustos unius mensis cancellos conclusus percurrit sua tempora. Sunt tamen alii, qui eadem tempestate prognati

gnati usq; ad hyemem excurrunt, v.gr. *Dysenteria, Febres Quartanæ,* & *Tertianæ Autumnales.* Hi omnes, utut eorum aliquos, quos semel invaserint, longiori vel breviori tempore affligant, plerumq; tamen intra duorum mensium spatium & nomen & Epidemicorum naturam prorsus amittunt.

Febres autem speciatim quod attinet, observandum est, maximam earum partem, quæ *Continuæ* sunt, nulla hucusque nomina, in quantum à Constitutionis generalis Influentia pendent, obtinuisse, appellationes autem, quibus dignoscuntur, ab insigni aliqua alteratione sanguini impressâ, vel evidentiori symptomate mutuari. Hâc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ, Petechiales, &c.* Quandoquidē verò singula fermè constitutio præter has, quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis est celebrioris nominis, cujusmodi sunt *Pestis, Variolæ, Dysenteriæ, &c* non satis video, cur istiusmodi Febres non potiùs sortirentur nomina à Constitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore, quo comparebant, quàm à qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate particulari, quæ diversæ speciei febribus pari jure possunt competere. *Intermittentes* verò nomina sibi desumunt ab intervallo Paroxysmis interjecto, atque hoc quidem charactere satis discriminantur, si variarum etiam anni tempestatum, quibus contingunt, Veris sc. & Autumni, habeatur ratio. Licèt nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium natura revera participent, nullo charactere admodum visibili easdem

pro-

prodente. Ut cùm præmaturè *Julio* menſe, v. gr. Inter mittentes Autumnales ingrediuntur atqve increbeſcunt, non ſtatim genuinum Typum induunt, [qvod intermittentibus Vernis quidem ſolenne eſt] ſed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut niſi caſtigatiſſimo utrasqve examine trutinaveris, ab invicem diſcriminari non poſſint; at retuſo paulatim Conſtitutionis impetu, & frænata vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larva abjecta, Intermittentes ſe eſſe, qvales ab initio reapſe fuerunt, palàm fatentur, ſive Quartanæ illæ fuerint, ſive Tertianæ; quod ſi non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorum noſtrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujusmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero ſunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porrò, quod ſedulô advertendum, qvum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quaſi ditionem redactis, & parciùs id temporis ſævientibus, ita ut illo augeſcente imminuantur hi, eodemqve rurſus imminuto, mox recrudeſcant. Atque ita viciſſim mortales laceſſunt, prout anni genius & ſenſibilis aëris temperies huic aut illi magis ſuffragantur. Qvi verò morbus circa Æquinoctium Autumnale maximopere furit & cumulatiſſimam edit ſtragem, totius anni Conſtitutioni nomen impertit ſuum; quisquis enim fuerit morborum, qui ea tempeſtate præ cæteris invaluerit, principatum omnium, qui iſto anno invadunt, obtinuiſſe facilè deprehende-

D tur,

tur, cujus ingenio Epidemici, quotquot ſunt, *σύγχρονοι* ſe accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cum *Variolæ* eo tempore latiſſimè depopulantur, Febris toto anno ſparſim oberrans ejusdem planè inflammationis eſt particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriusque Symptomata intercedit cognatio, (excepta Variolarum eruptione, & reliquis, quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum ad ſpontaneos ſudores, tum ad ſalivam excernendam propenſione, in qua utrique convenit, abundè conſtat. Pariter, cùm *Dyſenteriæ* dicto tempore præcipuè fuerint graſſatæ, Febris, quæ eo anno infeſtat, earundem indolem non leviter æmulatur, (niſi quod illæ cauſam morbificam per ſedes eliminent, & pauca alia exinde naſcantur ſymptomata,) quod tum à conſimili utriusque morbi inſultu, tum etiam quòd utroque malo correpti Aphthis ſimilibusque invicem ſymptomatibus admodum ſint obnoxii, ſatis evincitur. Et ſanè Dyſenteria, de quâ agitur, ipſiſſima illa Febris eſt; hoc tantùm diſcrimine, quòd introvertatur, & in inteſtina ſe exonerans per eadem viam ſibi faciat. Notandum autem eſt, Epidemicorum illum principem, qvi ſub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia ſtraverat, ingruente hyemis frigore intra ſuum ſe alveum condere; cùm ex adverſo Epidemici inferioris ordinis, qvi ſub eo merentur, tunc temporis præſertim ingraveſcant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Poſtre-

Postremò observandum est, quoties Constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singulas has species genere ab illis differre, quæ cum idem planè nomen sortiantur, aliâ tamen constitutione generentur. Quotcunque sint autem Species illæ peculiares, quæ in una eademque Constitutione invadunt, in communi unâ atque generali causa singularum productrice, omnes conveniunt, hâc scilicet aut alia aëris Diathesi peculiari; & ex consequenti quantocunque ab invicem, quoad Typum & Formam specificam, intervallo distent, Constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem atque statum effingit formatque, ut præcipua symptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinet, omnibus paria sint; singulis etiam in hoc conspirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant sævitiam & remittant. Notandum est insuper, quibus annis variæ illarum species grassantur uno eodemque tempore, eas omnes modo, quo primùm aggrediuntur, atque invasionis symptomatis consentire.

Hinc itaque cernere est variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hactenus pro rei dignitate satis observando est assecutus. Atqui ex pauculis hisce omnino conficitur [cùm specificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum constitutioni innitantur,] incassum desudare illos, quotquot diversarum Febrium rationes à causa morbifica in humano corpore aggesta deducunt;

 ducunt;

ducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancraticè licet valentem, si certa quædem hujus nostræ regionis loca adeat, Febre ibidem grassante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile sit, *manifestam* aliquam mutationem ab aëre præfati viri humoribus tam brevi impressum iri. Neque minus difficile est, generales regulas Febribus his debellandis accommodare & certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iisdem consistere, non licat. In hac itaque tam spissa rerum caligine, nihil mihi prius est, quàm quando novæ Febres grassari incipiant, cunctari paulisper, & ad magna præsertim remedia non nisi suspenso pede ac tardiùs procedere; diligenter interim illarum ingenium atque morem observare; quibus itidem præsidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis illis utamur.

Verbo dicam, Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenωn suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusqve idiopathicos enucleare, necnon propriam medendi rationem unicuique sigillatim accommodare, ut res est multi otii ac summè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut saltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad justum de iisdem observationum apparatum congerendum fortasse unius Medici ætas non suffecerit. At vero hic labor, utut sit improbus, prius est exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricanda tam multifaria horum morborum serie præstitisse jure possimus gloriari.

At

At verò quibus demum modis rationem reddemus diſtinctarum ſpecierum *Epidemicorum*, qui non tantùm, quatenus ſaltem nobis liquet, fortuitò incurſant, ſed etiam qui uno anno aut certa aliqua annorum ſerie ejusdem ſunt generis, anno alio ſpecie ab aliis alii diſtinguuntur? Nulla hîc mihi unquam methodus æquè commoda eſt viſa atque illa, quæ perſufficientem annorum numerum protenſa, eodem illos ordine deſcriberet, quo ſe invicem excipiebant & inſequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Hiſtoriam & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad Annum usque 1676 (per 15 videlicet annorum ſpatium) depopulabantur, ex accuratiſſimarum, quas mihi facere licuit, obſervationum fide orbi erudito tradam. Cùm mihi impoſſibile planè videatur, effectum id dare, vel cauſas eorundem exortûs aſſignando à manifeſtis aëris qualitatibus deſumptas, vel multò etiam minus à particulari aliqua dyſcraſia in ſanguine atque humoribus, niſi in quantum ſecretæ aeris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, ſi fas eſt dicere, impoſſibile fuerit Variorum Epidemicorum Species tradere, qui à ſpecificis aeris alterationibuc oriuntur, quantumvis in proclivi illud eſſe videatur, iſtis videlicet qui Febrium nomina attexere norint notionibus, in ſpeculatione iſtarum alterationum, quæ in ſanguine humano atq; ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri poſſunt, malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam ſequamur, optimam ſemper ducem, ſed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis

erunt morborum species, quot comminisci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facilè Botanico concesserit, à quo in describenda Plantarum Historia sensuum requirimus testimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet istâ polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi sumo, ut me in his, quæ jam trado, omnem absolvisse numerum existimem; fortè ne in recensenda quidem universa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapsis, de quibus nobis sermo est, annis, ordine infra dicendo se mutuò exceperunt, venturus sæculis eundem perpetuo servaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc se res habuit nuper, astipulante paucorum aliquot annorum observatione, enarrem, quod ad has scilicet regiones spectat & hanc in qua degimus Urbem; ut meum, quale quale sit, symbolum conferam ad opus inchoandum, quod, si quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedet, ubi tandem à Posteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis sibi invicem succedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

CAP. III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, Londini.

ANno 1661 Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant,

rant, de novo vires redintegrabant (*Tertianæ* præsertim *mali moris*) ſub initio Julii, & quotidiè increbreſcentes, menſe Auguſto quàm immaniſſimè debacchabantur, inqve multis locis, correptis ferè integris familiis, maximam hominum ſtragem edebant; dein verò ſenſim decreſcentes ſuperveniente hyemis frigore extinctæ ſunt, perpaucos Octobris menſe aggreſſæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorũ Symptomatis, his præſertim diſcriminabantur. Ægri Paroxyſmus atrocior, lingua magis nigra ſiccaque, extra paroxiſmum ἀπυρεξία obſcurior, virium & appetitûs proſtratio major, major item ad paroxyſmum ingeminandum proclivitas, omnia ſummatim Accidentia immaniora, ipſeque morbus quàm pro more Febrium Intermittentium funeſtior. Si quando ætate provectiores, aut etiam Cachecticos invaſiſſet, quibus pariter vena ſecta, aut aliæ quævis evacuationes minuiſſent vires, nunc ad duos, nunc ad tres menſes perdurabat. *Quartanæ*, rariores licet, Febres jam deſcriptas comitabantur, utriſque verò primum brumæ impetum non ſuſtinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant (ſubſecuta eſt *Febris Continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantùm abhorrens, quòd hæ ſtatis ſolùm temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem fermè modo ægrotos adoriebantur; qui utriſque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum ſiccitate, ſiti, linguæ nigredine; & ſudoribus ſub morbi finem materia morbifica in

utrisque promptissimè exterminabatur. Quinimò vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium classem attinere, quod raro admodum surgente anno compareret. Dicta itaque Febris Continua Intermittentium quasi compendium quoddam, & è contra singuli earum Paroxysmi compendium hujusce mihi videbantur; atque adeò discrimen in hoc maximè versari, quod *Continuæ* conceptam semel effervescentiam συνεχῶς eodemque semper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eâdem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non sum, quum mihi hactenus satis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram. Hoc saltem scio, unicam fuisse *Continuæ* Febris speciem usque ad annum 1665, ac *Intermittentes Autumnales*, quæ ad illum usque annum frequentes incursabant, jam deinceps rarissimas occurrisse.

Sed ut ad rem redeamus: *Febris* illa *Tertiana*, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapso intra angustiores limites se continuit: insequentibus verò Autumnis *Quartanæ* Epidemicis reliquis prædominabantur, stante hac aëris Constitutione. Quartanis semper post Autumnum vela contrahentibus, *Febris Continua* (quæ per hoc omne tempus, parcius licet se, immiscuerat) jam inclementius debacchabatur ad usque ver, quo tempore *Febres Intermittentes Vernales* suc-

succedebant, quibus ad Calendas Maji pariter fatiscentibus, *Variolæ* hinc & inde sparsim se ostendebant, quæ denuò ad conspectum *Epidemicorum Autumnalium* (Febrem continuam volo & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aëris Constitutionem pervadebant, & se mutuò insequebantur. De his mihi sermo erit in specie, & nominatim tum de Febre hac, tum etiam de Intermittentibus, sive Ver sive autumnum attinerent, quibus hæc constitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hac *Febre Continua*, quæ aliarum, quotquot sunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hac præ aliis quibuscunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducat, tum coctam certo ac præfinito tempore exigat eliminetque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum constitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo sæpius recurrant, quàm illæ, quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, necessariò sequitur, ut, quæ illas comitatur Febris Continua, frequentiùs accurset.

At præter Symptomata, quæ cæteras Febres stipabant, dicta Febris sequentibus insuper urgebatur: Æger plerumqve animam tantum non agebat, vomituriebat, lingua sicca & nigra, ingens ac subitanea virium consternatio, & partium externarum siccitas. Urina ubique vel crassa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. In morbi declinatione Diarrhœa, nisi fortè Medicus prin-

cipio obſtitiſſet, ſuperjungebatur, unde Morbus pervicacior redditus diutius affligebat. Sed ſuopte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14 vel 21 perdurabat, quo primùm tempore, oborto ſudore vel potius leni madore, morbus ſolvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis ſigna prodebant, quod jam utplurimum eveniebat. Qvin & alia ſuperveniebant Symptomata, quoties hic morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs eluceſcent, ex peculiari Methodo, quam olim, huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (ſaltem quod ad rem noſtram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris ſpeciem in rerum natura inveniri.

CAP. IV.

Febris Continua Annorum, 1661, 62, 63, 64.

I. PRimò quidem adverto inordinatam illam maſſæ ſanguineæ commotionem Febris hujus ſeu cauſam, ſeu comitem, à natura concitari, vel ut heterogenea quędam materia in eadem concluſa, ac ipſi inimica ſecernatur; vel ut ſanguis in novam aliquam diatheſin immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quam vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quod inanis λογομαχίας occaſionem præſcindat, quam fortasſis iſtiusmodi voces (quæ etiamſi explicationem

non

non incommodam admittant, tamen minus propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud ſatis caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur; non deſunt nihilominus, qui eandem non uno modo ab utraque plurimùm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterumve ab illis ſumatur exemplum. Primò, licet fermenteſcentia liquida vinoſam quandam indolem ita nanciſci ſoleant, ut ſpiritum ardentem ex iisdem deſtillatio eliciat, atque in acetum facilè deſciſcant, quod ipſum inſigni acore pollet, & ſpiritum acidum diſtillando exhibet; neutram tamen ejusmodi mutationem in ſanguine hactenus obſervatam fuiſſe contendunt.

Deinde adverti volunt, quòd cum in liquoribus vinoſis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quaſi paribus paſſibus procedant, *depuratio* tamen ſanguinis in Febribus ejusdem *æſtuationem* non comitetur, ſed conſequatur, id quod paroxyſmo febrili per ſudores ſoluto, vel oculorum teſtimonio, patere exiſtimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet ſummopere refragantem, in multis nimirum caſibus, quoties non adeò effrænis eſt cruoris orgaſmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri poſſit. Verùm utut ſit, (neque enim hiſce controverſiis me ullatenus immiſceri patiar;) quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimùm invaluerunt, ego quo-

quoque eadem ſubinde uſurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis ſatis conſtet, voces iſtas in hoc Tractatu clariori ſolummodo dicendorum explicationi inſervire.

Porrò febrilem hanc ſanguinis commotionem ob materiæ cujusdam heterogeneæ, ipſique naturæ adverſantis, ſecretionem ab eadem concitari, omne genus febrium, quæ eruptionibus ſtipantur, teſtatum facit; utpote in quibus, iſtius ebullitionis ſanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & pravâ qualitate affecti.

Quinimo nec, meâ quidem ſententiâ, minus liquet, febrilem ſanguinis commotionem ſæpè (ne dicam ſæpiùs) non aliò collineare, quàm ut ipſè ſeſe in novum quendam ſtatum, & diatheſin immutet, hominemque etiam, cui ſanguis purus & intaminatus perſtat, febri corripi poſſe; ſicuti in corporibus ſanis evenire, frequenti obſervatione compertum eſt, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla inſalubris aëris anomalia, quæ febri occaſionem ſubminiſtraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, præcedente inſigni aliquâ aëris, victûs, cæterarumq; rerum non-naturalium (ut vocant) mutatione, identidem febre corripiuntur; propterea quòd eorum ſanguis novum ſtatum, & conditionem adipiſci geſtit, qualem ejusmodi aër aut victus poſtulaverint; minimè verò quòd particularum vitioſarum in ſanguine ſtabulantium irritatio, febrim procreet. Etſi nequaquam dubitem materiam in ſanguinis deſpumatione poſt febrilem commotionem ſolenniter excretam, vitio-

ſam

ſam eſſe, quamvis ſanguis laudabilem anteà diatheſin obtinuerat; id quod vix magis mirandum eſt, quàm quod eſculentorum portiones aliquot corruptæ & fœtidæ evadant, poſtquam inſignem in corpore alterationem ſubierint, ac jam à reliquis ſegregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras ac genuinas, quæ in hoc morbo conſurgunt, in eo verſari, ut ſangvinis commotio intra modum naturæ propoſito congruentem ſiſtatur; eâ nimirum ratione, ut nec hinc plus æquo gliſcat, unde periculoſa ſymptomata inſequi ſolent, nec illinc nimiùm torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protruſio impediretur, vel ſangvinis novum ſtatum affectantis labefactarentur conatus. Adeò ut ſive materiæ heterogeneæ irritanti, ſive cruori res novas molienti febris ortus debeatur, Indicatio utrobique eadem exiſtat. Hisce poſitis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu inſtituo.

Qvoties mihi cum ægris res eſt, quorum ſangvis vel per ſe imbecillior exiſtit, [uti ferè in pueris] vel juſtâ ſpirituum copiâ deſtituitur (ut in decliviori ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis (à venæ-ſectione manum tempero. Enimverò ſi Phlebotomiam his imperarem, ſangvis etiamnum citra ejusmodi imminutionem plus ſatis debilis, deſpumationi ſuæ obeundæ prorſus impar redderetur; unde totius maſſæ perverſio, ac proinde forſan ipſius ægri interitus ſequeretur. (quemadmodum, ſi cereviſiæ aut alius cujusvis muſti fermentatio intempeſtivè ſiſtatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particu-

larum

larum, quas semel exterminare cœperit, quæque, tametsi dum reliquæ cruoris massæ æquabiliter immiscerentur, puræ extiterant, jam vero putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium natura ferre amplius non potest. Quanquam haud me latet, ægros temeraria sangvinis missione mulctatos, convenientium Cardiacorum usu aliquando servari, sangvinemque ad tenorem defæcationi suæ peragendæ idoneum restitui posse. Sed præstiterat, plagam non infligi, quam sanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis sangvinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento sangvineo præditis reperiri consvevit, primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ [præterquam in casibus inferius memorandis] sine salutis periculo hîc omitti nequit. Nam aliàs non solùm præ nimia sangvinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarumque id genus inflammationum periculum immineret, sed præ copia etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius massæ quasi strangulatus consequeretur.

Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sangvinis quantitatem detrahere, quantum conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis, quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem præstet. Æstuationem verò illam deinceps rogo ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omittendo, Cardiacis calidis vel insistendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compescendo, prout

motum

motum illum vel efferari, vel languescere animadverto.

Post Venæ-sectionem (siquidem ipsa juxta casus præmemoratos necessaria fuerit) solicitus sedulusque inquiro, nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium interturbaverit. Id si contigerit, omninò medicamen *Emeticum* præscribo, nisi vel ætas tenella, vel insignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum svaserit. Sanè Vomitorium propinare, ubi istiusmodi prægressa est vomendi proclivitas, adeò est necessarium, ut nisi humor ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficilium sit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis tempore, ægrumque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè solitis est *Diarrhœa*; quæ ut plurimùm in defervescentia Febris consequitur, quotiescunque Emetica, quando ea svadebat indicatio, omissa fuêre. In febris quippe progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, & ad intestina amandaverit, illa ab acri humore, ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente, usque adeò corroduntur, ut non possit non insequi *Diarrhœa*. Observavi nihilominus in Febribus inflammatoriis, quæ malignæ vulgò habentur, omissionem Vomitorii, tametsi talis vomendi propensio præcesserit, *Diarrhœam*, quemadmodum in hac Febre, necessariò non inferre; sed de ista re plura in sequentibus.

Jam autem in eo versatur istiusmodi *Diarrhœæ* periculum, quòd æger satis jam morbo debilitatus ener-

enervatur ulterius, & præterea (id quod majoris est in ipsius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sangvis, ac vim suam exerere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus præpeditur hac emissione.

Jam verò nequid dubites, humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhœam* dico) quasi ex insidiis aliquanto post daturum, inquisitione instituta nunquam ferè non comperies, siquando Febrim hanc *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi Principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatum. Porrò etiam compertum habebis, etiamsi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, Diarrhœam tamen quamprimùm Vomitorium exhibueris plerumque cessaturam; dummodo Emeticò ferendo pares fuerint ægri vires: Sæpiùs autem observavi Diarrhœâ semel obortâ, medicamenta adstringentia vel nihil omninò, vel parùm admodum ad eandem sistendam conferre, sive intro-sumpta, sive exteriùs applicata.

Emeticum, quale passim à me propinatur, hujusmodi ferè est: ℞. *Infus. Croc. Metall.* ℥vj. *Oxymel. Scillit. & Syr. Scabios. comp. aa.* ℥ß. *M. F. Emet.* Quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis post leve prandium. Verùm quò tutius, ac felicius vomitio subsecutura succedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogala* ℔vj, vel viij. sint in promptu, quippe quòd periculosa sint ista medicamenta, nisi copiosè diluantur: Ideoque quotiès vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è vesti-

vestigio sumendus erit haustus: quo facto, & inania illa tormina praecaventur, & vomendi conatus auspicato procedunt.

Sæpe miratus sum, dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curiosè contemplabar, eamque neque mole valde spectabilem, nec pravis qualitatibus insignem, quî factum fuerit, ut ægri tantum levaminis exinde senserint; Nempe vomitu peracto, sæva illa symptomata (nausea, *v. c.* anxietas, jactationes, suspiria luctuosa, linguæ nigredo, *&c.*) quæ & ipsos excruciarant, & adstantes perterrefecerant, mitigari solent ac solvi, quodque morbi reliqvum est εὐθύμως tolerari.

Illud hîc loci non omittendum erit, si ægri conditio utrumque auxilium postulaverit (Venæ sectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino esse, ut Venæ-sectio Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim dum vasa sanguine distenta sunt, periculum imminet, ne ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vasa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuso cum impetu sanguine atque effuso, adeoque æger Apoplexia correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim, illis tamen hic supersedere visum est, monuisse contentus, maxima hac in re cautela utendum esse.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, in ipso planè Febris initio, siquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo, locisque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, ægrũ

præmuniamus; imo vero & fortaſſe in ipſis quaſi incunabulis opprimamus morbum, qui alias cum ægroti periculo grandeſcet, ac longævus evadet; nutritus nimirum dictis illis humorib⁹, qui vel ſubſtantia ſua in penitiores corporis partes transmiſſi cum ſanguinis maſſa commiſcentur, vel ex ipſa mora pejores facti, atque venenata pravitate inquinati, ex foco ſuo jugiter pertranſeunti ſanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (ne longius abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando, ut intempeſtiva opera vomitum in illo morbo cohibere ſatagentes (ſive illud Laudano fiat, ſive adſtringentibus medicamentis) eo cohibito non minus periculoſam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptique, quorum excluſionem tantiſper permittere oportuerat, ut ſatis evacuarentur, hoc pacto repulſi vires ſuas, ac ſævitiam in ſanguine exercent, febremque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus ſymptomatis ſtipata eſſe ſolet, ita niſi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam ne quidem vomituriente.

Quod ſi nobis (ut ſæpe fit) ſero accerſitis non licuerit Emeticum propinando ægrorum ſaluti ſub febris initium conſulere; certè tamen convenire exiſtimaverim, ut quovis morbi tempore illud fiat, modo vires eo usque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam amplius nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum æger vomiturire deſiiſſet, neque ſine fructu: Eo namque Diarrhœam ſuſtuli, quæ ſanguinem in peragenda deſpumatione impedi-

pedi-

pedivit; quin & serius idem facere minimè dubitarem, nisi virium attritarum ratio prohiberet.

Vesperi, celebrata jam vomitione, semper illud ago ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum consopiam, & quietem conciliem; ideoque sub noctem, vel hora somni Paregoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Ex. g. ℞ *Aq. papav. rhaead.* ℥ij. *aq. Mirab.* ʒ ij. *syr. de mecon.* & *syr. papav. errat. aa.* ℥ß. *M. F. Haustus.*

At si vel ob copiosam sanguinis jacturam, quam curationis decursu passus est æger, vel ex vomendi frequentia, dejectionibusque in Emetici hujus usu factis, vel ex præsenti ejusdem ἀπυρεξία, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam supersit inposterum concitandæ nimiæ Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice haustus prescripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ sociati exhibere jubeo, Præclarum sane Medicamentum, modo ea quantitate exhibueris, quæ remedii potius quam tituli mensuram impleat.

Hic autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non est, omnino tutum non esse (saltem in hac Febre) Vomitoria ex infus. Croc. Metall. parata, puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis vel minima quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, sed satis interim efficacia suppeterent, quæ humorem hunc in febris declinatione ferè semper Diarrhœam minitantem radicitus extirpare possit; vel saltem ut medicamento aliquo idoneo acrem istam materiam, ejusque vim

corrosivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpiùs profectò mihi molestum illud accidit, quòd ad infantes, puerosque febre correptos accersitus, indicationem conspexi, quę quidem medicamenti usum svasit, cujus ope extra periculum collocari potuissent, quod tamen exhibere, veritus infelicem exitum, non sum ausus. Verùm in adultis nullam inde noxam hactenus observavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulteriùs disquirere soleo, utrum evacuationibus prægressis non obstantibus, sanguis etiamnum adeò exæstuet, ut illius effervescentiæ limites adhuc ponendi sint, ac sufflamen addendum; an vero eo usque elanguerit, ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti sibi absq; ægri periculo possit. De horum singulis nonnulla mihi dicenda sunt.

1. Itaque si sanguis eo usque exæstuet, ut merito adhuc suspicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui molesto symptomati, ex nimia sanguinis ebullitione prognato, obnoxium esse, postridie Emetici exhibiti *Enema* præscribo. Ut ℞ *decocti communis pro Clystere* ℔ j. *Syr. Violarum & Sacchari culinaris aa.* ℥ij. *M. F. Enema.* Idemque repeti pro re nata jubeo, quo sæpe fit, ut, sanguine nonnihil ventilato refrigeratoque, illius effervescentia satis compescatur. Interdum tamen usu venit, ut Venæ - sectionem etiam semel adhuc atque iterum repetere necesse sit, nempe in tempera-

men-

mentis admodum ſangvineis, & ætate florentibus, aut in iis, qui nimio vini uſu inflammatoriam quandam diatheſin ſangvini ſuo impreſſerunt. Verum plerumque tanto, tamque inſigni remedio [quale quidem eſt repetita Venæ-ſectio] non opus eſt; ac proinde, ſi prædictos caſus exceperis, effervescentiam illam Enematum adminiculo ſatis reprimemus. Quare ſi ſangvis nimium æſtuet, atque effervescat, ſingulis, vel alternis diebus, prout res poſtulaverit, Clyſterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum usque morbi diem vel circiter. Veruntamen ſi magna vis ſangvinis miſſa fuerit, vel æger ſit ætate provectâ, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamſi ſangvis multum efferbuerit. In his etenim caſibus, uti metuendum non eſt, ne omiſſis Clyſteribus, ebullitio concepta eo usque procedat, ut inſignis alicujus, & infeſti ſymptomatis periculum immineat; ita certiſſimum eſt, eorundem uſu ſangvinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etſi minus proprie) tonum relaxari, eatenus quidem, ut in ſenibus præcipuè [neque enim illis Enemata tam proſpere, ac juvenibus cedere ſolent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod ſi vena ſecta quidem fuerit, ſed non multum ſangvinis emiſſum, tunc, uti dixi, Clyſteres adusque decimum, plus minus diem impero; nonnunquam etiam adusque duodecimum; quod in illis præſertim obtinet, quibus ſangvinem demere non audeo. Sunt enim, qui poſt Intermittentes Autumnales [ſive Tertianæ fuerint illæ, ſive Quartanæ,] febribus continuis expurgationis in præcedentis morbi fine defectu corripiuntur; His

si sanguinem miseris, periculum est, ne sedimentum illud, quod prægressa fermentatio deposuerat, in massam sangvineam resorbeatur, novasque turbas excitet: Venæ-sectionis itaque loco, rebus ita se habentibus, Clysteribus utor, & quidem ad diem usque duodecimum, modo æger sit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verum è contrario, sive Venæ-sectionem adhibueris, sive omiseris, si sanguinis effervescentia nimis elanguescat, adeoque stimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clysteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo præterlapso, prorsus abstinendum arbitror. Quorsum enim jacentem jam,& nimis elangvidam fermentationem ulterius compescere atq; reprimere conaremur? Quod si vero post tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clysteribus utaris, profecto non minus absonum id fuerit, atquè ab omni ratione alienum, quam si quis effervescenti Cerevisiæ nimis amplum spiraculum aperuerit: Etenim aperto illo spiraculo præpeditur Natura, quo minus ad morbificæ materiæ separationem unitis viribus incumbat. Postquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis atque opportunis æger ἔξω βελῶν positus fuerit, quantum ad illa symptomata attinet, quæ ex nimia ebullitione nascuntur, vel morbus jam declinaverit, quanto magis astrictam illi alvum præstitero, tanto magis eam extra periculi aleam colloco; nempe febrili materia ad sui concoctionem svaviter ac blande propendente. Quocirca si præcedentes evacuationes, sanguineæ massæ quasi laxi-

tatem

tatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam suam periodum pervenerit, non solum Enemata procul haberi volo, sed & Cardiacorum opem atque auxilium suggerendum arbitror, atque mox ad alvum adstringendam memet accingo.

Cardiaca vero quod spectat, quoniam usu mihi compertum est, eadem propere nimis exhibita non contemnendam noxam inferre [vena scilicet nondum secta, metuendum est, ne materia cruda adhuc existens in Cerebri membranas, *&c.* aut pleuram decumbat] ideo curæ mihi semper est, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parum sanguinis emissum, nullaque alia insignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque enim video, quorsum sanguis ejus per se satis locuples, ulterius in ipsius perniciem ditesceret; Locuples autem atque opulentus satis est, neque succendiculis eget, quamdiu evacuationes insignes calorem ejus insitum non prostraverint. Hujusmodi ægris domi nascuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut frustranea sunt, aut etiam damnosa: quapropter ego vel nulla omnino, vel saltem levissima permiserim. Interim vero si æger ex profusis evacuationibus lassus & langvidus, vel ætate fuerit provectus, solenne mihi est, Cardiaca vel in ipso febris initio propinare: morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad secretionem vergente, medicamentis calidioribus liberalius indulgendum censeo; imo paulo maturius idem fieri potest, modo nō

 metu-

metuendum ſit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur; Namque hoc tempore quò magis calefecerim, eò magis concoctionem acceleravero. Neque reverà cogitando aſſequi poſſum, quid ſibi velint Medici, cùm ſua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem adminiſtrandis, id quod in morbi initio accerſiti ſæpè faciunt; nihilominus tamen eodem ipſo tempore medicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ febrim ſcilicet attemperare poſſint. Profectò enim eſt Febris ipſa Naturæ inſtrumentum, quo partes impuras à puris ſecernat: hoc illa modo planè imperceptibili præſtat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi, verùm in ejusdem declinatione apertiùs, atque manifeſtiùs idem opus aggreditur, id quod ex urina cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverà ſignificat, quàm peccantis materiæ à ſana ſeparationem. Hanc igitur ut acceleres, non ſatagendum neſcio quibus attemperantibus, ſed Febris efferveſcentia tamdiu permittenda eſt, quamdiu ſalus ægrorum paſſa fuerit; cùm autem finem ſpectat, atque declinationem ſecretione jam conſpicuâ, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo inſequemur, ad rem eò celeriùs ac certiùs perficiendam. Atque hoc reipſa eſt, febrilis materiæ concoctionem promovere; cùm evacuationes & refrigerantia moras nectant, & curationem impediant, ipſamque ſanitatem jam appropinquantem abigunt, uti ſæpius à me fuit obſervatum.

Si fermentatio ſatis progrediatur, deſpumatio circa diem decimum quartum peragetur: Verùm ſi refri-

refrigerantia quælibet seriùs adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia sufflaminetur, mirum non est, si febris ad diem vicesimum primum, quin & in effœtis corporibus malè tractatis multò longiùs excurrat.

Illud porrò observatu dignum est, qandoque accidere, ut æger Clysterum, aliorumve catharticorum usu circa declinationem morbi intempestivè præscriptorum, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam Apyrexiâ omnimodâ frui, post diem autem unum alterumve senties, non tam pristinam febrim vires suas redintegrasse, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror subitò invadet, quem mox excipiet calor atque febris, idem stadium (nisi forsan in intermittentium classem se reponat) decursura, quod in præcedentibus monstratum fuit. Cum ita se res habeat, non aliter tractandus est æger, quàm si anteà febre non detentus fuisset, verùm quoad res agendas calcata jam vestigia repetenda; despumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non nisi prædicti temporis, scilicet 14 dierum spatio peragetur, utcunque molestum fuerit ægro, à prægresso morbo satis jam debilitato, eosque sanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo, passim sunt ejusmodi, quæ statim subindicabo, quorum *moderatioribus* utor in morbi principio, æstimatione maximè serpente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum, vel ebullitionis gradus pergens; semper memor licere, siquidem multum sangvinis missum, vel æger senex fuerit, ut Cardiaca fortiora administrentur, quàm cum vel nulla præcesserit Venæsectio, vel æger ætate floruerit. E5 *Mo-*

Moderata autem illa, quæ dixi, Cardiaca ſunt ex aquis ſtillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. compoſ. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Meliſſophyll. Fernel. Caryophyll. & de ſucco Citr. &c. *fortiora* vero ex pulver. è Chel. Cancro. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliisve ejusdem indolis. Quæ ſeqvuntur in frequenti uſu ſunt.

℞ *Aq. Borag. citri, Scordii compoſ. & ceraſor. nigr. aa.* ℥ij. *aq. cinamomi hordeati* ℥j. *margarit. præparat.* ʒij. *ſacchari cryſtallini q. ſ. Miſce, ſumat cochl.* iiij. *ſæpius in die, præcipuè in langvoribus.*

℞ *Aq. totius citri, & fragor. aa.* ℥iij. *aq. cord. frig. Saxon.* ℥j. *aq. theriac. ſtillat. ſyr. meliſſophyll. Fernel. Caryophyll. & de ſucco citri, aa.* ℥ſs. *Miſce f. Julapium, de quo capiat ſæpius.*

℞ *Pulv. è chelis. cancrorum compoſ. lap. bezoardici Oriental. & Occidental. contrayervæ, aa.* ℈j. *fol. auri n.* j. *Miſce, f. pulvis ſubtiliſſimus: Capiat ad quant. gr.* xij. *quoties opus fuerit; ex ſyr. è ſucco citri, & Caryophyll. aa.* ℥ij. *ſuperbibendo cochl. aliquot Julap. præſcript.*

℞ *Aq. theriac. ſtillat.* ℥iiij. *ſemin. citri* ʒij. *contundantur ſimul & f. Emulſio. Colaturæ adde ſacchari perlati q. ſ. ad gratum ſaporem. ſumat cochl. 2 ter in die.*

Plures vero formulas recenſere ſupervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ ſunt, aut eſſe ſaltem poſſunt, & in morbi decurſu juxta varia ejus tempora, ac diverſa ſymptomata variandæ ſunt.

3. At ſi Fermentatio neque nimium æſtuet, neque

que langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, nisi ægrorum, vel amicorum quibus stipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipsis citra instituti, & scopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me sæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accersitum, nil fecisse aliud post Venæ-sectionem, & vomitionem peractam (siquidem eas postulasset indicatio) nisi quod ipsis præscriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non nisi juscula avenacea, & hordeacea vel similia haurirent; tenuem cerevisiam [dempto frigore] moderate biberent ad sitim sedandam; Enema ex lacte Saccharato singulis, vel alternis diebus usque ad diem decimum, vel undecimum injici curarent; & versus febris finem, cœpta jam separatione, siquidem segnior esset, ad eam juvandam fortiorem subinde potum Cardiacorum loco, bibere ipsis permisi: Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve Catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos, & incolumes dimisi.

Sed ut ad institutum meum revertar, si prædicta methodus sollicite observata fuerit, usitato circa 15 diem, tum ex laudabilis in Urina separationis signis, tum etiam ex manifesta omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quæ sedimentum è prægressa fermentatione hic illic depositum subducat; quod nisi tempestive factum fuerit, periculum est, ne in sanguineis massam remigret, ejusdemque febris

febris recidivam conciliet; vel etiam suâ in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum separatione jam factâ, humores crassi ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluo immissi, regressum ejus facilè impediunt, ex quo varia obstructionum, ac tandem fermentorum genera nascuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeò planè necessarium esse post febres Vernales, atque post Autumnales purgationem celebrare; idque propterea, quòd sedimentum a Vernalibus depositum, tum copiâ, tum qualitate terreâ, malignâque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in Variolis obtinet, multisque morbis aliis Verno tempore grassantibus, in quibus purgantium omissio non tam grave periculum (quod ego quidem observaverim) quam in casibus prius memoratis, inferre solet.

Et sanè non multum is a veritatis scopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scil. post morbos Autumnales omissione) plurium morborum colluviem, quam ab ullo alio, quo demum cunque causarum fonte, dependere.

Si valde debilis sit æger, vel alioquin perfecta adeò depuratio facta non fuerit, ut audacter possim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem, pro ratione ægri virium, potionem propino. ℞. *Thamarind.* ℥ſs. *fol. sennæ* ʒij. *rhabarb.* ʒiſs. *Coq. s. q. aq. Colaturæ* ℥iij. *dissolve mannæ, & syr. rosac. aa.* ℥j. *Misce, f. potio cap. mane.*

Pur-

Purgatione peractâ, ægrum, hactenus lecto, ex præscripto meo defixum, surgere, & paulatim ad pristinam victûs rationem reverti jubeo, Ea quippe, quam ad hoc usque tempus præscripsi, eadem propemodum est cum illa, quam modò commemorabam; Uti juscula avenacea, & hordeacca; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aqua cum saccharo confectæ; juscula tenuia ex decocto pulli; Cerevisia tenuis lupulata, cui quandoque æstuante ardore Febrili, immisceri potest succus Aurantiorum recens expressus, & super ignem ad cruditatis tantummodò sublationem coctus, & his similia; quamvis juscula avenacea sint instar omnium. Negare verò cerevisiam tenuem, quæ subinde in mediocri quantitate sumatur, severitas est minimè necessaria, imò sæpenumerò etiam detrimentosa.

Accidit interdum (maximè in senibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore satis jam superque purgato, nihilominus valdè debilem esse; & quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi, viscosique phlegmatis copiam expectorare: quod symptoma non tantùm ægro terrorem injecit, sed & ipsi Medico, præsertim minùs cauto, imposuit, eumque in opinionem induxit, quasi affectûs iste phthisi viam sterneret; licet observaverim ego, rem adeò periculosam non esse, Hoc in casu ægrum jubeo Vinum Malaganum annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pane tosto ei immisso bibere; quod crasin sanguinis multùm prægressâ æstuatione debilitati (proindeque nuper-ingestorum succis assimilandis imparis) corroborans, symptoma illud paucorum admodum dierum

rum ſpatio abigit, ut crebrâ experientiâ mihi conſtat.

Hâc ipsâ, quam propoſuimus ratione, ægrum à multis affectibus, ſymptomatibusq;, quæ malignitati tribui ſolent, tutum præſtabimus; cum nihil magis ſolitum ſit Medicis in arte ſuâ minùs exercitatis, quàm quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel uſu Enematum intempeſtivo, craſin ſanguinis ita relaxarint, Naturamque in perficiendâ ſanguinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliaque ſymptomata (quæ genuina ſunt ejusmodi impedimentorum arte poſitorum effecta) contingant, *malignitati* culpam tranſcribere: at ſi diuturnitas, in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid eos in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsâ neque ſymptomata, quæ accidebant, quamdiu vigebat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, ſed utrumque rei malè geſtæ debetur, quemadmodum crebrò id à me obſervatum eſt.

Non quòd ego, aut quisquam alius, qui Morborum hiſtoriam vel delibaverit, neſcius eſſe poſſit, Febres eſſe, quæ non intemperie ſolâ, aut putrido tantùm calore, ſed etiam malignâ qualitate (cujus ſigna evidentiſſima in ægris non poſſunt non apparere) conſtent: vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum* & complures alios morbos poſſe; hæc tantùm dico, has affectiones immeritò ſæpè in litem vocari.

Si fermentatio ſanguinis ritè proceſſerit, fiet omninò materiæ morbificæ deſpumatio intra tem-

pus

pus modò dictum. At si remedia refrigerantia, vel Enemata seriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurret Febris, præcipuè in hominibus grandævis, malè à medico curatis; ad quos quandoque accersitus, postquam Febri per quadraginta dies & ampliùs laboraverant, nihil non expertus fui, quo despumationem sanguini inducerem: sed nempe usque adeò debilitatus erat sanguis, partim senio, partim Enematibus, & medicamentis refrigerantibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis scopum meum assequi possem; sed vel illorum Febris virium suarum tenax permanebat, vel alioqui, si adesse videretur *ἀπυρεξία*, vires ægrorum admodum prostratæ erant, & tantùm non emortuæ.

Aliorum autem remediorum successu frustratus, aliò consilium vertere sæpè coactus fui, cum successu non vulgari; nempe adolescentulorum vivũ vegetumque calorem ægris applicando. Nec est, quòd quis multùm miretur, hâc methodo, licet inusitatâ, ægrum tantoperè corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut semet à materiæ secernendæ, eliminandæq; reliquiis exoneret; cùm proclive sit intelligere, insignem effluviorum vegetorum copiam à sano, & athletico corpore in corpus ægri exhaustum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præstare valuisse, quod modò præscripta methodus præstitit; ubi calor applicatus tum magis est humano corpori congener, tum simul blandus, humidus, æqualis, perennisque. Atque hæc ratio, spiritus, & halitus, forsitan Balsamicos,

cos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipſe illam adhibui tempore, licet aliena primum videretur, ab aliis cum ſucceſſu felici fuit adhibita: neque profectò me pudet hujus remedii meminiſſe, tametſi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgari ingenti ſupercilio contemnentes, me forſitan hoc ipſo nomine aſpernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac ſalutem vanis illorum opinionibus longè anteferendam cenſeo.

Methodus hactenus enarrata, ſi quis illam prudenter; & cum deſtinato animi conſilio obſervaverit, ægros, ſi non ab omnibus, ſaltem à plerisque moleſtis illis ſymptomatibus immunes præſtabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem ſupervenire ſolent, quæque Medicum animi ancipitem, atque ſæpè in curationis decurſu conſilii penè expertem reddunt, imò & illius curæ commiſſos non rarò è medio auferunt, etiamſi morbi natura mortem non interminari viſa ſit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ Medicum non ſatis opportunè accerſentium, vel ipſius Medici minori ſive peritiâ, ſive cautelâ, ejusmodi accidentia ſæpiſſimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam ſummatim hîc attingere; verùm ad ea tantùm ſymptómata me reſtringam, quæ, tametſi ſæpenumerò præverti potuerint, modò viâ atque ordine prædicto quis uſus fuiſſet, cùm tamen ſemel acciderint, diverſam quandam, ſibique propriam curam poſtulant.

Atque

Atque (ut hinc ordiar) si æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempestivè sumendo, vel calido nimis temperamento suâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapsus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) si non omninò dormiat, sæpè exclamet, aut inconditis vocibus utatur, si vultu ac loquelâ ferociat, si medicamenta, potumve communem avidè & quasi raptim bibat, vel denique urinam habeat suppressam; in hoc, inquam, casu, liberaliori manu, quàm suprà indulsi, ad venæ-sectionem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præsertim, (quo etiam aliàs symptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto colore præditi, ejusmodi auxilia sine multo discrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum eousque sustinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit eum & à morbo & à symptomate unâ eâdemq; operâ liberare: id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò dosi exhibendo. Qvamvis enim febre vigente, quæ ναρκώσεως vi prædita sunt, non omninò prosint, neque destinatum à Medico scopum feriant; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: anteà verò prodesse non possunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurrentem sistere nequeunt, etiam in maxima dosi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti est) materiæ peccanti tunc temporis massæ sangineæ æquabiliter admistæ, neque versus separationem adhuc vergenti

Phrenitis.

ab exhibito hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verùm sive hæc ratio sit hujusce phænomeni, sie alia aliqua magis abstrusa, judicent illi, quibus animus atque otium est talia speculari. Interim ex fideli atque idoneo observationum plurimarum complexu rem ipsam certissimam esse pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel statu hujus febris ad symptoma hoc levandum, vel non prodesse omninò, vel, quod sæpe accidit, etiam obesse; verum in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustra; citiùs autem nunquam prosperè exhibitum novi. Quodsi autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tanto magis proficuum evadet, separatione nempe perfectiori tum facta. Neque verò hæc mora, tametsi forte astantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc symptoma, mortem statim subinfert; cùm sæpè observaverim, hanc rem plerunque inducias ferre posse ac solere, donec ad Narcotica descendere fuerit opportunum; saltem si caveatur, ne *Cardiacis*, calidisque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberius, quo casu ægri subitò pereunt. Narcotica, quibus ego uti soleo, sunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. I. ss. vel sequens. *Rec. flor. Papalys. M. I. Coq. s. q. aq. cerasor. nigr. Colatura* ℥iij. *Dissolve syr. de meconio* ℥ß. *succi limonum Cochl.* ss. *Misce.* vel *Rec. aq. cerasor. nigr.* ℥jß. *aq. Epidemica* ℥ij. *laudani liquidi. gutt.* xvj. *Syr. Caryophill.* ℥j. *misce.* Illud

Illud unicum hîc addere placet, quod ad hanc rem observasse non inconsultum arbitror; nempe si symptoma hoc eousque inducias ferat, & Febris adeò in diuturnitatem abeat, ut æger ante assumptum Narcoticum commodè purgari possit, medicamentum illud tantò feliciùs effectum suum editurum. Quocirca ego imperare soleo Pil. coch. maj. ℈ij. in aq. Betonicæ dissolut. atque hoc 10. vel 12. horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum est à tumultu illo, quem calidior illa massa pil. aliàs excitare solet; subsequentis enim Narcotici vis pensabit illas turbas, & quietem suavissimam, blandissimamque inducet.

Quodsi vigiliæ ultra febrem excurrant, cessantibus aliis symptomatibus, observari, linteum in aqua rosar. immersum, & frigidè sincipiti, ac temporibus applicatum, plus quam Narcotica quævis prodesse.

Sæpe accidit ægrum per totum morbi decursum *tussi* molesta divexari; nimirū commota vehementer ac tumultuante sanguinea mole, omnibus jam ad seditionē & partium studia spectantib', fit, ut humores quidam soluti diffluentesq; e massa sanguinis per vascula pulmonaria, vel etiam per diapedesin in tracheę membranam interiorem, teneriorem scilicet atque exquisito sensu præditam, transferantur: hinc *tussis* oboritur; quæ primò sicca est, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox crassescit, atque expectoratu difficilis evadit; eò quod sensim febrili calore torreatur, atque assetur: hinc fit, ut suffocationis metu percellatur æger, utpote

Tussis.

 cui

cui vires desunt ad lentam hanc viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc effectu raró alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recenter expressum, nisi forsan acciderit, [accidit autem aliquoties] ut ægrotus oleum prorsus aversetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, siquidem illo per ægrum uti licuerit, Bechicis aliis anteponendum censeo, ob eam causam præcipuè, quòd cùm necesse sit hæc liberaliùs, & majori quantitate exhibere, modò prodesse velimus, hoc pacto ventriculum jam satis superque debilem & ad nauseam proclivem oneramus; nonnunquam etiam eadem opera præpedimur, ne reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. Neque verò satis aut intellectu assequor, aut experientia edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in febribus abhorreamus, eo quod scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum, ne febrim adaugeat. Fac enim, illud suâ naturâ calidum esse, certe tamen calor ille tantus non est, ut aliundè non abundè pensetur: præ cæteris enim manifestâ vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quâ [præsertim si copiosior acciderit] tum exoneratur sanguis à molesto humore, commodè jam excreto, tum eâdem operâ nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodum malè habet, si quando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unâ eâdemque vice tutum non esse, totis cochleari-

bus

bus hoc oleum exhibere; periculum enim eſt, ne & ventriculo nauſeam & alvo fluxum inducamus: parcè itaque, ſed frequenter interdiu noctuque propinandum erit, quo non ſolùm expectoratione factâ tuſſim leniemus, verùm etiam, quod alicujus momenti eſt, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil ſolabimur.

Narium hæmorrhagia.

Fit nonnunquam, ut *hæmorrhagia narium* ſuperveniat; ſive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, ſive quòd ebullitio non ſatis coërcita fuerit, ægro nempe vel in florenti ætare conſtitutò, vel anni tempeſtate coadjuvante. Hoc ſi fiat, non admodum juvabunt ea, quæ ad ſiſtendum ſangvinis motum vulgò fieri conſveverunt, qualia ſunt venæ-ſectiones, ligaturæ, medicamenta adſtringentia, atque agglutinantia, vel etiam ſangvinis acrimoniam contemperantia, &c. quamvis enim pro Medicorum conſilio, ac prudentiâ his atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento ſangvinis ebullitioni frænum imponatur, quod ſiſtat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem eſt, ſi ſymptoma ſeorſim ſpectetur, ea quæ ſupra enumeravimus [ac venæ-ſectionem potiſſimum] accommoda ſatis eſſe, nec ego ipſe dubitarem iisdem uti; ſed nempe ſymptomatis hujus cauſam [ſaltem ſi phlebotomiam exceperis] non ſatis attingunt, quam profectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm ſi gladio ignem extinguere ſatageres. Ego itaque in hoc caſu fruſtrà aliis ten-

 tatis,

tatis, tale quidpiam adhibere soleo, quale nunc subnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris erratici aa* ℥iss. *syr. de meconio* ʒvj. *syr. paralyseos* ℥ss. *M. f. haustus.* Nolim autem hæc ita intelligi, quasi hæmorrhagiam quamlibet ita statim curari velim, quin potius illa sæpe permittenda est, atque ægro plurimum prodesse potest, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum solvendo. Atque revera parum proderit huic symptomati frænum prædictum aptare, priusquam illud aliquantisper excurrerit, vel etiam priusquam vena in brachio secta fuerit. Illud diligenter advertendum est, hanc ipsam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quòd quamprimum illæ quomodocunque sedatæ fuerint, nisi leniens aliqua purgatio celebretur, metus est ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis [si Febris tempora spectentur] serius aliquanto id fieri soleat, atque debeat, nisi symptoma hoc accesserit.

Singultus. Hoc symptoma plerumque senibus accidit post copiosas evacuationes, vel per secessum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque sæpenumero mortem præ foribus adesse denunciat. Ingenuè fateor, me mihimet ipsi de *Singultus* causa disquirenti satisfacere non posse; nihilominus observavi, sæpe, illum ex turbis, ac tumultu ab asperioribus medicamentis in ventriculo, locisque vicinis excitato, ortum ducere, quibus sedandis atque in pristinam pacem reducendis cùm naturæ vires non suffecerint, fit ut ingens periculum immineat; proindeque consen

taneum

taneum existimavi, curam eo dirigere, ut quod natura per se nequibat, artis adminiculo suffulta perficeret. *Diascordium* igitur larga dosi exhibitum, nempe ad ℨij, à scopo meo non aberravit; cum *semine anethi*, aliisque, quæ tanquam specifica decantantur, usus nihil profecissem.

Si in morbi hujus decursu *Diarrhœam* obortam conspexeris, quæ [uti jam alicubi supra notavimus] accidere tum solet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio se obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc casu convenire, ut quovis morbi tempore [nisi vires contra indicaverint] *emeticum* exhibeatur, etiamsi jampridem illa ad vomendum propensio præterierit. Qvoniam autem hac de re satis opinor in superioribus pagellis à nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat anectam, quid facto sit opus, si exhibito licèt emetico nihilominus *Diarrhœa* supervenerit. Quod tamen oppidò rarum est, nisi in Febre inflammatoria, ubi vomitorium hoc symptoma non solum non impedit, sed quandoque creat, quod notatu dignum est. Itaque cùm sic se res habuerit, præ quibusvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi. *Rec. Cort. granator.* ℥ ss. *ros. rubr. p.* ij. *Coq. in lactis vaccini s. q. Collaturæ* ℔ ss. *dissolve Diascordii* ℥ ss. *M. F. Enema.* Non svaserim, ut majori quantitate Clysterem injicias, quamvis enim propria vi adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne sua mole lacessat intestina, adeoque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberius provocet.

Diarrhœa.

Sed forsitan objiciet his aliquis, magis è re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhœam, si quidem acciderit, permittas potius, quàm sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Febrium universim loqvuti fluxûs hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, meâ quidem sententiâ animadversione non indignum, nempe ad genuinam sangvinis deputationem non tantùm necessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *feces* fit, sed requiritur etiam ut secernantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidiè cernimus. Itaq; si Diarrhœæ nimium indulseris, mediam solummodò depurationem, tantoperè expetitam, procurabis, atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat, primò excernetur. Fateor equidem separatione illâ per flores jam factâ [quæ, ut obiter id attingam, sensim, & sine sensu peragi solet, atque plerunque paulò pleniori διαπνοῇ potiùs, quàm sudore manifesto] Diarrhœam, si fortè acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum tamen est, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio subducendis fecibus dicata, non opportunè exhibita fuerit; quæ quidem feces morâ suâ fermenti alicujus maligni indòlem adeptæ,

ptæ, inteſtina jam ad excretionem irritant, ſtimulantque; ut omittam dicere, liquidiſſimam illam excrementorum conſiſtentiam [tali enim formâ plerunque viſuntur] ſatis indicare ea pro criticâ morbi ſolutione habenda non eſſe.

Forſan etiam inter ſymptomata Febribus ſupervenientia recenſeri poteſt *Iliaca paſſio, Ileus*, eo quòd vomitus enormes qui initio Febrium accidere ſolent, huic occaſionem quandoque ſubminiſtrent.

Horrenda hæc affectio eſt, & huc usque omnium fere judicio funeſta, ex inteſtinorum motu inverſo, ac propoſtero originem ducens. Nimirum inteſtinorum fibræ, quæ à ſuperioribus verſus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad ſuperiora, & quæcunque in inteſtinis continentur non verſus alvum, ſed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad eos regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, Emetica evadant, ubi etiam Cathartica per eos aſſumpta per vomitum ſubito excernuntur. Et, meâ quidem ſententia, exquiſitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo ſuperveniens, non aliunde oritur, quàm ex præpoſtero inteſtinorum motu modo dicto. Cùm enim ſinus illi, quos multiplices inteſtinorum circumvolutiones conſtituunt, ita à naturâ formati ſint, ut ad deſcenſum fecum quàm aptiſſimè conducerent, cùm ii, inquam, motui ſuis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti inſtar terebelli infigitur, cum aut valvula, quæ ad initium coli appoſita excrementorum ad ileon regreſſum impedit, aut alia quævis membra-

na ad ſinum pertinens, vim hujus præpoſteri impulſus ſola ſuſtinet.

Hujus vero inverſionis, unde dolor ille exoritur, duplicem cauſam aſſignare licet. Obſtructionem nempe, vel irritationem.

Primo igitur quæcunque inteſtina vehementer obſtruunt, ut nihil per inferiora deſcendere valeat, hunc contrarium in inteſtinis motum ut producant, neceſſe eſt, & nemini non notum. In horum cenſum ab Authoribus referri ſolent feces induratæ, flatus craſſi magnâ copiâ collecti, ac inteſtina velut in nodum convolventes, conſtrictio inteſtinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui cavitatem internam inteſtini occludunt. Interim vero haud negandum, quod motus contrarius hiſce cauſis originem debens, potius ingeſtorum, quàm inteſtinorum motus habendus, neque hæc totius inteſtinorum ductûs inverſio eſt, ſed illorum tantùm, quæ ſupra ſedem iſtius obſtructionis ſita ſunt. Quam ob cauſam *affectio iliaca* hinc profecta, à me *notha* appellatur.

Secundo vero opinor, quod in affectu iliaco cauſa inverſionis periſtaltici inteſtinorum motûs ut plurimum ita ſe habet. Nimirum ex tumultuante ſangvine in Febre nuper conceptâ, in ventriculum & proxima inteſtina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primo motum ſuum invertere, ac violento impetu materiam moleſtam in eo contentam per os rejicere cogitur: Ventriculi tandem motui validiori inteſtina *tenuia* ipſi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in conſenſum trahuntur, vomitu-

riente

riente ventriculo quasi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci est. Methodus eum curandi hactenus ferè incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de usu *argenti vivi* & *globulorum*, quæ præterquam, quòd parum conducunt, noxam sæpè haud contemnendam inferunt. Ego cum felici successu hâc methodo utor?

Quando liquet ex Clysteribus per os rejectis & aliis signis verum esse ileum, tunc in hæc tria enitor: 1. Ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis efficit, impediatur. 2. Ut intestina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus ac intestina ab istis humoribus liberentur. Quibus indicationib⁹ ut satisfaciam, curationem hoc ritu instituo: Primò *salis absinthii* ℈j ex cochleari uno *succi limonum* mane, & serò sumendum præscribo; intermediis verò temporibus *aquæ menthæ stillatitiæ* sine saccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quâque horâ propino, cujus vel solius repetito usu & vomitus & dolor ex eo natus subitò evanescent. Dum hæc fiunt, *catulum viventem* nudo ventri indesinenter accumbere jubeo. Postquam verò dolor cum vomitu per spatium bidui triduive omninò cessaverit, tum *pil. coch. maj.* ʒj. *in aqva menthæ* dissolutam exhibeo, quam etiam aquam [quo certius vomitûs recursum prævertam] toto catharseos tempore sæpius sumendam injungo. Neque catulus removendus, antequam usum pilularum æger aggrediatur.

Observavi frustra pilulas istas vel quodvis aliud catharticum utcunque forte propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeo ad motum naturalem

ralem reducto inteſtina etiam ad proprium motum æque reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus aſſumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferent. Inde eſt, quod remediis purgantibus viam facere non aggredior, donec per ſpatium quoddam medicamentis iſtis ventriculum reſpicientibus uſus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præſcribo, ita ut nonniſi cochleari aliquot juseuli ex pullo Gallinaceo parati ſorbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò, ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ ſanationis ſigna appareant, ac etiam poſt ſanationem per longum tempus in prædictæ aquæ uſu perſiſtere & laneis duplicatis ventrem à frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis eſt obnoxius.

Pauca hæc univerſam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quam à nemine conſulto ob ſimplicitatem ſuam & ſplendidioris ſive verborum, ſive pharmacorum apparatus defectum, aſpernatum iri confido.

Atque hæc ſunt illa ſymptomata, quæ in febre hac occurrere ſolent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc ſuperſedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti ſunt; partim verò, quod peculiarem nullam curationem poſtulent, febre enim ritè tractatâ ſponte ſuâ ceſſant.

De *Febre continuâ* hujus Conſtitutionis, ac de ſymptomatibus ejus hactenus.

CAP.

CAP. V.

Febres intermittentes Annorum 1661, 62, 63, 64.

QUando quidem, ut jam ſumus præfati, quæ prædictos annos omnes Conſtitutio pervaſit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quas tum de illis feci obſervationes haud indiligentes, hîc impertiam: Addam inſuper & quæ de paucis illis intermittentibus obſervavi, quæ ab illo deinceps tempore ſporadicè contigerunt, quò minus orationis filum inſequentium deinceps annorum hiſtoriam complectentis, cogar intercidere.

Primo loco quo naturam illarum atque genium conjecturâ ſaltem aſſequamur, advertendum eſt, quòd in paroxiſmis Febrium intermittentium hæc tria tempora ſpectanda ſunt. 1. Tempus *Exhorreſcentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3. Tempus *Deſpumationis*. Et quidem ad *exhorreſcentiam* quod attinet [ut de his rebus ſummatim loquar] ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgeſcens à maſſa ſanguinea utcunque aſſimilata fuerat, jam tandem non ſolùm inutilis, verùm & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque laceſſit: ex quo fit, ut naturali quodam ſenſu irritata & quaſi fugam molita, *rigorem* in corpore excitet atque *horrorem*, adverſationis ſuæ teſtem & iudicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis aſſumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores ſtatim inferre ſolent, aliaque id genus ſymptoma-

ta. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam transeamus) quò faciliùs hunc hostem à suis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, solennem nempe machinam; quâ in Febribus & quibusdam aliis acutis morbis uti consuevit, cùm sanguinis molem ab intestinis inimicis liberare conetur: hujus enim effervescentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ sanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeò leviori operâ subigi possunt, ut ad despumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quod qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo tempore (*exhorrescentiæ* scilicet) fato fungantur, nam si ad tempus effervescentiæ pertigerint, saltem pro illa vice non moriuntur. Atq; per hæc duo tempora res ægrorum in angusto versantur; quibus elapsis, tertium tempus, quod *despumationi* dicatum est, insequitur, quo succedente symptomata omnia primo leviora fiunt, atq; tandem planè evanescunt. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quàm materiæ Febrilis jam subactæ, & quasi devictæ, expulsionem, seu separationem; atq; illud quod separatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fecum* rationem & sortem obtinet.

His ita positis, videamus quomodo fiat, ut redeat Paroxysmus, quandoquidem ægrorum sors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed quemadmodum apum Embrya statis temporibus sensim suc-

cre-

crescunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ facessit idem stadium decurrens, quod in præcedentibus modò ostendimus. Nunc autem si quis à me causam quæsiverit, cur fomes ille delitescens effervescentiâ præcedenti non satis subactus, ac proinde cum reliqua materia peccante non expulsus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat, novumque Paroxysmum excitet,) de hac re, inquam, si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque verò quisquam alius, quod sciam, in hac causa tàm præclarè se gessit, ut arcanum hoc opus naturæ satis enarrasse videatur. Ego Philosophi nomen non ambio, & qui titulum illum se mereri existimant, atque me fortassis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus sim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obversantur, vires suas experiri velint, antequam aliis dicam scribant. Libenter enim quæsierim, cur *equus* ad ἀκμὴν suam pertingat septem annorum spatio, *homo* 21; cur in *plantarum* regno, hæc mense *Majo*, illa *Junio*, ista alio florere soleat, ut innumera alia nunc sileam. Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, si in re non minus difficili, atque forsitan prorsus inexplicabili, manus ab αἰτιολογίᾳ abstineam: quippe cum persuasissimus

sim,

ſim; naturam non minus hic loci, quam in aliis quibuscunque, methodo quadam certa atque ordine progredi: *quartanoſa* enim (ut ſic dicam) ac *tertianoſa* materia non minus naturæ legibus ſubjacet, iisque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in univerſum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor ſuccedit, atque huic deinceps ſudor; Per utrumque paroxyſmum, tum illum quo riget æger, tum quo plus ſatis incaleſcit, vomiturit ut plurimum, vehementer ægrotat, cum ſiti & linguâ aridâ, *&c.* Quæ quidem Symptomata iisdem omnino gradibus recedunt, quibus provehitur ſudor, quo uberius prorumpente Paroxyſmus ſolvi videtur. Satis rectè valet, qvi modò ægrotabat, donec Paroxyſmus periodo ſibi conſveta denuo recrudeſcat; in *Qvotidianâ* ſcilicet quolibet νυχθημέρῳ, in *Tertiana* alternis diebus, in *Qvartana* tertio quoque die, calculatione videlicet facta ab unius Paroxyſmi initio, ad initium ſubſequentis. Licet haud raro ingeminentur poſteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab inſultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infeſtet, cùm *Triplex Quartana* eſt; morbo ab iſto, quem primum aſſumpſit, Typo nomen ſortiente.

Quæ ſanè Paroxyſmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis exceſſu activitateque nimia producitur, quo in caſu Paroxyſmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium proſtratione, cùm in Ægro nempe nimium illæ fuerint dejectæ, & Paroxyſmi vigor retuſus, ſive refri-

refrigeratione intensiore, sive etiam evacuationibus præter modum effusis: in hoc verò casu cum Paroxysmus adventitius primarium insequitur, mitius insuper, neque ita prorsus diu atque alter ægrum affligit. In priore instantia, materiæ turgescentia sive *ὀργασμὸς* tardius revertentem & sibi debitam periodum nequaquam præstolatur, ac proinde aliquanto præmaturius despumatione sua defungitur: in posteriore autem cum sangvis non jam ea vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ sufficiat, mox alium de novo Paroxysmum substituit quo ejus reliquias è sinu suo exturbet. Quinimo è duabus hisce causis sibi invicem adversantibus fortè etiam pendet tam Paroxysmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinaria atque regulari, quàm eorundem tardior accessio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ *νυχθήμερον* omne percurrunt, vel solitum Paroxysmi tempus anticipantes, vel eò serius accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* sunt, quædam *Autumni:* quamvis enim in tempestatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes sunt, & ad prædictas reduci possunt (illas nempe, quibus magis appropinquant) idcirco omnes sub duobus hisce generibus, *Vernalibus* nempe, atque *Autumnalibus* complectar. Tempora, ad quæ particulariter *ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ* referuntur, menses sunt *Februarii*, atque *Augusti*; licèt quandoque maturius invadant, tardius etiam nonnunquam; prout scilicet uberior parciorve in aëre apparatus, vel ad easdem producen-

das facit, vel officit, & ex consequenti magis etiam minusve Epidemice deprædantur. Cujus rei exemplum habemus satis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Qartanæ suæ Paroxysmo, ipso scilicet *Johannis festo*, correptam fuisse. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ postmodum adeo Epidemicæ evaserunt; quod argumento est magnum, tum fuisse in istâ, quæ tunc obtinebat, aeris temperie ad istos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno stipatiores grassabantur.

Et quidem usque adeo necessaria est hæc Febrium distinctio, ut nisi eandem in praxi sedulo contemplemur, neque de earum duratione prognostico aliquo rite facto quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habita tum tempestatum, tum naturæ Febrium diversæ ratione. Verum quidem est, Febres utriusq; tempestatis ingenium non planè dissimile nancisci, sive modum spectes primi insultus, qui cum horrore primùm incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per sudorem solvitur; sive typorum discrimina, quorum respectu quædam *Tertianæ* sunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres istæ totâ suâ naturâ sive essentialiter distinguantur.

Intermittentes Vernales.

Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, illæ ferè omnes vel *Quotidianæ* sunt, vel *Tertianæ*, & vel serius, vel ocyùs ingruunt pro vario tempestatis appa-

ratu

ratu. Nam per brumale frigus ſpiritus concentrati vires in ſuo receſſu ſibi acquirunt,quos appropinquantis poſtea ſolis calor jam vegetos evocat, qui cum viſcidis humoribus (minùs tamen viſcidi ſunt hi, quàm quos in Autumno prægreſſi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commiſſi, quos durãte hyeme natura in ſanguinis maſsâ congeſſerat, dum avolare nituntur implexi detinentur, & quaſi irretiti, adeoq; vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem plane modo quo vaſa cereviſia repleta atque in arena vel cella frigida diutius repoſita, ſi igni admoveantur, tumultum ſtatim concipiunt, & liquor ad volatum pronus eſt. Sanguis hoc modo affectus purgationem ſui mollitur, atq; ſpiritum volatilium ope negotium hoc ſat cito peragit, niſi forte nimia viſcidorum ſuccorum vi inſtructus fuerit, qui fermentationem cœptam remorentur; & licet hoc ipſum accidat, efferveſcentia tamen verna raro continua, ſuique ſimilis manet, verum diſſilire atque in diverſos Paroxyſmos quaſi findi ſolet. Sanguine enim opulentis hiſce ſpiritibus jam turgido,natura negotium ſuum quaſi præceps aggreditur, & quarundam partium ſecretionem ad modum perfectæ ſolutionis per Paroxyſmos particulares peragit, priusquam univerſali ſeparatione defungatur: Atque hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quod verna tempeſtate,præſertim illa, quæ æſtatem propius attingit, paucæ Febres continuæ occurrant, niſi forte conſtitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel ſubito conſopiuntur, vel ad intermiſſionem properant; vel

denique partes humorum ad ſeparationem proniores præmaturè & cum vi quadam alio transferuntur; ex quo mox *Anginæ, Peripneumoniæ, Pleuritides*, aliæque id genus peſtes ſuccreſcunt, quæ deſinente potiſſimum Vere caput ſuum exerunt.

Animadverti *Febres Intermittentes Vernales* rariſſime fuiſſe diuturnas, ſemper verò ſalutares; ita ut vel maxime ſenex, vel debilis quiſpiam officioſiſſima damnoſiſſimaque imperitiſſimi cujuslibet περιεργία, modo probus is fuerit, e medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre *Tertianas Vernales*, quæ ob Phlebotomiam, & Catharſin indebite celebratas, & regimen inſuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam usque ad tempus illud, quo Autumnales ſolent invadere; quæ tempeſtas, cum hujus morbi genio ſit admodum contraria, eundem continenter extingvit; Ægro interim frequenti Paroxyſmorum reduplicatione & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis verſari videatur; quæ nihilominus [quatenus mihi hactenus obſervare licuit] ſemper eſt eluctatus, Neque in convaleſcentibus ab hoc morbo mihi adhuc ſubiit videre graviſſima illa ſymptomata, quæ ut infra dicetur, intermittentes Autumnales diuturniores ſequuntur; *Lethalem* intelligo *tonſillarum inflammationem, ventrem induratum, tumores Hydropicos, &c.* Plus ſemel tamen adverti ægros à morbi diuturnitate, & Paroxyſmorum ingeminatione (accedentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad ſummam debilitatem redactos, ubi primum cœperint convaleſcere, in *Maniam* incidiſſe, quæ pari cum illo

paſſu

passu recessit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes vero *Autumnales* longè aliter se habent. Primò enim *Tertiana*, licèt quibus annis Epidemica non est, & sanos invadit, citò nonnunquam se proripiat, neque pluribus stipetur Symptomatis, quam quæ Verno tempore contingere solent Tertianæ; ubi tamen Epidemice grassatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quin etiam ad menses duos, vel tres, fortè etiam in seqvuturum usque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartanæ* & periculosiores sunt, & obstinatiores longe, quam sunt illæ, de quibus ultimo diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eosdem paucis adhuc Paroxysmis multatos quandoque jugulant; quo in casu æger tempore *exhorrescentiæ* ineunteque adeo Paroxysmo ut plurimum moritur, quod jam dictum. Quod si æger in senectutis tantùm fuerit confinio; nec dum ejus limen prætergressus, licèt non in eodem versetur discrimine, ne inter Paroxysmos primo lacessentes luce privetur, haud tamen facile à Febre hac elabetur, nisi vertente anno, appetente illo tempore, quo primo corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arundo*, nec nisi à morte languescenti decutitur. Quartana interim Typum subinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v. gr. *Ventrem induratum*, *Hydropem*, *&c.* Juniores vero ferendo huic morbo pares sunt, à quo nonnunquam circa *Solstitium Brumale* liberantur, frequentius tamen non nisi adveniente *Verno Æquinoctio*, vel

etiam Autumno insequenti, ubi sc. venæ sectionem aut Catharsin admiserint. Sæpè non sine stupore sum intuitus infantes tenellos cum hoc morbo per totos menses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem, *Herculis* instar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quod cujuscunque demum ætatis aut temperamenti fuerit is, qui Quartana corripitur, si quolibet alio vitæ tempore [vel etiam ab hoc remotissimo) eadem semel laboraverit, non diu admodum eum secunda hac vice fatigabit morbus, sed post paucos aliquot Paroxysmos sponte sua solvetur, quod scitu dignum erat.

Intermittentium Vernalium Curatio.

Intermittentium autem *Vernalium* curationem quod spectat, licet illas suo semper arbitrio permittendas existimaverim, & nihil prorsus movendum, cum nemo quisquam, quod sciam, earum unquam operâ fatis concesserit; atque ex adverso, qui illis abigere sategerunt, remediis præsertim evacuantibus, id tantum egerint, ut morbus inde confirmatior pertinacius obsisteret, si tamen importuna ægri impatientia medici opem obnixe efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abunde constitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempestive propinatum, ut nempe ante Paroxysmum negotio suo defungi possit, felicissime successit; præsertim si quantitatem mediocrem *Syr. de Meconio*, vel cujusvis Narcotici post finitam Emetici operationem, exhibueris immediate ante Paroxysmi insultum.

Est

Est ubi sanitatem videas restitutam, per *diaphoretica*, quæ sudorem in Paroxysmi solutione obortum promoveant, ægro interim optime stragulis cooperto, id quod tantopere, ac tamdiu faciendum est, quamdiu vires ægri patiuntur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipue Quotidianis, sæpe obtinuit: humoribus enim in hac tempestate non admodum crassis existentibus, solutio alias imperfecta futura, in perfectam adolescit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quod Clysteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatriduum adhibiti beneficio Tertianas aliquando curaverim.

Interim si ob Phlebotomiam liberiori manu celebratam [quo tempestas ipsa parum cautos facile inclinat,] vel ob ægri debilitatem antecedaneam spiritus illi, qui subito ad despumationem se accingerent, pauperiores facti minus valeant, accidere potest, ut hujusmodi Febres Vernales auxiliis quibuscunque frustra tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed sane non solent illæ eousque durare, quippe quæ vel sponte sua desinant, vel leviori remediorum ope facile in fugam vertantur.

Intermittentes Autumnales.

Intermittentes autem *Autumnales* non tem levi opera se amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda sunt. Si autumnalis Constitutio fuerit Epidemica, circa *Junium* adultum solent invadere. Sin minus, *Augustum* præstolantur, & *Septembris initium*; in subsequentibus vero mensibus rarius occurrunt.

Cum earum ingens aliquod agmen simul invaserit, observare licebit earum Paroxysmos plerunque una eademque diei hora contingere, accessionibus nunc prævertentibus, nunc postponentibus, simili plane modo, atque eodem tenore, nisi quod accidere queat, ut ordo ille, medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Observandum est etiam, quod in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipue, quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi est Typum sub primis Invasionis diebus rite distingvere, quandoquidem Febre continua adscita primum adoriuntur, neque facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam desinit Intermissionem, & Typum anni tempestati apte respondentem.

Typorum ratione vel *Tertianæ* sunt, vel *Qvartanæ*. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari potest, eas genuinam esse Autumni sobolem. Utræque profecto ea affinitate inter se connexæ sunt, ut sæpenumero vices permutare, saltem ad tempus, deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium rediture. Sed Tertianæ Vernales Quartanarum typos nunquam induunt, cum toto (ut ita dicam) cœlo à se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam hac tempestate Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀκυρολόγως appellandam.

Has

Has autem Febres intermittentes eo fere modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus; Nempe anno surgente atque progresso, sangvis etiam pro rata proportione exaltatur (haud secus ac vegetabilia quævis augmentis atque declinationibus suis anni cursum referunt) donec ad *ἀκμὴν* suam, ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempestatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipse incipit; ac tum præcipue cum ab accidentali aliqua causa promotus fuerit, puta sangvinis immodica jactura, frigore admisso, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum usu intempestivo aliisque non paucis. Jam verò sangvis in hoc decidentiæ statu constitutus impressioni morbificæ cuicunque obnoxius est, quam in illum faciet quælibet aeris constitutio, quæ hoc tempore dictis Intermittentibus est Epidemica. Atque huc spectat ebullitio mox inducta, quâ liquorem sanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris esse solet, & malignis atque horrendis symptomatibus plenissima. Illud utcunque accidit ut sangvis spiritibus suis magnam partem exutus, & ab æstate præcedenti plurimum adustus, ebullitione sua non nisi tardissimis motibus defungatur, suæque despumationi longissimam periodum postulet.

Jam vero ut manifestum evadat quam difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum est: Continuarum hujus tempestatis, atquo intermittentium discrimen in eo maximè versari; quod *Continua* con-

 ceptam

ceptam ſemel efferveſcentiam συνεχῶς unoque tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diverſis temporibus eâdem defungantur. Interim in utriſque fermentatio naturæ ductu peragitur ſpatio horarum 336, aut circiter, neque enim citiùs aut tardiùs maſſa ſangvinea in humano corpore ordinario repurgatur, ſi negotium naturæ permiſeris; haud ſecus ac pomarium ſuam, vinum atque cereviſia ſuam ac peculiarem habet periodum, quâ depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus ſangvis nonnunquam [ut in Quartana contingit] ſex menſium ſpatio deſpumationem ſuam molitur, ac tandem perficiat; non tamen [ſi ritè calculum ponas] plus temporis in eadem abſolvenda impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter ſolet; quatuordecim enim νυχθημέρια, ſive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxyſmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14 dierum, h.e. horas 336. Jam ſi quis dixerit quartanam, verbi cauſâ, [eadem enim reliquarum intermittentium ratio ſubintelligenda eſt] ultra ſex menſium ſpatium aliquando excurrere, antequam periodum ſuam abſolvat; reſpondeo, idem etiam non rarò in continuis Febribus hujus conſtitutionis ſpectari, quæ ſæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum caſu ſi efferveſcentiam [præſertim circa Febrium finem] ritè atque ordine decurrere, ac ſuſtineri vegetam curaveris, deſpumatio intra prædicti temporis ſpatium, hoc eſt, quatuordecim dierum, vel 336 horarum peragetur: quod ſi verò efferveſcentium illam,

ſeu

ſeu fermentationem refrigerantium medicamentorum, aut Clyſterum uſu tunc temporis (ſcilicet verſus Febrium declinationem) importunè inhibueris, & quaſi frænum illi injeceris, mirum non eſt, ſi in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo ſangvinis humani tonus, unde ſe ad deſpumationem accingere cum effectu nequit. Imò verò in corporibus debilibus & effœtis idem aliquando vel ſponte accidit, niſi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo ſangvini deſpumando par ſit.

Verùm illud hîc jam porrò notandum arbitror, ea quæ de fermentationis ſpatio atque continuatione ſuprà tradidimus, de illis ſolummodo Febribus intelligenda eſſe, quæ ſtatam quandam naturam atque habitum nactæ ſunt. Sciendum enim eſt, neque me præterit, Febres quaſdam eſſe, tum continuas, tum intermittentes, quæ tranſeuntis & incerti genii ſunt, neque in ſuis efferveſcentiis ad deſtinatam periodum pertingunt. Hujus generis ſunt quæ à levi aliqua offenſa ex ſex rerum non naturalium, quas appelant, ut cibi, potûs, aeris, & his ſimilium, abuſu, nonnunquam ortum ducunt, his enim morbis correpti ſubitò ſæpe convaleſcunt. Idem etiam in adoleſcentulis, ſangvine puro, ac multis ſpiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum ſpirituoſâ quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes ſuas citiùs perficiunt, ac celeri gradu ſpatia ſua emenſæ evaneſcunt. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermenteſcibilis,

ſive

ſive illa ſangvis ſit, ſive vinum aut alius aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viſcoſitate polleat, ut ſpiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris maſſa moveri atq; agitare poſſint, eodem ferè modo, quo aves viſco captæ, aut muſcæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura ſua peragere poſſunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, [ut obiter illud dicam] eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut ſpiritus prorſus obruant opprimantque, adeò ut non omnino moveantur.

His jactis fundamentis [quæ quidem neſcio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur] mirum non erit, ſi illis non aliam medendi methodum ſuperſtruam, quàm quæ in Febribus continuis ad deſpumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur: cùm nimirum illæ à continuis nullo diſcrimine ſejungantur, ſi ordinem ſpectes, quo natura earundem materiam expellere ſolet, ſcilicet per effervefcentiam certâ periodo comprehenſam. Etſi quod ad earum ſpeciem, atque naturæ proprietatem artinet, illas & à continuis, & à ſe invicem plurimùm differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ ſe natura liberare ab hoc morbo ſolet, cautè ſoliciteque obſervando indicium ſumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad ſanitatem ægros perducamus; vel in ipſam cauſam ſpecificam penetrando, danda erit opera, ut remediis efficacibus ac ſpecificis morbo obviam eatur. Ab horum alterutro indicationes ſumendæ ſunt. Ego utramq; viam ingreſſus aliquando fui, atque illæſâ [uti opinor]

vere-

verecundiâ profiteri possum, non sine summa cura atque attentione animi indefessa, sed nondum eam felicitatem adeptus sum, ut Autumni Febres intermittentes certâ aliquâ praxi atque medicandi ratione tollere possim, antequam statas illas Fermentationes [de quibus suprà locuti sumus] peregerint, utcunque molestum hoc febricitantibus videatur, qui eosque sanitatem suam expectare inviti coguntur. Revera autem siquis inter mortales reperiatur, qui sive methodo aliqua certâ, sive remedio specifico adhibito, Febrium harum intermittentium cursum non solùm inhibere, sed etiam omnino abrumpere novit, existimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam summopere expetendam patefaciat: quod si non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare ausim; neque enim civis boni est, illud in rem suam vertere, quod toti generi humano tàm ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, divinâ benedictione semetipsum privare, quam à summa bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris autem, ac divitiarum longè minor apud probos, ratio habetur, quàm virtutis & sapientiæ.

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen, quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi visum est.

Intermittentium Autumnalium Curatio.

Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, [nisi eo, quem mox dicemus, modo instituatur] præ-

sertim

ſertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis obſervatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè ſi ea Conſtitutio admodum fuerit Epidemica) hâc methodo ſanandis, niſi Chirurgi gladiolus eodem ictu, quo venam pertundit, ipſam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & Athleticè cætera valentibus, non niſi longo temporis tractu expugnari ſe patiuntur: In provectioribus autem diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excepit, quam præ foribus jam eſſe haud rarò denunciat lethalis illa Tonſillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde, quòd Venæ-ſectio alia etiam ſymptomata illa maturiùs accerſivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in ſtatu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo ſequi. Quartanariis verò in tantum obeſt Phlebotomia, ut Juvenes, qui à morbo aliàs intra ſex menſes fuiſſent liberati, per ſex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque provectiores, qui, niſi ſanguinem detraxiſſent, intra annum poterant ſanari, morbum etiam ultra ſtatum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi ſuccumbere. Quæ de Venæ-ſectione jàm dixi, levi operâ ad Catharſin poſſunt transferri, niſi quòd hæc non usque adeò perniciosa ſit, niſi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo compoſito, & ſtragulis undiquaque cooperto, ſudores provoco ſero lactis Cereviſiato, cui Salviæ folia incocta fuêre, quatuor circiter horis ante Paroxyſmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret ℈ij *Pilularum*

rum Cochiarum majorum solutarum in ℥ j sequentis misturæ. ℞. *Aq. vitæ* ℔ j. *Theriac. Andromach.* ℥ iij. *Croci Angl.* ʒ j. *M.* stent simul pro usu. Hæc ubi assumpserit, in sudoribus continuo eliciendis persistat, donec elapsæ fuerint aliquot horæ ab illo tempore, quo Paroxysmus ingruere debuerat, magnâ cum cautelâ se muniens contra illas sudationis interruptiones, quas illi fortè creabunt dejectiones aliquot à medicamento Cathartico profectæ. Sæpius mihi ex animi voto cessit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxysmis, quàm usu receptum illud ad eundem scopum tendens, Decoctum sc. *Rad. Gentian. Summit. Centaur. &c.* cum pauca *Sennæ* atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos illos contrarios sudandi ac dejiciendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari isto effectum obtinet, ordinatum scil. Paroxysmi processum confundendo atque interturbando; idque efficacius, nec tamen tuto minus. Atq; hâc sanè methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas pepuli; necdum præstantiorem aliam experiri his annis mihi licuit.

In *Tertiana duplici*, quæ typum variavit, ob Ægrum vel evacuationibus, vel alio quovis modo debilitatum, sudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis intervallo à futurâ Paroxysmi invasione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò *Pilulæ Cochiæ*, cùm nec tutum sit, nec ad rem faciat, Cartharto jam ab eodem fractas ægri vires amplius dejicere, & Paroxysmis ejusdem ope ingeminatis suppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo δραστικοτέρω atque efficaci,

quod

quod etiam repeti potest Paroxysmo genuino proxime subsequente: In summa ægri debilitate a dicta Paroxysmi ingeminatione Electuarium, quod jam sequitur, præscribo: ℞ *Conserv. fl. Borag. Buglos. an.* ℥j. *Conserv. Anthos.* ℥ß. *cortic. citri condit. Nucis Mosch. cond. Theriac. Andromachi a.* ʒiij. *Confec. Alkermes* ʒij. *M. F. Opiata*, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane & vesperi, superbibendo cochl. 6. sequentis Julepi ℞ *Aquæ Ulmariæ & Theriacalis stillat. an.* ℥iij. *Syr. Caryophil.* ℥j. *M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam simpliciorem sacchar o dulcoratam exhibeo, interdicto Enematum usu; ægro Juscula e pullorum carnibus, Avenacea, *&c.* concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo est, opinor, in hac arte vel mediocriter versatus, qui nesciat, quam parum votis respondeant methodi istæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus destinantur, si *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias sæpius impetrat morbo, quam eundem debellat, cum postquam ad septimanas duas vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo male multatus paululum interim respirat, mox de novo recrudescens haud segnius quam prius lacessit; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non nisi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo eiusdem exhibendi habeo compertum.

Curandum est ante omnia, ne præmature nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quam morbus suo se marte aliquantisper protriverit [nisi collabescentes

tes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs sumendum esse dictaverint) neque enim illud solum est metuendum, ne à præpropero ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vita agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eam de repente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharsi, multò minus Venæ sectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex suo fungatur munere: cùm enim ab utraque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs certiusque recrudescent Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur, ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioreque à Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omninò ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quò suum opus pleniùs absolvat, & evitatur quicquid id est periculi, quod ægro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem, atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione istâ *εὐεξία* tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono: ***Peruviani corticis*** ℥j ***cum Syrup. Rosar. rubr.*** ℥ij. misceatur; æger verò quantitatem Nucis moschatæ majoris manè & serò quotidiè devoret diebus à genuino

Paroxyſmo vacuis, donec confectionem omnem abſumpſerit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis ſemper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu uſurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis, quâ Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem ἀπροσδιονύσως oſtentemus; Si harum Febrium alterutrâ correptus æger vel infans ſit, vel ætate floreat, convenit omninò (quantum ego hactenus edoctus ſum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aeris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucusque intellexi, ſi modò totam rem naturæ permiſerim. Id quod ego non ſine admiratione, præcipuè in infantulis, ſæpè obſervavi; ſanguine namque depuratione ſuâ defuncto, Febres illæ ſponte ſua evanuerunt. Quod ſi autem è contrario vel ſtrictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia ſubinde adhibeas, (adhiberi ſcilicet ſolent eo prætextu, ut obſtructiones expediantur, atque humores in primis viis ſtabulantes exturbentur) vel ſi, quod præcipuum eſt, in conſtitutione Epidemica Venæ-ſectio celebretur, fiet ut morbus in longiſſimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille ſymptomatis, iisque periculoſiſſimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis ſint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non ſolùm diuturnitatis, verùm etiam ipſius mortis grave periculum imminet. Hîc itaqve Medicum illud agere oportet, ſi neque cortice *Peruviano*, nec aliâ quâvis methodo morbum ſub-

movere

movere valuerit, ut naturæ ſaltem ſuppetias ferat, eamque illis adminiculis ſublevet, quibus ad negotium ſuum peragendum opus habuerit. Certè enim in effœtis corporibus, niſi fermentatio cardiacorum, & corroborantis diætæ, ut vini *abſinthitis* ac id genus ſimilium, beneficio ſuſtineatur, illud accidet, ut ægri incertis atque fruſtraneis Paroxyſmis divexati debilitentur, atque morbus eouſque duret, donec languida prius natura Paroxyſmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non poſſit, adeoque in ipſo exhorreſcentiæ tempore diem ſuum obeant ægroti. Atque hoc in ſenibus non rarò uſu venit, qui longâ Catharticorum ſerie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando viſum eſt, in ipſo vel primorum Paroxyſmorum rigore penitus defecerunt, cùm exhibito cardiaco ſatis forti ſaltem ad tempus aliquod ſuſtineri potuiſſent.

Cùm ſanguis tempus illud exegerit, quod ad deſpumationem ſuam perficiendam requiritur, neceſſarium eſt, ut provectioris ætatis ægri eodem ipſo tempore, vel paulò antea inſignem aliquam aëris mutationem ſubeant, ſive (quod potiùs optandum eſſet) in calidiorem aliquam regionem commigrando: ſive mutando ſaltem locum, in quo primùm hoc morbo correpti ſunt. Mirum ſanè eſt, quantum valeat hæc aëris mutatio ad morbum hunc prorſus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aër mutetur, non tantùm non neceſſarium eſt ad ſanitatem ex hoc morbo reſtituendam, ſed & minùs convenit. Etiamſi enim quis in regionem quantumcunque Auſtralem &

calidam migraverit, ſanguis tamen ejus in morbido hoc motu ſemel conſtitutus depurationem ſuam ut peragat neceſſe eſt; quod quidem beneficii fruſtra expectabitur ab inuſitato novoque aëre, priusquam procedente atque adulto jam ſanguinis motu, ſanitatis recuperandæ capax fuerit. Inſignis ergò illa aëris mutatio tum demum adeunda eſt, cùm primùm æger à Paroxyſmo liberari poteſt: Exempli causâ: In Quartana, quæ primùm in Autumno invaſit, non citiùs aër mutandus eſt, quàm circa Februarii initium. Interim ſi æger mutare locum vel nolit, vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipſius temporis articulo, forti aliquo medicamento utatur, cujus eæ ſint vires, ut uno quaſi ictu langueſcentem illam depurationem potenter promoveat, & ſi fieri poterit, perficiat. Ad hanc rem conſulerem ego, ut *Electuarii de Ovo* vel *Theriacæ Andromachi ſeſqui-drachma in aquæ Cœleſtis*, vel *aquæ Vitæ communis unciis duabus diſſoluta exhibeatur*, duabus ſcil. horis ante paroxyſmum. Id quod à me, cum ſucceſſu non infelici, in morborum hujusmodi declinatione factum eſt. Licet agnoſcam calidiora hæc citius exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod à *Galeno* jamdudum obſervatum eſt. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri poteſt, cautelâ adhibitâ. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantùm non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum obſervavi.

Priusquam huic argumento clauſulam addamus, illud monendum venit. Ea quæ de Febrium Autumnalium intermittentium duratione, atqve de tem-

tempore ad ſangvinis deſpumationem requiſito jam dicta ſunt, ita intelligenda eſſe, ut nos ſolum illud nunc ſpectemus, quod Natura, vulgaribus atque uſitatis tantùm medicamentis ſuffulta, præſtare ſoleat. Nequaquam enim eo conſilio de his rebus ita locuti ſumus, ac ſi doctos ac ſolertes Medicos deſpondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis ſpem totam abjicere, quorum ope hujusmodi morborum ſanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc propoſito abſum, ut non deſperem vel à me ipſo tale quidpiam ſive methodi, ſive remedii aliquando repertum iri.

Sublato morbo æger ſedulò purgandus eſt; incredibile enim dictu, quanta morborum vis ex purgationis defectu poſt Febres Autumnales ſubnaſcatur. Miror autem hoc à Medicis minus caveri, minus etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò provectioris ætatis hominibus accidiſſe vidi, atque purgationem etiam omiſſam, certò prædicere potui periculoſum aliquem morbum eosdem poſtea adoriturum, de quo tamen illi nondum ſomniaverant quaſi perfectè jam ſanati.

Omnino interim cavendum eſt, ne purgetur æger, niſi morbo penitus depulſo. Quamvis enim partes Naturales illuvie iſtâ, quam in illas congeſſit Febris, hoc pacto quadantenus ſublevari videantur, nova tamen materia derepente ſuccreſcet, Febre ſcil. à Cathartici impetu, atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem ſuppeditante; ac proinde id tantùm à Purgatione lucri fecerimus,

ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi παρακμῇ, ut *Theoria* isti morem gerant, quæ in tollendis obstructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis spem omnem ponit, repetitis purgationibus miserè plectuntur; quibus sanè, quicquid id demum est humorum, quod à corpore divellitur atque eliminatur, compertissimum est nobis, Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaciùs stationem suam tueri, quàm si non fuerit proritata. Quapropter religio mihi est Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantùm Paroxysmi perceptibiles, sed etiam alteratio ista, qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis, in quos Paroxysmus incidere debuerat, persentiscitur, omninò evanuerint, atque unus insuper mensis fuerit elapsus, quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præscribo, atque eandem semel in septimana ad menses duos tresve subsequentes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus hausto aliquo Paregorico horâ somni assumendo, finitâ jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxysmo se de novo ingerendi ansam præscindamus, quæ aliter fortè arriperet ex occasione tumultûs atque orgasmi, quos vel mitissima excitant Cathartica.

Purgationibus instituendis idcirco spatia ista ampla interpono, ut sc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebra & confertim repetita sangvinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cùm jam ista res vacet

peri-

periculo, Apozema ſequens frequenter uſurpari poterit. ℞. *Rad. Rhabarb. Monachor.* ℥ ij. *Rad. Aſparag. Bruſci, Petroſel. & Polypod. quer. an.* ℥ j. *Cortic. Median. fraxini, & Tamariſci an.* ℥ ß. *fol. Agrimon. Ceteracb, & capill. Ven. an. M.* j. *Sennæ mund.* ℥ j ß. *(irrorat.* ℥ iij. *vini albi) Epithimi* ℥ ß. *agarici troch.* ʒ ij. *ſem. fœniculi* ℈ iiij. *Coq. in aqua fontana ad* ℔ j ß. *ſub finem adde ſucci aurantiorum* ℥ iij. *In colatura diſſolve Syr. Cichor. cum Rheo, & Magiſtral. ad melancholiam an.* ℥ j ß. *F. Apozema*, de quo capiat ℔ ß. ſingulis matutinis per triduum, & repetatur, quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ Febres intermittentes in declinationis ſtatu comitantur, obſervandum eſt, Vernarum pauciſſima eſſe, ſi ad illa comparentur, quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent iſtæ, tum etiam, quia in humoribus non usque adeò terrenis, & minus etiam malignis fundantur.

Hydrops. Primum hic ſibi locum vendicat, ſubinde occurrens *Hydrops*; unde primò quidem Crura intumeſcunt, deinde etiam venter; qui exinde naſcitur, quòd ſcil. ſangvis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas, [præcipuè in natu grandioribus] plures Spirituum manipulos prodegit, unde ſummâ eorundem inopiâ jam laborans, ſuccos cum alimentis ingeſtos non amplius valet aſſimilare, quorum cruda adhuc indigeſtaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam diſtentis, neque ulterius quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus Hydrops formatur. Rarò autem ju-

venes obſidet hæc malorum Ilias, niſi Catharticis per Febris decurſum ſæpenumerò iteratis eandem inconſultò nimis accerſiverint.

Verùm Hydrops ex cauſa memorata ſuperveniens aperientium & catharticorum uſu facilè ſanatur, ſi modò recens fuerit. Neque mihi moleſtum eſt, quoties hunc natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim uſu Apozematis jam præſcripti, vel ſine admiſtione Hydropi magis appropriaturum perſanavi.

Veruntamen obſervavi, fruſtra eſſe, ſi quis Hydropem ex Febre intermittenti natum, medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundiùs agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops: expectandum itaque, donec Febris exulet, ac tum demum negotium proſpere ſuſcipiendum.

Verùmenimverò ſi tàm importunè atque acriter inſtet ſymptoma hoc, ut ejus curatio non eo usque videatur differenda, donec Febris receſſus Catharticorum uſum permittat, aggredienda omninò illa eſt Infuſionibus *rad. Raphani ruſticani*, *ſummitat. Abſinthii, & centaurii min. baccarum Juniperi, Cinerum Geniſtæ*, &c. in vino factis; quæ non ſolùm huic ſymptomati obſiſtunt, effœtus ſangvinis vires de novo inſtaurando, ſed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori ſubveniunt.

Racbitis. Infantes autem poſt Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres

tres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; ſæpe etiam tuſſis, aliaque tabidorum ſymptomata ſubnaſcuntur, quæ *Rachitidem* planè mentiantur. Hos ego ſequenti modo tractandos conſulo. Paretur potio Cathartica quam in Febrium continuarum fine aſſumendam præſcripſi. Hujus capiat infantulus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate, mane per 9 dies, uno atque altero die, ſi opus fuerit, intermiſſo. Interim verò purgatio ita moderari debet ac regi, doſin vel augendo vel minuendo, ut ultra 5 vel 6 ſedes ſingulis diebus non procedat. Poſt finitam catharſin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti ſoleo. ℞ *Ol. lilior. & tamariſci an.* ℥ ij. *Succi rad. brioniæ & apii an.* ℥ j. *bulliant ad ſuccorum conſumptionem, addendo ungventi de althæâ & butyri inſulſi an.* ℥ j. *gummi ammoniaci in aceto ſoluti* ʒß. *ceræ flavæ q. ſ. f. linimentum.* Sanè quamplurimi infantes, etiam verâ Rachitide laborantes, hâc methodo à me liberati fuerunt.

Veruntamen [ut ante monuimus] cavendum ſedulo, ne purgationem aggrediamur, niſi Febre jam perfectè fugata; licèt enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non ſine cauſa videri poſſit, nihilominus ab ipſa Febre nova ſubinde pravæ materiæ copia ſuggeretur, quæ non ſolum purgationem reddet fruſtraneam, verùm & ipſum morbum diuturniorem præſtabit, ob rationes antea memoratas.

Obſervatu non indignum eſt, quod cum Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciarint, nulla ſpes ſit easdem abigendi, donec abdominis regio,

circa lienem præcipue, indurari atque tumefieri cœperit; iisdem enim gradibus, quibus hoc ſymptoma ſupervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque forte ex meliori aliquo prognoſtico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quam ſi ſedula animadverſione ſuboriri hoc ſymptoma perſpexeris. Idem porro in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando ſpectantur.

Ventris tumor, qui Infantibus accidit poſt has Febres, quibus annis aeris conſtitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemice determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac ſi materiam aliquam continerent viſcera in Scirrhum induratam; cum qui aliis annis, ſimili licet προφάσει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tenſio tantum foret Hypochondriorum à ſubjectis flatibus. Hinc, niſi annis quibus intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rarius occurrunt, quod obſervatu dignum.

Tonſillarum dolor & inflammatio poſt Febres ſive Continuas, ſive Intermittentes, cum deglutiendi primum difficultate & moleſtia, supervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocratica facie, mortem certo imminentem præmonſtrant, interciſa plane omni redintegrandæ ſanitatis ſpe. Funeſto huic ſymptomati producendo evacuationes juſto copioſiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, ut & longiorem Febris moram ſociam operam ut plurimum commodaſſe obſervavi.

Maniæ ſpecies quædam. Multa alia ſunt accidentia, quæ morbos hoſce conſequi ſolent ob purgationem vel non omnino, vel non rite

cele-

celebratam, quibus impræsentiarum enumerandis supersedebimus, cum curationis eadem fere ratio sit utrobique, nempe sedimenti ab effervescentiæ præcedanea depositi repurgatio, quippe quod sua mora malis hujusmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hic loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantum purgationibus & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæsectioni præsertim, cedere dedignatur, verum & ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam est ac sui generis *Mania* intermittentes diuturniores [Quartanas præcipue] nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aspernatur, & post evacuationes fortiores adhibitas in miseram quandam stultitiam degenerans, non nisi cum ipsa ægrorum vita terminatur. Miratusque sæpenumero sum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuisse, cum non raro accidisse viderim. Cum reliquæ Amentiæ species copiosis evacuationibus, & Venæ-sectione, & Catharsi ut plurimum persanentur, hæc neutram potest ferre. Sed cum jam æger in sanitatis limine est, si vel Enema ex lacte saccharato semel injeceris, statim de novo recrudescet malum. Et si reiteratis Purgationibus, venæ-sectioneque contranitamur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam possunt domare, ægrum vero certissime non tantum Fatuum, sed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui secum reputaverit, alteram Amentiæ speciem à nimis exaltata & vivida sangvinis crasi produci, hanc vero ab ejusdem debilitate, & ut ita dicam, vapiditate à

diutina

diutina Fermentatione, quam invexit Febris, qua mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares plane sunt.

Huic malo ad hunc modum mederi soleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generosioribus exhibeo dosi paulo liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi. Elect. de ovo. pulverem Comitissæ. pul. Gualteri Raleigh*, vel similem in *Aq. Epidemicâ, Theriacali*, vel aliâ. Possunt etiam in aliâ quavis formâ exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generosiore reficiendus est; foras ne exeat, in lecto se diu multumque contineat. Alvus sub hoc regimine justo erit astrictior, unde ut etiam à calidorum medicamentorum usu à Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cum spiritus antecedente morbo pene exhausti novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt Cardiaca ad dies pauculos, Diæta vero Analeptica jugiter instituenda, & post brevem intermissionem repetendus est denuo Cardiacorum usus, atque in eo persistendum, donec integra sanitate fruatur.

Dicta methodus *Maniam* etiam, quæ has Febres minimè excepit, quandoque sanavit, frigidiori scil. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapso *Sarisburiam* accersebar, ut cum Medico erudito & sagaci, mihique conjunctissimo, Domino Doctore *Thomas* fœminæ nobili consulerem, cui imaginatio haud parum fuit læsa. Verum adhibitis, etiam cum jam prægnans esset, remediis

mediis modò dictis, ad ſanam omnino mentem rediit.

Attamen *Mania communis*, quæ vegetis hominibus atque etiam nulla Febre prægreſſa, accidere ſolet, alius ſane proſapiæ eſt, ac proinde longè diverſa, quoad evacuationes, methodo tractanda; tametſi vel in hac ſpecie, ea quæ cerebrum atque ſpiritus animales corroborant, haud omitti debent. Curationem autem ejus, etſi non ſit hujus loci, obiter tamen prædictæ ſpeciei ſubnectere non gravabor, ne quis fortè præ ſimilitudine morborum in errorem illabatur.

In Junioribus ac ſanguineo habitu præditis, mittatur ſanguis ex brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter ſingulas venæ-ſectiones interpoſitis: Deinde ſemel extrahatur ſanguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitæ venæ-ſectiones ægrum potius in *ſtultitiam* ducunt, quam curationem abſolvunt. Poſtea aggrediatur uſum *Pil. ex duobus*, quarum drachmam ſemis vel ſcrupulos duos (pro ratione operationis) capiat ſemel ſingulis ſeptimanis ſtato die, ita ut ſi, verbi gratia, die lunæ primo Pilulas asſumpſerit, præcisè eodem ipſo die, nec frequentius, ſequentibus ſeptimanis eædem repetantur per longum tempus, usque dum perfecte convaluerit. Hac methodo humores, qui in hoc morbo mentis arcem impetere ſolerent, ſenſim in inferiores ſedes dilabentur, alia quaſi ῥόπῃ eis inducta.

Diebus à purgatione liberis per totum decurſum Electuario ſequenti, vel alio medicamento eadem virtute prædito, utatur.

℞ *Conſ-*

℞ Conſ. Abſinth. Rom. Anthos, & Theriac. Androm, aa. ℥ j. *conſ. flaved. Aurant. Angelic. condit. nuc. moſch. condit. aa.* ℥ ß. *cum ſ. q. ſyrup. Caryophil. f. Electuarium,* capiat ad magnitudinem nucis moſchati bis in die, ſuperbibendo hauſtulum vini Canarini, cui fuerint frigide infuſi flores *Paralyſeos.*

Febris Continua atque *Intermittentes*, quas ſupra deſcripſimus, ſoli ferme erant morbi Epidemici, qui durante illa Conſtitutione, quæ per annos 61, 62, 63, 64. regnabat, emicuere: quot retro annis eum obtinuerant principatum, non habeo dicere; id certo ſcio, quod ab anno 64. ad Annum usque 77. rariſſimæ omnino Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *Variolis*, qualesnam ſcilicet erant iſtæ, quæ tum contingebant, reſpectu habito ad Conſtitutionem illam; quandoquidem (ut jam ſubindicavi) vario admodum ſe habent modo pro varia Conſtitutione qua inceſſunt: ſed cum non ſatis attente per id temporis animum ad eas adjecerim, miſſas jam facio: id tantum tradam illis peculiare, quod ſc. iis annis labentibus, ſub initio Maii confertiſſimæ invadebant, ſupervenienti vero Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare ſolebant. In puſtularum ſummitate foveolæ quædam ad inſtar capitum acicularum minorum plerumque ſubſidebant; atque in *diſcreto* genere æger octavo maxume die periclitabatur, quo tempore, abrupto derepente qui hucusque dimanaverat ſive ſudore, ſive madore, externa exareſcebant, nec revocari poterat ſudor

Car-

Cardiacis quibuscunque; æger phrenitide, atque anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parva quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magna spe decidens, ad plures migrabat.

SECTIO SECUNDA.

CAP. I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665, & 1666. Londini.

PRægressa Hyeme frigidissima, & sicco gelu in veris usque tempora indesinenter perdurante, cum ex improviso solveretur, fine sc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumoniæ*, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit *Febris* quædam *Continua Epidemica*, à Febrium Continuarum genio, quæ præcedenti Constitutione vigebant, longe diversa; quarum vix ullæ ea anni tempestate solebant invadere. Dolor Capitis quam in priore illa intensior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant; in plerisque *Diarrhœa*, quam prius diximus assumpto Emetico præcaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat Vomituritio. Externa hic pariter ac in Febribus Constitutionis præcedentis sicca reperiebantur, attamen, præmissa maxime Venæ-sectione, æger in sudorem solvi

ſolvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cum in Febre prægreſſa nec tuto ante diem 13 vel 14 id tentaveris, nec facile voti fueris compos. Sanguis ſæpe Pleuriticorum, & Rheumatiſmo laborantium ſanguinem colore referebat, non vero usque adeo Gelatina illa albeſcente, qua illorum ſanguis prætexitur. Hæc primo erant Phænomena huius morbi Διαγνωστικὰ, Anno vero ſurgente ipſa *Peſtis* irrupit magno ſymptomatum Pathognomicorum numero ſtipata, *Carbunculis*, *viz. Bubonibus &c.* Hæc indies magis ac magis invaleſcens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam inſtante unius ſeptimanæ decurſu octo plus minus hominum millia delevit; tametſi duo ad minimum Civium trientes ob metum contagii ſe in rus ſubduxerant; à quo tempore receptui canere cœpit, & urgente Brumali Frigore tantum non evanuit, niſi quod ſparſim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & inſequentis veris exordium; quo appetente & ipſa omnino eſt deleta; manſit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno ſequente, imò ad Ver usque ortum Anni 1667. De his nonnulla hîc ſubnectam.

CAP. II.

Febris Peſtilentialis & Peſtis Annorum 1665, 66.

IN ſuperioribus obiter admonui, è febribus nonnullas in malignarum claſſe vulgo reponi, cum indo-

indomita ſymptomatum ſævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenoſa morbi indole, ſed à therapeia perperam adminiſtratâ proficiſcatur. Nam cum ad morbi ſolutionem à natura deſtinatam haud ſatis attenditur, ſed alia medendi ratio temerè inſtituitur, hinc perturbatâ totius corporis œconomiâ, ac omnibus ſusque deque converſis, non modò triſtiſſima rerum facies ultra conſuetum morbi morem induitur, verùm morbus jam à ſeipſo alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum ſatellitio ſtipatur. Atqui *Febris verè maligna* non eſt omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Febrium ſpeciebus, ob ſymptomatum anomaliam eâ nomenclaturâ utcunque inſignitis, totâ ſuâ ideâ ac ingenio diſſideat. Revera enim cum ipſiſſimâ Peſte ſpecie convenit, nec ab ea, niſi ob gradum remiſſiorem, diſcriminatur. Quocirca utriusque affectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aeris maſſæ occultam ejusmodi ſive craſin ſive texturam obtingere, quæ diverſarum diverſis temporibus ægritudinum anſa atque pararia exiſtat, nemini obſcurum eſt, qui modò animadverterit, unum eundemque morbum certâ aliquâ tempeſtate infinitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixiſſe contentum ulteriùs non graſſari. De Variolis, ac imprimis de Peſte, hujusce capitis argumento, res eſt ſat ſuperque manifeſta.

At verò quæ qualisque ſit illa aeris diſpoſitio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans

Philosophantium turba nugatur, planè ignoramus; quicquid sit, hoc saltem nomine Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritissimo jure veneramur, quod aeris constitutiones λοιμώδεις, id est, Pestem malorum omnium immanissimum, ac humano generi maximè internecinum inferentes, rarius evenire voluerit, quam quæ cæteris affectibus minùs exitialibus suscitandis inserviant. Unde fit, quod hunc orbem nostrum *Britannicum* Pestis vix frequentius quàm post annorum circiter triginta vel quadraginta intervalla (summo sc. perniciei vigore, ac tota furiarum acie) adoriatur. Quæ per annos aliquot Pestem insigniorem subsequentes, sparsim occurrunt pestiferorum funera, paulatim imminui ac evanescere solita, Pestilenti aeris diathesi etiamnum ex parte perseveranti, nec dum in aliam salubriorem penitus immutatæ attribuenda sunt, quippe quæ antegressæ messis duntaxat spicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis, fit ut Febres quæ anno post graviorem Pestem uno aut altero passim grassantur, Pestilentes esse soleant; & licet aliquibus veræ Pestis notis destitutæ, tamen ejusdem naturam ac indolem quamplurimum referant, necnon consimilem medendi rationem sibi vendicent, quemadmodum inferius ostendemus.

Verum præter istam aeris constitutionem, ceu causam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum μιάσματος sive seminii à pestifero aliquo corpore, vel immediate ac propiore consortio, vel mediate ac per fomitem aliunde transmissi, susceptio. Hoc enim si instante qualem

lem diximus aeris diathesi fieri contingat, ab exigua primum scintilla mox horribile erumpit incendium, ac densatis undique funebribus, universo aeri per istum terræ tractum à Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeò ut ad tristissimæ ægritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel personali consortio opus sit, verum quemcunque hominem, vel summa cura a Peste correptis semotum, ipse aer cum spiritu intro subiens per se ac suo Marte inficere valeat, modo ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quanquam autem hic morbus, cùm duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen ubi adest etiam Epidemica aeris constitutio, exoritur circa eam anni partem quæ inter Ver ac Æstatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus essentia in humorum φλογώσει sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maximè idonea atque accommodata sit. Porrò & sua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non secus ac cæteræ rerum naturalium species. Nascitur eo quo diximus tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente collabascit, donec tandem aerem in diathesin huic morbo adversantem, glacialis bruma transmutet.

Quod si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm seminium Pestilentiale, nulla aeris mutatione domabile, de alio in alium perpetua propagationis serie

transmitteretur, fieri non posset, quin ubi in frequentiorem aliquam urbem semel pedem intulisset continuatâ strage funera usque & usque densaret, donec tandem nemo superesset, in quem Pestilentis miasmatis labes impingat. Atqui contrarium sæpè evenisse animadversum est numero extinctorum, quos unica mensis *Sextilis* septimana ad aliquot millia extulerat, sub *Novembris* exitum valdè imminuto ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor, fieri posse, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Pestis aliis etiam anni tempestatibus caput primùm exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aeris dispositionem quantumvis λοιμώδη, pesti suscitandę per se imparem esse vehementer suspicor; quin Pestilentiæ morbum alicubi semper superstitem aut per fomitem, aut per pestiferi alicujus appulsum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non nisi accedente simul idoneâ aeris diathesi popularem fieri. Aliàs enim non assequor, quî fiat, ut in eodem cœli tractu, dum unum aliquod oppidum Peste gravissimè affligitur, aliud non longè dissitum, omnem commercii necessitudinem cum loco contagioso cautè inhibendo, prorsus immune se præstiterit; quemadmodum non ante multos annos Pesti per universam ferè *Italiam* immaniter grassanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitùs interclusit.

Primus insultus rigorem ac horrorem, quemadmodum & Febrium intermittentium accessiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes,

normes, dolor circa cordis regionem, ac si torculari premerentur, Febris ardens usitatâ symptomatum συνδρομῇ stipata, indesinenter ægros divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna *Bubonis* vel *Parotidis* eruptio, quæ materiam morbificam foràs ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rariùs quidem accidit, ut citra ullam Febris præsensionem ingruat, ac homines de improviso è medio tollat, *maculis purpureis*, præsentanei interitus nuntiis, etiam dum in foro versantur, erumpentibus. Quæ repentina exanimatio [quod animadversione dignum] nisi in pestis admodum funestæ exordio vix contingit; remittente ac refractâ jam lue, aut in annis, in quibus non existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam, ut tumores prorumpant, nec Febre, nec graviore aliquo symptomate prægresso; quanquam suspicor rigorem, & horrorem leviusculum, ac minus perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro lubitu obambulare, ac communia vitæ munia, sanorum more, spretâ omni regiminis curâ, obire.

Cæterùm quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleatè definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere videbitur, qui à me postulârit, quid hanc aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Eqvo* v. c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stirpes vicissim sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes natura parens exequitur, quæ-

que uspiam è causarum gremio in actum ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minus quam animalium, aut vegetabilium species, affectiones sibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab essentia sua promanantes, sortita est. Neque interim magnopere urgebit ista Quæstio, Quî demum morborum medela administrabitur, dum causæ ipsorum nos latent? Quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis atque experientiæ comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam similarium omnium morborum ortus à qualitatum vel primarum, vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet (deducere solemus, propè est ut credam, Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quæ à particularum sanguinis spirituosiorum *inflammatione*, originem ducit, utpote cujus naturæ subtilissimæ, præ tenuitate sua, maxime proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod si subtilitate qua potest maxima pollet [ut in principio & statu constitutionis Epidemicæ videre est] subitò ac quasi ex improviso calorem nativum dissipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam subito extinctorum maculis purpureis undiquaque conspersis, atque fœdatis; nempe Fibris cruoris præ intestini conflictus violentia dissilientibus, & compage ipsius prorsus dissoluta. Atque hæc tragœdia præ hujus quasi flammæ subtilitate eximia, etiam sine aliqua sanguinis Febrili ebullitione, vel alterius

terius ægritudinis præſentia, cicetur. Secus quàm utplurimum accidit, ubi cauſa morbifica minùs ſubtilis exiſtit, & quaſi obtuſiori telo vitam impetit. Diſcriminis modus pingviori exemplo ſic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuſpide gracilio-ri præditum pulvinari ſupponatur, ac vi adigatur; illud, æque ac ab obtuſiore inſtrumento ſimiliter adacto, in ſublime non attollitur, ſed perforatur. Verùm ejusmodi ſubitanea extinctio rariùs occurrit, nec niſi (ut ſupra innuimus) circa initium Peſtis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus; plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantiſper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatæ provido naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem adinſtar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam ſi inflammatio adhuc remiſſior exiſtat, Febres, quas peſtilentes vulgò appellant, producere ſolet; ut in fine peſtilentis conſtitutionis ſæpenumerò accidit, ac forſitan etiam uno alterove poſt anno, donec iſta Febrium ſpecies prorſus diſpareat.

Certè, me judice, in inflammatione iſta, quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Peſtis imaginem non obſcuram intueri licet. Eſt enim morbus hic apud ſaniores Medicos Febris Continua à ſangvinis parte tenuiori corruptâ ac inflammatâ originem ducens, quâ ut natura ſe liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua tumor, aut potius [cum tumor adeò notabilis ſæpè non appareat] Macula rubra, lata, diſperſa, quam *Roſam* appellant, oritur. Sol-

vitur autem istaFebris, postquam uno atque altero die ægrum afflixit, criti è per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis sub alis, vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peste fieri consuevit.

Et fere invadit hoc malum ut Pestilentia, cum horrore & inseqventi calore Febrili, ita ut qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue pestifera se corripi, donec tandem in crure aut alio loco sese affectus prodat. Quibus accedit, quod & maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli Authores suspicantur, ac proinde curationem in sudoriferorum atque alexipharmacorum usu constituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ sanguinis leviusculè ustulatæ ac quasi sideratæ brevi spatio foras ablegantur, sponte sua, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Vid. Sennertū lib. 2. cap. 16. de febr. Sympt. contin.

Veruntamen Ignis noster isto *Sacro* longè *divinior* est, ut qui summa, qua pollet substantiæ tenuitate, intimiores corporis recessus adinstar fulgetri permeare aptus natus sit, spiritibus cruoris derepente profligatis, ipsiusque compage nonnunqvam citius dissoluta, quam Natura præcipiti malo oppressa, Ebullitionem Febrilem (solennem nempe machinam, qua quicquid sanguini infestum est, suis è finibus amovere satagit) concitare valeat.

Quod si quis mihi hic litem paret de eo, quod hunc morbum ab Inflammatione oriri existimem, is attendat non modo Febris præsentiam, sed & complura alia huic sententiæ suffragari; nempe sanguinis detracti calorem, qui Pleuriticorum ac

Rheu-

Rheumatiſmo laborantiũ ſanguinem plane æmulatur; aduſtam *Anthracu* faciem, Pyrotici actualis impreſſioni non abſimilem; necnon *Bubones* ipſos, qui inflammationem æquè ſolenniter excipiunt, ac eandem alii cujuscunque generis tumores conſequi ſolent, uti & inflammationes pleræque omnes in abſceſſum terminantur. Quin & anni tempeſtas, qua Epidemica Peſtis ut plurimum exoritur, ad hanc rem ſymbolum ſuum conferre videtur: Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æſtivumque medium eſt, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliæque inflammati ſanguinis affectiones populariter ingruere conſueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi viſæ ſunt, quàm per aliquot ſeptimanas; quæ nuperæ *Peſtis Londinenſis* exortum anteceſſerunt. Nec vero nullius eſt momenti, illum ipſum annum tot millium ſtrage funeſtum, alioquin mitiſſimum ac ſaluberrimum extitiſſe; omnesque, qui à Peſte immunes perſtiterunt, nunquam meliori valetudine uſos fuiſſe; quin & eos, qui ab eadē convaluiſſent, cachexiæ aliisque affectibus à reſiduâ priorum morborum labe provenire ſolitis, non magis obnoxios deinceps vixiſſe. Quibus accedit quod & quantacunque latitudinis *Apoſtemata & Carbunculi*, poſtquam inflammatæ particulæ una cum ſanie deceſſiſſent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquiſitis, facilè ſanata fuerint.

Verum perquirat hîc fortaſſe aliquis, ſi Peſtis in inflammatione quadam conſiſtat, quî fiat, ut medicamenta calidioris cenſus, qualia ſunt *Alexipharmaca* propè omnia, tùm ad hujusce affectus The-

rapeiam, quàm Prophylaxin tanto cum fructu usurpentur. Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præstare, nempe Diaphoreseos, quam suscitant, beneficio, quo particulæ sanguinis inflammatæ difflantur, atque exterminantur. Quòd si fortè exhibita sudores commovere non valeant (ut persæpè accidit) mox sangvinis incendium ab addititio calore magis efferatum, eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam *Antidotalium* calidorum usum passim deprædicari, at quo emolumento, adhuc probandum restat. Imò vinum liberius ingurgitatum, aliaque fortiora præservativa statis horis dietim assumpta, complures, qui aliàs salvi intactique verisimiliter permansissent, in hunc effectum conjecerunt.

Qvod ad harum Febrium *Therapejam* attinet, erunt fortassè, qui me temeritatis atque arrogantiæ eo nomine insimulabunt, quod ab Urbe dum nupera Pestis grassaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo semotus, adeoque observationum copiâ minus instructus, de hac re tamen disserere sustineam. Verùm cùm Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitosæ luis decursum inter media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuisset, tamen ea, quæ crebriori usu de hujusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hactenus defuit, mitiorem, uti spero, de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, qvod meã de truculentissimo affectu sententiam, paucis quidem, sed propriis observationibus superstructam, in mediũ expromam.

Ac

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in universum dirigendæ sunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè sequentes, eidem subsidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, quâ natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minimè fidentes, diversam ac tutiorem ex nostro penu atque artificio vice illius substituamus. Nisi fortè hic aliquis regerat, rem etiam satis feliciter per pestifuga alexiteria geri posse, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire est. Verumenimverò annon auxilium, quod præstant hujusmodi medicamenta, potius manifestæ ipsorum facultati, quâ sudores affatim proliciendo simul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli, quâ à Natura ad Pestilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat magnam atque ancipitem habet disceptationem. Nec de hisce tantummodo, sed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas est, utrum evacuationem aliquam sollicitando potius, quàm virtute quadam specifica ægrôtantibus non succurrant. Qui enim, v. gr. in *lue Venerea*, vel *Mercurium* vel *salsaparillam*, veneni in isto morbo reperti alexipharmaca objiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo aut secessu, hæc verò sine sudoris suscitatione sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est, peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciei alexiterium adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quadam mechanica tolli posse.

Quo-

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò plenius expendamus, quæ eò spectat, ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione suo more & modo auxilium suppeditetur; advertendum venit, quòd in verâ Peste Natura, dum neque sponte suâ aberrat, neque vi aliquâ transversim agitur, per *abscessum* aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus patescit, negotium suum exequitur. Atqui in Febre, quam Pestilentem nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur. Unde colligere est, pro diversa, quam natura in utroque morbo præmonstrat, via ac ordine, etiam diversam medendi rationem institui debere. Nimirum si quis materiam veræ Pestis ope sudoris amoliri satagat, is diversa à natura via insistit, utpote quæ id per apostemata molitur. Contra vero qui alias quam per sudores Febris Pestilentis materiam eliminare tentat, is cursum instituit cum naturæ ductu ac ῥοπῇ nequaquam convenientem. Cæterum in Peste vera, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id est, apostematum eruptio promoveri possit, nondum constat; nisi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre posse existimet; quæ tamen multum dubitarem, ne ægrum, jamjam plus æquo calescentem, in majorem æstum conjiciant. Certo sudores in hoc casû frustra esse compertissimum habeo; quanquam haud inficior post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos, ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare, quem ego a sudore proficisci minimè arbitror; utpote

pote quo vigente, nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirum cum jam aliquam sarcinæ partem, quæ naturam plus satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoresin suscitandam propinatis vehementius incalescat. Verum quam fallax & infida sit hæc peccantis materię per apostemata à sudoribus foras evocatæ exterminatio, testor funestos eorum exitus, qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quisque (ut modestissimè dicam) medicationis ac morbi periculum evasit. E contra vero multi, quibus laudabili ritu tumores èruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec ullius sive naturalis sive vitalis, sive denique animalis facultatis læsione percepta, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui malo suo fato in medicastrum aliquem incidentes, ejusque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optime valentes, ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deterius se habere inceperint, ac demum ingravescente ægritudine inauspicati consilii noxam suo interitu comprobarunt. Verum lubricam atque aleæ plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem, ex eo manifestum est, quod interdum *Bubo*, qui primum laudabiliter ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improviso dispareat, ejusque loco *Maculæ purpureæ*, certissimi mortis indices, succedant; cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendam destinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire ac sustentare debue-

debuerat, aliqvorsum per ambitum corporis distrahendo ac dissipando leves in auras difflaverint. Utut sit, hoc saltem planissime constat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ causæ morbificæ rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non nisi lubricam admodum & versatilem adjunctam esse. Atque hinc fortasse non minus commode, quam à *malignitate*, ut loqui amant, eximiæ perniciei causa atque origo peti possit. Nam & in *Arthritide* aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis suspicionem, materiæ morbificæ recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifesto consequitur, Medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propensionem pressim ac passibus æquis sequi tenetur, hîc ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem, quia paucissimi hactenus perspexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Pestis intulit, haud paulo auctior evasit.

Quare cum minime securum sit, in exterminando hoc morbo naturæ vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, quâ demum arte secundæ quam diximus Intentioni satisfiat, nempe aliam atque à Naturali diversam, hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autem dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius, sacram apud plerosque audire in hoc morbo venæ sectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hac quæstione momenta, quâ par est æquitate atque candore, paulisper

lisper expendam. Ac primum quidem Medicorum, qui grassante nupera lue in Urbe perstiterunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, nec non tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadverterit? Parcam quidem, vel tumore jam conspicuo, sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est; Siqvidem cùm mediocris tantùm quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protrudendo totas intendit vires, rei administratio è manibus eripitur, nec interea alia satis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venæ-sectio, cùm à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum plane adversantem. Nihilominus vix quicquam frequentiùs factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverso hoc ritu administratæ, noxam, à contrariæ sententiæ patronis universim ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractionem validissimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroeckio* aliisque Observationum scriptoribus passim videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentiri non possum, donec intellexero, quid Quæstioni superiùs propositæ respondeant. Sane venæ-sectionem in Peste convenire, complures, iique gravissimi scriptores jampridem senserunt; quorum præcipui sunt *Ludovicus, Mercatus, Joannes Costæus, Nicolaus Massa, Ludovicus Septalius, Trincavellius, Forestus, Mercurialis, Altomarus, Paschalius, Andernachus, Pereda, Zacutus Lusitanus, Fonseca*, aliique. Verùm

qui totum curationis negotium in copiosa, qualem nos postulam⁹, sanguinis detractione collocaverit, unus, quod sciam, repertus est *Leonardus Botallus*, medicus superioris seculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palæstra versari videar, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re differentem.

Cap. 7. de curatione per venæsectionem.

Ego (inquit) *ut uno verbo dicam, nullam Pestem esse puto, cui hæc non possit esse salutaris supra omnia remedia; modo opportunè & quantitate convenienti usurpata sit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuisse, propterea quòd aut tardius aut parcius, quam opus esset, aut quòd utroque modo circa eam usurpandam peccatum sit.* Et paulò post hæc subjungit; *At in tanta timiditate & parca detractione quî fieri potest, ut quis rectè possit judicare, quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor sanguinis, in quo una tantum detrahitur, si hominem interficiat, ideo interficit, quia sanguis est missus, sed quia non justo modo missus est, nec fortè etiam opportune. Verùm nebulones nequissimi & ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut si id nequitia non faciant, ignorantiâ tamen pravæ dispositionis efficiunt: utraque certe perniciosa, sed illa magis.* Quæ omnia experientia confirmaturus, paulò inferius sic pergit; *His observatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirificè & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usur-*

usurpare; quod ipse profectò ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium, & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proximè acto, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præsentius ac salutarius reperi ipsa largâ & tempestivâ sanguinis missione.

Deinde ad curationum exempla descendit, quæ brevitati studens, huc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hac nostra *Britannia* ante aliquot annos gestæ historiam oppido raram ac à proposito nostro non alienam, hîc loci apponere.

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates, quæ hanc patriam nostram miserrimè afflixerunt, pestis etiam multis in locis grassaretur, ac fortè in Castrum *Dunstar*, quod in provincia *Sommertonensi* situm est, aliunde invecta, aliquot præsidiariis cum macularum efflorescentia derepente exanimatis, complures etiam alios corripuisset, Chirurgus quidam, qui à longa in regionib' exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, à præsidii præfecto enixe rogat, ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere, quo annuente, singulis ægris statim à primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copia detraxit, donec pedibus deficere inciperent, nam stantibus ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula, quæ cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola sua ad decumbendum dimisit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omninò remediũ adhibuit, tamen ex com-

K plu-

plurimis iis, quos hoc modo tractasset, mirum dictu, ne unus quidem desideratus est. Vir Nobilissimus juxta ac morum probitate atque fide spectabilis *D. Franciscus Windham*, militum Tribunus, ac prædicti castri tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnum in vivis est, pro eâ quâ est humanitate rei gestæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipsi circa hanc rem singulare ac memoratu dignum aliquando observare contigerit, Lector inferiùs accipiet, ubi pauca ea, quæ desæviente nupera Peste *Londinensi* à me usu atque experientiâ annotata fuerunt, inferiùs ostendam.

Hujusce autem praxeos utilitatem etsi non mente tantùm ac judicio assequor, verùm etiam reipsâ atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio, præ ejusdem per Venæ-sectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires æquè prosternat, nec medium infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus suis non vacat; primò enim, multis, ac præsertim calidioris temperamenti juvenibus, sudores ægriùs proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoresin conciere satagas, eò in manifestius Phrenitidis periculum adduces; aut quod tristioris adhuc ominis est, vanâ spe aliquantisper lactatus tandem pro sudoribus *Exanthemata Pestilentialia* elicies. Cùm enim præcipua hujusce mali labes in spirituosiori massæ sanguineæ parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil

hil languidior, quàm in aliis inflammationibus plerumque existat, tenuior illa portio novi caloris accessione in majorem rabiem acta, impetu demũ facto omnes cruoris fibras ultra texturæ modum distensas prorsus frangit ac comminuit. A qua fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo; quippe non secus ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflictâ, primò intensius rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi pòst tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deinde verò in corporibus, quæ satis promptè in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo præmaturiùs (nempe totâ materiâ morbosâ nondum penitus dissipatâ) abrumpatur, bubonum, qui laudabiliter quidem sub finem sudoris prodire inceperant, posteà deterior evadit conditio. Nam subductâ, quæ eos in molem attollere deberet, materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut saltem ad legitimos abscessus, nunquam perducuntur, (quemadmodum etiam in Variolis accidere solet, quoties æger per primos dies impensiùs sudavit) recepto autem denuò intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus operâ eo, quo superiùs innuimus, modò sæpè ecthymata imminentis lethi indicia foràs propelluntur.

Verùm quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviam iri possit, ut luculentius patescat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum observatumque fuerit, initio à nuperæ luis primordiis ducto, summâ fide edisserere lubet.

Nobilem fœminam ineunte *Majo* anno 1665, ætatis circiter 21 annorum, ac temperamento sanguineo præditam invisi. Præter Febrem ardentem, quæ paulò ante invaserat, vomitiones importunæ, aliaque symptomata febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ-sectione auspicatus, postero die ad præcavendam Diarrhœam, (quæ, ut in hujusce Tractat⁹ initio monuimus, ob omissam, quod postulabat in principio morbi vomendi propensio, Emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit) Vomitorium imperavi, quod satis commodè ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cùm ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res ab aliquot annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi, (quemadmodum etiam eventus docuit) proindeque aliam ab ea, quæ superiùs tradita est, quæque constanti succesſûs serie hactenus à me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca adscito in negotii societatem medico alio seniore, venæ-sectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi nostro consilio iterum celebrata est; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem ægritudinis, quoniam symptomata valdè anomala ac inconsueta (malignitatis egregiæ indicia vulgò habita) ingruebant, ex Alexipharmacarum classe fortiora aliquot præscripsimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum

mum quartum è vivis excessit. Insolitum hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum varie exagitabat; ac tandem in memoriam revocans summum ardorem, etiam post reiteratam venæ-sectionem in prædicta ægra perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxisse: nec non sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non absimilem fuisse; quin & tussim aliquam & obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porrò & eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris ac initium æstatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minus esset idonea, [illæ enim hoc tempore suâ sponte quasi dissiliunt & in intermittentium classem se reponunt, vel in Pleuritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt] denique Pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: His inquam omnibus ritè perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescentis, etiamsi nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni, ut eâdem omninò mihi methodo procedendum fuisse in prædicto casu arbitrarer, quâ in Pleuritide sæpius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps feliciter atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, re-

iteratis venæ-sectionibus, quales ad Pleuritidem supra laudantur, curationem commisi & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre [quæ jam valdè populariter grassabatur] prædictæ praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immaniter debacchari cœpit calamitosa illa Pestis, quæ eò tandem truculentiæ devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in hac una urbe extinxerit.

Febri autem illi, de qua modò loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, non ausim definito pronunciare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto post tempore ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu, in mea vicinia afflixit, eandem tàm in primo morbi insultu, quàm in decursu, accidentium συνδρομὴν adfuisse. Cæterùm cùm proximo pariete ardente propiùs ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides subductâ. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitosæ illius luis in tantum perseveraret sævitia, ut fieri non potuerit, quin meliorum medicorum penuriâ ad Pestiferorum auxilium advocarer. Nec multo post complures Febricitantes invisi, quorum Febrem illius, quæ ante decessum meum tàm prosperis ægrorum rebus à me tractata fuisset, morem atque genium æmulari non sine magna admiratione deprehendi. Ideoque propriâ experientia fretus ceu duce, quibuscunque præceptis umbra-

bratilibus anteponendo, Phlebotomiam similiter administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberalius sanguinem [cui etiam Ptisanæ ac diætæ id genus refrigerantis usus accessit] in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione solito successu destitutos præ adstantium protervia, qui præjudiciis inanibus occupati debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, [magno ægrotantium malo, quibus, saltem dum in hoc cardine curandi scopus versaretur, sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat,] insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proinde alium à venæ-sectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnopere ex usu futurum judicavi. Nocumenti quod aliquando insons dedi, non ex eo, quòd sanguinem ademerim, sed quòd ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hîc adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus à biduo corripuerat, cum nullum adesse tumoris signum interrogatus responderet, statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superficies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat, præscriptâ etiam ptisanâ cum jusculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, quâ etiam sequente aurorâ similiter mulctatus est. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum invisens, cum quidem multò

melius se habere, & nihilominus amicos ejus adversus ulteriorem venæ-sectionem animis vehementer obstinasse deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam esse enixè contendi, superesse alteram duntaxat venæ-sectionem dictitans, quæ ægrum in sicco collocaret; sin contrà niti pergerent, satius fuisse, ut nullo omninò sanguine detracto curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, ægrum certò certius interiturum. Præsagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occasionem corrupisset, maculæ purpureæ postridiè eruperunt; nimirum materiæ peccantis reliquiis, quas radicitùs evacuari oportuit, cùm jam omnem abscessûs spem Phlebotomia toties repetita abstulisset, morâ suâ universam cruoris massam pervertentibus, ejusdemque compagem subtilitate eximiâ disrumpentibus, Æger autem post aliquot horas fatis concessit. Cùm ergò frequentior hujusmodi obstaculorum occursus mihi molestiam facesseret, magna cogitandi sollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri possit medendi modus, qui morbum non minus efficaciter abigeret, nec hominum offensionem æquè incurreret. Re diu multumque apud animum meum deliberata, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam, ac omnibus numeris absolutam deinceps expertus sum.

Curatio. Primò, si quidem tumor nondum protuberaret, sanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento, moderatè detraxi, quo facto, Diaphoresis, cujus aliàs sollicitatio in nonnullis corporibus non modò summam habe-

habebat difficultatem, verum etiam majoris incendii, proindeque ecthymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc sanguinis jacturam, quæ utut exigua aliàs gravissimum incommodum attulisset, diaphoreseos immediatè insequentis beneficium abunde compensavit. Post Venæ-sectionem [quam in lecto celebrandam curavi, cum jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minima interposita mora stragulis ægrum obrui, ac laciniam laneam sincipiti alligari jussi; quæ quidem capitis obtectio ad sudorem ciendum plus proficit, quam quis facile crediderit. Deinde, si vomitus non adessent, hæc & similia hydrotica exhibui; ℞ *Theriac. Androm.* ℥ß. *Elec. de ovo* ℈j. *pul. è chel. cancror. comp.* *gr.* xij. *cochinell. gr.* viij. *croci gr.* iiij. *cum s. q. succi kermes. f. bolus, quem sumat 6â quâque horâ, superbibendo Cochl.* vj. *seq. Julapii.*

℞ *Aq. Card. benedicti & scord. comp. an.* ℥ iij. *aq. theriac. still.* ℥ ij *syr. caryophill.* ℥j. *misc. f. Jul.*

Quod si vomitio interpellaret, ut in Peste ac Febribus Pestilentialibus sæpissimè accidit, medicamentum sudoriferum tantisper propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere [nisi quod linteaminis pars subindè ad colligendos halitus vultui superinduceretur] sudor promanare inciperet. Nam [quod quidem observatu summe dignum est] cum materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illico alvi profluvium & vomitiones, ab eisdem introrsum reflexis ac in ventriculum & intestina decumbentibus provenientes, ultro sedantur: Adeo ut quantacunque stomachi

subversio præcesserit, assumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad sudores ex voto proliciendos conducant.

Memini, cum me aliquando Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre Pestilentiali graviter ægrotantem vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem suscitandum exhibendo, sermonem injicerem, retulit se jamjam varia eaque fortiora sudorifera incassùm propinasse, siquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis, quæ antea exhibuisset vel ingratissimum ac summe fastidiosum, me facile effecturum, ne illud deinceps evomeretur. Promissi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à sola stragulorum mole paululum maduisset, largiorem *Theriacæ Venetæ* bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copiosiorem sudorem conjectus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad institutum redeam, inceptam jam diaphoresin haustibus *Zythogalæ salviâ alteratæ*, vel *cerevisiæ, cui macis aliquantulum incoxerit*, subinde repetitis, ad naturalis diei spatium continuari præcepi, abstersione interim omni religiose interdictâ; imò nec infra quatuor ac viginti horas à sudoribus finitis indusium utcunq; madidum ac immundum mutari permitto; Id quod summa cautela observari velim. Quod si sudatio angustiori temporis limite circumscribatur, recrudescit illico symptomatum sævitia, atque ægroti salus, quam prolixior diaphoresis extra aleam constituisset, in acie novaculæ relinquitur.

Et profecto *Diemerbroeckium* aliosque nequeo satis

ſatis mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoreſin interpolandam adduci, ut ſcilicet ægrotantium viribus conſulatur. Primo enim ægrum ſudore diffluentem viribus melius, quam antea conſtare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillum verſato non poteſt eſſe animadverſum. Quid me in hac re uſus atque experientia docuit, palam eloqui ac etiam propugnare non verebor. Multi me authore in 24 horarum diaphoreſin conjecti, tantum abeſt, ut ſe exinde debiliores factos quererentur, quin potius quantum ſupervacanei humoris ſudando deceſſiſſet, tantundem novi roboris ſibi accreviſſe profiterentur. Circa horas autem aliquot poſteriores ſæpe non ſine ſtupore obſervavi erumpere ſudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expreſſerat, magis naturalem, genuinum, copioſum, quique multo plus levaminis afferret, plane acſi vere criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porrò in ſummo ſudoris vigore jusculis ac ſorbilibus confortativis ægrum reficere, quid ſecum trahat incommodi non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos ſudores perferendos impotentia. Si qua igitur defectio ſub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his ſimilia ſorberi permitto; quæ cum cardiacis & hauſtibus ad ſudorem continuandum ex more deſtinatis, virium labefactationi abunde ſuccurrunt. Cæterum in re adeò manifeſta non opus eſt, ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeωs utilitatem palam proclamat, videre eſt, quod quamdiu æger ſudore diffluit, benè

ſe

ſe habere exiſtimet, neque minus ex aſtantium judicio res tota in vado conſtituta videatur; Atqui quamprimum corpus areſcere incipit ac ſudor abrumpitur, omnia in pejus ruant,morbo quaſi poſtliminio redeunte.

Per horas à finito ſudore viginti quatuor moneo, ut frigus caute vitetur, induſium ſponte ſua in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſculè hauriantur, & Zythogalæ ſalvia alteratæ uſus etiamnum continuetur. In ſequenti luce commune Catharticum exhibeo, *ex infuſione ſcil. thamarind. fol. ſennæ, rhabarb. cum mannâ, & ſyr. roſar. ſol.* Atque hâc medendi ratione, anno à Peſte proximo, complurimis Febre Peſtilentiali correptis ſanitatem reſtitui, adeo ut ne unus quidem ex eo morbo mihi deſideratus ſit, poſtquam eandem exercere inceperam.

Verum ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad ſudandum quantumvis inhabili, hactenus non ſuſtinui, veritus ne materia morbifica in depleta vaſa confertim remeante, ſubitaneus ægri interitus deſtinatam diaphoreſin anteverteret. Nihilominus fortaſſe ſatis tutò adminiſtrari poterit Phlebotomia, modò confeſtim ab ea peracta, ac nulla mora interjecta eliciantur ſudores,qui ad ſpacium ſuperius requiſitum producti ,omnem tumoris molem paulatim abſumere ac diſſipare valeant; idque longè minore ſalutis periculo, quam ſi legitima apoſtematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodum incerta ac fallax exiſtit, ſeriùs expectaretur.

Denique,ut ad calcem tandem perveniam,ſicubi

circa

circa Theoriam me hallucinatum fuiſſe Lector deprehendat, errori veniam peto; verum quod ad Praxin attinet, profiteor me omnia ex vero tradidiſſe, nihilque uſpiam propoſuiſſe, niſi quod probe exploratum habeam. Sanè cum ſupremus vitæ meæ inſtabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis teſtem, me non ſolum ægrorum omnium, cujuſcunque demum ſortis, qui ſeſe curæ meæ concrediderant, ſummâ fide ac diligentia ſalutem procuraſſe (quorum interim nemo à me aliàs tractatus eſt, quam ego memet tractari cuperem, ſi mihi ex iisdem morbis ægrotare contingeret) verum etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendiſſe, ut ſi quo modo fieri poſſit, morborum medela poſt cineres meos majori cum certitudine adminiſtraretur; ratus quantulamcunque in hoc ſcientiæ genere acceſſionem, etſi nihil magnificentius, quam *odontalgiæ* aut *clavorum pedibus* innaſcentium curationem edoceat, longè maximi faciendam eſſe, præ inani ſubtilium ſpeculationum pompa, ac levicularum rerum notitia, quæ fortaſſe Medico ad abigendos morbos non magis ex uſu futura eſt, quam *Architectò* ad conſtruendas ædes *Muſicæ* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè ſiniſtrâ interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam ſaltem non ſatis aſſequatur, poſtremo loco ſubjungam. In præcedenti nempe Diatriba, *Naturæ* nomine ſæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quaſi rem aliquam ſingularem & ſeorſim ſubſiſtentem, ſed per totam hanc mundi machinam ubique diffuſam ſub hoc titulo mihi re-

præ-

præsentarem, quæ ratione aliqua & consilio freta corpora quævis regeret ac moderaretur; quale quippiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitasse videntur. Verum ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem, affecto; adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu (nî fallor) & sobrio, & à sanis omnibus non intellecto solum, verum etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim, quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ brutæ licet, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud Numen, cujus vi producta sunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinita sua sapientia sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certo quodam ordine atque methodo accingant, neque frustra quicquam molita, neque nisi quod optimum est, ac toti Rerum Fabricæ, suisque privatis naturis maximè accommodum, exequentia perinde atque *automata* non pro suo, sed artificis consilio moventur.

SECTIO TERTIA.

CAP. I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667, 1668, partim etiam Anni 1669, Londini.

ANno 1667, appetente Æquinoctio Verno, *Variolæ*, quæ durante illa, quæ proximè est præ-

prægressa, constitutione Pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jamque indies latius grassantes, sub Autumno Ἐπιδημικώτατοι factæ sunt; à quo tempore paulatim imminuta vi, superveniente brumali frigore parcius lacessebant; at proximo Vere adolescente, postliminio invaluit hic morbus viguitque, donec ab insequentis hyemis gelu, uti prius, retuso impetu coerceretur. Posthæc tertio demum cum Vere surgente increbuit, at jam languidior, & succiso quasi poplite, minus late dominabatur, quam duabus, quæ præcesserant, æstatibus: Mense verò Augusto 1669 penitus intercidit, Dysenteriæ Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc Constitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur, quam unquam alias, quantum ego memini, seu prorsum spectes, seu retro: Quo non obstante, cum genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primum tempore Variolæ incessebant, & novum quoddam Febris genus exortum est, à Variolis, quales se tum gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in sequentibus speciatim agemus. *Febris* hæc, licèt multo pauciores invaderet quàm Variolæ, easdem tamen duratione æquabat: Hyeme verò cum jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invalescentibus, recessit, prædominium Epidemicorum hujus constitutionis hoc pacto illis relinquens; Nihilominus per

hæc

hæc tempora non planè deſiit unquam, donec tandem cum Variolis menſe Auguſto 1669 omninò disparuit.

Binos hoſce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultima præſertim æſtate, quam dicta Conſtitutio defamabat, *Diarrhœa* ſcilicet, aeris Conſtitutione jamtum ad ſubſequentem *Dyſenteriam* vergente: Utut vero hæc ſe res habuerit, id ſaltem conſtabat, morbum hunc Febrem, quæ tunc regnabat, ita proxime attingere, ut nihil aliud eſſe videretur, quàm ipſa Febris introverſa, & viſceribus incumbens.

De tribus hiſce morbis, qui ſoli in hac *Conſtitutione* Epidemicorum nomen ſibi jurè vendicabant, ſigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens; quas idcirco paulo fuſius tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi genuinæ per cæteris & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorſus exhibentes φαινόμενα, & parili ſymptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, tum vera morbi Hiſtoria, tum etiam medendi methodus eſt deſumenda. Notandum enim eſt, non tantùm Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari conſtitutioni competere, ſed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem ſpeciem referunt durante hac annorum ſerie, aliam verò annis ſequentibus, quantumlibet inter ſe convenire videantur quoad certa φαινόμενα omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Hiſto-

Historiam ante omnia perscribam; quas ideò *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *anomalis* subsequentium annorum valeam dispescere. Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem θεραπεία ex animo votoque maxumè cessit.

CAP. II.

Variolæ Regulares An. 1667, 68 & partis 69.

VAriolæ, quibus annis Epidemicè grassantur, si *Regulares* etiam sint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernum* (uti hæ, de quibus sermo nobis est) ingrediuntur; quibus verò annis non tantùm grassantur Epidemicè, sed & *irregulares* atque periculosioris sunt generis, maturiùs nonnunquam, mense puta *Januario*, invadunt. Integras familias contagio suo afflantes, nemini parcunt, cujuscunque demum ætatis is fuerit, nisi prius hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, priùs obsederit. Duplex est harum species, (ut & Variolarum, quæ quibuslibet annis infestant;) vel sunt enim *Distinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licet essentialiter, ut ajunt, non differant, per illustriora tamen quædam symptomata, quæ *hanc* comitantur speciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

1. *Interstinctæ* vel Discretæ cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, Capitis & dorsi vehemens dolor, vomituritio, ingens in sudores propensio (quod de

Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi διάθεσιν mihi unquam obſervare contigit, vel ante puſtularum eruptionem, vel etiam poſt,) doloris ſenſus in partibus, quæ ſcrobiculo cordis ſubjacent, ſi manu premantur, ſtupor etiam & ſomnolentia, in infantibus præſertim, nonnunquam & Paroxyſmi Epileptici: Qui ſi infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, ſuſpicor ego ubique, Variolas in procinctu ſtare, quæ intra pauculas horas ſe exerentes Prognoſtico utplurimum fidem conciliant, & authoritatem; ita ut ſi fortè infans inſultum Epilepticum ſub veſperam, quod fieri ſolet, patiatur, Variolæ ſequente aurorâ in conſpectum ſe dederint; & (quod ſæpè ſæpiùs obſervavi) quæ Variolæ infantes ſtatim ab hujusmodi paroxyſmis aggrediuntur, puſtulas emittunt magnitudinis conſpicuæ, mites etiam ſunt, atque boni moris, & rariſſimè confluunt. Atque hæc ferè ſunt illa ſymptomata, quibus hic morbus ſub initio ſtipatur, quæque eruptionem puſtularum utplurimùm antecedunt. Quamvis interim hîc loci conſentaneum fuerit ſubindicaſſe, in ſanguine laxiori atque ἐυμετάβλητῳ nonnunquam accidere, ut ſeparationis periodus ſenſim atque gradatim ſine inſigni aliqua ægritudine tranſigatur, priusquam expulſio materiæ puſtularum eruptione ſe prodat.

Variolæ diſcretæ quarto utplurimum die, (ſi primum etiam incluſeris) ab invaſione erumpunt, nonnunquam ſeriùs aliquanto, ante illum verò rariſſimè; quo quidem tempore vel minuuntur admodum ſymptomata, quod plerumq; fit, vel etiam penitus

penitus evaneſcunt;ac proinde iis affectus ſatis pulchrè ſibi videtur valere, niſi quod adulti in ſudores propenſi vix ab illis poſſint cohiberi, utut leviter tegantur; quæ quidem διάθεσις non niſi puſtulis jam maturationem attingentibus ægrum deſerit, idque ſuâ demum ſponte. Eruptionem quod ſpectat, hoc ſe ferè habet modo: Primò puſtulæ ſubrubræ, tenuiſſimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, ſparſim ſe produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus univerſum. Per id temporis & fauces dolor infeſtat, qui unà cum puſtulis ſurgentibus augetur, quæ indies grandeſcentes, & in majus faſtigium elevatæ cutem carnesque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione.

Circiter enim *octavum* à primo inſultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique ſervo) intervalla, quæ prius ſubalbebant, pro puſtularum, quibus obſidentur, numero, rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non ſine partium dictarum dolore tenſivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam ſternit; ita ut progrediente morbo palpebræ usque adeò impleantur extendanturque, ut æger luce quandoque privetur; qui quidem palpebrarum tumor veſicam inflatam ac reſplendeſcentem per easdem extenſam non malè refert. Eſt etiam ubi temporiùs oculis capiuntur ægri, ſi nempe major puſtularum vis à prima eruptione ſe in illos effuderit, proximæ à facie intumeſcunt manus, digitique pro puſtularum numero diſtenduntur. Usque ad hunc diem puſtulæ, quæ faciem obſederant, læves ad

tactum fuêre atque rubræ, jam verò asperiores evadunt (quod quidem primum est incipientis maturationis indicium) & subalbidæ; paulatim insuper succum quendam luteum, colore à favo non abludentem, evomunt. Faciei interim & manuum inflammatio ad summum evecta apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridum, & Rosarum Damascenarum æmulum. Et sanè quo mitiores sunt Variolæ & genuinæ magis, eo etiam magis tum ipsæ pustulæ, tum & cutis in earundem interstitiis dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam descripsi. Uti verò quæ faciem occuparunt pustulæ, asperiores quotidiè ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita econtra, quæ manus & reliquum corpus, minus asperæ, albæque magis conspiciuntur indies.

Die *undecimo* faciei tumor atque inflammatio satis apertè recedunt, & pustulæ tàm faciei quam reliqui corporis jam maturitatem, & justam magnitudinem adeptæ, (quæ his annis ad pisum grandiusculum ascendebat) exarescunt deciduntque; atque, in hac variolarum specie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditùs pereunt. Veruntamen manuum pustulæ, cæterarum partium pustulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc albæque, diei unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei & reliqui corporis pustulæ desquamatione, at verò manuum quæ sunt, diruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Etenim ubi primùm decidunt pustulæ, nulla adhuc in cute cernitur inæqualitas; at verò hujusmodi squamulis

mulis exurgentibus recedentibusque vicissim, tandem excavantur foveæ istæ, quæ sæpenumero in convalescentibus ab hoc morbo diu visuntur; quamvis rarò admodum *Variolæ interstinctæ* ulla sui linquant vestigia; atque illæ fermè solæ, quæ sex postremis anni mensibus invasere; cùm quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, nisi fortè confluxerint, ut posteà dicetur. Decurrente morbo omni, æger vel constipatam prorsùs habet alvum, vel saltem rarissime dejicit. Atque hæc de Variolis *Discretis* dicta sunto.

2. Symptomata cum Discretis communia habet & illa Variolarum species, quas *Confluentes* appellavimus, nisi quòd hìc atrociora sint omnia: Febris scilicet, anxietas, atque ægritudo, vomituritio, &c. immaniùs affligunt, quibus signis Medico sagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* se produnt. Nihilominus non ita promptè hìc in sudores dissolvitur æger ac in alio genere jam suprà descripto, ubi magna, ut fit, in eosdem propensio utplurimum prænunciat variolas, quæ mox erumpent, minimè confluxuras: Diarrhœa insuper nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve post illam protrahitur; quod quidem in *Discreto* Variolarum genere nondum mihi contigit observare.

Tertio utplurimum die erumpit species hæc, *ante* illum aliquando, vix unquam *post* illum; cum *Discretæ* vel ipso die *quarto* inclusive à primo insultu morbi, vel postea, ante illum rarò admodum se monstrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent

 magis.

magis. Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præstolentur unquam; fit tamen, licet oppido rarò, ut ob atrocius aliquod symptoma, ad quartum vel quintum usque diem differatur eruptio; Verbi gratiâ, acutissimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxysmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis Pleuriticos vexat, nunc in artubus, ut in Rheumatismo, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hisce in casibus, licet infrequentes sint, Variolas solito seriùs erumpere animadverti, utpote ab immani symptomatum dictorum violentiâ constrictas atque impeditas; Quæ quidem symptomata solitis vehementiora, cum agmen ducant, mihi satis apertè indicant secutu-ras Variolas & è *Confluentium* genere esse, & periculo minimè vacare.

At verò [quod jam proximè dicendum] licet in *Discretis*, mox ab eruptione [uti dictum est] quæ morbi insultum comitabantur symptomata, nullum jam amplius facessant negotium, in *Confluentibus* longè aliter se res habet; cùm tàm Febris, quàm alia symptomata etiam ad multos dies à pustularum eruptione ægrum discrucient.

Variolæ dictæ nunc Erysipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, à quibus non nisi à Medico in his morbis versatissimo distinguuntur, saltem quoad faciem externam: Nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, aliasque circumstantias, quas utriusque historia longè ab invicem discrepantes exhibet, sedulò animum adver-

terit,

terit, haud difficulter hunc ab illo diſcriminaverit. Creſcente morbo, non in molem aliquam ſpectabilem, uti *Diſcretæ*, attolluntur, quæ faciem præſertim occupavêre; at ſibi invicem implicitæ primò ſe habent inſtar veſiculæ rubræ vultum omnem contegentis, quem maturiùs etiam in tumorem elevant, quàm ſolent *Diſcretæ*; dein adinſtar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ, ſolitam cutis ſuperficiem non multùm ſuperantes. Præterlapſo die *octavo*, pellicula alba quotidiè paulatim magis exaſperatur judice digito, & ad colorem fuſcum, non verò flavum, ut in *Diſcretis* accidit; intenduntur indies tum aſperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis deſquamatur, quod in quibusdam faciei partibus, ſi morbus truculentior fuerit, non niſi poſt viceſimum diem ſolet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tanto magis puſtulæ matureſcentes ad colorem ſubfuſcum vergunt, tanto etiam lentiùs, ſi ſuo utantur genio, abſcedunt; ut econtra quanto minus confluxerint, tanto magis & flaveſcunt, & ſe ocyus proripiunt. Pellicula hæc ſeu ſcabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit, nullâ quidem ſcabritie vultum afficit, at vero mox illam excipiunt ſquamulæ furfuraceæ indolis perquam corroſivæ, quæ non modo patentiores excavant foveas, quàm ſolent Variolæ diſtinctæ, ſed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, ſi admodum ſævierit morbus, humerorum etiam & dorſi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus ſubjectis expoſitisque.

Animadvertendum eſt autem, Morbum hunc magnum æſtimari, non pro Variolarum frequentia, quæ reliquum corpus, ſed pro earum numero tantùm, quæ faciem obſedêre; quæ ſi his tanquam injectâ arenâ ubique contegatur, utut paucæ atque Diſcretæ ſint eæ, quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minus periclitatur æger, quàm ſi membra omnia denſo agmine pervaſerint: Atque ex adverſo quantumlibet ſpiſsè truncum & artus occupaverint, ſi in facie rariores comparuerint, magis in vado res eſt. Quod de numero diximus, & de Variolarum more poteſt affirmari, malusne ſcilicet is fuerit, an ſecus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique obſervavi Puſtulas manuum atque pedum majores fuiſſe, quàm reliqui corporis; & quò altiùs ab artuum extremitate truncum verſus aſcenditur, eò ſenſim minores & contractiores ſemper extitiſſe. Atque hæc de *Puſtulis* cenſui dicenda.

Sunt verò & alia ſymptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti, quàm vel Puſtulæ ipſæ, vel tumor, vel aliud quodlibet e prædictis, *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhœa.* Horum prius ita perpetuum ſe comitem adjungit, ut unicum tantùm viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nulla ſuperveniente Salivatione: Poſterius autem, nempe Diarrhœa, Infantes hac ſpecie laborantes non ita certò diſcruciat. Utrum providens natura has evacuationes idcirco ſubſtituerit, quod in puſillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in puſtulis iſtis majoribus

bus ac magis faſtigiatis generis *Diſcreti*, nullus defi-nio, cum Hiſtoriam tantum ſcribam, non ſolvam Problemata. Hoc certò ſcio, quod non ſolum Variolas *Confluentes* plerumque comitantur, ſed etiam quod quæ per illas fit evacuatio, tam eſt neceſſaria, quam ſunt vel Puſtulæ, vel faciei & manuum intumeſcentia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam ſub primum eruptionis tempus ſe prodit, nonnunquam non niſi poſtridie, biduove præterlapſo. Materia primo tenuis excernitur, ac facile ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eadem nocte conſpurcante. Neque ſanè multum cedit Ptyaliſmus hic alteri illi, qui ope *Mercurii* excitatur, niſi quod non ita male oleat. Die autem fere *undecimo* ſaliva viſcidior jam facta, ægerrime excreatur; ſiticuloſus eſt æger, tuſſit ſubinde inter bibendum & potus per nares revertitur, atque ab hoc die ceſſat ut plurimum Salivatio; licet aliquando, [rarius tamen id accidit,] ubi per diem unum alterumve omnino ceſſaverit, tandem poſtliminio recrudeſcat. Dicto autem die, undecimo ſcilicèt, tumor faciei una cum Salivatione imminui incipit, ac tunc primum ejus loco manus intumeſcere ſolent, aut debent.

Diarrhœa non ita mature infantes ſolet invadere, atque adultos *Ptyaliſmus*; quocunque vero tempore ingruerit, niſi arte ſiſtatur, ſingula morbi ſtadia decurrit.

In utraque Variolarum ſpecie Febris à primo ſtatim inſultu ad eruptionem uſque præcipuè dominatur; qua peracta inducias ferè dat usque ad

puſtularum maturationem, & tempus, in quo pus conficitur, quo demum elapſo prorſus deſinit.

Obſervavi ſemper in morbo vehementiori ægrum ſub veſperam quaſi Paroxyſmo laboraſſe, & funeſtiora ſymptomata veſpertinis præſertim horis ſe oſtendere, atque exacerbari.

En juſtam Variolarum hujus generis Hiſtoriam, vera ac genuina hujuſce morbi Phænomena, prout ſcilicet naturaliter ſe habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus recte tractetur, ſuperveniunt, jam proximè diſſeremus.

Animadvertendum eſt itaque, iſta quæ die *octavo* in genere *Distincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, [facto ſemper à primo morbi inſultu computandi initio] maximum ad ægri ſive vitam, ſive interitum pondus habere magisque ad amuſſim expendi debere, cum liquido conſtet, maximam eorum partem, qui utrolibet morbi (ſcil. *jam deſcripti*) generè intereunt, præfatis ſingulatim diebus defungi. Primò enim qui *Diſcretis* Variolis laborat æger, cum ſatis promptè ſudoribus diffluat, [quod hîc in adultis fieri ſolere jam diximus,] àc ſibi omnia bona promittat, ſi morbi, ut ſperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo inſiſtit, tum remediis Cardiacis intro aſſumptis, tum regimine calidiore, ut par eſt, adhibito; [atque hæc eo facit lubentius, quod tum ab hoc Methodo in principio ſibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Aſtantium opinionem propiùs accedat.] Tandem vero eliminatis per διαφόρησιν particulis iſtis, quæ ad puſtularum elevatio-

vationem, atque intumeſcentiam faciei debuerant facere, die *octavo* quæ turgeſcere, & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albeſcunt interſtitia, licet interim rubeſcant puſtulæ atque eleventur, etiam poſt ægri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat ſudor, jam ſubito ſuaque ſponte evaneſcit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidiſſimis, revocari poteſt. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem pauciſſimarum horarum ſpatio amicorum ſpem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hîc eſt notandum, quod, ſi paucæ compareant Variolæ, hyems ſi fuerit, æger ætate provectior, aut venæ-ſectio fuerit celebrata, regimen illud calidius, in quod jam animadvertimus, non ita certo faciei turgeſcentiam impedit, & proinde mortem accerſit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver æſtasve fuerit, æger ætate florens, neque ſanguis detractus,

At vero in *Confluentibus* maxime periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur die *undecimo*; nam cum hoc fere tempore *Salivatio*, quæ ægrum hactenus in tuto poſuit, ſoleat deſinere ſponte ſuâ, niſi faciei intumeſcentia adhuc aliquantulum perſiſtens, ac manuum inſigniter jam incipiens ejus vicem ſubeat, neceſſe eſt ut pereat æger: Id enim eſt perpendendum, quod in hoc Variolarum genere, ubi puſtulæ tam ſunt exiguæ, non Salivatio tantum, ſed faciei inſuper & manuum intumeſcentia ad materiam morbificam rite eliminandam omnino re-

qui-

quiruntur, quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam vero nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crasi à regimine præfervido disjecta fractaque, atque eo usque accensa, ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendæ non amplius competat, [ut, quæ sudoribus importune extortis debentur mala, jam taceamus,] hinc vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille una cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere, manuum interim tumore persistente vigenteque; quo quidem vix aliud est minus fallax Convalescentiæ προγνωστικὸν, uti neque contrario certum magis imminentis periculi indicium.

Sed utut id sit; materia Ptyalismi, quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta & tenax, ægro suffocationem intentat; Potus, quem assumit, in pulmones ferè dilabitur, unde cum Tussi violenta per nares rejicitur, voce est rauca, somnolentia & stupore corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi, atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur eo, quem jam diximus, die.

Sunt & alia adhuc symptomata, quæ in quolibet morbi statu occurrunt, tam *Discreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis, v. g. à nimia sanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum est patiens, ut magnis viribus ac furibundo nisu

ſu injectas prehendentium & lecto incarcerantium manus eludere conetur.

Aliquando eadem cauſa effectum longe diverſum, ſeu contrarium, ut videtur, producit, Affectum ſc. *Comatoſum*; ita ut æger nunquam fermè evigilet, niſi continuo pulſu excitatus.

Eſt etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peſte, laxata, inflammationis vi, ſanguinis compage, *maculæ purpureæ* ſe oſtentant Puſtulis interſperſæ, mortis ferè ſemper Prænunciæ. Frequentius hoc evenit, ubi aeris Conſtitutio morbo iſti Epidemice graſſanti præ cæteris favet. Aliquando in puſtularum ſummitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio vero ſubſidentes, ſe produnt variis in locis; quæ cum nimio fervori ortum debeant ſuum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuſcum colorem acquirunt, poſteaque pedetentim ſubflavum illum, qui variolis genuinis, ac ſuum morem obtinentibus, naturaliter competit; quod ſatis liquido cernitur in illa, quæ circa morbum hunc verſatur, praxi, in quo omnia Symptomata eo ſunt mitiora, quo magis puſtulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adoleſcentum porrò, & ætatis flore vigentium, (præcipuè ſi vino, aut alio quovis liquore ſpirituoſo ſe nimium impleverint,) usque adeo in hoc morbo nonnunquam ſanguis accenditur furitque, ut per Arterias & veſicam viam ſibi faciat, & qua data porta ruat; quo quidem *mictu ſanguineo* vix aliud ſymptoma pejoris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab

Ab eadem insuper causa nonnunquam, licet rarius, sanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque vero Hæmorrhagia hæc sub morbi initio plerumque contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis, quæ in maxime *Confluentes* adolescerent, nisi jam dictum symptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando etiam *Urinæ suppressio* totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præsertim, idque in statu, vel etiam declinatione *Discreti* generis.

Sunt & alia symptomata, quæ à περιϕάσει aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur, si nempe æger à frigore nimis intenso fuerit læsus, vel si præter jus fasque venâ fuerit pertusa ad ingentem vim sanguinis amissionem, aut alvus nimia Catharsi subducta; unde pustulæ nonnunquam fastigiis cedunt & derepente considunt, superveniente insuper *Diarrhœâ*, à qua ægro, (adultus si fuerit, ut supra innuimus,) ingêns est discrimen, & anceps morbi exitus, materia sc. Variolosa intro versa, ita ut natura eidem per cutis poros debite exterminando impar prorsus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minus in bonis ægri rebus est censendus, quam ipsa Pustularum eruptio, nisi eæ fuerint *perpaucæ*.

Quæ vero à suscepto frigore pendent symptomata, raro admodum occurrunt, si cum illis conferantur, quæ à contrario, calidiori nempe regimine,

ne, naſcuntur; Cum enim morbus hicce inter calidiſſimos jure optimo habeatur, longe minus ab hac parte peccatur, quam ab altera.

Qualis vero ſit hujus morbi eſſentia, ob naturalem & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectus defectum, neſcire plane me fateor; veruntamen prædicta ſymptomata penſiculatim trutinata mihi videntur ſubindicare, *Inflammationem* eam eſſe (à cæteris tamen Inflammationibus ſpecie diverſam) tum ſanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda, per dies priores duos tresve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque, quas poſtea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & ſub Abſceſſulorum forma ſuis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus ſuperſtruatur, notandum eſt, duo eſſe hujus morbi tempora, quorum primum *ſeparationis* eſt, ſecundum *expulſionis*. Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione tranſigitur, quod tribus vel quatuor primis diebus peragi ſolet, quorum decurſu natura id ſatagit, ut partes ejuſmodi inflammatas ſeligat congregetque, quæ ſanguinem laceſſunt, atque etiam ut illas in carnoſas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto priſtina quiete fruitur, ſedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in ſanguine ciebatur. *Separatione* ſic ope ebullitionis, in ſanguine peracta, *Expulſio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis *abſceſſibus*, in carne perficitur. Sicut enim à natura abſceſſuum ſua ſpecie non abludunt, ita parem cum aliis, cruditatis,

tis, maturationis, atque exarescentiæ statum percurrere solent; quæ omnia si ritè atque laudabili modo absolvant & exequantur, in tuto res est, cum exinde curationis summa dependeat; sin minus, omnia pessum ruitura sunt. Et quidem postremum hoc negotium priori illo *separationis* opere, tanto plus temporis sibi vendicat, quod prius illud in tenui fluidoque corpore transigatur, atque in ipso (ut sic dicam) naturæ foco; posterius autem denso spissoque theatro, atque à vitæ fonte paulo remotiori, partes suas exequi cogatur.

His ita præmissis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æquabilis ille tenor ebullitionis in sanguine conservetur, qui neque nimis properè separationem nimia sua vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non satis idoneam præstet. 2. Ut abscessuli, pustulæve summa cura sustineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in se materiam omnino avehant, ipsæque etiam evanescant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus; sollicitè inprimis cavendum est, hoc tempore præsertim, ne nimium assurgat ebullitio, sive id fiat ex congestis stragulis, sive ex aere loci, in quo decumbit æger, igne nimium excalefacto, sive ex calidorum medicamentorum & cardiacorum usu; præcipue vero ab his cavere oportet, si æger in ætatis flore constitutus fuerit, vel sanguinem habeat generosiori potui nimis exaltatum, vel anni tempestas aut Verna sit, aut saltem ultra æstatis initium non processerit. Hinc enim fiet, ut separatio, quæ sensim lentisque gradibus peragi debebat, ut ad universa-

lem

lem quandam despumationem opportunius pergat, præcipiti cursu feratur; atque ita vel non satis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partès ad secretionem damnentur, quas alias Natura illam subire noluisset, nisi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc sibi creet: secretis enim illis, quæ ad separationem minus opportunæ sunt, aliorum illuc propendentium motus, eorum commixtione impeditur, adeoque redduntur expulsioni minus accommodæ. Mihi quidem rationi consentaneum videtur, ut quo diutius natura *separationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat, eo certius atque universalius eadem *separatio* absolvatur. Atque ex illa sic absoluta, curationis insequentis successus potissimum ut dependeat necesse est, ut ex methodo contraria, contrarius plane rei exitus: ex calido enim isto regimine nihil boni nascitur, sicut ex præcoci fructu nihil frugi; cum frequenter usu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapsu ruat; vel (quod pejoris notæ est) sudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non secerni aptæ, neque *puris* naturæ respondentes (quod ipsum tamen pus genuina sobòles est hujusce excretionis) eliminentur; vel ex cardiacis illis administratis, calidaque custodia, Variolæ nimis protrusæ in unum confluant, fœdo certè spectaculo, tristemque eventum interminanti.

Atque hæc & hujusmodi symptomata ex his erroribus progigni solent, cum ex altera illa methodo nihil unquam mali observaverim. Natura enim sibi permissa negotium suum suo tempore exequi-

tur, materiamque debito ordine ac via tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim vegetisque temperamentis) noſtrâ ope, noſtris artificiis, atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, ſuis opibus locuples, ſuo denique ingenio ſatis edocta. Neque ſanè vel ipſe vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periiſſe, quòd Variolæ primò non eruperint etſi nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter, & cum ſumma ſpe erumpentes, poſtea recedentibus puſtulis præmaturè detumuerunt.

Quemadmodum autem inconſultum eſt atque periculoſum, calidioris regiminis vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo mediantibus venæ-ſectione, clyſteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cum hoc pacto partium ſeparabilium commoda ſecretio plurimùm impediatur. Licet enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adverſus Phlebotomiam, aliasque evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentia ad centrum movere humores, cùm natura in hoc morbo contrarium affectare videatur,) nullarum planè virium ſit; eo quòd ex earundem uſu contrarius omnino effectus, ſubitanea ſcilicet variolarum eruptio, ſæpiſſimè conſequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu ſunt, quæ vehementer ſvadent, ut, ſiquidem ullo modo vitari poſſit, ab hac praxi manus abſtineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per haſce evacuationes, non tantum ebullitio nimis imminuitur,

cujus

cujus interim ope partes despumandæ accuratè, secerni debuerant, verum etiam illud ipsum subducitur, quod cœptæ secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde sæpenumero contingit, ut variolæ primùm laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius, quòd evacuationes jam dictæ præcesserant) paulò post ex improviso quasi repercussæ detumescunt, idque ob eam potissimum causam, quòd materia desit, quæ quasi à tergo præeuntem insequeretur, atque agmen clauderet. His verò non obstantibus, si vel minimum suspicari liceat, variolas mox erumpentes è Confluentium genere futuras esse, utile prorsus erit, ut non solùm sanguis quamprimùm mittatur, sed & Emeticum propinetur, ob rationes alio in loco fusè dicendas.

Tandem ut ad secundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata, parvorum abscessuum sive pustularum ope, amandatur atque expellitur, nempe illud hic agendum est, ut pustulæ debito modo sustineantur, quo ritè atq; ordine destinatam periodum assequantur.

Sicut itaque supra satis, ut opinor, ostensum est, imprimis periculosum esse, si æger præsenti Febre, at pustulis vix dum apparentibus, in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præsertim, quod ad expulsionis initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis: Quamvis enim sanguis, peracta jam *separatione*, atque relegata ad carnosas partes ma-

teria, ab inteſtino tumultu magnam partem immunis ſit, interim tamen tener adhuc, recensque, ac vix novo ſtatu & quaſi textura indutus, εὐπαθὴς eſt, facileque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeo leviſſimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis eſt; quæ quidem nova ebullitio, non, uti prior illa, *ſeparationem* jam molitur (illam quippe peractam ſupponimus) verum illius loco non tantum ſymptomata ſuperius memorata excitat, ſed & cœptam per puſtulas *expulſionem* interturbat, & contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam ſecretæ, atque in corporis ἕξιν depoſitæ, vehementi illo rapidoque ſanguinis ebullientis curſu abreptæ in ejusdem maſſam reſorbentur; vel partes carnoſæ ultra gradum ſuppurationi debitum excalefactæ, minus commodè illam exequuntur; vel denique fortaſſis oborta hâc nova ægritudine, ſanguinis œconomia, ipſarumque carnium tonus pervertitur, usque adeo ut materiam illam expulſam vincere, eamque ſolenni more abſceſſuum coquere nequeat.

Interim non usque adeo nos illuc intentos eſſe oportet, quo ebullitionem nimiam in ſanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo, puſtularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulſionem promovendam accommodatiſſimus, naturalis ſit oportet, atque ejusmodi, quæ carnoſarum partium temperiei conveniat, quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculoſus eſt.

Ex dictis itaque ſatis manifeſtum videtur, in

quam

quam incerto lubricoque ſit loco, tum morbus ille, de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda eſt. Atque etiam exinde pronunciare auſim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter ſeſe exercet, in anguſto verſari; quandoquidem non vulgus ſolummodo mortis cauſam ſatagenti nimis Medico tranſcribere paratum ſit, verum etiam ejusdem artis profeſſores calumniandi anſam inde cupide arripiant, atque coram iniquis judicibus cauſam dicentes, ſeverissimam ſententiam facilè eliciant; eo ſcilicet conſilio, ut ipſi pluris æſtimentur, & ſuper aliorum ruinis viam ſibi ſternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorſus eſt, imo & vilioribus Artificibus, modo probitatem colant. Hinc porro cernere eſt, quod minus mirum ſit, ſi Nutricibus, per ſe nimium plerumque officioſis & ſatagentibus, res male ſæpenumero ſuccedat; Nempe res ardua eſt, & quæ muliercularum ingenium atque judicium ſuperat, gradum caloris huc requiſiti definire, præſertim cum anni tempeſtas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc ſpectantia ſimul penſanda veniant, id quod prudentem profecto atque ſagacem Medicum omnino poſtulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomia minus opportune celebrata, vel admiſſo frigore puſtulæ reciderint, vel facies ac manus detumuerint, Cardiacis utendum eſt. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii ſimus: Quamvis enim ſanguinem ademeris, fieri tamen poteſt, ut virium inde jacturam metuens, adeoque Cardiacis aut fortioribus aut ſæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex im-

proviſo ſuſcites. Nimirum ſanguis adhuc tenerior eſt, & vim calidioris ſtimuli facilè ſentit; unde fit, ut ſæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda eſt quàm prægreſſæ venæ-ſectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus ſatisfacere poſſint, dicta ſunto.

Curatio. Jam ut calcata veſtigia repetam, ac ad Praxin propiùs accedam: Quamprimùm manifeſta hujus morbi indicia ſe produnt, ægro aura liberiore, vino, ac carnium eſu interdico, cerevisiam verò tenuiorem pane toſto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac ſubinde pro arbitrio hauriendam concedo; pro victu etiam juſcula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo moleſtiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam ruſticamque diætam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuſo veſcatur, modò cautum ſit, ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab uſu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius eſt ac naturalis, temere propellere nonnulli ſatagunt: Cùm pro certo habeam, eò magis univerſalem fore materiæ Varioloſæ ſeparationem, quo tardiùs iſtæ prorumpunt, proinde & ſecuriores poſſumus eſſe, ne ſe denuò intro condant, & rectius matureſcent: cùm, ſi ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque incon-

concocta, quæ adinstar fructuum præcocium inani spe lactat. Adde, quòd ab hac nimium festinata diligentia periculum est [in calidioribus præsertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus satis Cardiacorum supplent vicem] ne natura nimis incitata coactaque, universam pene corporis substantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, nisi plus æquo properasses, in *distinctarum* ordine lætiori omine substitissent. Porrò non ideò statim foras propellendæ sunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus suspicio oritur, quia sc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimum laborat angiturque; cùm ne vel una quidem instantia possit ostendi, quempiam ideo interiisse, utut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ, vel naturam iisdem serius ocyus extrudendis defuisse, nisi sicubi regimine calidiore & remediis Cardiacis, præmaturè ingestis, fuerit impedita. Etenim non semel observavi in junioribus & temperamento sanguineo præditis, regimen calidius, & Cardiaca eo animo exhibita, ut Variolas ante justum tempus exturbent, ita parum eruptionem accelerasse, ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalefacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Variolosæ separationi rite peragendæ par esset, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia se prodidere, latentibus intra cutim pustulis, neque se ultra efferentibus, quibuscunque demum Cardiacis solicitarentur, donec tandem sanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, concessa scil. Cerevisia tenuiori, demptoque

partim ſtragulorum, quibus torrebatur onere, puſtulis exiturientibus commodam viam ſtravi, atque ægrum in tuto, favente Numine, collocavi. Neque magis, ſi quid ego judicando valeo, ab illis ſtat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *qvartum* lecto addicunt, modo cubiculi ambitu ſe contineat, quam ab his, qui adeo præmature atque intempeſtive Cardiaca ingerunt; Etenim *Sangvinis mictus*, *maculæ purpureæ*, & reliqua ſymptomata lethalia, (de quibus ſupra,) eo tantum nomine, præſertim ætate florentibus, ſuperveniunt, quod nempe lectulo præpropere nimis affigantur. *Quarto* vero die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, ſi eruptio parum pro votis ſuccedat, recte exhiberi poteſt Cardiacum aliquod blandius, unica ſaltem vice, quo exigantur puſtulæ. Inter iſta, quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia ſunt *Laudanum Liquidum*, *Diaſcordium*, *&c.* ſi in pauca quantitate Aquis Cardiacis appropriatis admiſceantur, cæteris prælucent: Hæc enim cum ſanguini æſtuanti frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportunius atque liberius ejicit, atque amolitur. Neque etiam conſulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhœâ*, atque illud, ut videtur, indicante. Licet enim, quod antea innuimus, nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhœa*, [quæ oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus è maſſa ſanguinis per primos dies exagitati atque æſtuantis, in inteſtina exoneratis] non tamen hîc magis deerit natura dictis materiæ varioloſæ halitibus in corporis habitum propellendis, [quo facto, ſua

ſua jam ſponte ſiſtetur Diarrhœa,] quam ſolet in halitibus iſtis extrovertendis eliminandisque, qui in ventriculum inverſi ſub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò eſt, quòd ſi ad adoleſcentem vegetiorem accerſor, & qui inſuper liberaliore ſive vini ſive liquoris cujuscunque ſpirituoſi compotatione morbo anſam dedit, non ſatis habeo ad frænandam ſanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quàm Cardiacis abſtineat, niſi ad hæc ſanguis è brachio mittatur: Quod ſi non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, miſſionem mihi ſaltem eſſe petendam exiſtimo. Superinducta enim Inflammatione iſta, quam ſanguini impreſſit liquòrum ſpirituoſorum Fervor, intenſo illi calori, quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit ſanguis, ut non raro in veſicam vaſorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi ſymptomata, quæ per omnem morbi decurſum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis, quæ ante puſtularum eruptionem ſunt peragenda.

Ubi primum eruperint Puſtulæ, jam proximò diligenter mecum perpendo, an *Diſcreti* fuerint generis, an verò *Confluentium*; cum longo hæc intervallo ab invicem diſtent, quantumlibet conveniant quoad ſymptomataquædam utrisque communia. Si itaque ex puſtularum magnitudine, & paucitate, tardioreque eruptione, tum etiam Ægritudinis, aliorumque ſymptomatum graviſſimorum, quæ in *Confluentibus* etiam poſt eruptionem fatigant, evaneſcentia, de genere *Diſcreto* mihi conſtet;

 ægrum

ægrum Cerevisiâ tenuiori, jusculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo quem suprà descripsimus. Atque si tempore æstivo eoque calidissimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorsum attineat ægrum in lecto jugiter stratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potius singulis diebus, per aliquot horas de toro surgat, eâ lege, ut tàm loco, quàm vestitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto à cubili quandoque abstinente, morbus minori cum molestia, ac etiam breviori spatio tempora sua peragat, quàm si eidem continenter affigatur, quod non modò ægritudinis tædium adauget, verùm etiam Febrilem æstuationem fovet, & prodeuntibus vesiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quòd si aut frigidior anni tempestas, aut copiosior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi necessitatem ægrotanti imponat, prospicio, ut non intensiore caloris gradu, vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumbat, quàm quibus in prospera valetudine uti solebat, accenso interim non nisi hyeme incumbente, manè & serò foco mediocri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco semper jaceat, nempe ne sudores erumpant, quos ego tum rationibus supra allatis, tum ipsâ experientiâ fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo promoveri posse.

Determinante morbo, cùm halituum à materia jam in pus conversa prodeuntium eruptio liberior à pustulis tandem crustosis ac duriusculis impediatur, abs re non erit *Vini Canarini semi-cocti cochl. 5. vel* 6, vel

6, vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum exhibere, ne scilicet halitus illi putridi in sanguinis massam postliminio revertantur. Et sanè jam nunc, neque prius, Cardiacis locus est. Eodem pariter tempore Diæta paulò calidior & Cardiaca magis potest concedi; juscula v. gr. ex pane & cerevisia saccharata, è farina avenacea cum cerevisia & saccharato, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere scil. *Discreto* ac leniori, si æger hâc Methodo ac Diæta, utrisque moderatis, se tractari patiatur; nisi fortean inquietudo, vigiliæ, aut alia symptomata Phrenitidem minitantia, Paregorici usum subinde svadeat.

Hæc sanè, reclamante licet immani isto ac malè fundato hominum præjudicio, quod ex adverso militat, vera est ac genuina Methodus huic Variolarum generi medendi, & obtinebit demum, me vitâ functo. Et licet non negem, multos regimine admodum opposito tractatos nihilominus convalescere, fatendum est tamen, (& sanè dolendum etiam, si nobiscum reputemus, quàm omni prorsus periculo vacat ex sua natura hoc *Discretum* genus) plurimos etiam interire; quin & alii complures fatis pariter concederent, nisi vel à frigidiore tempestate, in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter supervacanea atque inutili) nuper celebrata servarentur. Quo nomine, si vel obstinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahere; quod quidem, licet in hac specie per se officiat [quatenus scil. & separationem perturbat confunditque, & pabulum insuper tum

pustu

puſtulis, tum tumori elevandis deſtinatum ſubducit] aliquantiſper tamen ſecuturum regimen calidius penſat, ac proinde hanc, quam non niſi coacti uſurpamus, Methodum, non usque adeò periculoſam atque ancipitem reddit.

Ex dictis [ut obiter attingam] facile erit, vulgare illud Problema ſolvere; qui fiat ſcil. ut perpauci adeò è plebe hoc morbo pereant, ſi ad eos comparentur, qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam cauſam poteſt referri, quàm quòd ob rem domi anguſtiorem, & agreſte vivendi genus, vix illis fiat copia ſibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimo & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diaſcordii*, *Decocti* C. C. *&c*. uſum didicere, quàm in ſeculis *indoctioribus* quidem, at magis *ſapientibus*; cùm in ſingulis fermè ædibus repeviatur ſtolida aliqua ac ſciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interſtinctas* appellavimus, curatione.

At ſi *conflueat* Variolæ, periculoſæ plena res aleæ eſt; arbitror enim ego, genus hoc non minus ab altero illo diſcrepare, quàm ab hoc ipſa peſtis, licet apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus ſunt, utriuslibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi ſpecie, cùm intenſioris ſanguinis inflammationis proles ſit, major pariter adhibenda eſt cura, ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum eſt. Quamvis autem ſpecies hæc ex ſua natura majorem ſibi vendicet refrigerationem, quàm altera iſta, ad promovendam tamen

faciei

faciei ac manuum intumeſcentiam, (ſine qua de ægro actum eſt) & puſtularum elevationem atque augmentum, tum etiam, quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abſtinere nequeat, expedit, ut in eodem contineat & ſe, & manus etiam ſuas, modò ſtragulis modicè contectus ſit, & conceſſa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio ſuo transferendi, ut in genere *Diſcreto* innuimus. Præſertim verò morbo exeunte, cùm jam appetat *Febris Maturationis*, non tantùm hac libertate privandus eſt æger, ſed monendus etiam, ut eâ utatur, quin & verſandus perſæpe nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur ſudores, quibus amandatur lenis iſte humor, quo diluendæ ſunt Variolæ, ut miteſcant.

Quandoquidem verò, ut diximus, *Ptyaliſmus* hanc ſpeciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis ſit Naturæ evacuationibus, atque hîc in ejus locum, quæ per puſtulas fieri debuit, ſubſtituatur, (quæ quidem per puſtulas evacuatio in hac ſpecie humili ac depreſſiore non æquè atque in altera procedit) ſummoperè annitendum eſt, ut dicta Salivatio in vigore perſtet & conſervetur, nec ante diem ſuum ſiſtatur, vel remediorum calidorum uſu, vel à cereviſia tenui aut ſimili alio liquore liberaliter hauriendo, ægrum arcendo. Jam cùm Ptyaliſmi mos ſit naturaliter ſe habentis, ut cum prima eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen niſi poſt diem adhuc unum aut alterum omninò deſinat, ſi ante diem illum penitus ceſſet, in lubrico ſunt ægri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nun-

nunquam non eò ipſo die diſpareat, ſi Salivatio eodem pariter tempore ſe ſubducat, æger materiâ Variolosâ jam putreſcente, ceu veneno, inficitur; cumque nulla amplius detur porta, per quam evacuari poſſit, in buſti limine conſtituitur; niſi fortè (quod fit nonnunquam) manuum intumeſcentia, quæ ut ſeriùs quàm illa faciei ſe oſtendit, ita tardius recedit, ejus ſit molis ac momenti, ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hîc eſt, tamque neceſſaria, admodum promovetur, ſi ægro affatim propinetur Cereviſia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad ſudores provocet.

Præter hæc verò, ut conſopiatur vehemens illa ſanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum ſpecies alteram illam longè ſuperat, & ſuſtentetur *Ptyaliſmus*, (neceſſaria nempe hujusce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuscunque: quæ, licet ob vim, quâ donantnr, incraſſantem, educendæ Salivæ videantur efficere, jamdiu tamen ego me iſto liberavi præjudicio, atq; eadem in hoc morbo adhibui, aſtipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem exceſſerit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi ſtadium plerumque ſatis benè dormiunt) cùm mitius ferveat, minus hujusmodi eget ſufflamine; atque inſuper horum uſu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura inſtituit, cum ægri damno ſiſtitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, ſi frequenter uſurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, ſomnum moderatè conciliando, efferam minus ſanguinis

guinis ebullitionem ac proinde Phrenesin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum usu Faciei & Manuum intumescentia, quam insignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri securitatem, cùm non raró justo citius detumescat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum usq; naturæ terminum suffulcitur & protrahitur; mitigato enim sanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem atque omnem corporis superficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyalismus* denique hisce propagatur, qui, licet vi medicamenti ita fortiter incrassantis ad horas aliquot sistitur in quibusdam, mox tamen aucto novis hisce suppetiis robore, insurgit denuò natura, & cœptum opus feliciter peragit. Quin etiam animadverti, *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citius, cum ingenti ægri periculo minui solet, exhibitis plus semel *Paregoricis* de novo fuisse redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & post illum, desiisse. Propino ego utplurimum vel *Laudani liquidi* guttas 14, aut circiter, vel *Syr. de Meconio* ℥ j. in *Aq. flor. Paralys.* vel simili stillatitiâ solutam: Quæ si Adultis post plenam eruptionem ad morbi usque finem singulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, sed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientiâ didici. Expedit verò, ut censeo, paulò temporiùs quàm aliter fieri solet, *Paregoricum* exhibere; facilè enim observatu est in Variolis pessimi moris, *caloris*, ut ita dicam, *Paro-*

xysmum

xysmum vesperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliisque symptomatis lacessere, quæ si *Paregoricum* horâ sextâ septimáve vespertinâ sumatur, aliquatenus præcaveri possint.

Proximo loco, cùm in Variolis *Confluentibus* haud minus certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm *Adultos Ptyalismus*, naturâ, ut suprà ostendimus, alterutram harum evacuationum materiæ morbificæ eliminandæ ubique constituente; ut nec hìc *Ptyalismo*, ita neque istic *Diarrhœæ* frenum injicio, cùm utrumque ex ex æquo sit absurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot mulierculaum opera in sistenda hujusmodi Diarrhœa, multa infantium millia letho dedit, dum falsò secum reputant, Diarrhœam par in *hac* Variolarum specie atque in *Distinctâ* discrimen apportare; nesciæ scilicet, *illic* tantùm officere Diarrhœam, ubi per pustulas fit evacuatio, *hîc* verò naturæ opus illam esse, morbo effugium quærentis. Missâ itaque Diarrhœâ, *καὶ τῇ φύσει* ex præcepto Divini senis *συμπράττων*, quo cœpi pede pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc istinc auferantur, consulo; & si fuerint ablactati, eandem, quam superiùs Adultis, Diætam istis concedo.

Ultimis morbi diebus, cùm facies ob pustulas crustosas, duras aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal. dulc.* inungo persæpè tùm ad mitigandum dolorem à rigiditate ortum, tùm ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cùm *Olea, Linimenta, &c.* id tantùm agunt, quo tardius evanescant albi isti furfures, quibus

bus ſeinvicem pellentibus excipientibusque, poſtquam æger jam lecto ſurrexit ac mediocriter valet, paulatim ſuccedunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum eſt ægro, ubi ob regimen moderatius puſtulæ minus exacerbatæ nullam qualitatem Cauſticam contraxêre.

Curatio Symptomatum.

Jam verò, licet Methodus hæc (ſi cautè ſcil. ac prudenter circumſtantiis particularibus accommodetur) prædicta illa à natura abhorrentia atque periculoſa ſymptomata præoccupet, & ſecurum atque perbenignum morbum reddat; à quacunque tamen cauſa exorta ſint hæc, me nondum accerſito, neceſſe habeo in aliquibus, quæ hîc ſubnectam, aliâ viâ inſiſtere, eadem ut ſubmoveam atque debellem.

Imprimis igitur, ſi in *Diſcreto* genere ob regimen juſto calidius, & continuos ſudores, ægri facies die *octavo* non intumeſcat, (puſtulis interim ſatis denſe ſe exerentibus (ſed flaccida ſit, & palleant puſtularum interſtitia; in caſu poſito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compeſcendum ſanguinis ὀργασμὸν velis remisque contendo; *Paregoricum* aliquod medicamentum è veſtigio hauriendum præcipio; quod quidem ſomnum blandè conciliando (niſi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem ſanguinis ferociam, ſanguinem unà cum calore ad faciem, prout morbi ratio poſtulat, tempeſtivè determinat. Quod ſi eo usque proceſſit malum hâc περιφάσι ortum, ut ſudor, qui huc usque copioſè manavit, ſponte ſuâ defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehe-

menti queratur ægritudine, urinam paucam at frequenter reddat; jam non aliis auxiliis (cùm in propinquo mors sit) ægro subveniri posse autumo, quàm vel Narcotica affatim exhibendo, vel sanguinem liberaliter extrahendo, corpusque auræ exponendo. Et profectò haud ita temerarium atq; ἄτοπον videbitur, quod jam proposui, si ad illos animum advertamus, qui ob copiosas narium Hæmorrhagias subitò ingruentes, ferreas imminentis lethi manus salvi evasére. Illud insuper est perpendendum, quòd in extremo hoc agone non idcirco instat mors, quod pustulæ intrò recedant, (extant enim hæ eminentque cùm insigni rubore, etiam animam agente ægro) sed quòd facies non turgescat; ad promovendam verò hanc faciei intumescentiam, quicquid id demum est, quod ad sanguinem contemperandum facit (Venæ-sectionem autem & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) necessariò æquè ac Paregoricorum usus, atque ob easdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac si in qualibet *Phrenitide*, Variolis superveniente, (cùm nullum hìc symptoma frequentius occurrat) Venæ-sectionem statim svaderem, sed in illa tantùm, quæ ideo accidit, quia facies non turgescit, in *distincto* sc. genere, & pustulis copiâ satis magnâ comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum usum, sanguis adeò efferus est, atque ultra omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat, donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci possit.

Cùm

Cùm enim ita se res habent, Medicus ad conscientiam suam potius, quàm ad incertam famam se componens, vel sanguinem, ut antè dictum, detrahere debet, vel ut æger aere liberiori refocilletur, præcipere: Quod ut satis efficeretur, sæpè mihi visum est in tali agone phrenetico, ut æger lecto aliquantisper exsurgeret, quo facto plures à morte liberavi. Præter ista verò, quæ oculis ipsius usurpavi, innumera sunt illorum exempla, qui his modis quasi Orci faucibus erepti sunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris sc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapsi aeris frigori semetipsos etiam noctu exposuerunt: Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam hauserunt, adeoque felici errore salutem jam planè desperatam consequuti sunt.

Unicam hîc loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi, cujus res agebatur. Is nempe *Bristolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipso ætatis flore, circa mediam æstatem Variolis correptus est, iisque paulo post Phrenitis accessit: Nutrix in urbem ingressa, interim ægrum suum aliorum curæ commisit, mox nempe reditura. Verùm dum paulo diutius moratur, ægrotus (ut astantibus visum est) interea moritur. Astantes & anni tempestatis, & habitûs ægri, crassi scil: atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto sublatum ac nudum mensæ imponunt, linteo superstrato; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto,

ſubobſcura quædam vitę indicia conſpicari ſibi viſa eſt, ac proinde ſtatim projectum corpus in lectum repoſuit, adeoque ſub manu conſilium capiens, ac neſcio quid ſatagens, ægrum ſuum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpoſitis ſanum conſpexit.

Sed ut ad propoſitum revertar; Proximo loco, ſi in Variolis *Confluentibus* Saliva eo usque excocta ſit & viſcida ob calorem præcedentem, ut tantum non ſuffocetur æger, (quod *undecimo*, ut ſuprà diximus, die non inſolens eſt,) *Gargariſma* neceſſariò in uſum trahatur, & ut ſæpè die nocteque ſyringâ in fauces ſedulò injiciatur, ſeriò imperandum. Componatur verò illud è Cereviſia tenui, vel aquâ Hordei, cum melle Roſarum. Vel ſequens uſurpari poterit: ℞ *Cort. Ulmi* ʒ vj. *Rad. glycyrrhiz.* ℥ß. *Paſſular. enucleat. n.* xx. *roſ. rubr. p.* ij. *coq. ſ. q. aq. ad* ℔ i ſs *colaturâ diſſolv. Oxymel. ſimp. & mel. roſar. aa.* ℥ ij. *M. f. Gargariſma.* Quòd ſi æger ritè fuerit tractatus, *Ptyaliſmus*, etiam cùm jam cœperit imminui, ita pulchrè ſuo fungetur munere, ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit, ut æger ſingulis momentis à ſuffocatione periclitetur, ſtupore obrutus, & ſpiritu ferè undiquaque præcluſo, non ſatis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redacto *Emeticum* peropportunè ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infuſione Croci Metallorum*, ſed doſi paulò majori, ſc. *ad* ℥ j ſs; quando, ob eximiam, quâ laborat æger, ſtupiditatem, minor doſis haudquaquam operabitur, atque interim eos exagitando humores, quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ diſcrimen conjiciet.

ciet. Sed neque huic remedio ſatis fidere poſſumus, atqui [quod verè dolendum] aliud adhuc certius deſideratur ad truculentiſſimum hoc ſymptoma debellandum, quod ſolum ac ſuo marte eos ferè omnes jugulat, quotquot in hac Variolarum ſpecie *die undecimo* intereunt.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt ſymptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*; e. gr. ut *Phreneſis* ante dicta, à nimia cerebri excalefactione prognata, ſanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eâdem Methodo & *Comati*, (quod alteri contrarium prorſus videtur ſymptoma, & ab obſtructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à ſanguine regiminis ac medicamentorum calidorum uſu attenuato, magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eâdem hâc ſanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi ſublatas: Sed neque hâc neque aliâ Methodo quâcunque, vel *mictum ſanguinis*, vel violentam ejusdem è pulmonibus eruptionem adhuc ſufflaminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hactenus obſervare licuit, indubiè mortem prænunciat.

In *Urinæ preſſione*, quæ juniores ac vegetos nonnunquam inceſſit [à confuſione ſcil. magna & ſpirituum ἀταξία, ejusdem excretioni ſubſervientium, ob ſanguinem & humores nimio fervore agitatos) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accerſivi; ſed nihil æquè feliciter hîc mihi ceſſit atque è lecto eximere ægrum, qui poſtquam adſtantium manibus ſuffultus cubiculum bis terve cir-

cumambulaverit, mox urinam satis copiosè reddet, haud parvo cum levamine. Testes hîc possim compellare Medicos quosdam è familiaribus meis, qui in hoc casu ex meo consilio idem fieri præceperunt, neque eos fefellit eventus.

At verò quæ à materiæ Variolosæ repercussione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt symptomata, usu Cardiacorum & conformi regimine sunt tollenda; qui tamen non ultra spatium, quo ista perstant, continuandus. Horum præcipua sunt Pustularum depressio seu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Discretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Pustularum depressio mali quidquam ominatur, cùm ea sit morbi natura; neque *Diarrhœa* infantium iisdem laborantium, cùm salutem ista adferat, non periculum. In utroque hoc casu potio Cardiaca ex *Aquis stillatitiis* appropriatis, cum *Diascordio*, *Laudano liquido*, *&c.* jure optimo concedetur, idque non tantùm ad dicta symptomata submovenda, sed quolibet morbi tempore, si æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, symptomata hujus generis oppidò rara sunt, si cum illis conferantur, quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licet minus culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebra pustularum retrocessione invaluit, ex eo natum esse, quòd qui earundem depressionem in genere *Confluentium* observaverint, illam pro materiæ Variolosæ ob susceptum frigus recessu habuerint, cùm nihil sit hîc præter morbi morem: Atque in genere *Distincto* idem suspicantur, quia scil. pustularum

cru-

eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cùm non satis attenderint ad tempus illud, quo natura fructum hunc ad maturitatem solet perducere.

Ægro jam convalescente pustulisque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem degustaverit, circa diem nempe *primum & vicesimum*, sanguinem e brachio extrahendum censeo, si morbus fuerit vehementior; cùm inflammatio, quam sanguini impresserunt Variolæ, sive adultus fuerit æger, sive infans, non minus Venæ-sectionem indicet, quàm colluvies, quæ eidem accrevit, Catharsin: quod satis liquet, *tum* à sanguinis colore, qui post atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum sanguini omninò similis, *tum* etiam à magnis istis inflammationibus, quæ post morbum hunc in oculos decumbunt, aliisque diris sanguinis excalefacti & à morbo depravati effectibus; unde etiam, qui antea pancratice valebant, postea cum humoribus calidis acribusque in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem confligunt. At si pauciores extiterint pustulæ, Phlebotomiâ non opus erit. Post venæ-sectionem Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro a *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & e lecto quotidie surgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac molestus; qui tamen vel sponte facessit post Venæ-sectionem & Catharsin, vel usu Herbarum Emollientium ac Discutientium, (quales sunt *Malvæ, fol. Verbasci, Sambuci, Lauri,* cum *flor. Chamomillæ & Meliloti,*) in lacte coctarum, facile fugatur. Atque hæc de Histo-

ria & curatione variolarum, quæ per duos hosce annos grassatæ sunt, quas, ut ab aliis speciebus, quæ insecutæ sunt, dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

CAP. III.

Febris Continua Annorum 1667, 68, & partis 1669.

JAm ut de *Febre* illa dicam, quæ durante *Variolosâ* hâc *Constitutione* dominabatur, & cum Variolis ingressa stetit cum iisdem, ceciditque: Ita se hîc res habuit; Doluit æger in regione, quæ cordis scrobiculo subjicitur, nec sustinuit, ut manu illa premeretur; quod quidem symptoma non memini me observasse in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc speciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam Petechiæ, satis manifesto indicio se prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua sanorum similis non raro comparuit, nisi quod quandoque albida, sicca rarissimè, nunquam verò nigra. Æger in spontaneos eosque effusissimos sudores ab initio morbi solvebatur, sed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur isti, periculum erat, ne mox Phrenitide corriperetur. Petechiarum insuper numerus augebatur, atque alia symptomata adhuc efferebantur omnia. Urinæ separatio, quæ satis videbatur laudabilis, *vel* ab initio, spem faciebat salutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat, quàm post *διαφόρησιν*, de qua prius diximus. Si minus rectè tractaretur hic morbus, diutissime protrahebatur plerumque

rumque; neque Crisi aliquâ factâ, nec sponte more aliarum Febrium desinens; sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex vel octo, nisi mors intercederet. *Ptyalismus* quandoque satis copiosus sub finem accedebat, si nempe nulla insignior præcesserat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, si neque evacuationibus, neque usu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra spem omnem fugam sibi quærebat.

Ut verò Febris hæc ab ista aeris Constitutione Epidemica pendebat. quæ eodem tempore Variolas producebat, ita profecto dicta Febris, si non eadem plane esset, ejusdem ferè cum illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis solummodo symptomatis istis, quæ eruptionis vel consequentiæ, vel effecta erant necessaria: Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus, quæ cordis scrobiculo subjacent, si manus admoveretur, linguæ item color, urinæ consistentia, &c. Sudores spontanei copiosi ab initio oborti ubique respondebant. Propensio itidem, quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem assurgeret, se per *Ptyalismum* exonerandi, eadem prorsus erat atque in Variolis hisce, quoties scilicet *confluebant.* Cùm insuper hæc Febris eo præcipuè tempore sæviret, quo latiùs quàm unquam aliàs, quantum ego observavi, hîc locorum grassabantur Variolæ, nemini dubium esse potest, quin ejusdem omnino sint prosapiæ. Id certò scio, Phænomena practica omnia, quæ Curationem respiciebant, eadem planè fuisse in utro-

que morbo, exceptis istis, quæ Variolarum eruptio, ejusque effecta in isto morbo indicabant, quæ, cùm nulla esset in hac Febre, indicari proinde non potuêre; quod quidem mihi abundè constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci, dum utroque morbo laborantes tractarem. Quapropter danda mihi est venia [non quod nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi sunt invisa atque illi cui maximè, sed ut hanc Febrim à cæteris distinguam] ut istam a similitudine quam cum hac Variolarum specie habet, *Febrem Variolosam* insigniam.

Utut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen sanus eâdem illam methodo debere curari facilè sibi persvaserit, cùm in his mediantibus Abscessulis particulæ inflammatæ in habitum corporis amandentur eliminenturque; in hac Febre autem non nisi per Salivationem ejiciantur: Qui enim in morbi principio manabant *sudores* profusi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hîc evacuationem videretur designavisse quàm *Salivationem*, quam tamen ipsa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhœa*, quæ sæpissimè à radiis inflammatoriis per arterias mesentericas in intestina delatis, atque eadem ad excretionem solicitantibus, exoritur, [quod etiam in *Pleuritide* usu venit, aliisque Febribus Inflammatoriis, ob sanguinis particularumque fervidarum orgasmum, ut eventilentur satagentium atque in auras facessant) vel immensis etiam *sudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præscripto ubique comitabantur: quibus, cùm symptomatici essent

ipsi,

ipsi, *Salivatio* quæ Critica aliàs erat futura, aliò derivabatur; ita ut nisi evacuationem aliam suggereret Ars, ad septimanas aliquot perseveraret morbus, nec aliarum Febrium more Concoctionem subiret.

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter substernamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, superstrui possint; omnino animadvertendum est, quòd in *Febre* illâ, quæ in *Constitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigebat, materia, quæ à sanguine erat sejungenda, tantæ erat crassitudinis, ut separari nequiret sine præviâ Digestione, quâ ad debitam evacuationem disponeretur, [determinato scil. ad hoc tempore,] idque vel διαπνοῇ paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantùm negotii Medico daretur, sic se ad morbi genium accommodare, ne ex una parte in symptomata periculosa assurgeret atque ebulliret, neque ex altera ita parum effervesceret, ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorsus esset, cùm Febris Naturæ instrumentum fuerit ad hujus secretionis opus dedita opera fabricatum. Quin & in *Peste* materia aliqua reperiebatur à sanguine segreganda; sed cùm subtilissimarum fuerit partium & maximè inflammabilium, [ita ut quandoque, ubi summè exacuerentur, sanguinem, fulguris instar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent] ictu oculi per eum trajiciebat, nec nisi in glandula aut parte aliqua externa sistebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, postea

in

in Apostema, pertraxit. Est autem *Apostema* Naturæ machina, quâ ista, quæ carnibus infesta sunt, amolitur, sicut *Febris* ejusdem est machina, ad difflanda ea, quæ sanguinem malè habent. Quo in casu Medicorum est, evacuationem materiæ Pestilentialis, quam per hos abscessus natura molitur, prout decet, regere; nisi fortè quis magis consultum esse putaverit, aliam aliquam evacuationem substituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certius obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda *Variolarum* materia, licet ea species sit inflammationis pinguioris ac magis crassæ, quæ per pustulas ubique sparsas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum* &c. Atque in hoc etiam casu Indicationes Curativæ eò sunt dirigendæ, ut naturalis per pustulas evacuatio ritè administretur. Jam verò cum in hoc *Febris Inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, non nisi præviâ Digestione egerenda sicut in Febre superiùs descripta, incassum Ebullitioni obsecundamus ad obtinendam hujusmodi Digestionem; quinimo e contra, haud leve est periculum, ne huic viæ insistentes, stimulos addamus morbo, cujus *esse* in inflammatione plus satis violentâ consistit: atque porrò, cùm natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in Febre Pestilentiali & Variolis fieri cernimus, [utut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat,] necessariò in hoc stabit rei summa, ut sedetur *inflammatio* evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi

proponens scopum, hujusce Febris Curationem aggressus sum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

Ad ægrum accersitus, mox sanguinem è brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, præsertim verò provectior ætas, non contra-indicaret; & Venæ-sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter svaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte & saccharo, vel simile injiciendum præcepi; præscripsi & Julapium sequens vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum; ℞ *Aq. Portul. Lactuc, fl. Paralys. an.* ℥ iiij. *Syr. de Limon.* ℥ j ß. *Syr. Violacei* ℥ j. *Capiat* ℥ iij. quater vel quinquies in die, & ad libitum; serum lactis, Aquam hordei, & similia ejus farinæ pro Potu ordinario concessi; pro victu juscula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, *&c.* jusculis verò è carne pullorum, vel aliâ quacunque interdixi. *Curatio.*

Præ reliquis omnibus edixi, ne se in lecto assiduè contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidiè; quando observaverim in hâc Febre, (uti etiam in *Pleuritide, Rheumatismo*, aliisque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-sectio & Refrigeratio primas obtinent,) medicamenta summè Refrigerantia, & repetitam sæpissime Phlebotomiam ne hilum prodesse, dum interim æger lecto indesinenter affixus, ejus calore torreatur, æstate præsertim. Quocirca nec sudores, quibus subinde diffluebat æger, ab hac me-

methodo refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti usum vetando, me deterrebant: Etsi enim, sumpta à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum sibi quis inde emolumentum haud injuria pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, qua magistrâ didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, sed è contra vehementius incalescere; ita ut non rarò *Phrenesis*, *Petechiæ*, cæteraque pessimi ominis symptomata mox hujusmodi sudores exciperent, quæ non tam a morbi *malignitate* quàm *sinistro regimine* oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Febrium curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adversari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per διαφόρησιν rectissimè ac maximè naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militant, præter certissimæ ac constantis Experientiæ testimonium mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia, viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle sudores, qui à prævia Digestione humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoq; ut per διαφόρησιν eliminetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enimverò longè aliter hîc se res habet; æger enim à primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt, & si Phænomenis omninò omnibus sit habenda fides, morbus hicce à nudo potius calore & sanguinis æstu, quam ab humore

humore aliquo delitescente, & post debitam Concoctionem è sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus, hujusmodi humorem Digestione maturandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri, quorsum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostræ) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore; cùm non minùs sudores respiciat quàm Dejectiones tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, sunt medicanda.*

Stante hâc Constitutione, accersebar ad virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*, jam *Petworthiæ* Medicinam cum laude facit,) hâc Febre, cum effusissimis sudoribus & frequentibus Petechiis laborantem; Consentientibus aliis aliquot medicis, utrique nostrûm familiaribus, Vena secta fuit, surrexit è lecto, absterso primum sudore, Medicamentis & Diætâ Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis atque periculosis symptomatis mox difflatis; &, cùm eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc sæpissime comitabatur, me à dicta Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus sum (cùm sc. ab halitibus inflammatoriis è sanguinis massa per Arterias Mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus, illa nasceretur) nihil huic profluvio sistendo æque conducere atque Venæ sectionem, & sanguinis con-

tem-

temperationem, *aquâ Hordei, sero lactis* atque aliis supra nominatis procurandum.

Hæc sanè Methodus optimè mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videtur. Non quod ego nunquam via longè contraria incedentibus spectator interfuerim, adhibitis sc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo sæpe liberato, ita tamen, ut mihi semper videretur is non mediocre discrimen adiisse, nulla id svadente necessitate: Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucæ erant, his modis numerosissimæ scatebant; sitis, quæ ut plurimum vix molestabat, jam intensius urgebat; Lingua, quæ alias humida solebat esse, neque à sanorum linguâ, nisi quòd, ut diximus, subalberet aliquantisper, multum abhorrens, sicca in hoc regimine arefactaque, quin & nigra sæpe comparebat. Postremò illi ipsi sudores, quos Cardiacorum usu extorquere satagebant, tandem eorundem ope penitus intercidêre: Exacta enim per corporis habitum nimis larga seri copia, sanguis humori istiusmodi ulterius suppeditando par non erat, cumque ista qua dilui debuerat humiditate in solidum jam spoliaretur, exarescebat protinus æger; atque in externis partibus constringebatur, omnino præter naturæ morem, quem in hac Febre observare solet; donec tandem sanguis humiditate ab absumptis mutuata denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, serum hoc recens ingestum, ac cum illo Febrem, à finibus suis pelleret. Quæ quidem Crisis erat coacta nimis, & nimis periculosa, & (quod adhuc pejus) rariùs etiam contingebat.

Jam

Jam verò ut ſupra monuimus, Febris hujus ſolutio, ut etiam Variolarum, (quæ ſoror ejus germana meritò audiunt,) per *Salivationem* non rarò fiebat; quæ quidem nunquam non ſalutaris fuit, ita ut eâdem liberaliùs procedente tam maculas revera purpureas, quàm Febrim ipſam evaneſcere oculis vidi meis. Oborta itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertuſa, nec injecto quæ fit Enemate; cùm ab utraque periculum ſit, ne humor alio divertatur. At ſerum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia neceſſariam in *Salivatione* eliciendâ operam navabant, ut è contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant, materiam inſpiſſando ejuſdem eductioni officiebant.

Superſtite adhuc Febre hâc, necdum extincta penitus, anno maximè 1668, *Diarrhæa.* *Diarrhæa*, ſine manifeſto aliquo Febris indicio, Epidemicè graſſabatur: Jam enim *Conſtitutio* ad *Dyſentericam* illam accedebat, quæ inſequenti anno invaluit, ut jam proximè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego cenſui Febrem eſſe cum *Varioloſâ* adhuc regnante, formâ tantùm diverſa, atque alio ſe ſymptomate efferentem. Cum enim mihi conſtaret, rigorem atque horrorem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere ſolere, atque illam inſuper ut plurimum ex eadem προφάσει invadere, ex qua ſolebat iſta quæ tùm depopulabatur Febris, veriſimile mihi eſt viſum, Febrem hanc ortum ſuum debere radiis inflammatoriis in inteſtina inverſis, atque eadem ad expulſionem hanc ſolicitantibus; cum interim ſanguinis maſſa, ope

hujus diverticuli à malis, quos aliter radii isti attulissent, effectibus integra maneat atq; illæsa, nullo Febris visibili signo exteriùs se prodente. Adhæc æger partes cordis scrobiculo accumbentes manu premi non tulit (quod quidem symptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Constitutionis* accidisse jam pridem ostendimus.) Idem etiam dolor, atque eadem carnium teneritudo sæpenumero externè in Epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apostemate, atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhœam* hanc ejusdem omnino naturæ fuisse atque essentiæ cum illâ, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem Venæ-sectio, & Medicamentorum, Diætæ, atque Regiminis refrigerantium usus, quæ in *Febris Variolosa* curatione usurpasse nos sæpe diximus, in sananda etiam hac *Diarrhœa* perpetim habuere, utpote quæ huic Methodo promptè cessit: Cùm verò alia longè diversa tractaretur, sive exhibitis *Rhabarbaro* aliisque *Catharticis lenitivis* (ad deturbandos sc. mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritasse) sive etiam Astringentibus; ex levi, suâ natura, morbo in exitialem sæpissime evasit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus satis testantur. Atque hæc dicta sunto de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Constitutione* pendebant.

SECTIO

SECTIO QVARTA.

CAPVT I.

Constitutio Epidemica partis Anno 1669, atque integrorum 1670, 1671, 1672, Londini.

INeunte *Augusto* An. 1669. *Cholera Morbus*, immania *Ventris tormina sine Dejectionibus*, uti etiam *Dysenteria*, quæ per decennium jam parciùs comparuerat, grassari cœperunt; *Cholera morbus*, quem nunquam antehac ita fuisse Epidemicum animadverteram, hoc non obstante, eo etiam anno, uti semper, intra *Augusti* cancellos stetit, vix in priores *Septembris* Hebdomadas evagatus. Ventris autem *Tormina absque dejectionibus* ad *Autumni* exitum usque perseverabant, & *Dysenterias* comitabantur, quibus etiam latiùs spargebantur *illa*: Superveniente verò hyeme tormina ista sine dejectionibus penitus disparebant, nec deinceps infestabant per sequentes Annos, quibus vigebat hæc *Constitutio*, qua nihilominus Dysenteriæ ἐπιδημικωτάτως sæviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quòd scilicet *Constitutio* ista nondum ita perfectè in *Dysentericam* transierat, ut symptomata illa omnia, quæ Dysentericos affligunt, in singulis valeret producere. Etenim insequente Autumno cum jam redirent tormina, nullo non symptomate Pathognomonico stipatus incessit morbus. Inter *Tormina* hæc dejectionibus cassa, & *Dysenterias* jam memoratas, quæ ubiq; populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utrique

1669.

morbo comes, quæ non eos tantùm invadebat, qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos, qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quòd nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc soluta alvo, nunc verò astricta; quæ cum illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dysenterica* nomine ab aliis distinguenda est; maximè cùm, ut mox docebimus, à *Dysenteriæ* genio atque indole in eo tantùm recederet, quòd *Dejectionibus* istis caruerit, quæ in *Dysenteria* indesinenter molestabant, cæterisque iis effectibus, quæ huic evacuationi necessario debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dysenteria* ad tempus se subduxit; *Febris* autem *Dysenterica* magis grassabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus quibusdam in locis impetebant.

Anno verò subsequente vix dum in-
1670. gresso, ipso nempe *Januario*, successêre
Morbilli, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium*, sensim invalescentes, ab illo tempore iisdem ferme quibus insurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* mense evanuère, non ampliùs visi per eos annos omnes, quibus dominabatur *Constitutio* hæc; nisi quòd proximo anno ea ipsa tempestate, qua in præcedente eruperant, rari hac illac dissiparentur.

Morbilli isti *Variolarum* generi, mihi hactenus non cognito, viam sternebant, quas ut à cæteris distin-

diſtinguam, ob Phænomena irregularia inuſitataque à me obſervata [quæ poſtea in earundem Hiſtoria tradentur] à præcedentis *Conſtitutionis* Variolis longè diſtantia, *Variolas Anomalas Conſtitutionis Dyſentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licet morbillis longe infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante menſe *Julio*, *Febres Dyſentericæ* prævalerent, Epidemice incurſantes; approximante verò Autumno, *Augusto* ſcilicet, *Dyſenteriæ* poſtliminio revertebantur atque omnia pervaſtabant, etiam inclementius quàm prægreſſo anno deſævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut priùs. Verum enimverò his fugatis *Dyſenterica Febris & Variolæ* hyemem omnem funeſtabant.

At circa initium *Februarii* Anni inſequentis, ſubſtitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. 1671.
Dictæ *Intermittentes*, licet non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant, quàm quovis alio tempore obſervaſſe me memini, à quo ſcil. expiravit *Conſtitutio* iſta, quam ſibi adeò faventem illas habuiſſe ſupra notavimus. Atque hæ, pro more *Intermittentium Vernalium*, Solſtitio æſtivo vix præterlapſo omnino evanuêre. Incipiente menſe *Julio*, *Dyſentericæ Febres*, quam præcedentibus annis obtinuerant ſtationem, denovo repetebant; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dyſenteria* jam tertiò regreſſa eſt, ſed contractior quàm anno ultimo elapſo, quo ad ἀκμὴν perveniſſe videbatur; ſupervenienti autem Hyemi tertium etiam ceſſit, *Febre Dyſentericâ*, & *Variolis*

lis reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

1672. Cùm verò, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invalesceret, *Morbilli* sc. exoriente Anno 1670, *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671 inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copiæ, ut fines suos, prædictis annis ineuntibus, longè lateque propagare nequirent: Hâc inquam de causa remoto jám obice, (nempe initio Anni 1672) cùm solæ dominarentur Variolæ, *Epidemicè* admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursùs *Julio*, *Febres Dysentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quartò *Augusto Dysenteriis* mox facessebant; *Dysenteriæ* verò non pauciores tantùm quàm prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porrò *Variolis* hinc indeque simul sparsis, haud facile erat dictu, quis morbus præpolleret. Existimo quidem ego, *Constitutionem* aeris ad *Dysenterias* progignendas minùs facientem, Variolis eam subministrasse facultatem, quâ pari passu procedere valerent, secus atque iis annis, quibus *Dysenteriæ Augusto* mense confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut solebat, *Dysenterias* ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas*: Variolæ hîc etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimo subsequente *Vere*, ut etiam *æstatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longe tamen mitiores quàm pro hoc genere.

Verum

Verumenimverò quando assero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à clavo, pelli, non statim dico, eum, qui pellitur ac cedit, morbum in solidum evanescere, at verò rarius invadere. Durante enim hac *Constitutione* uterque morbus reperiebatur, etiam illa tempestate, qua cum minùs ei conveniebat: e. gr. *Dysenteriæ*, etsi morbus *Autumno* maximè proprius, unum fortasse aut alium, licèt raro admodum, *Vere* incessabat.

Satis itaque evicimus, quod per integram hanc *Constitutionem*, subintrante *Julio* [qui mensis certissima est *Febrium Autumnalium Epocha*, uti *Vernalium Februarius*) *Febres Dysentericæ* grassabantur; Autumno vero jam se propiùs admovente, *Dysenteria* (morbus, si accuratius loqui velimus, verè Autumnalis) iisdem succedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant *Febris Dysenterica* & *Variolæ*; quæ quidem Variolæ non eam tantùm hyemem, sed & subsequens etiam Ver, nec non æstatem illi conjunctam peragrabant, donec reverso *Julio* à *Febribus Dysentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices, dum vigeret prædicta *Constitutio*.

Observare insuper est, quod sicuti Epidemicorum quilibet in subjecto particulari suas habet periodos, *Augmenti sc. status, & Declinationis*; ita etiam *Constitutio Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo Epidemicè producendo favet, pro ratione temporis, quo dominatur, suos etiam periodos habet, quatenus sc. indies magis ac magis Epidemice grassatur, donec ἀκμὴν attigerit suam, atque exinde iisdem fere gradibus decrescat, donec

tandem penitus exoluerit, alteri *Constitutioni* locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora sunt omnia, ubi primùm se ostendit; quæ quidem paulatim mitescunt, & in Constitutionis Catastrophe tam sunt benigna atque εὐφόρητα, quam patitur morbi natura, in quo fundantur; quod satis demonstrant *Dysenteriæ*, & *Variolæ* hujus *Constitutionis*, ut mox fusiùs declarabimus. Hujus *Constitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo quem ipsi servarunt ordine.

CAP. II.

Cholera Morbus An. 1669.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669 se latiùs diffuderat, quam alio quovis anno, quantum ego observaveram, eam anni partem, quæ Æstatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unice ac eadem prorsus fide, qua veris primordia Hirundines, aut insequentis tempestatis fervorem Cuculus, amare consvevit: Qui ab ingluvie ac crapula nullo temporis discrimine passim excitatur affectus, ratione symptomatum non absimilis, nec eandem curationis methodum respuens, tamen alterius est subsellii. Malum ipsum facile cognoscitur; adsunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & angustia per alvum dejectio; Ventris ac intestinorum dolor vehemens; inflatio & distentio; Cardialgia, sitis, Pulsus celer ac frequens, cum æstu & anxietate, non raro etiam

parvus

parvus & inæqualis; insuper & nausea molestissima, sudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis consimilis notæ symptomatis, quæ astantes magnoperè perterrefaciant, atque etiam angusto viginti quatuor horarum spatio ægrum interimant. Est etiam & *Cholera sicca* a spiritu flatuoso supra & infra erumpente, idque sine vomitu vel secessu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidisse memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa species mihi creberrimè & facto quasi agmine sese obtulit

Sedulâ mentis applicatione, & multiplici etiam experientiâ edoctus, quod si hinc acres istos humores, fomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem agerem, atque is, qui ignem oleo extinguere satagit, cùm Cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret, & novos insuper excitaret tumultus: Et si ex adverso medicamentis Narcòticis aliisque astringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi obsisterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico visceribus incluso, bello intestino indubiè conficeretur. Has, inquam, ob causas, mediâ mihi viâ insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacuarem, partim etiam diluarem: morbum itaque hâc arte mihi a multis retrò annis comperta ac comprobata, toties quoties in ordinem coëgi. *Curatio*

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeò, ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti [vel defectu

ejus, liquoris posseticí] capaciores aliquot cyathos æger tepide exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejusdem quantitas pluribus *Enematis* successive injiciendis inservit, donec quà per superiora, quà per inferiora, tandem omne jusculum absumptum, ac denuò rejectum fuerit. Hisce haustibus, pariter ac Clysteribus, Syruporum *Lactucæ*, *Violarum*, *Portulacæ*, *Nymphææ*, eorumve alicujus, Uncia subinde admisceri poterit; quanquam & citra ejusmodi additamenta jusculum ipsum per se rem satis commodè exequatur. Ita ventriculo insigni liquoris quantitate sæpiùs onerato, atque, ut sic dicam, subverso, ac reiteratâ Enematum injectione, humores acres vel foràs eliminantur, vel retusâ acrimoniâ ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penso, quod tres vel quatuor horas sibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi coronidem impônit: Mihi hoc crebro in usu est, ℞. *Aq. Paralys.* ℥ j. *Mirab.* ʒ ij. *Laudani liquidi gutt.* xvj. cujus loco Narcoticum quodvis officinale succenturiari poterit. Atque hæc quam proposui diluendi humores via multo tutius ac expeditius, quam quæ vel per evacuantia, vel per astringentia vulgò instituitur, periculosissimo affectui occurrit, quippe cùm ab *illis* tumultus concitatior & ferocior evadat, ac omnia susque deque vertantur; hæc e contrà hostem in mediis visceribus detineant, ac ex advenâ reddant planè inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejusmodi mora, quâ in massam sanguinis tandem humores vitiosi irrepunt, atque mali moris febrim facilè

cile accendunt, etiam ægris gravissimi mali tædium procreari.

At vero diligenter est animadvertendum, quod si non accesserit Medicus, nisi postquam æger vomitu ac dejectionibus ad horas aliquam multas continuatis; puta 10 vel 12, fuerit exhaustus, & jam frigescant extrema membrorum; hoc, inquam, casu, omissis aliis quibuscunque auxiliis recto cursu ad sacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum est; quod non tantum exhibendum est urgentibus symptomatis, sed etiam cessantibus Vomitu ac Diarrhoeâ mane & serò quotidie repetendum, donec pristinas vires æger, ac sanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rarissime tamen [quod suprà dictum est] *Augusti*, quo primum cœpit mense, terminos excessit; ex quo mihi subest contemplari elegantissimum illud subtilissimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu: Licet enim eædem prorsus maneant causæ, unde plures sub finem *Septembris* æque ac mense præcedente, hoc morbo possunt corripi, nimia scil. Fructuum Horariorum ingestio; eundem tamen non sequi videmus effectum: Quisquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quôcum solo nobis impræsentiarum res est, Phænomena studiose collegerit, fatebitur morbum istum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eâdem occasione prognatum, atq; eorundem symptomatum nonnullis stipatum, ab hoc nostro toto cœlo distare; haud aliter acsi in aere peculiaris mensis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam,

dam, quod specificam hujusmodi alterationem soli huic morbo adaptatam, vel cruori vel Ventriculi fermento valeat imprimere.

CAP. III.

Dysenteria partis Anni 1669, atque integrorum 1670, 71, 72.

VEntris *tormina sine dejectionibus* initio *Augusti* 1669, ut suprà innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dysenterias*, quæ cùm iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. Dysenteriarum per id tempus grassantium torminibus dicta Ventris tormina omnino respondebant; atrocissima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant; nullæ verò sequebantur Dejectiones vel *Stercorosæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu cum *Dysenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, sed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos sequentes hujus *Constitutionis* Epidemicè amplius invadebant. Cùm verò tormina hæc sine dejectionibus neque naturâ suâ, neque illâ, quâ promptissimè sopiebantur methodo, à *Dysenteriis* multum diffideant, ad has me confero.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè semper, *Autumni* initio invadere solere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cum verò annorum series eidem Epidemicè producendo nimium faveat, unum alterumve, etiam quovis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum, fortè etiam maturius, (si nempe aura calidior intem-

intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit) plures aliquot incessere. Unde, perpauci licet fuerint, qui hoc corripiantur morbo, cùm tamen id tempore ita alieno contingat, satis scio illã *Constitutionem* haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos, quibus *Dysenteriæ* ita latè depopulabantur; quandoq; enim circa finem hyemis aut Veris initium, uti dictum, hic morbus hunc illumve vexabat.

Nunc cum rigore horroreque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor, (ut in Febribus solenne est,) atque hunc brevi post ventris tormina; ista verò dejectiones: Sæpè verò nulla antecedit Febris præsensio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones subsequuntur: Semper tamen adest ingens cruciatus, & intestinorum depressio cum dolore, quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & molestissimo viscerum omnium quasi descensu. Dejectiones *mucosæ* sunt omnes, non *stercorosæ*, nisi quod nonnunquam stercorosa interponitur, idque sine dolore insigni. Mucosis hisce dejectionibus intertexuntur sanguinis quædam lineamenta; quandoque tamen ne minimum quidem sanguinis per omnem morbi decursum iisdem admiscetur; quo non obstante, (modò frequentes sint Dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucosâ,) morbus haud minus rectè *Dysenteriâ* vocabitur, quàm si unà manaret sanguis. Interea temporis æger, si vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incalescat, febricitat, linguâ subalbidâ quadam mucilagine densè obsita, &, si vehementiùs fuerit excalefactus, nigrâ etiam atque sicca:

Pro-

Prosternuntur admodum vires, dissipantur spiritus, nullum non adest Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm summos atque ægritudinem adfert hoc malum, sed, nisi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ discrimen ægrum perducit; cùm enim jam imminutæ caloris Vitalis ac spirituum copiæ à crebris hisce dejectionibus ante exhauriantur, quàm peccans materia possit è sanguine exturbari, manuum ac pedum frigore superveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ; quod si intentatas *Parcarum* manus hâc vice eluserit, plura tamen diversi generis symptomata miserum expectant: v. gr. nonnunquam progresso morbo, loco filamentorum sanguineorum, quæ eodem incipiente dejectionibus permista conspici solebant, *sanguis sincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate singulis conatibus egeritur, quod, cùm corrosionis majorum aliquot vasorum, quæ intestina perreptant, argumentum sit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam intestina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque acris ad partes læsas affluxus copiosior, *Gangrenâ* insanabili afficiuntur. *Aphthæ* insuper exeunte morbo oris interna faucesque sæpenumerò obsident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis astringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quòd si prædicta symptomata superaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem intestina ordine quæ-

que

que suo deorsum versus affici videntur, donec in *rectum intestinum* malum omne detrudatur, & in *Tenesmum* desinat; quo facto, longe secus atque in Dysenteriis Dejectiones *stercorosæ* vehementissimum intestinis dolorem inferunt, alvi sc. fecibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cùm Dejectiones *Mucosæ* eo tantùm tempore inferiori intestino, *Recto* nempe, molestias creent, quo materia in eo solo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licèt *adultis*, maximè *grandævis*, haud raró exitialis, *Infantibus* nihilominùs perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modò res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat *Endemia* ista *Hibernorum Dysenteria*, non satis scio, cùm nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo se habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, si ad illas referatur, quæ aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est; cùm fieri quidem possit, ut variæ nanscantur *Dysenteriarum* species, ut sunt *Variolarum*, & Epidemicorum aliorum, diversis *Constitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est, cur hos Naturæ lusus hac in re tantopere demiremur; cùm in confesso apud omnes sit, quòd quo profundiùs in quæcunq; Naturæ opera penetremus, eo luculentiùs nobis affulgeat ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum nostrum lon-

longissimè superant. Adeò ut quisquis ille fuerit, qui in se receperit hæc omnia mente assequi, & multifarias Naturæ operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis ausis excidet, neque voti per omnia compos reddetur: Convitia interim, (si quid judicando valet,) pro repertorum vel utilissimorum quam fecit semente, certò certius sibi metenda proponet, idque eam tantùm ob causam, quòd primus invenit.

Porrò observandum est, quòd *Epidemici* omnes ubi primùm è Naturæ sinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis spirituoso ac subtili videntur inhærescere, quàm ubi jam magis adoleverint, quoque magis ad occasum vergunt, eò magis indies crassi atque humorales fiunt: Etenim quales quales demum fuerint inimicæ istæ particulæ, quas aeri intimè permixtas *Constitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omninò par est, ut easdem majori agendi potentiâ per ea tempora pollere existimem, quibus primùm eruperint, quàm postquam earum vires fuerint refractæ. Ita primis mensibus, quibus grassabatut *Pestis*, nullo ferè non die ejus contagio afflati, dum in triviis versarentur, inopinantes extincti sunt, nihil prorsus mali præsentientes, cùm, ubi morbus magis adoleverat, neminem, nisi Febre atque aliis symptomatis præcedentibus, unquam prostravit: Ex quo abundè conficitur, morbum hunc in ipsis incunabulis magis efferatum atque acutum fuisse, quàm post principia, licet pauciores primâ acie jugulaverit, aucto jam sc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dysenteriis*

riis pariter, de quibus jam agimus, omnia univerſim ſymptomata atrociora ſub primo morbi ingreſſu comparebant, & licèt, ſi ad ægrorum numerum reſpexeris, latius indiés malum ſerperet, donec tandem ad ſtatum perveniſſet, in quo ex conſequenti plures interibant quàm ineunte morbo; ſymptomata tamen ſub initio ſæviebant magis quàm in *ſtatu*, ac multo adhuc magis quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero ἔλαβε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Adde quòd quo diutius perſeverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v. gr. primo quo invaſit Autumno, quamplurimi nullis omnino Dejectionibus moleſtabantur; Torminum verò quod ſpectat atrocitatem, Febris intenſionem, ſubitam virium proſtrationem, aliaque ſymptomata, inſequentium annorum Dyſenterias longo intervallo poſt ſe reliquit. Quinimò Dyſenteriæ cum Dejectionibus, quæ primæ inceſſebant, principio magis ſpirituoſo ac ſubtili videbantur inhærere, quàm quæ illas ſequebantur. Etenim in primis Dyſenteriis & conatus & ad deſidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipſæ verò Dejectiones, ſtercoroſæ præſertim, & minores, & magis inſolentes: Quibus autem gradibus morbus in genere ſe promovit, iisdem etiam imminuebantur Tormina; Dejectiones verò magis ſtercoroſæ erant, donec tandem fatiſcente *Epidemicâ* hâc *Conſtitutione* Tormina vix perciperentur, Dejectionesque *ſtercoroſæ* magis eſſent quàm *mucoſæ*.

Curatio. Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus; cùm varia quæ huic morbo accidunt ſymptomata, diligenter ac maturè mecum penſitaſſem, *Febrem* eum eſſe (ſui ſc. generis) in inteſtina introverſam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in maſſa ſanguinea contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Meſaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori ſanguinis atque humorum eo contendentium impetu patefactis vaſorum orificiis, ſanguis per ſedem effunditur. Interea temporis importuno inteſtinorum niſu, quæ omnem adhibent operam, ut humores acres continuò infeſtantes expellant, mucus iſte, quo naturaliter obducuntur, ſingulis ſedibus, nunc parciùs, nunc copioſius, unà egeritur. Proinde ultrò ſe *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere exiſtimavi, quàm ut primùm acres iſtos humores ſecta vena immediate revellerem, quo facto inſuper reliquam maſſam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica ſubducerem.

Hâc ita Methodo ſum uſus; Quo primùm accerſebar die, venam cubiti tundendam ſvaſi, eadem nocte & *Paregoricum* propinavi, & ſequenti aurorâ Potionem hanc Catharticam Lenitivam, mihi familiarem, ℞. *Tamarind'* ℥ß. *fol. Sennæ* ʒ ij. *Rhei* ʒ jß. *Coq. s. q. Aquæ, Colaturæ* ℥ iij. *diſſolve Mann. & Syr. Roſ. ſolut. an* ℥ j. *m. f.* Potio ſumenda ſummo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei pauca quantitate parato; ſoleo præponere; licet enim *Rhabarbarum* Choleræ atq; acrioribus quibusque humoribus evacuandis ſit dicatum,

catum, attamen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi, ea quantitate admisceatur, ut ad pleniorem Catharsin assurgat, in Dysenteriis *curandis* non admodum conducit. Quandoquidem verò satis est obvium, Medicamenta Cathartica etiam lenissima, & tantum Ἐκκοπρωτικὰ, ventris tormina intendere, spiritum etiam dejectionem, atque ἀταξίαν universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumulto, quo sanguinem ac humores commovent inter operandum; eapropter solenne mihi est *Paregoricum* temporius aliquanto subjicere quàm post Cathartica consuevimus, hora sc. promeridiana quacunque, modò Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum denuò sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præscribo, alternis sc. diebus hauriendum; Paregoricum etiam post singulas Purgationes, quo supra monuimus tempore. Hoc insuper diebus à Purgatione vacuis tam mane quam serò exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar maxumè *Laudano liquido*, guttis nempe 16 vel 18 in Aqua qualibet Cardiaca, pro dosi una.

Post Venæ-sectionem & Catharsin semel celebratam per totum morbi decursum Cardiacum quodvis è temperatioribus, ut *aq. epidem. aq. scord. comp.* & his similib⁹, subinde degustandum concessi *Ex gr.* ℞. *aq. cerasor. nigr. & fragor. an.* ℥ iij. *aq. epidem. scordii comp. & cinnamomi hordeat. an.* ℥ j

magarit.praparat. ℥ j. *ß. Sacchari Crystallini q. s. adde aq. rosarum Damasc.* ℥ *ß.* (ad gustum sc. gratiorem) *misc. f. Jul. de quo cap. coch.* iiij. *vel* v. *in languoribus, vel ad libitum.* Hæc autem imprimis in senioribus ac Phlegmaticis usurpavi, quo nempe spiritus magna Dejectionum vi, quod in hoc morbo usu venit, prostratos erigerem quadantenus, & resarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo; aut *Decoctum album* (quod appellant (*ex C. C. C. & mica panis albiss. an.* ℥ ij. *coctis in aq. font.* ℔ iij. *ad* ℔ ij. *& postea s. q. sacchari albiss. edulcoratum*; aliquando etiam lac Cerevisiatum; vel, ubi dejectio virium id postulaverit, *Aq. font.* ℔ ij. *cum Vini Canarini* ℔ *ß. simul cocta* pro potu ordinario frigidè assumebantur. Panatella item nonnunquam vescebatur, nonnunquam jusculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberalius indulsi, quam infantibus aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, qui mihi hactenus innotuêre, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perraro ultra tertiam Purgationem duravit.

Quod si morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui singulis diebus mane, & hora somni, donec omnino convalesceret; imò quo certius adhuc hic affectus debellari potuerat, Laudanum prædictum octava quaque hora, *i. e.* ter spatio diei naturalis, propinare non dubitavi; idque in majore dosi quàm supra recensui, nempe ad gutt. xxv, si prior dosis fluxui cohibendo haud par fuerat. Insuper *Enema ex lactis vacc. librâ*

librâ dimidiâ, & Theriac. Androm. sesquiuncia sing. diebus injiciendum curavi, quod quidem in quibuscunque alvi dejectionibus mirè confert. Nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit [quantamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperti,] licet plures noverim, qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint. Hîc autem admonendum, quòd cùm alvi fluxus ad *Diarrhœam* tantum assurgat, satis erit ut [Phlebotomiâ ac Catharsi fortiori omissa] *Rhabarbarum* solum singulis matutinis exhibeatur, nempe ejusdem *pulv.* ʒ ß. [plus minus pro ægri virium ratione] *in Bolum s. q. Diascordii concinnatu, addendo ol. Chym. cinnamomi gutt.* ij; noctibus autem insequentibus *Paregoricum ex aq. Cinnamomi hordeata* ℥ j, *& laudan. liquid. gutt.* xiiij. Diætam interim observando, qualem in curatione Dysenteriæ suprà descripsi, atque etiam singulis diebus, si opus fuerit, clysterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

Ut unica instantia [neque enim pluribus Convalescentium exemplis, nulla cogente necessitate, Lectori tædium creabo] Methodum jam a me propositam commendatam faciam; Vir pietate atque Eruditione insignis *Tho. Belke* S. T. P. & *Comiti Sancti Albani* à Sacris domesticis, durante hâc Constitutione *Dysenteria* Acutissima laborans, me in subsidium accito, ipsissima hac methodo restitutus est.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo

erant tractandi; sanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici, quàm Anodyni viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. g. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni suffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, usu mihi erat, hanc ad normam simpliciorem præparavi. ℞. *Vini Hispanici* ℔ j. *Opii* ℥ ij. *Croci* ℥ j. *pulv. Cinnamomi, & Garyophyllorum an.* ʒ j. *infundantur simul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat; Colatum servetur pro usu.* Hanc nostram præparationem *Laudano* Officinarum *solido* anteferendam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem, & majorem Dosis certitudinem, eidem antepono; cùm scil. Vino, Aquæ Distillatæ, aut liquori alii cuicunque instillari possit. Et profectò non hîc mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, DEUM Omnipotentem πάντων δωτῆρα ἐάων non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficaciùs extirpet, humano generi, in miseriarum solamen, concessisse, quàm sunt *Opiata*, Medicamenta scil. ab aliquâ *Papaverum* specie desumpta. Et quamlibet sint nonnulli, qui credulis persvadere velint, omnem fere Narcoticorum, *Opii* præsertim ipsius, virtutem ab artificiosa ac debita, quam soli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientiâ judice certaverit, & tàm simplicem succum à natura oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum fere discrimen inter-

cedere

cedere comperiet, & mirandos illos effectus, quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydædali solertiæ deberi certò sciet. Quinimò ita necessarium est in hominis periti manu organum, jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit ac claudicet Medicina; qui verò eodem instructus fuerit, majora præstabit, quàm quis ab uno Remedio facilè speraverit: Rudis enim sit oportet, & parum compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhoeæ sistendæ applicare tantùm novit, cùm ad alia plurima, gladii instar *Delphici*, accommodari possit, & præstantissimum sit Remedium Cardiacum, unicum penè dixerim, quod in rerum natura hactenus est repertum.

Hâc Methodo erant tractandæ *Dysenteria* in genere. Observandum est autem, quòd cùm primo quæ ingrediebantur anno, indolis magis subtilis, uti dictum, ac spirituosæ essent, quàm quæ sequentibus annis infestabant, idcircò non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis, atque illis, quæ tàm sanguinem diluebant contemperabantque, quàm acres istos humores, qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno, quo *Tormina sicca* & *Dysenteria* invadebant, Methodum sequentem constanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique astipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minus efficacem esse sentirem, atque annis sequentibus, cùm jam magis à subtilitate recederet morbus, prorsus inutilem.

Ita vero processi: si æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsa hora una aut altera, eundem ingesto affatim liquore diluendum, ut in *Cholera morbo*, factitaram; non verò, ut illic, jusculo è carnibus pullorum, aut Lacte Cerevisiato, at Lactis ipsius sero, quod eadem qua illic copia frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto, nec alia re quacunque. Tormina, & Dejectiones sanguine permistas, rejecto jam quarto Enemate semper evanescere animadvertebam: Hoc labore exantlato, & transmisso sero lactis omni [quod duarum triumve horarum spatio fiet, si diligenter operam navaverit æger] lectulo protinus eum commisi, ubi brevi sponte sua in madorem solvebatur] à sero lactis sanguini immixto,) quem ad horas 24 continuari, minimè provocari jubebam; nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur solo ad dies tres vel quatuor, postquam e lecto surrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis usum nimis prǽmaturè intermissum, recidivam pateretur æger, eadem vestigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, si certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd fastoso Remediorum apparatu non se venditet.

Hujusmodi *Febrem* symptomatis, qualia supra descripsimus, stipatam iis in locis & temporibus reperiri, quibus *Dysenteria* Epidemice regnat, & Methodum hanc, quam delineavimus, eidem omnino deberi, testimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* ampliùs confirmabitur, qui Nobilissimum

lissimum D. D. *Henricum Howard* à S. Maj. Regia *Britannicâ* ad *Moroccensem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipsus retulit, observavit *Dysenteriam* per ea tempora, uti semper, Epidemicè grassari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi similem, quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tingitanâ* quam aliis in locis, sive *Nostrates* essent ægri, sive *Mauri*, dicta Methodo, felici semper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortuna in eandem dissitissimi incidimus. Profitebatur autem, optimè istic sibi cessisse in illius morbi Curatione Methodum illam, qua liquoris diluvio submerguntur *Dysenteriæ*. Atque existimo ego, omnino par esse ut in calidiori isto Climate longè rariùs successu careat hæc Methodus quàm in nostra *Britannia*.

Primo illo Autumno, quo vigebat hæc *Constitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & eruditione ornatissimus, *Dysenteria* acutissima laborans, me quem consuluit svadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè sanatus est; post tertium scil. quartumve Enema, dum lecto assiderem, & Tormina & Dejectiones sanguineæ evanuêre; nec qualibet re alia, præter lecti ad dictum spatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem postea alios quamplurimos hoc malo affectos restituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem spes fefellit.

Jam olim diximus, quod sæpenumero hic mor-

bus, si diutius excurrat, intestina seriatim omnia deorsum versus afficiat, donec tandem omnis ejus vis in *Rectum* decumbat cum assidua desidendi cupiditate, qua nihil præter Mucosum quiddam & subcruentum excernitur. Hoc si fiat, frustra erit, me judice, qui medicari satager vel quavis Methodo prædicta, vel Clysteribus Abstergentibus, Glutinantibus atque Astringentibus, quæ pro variis ulceris, quod supponitur, temporibus injici solent; vel etiam Fotu, Insessu, Suffumigiis, ac Suppositoriis dictos scopos respicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, sed ex illo potiùs, quod *Intestina* quibus gradibus vires resumpserint, iisdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem indesinenter proritatum singulis sedibus mucosam illam materiam, qua ex naturæ providentia intestina duplicantur, elidit. Corroboranda est itaque pars affecta, quo possit, aliorum intestinorum exemplo, jam fatiscentes mali reliquias funditus eliminare. Hoc autem ea sola præstabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata sunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum Alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quam robur subministrabit. Tolerandum itaque est ægro, donec Diæta Analeptica & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maxumè, pro libitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeuntibus, pari passu suaque sponte proripiet se hoc *Tenesmi* symptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt raro admodum

dum, ut *Dysenteria* sub initio non rite curata, particulare subjectum ad annos aliquot discruciet, integra sanguinis massa Crasin quasi Dysentericam jam indepta, unde acres calidique humores intestinis continuò suppeditantur, ægro interim singula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus specimem se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicina, quæ per tres annos hujus *Constitutionis* postremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quamplurima esset experta, antequam ad me accederet, Venæsectionem tantùm, missis cæteris præsidiis quibusque, celebrandam censui; quam ut sæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum sanguinis color, Pleuriticorum sanguinis æmulus, tum insigne illud, quod post singulas vices magis ac magis auctum sentiebat, levamen mihi addebant animos; cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est.

Antequam finiam, hoc est notandum, quòd tametsi in his annis, quibus Dysenteriæ adeò Epidemice grassarentur, evacuationes priùs memoratæ prorsus necessariæ erant, antequam ad usum Laudani deventum fuisset; attamen in *Constitutione* quavis huic morbo minùs faventi, istæ tutò omitti possint, ac curatio compendiosiori viâ, solo nempe usu Laudani, absolvi, eo quem descripsimus modo. Atque hæc de *Dysenteriis* dicta sunto.

CAP.

CAP. IV.

Febris Continua partis Anni 1669, atque integrorum 1670, 71, 72.

EO ipso tempore, quo sæviebat *Dysenteria*, & *Febris* quædam illi simillima, quæ Dysentericis accidere sæpè solebat, una exorta est; quæ quidem non eos tantùm, quos jam sauciaverit Dysenteria, sed ab illa prorsus immunes, [nisi quod subinde, at rarò, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* Dejectionibus, nunc *sine* illis, paterentur ægri] pariter incessit: Easdem enim ubique προφάσεις seu caussas manifestas & apparentes habuit, quas *Dysenteria*; eadem etiam per omnia symptomata, quæ Dysentericorum Febrem comitabantur. Ita ut, si evacuationes per alvum Dysenteriâ laborantium excipias, & quæ ab istis necessariò pendebant symptomata, dicta Febris ejusdem prorsus naturæ cum ipsis Dysenteriis videretur; & deinceps per hujus *Constitutionis* decursum omnem, parem cum illis subiit symptomatum quorumlibet alterationem, eisdem scilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum & Declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere *Dysenteriæ*. Hæc itaque *Febris Dysenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, sed mitioribus, ingrediebatur [prioribus annis maximè, quibus invasit,) vel ista ad eam post accedebant, sæpiùs verò nulla erant. Sudores, qui in Febre *Constitutionis* prægressæ copiosissimi erant, ut supra notavimus, in hac rari ac parci, sed Capitis dolor in hac quam in illa specie imma-

immanior: Linguæ ægrorum, licet humidæ atque albæ, ut in altera ſpecie, craſsâ inſuper pelliculâ oblinebantur. Rariùs hæc per *Ptyaliſmum* ſibi fugam quærebat, quod in alia non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam diſceſſum meditaretur, erat propenſior, quàm vel prior iſta, vel alia quævis Febris ſpecies, quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquam familiare fuit (uti & Febri etiam illi, quæ Dyſenteriis ſupervenit) cùm jam ferè deſineret, materiam fœdam atque acrem è ſanguine in os atque gulam deponere, unde naſcebatur dictum ſymptoma, in iis præſertim, quos contumacior morbus diutius maceraverat, & regimen juſto calidius amplius infirmârat.

Eodem etiam morbo generabantur *Aphthæ* iſtæ, quæ *Dyſenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præſertim ſi præter regimen calidius evacuationes etiam per alvum medicamentis aſtringentibus priùs fuerint coërcitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomiâ & Catharſi exigeretur.

Hæc erant certiſſima hujusce Febris κριτήρια; reliqua ſymptomata variabant quotannis, & pro manifeſtis aeris qualitatibus certis quibusdam temporibus, & pro Dyſenteriæ in genere progreſſu, tum etiam vario ejusdem ſtatu. Sed ut hæc clariùs intelligantur, cùm hoc præſertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulò altiùs repetam. Notandum eſt itaque, quòd, licet aeris *qualitates manifeſtæ* non eam vim cuilibet *Conſtitutioni* imprimant, ut cauſæ ſint Epidemicorum, qui ad illam proprie referuntur Producti-

væ,

væ, (cùm à recondita atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti,) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici*, aut etiam excluduntur, prout illis favent qualitates manifestæ, vel adversantur; *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promoverint istæ, sive quadantenus retardarint. Unde etiam est, quòd, cùm varii *Epidemici* in eandem incidant *Constitutionem*, hic aut ille morbus particularis eâ potissimùm tempestate se exerat, ad quam sensibiles aeris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversæ subsequentis temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quæcunque demum illa sit, quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimùm sæviat, cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi Epidemico, à quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parcius infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim à prægressa æstate hominum corpora Febres, *Constitutioni Generali* propriæ quæ sunt, promptissimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus*, fasces resumit, istis omninò recedendum est.

Sicuti verò nominatæ *Febres* sensibili aeris Qualitati acceptum referre debent, quòd jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, à sua natura, quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali pendent, prorsus aliena, à manifestarum qualitatum, quæ in illum incidunt *mensem*, peculio

sumunt

ſumunt mutuo. Hinc eſt, quòd quibus annis dictæ Febres hoc menſe turmatim ingrediuntur, variis ſymptomatis novis ſtipantur, præter illa, quæ eis ſunt propria, quatenus ab ejusmodi *Conſtitutione* Generali procreantur; eædem tamen ipſæ maneant, licet apud vulgus ob *φαινομένων* diverſitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantùm ſeptimanas perſeverant ſymptomata hæc magis peculiaria, quibus elapſis propria ſolummodo ſymptomata, quæ eis accidunt, quatenus Febres ſunt *Stationariæ* talis *Conſtitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dyſentericis* menſis *Julii* 71, & 72, in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bili æruginoſa, cum magna in Diarrhœam propenſitate ſub morbi finem, continuò obſervabantur: In *poſteriore*, doloris ſenſus in partibus corporis muſculoſis, Artubus maximè, ad Rheumaticorum ferè dolores accedens. Faucium inſuper inflammatio, mitior tamen quàm in Angina laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre ſpecifica* coibant, & eadem planè medendi ratione utraque profligabantur; differebant autem reſpectu tantùm qualitatum ſenſibilium, quibus donabantur tempora illa, in quæ incidebant. Improviſa verò ſubitaneaque harum Febrium circa dicti menſis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium ſymptomatum facies (licet neque ſpecie diſtarent, neque methodo medendi, quam poſtulabant, à Febre illa,) quæ integrum percurrebat annum:) Hæc, inquam, plus ſatis evincunt, quàm ſit difficile certam

tam Febris ſpeciem omni tempore è Phænomenis elicere; licet eam ſatis rectè poſſit dignoſcere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria inſuper Febris ſymptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum ſpectant, ritè obſervaverit. Nec parùm facit ad inveſtigandam Febris ſpeciem conſideratio, ſive Methodi, ſive Medicamenti, à quibus eandem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas ſymptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias ſpectat, *varia* Conſtitutionis *tempora* eæ tantùm reſpiciunt, atque eo nomine vel ſunt intenſiora, vel remiſſiora, illa prout intenduntur, vel etiam remittuntur ſymptomata aliorum Epidemicorum, ad quos ipſa pertinent.

Sed ut ad rem revertamur. *Febris* hæc, quæ cum *Dyſenteriis*, ut ſuprà dictum, eſt ingreſſa, parem cum iis paſſum tenuit, niſi quòd ſe paululùm ſubduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; perſiſtebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hâc *Conſtitutione*.

Curatio. Pro hujusce *Febris Curatione*; cùm obſervaſſem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris Dyſentericorum* quamplurium eadem planè eſſe cum illis, quæ hujus anni *Febres ſolitarias* comitabantur, conſentaneum mihi videbatur ſanatos iri ægros meos, evacuationem illam quadantenus imitarer, quâ natura materiam illam corroſivam atque acrem, quæ & ipſius Dyſenteriæ, & ſupervenientis Febris cauſa *Continens* eſt, ſolet ablegare. Ac proinde eâdem ipsâ Methodo, tum

quoad

quoad Venæ-sectionem, tum repetitas Purgationes, Febrem hanc aggressus sum, quam in Dysenteriæ curatione suprà fusiùs deduximus; Nisi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantùm non hîc juvare, sed & obesse deprehenderim, (secus atque in *Dysenteriâ*) cùm ab his detineretur materia illa, quæ Catharsi eliminari debuerat. Pulticulâ Avenaceâ, Hordeaceâ, Panatellâ, & similibus sub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cerevisia tenuis parum tepefacta: Post celebratam verò semel iterumve Catharsin nulla suadebat necessitas pullorum carnibus, aut similibus Eupeptis ægro interdicere; cùm hæc perPurgationemMedicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, si alii viæ insisteretur. Tertia utplurimum Purgatio, interposito semper die, morbum absolvit; neque tamen perpetuum id fuit, sed aliæ insuper nonnunquam instituendæ erant. Si Febre jam pulsâ, fractiores adhuc essent ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardius convalesceret (quod *Hystericis* frequentissimè accidebat,) *Laudano* in parva dosi exhibito easdem restaurare, & spiritus transfugos ac dissipatos in desertas stationes revocare conabar; raro autem remedium illud repetebam, neque unquam præscripsi, nisi biduo triduove à postrema Catharsi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandosque spiritus faciebat, atque auræ liberior usus mox ut Febris recesserit

Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc primùm arripui; quod nempe, nascente fermè *Constitutione* hâc, dum irrequieto solicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad ju-

venculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam atque acerbissimo sincipitis dolore ferè enectam, aliisque symptomatis, quibus *Febrem Dysentericam* onerari jam diximus: Hæc cùm à me interrogaretur, & de modo, quo Febris primùm invadebat, & de ejusdem duratione, fassa est se à *Dysenteria*, quæ tum ubique ferè grassabatur, à quatuordecim retrò diebus fuisse liberatam; cui sive suâ sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsæ protinùs successit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectissimè occurrere posse conjectabam, si *Dysenteriæ* loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, quâ præclusâ Febris oborta est; ac proinde methodo suprà laudatâ eandem restitui; Atque huic quidem se promptissimè debebant hujus *Constitutionis* Febres. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobandam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, [cùm ab imperitissimarum mulicrcularum temeritate sanentur nonnulli,] sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suopte genio cedat, atque abitum affectet, quantum ejus fert natura. Sed hæc obiter.

Ineunte *Junio* 1672 Vir Nobilissimus, ac Prudentissimus Dominus Comes *Salùburiensis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non solutâ, accersiri me jussit, & Methodo propositâ sanitati redditus est, neque alia mihi ulla fuit opus, dum hæc staret Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulò provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus

bribus Phreneticorum more, ſed quaſi ſtupore, ad *Carum* proximè accedente, perculſi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui ſub morbi principio in ſudoribus quoquo modo extorquendis operam inauſpicatò collocârant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his ſublevandis par tunc temporis eſſem, licet nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hactenus notis in ſuppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Conſtitutionis* poſſunt ſufficere.

CAP. V.

Morbilli Anni 1670.

SUb initio *Januarii* $167\frac{0}{1}$ [ita ut ſolent præmaturè] *Morbilli* ſunt ingreſſi, atque indies magis invaleſcebant, donec inſtante *Verno Æquinoctio* ἀκμὴν adepti, exinde iiſdem gradibus imminuti tandem *Julio* ſequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego Hiſtoriam [cùm omnium, quos hactenus vidi, in ſuo genere perfectiſſimi illi mihi videantur,] certam atque exquiſitam, quatenus mihi tum obſervare licuit, literis conſignabo.

Ortum habet hic morbus, atque occaſum temporibus ſupra notatis. *Infantes* plerumque aggreditur, omneſque adeò ex illis, iiſdem mœniis concluſos. A rigore atque horrore, caloriſque & frigoris, quæ ſe mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragœdiam orditur; tandem effulgente *ſecundo* die in Febrem conſummatam deſinit, vehementi ægritudine, ſiti, inappetentia, linguâ albâ, [non verò ſiccâ] tusſiculâ, capitis atque ocu-

lorum gravedine, & ſomnolentiâ perpetuâ ſtipatam. Plerumque etiam è naribus atque oculis ſtillat humor; atque hujusmodi lacrymarum in oculos effuſio certiſſimum eſt ſignum morbillorum ingruentium. Cui & hoc addendum haud minùs certum, quòd etſi in facie, exanthematum ſpecie, hic affectus ut plurimùm ſe prodit, in pectore tamen non tam exanthemata, quàm maculæ latæ & rubræ ſuperficiem cutis non ſuperantes, conſpiciuntur; ſternutat æger tanquam à ſuſcepto frigore, intumeſcunt palpebræ (paulò ſc. ante eruptionem,) vomit, ſæpius tamen laborat *Diarrhœâ* cum Dejectionibus coloris ſubviridis, Dentientibus autem maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum ſolito ſunt moroſiores. Ingraveſcunt ut plurimùm ſymptomata ad *quartum* usque diem, quo tempore plerumque (licèt ad diem *quintum*, aliquando differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morſibus perſimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim coaleſcunt, & faciem maculis rubris majuſculis variæ figuræ, interſtinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibusdam papulis rubris haud longè abinvicem diſſitis, ſupra cutis ſuperficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu poteſt deprehendi, licet oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A facie, quam primò ſolam occupant, ſenſim ad pectus [illegible] tremque, crura deindè ac tibias ſe diffundunt hæ maculæ, licèt truncum atque artus rubore inficiant tantùm, nulla

nulla eminentia ſenſibili cutis æquabilitatem transgreſſæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur ſymptomata, atque *Variolarum*; Vomitum tamen poſt eruptionem nunquam obſervavi; Tuſſicula nihilominus, Febrisque intenduntur, cum ſpirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eosdem decumbente ſomnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, uti priùs adhuc perſeverantibus. Die *ſexto*, aut circiter, frons & facies aſpereſcunt, emorientibus puſtulis, ruptâque cuticulâ, & per id temporis maculæ per reliquum corpus & latiſſimæ ſunt, & maximè rubeſcunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore cernuntur; *nono* verò nullæ ſunt prorſus, facie atque artubus, quandoque & toto corpore quaſi farinâ conſperſis; particulis ſcilicet diſruptæ cuticulæ paulùm elevatis & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituriente in fruſtra diſtrahitur, & poſtea à toto corpore ſquamularum formâ decidit. Evaneſcunt itaque *Morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus[a ſpacio, quo perdurare ſolent Variolæ, deceptum] eosdem introverti affirmat, licèt revera illi curſum a natura deſtinatum abſolverint, & ſymptomata, quæ iisdem recedentibus ſuperveniunt ex eo nata autumat, quod juſto citius ſe intro *Morbilli* receperint. Obſervare enim eſt, Febrem atque ſpirandi difficultatem tunc temporis augeri, importuniùs urgere Tuſſiculam, ita ut nec interdiu, nec etiam noctu ferè ſomnus poſſit obrepere. Infantes præſertim ſub regimine calidiori, aut qui calidioribus uſi ſunt medicamentis ad promoven-

dam Morbillorum eruptionem, huic malo ſunt obnoxii, quod Morbillis jam faceſſentibus ſe oſtendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat, quàm aut Variolæ ipſæ, aut ſymptoma quodcunque ad eum ſpectans morbum; licet omni prorſus periculo vacent *Morbilli*, ſi modò peritè tractentur. His etiam non raró accidit *Diarrhœa*, quæ vel morbum ſtatim excipit, vel etiam ad plures ſeptimanas excurrit poſt morbi, omniumque ejus ſymptomatum fugam; haud ſine magno ægri diſcrimine, in quo abhinc ortâ ſpirituum profuſione continuâ, verſatur. Aliquando etiam poſt regimen intensè calidum Exanthemata liveſcunt primò, mox nigreſcunt; id verò *Adultis* tantùm contingit, de quibus conclamatum eſt, ubi primùm nigredo iſta conſpicitur, niſi Phlebotomiâ & temperatioris regiminis refrigerio iis actutum ſubveniatur.

Curatio *Morbillis* ut naturâ, ita & medendi, quam ſibi poſcit hic morbus, ratione, cum *Variolis* ſatis convenit: Medicamenta & regimen calidiora periculi pleniſſima ſunt, utut frequenter in uſum revocentur ab ignaris ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul ſubmoveatur. Feliciter præ aliis mihi ceſſit methodus illa, quâ æger ad dies binos ſolùm ternosve ab eruptione lecto adſtringebatur, quo ſanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facilè ſeparabiles, à quibus offendebatur, per cutis ſpiracula difflaret, nec lodicibus, nec igne, præter modum, quem ſanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuscunque arcebam, juſcula avenacea, hordeacea, & ſimilia, nonnunquam & pomum coctum concedebam; Po-

tus

tus vel erat Cerevisia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tussim, quæ huic morbo ferè assidua est, decocto aliquo Pectorali subinde hausto delinitam volui; uti etiam eclegmate aliquo eundem scopum attingente. At præ reliquis *Diacodium* omni nocte ab ipso morbi insultu per totum ejus decursum exhibendum curavi. E. gr. ℞. *Decoct. pectoral.* ℔ j ß. *syr. violac. & capill. Veneris an.* ℥ j ß. *mis. f. Apozema. Capiat* ℥ iij. *vel* iiij. *ter vel quater in die.* ℞. *ol. amygdal. dulc.* ℥ ij. *syr. violac. & capill. Ven. an.* ℥ j. *sacchari cand. albi q. s. mis. f. eclegma, de quo sæpius lambat, præcipuè quando tussis urget.* ℞. *aq. cemsor. nigr.* ℥ iij. *syr. de meconio* ℥ j. *mis. f. haustus, sumendus sing. noctibus,* Si verò infans fuerat æger, minuenda erat tam Pectoralium quàm Narcotici dosis, pro ratione sc. ætatis.

Rarissimè perit, qui hoc utitur regimine; nec præter necessaria atque inevitabilia morbi symptomata novis insuper malis atteritur: Tussis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil est periculi, nisi morbo jam prætergresso; cumque adhuc per septimanam unam aut alteram persistat, auræ liberioris usu, ac remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimo sponte sua & paulatim decrescit & tandem fatiscit.

Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis justo Calidiorum usu, post eorum discessum [quod valde est familiare] Febre vehementi atque *Dyspnœa* aliisque Accidentibus, qualia *Peripneumonicos* solent affligere, in vitæ discrimen adducatur, felicissimo semper eventu *vel* tenerrimorum infantum venas in brachio secui, eductâ ea san-

guinis quantitate, quam ætas viresque indicarent. Quandoque ètiam, urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud ſum veritus. Profectò haud paucos Infantes hoc ſtatim ſymptomate enecandos, benedicente ſummo Numine, miſſo ſanguine eripui. Infantibus autem accidit illud poſt *Morbillorum* receſſum, quibus ita eſt exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* miniſtros jure habeatur, plures jugulans quàm vel ipſæ Variolæ; nec dum mihi viſus eſt, qui certa alia methodo eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ-ſectione pariter ſanatur; cùm enim halitibus inflammati ſanguinis in inteſtina ruentibus ortum ſuum debeat [quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumoniá*, aliisque, qui ab *inflammatione* creantur, morbis uſu venit) à quibus illa ad excretionem ſtimulantur, ſola Venæ-ſectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres iſti humores, tum etiam ſanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque eſt cur quis miretur me in teneris infantibus Venæ-ſectionem inſtituendam ſuadere, cùm ſanguis, quantum ego hactenùs potuerim obſervare, haud minùs tutò ex eorum venis quàm ex adultorum extrahatur. Et profecto ita eſt illa neceſſaria, ut nec ſymptomati memorato, nec aliis quibusdam, quæ infantibus accidere ſolent, omiſſa Phlebotomia certò mederi valeamus. Exempli gratia, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulſionibus*, quæ *nono decimoque* menſe ſuperveniunt, [cum Gingivarum intumeſcentia doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde

etiam

etiam Paroxyſmi iſti naſcuntur) ſine Venæ-ſectione opem feremus? Quæ ſola in dicto Affectu *ſpecificis* quibuscunque *vel* decantatiſſimis, quæ hactenus innotuere, longè eſt anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, & dum occulta aliqua proprietate morbo adverſari creduntur, manifeſto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræſentiarum ingens illud ſolatium, quod adfert Venæ-ſectio Infantum *Pertuſſi*, [quam Noſtrates vocant *Hooping Cough.*] in qua Remedia quælibet Pectori dicata longo poſt ſe linquit intervallo.

Quod de horum ſymptomatum *Morbillis* decedentibus ſupervenientium curatione jam diximus, nonnunquam etiam eisdem florentibus poteſt competere, ſi nimirum artificiali, ſi fas eſt dicere, atque adſcititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670 famulam Dominæ *Annæ Barington* hoc morbo laborantem, unà cum *Febre*, *Dyſpnœa*, *Maculisque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliisque ſymptomatis quamplurimis periculoſiſſimis, Medicus inviſebam; cùm regimini & Medicamentis, quæ ſatis multa uſurpaverat, calidioribus iſta omnia tribuerem, ſanguinem è brachio extrahendum curavi, & Ptiſanam Pectoralem atque Refrigerantem ſæpe aſſumendam præſcripſi, quorum ope, & regiminis ſimul temperatioris, & maculæ, atque alia omnia ſymptomata pedetentim evaneſcebant.

Hicce Morbus, menſe *Januario*, ut dictum eſt, natus, ad *Æquinoctium* usque *Vernum* creſcebat indies; à quo tempore imminuta paulatim vi, ſequenti

quenti *Julio* planè desiit; nec est reversus per omnes annos, quibus hæc *Constitutio* dominabatur, nisi quod insequenti Vere, nonnullibi, licet rariùs, se ostenderet. De *Morbillis* hæc dicta sunto.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ Annorum 1670, 71, 72.

MOrbilli prædicti, [quod jam supra innuimus,] *Variolarum* speciem ab illa, quam propagaverat *Constitutio* præcedens, diversam introducebant, eodem fere cum illis tempore ingredientem, initio scil. *Januarii* 16$\frac{69}{70}$; quæ licet non usque adeo Epidemica atque ipsi Morbilli, eosdem tamen comitabatur per omne illud tempus quo dominabantur, atque iis etiam fatiscentibus, per residuos hujus Constitutionis annos perseverabat. *Dysenteriis* nihilominus primas concedebat, sub auspiciis *Autumni* iisdem faventis atque amicissimi, grassantibus; *Hyeme* verò, *Dysenteriis* aliena tempestate pressis, denuo recrudescebat hæc de qua agimus species. Atque hunc servabant ordinem per singulos hujus *Constitutionis* annos nisi quòd postremo, quo illa vigebat, *Autumno* Anno scil. 72, [languescente jam ista *Constitutione*, & Dysenterias jam exolescentes segnius promovente] *Variolæ* præter solitum hoc quoque tempore grassabantur, atque ita pares *Dysenteriis* concurrebant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licet quantum ego conjectando valui, prævalere *Dysenteria* adhuc videretur. Quin & hæ

hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorumlibet, primo ſtatim inſultu atrociores erant, atque indies increbreſcebant, donec ad ſtatum perveniſſent, quem ſemel transgreſſæ, tum quoad ſymptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, ſenſim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus: haud parum præter opinionem mihi primum comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem iſtud quam-plurimis Phænomenis inſignioribus ab eo differre, quod produxerat *Conſtitutio* præcedens, & in quibus obſervandis me operam ſatis ſedulam olim collocaſſe rebar. Hæc tantùm *earum* Phænomena ab alterius generis Phænomenis diſſidentia, impræſentiarum tractabo, prætermiſſis iis, quæ cum Variolis ita prolixè ſupra deſcriptis habebant communia.

Diſcretum Variolarum genus *his* tantum à genere *Diſcreto communi* alterius *Conſtitutionis*, diſterminabatur: Primò, quod cùm in iis, quoties erant *interſtinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non ſoleret, hîc in *tertium* plerumque incidebat; quod *Confluentibus* ſolenne quidem eſt. Deinde non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc aſſurgebant puſtulæ atque in alio genere; magis autem exaſperabantur in minori mole, & ſub diebus ultimis, ubi jam maturuerant, *nigræ* frequentius viſebantur. Illud etiam addam, quod nonnunquam, licèt rarius, ægrum etiam pauciſſimis notatum puſtulis, *Ptyaliſmus*, haud ſecus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Diſtinctas* hujus *Conſtitutionis* Variolas ad *Confluentium*

natu-

naturam propius accedere, atque *Inflammationis* magis intensæ esse participes, quam quæ in *Distincto* Genere usu venire solet.

Confluentes verò ab aliis, quas per alios annos ego observaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recensebo, discrepbaant. Nunc *secundo*, nunc *tertio* die se primùm monstrabant, specie tumoris subrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Erysipelate* quidem densioris, nullo ferè visibili pustularum discrimine; reliquum corpus congeries quædam [ceu panni latiores] ex infinitis propemodum pustulis rubris efferatis in unam conflatæ variegabant, inter quas sparsæ, in femoribus præcipuè, vesiculæ quædam satis conspicuæ, ambustorum adinstar, sero limpidiore distentæ eminebant; quod quidem disrupta subinde pellicula copiosè effluebat, subjecta carne nigredine & Sphacelo quasi affecta. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum symptoma, idque primo tantum mense, quo hæc species regnabat: Quo tempore inter alios ita male multatos, ineunte *Januario* $16\frac{69}{70}$ accersiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepsa in Parochia S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans vesiculas habuit in femoribus Juglandem nucem exæquantes, sero limpidiore repletas; quibus disruptis substrata caro quasi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu post æger tatis concessit; quæ & eorum omnium sors fuit, quos hoc tam funesto symptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba resplendens, tumori subrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta est. Pellicula

hæc alba brevi post materiam quandam crustosam splendescentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fusco, (qui duo in aliis Variolarum speciebus reperiuntur,) sed rubro saturato, concretum sanguinem imitante, qui maturescente pustula ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmula, tingeretur: Cumque in alia Variolarum *Confluentium* specie dies *undecimus* in maximum vitæ discrimen ægros adduceret, & plerisque emorientium supremus esset; in hac specie æger, nisi regimine immoderatè calido oppressus mortis refrigerium maturius præoccupasset, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum septimum* expectabat, quo demum elapso salva res erat. Notandum est tamen, quod qui lethalibus istis vesiculis ac mortificatione, quæ nonnullis primo mense, quo hæc species invadebat, accidisse memoravimus, Libitinæ destinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & symptomata alia omnia, quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant, quam in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifesta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores: Pustulæ & efferatiores, & mole longè minores; ita ut non facilè, ubi primum apparebant, ab *Erysipelate* quis eas discreverit, vel etiam à *Morbillis*, nisi quod hi ex die Eruptionis, & aliis signis in historia morbillorum supra recensitis, certò innotescant. Pustulis decidentibus furfures diutiùs hærebant, fœdioraque stigmata inurebant cuti.

Operæ

Operæ pretium est & illud adjungere, quòd durante hâc anni *Constitutione*, quâ tàm Epidemicè sæviebant Dysenteriæ, *Variolæ* regimine justo calidiori provocatæ per Dysenteriam nonnunquam viam sibi facerent, quod ne semel accidisse hactenus quidem animadverteram.

Observare autem convenit, *Variolas* hasce non ita diris symptomatis per omnia sua tempora fuisse stipatas; postquam enim binos exegerant annos, tertio, sc. 1672, mitescere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* similem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* maturescentibus est propius; ita ut postremo hujus *Constitutionis* anno, benignæ plane essent & boni moris, habita generis ratione. Quo non obstante satis liquebat, illas ad aliam prorsus Classem relegandas esse, ex pustularum nimirum exiguitate tam eximia ad salivationem dispositione, atque aliis.

Curatio. Quamlibet ob causarum Differentiæ cujuslibet specificæ qua immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Constitutio*, contradistinguuntur; mihi tamen liquido constabat ex singulis Phænomenis *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniorem fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis sisteretur effrænata sanguinis Ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (post *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo sc. ægro usum liberaliorem li-

quoris

quoris alicujus, qui non eum excalefaceret, sed potius fervidissimum illum æstum [quo hic morbus, pustulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miseros præ cæteris quibusque morbis fatigat atque exurit] illico commitigaret. *Decoctum Album* dictum, ex *pane sc. & C. C. C.* exigua quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hîc juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus & Lactis una simul coctis, & ægri palato & votis magis ut plurimum, refrigerando respondit; nec eo tantum profecit ingesti liquoris copia, quo insignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, restingveret, sed quatenus Ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri si æger nimio æstuaret calore Præter hæc omnia, sæpenumero ita bene cessisse liquores hosce affatim haustos observavi, ut eorum usu *Variolæ*, quæ cum pessimis *Confluentiæ* signis exibant, progrediente morbo *Distinctæ* sint factæ; pustulæ quæ maturescentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuissent, flavissimæ comparerent; pro efferatis insuper atque minutulis, *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Mensium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum usum quicquam prohibet; imo vero & suadet, si nempe tempore non solito isti fluant. Etenim non jam alia de causa periclitantur fœminæ, nisi quod sanguis ab immodico morbi calore plus justo attenuatus, qua data porta ruat, naturæ ductus sequens; præsertim ubi noxia

Cura-

Curatricum temeritas, regimine calidiori, & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ, &c.* adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem ſanguinem potenter diluit contemperatque, licet non immediatè, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet, tum puſtulis, tum faciei manuumque tumori in ſtatu conſervandis neceſſariò conferet; cùm ex adverſo Remedia calidiora, licet ad hunc ſcopum rectius videantur collimare, cum tamen jugem hunc ſanguinis fluxum promoveant, longiſſimè aberrent. Quinimò nec dubium mihi eſt quamplurimas mulieres hoc errore periiſſe, dum ſc. Aſſiſtentes, ne puſtulæ ob ſanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niterentur, quo facto miſellas certiùs peſſundederunt; quantumlibet *adſtringentia* varia Cardiacis admiſcentes, Hæmorrhagiam ſiſtere, atque puſtularum unà tumorisque debitam elevationem tueri ſategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm ſtirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus ſanguis exagitari poterat, cùm tamen temperamento eſſet admodum ſanguineo, viridi juventâ vegetaque, fervida etiam anni tempeſtas accederet, derepente, tertio ſcilicet die ab eruptione, ita largo *Menſium profluvio*, tempore illis non debito, correpta eſt, ut aſtantes mulieres eam jam abortiviſſe ſuſpicarentur. Licèt hoc ſymptoma ad dies multos importunè urgeret, non tamen idcirco exiſtimavi

Lactis

Lactis & Aquæ usum à me præscriptorum, intermitti deberi: quid quod magis jam necessarium illum esse, & liberalius adhuc indulgendum censuerim? quod etiam per omnem morbi decursum factitavimus, præsertim cum appeteret *Febris Maturationis*. Quo quidem tempore Medicus Doctissimus, Candidissimusque, Dominus *D. Millington*, ejusdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amicissimus, ad sociam operam invitabatur; qui cùm omnia satis bene respondere pro hujus morbi genio animadverteret, mihi lubens assensit, ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipsa sibi gratissimos, & tàm ad salivam facere, quàm ad refrigerium & refectionem sæpè affirmabat. Cùm verò jam indurari facies cœperit, & crustâ obduci, ab halitibus putridis à materia purulenta, quæ in hoc pessimo *Variolarum* genere malè olebat, intromittendis ægræ nostræ metuentes, vini Canarini semicocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce, nisi quod haustulum etiam *Paregoricum* horâ somni quotidiè imperavimus, convaluit; neque delirio, neque alio quovis symptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, grave aliquod periculũ minitante. Facies manusque satis intumescebant; pustulæ, quantum tulit morbi species, satis magnæ erant; Salivatio copiosa & facilis ad metas usque; postremò, quantumlibet pustulæ, quæ faciem obsidebant, cùm maturescerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescebant.

R Qui-

Quibuscunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum* species, huic *Constitutioni* peculiaris, alias aliarum *Constitutionum* species superaverit, cùm tamen *Discretæ* essent Pustulæ, vel saltem *paucæ*, docuit experientia, non opus esse tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerenda; satis autem fuit, ut æger pro sitis modo atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo cocto subinde vesceretur; & si ex Ephebis excesserat, *Paregoricum ex Syrupo de meconio*, cùm vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quòd ægros lecto addicerem) ubi pustulæ *raræ* comparebant. Atque hâc solâ Methodo Charissimus mihi filius, *William Sydenham*, distincto hujuscemodi Variolarum genere laborans mense *Decembri* 1670, favente Numine restitutus est.

De Variolis hujus *Constitutionis* nihil superaddam, cùm jam aliam speciem fusiùs tractaverim, à quibus hæ in eo tantùm discrepant, quod naturæ sc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde sequitur, diligentiorem adhuc operam fuisse navandam, ut restingueretur intensior iste calor, qui tam iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

CAPUT VII.

Colicæ Biliosæ An. 1670, 71, 72.

PEr omnes hujus *Constitutionis* annos, cùm sanguis ad humores cholericos fervidósque in visce-

viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licèt *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cùm tamen ab eâdem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique, qui tum grassabantur, vel eo nomine hîc mihi veniet tractandus, præcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi) *Dysenteriam*, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi verò *Dysenteriam* diutinam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantùm affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso præditos, æstate præsertim adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injectâ fasciâ constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysm⁹, quem æger præsentiens, vultu miserabili atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & aversatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu; neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eò obstinatiùs in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior,

& major alvi Adstrictio; donec tandem ab ineluctabili horum symptomatum vi *totalis Peristaltici intestinorum motûs inversio* (nisi maturiùs quis tulerit suppetias) atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in *Emetica* statim transeunt: Enemata etiam injecta, unà cum alvi fecibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, sincera si fuerit atque *ἀμιγὴς*, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Cùm singula hujus Affectûs Phænomena, eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, è massa sanguinea in intestina excusso, nasci apertè doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur dictus humor, tàm *Antecedens* in venis, quàm *Continens* in visceribus conclusus; altera verò ab hac, ut Anodynorum usu & compescatur humorum eò tendentium impetus, & mitigetur immitissimus dolor.

Curatio Sanguinem itaq; è brachii venis paulò liberaliùs educi (si nempe id fuerit hactenus intentatum) & post horas 3 vel 4 Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quòd si malum hoc sive Fructibus Horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuicunque δυσπέπτῳ originem suam debeat, unde scil. succi pravi corruptique primùm in sanguinem transmittebantur, atque

ex

ex eodem postliminio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus ventriculus ante omnia eluendus est Lacte Cerevisiato affatim hausto, & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die primum vena secanda, & in cæteris eo, quem jam docuimus, ordine procedendum.

At verò cùm & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, Catharticorum operationi obsistant, intendendæ sunt eorundem vîres, neque Leo subere excipiendus; frustra enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facilè solubili, quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarind. fol. Senn. & Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna*, *& Syr. Rosaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minùs exagitet & commoveat: Cum tamen sive ob ægri aversationem medicamenti formæ liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessariò in subsidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris semper placuere, utpote certissimo pede quam cœperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum in aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*, eo temporis spatio interjecto, ut *Cathárticum*

cum à Narcotico tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat; eas autem in ventriculo moras trahat; quæ ad virtútem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licèt *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinatur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti ægriùs respondeat, atque non nisi operosiùs solvatur.

Cùm autem hîc, uti in aliis plerisque morbis, in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat [saltem finitâ jam operatione, quâ quidem vigente mitiùs nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primùm expiravit *Cathartici* ἐνέργεια; Quale quidem mane etiam & serò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certius dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata.

Peractâ *Catharsi* humorum ὀργασμὸν compescere [quod jam solum restat agendum] *Anodyno* mane & vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius aliquando est repetendum; nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse nisi Dosi largiori & reiteratâ; quæ enim alteri malo debellando par esset, ab hoc vincitur, violentiâ doloris remedii vires frangente. Tutissimè autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut com-

pertum

pertum mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi summe viget dolor, *Paregoricum* mane & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est suprà descriptum, cujus *guttæ* xvi in Aqua Cardiaca stillatitiâ solvuntur; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hæc methodus, quâ primùm Humor peccans Venæ-sectione & Purgatione evacuatur, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissime cessit præ aliis, quæ mihi hactenus innotuêre omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta, ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hic autem imprimis animadverti volo, quod licet tam Phlebotomiam quàm Catharsin huic sedandi Methodo necessario esse præmittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, ea utrâque omissâ à *Paregoricis* ordienda telà est. Exempli gratiâ, ubi ob prægressam ægritudinem aliquam Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ* adventum institutæ fuerint; [non rarò enim ob viscerum debilitatem, maxime si accedat major caloris gradus à vino, vel spirituoso liquore alio immodice hausto, qui nuper ab alio convaluêre morbo in hunc præcipitantur] hoc, inquam, in casu non modò non necessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quod in hoc

 Affectu

Affectu æger ut plurimum, priùs quàm consulatur Medicus, repetito *Enematum* usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè sola in usum videantur revocanda.

Mense *Augusto* 1671, Nobilissimus Dominus Baro *Annesly Colicâ Biliosâ* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus ad Castellum de *Belvoir* accersiri me jussit; nullum non Enematum genus, atque alia insuper remedia à Medicis Doctissimis experientissimisque eo locorum degentibus præscripta jam tentaverat. Ego nullis usus ambagibus, repetitum Narcoticorum usum ad normam jam traditam svasi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem sanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex sua natura reciduus sit, omnis ei revertendi ansa *Anodyno* bis quotidiè ad aliquot dies exhibito præscindenda est. Quòd si, quoties intermittitur Narcoticum, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hactenus excogitari potuit, quód ad persanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuêre; Anodyno interim mane & serò indesinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & sanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quasi depuratur; ipsaque demum intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac resocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio

in

in partes adſcito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus ſemel penitus expuliſſe. Neque verò illud tentandum eſt, niſi poſt evacuationes debitas ſufficienter celebratas, neque ab eo niſi poſt dies aliquam multos deſiſtendum.

Pauper quidam mihi vicinus, qui & adhuc eſt ſuperſtes, *Colicâ Biliosâ* vehementiſſimâ per hos annos laboravit, quam *Catharticis*, *Clyſteribus*, *Globulisque plumbeis* devoratis expugnare diu, ſed fruſtra erat conatus: Hîc *Ego* ad frequentem Narcoticorum uſum confugi, neque pœnitendâ operâ; quamdiu enim iſta repeterentur, ſatis rectè habuit; ſed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim, ut primùm erat exhauſta Narcoticorum vis,) Ego hominis miſertus, & gravi morbo, & re anguſtâ afflictiſſimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viſcera eas vires recepere, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam eſſent, & ſine Anodynorum præſidio omnino convaleſceret.

Et ut, quod res eſt, loquar, non in hoc tantùm caſu, ſed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu uſurpatum memini, modò quis in illo improbius perſeveraret. Si enim nobiſcum reputemus ventrem inferiorem, in quo diſponuntur organa ſecretoria, hoc maxumè exercitio vibrari, eaque ſuccuſſationibus aliquot mille uno in die exagitari ſolere, facile credemus, eadem ſuccum quemlibet

recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere, & [quod majoris adhuc est momenti] validiori istâ caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando recte defungantur.

Diætam, si junior fuerit æger & calidioris temperamenti, refrigerantem atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, &c. & tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo, quàm cerevisiam tenuem mitemque, vel lac cum Aquâ coctum; neque ulteriùs quicquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandam sanitatem necessaria, pleniorem victum & generosiorem postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimo observatione constat, quod ubi hic morbus minùs perite tractatus diutissime fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque æger extremâ jam macie atque debilitate tantùm non esset confectus, in hoc, inquam, casu liberalior sive *Aquæ Epidemicæ*, sive *Mirabilis*, sive alius demum cujuscunque, quâ sanus maxime delectabatur, usus, hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimæ istæ caloris nativi spirituumque reliquiæ excitabantur, & fermentum præternaturale visceribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans, à liquoribus magis spirituosis extinguebatur.

Porro ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc

adhuc aliquandiu est observanda. Cùm enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque insuper sedem sibi delegerit præcipua Coctionis instrumenta [*viscera* intelligo jam ab eodem infirmata] vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viscerum Affectibus, cibi δύσπεπτοι, cane pejus & angue sunt vitandi; & qui conceduntur εὔπεπτοι, eâ tantum quantitate sumendi, quæ ad vitam sustinendam possit sufficere.

Colica Hysterica.

Fœminarum nonnullas vexat *Affectûs Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate: quàm situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres, cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere; aut [quod sæpenumero fieri solet] quæ à partu difficili ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires & naturam maternas nimis exhausit, vix evasêre. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quam in Passione Colicâ Iliacâve primùm obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit [quod sæpe observavi] major animi dejectio desperatioque, quam in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve facessit dolor, qui

post

post paucas septimanas revertitur, nihilò leniùs sæviens quàm antequam solveretur Paroxysmus. *Icterum* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab ira sive a dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ,) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè nimis suscepto dicendum est; cùm ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico, cùm sive istiusmodi sint, sive *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur φαινόμενα. Hi vapores, sive Convulsiones hæ, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasere, parti accommoda; ac proinde licèt unum atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen, quibus miseri cruciantur, affabre simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cùm partes *Colo* adjacentes insederit, *Colicam Biliosam* ad amussim imitatur. Neque minus id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. gr. nonnunquam *Renum* alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persæpe delatus, *calculum* simulat, & cum ab Enematis aliisque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exasperatur uno eodemque tenore diutissimè affligit, subinde etiam [præter morem suum, cùm per se omni vacet

peri,

periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesica calculum* omnino referebant: Non ita diu est, à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ dolore in vesicæ regione admodum violento & urinæ suppressione derepente correptæ consulerem: Cùm ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis cresceret morbus; at horum loco, atque Emollientium, v. gr. *Syr. de Althæâ, &c.* quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod symptoma illud subitò compescuit. Neque sanè *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibns penitùs eximitur, sive interna ea fuerit, sive externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque ubi discesserit, teneritudinem quandam, quæ tangi recuset, relinquit; perinde ac si carnes multo verbere fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad *Colica Hysterica* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosa* falso haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*; quæ *morbum* sublatâ causa tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ-sectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertissimè indicantur, hîc locum non habent nisi in casu infrà dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, & inva-

invalescere symptomata alia omnia, & tumultu, quem illa cient, adjuta; atque adeò plus semel animadverti, *Enematum*, vel lenissimorum, repetitionem continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiæ ratio etiam astipulabitur, quæ morbum hunc à spirituum potius ἀταξίᾳ atque inordinato motu, quam humorum vitio aliquo produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: Hujusmodi sunt, magnæ atque indebitæ sanguinis profusiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa suadent proscribenda, à quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco *Anodyna* esse usurpanda, licèt *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior enim est atque minutior colorum speculatio, quàm ut evacuationibus, quas ipso facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito, morbum hunc (qui licèt acerbissimum dolorem, nullum tamen vitæ discrimen apportat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sæpenumerò evadere. Adde, quod si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam æquè viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò usque obsistat, ut, quamlibet sæpissimè repetatur, orgasmum tamen cohibere nequeat,

queat, nisi secta prius ægræ vena aut alvo subducta; quod in fœminis temperamenti magis sanguinei atque viraginibus mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel Phlebotomia, vel Catharsi, fortè etiam utraque, *Anodyno* via aperienda est. Celebrata enim harum utravis, *Narcoticum*, quod priùs summâ licet dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi, effectum obtinebit, cui destinabatur. Raro autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt hæc remedia. Quibus præmissis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* eâ methodo, quam in *Colica Biliosa* proposuimus, exhibendis progrediendum est, quæ crebriùs parciusve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præsens atque instans vehementissimi doloris *symptoma* tantùm respicit; cùm non hîc loci illam, qua morbi *causæ* occurritur, tractandam in me receperim.

Cùm verò hic morbus tam in Hypochondriacis, quàm Hystericis (nam utrobique, ut alio loco dicetur, par est ratio) sæpissimè in *Ictero* desinere soleat, atque iisdem passibus quibus hic ingreditur, iste se proripiat; observandum occurrit, quòd in hac Icteri specie curanda Cathartica omnia, vel omnino omittenda, vel si adhibenda fuerit, *Rhabarbaro* solùm, vel leni quovis Medicamento utendum. Etenim metuendum, ne à Catharsi novi tumultus cieantur, ac proinde Symptomata omnia postliminio recurrant. In hoc itaque casu nihil omnino agendum, cùm Icterus huic occasioni originem debens, sensim sponte sua facessat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat: Sin autem

autem Icterus longas moras nectat, atque non nisi ægre discedere videatur, ad Remedia confugiendum. Hoc uti soleo, ℞. *Rad. Rub. Tinctor. & Curcumæ an.* ℥ j. *Chelidon. maj. cum toto, & summitat. Centaur. min. an. M. 1. coq. in æqualibus partibus vini Rhenani & aquæ font. ad* ℔ ij. *Colaturæ dissolve syrup. de quinque Radicibus* ℥ ij. *M. s. f. Apozema, capiat* ℔ *ß.* calidè mane & serò usque dum convaluerit. At ubi Icterus per se invadit, Colicâ neutiquam prægressa, omnino oportet, ut præter alterantia jam dicta, etiam *Cholagoga, i. e.* quæ per alvum bilem subducunt, ægro exhibeantur, nempe semel vel bis antequam aggrediatur usum præscripti Apozematis, & postea semel singulis septimanis durante ejusdem usu. Ut ℞. *Electuar. è succo rosar.* ʒ ij. *Rhabarb. subtiliss. pulv.* ʒ *ß. Cremor. tartari* ℈ j. *cum s. q. syr. Cichor. cum Rheo f. Bolus. Sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani haustulum.* At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad *Aquas ferreas*, quales sunt istæ *Tungribenses*, adeundum, quæ ex ipso fonte bibendæ sunt singulis matutinis, dum convaluerit. Atque hæc de morbis hujus *Constitutionis.*

SECTIO

SECTIO QUINTA.

CAP. I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1673. atque integrorum 1674, 1675.

CIrca initium mensis *Julii* 1673 alia quædam *Febris* species est ingressa, 1673. *Constitutione* verò necdum ita ad eam unicè dispositâ, ut penitus excluderentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* species, quæ Anno 1670. primum cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora essent symptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè passu procederent, neuter verò multùm grassaretur: *Priori* Constitutione nondum ita prorsus evanescente, ut nullos proferret morbos veteris prosapiæ, (*Dysenteriæ* enim perpaucæ adhuc reperiebantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ, ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes.

Et per Autumnum hunc & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantùm non extinguebantur *Dysenteriæ*. *Novembri* autem tum currente, post acerrimum Gelu ad dies aliquot perdurans, succedente insperato tempestate calidiori, quàm ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculæ Dysenteriæ & paulò ante, & circiter Festum *Nativitatis Domini* hìc illìc spargebantur: Hæ autem

extremum morientis Lucernæ conatum referebant, mox enim morbus hicce (ista saltem ejus species) omnino intercidit.

1674. Præmaturè admodum sequente Anno mense sc. *Januario*, invadebant *Morbilli*, haud minùs Epidemici atque erāt isti, qui eodem fermè tempore Anni 1670 fuerant ingressi. Etenim in nullam non ferè familiam se insinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita ad amussim servabant, atque isti, qui prædicto anno infestabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantiâ plura dicam, ubi de illis agam particularius. Hi magis indies magis magisq; grassabantur ad *Æquinoctium* usque *Vernale*, à quo tempore iisdem gradibus decrescebant, donec paulò post elapsum *Solstitium Æstivum* tandem evanescerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem descriptas introducebant, hi pariter haud minùs Epidemici, qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* speciem introduxêre isti persimilem. Cùm enim (quod priùs est notatum,) *Variolæ* præcedentis *Constitutionis* post priores annos duos pustulas emitterent minus ac minus nigricantes, majores insuper sensim & majores, donec sub finem anni 1673, pro speciei ratione, mites essent & benignæ, jam receptâ pristinâ feritate, & pessimis symptomatis stipatæ revertebantur. Invaluit hæc Variolarum species Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrens, quæ, cùm solitis calidior multò esset, morbo favebat; appetente verò tempestate frigidio-

gidiore imminuta eſt, Febri jam graſſanti mox locum cedens.

Febris hæc, quæ per annum perſeverarat omnem, initio *Julii* 75. longè lateque depopulata eſt; ſed *Autumno* jam appropinquante in viſcera cœpit converti, nunc *Dyſenteriæ* ſymptomatis, nunc *Diarrhœæ* ſe prodens, licèt quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, ſed caput magis tentabat, ſtupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, ſub *Æquinoctium Autumnale* penitus diſparebant, vix unum alterumve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos anni prædominio potiebatur. Obſervandum eſt nihilominus, quòd cùm proclivior eſſet Febris hæc materiam morbificam in viſcera deponere, quæ Dyſenteriam quandoque, ſæpius autem Diarrhœam excitabat, ex hac occaſione Ventris Tormina eam edidiſſe ſtragem vulgò putabantur, quæ Febri huic revera fuerat imputanda; licet nemo, qui ægrotos hoc Autumno tractaverit, neſcius ſit, quantum invaluerit hæc Febris; ut nec etiam, *Dyſenteriam* dictam & *Diarrhœam* pro *ſymptomatis* magis quàm *morbis* Eſſentialibus ac *Primariis* haberi debuiſſe.

1675.

Hunc Febris iſta curſum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viſcera, ubique ſæviens ſub perſona ſymptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque *Octobris*: Quo tempore quæ eo usque tepida atque adinſtar æſtatis placida fuerat tempeſtas, derepente in frigidam humidamque eſt mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tuſſes* incre-

crebuêre magis quàm alio ullo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tussibus hisce supervenire solebat *Febris* hujus Constitutionis *Stationaria*, quæ ansa hinc arreptâ & magis grassabatur, & quædam etiam symptomata variabat. Cùm enim paulò ante, insultus, ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & Pleuram præ cæteris detorquebatur, unde symptomata nascebantur *Peripneumonica* & *Pleuritica*: licèt eadem omnino Febris esset, quæ *Julio* 1673. ingressa sine quavis symptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* isti accederent.

Hi *Catarrhi* & *Tusses* usque ad exitum *Novembris* perseverabant, quo elapso derepente minuebantur. Febris autem eadem planè mansit, atque erat, antequam Catarrhi se ostenderent; licèt nec ita prorsus Epidemica, neque iisdem symptomatis stipata, cùm horum utrumque per Accidens à Catarrhis penderet. Quinetiam recedentibus Catarrhis *Variolæ* hinc inde spargi cœperunt, ejusdem planè generis cum *Variolis* anni præcedentis; sed cùm jam secundum fermè annum explevissent, non ita atrocia erant symptomata, ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc stabit hæc *Constitutio*, dicere non habeo; id certò scio, illam perquam *Anomalam* atque irregularem hactenus fuisse, atque morbos omnes per eam natos ejusdem omninò indolis.

De hujus *Constitutionis* Epidemicis, eo quo se invicem ordine excipiebant, jam agam.

CAP.

CAP. II.

Febris Continua Annorum 1673, 74, 75.

HÆc, perinde atque alii Epidemici, mox ab ingressu socia habebat symptomata, quæ indicia haud obscura dabant, majorem & spirituosam magis tunc esse inflammationem, quam ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti & *Vere* insequente, symptomata Pleuritica Febri superveniebant, & sanguis è venis extractus (saltem pro primâ & secunda vice) *Pleuriticorum* referebat sanguinem; at morbo jam provectiori cessabant ea signa Inflammationis intensioris.

Præter symptomata Febribus *universis* communia, *hanc* Febrem ista sequebantur: Ut plurimum afficiebatur æger dolore Capitis & Dorsi satis atroci, stupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tensivo, imò & totius corporis, at mitiori aliquanto quàm Rheumatismo laborantes. Primis diebus calor & frigus sibi invicem succedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger insudatiunculas erat propensior. Lingua, ubi Febris suo genio erat permissa, nec sicca, nec a colore naturali multum recedens, nisi quod magis alberet, neque sitis multum urgebat: Quòdsi excalefieret æger ultra ordinariám Febris sortem, lingua aridissima erat cum flavedine subfuscâ, sitis etiam intendebatur; Urinaque, quæ aliter colorem ferè naturalem servare solebat, intensè rubebat.

Febris his tantùm gravata symptomatis, si pe-

S 3 ritè

ritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinacissima, *primo post vicesimum.*

Inter hujusce Febris symptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud dissimilis, quo correptus æger obstupebat delirabatque, imò ad septimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec nisi valido clamore expergiscebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & post ingestum sive medicamentum, sive potum, cui assueverat, mox in stuporem dilabebatur, ita quandoque profundum, ut Aphonia desineret absolutissima.

Qui sic fuerat affectus æger ubi ad se rediit, die *vicesimo octavo* vel *trigesimo* cœpit convalescere, cujus primum signum erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod insvetum aut absurdum deperiret. Convalescentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc versùs hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant signa, quæ caput plurima fuisse passum ostenderent. At quo passu vires restituebantur, eo ipso discessit dictum symptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger, quàm tranquille delirabat, incongrua tamen subinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandescentiæ & furoris ascendebat, quo solent ii, qui à Variolis atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam discriminabatur, quòd per intervalla abrupte dormiebat, stertebat etiam profundiùs. Adhæc non ita erat acutum hoc symptoma atque illud, sed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat, aut iis, qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maxime, In utrisque

que verò si ingererentur Calidiora remedia & solicitarentur sudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis symptomatis ansam præbebat.

Ubi verò symptoma hoc nec sponte suâ accessit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur utplurimum, nonnunquam etiam intrá tertium quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut supra innuimus, Febris hæc per Dysenteriam sibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum posterior præcipuè sæpe excurrebat, stupore adhuc manente. Utraque verò, quantum diligenti observatione assequi poteram, nihil erat aliud, quàm Febris symptoma.

Curationem hujus Febris quod attinet; sub primum introitum, nempe *Julio* 1673, tum ex variis Phœnomenis ab istis longè diversis, quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo quòd Catharticis minus pareret, quibus felicissimè Febres omnes Constitutionis prægressæ deviceram, statim didici, Febrem hanc esse alterius plane familiæ, & diutiùs, quàm solebam aliàs, in ejus specie investigandâ hærebam, & ex consequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis scopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum sibi σύγχρονον, cujus perspecto genio de hujus naturâ verisimile aliquid conjectare possem; cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum istarum, quæ anno 1670. invaserant, reliquias

Curatio.

liquias omnino referrent, jamque & mitiſſimæ eſſent & tantùm non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam reſtabat, niſi ut in hunc morbum nudum & ab aliis ſepoſitum accuratiſſimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia & Lædentia* quàm diligenter maximè potui ſemper intento, viam pro virili, Exploratoris inſtar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propenſióque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam ſanguis Pleuriticorum ſimilis, me ſtatim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri ſubeſſe, nec tamen eam poſſe ferre largiorem iſtam evacuationem, quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim poſt primam aut ſecundam ſaltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur ſuperficies, protinus amiſit, nec repetita adhuc venæſectione levabatur æger, niſi fortè morbus in Pleuritidem veram tranſiret; quod nonnunquam accidebat poſt regimen juſto calidius, præſertim primo *Vere* quo invadebat, ſcil. Anno 1664; quo tempore à ſolis acceſſu occaſionem nactus (cum etiam nondum adoleſceret morbus & principio magis ſpirituoſo inniteretur quàm poſtea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientiâ & exemplo a repetitâ Phlebotomiâ deterrerer, licet luce clarius eſſet Febrem hanc, præcipue ſub primum ingreſſum, haud parum inflammatoriam fuiſſe, nihil jam reſtabat, quo ejus calor reſtingui poſſet præter *Enemata* ſæpius repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem aperte prodentes, illud *ſtuporis* Phænomenon, Febri huic

quam

quam alii cuilibet familiarius, omnino indicabat, continuò repetenda esse Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita prompte caput petebat, ab eo diverteretur; quin & Venæ-sectioni repetitæ, quam ægre tulit propria hujus morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placide ac sensim contemperantia, & causam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplastra *Epispastica* satis ampla cervici posteriori applicita in hac Febre potiùs ex usu fore quam in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat; Etenim à cruciatu & fervore vehementibus, quos dicta Epispastica parti, cui imponuntur, solent imprimere, materia, quæ secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi sanguinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter sponteque suâ cedebat; quantumlibet sæviret, si methodo ab hac diversâ eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque cursum institui: Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplastrum Epispasticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum in tempore injiciendum præcepi, ut ante noctem sedari posset tumultus, qui ab eo inter operandum excitaretur, horâ scilicet secundâ tertiâve post meridiem. Repetebatur Enema illud singulis diebus, donec imminueretur morbi vis.

Quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imò & maturiùs, si nempe Febris diem quartum & decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu licet ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægressam jam retusâ, atque ægro ἔξω βέλους constituto, & à symptomatis violentioribus, quæ ab eo pendebant, securo, nihil prius erat, quàm ut morbum suo uti Genio, & quasi sensim deflagrare, ac suis viribus ruere sineremus. Quod mihi semper cessit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cerevisiam verò tenuem ad arbitrium concessi.

Restat & aliud, quod, quia multiplici experientiâ astipulante ægris optime solvebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minime prætereundum fuit, nempe ut æger quotidiè lecto abstineret, saltem ad horas aliquot; vel si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, & suprà lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam simul sanguinis Diathesin contemplarer, subiit mihi in mentem, ægrum à corporis positura nonnihil emolumenti capere posse, si nempe ea talis fuerit, ut à circumambiente nullatenus augesceret calor (quod omninò fieri necesse est, si in lecto se jugiter contineat) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindeque spiritus animales calefiant atque

atque exagitentur, à quibus & vehementior cordis vibratio & Febris augmentum.

Quantumlibet autem ægris conducat in Febribus omnibus, quæ inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur, animadvertendum est tamen, eosdem, si diutiùs, quàm par erat, pro una vice a lecto abfuerint, declinante præsertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatismo* desinere possint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam superficiem corporis *Ictero* deturpari; quæ si cui contingant, lecto addicendus est, quo apertis cutis spiraculis commodè difflari possint istiusmodi particulæ, quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantùm, sudore non provocato: Hujusmodi autem Accidentia oppidò rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cùm jam morbus mitior est, longè tutius ægro permittes, ut in lecto assiduè decumbat, quàm vel initio, vel in statu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, si æger maturiùs lecto affigatur, efferatur magis atque incenditur.

Hìc si quis objecerit, dictam Methodum, licet ad sanguinis impetum à capite amoliendum reficiendumque ægrum, satis commodam, minus tamen expedire, eò quòd evacuationi per sudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omninò erat, officiat: Respondeo, nihil agere contrà sentientem, nisi prius argumentis confecerit, hujusmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facile est. Docet enim Expe-

Experientia, non autem Ratio, quænam Febrium ſpecies per Diaphoreſin, & quæ per Catharſin ſit exterminanda, &c. Quinimo eſt, cur arbitremur, dari quasdam Febrium ſpecies, quas Natura methodo ſibi peculiari, ſine viſibili aliqua Evacuatione, ablegat, reducendo ſcil. in ſanguinis maſſam eique aſſimilando materiam illam morbificam, quæ cum eodem minus quadrabat. Quâ ego nixus ratione, ſæpenumero tam in hac Febrium ſpecie, quam aliis, modò Intermittentes non eſſent, mox a primo inſultu, totoque ſanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegi, imperatâ tantùm Cereviſiæ tenuisſimæ, quoties ac quantum deſiderarent, potu, eſuque tam juſculorum, quam aliorum, cujuscunque generis ſint, ægris interdicto; Permisſis interim & exercitii conſueti uſu, & aurâ liberiore, nullâque prorſus evacuatione vel ſemel inſtitutâ. Sanè omnimodâ ſolùm hujusmodi per biduum triduumve abſtinentiâ liberos meos, ac amicitiâ mihi conjunctisſimos, curavi: Verùm hoc remedio non niſi in junioribus ac temperamento ſanguineo præditis eſt utendum.

Quòd ſi demus, Naturam non aliâ methodo quam per Diaphoreſin morbum vincere poſſe, an non eos volumus ſudores, qui morbo jam fatiſcente prorumpunt & a præviâ Digeſtione fluunt, non verò iſtos, qui primis morbi diebus protruſi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ naſcuntur? Hujusmodi, opinor, ſudores non erunt promovendi, at compeſcendus potius tumultus ille, cui ortum ſuum debent. Iſtiusmodi autem ſudores multas Febrium ſpecies, licèt non omnes, ſolent comi-

comitari. Neque enim ſum neſcius, quasdam Febrium ſpecies ejus eſſe indolis, ut in παρακμῇ ſudorem hunc Criticum ſibi poſtulent: Tales ſunt particulares Intermittentium Paroxyſmi; magna item & frequentiſſima Naturæ Febris ab illa pendens Conſtitutione, quæ ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, ſi cui methodo inſiſtatur, quæ non eò tendit, ut materia morbifica digeratur primum, dein per ſudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullæ hîc evacuationes locum habere debent, niſi quatenus morbi impetum primis diebus, quibus aggreditur, ſufflaminare valent, ne inter medentium operas æger fato ſuccumbat. Quin & Febris Peſtilentialis cauſa, cùm tenuiſſima ſit & perquam ſubtilis, vel primis morbi diebus, ſudoribus difflari poteſt, ſuffragante ubique experientiâ.

Iſtis autèm in Febribus, in quibus ordinario ſymptomatum ductu, & ſi ſuo genio uti permittantur, nusquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare ſolere; neſcio annon plus ſatis temerarius is fuerit, qui ſudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum eâ ſolâ methodo reſtituere, (cùm, ut docet divinus ſenex, τῆς φύσεως ἀντιπρατούσης κενεὰ πάντα:) Atque illud quidem uſu venire autumo in Febre hac particulari, de qua hîc agimus, quam, multiplici experientiâ edoctus, ſatis ſcio ſine ſudoribus fugari poſſe; ægrum etiam, dùm eosdem importuniùs ſolicitamus, ſæpenumerò nullâ cogente neceſſitate in manifeſtum vitæ diſcrimen conjici, à materia morbifica in caput ſurſum latâ:

tâ: Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet, vel ex eis, quæ ſudore Critico ſolvi non ſolent, ſi fortè hujuſcemodi ſudor morbo jam imminuto ſponte ſupervenerit, quem ex ſymptomatum omnium remiſſione debitæ concoctionis ſobolem eſſe arbitremur, medicorum prudentiſſimus quisque eum contemnet; ubi verò nòn ita ſponte exit, quî certò ſcire poſſumus, annon hominem è medio tollamus, dum humores regimine & cardiacis calidioribus ad ejusmodi ſudores diſponere nitimur? Si quis fortè in Theſaurum inciderit, niſi deſipiat, humo tollet; ſtultus autem ſit oportet, qui hâc fretus fortunâ omnem adhibet operam, ut alium ejusmodi cum vitæ periculo adipiſcatur. Quo vero cunque modo hæc ſe res habeat, mihi abundè conſtat, ſolam Febrem calorem eum ſecum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ poſſit ſufficere, neque eo intenſiorem à regimine fervido forinſecùs accerſendum.

Præfatam Methodum per Venæ-ſectionem atque Enemata in hujusce Febris curatione quàm feliciſſimè ſuccedere comperiebam; eam verò, quoties à Diaphoreticis laceſſeretur, non ſolùm Anomala malique moris ſymptomata, ſed etiam dubium ſemper exitum habuiſſe; Inter ſymptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tàm inſanâ loquacitate ſe prodebat, quàm *ſtupore* Coma æmulante, quod, uti diximus, huic Febri frequens ſolebat accidere. Hoc ſymptoma, licet nonnunquam ſponte ſuâ ortum illud viderim,) à nimia tamen Curatricum diligentia, in provocandis ſudoribus malè poſita, ut plurimum invitabatur: Hoc enim

enim pacto materia morbifica, quæ in hac Febris ſpecie ſudoribus morem gerere recuſabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum diſcrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Conſtitutionis alterius, quod per ultimos annos hujusmodi *Stupor* Pueros maximè, atque eos, qui ex ephebis vix exceſſerant, ſubinde invadebat, ſed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus, atque erat is, qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licet huic inferiorem, multò minus hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licet nullum non lapidem moverem, repetitis Venæſectionibus, non in brachiis tantùm, ſed cervice etiam & pedibus, Emplaſtris, Veſicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c. in partes adſcitis. Tandem ſtatui, poſt ſanguinem è brachio eductum, Epiſpaſticum Cervici applicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam amplius moliri, niſi quod ægrum & à carnibus, & à liquoribus ſpirituoſis quibuscunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego veſtigiis inhærens ſymptoma hoc ſuperare tandem diſcerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo inſiſtendum mihi eſſe duxi in Febribus, quas deinceps tractavi univerſis; quod quidem, ſi & ſymptomatis magnitudinem & eventum ubique votis reſpondentem ſpectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Et ſanè mihi nonnunquam ſubiit cogitare, nos in

in morbis depellendis haud ſatis lentè feſtinare, tardiùs verò nobis eſſe procedendum, & plus Naturæ ſæpenumero committendum, quàm mos hodie obtinuit. Errat enim, ſed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere exiſtimat. Namque id ſi fieret, parciùs humano Generi ea proſpexiſſet, quàm poſtulat ſpeciei Conſervatio: cùm ne minima ſit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates quibus pollent homines ad eosdem fugandos, *vel* iis ſeculis, quibus Medendi Ars maximè caput extulit, & à quampluribus exculta eſt. Aliis in morbis quid hoc profecerit neſcio. Illud ſatis ſcio ex diligenti obſervatione mihi aſtipulante, quòd in Febre, de quâ jam agimus, dictum ſymptoma poſt uſurpatas evacuationes generales, Venæ-ſectionem dico, & Enemata, ſolo tempore feliciter ſolebat vinci.

Anteà diximus, Convaleſcentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem usque *Triceſimum* differri ſolere, (in *ſtupore* ſcilicet paulò confirmatiori) ægro nonnunquam etiam *Aphoniâ* correpto: quibus elapſis, incongruum aliquod atque abſurdum ſive cibi, ſive potus genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impenſe vitiato. Hoc in caſu, quandoquidem jam exhauſtæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam conceſſi, quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Menſe Septembri 1674. filium novennem Librarii cujusdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hâc Febre unà cum ſymptomate jam ſæpe memorato

rato laborantem tractabam: Extractô è brachio ſanguine, & Clyſteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importuniſſimæ Matri obſtabam, quæ rem ocyùs expedire acriter urgebat, quàm ego cum ſalute filii ſtare poſſe arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potiùs deſtinabatur, quàm filio reſtituendo, trigeſimum circiter diem melius habere cœpit; edulia varia etiam abſurda miserè diſcupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuiſſet; atque ita tandem prorſus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam, huic Febri aliis ſymptomatis frequentiùs ſuperveniebat, quandoque tamen, at rariùs *Phrenesis* absque ſtupore nonnullos invadebat, in quâ æger inſomnes dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi, aliáque patiebatur ſymptomata, iis ſimilia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à Variolis in Phreneſin actos infeſtabant. Inducias non tulit ſymptoma hoc, ut ſolebet affectus Comatoſus jam memoratus, donec fieret digeſtio, ægrũ verò intra paucos tollebat, niſi inflammatio cohiberetur. Atq; hîc mihi ſuppetias præ cæteris tulit *Vitrioli ſpiritus*, quem poſt Venæ ſectionem atque Enematis unius alteriusve injectionem cereviſiæ tenui inſtillatum pro potu ordinario conceſſi: Qui intra dies paucos & ſomnum conciliabat, & ſanitatem, ſuperatis ſymptomatis, ægro reddebat: quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ ſæpe Experientiâ mihi benè conſtabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dysenteriæ* superveniebant, quandoque & *Diarrhœa*. Istas ego statim perspexi *Symptomaticas* fuisse huic Febri, non verò, ut in Constitutione præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obstante, cùm morbi causa in sanguinis massâ clauderetur, Venæsectionem ea indicabat; quæ quidem, propinato etiam post Narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675 Domina *Conysky* juxta Equilia Regia habitans me accersivit; laboraverat ea hâc Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ deinceps excipiebant Dejectiones sanguineæ ac mucosæ: licèt protritæ jam ab aliquot diebus ob morbum diutinum vires essent, maximè verò à Dejectionum frequentiâ, quæ nocte prægressâ multùm fatigaverant, sanguinem tamen è brachio statim educendum curavi, & paulo post Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipsâ nocte Dejectiones stercorosæ conspiciebantur. Mane & vesperi sequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatiori, quo spiritus refocillarentur: atque ab his statim convaluit.

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud rarò accidebat, minùs adhuc ista facessebat negotii; cúmque ea neque ægro prodesset, neque etiam officeret, quantùm mihi observare licuit (sive adesset stupor, sive etiam abesset) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eos staret limites, ut æger ab eâ de vitâ non periclitaretur: quo

in

in casu Narcoticum sine dubio indicabatur, atque in eo solo probandus Anodynorum usus per omnē morbi hujus decursum: ingens enim illa propensio, quâ hâc Febre laborantes in stuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde nisi urgente necessitate irrusum nunquam erant revocanda.

Notandum est, haud rarò accidere tam ab hâc Febre quàm Febribus aliis convalescentibus, iis maximè, quos illæ diutiùs maceraverant, nec nisi post longas magnasque evacuationes tandem demiserant, (præsertim si invalidiori essent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incalescerent primùm, mox sudore diffluerent, à quibus vehementer infirmabantur, & vires tardiùs recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm symptoma hoc non aliunde nasci existimarem, quàm à sanguine ob morbum contumaciorem eo usq; depauperato debilitatoque, ut succos, quos recenter advectos nequiret assimilare, per sudores ejicere moliretur; ita affectis author semper fui, ut singulis auroris noctibusque cochlearia quinque vel sex Vini Malacensis annosioris haurirent, cujus usu ægris vires crescebant jugiter, & evanescebant sudores. Atque hæc de Febre hujus Constitutionis continuâ, quam ob insignem stuporem eam ferè semper comitantem lubet *Comatosam* appellare.

CAP. III.

Morbilli Anni 1674.

ORiente anno, mense sc. *Januario* $167\frac{3}{4}$ ingressa est *Morbillorum* species quædam ab eâ di-

versa, quæ eodem mense Anno 16$\frac{69}{70}$ invaserat; neque tamen minùs Epidemicè sæviebant hi atq; isti, sed non perinde erant regulares, neque ita constanter Typum observabant: Nunc enim citiùs, nunc seriùs erumpebant; cùm in alia specie, eruptio in diem ab invasione *quartum* semper incideret. Adhæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm isti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim spargerentur. Nec hâc in specie observare licuit, nisi rarissimè, eas cuticulæ desquammationes adinstar farinæ inspersæ, quoties recederent Morbilli; quæ in aliâ specie haud minùs certò conspiciebantur, quàm post Febris Scarlatinæ decessum conspici solent. Plures insuper è medio tollebant, quoties imperitè tractarentur, quàm priores illi.. *Febris* enim & *Dyspnœa*, quæ Morbillis abiturientibus solebant accidere, vehementiores erant, & *Peripneumoniam* hîc propiùs referebant, quâm in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali* atq; irregulares hi *Morbilli*, quoad jam memorata symptomata, in præcipuis tamen satis iis competebat Historia, quam de morbillis tradidi, cùm morbos An. 1670. Epidemicos describerem, quæ idcirco impræsentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam Priores isti, ad Vernum usque Æquinoctium invalescebant, à quo tempore decrescentes, appetente Solstitio æstivo, aut non diu post, evanuere.

Curatio. Curatio, cùm nullâ ferme re ab illâ differat, quam in Morbillorum historiâ jam fusè tradidi, exinde perenda est.

Unicam

Unicam tantùm hîc, pro meo more, instantiam adferam Methodi quâ illas aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatissima, atque in exemplum nata, Comitissa *Sarisburiensis* me accersivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui [5 autem vel 6 erant] quos omnes eâdem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternosve ante eruptionem, ut sanguis, pro suo genio, particulas facile separabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret. Neque autem vel stragulis, vel igni, quibus sani assveverant, quidquam adjici patiebar; ab esu carnium arcebam, juscula Avenacea, Hordeacea, ac subinde pomum coctum concedens, cerevisiam tenuem insuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu. Urgenteque pro more Tussi, Ptisanam Pectoralem sæpe assumendam præscripsi. His peractis omninò convaluere, brevi illo spatio, quod hic morbus solet percurrere; neque vel per ejus decursum, vel eodem fatiscente, symptomate quovis morbo huic non familiari, tentabantur.

Duobus primis mensibus, quibus hæc morbillorum species se prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbillosa* hic illîc sparsa, in quâ ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli præsertim posteriora, atque humeros erumpebant, Ecthymata Morbillorum imitantia; à quibus in illo saltem disterminabantur, quod non universum corpus pariter occuparent, quas diximus partibus contenta: Febris etiam (licèt ejusdem planè generis) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-sectionem tulit hæc

lit hæc Febris, nec Enemata, ab utrisque irritata; at Methodo quæ Morbillis superiùs dicata est, lubens concessit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ An. 1674, 75.

QUemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670 incursantes, *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxere, ita etiam hi, qui haud minus Epidemice grassabantur initio Anni 1674, Variolarum speciem introducebant tam earum similem, ut eædem istæ revixisse omnino viderentur, non aliæ subnasci: cùm enim [uti jam diximus] in priore illâ variolarum specie post elapsos priores annos duos, pustulæ minùs indies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim conspicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam mitis, habitâ generis ratione, ac benignus esset; jam pristinâ ferociâ, & infausto malorum symptomatum agmine stipatus denuò revertebatur. Etenim pustulæ fuliginem nigredine æquabant, ubi nempe confluxerint, & æger non prius extingueretur, quàm ad maturitatem istæ pervenerint; immaturæ enim fuscæ tantùm erant colore. Pustulæ quinetiam perpusillæ erant, si numerosæ, [Paucæ enim ubi fuerant tantùm, haud erant minores, quàm in aliis Variolarum generibus, nigræ verò rarissimè.] Verbo dicam, istas, quas anno 1670. descripsimus, satis referebant; licet non in omnibus cum iis quadrarent, distarent autem pauculis quibusdam, quæ quidem majorem sub his quàm illis aliis putredinem latere,

naturæ-

naturæque eas esse magis crassæ & incoctilis ostendebant: Maturæ enim pejus olebant, ita ut eisdem graviter laborantes præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum absolvebant, hærebantque diutiùs, quàm ulla species alia, quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim est perdignum, quòd quantò mitior est morbi species, tantò citius pustulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie istâ regulari Variolarum Confluentium, quæ anno 1667. ingressa est, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ discrimen, quo semel elapso, non ampliùs ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè sequenti specie anomalâ Confluentium, quæ initio anni 1670 cœperunt invadere, æger die *Decimo quarto* vel ad extremum *Decimo septimo* maximè periclitabatur, quos si æger superaverit, salvus omnino erat, nec quenquam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenus observavi. At verò in hac specie Confluentium, æger etiam post diem *Vicesimum* contrucidabatur; nonnunquam & si convalesceret, quæ paucorum sors erat, non tantùm tibiæ intumescebant, (quod quidem in Variolis Confluentibus quibusque familiare est,) sed brachia insuper, humeri, crura, partesque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; postea haud raro suppurabantur, & in sinus ingentes & partium musculosarum apostemata desinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies à discessu Variolarum adhuc versante. Adeò ut mihi luculenter constaret de gradibus, qui-

bus hic ſe Epidemicus promoveret per tres haſce Conſtitutiones, quarum poſterior priorem ſemper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ, quas jam tracto *Variolæ*, nova quædam Variolarum ſpecies, è priore jam inveteraſcente ſuborta. Quamvis pro aeris diatheſi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primum ſe oſtendebant, ad παρακμὴν ſuam usque progrederentur, tamen ad inſtar recidivæ alicujus morbi à materia priſtinâ denuò fermenteſcente, aer rurſus ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu eaſdem deprómpſit; qui quidem morbus redintegratus ſumptisque de novo viribus, reviviſcere planè & quaſi rejuveneſcere videbatur. Tanto autem magis anomalæ hæ erant, tantóque magis intènſam redolebant putrefactionem, quanto materia, è quâ generabantur, iſtâ craſſior erat atque feculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quod ut magis eluceſcat, exiſtimandum omnino eſt, nullam ejusmodi diatheſin in ipſo aere ſupponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longe diverſum in alio non ita multùm diſtante; hoc enim ſi fieret (fit autem ſubinde) quilibet ventorum motus Conſtitutionem difflare valeret; vero autem ſimilius mihi videtur hunc vel illum particularem aeris tractum effluviis repleri à minerali aliquâ fermentatione, quæ aerem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbos variis

terræ

terræ Affectibus appropriatos eò usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam denuò fermentationem agi possit, ex reliquiis nempe materiæ exolescentis, uti in casu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipsa loquitur sapere audeo, perinde est, an hæc, an alia aliqua Hypothesis Phænomena rectiùs solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Constitutionis Variolis fuisse simillimas, nisi quòd & crassiorem naturam, & putredinem longè intensiorem redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant, quàm species alia quælibet, quam mihi hactenus videre contigit; &, si quid meo judicio tribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrorum, pernicie æquabant; licet, ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum. quàm alia quævis species, & tàm pustularum magnitudine, quàm colore, aliisque circumstantiis boni se moris esse faterentur.

Curationem quod attinet; Jam à multis annis miratus sum Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur. *Curatio.* *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori regimine symptomata, quæ nimia inflammatione pendent, statim produci, Febrim scil. Phrenesin, maculas purpureas, & similia, quibus hic morbus præ cæteris quibusque est obnoxius; *inde* vero regimen justò frigidius faciei manuumque intumescentiæ, quæ hic apprimè est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Postquam

quam hæc diu multumque apud me ſatis anxiè revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem ſimul tempore poſſe occurri. Uſum enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cereviſiæ tenuis, aut liquoris alterius ſimilis liberaliorem concedendo, penes me erat internum ſanguinis ὀργασμὸν frænare; Atque ex adverſo ægrum in lectulò jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore puſtularum elevationem & faciei manuumque intumeſcentiam valebam promovere. Neque hæc ſecum methodus pugnare videtur; ſanguis enim, eruptione jam finitâ, particulas inflammatas in corporis habitum eructaſſe putandus eſt, neque jam ſtimulis ad ulteriorem materiæ ſecretionem indigere: Ita ut, cùm jam in habitu corporis, maturandisque Abſceſſulis rei cardo verſetur, id tantum ſit agendum *ſanguinis* nomine, ut ſcil. ſanguis ab halitibus calidis, à carne puſtulis obſeſsâ retrò agendis, ſartus tectus conſervetur; *Puſtularum* verò, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, utut feliciter mihi ceſſerit hæc Methodus, uti prius docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in iſtis tamen hujusce Conſtitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique, qui vehementius laborabant, interirent, ſive methodo jam à me laudata, ſive regimine & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, deſiderari adhùc aliquid præter iſta, quæ vel ad compeſcendam ſanguinis ebullitionem, vel ad puſtularum elevationem, manuumque atque faciei intumeſcentiam facerent; deſiderari ſcil. aliquid, quod Putrefactioni magis intenſæ, quam in

his

his variolis præ cæteris quibusque obſervaram, vincendæ par eſſet. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem exiſtimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, ſatisfacere poſſe. Quamobrem Ægro ſibi relicto, donec & dolor & vomituritio, quæ eruptionem præcedere ſolent, jam deſinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto ſextove* dictum *ſpiritum* cerevifiæ tenui ad levem aciditatem inſtillatum, pro potu ordinario conceſſi ad libitum ſumendum, liberaliùs verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convaleſceret, imperavi uſurpandum quotidie.

Hic ſpiritus, ceu morbo reverâ ſpecificus, ſymptomata omnia ad miraculum ferè compeſcebat: Facies & maturiùs, & longè altiùs intumeſcebat: Variolarum interſtitia, ad calorem magis rubrum, & Roſæ Damaſcenæ æmulum magis accedebant: Puſtulę quoque minutiſſimæ grandeſcebant, ſaltem quantum ea ſpecies pateretur: Puſtulæ etiam, quæ aliter nigræ comparuiſſent, hîc materiam quandam flavam & colore Favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo ſaturato ubique tinctâ conſpiciebatur; Celeriùs matureſcebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius ſpatio, citiùs percurrebant. Hæc autem accidebant omnia, ſi liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quapropter, quoties ægrum copiam ſubjugandis ſymptomatis debitam reſpuere animadverterem, ſpiritum iſtum, vel Syrupo aliquo in cochleari permiſtum, vel Aquæ Deſtillatæ

cùm

cum Syrupo junctæ additum, subinde ingessi, quo pensaretur sc. liquoris parcior usus.

Varia hujus Medicamenti commoda recensui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenus potui deprehendere: Licet enim Salivatio die undecimo decimove ferè ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot subire solent; tamen ab his minus ægro erit periculi, quàm ab ista fuit; Quandoquidem, quod plus semel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo præcipuè urgentur discrimine, quod saliva his diebus viscidior reddita fauces præcludat, cui quidem symptomati hoc in casu Diarrhœa succurrit, quæ vel sponte suâ desinet, vel saltem, ubi nullum amplius à variolis periculum est, Lacte & Aqua mistis, & Narcotico assumptis fecilè compescetur.

Ægro interim in lecto jacenti, inclusis quoque brachiis stragula præter solita adjici non patiebar; concessi etiam, ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim avenaceis atque hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, si vel langueret æger, vel ægrotaret stomacho, Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulsi. Haustum verò Paregoricum jam à quinto sextove die singulis vesperis temporiùs propinandum Adulto [Infantibus enim eo non erat opus,) præscripsi; *Laudani Liquidi* sc. *guttas* 14. *in Aq. fl. Paralys.*

Die decimo quarto ægrum è lecto surgere permisi; vicesimo primo sanguinem è brachio educendum

dum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conspiciebatur, quàm solebat eorum, quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatisque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis mihique Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domesticum è suis meæ curæ commisit, ferâ hâc Variolarum *Confluentium Nigrarum* specie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, & in hunc morbum à nimia Compotatione recens inciderat: Confluebant pustulæ densiore agmine quàm alias vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur, quâ distingui possent. Remedii hujus δραστικωτάτε confisus viribus venam nullus secui, licet tempus, quo accersebar, id mihi liberum faceret, atque etiam secare debuissem, cùm à nimia Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post Eruptionem finitam, die viz. quinto vel sexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cerevisiâ tenui repletas jussi instillari, atque hunc Potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octo ea sanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Nosocoma hoc symptomate territa, me ocyùs accersendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico sanguinis colore & impetu inusitato illud oriri animadverterem, Cerevisiam tenuem dicto spiritu imprægnatam uberiùs adhuc hauriendâ imperavi, quo facto Hæmorrhagia dicto citiùs est coercita,

Saliva-

Salivatione satis copiosâ, faciei & manuum intumescentiâ, pustularumque augmento ritè procedentibus, morbus se satis feliciter expedivit; nisi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucosæ sanguineæque interpellarent, quæ fortè nullum facessissent negotium, si venam eo, quo diximus nomine, mox accersitus aperuissem. Nihilominus nullo alio præsidio Dysenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod aliàs etiam, si hoc symptoma non ursisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat, donec evanescerent pustulæ; posteaq; extractâ è brachio sanguinis quantitate satis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim haustis, subitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat. Pustulæ utrisque perpusillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Erysipilatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli spiritum* utrisque in potu omni instillandum curavi, quem non obstante ætate; Junioris præsertim, tenellulâ, ne hilum aversabantur; quin & nullo symptomate graviori affecti convaluêre illico. Amicissimus mihi Vir Dominus Doctor *Mapletoft* utrosque mecum invisens, ætate majorem jam convalescentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum est autem, quòd, sicuti Variolæ hujus Constitutionis, quæ non confluebant, satis erant benignæ, ita neque remedio jam præscripto opus habebant; satis verò erat istâ eas

Me

Methodo tractare, quam generi *Distincto* jam ſuprà deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ dè *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licet non nemo fortaſſe parvi penderit pro ſeculi genio, ſcio tamẽ ego, haud parvo mihi labore curâ atque induſtriâ per multos annos continuos eâ ſtetiſſe; neque jam à me fuiſſe evulganda, niſi viciſſet charitas in proximum, & ſtudium aliis benefaciendi, vel pretio exiſtimationis propriæ, quam ſatis intelligo à ſubjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem male habeat nova Methodus ei morbo medendi, cujus nec apud *Hippocratem* veſtigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (niſi quis fortè locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cùm quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non inſtitutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, ſi quid immutavero in ea Methodo, quâ expugnandæ ſunt iſtæ Febres, quæ ab iis pendent Conſtitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ ſunt; Etenim ſi in prioribus illis mundi ſeculis Variolæ nuſquam gentium comparuerint, ſequitur, neque iſtiuſmodi Febres uſpiam locorum extitiſſe unquã. Vero autem ſimillimum eſt, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuiſſe repertas: ſi enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluiſſet, ſagaciſſimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuiſſet; qui cùm morborum Hiſtorias & clariùs intellexerit, & deſcripſerit accuratiùs,

quàm

quàm poſt-natorum quispiam, & hujus etiam deſcriptionem genuinam, atque ſimplicem pro ſuo more nobis reliquiſſet. Quocirca opinari mihi fas ſit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipſius terræ accidunt viſceribus, pro variâ ſc. ejusdem ætate ac duratione; quodque, ſicut alii morbi jam olim extitêre, qui vel jam ceciderunt penitus, vel ætate ſaltem penè confecti exolevêre, & rariſſimè comparent (cujusmodi ſunt *Lepra* atque alii fortaſſe nonnulli;) ita qui nunc regnant, morbi, aliquando demùm intercident, novis cedentes ſpeciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Hæc ſe ita res habere poteſt, quicquid de eâ videatur nobis βραχυβίοις, qui heri tantùm nati ſumus, cras forte interituri, neque quas de morbis Authores, vel antiquiſſimi, congeſſerunt rationes, ævi multò productioris, ſi cum Antiquiſſima mundi Epochâ eæ conferantur.

CAP. V.

Tuſſes Epidemicæ Anni 1675. cum Pleuritide & Peripneumoniâ ſupervenientibus.

CUm tempeſtas placida ac tepens, immò verò æſtatis ſimilia, præter ſolitum ad poſtremos usque *Octobris* dies perſeveraret, Anno 1675, eam verò mox exciperet alia multum diverſa, frigida ſcilicet atque humida ſubitò ingruens, *Tuſſes* ubiq; numeroſiores graſſabātur, quàm alio quovis, quod memini, tempore, nemini ferè parcentes, cujuscun-

juscunque is fuerit sive ætatis, sive temperamenti, integras verò simul familias pervadentes. Neque numero tantùm erant spectabiles (cùm quælibet hyems haud paucas nobis generet) sed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos, quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cùm enim *Constitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modò elapsum, in producenda Febre Epidemica suprà descripta omnes nervos intenderet, cumque jam nullus existeret morbus alius Epidemicus, cujus contranisu hujus vires aliquantisper possint refringi, Tusses istæ Febri sternebant viam, atque in eam quàm libentissimè commigrabant. Interea, quemadmodum Tussis Constitutioni opitulabatur in Febre producenda, ita etiam Febris occasionem ex Tussi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimanâ illâ, quæ harum Tussium exortum fuerat prægressa; Quæ tàm improvisa symptomatum mutatio nonnullis, qui minus diligenter adverterant animum, ansam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Essentiali*, aut *Essentiali Peripneumoniá* habendi, licet eadem omninò illa maneret atque fuerat per integram hanc Constitutionem. Nunc enim, uti prius semper, cum dolore Capitis, Dorsi, atque Artuum quoslibet aggrediebatur; quæ symptomata omni ubique hujusce Constitutionis Febri conveniebant. Materia tantùm Febrilis, cùm stimulante Tussi in Pleuram ac Pulmones uberius deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit observare, eadem prorsus cum illa fuit, quæ ad eum us-

que diem fuerat depopulata, quo hæ Tusses primùm comparebant; quin & remedia, quibus promptissimè parebat, idem planè demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat, ab illa verò, quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infrà dicendis liquebit. Addo, quòd cùm Pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere, quod inter Ver atque Æstatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus alieno prorsus sidere natus, pro symptomate tantùm febris, quæ isti anno propria fuit, ducendus est atque accidentalis Tussis sobole.

Curatio. Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tussibus, (tum etiam istis, quæ aliis annis contingunt, modò ab iisdem caussis nascantur) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quæ à sanguinis massâ per insensilem transpirationem ablegari solent, à frigore cutis spiracula subitò contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tussim mox excitant. Cúmque hoc pacto detineantur calidæ istæ & recrementitiæ sanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in sanguinis massâ facilè accenditur; ubi scilicet vel tanta est halituum copia, ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventi-

ventitio ſive Remediorum, ſive Regiminis juſto calidiorum quaſi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus ſatis erat proclivis, in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiſcunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funeſtat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris ſtatim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejusdem ubiq; genio obſequens, licèt ſymptomata quædam adhuc retineat, à Tuſſi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde ſatis conſtat in Tuſſi qualibet ex hac προφάσει natâ, non tantùm ipſi morbo, ſed & Febri, quæ Tuſſi huic paratiſſima accedit, occurrendum eſſe.

Hâc innixus baſi iis, qui meam implorabant opem, hoc modo ſuccurrere conabar. Si Tuſſis nondum Febrim, atque alia ſymptomata, quæ ut plurimum ſe adjungere ſolere diximus, accerſiverat, ſatis eſſe arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus ſpirituoſis quibuscunque arcere, hortabar item, ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aurâ liberiore, Ptiſanam Pectoralem refrigerantem ſubinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula hæc & ad Tuſſim perdomandam, & Febrim, aliaque ſymptomata, quæ illam comitari ſolebant, præveniendа. Sicut enim abſtinentiâ à carnibus, & liquoribus ſpirituoſis, tum etiam refrigerantium uſu ita contemperabatur ſanguis, ut impreſſioni Febrili ineptior eſſet; ita etiam excercitii ope fervida illa ſanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Pori à repentino frigore occluderentur, intro acta Tuſſim excitabant, viâ ſibi naturali ac genuinâ exhalabant opportuniùs, & cum bonis ægri rebus difflabantur.

Tussim quod ſpectabat ſedandam, haud vacabat Periculo Narcoticis atque Anodynis illum aggredi; nec minus periclitabatur, ſi quis liquoribus ſpirituoſis calidisque medicamentis idem moliretur, cùm utroque modo inviſcatâ, atque induratâ Tuſſis materiâ, halitus iſti, qui à ſanguine placide ac ſenſim diſcedentes tuſſiendo in auras evaneſcerent, jam exitu negato, in cruoris maſſa præcluſi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc ſæpenumero non paucis e vulgo inconſultioribus pesſime cesſit, qui cùm ſpiritu vini uſtulato aliisque calidis liquoribus Tusſi obicem ponere niterentur, Affectus Pleuriticos & Peripneumonicos invitabant, atque inſanâ hâc ſapientiâ morbum ſuâ naturâ levisſimum & facile ſanabilem, in periculoſum ac ſæpe lethalem transformabant: Nec minus hallucinabantur, (licet magis cum ratione inſanire viderentur) qui provocatis ſudoribus morbi cauſam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, ſudores ſponte prorumpentes haud raro præ cæteris quibuscunque præſidiis cauſam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis ſumus, ſanguinem incendere, & quem ſervare volumus ægrum, letho dare poſſe.

Quandoque verò non tantum, ubi minus rite tractaretur morbus, quo ſcil. ſuprà deſcripſimus modo, ſed etiam nonnunquam ſuâ ſponte (maxime in delicatioribus ac tenellulis) nunc ſtatim ab initio, nunc poſt diem unum aut alterum, Tusſi ſuperveniebat caloris ac frigoris vicisſitudo quædam, capitis, dorſi, atque artuum dolor, ad ſudores nonnunquam propenſio, noctu maxime (quæ omnia

pariter

pariter Symptomata Febrim hujus *Constitutionis* plerumque ſequebantur;) quibus ſæpè adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quaſi conſtrictio coarctatioque, unde difficulter ſpirabat æger, inhibebatur Tuſſis, excitabatur Febris vehementior.

Febri, & peſſimis ejus ſymptomatis rectiſſimè, (quantum accuratè factâ obſervatione mihi conſtitit) occurrebatur venæ ſectione in brachio, & Epiſpaſtico Nuchæ applicato; Clyſtere item quotidiè injiciendo. Ægrum interim monebam, ut ſingulis diebus ad horas aliquot lecto abſiſteret, abſtineret à carnibus, nunc Cereviſiam tenuem, nunc Lac Aquæ permiſtum, nunc Ptiſanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem ſorberet. Elapſo jam biduo triduove, ſi nondum minueretur dolor lateris, ſed adhuc vehementer urgeret, ſanguinem ſecundò detraxi, & ut in uſu Enematum perſiſteret adhuc, ſvaſi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum eſt (tàm in hac, quàm in aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus, & retusâ acie, non diu & continuò repetenda eſſe, maxime in Fœminis Paſſioni Hyſtericæ obnoxiis, aut Viris Hypochondriacis; cùm talium ſanguis atque humores εὐμετάβλητοι ſint, ac nullo fere negotio exagitentur atque æſtuent, unde perturbatur corporis œconomia, & ſymptomata Febrilia etiam ultra ſolidam periodum ægros diſcruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dum hoc pacto ſpatium morbo concederemus, quo ſanguis calidas illas particulas, quæ in Pleuram ac Pulmones impegerant, ſenſim excuteret, ſymptomata univer-

ſa placidè ſolebant evaneſcere; cum qui morbum ferociùs atque hoſtili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel ſuos Ægros amitterent, vel ſaltem Phlebotomiâ ſæpiùs repetitâ quàm vel poſtulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cúm enim in verâ Pleuritide Venæ-ſectio repetita omnem numerum abſolvat, ſolaque ad Curationem ſufficiat,[modò non obſtiterint medicamenta & regimen calidiora, quæ contrà militant] ex adverſo in hoc ſymptomate ſatis erat ſemel vel utplurimum bis venam ſecaſſe, modò ægro concederetur, ut è lecto exurgeret, & potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat neceſſitas, ſi bene obſervaverim, ſanguinem ſæpiùs educere,niſi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum ſymptoma; neque etiam in hoc caſu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus anſam, paucula de eo dicam, quod omnium ore tritiſſimum eſt, *Pleureſin* ſcilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre neſciat, ſaltem toties repetitam, quoties hic morbus communiter depoſcit. Cenſeo quidem *Pleureſin* Veram atque *Eſſentialem*, quæ, ut poſthac dicetur, omnibus annorum omnium Conſtitutionibus indifferenter infeſtat, omnib⁹ indifferenter annis Venæ-ſectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere, ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentinâ aliquâ manifeſtarum aeris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipſaque Febris nihilominùs eadem prorſus

sus maneat. In hoc casu, etsi Venæ-sectio possit concedi, ut huic symptomati, si multùm sæviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multò plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quam Febris nomine debuerat educi, à quâ pendet istud symptoma: Namque si hæc ejus sit indolis, ut à repetitâ Venæ-sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pleuritide, quæ ejusdem symptoma est; at vero si Febris repetitam Venæ-sectionem respuat, neque juvabit ista, imò & nocebit in Pleuritide, quæ cum Febre stabit cadetve. Hoc autem modo se res habuit, me saltem judice, in *Pleuritide symptomaticâ*, quæ Febrem comitabatur hoc in loco grassantem, quo tempore subingrediebantur *Tusses*, hâc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non erat, quod existimem, dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Febrium Curatione non continenter ob oculos habet anni *Constitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo Epidemicè producendo favet, cæterisque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus similitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Francisci Windham* Æquitis filium natu maximum, hâc Febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliisque symptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, Epispasticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptisanas atque Emulsiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immistum, nunc Cerevisiam tenuem

propinavi; suasi, ut lecto absisteret quotidiè ad horas pauculas; quâ methodo intra paucos dies restitutus est, & celebratâ Catharsi omnino convaluit.

Notandum autem est, quòd tametsi symptomata hæc, quæ tussi supervenire solerent, ea propè essent, quæ hanc hyemem funestabant; attamen tussis ipsa sine illis sola invadens, eâ tempestate magis dominabatur. Hujus autem medela neque venæ-sectionem, neque Clysteres sibi vendicabat, modò febris à regimine vel medicamentis calidioribus non excitaretur. Cùm satis erat ad eam compescendam ægro liberioris aeris foras usum concedere, & carnis esum, ut & vinum ac id genus liquores spirituosos, qui Febri ansam præbeant, omnino interdicere. Porrò *Tabellas* sequentes sæpiusculè devorandas imperavi; quæ quidem ad tusses à frigore susceptas coercendas omnibus aliis, quæ mihi adhuc innotescunt, longe præcellunt. ℞. *Sacchar. Cand.* ℔ ij. *ß. Coq. s. q. aq. communis, usque dum adhærescat extremis digitorum; tum adde pulv. Liquirit. Enul. Campan. sem. anisi & sem. Angelic. an.* ℥ *ß. pulv. Irid. & flor. Sulphur. an.* ʒ ij. *ol. thym. sem. anisi* ℈ ij. *f. s. a. tabellæ, quas secum continuò portet, ac earum unam frequenter assumat.*

At priusquam his, quæ de morbis Epidemicis disserui, ultimam imponam manum, Objectioni, quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurrendum mihi est; quòd nempe non satis cum *malignitate* istâ pugnare videantur, quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is sum, qui receptam à Viris doctissimis, sive hujus seculi, sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere

vellere aut possim, aut etiam velim, cùm ista indiciis plus satis se prodat manifestis, in Epidemicis plerisque. Liceat mihi tantùm quæ de ejus naturâ sentio in medium proferre, quò hæc nostra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipse enim cùm eruditissimo *Scaligero.*

Non mihi, sed Rationi, aut quæ Ratio esse videtur
Milito; securus quid mordicus hic tenet, aut hic.

Censeo itaque ego *malignitatem* eam omnem, quæ Epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura,) particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plùs minúsve adversantibus, consistere ac terminari; quia solæ istiusmodi particulæ humores ita subitò alterare valent, atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item, calidas illas & spirituosas particulas assimilando maximè agere; cùm ex naturæ lege quodlibet Principium Activum sui simile procreare satagat, & quæ ei cunque obsistunt ad propriam indolem inflectere atque accommodare; Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo socium inficit, spirituum scil. emissione, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, & in naturam suam perducunt trahuntve.

His præmissis, omnino sequitur, nihil esse prius, quàm ut dictæ particulæ sudore eliminentur; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur: At hîc reclamat experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* specie fieri non posse. Quamvis enim in ipsâ *Peste* particulæ pestilentiales, tum

quòd admodum fuerint subtiles, tum etiam quòd sanguinis partibus maximè spirituosis insideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ assimilantes non in eam subtilitatem sunt evectæ, atque etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa malignâ non tantùm sudoribus difflari non potest, sed sæpenumero etiam augetur, quibus isti sollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis usu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac spirituosæ, tantò magis intenditur ea, quam habent, assimilandi facultas; quantóque etiam magis excalefiunt humores isti, in quos agunt, tantò libentius in assimilantium castra migrant, earundem impressionibus cedentes. Cùm ex adverso ratio dictare videatur, medicamenta illa, quæ contrariæ sunt naturæ, non tantum particularum calidarum atque acrium vim inhibere, sed etiam humores condensare obfirmareque, quò spirituum morbificorum fortiùs sustineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hic mihi venit Experientia, quâ magistrâ edoctus sum & Purpureas Febrium maculas, & Variolarum pustulas nigras eò promptiùs sumpsisse incrementum, quò magis calefieret æger, easdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decrescere solere ac minui.

Jam si quis me roget, qui fiat, ut, cùm *malignitas* in ejusmodi particulis calidis ac spirituosis consistat, haud raró ita parca Febris signa conspiciantur, etiam in morbis summè malignis; responderem percontanti. Primò in præcipuâ illâ, & maximè

maximè insigni malignitatis instantiâ, ipsâ *Peste*, abunde constat, particulas νοσηρὰς ita supra modum subtiles esse atque aculeatas, (præsertim ubi primùm incipit grassari) ut auræ adinstar sanguinem pervadant, ac sideratis quasi ejus spiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger sine Febre perit.

At verò in minori isto malignitatis gradu, qui in aliis Epidemicis reperitur, symptomata Febrilia ita parum conspicua redduntur, nonnunquam à confusione in sanguine atque humoribus excitatâ a particulis inimicis eorum in gremio conclusis; unde natura quasi oppressa non potis est symptomata illa magis regularia exerere, quæ morbo competunt, at anomala sunt Φαινόμενα fere omnia ob οἰκονομίαν penitus eversam dirutamque; quo in casu deprimitur sæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora se ostendunt Febris indicia, quàm pro morbi genio, ob metastasin mineræ malignæ vel in Genus Nervosum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra sanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem possum, quænam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda sit, præter eam, quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut sive Epidemicus de eorum numero sit, qui primò concoctionem materiæ Febrilis, mox ejusdem ritè dispositæ eliminationem per sudores sibi vendicant; vel eorun, qui per eruptionem aliquam fugam sibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præsidio viam sibi

ſibi aperiendam præſtolantur; in ſingulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipſo morbo ſtabit cadétque, pari uſa fortunâ, & pari etiam paſſu recedens; atque ex conſequenti, quæcunque evacuatio Febri in genere competit, eadem & malignitati debetur: qnantumlibet evacuationes iſtæ ſibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque iſti, quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuam*, quæ ejusdem eſt indolis, medebitur Diaphoreſis, quæ concoctionem ſubſequitur ceu ejus effectum. *Variolarum malignitati* ſubveniet tempeſtiva Abſceſſulorum maturatio, atque ita de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* ſpecies iſtis præſertim modis ac methodo illâ optimè ſuperatur, quibus libentiſſimè cedunt peculiares iſti morbi, ad quos illa ſpectat, ſive hâc methodo procedendum fuerit, ſive alterâ. Hoc mihi dictat ratio, niſi pro Junone nubes, atque huic etiam Experientia jugiter ſuffragatur.

CAP. VI.

Anacephalæosis.

ATque ita demùm animadvertimus, ſpatium illud annorum, quo finiuntur prægreſſæ obſervationes, genera *Conſtitutionum* omnino *Quinque* peperiſſe; Quinque nimirum peculiares aeris Diatheſes, totidem *Epidemicorum* ſpecies peculiares, Febrium nominatim, producentes: Febrium autem harum prima, quæ iis annis infeſtabat, quibus *Intermittentes Autumnales* maxumè graſſalan-

bantur, unica mihi videtur, (quantum observatione diligenti fidâque hactenus assequi potuero) in quâ Natura ita omnia symptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debitâ Coctione præparatam certo suo tempore ad exitum disponeret, vel per justam διαφόρησιν, vel διαπνοὴν paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profectò facilè adducor, ut credam, præcipuam hanc esse atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tùm ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovendâ materiâ morbificâ eâdemq; præfinito tempore digerendâ; tum etiam quia hæc Febribus aliis quibuslibet frequentior occurrit; cùm credibile sit *Febres Intermittentes* Epidemicè sæpiùs grassari, quàm alios morbos quoscunque, si illis nempe habenda sit fides, qui de earum frequentiâ in seculis jam elapsis tot & tanta scripserunt; quicquid demum in causa fuerit, quòd ita raræ comparuerint, à quo *Pestis* hanc urbem est depopulata: Enimverò *Febris* hæc *Pestilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ post invasere, se ducem præbebat ac πρόδρομον. *Febri* autem isti *Primariæ*, de quâ suprà, adaptantur, ni fallor, illustria illa, atque necessaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita illa est regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Crisin per sudores ritè faciendam: Neque enim satis video, quî possint accommodari dicti Aphorismi subsequentibus istis Febrium speciebus, quæ diversam longè habent indolem, & rarò ejusmodi Methodo aliquâ solvi solent, quâ nos adjuti, si ad eam accedamus scilicet, eamque perficiamus

mor-

morbos hosce subjugare possimus. Utut verò hæc se res habeat, notatu dignum esse autumo, quòd cùm Febris hæc, quæ ab illâ *Constitutione* pendebat, quâ Intermittentes cæteris prædominabantur, (si vel diutiùs persisteret, vel æger nimis evacuationibus fuerit exhaustus) subinde Intermittentium castra de facili transiret; Istæ Febres, quæ sequentes funestabant annos, etiamsi diutissimè cruciarent, rarissimè tamen Intermittentes fierent; indicio satis manifesto, eam *Febrem Continuam* atque *Intermittentes* istas, vel naturâ quadantenus convenire, vel non multùm ab invicem abhorrere.

Jam si quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continuæ* speciem ex notis in Febrium descriptionibus à me traditis queat expiscari, cùm plerumque singulæ iis implicentnr symptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, *&c.*) Huic ego responderem, difficile id quidem esse, at non planè impossibile, modò quis seriò atque ad amussim exegerit circumstantias eas omnes, quas in Historia præcedenti indigitavimus; maximè si in urbe aliquâ, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continuâ laborantem accersiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex observatione propriâ, vel aliis indicantibus facilè rescifcat, quinam alii morbi præter hanc Febrem, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè grassantur; quo cognito non ampliùs dubitabit cujus generis esse debeat Febris ista, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri

fieri possit, ut Febris iis tantùm se prodat symptomatis, quæ omnibus omnino Febribus sunt communia, (præsertim si in ἀταξίαν & confusionem agatur à Methodo, quæ ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres naturæ atque indoli suæ proprios ac peculiares apertissimè agnoscent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inspexerit, facilè conjectabit, (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die, quo primùm erumpunt Pustulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, *&c.* ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit, quænam sit illa Variolarum species, quæ eo anno atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sane si morborum Historias ad unguem perdidicissem (quam ego mihi laudem minimè sumo) sicuti Epidemico quovis conspecto non dubitarem deFebris tum regnantis genere pronunciare, licèt ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conspecta, quisnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me satis doceret, an *Variolæ* scilicet, vel *Morbilli*, vel *Dysenteria*, *&c.* Cùm tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Constitutionem jugiter comitetur.

Secundò autem præter indicia illa, quæEpidemicorum unà invadentiũ consideratio nobis suggeret, & ipsa cujuslibet Febris symptomata ad ejusdem speciem dignoscendam haud obscuram lucem fœnerantur. Quamlibet enim, ut supra innuimus,

nuimus, Febres in universum omnes quædam habent symptomata omnibus communia, sunt tamen & certæ aliquæ Distinctionis notæ, quas singulis speciebus sigillatim impressit Natura; quæ cùm subtiliores sint ac magis reconditæ, non nisi à cautissimis, & minutissima quæque pensiculatim trutinantibus erui solent, aut investigari. Inter hæc signa distinguentia semper existimavi ego, ægri sive sudationem, sive siccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem præcipuè & præ cæteris demonstrare, modò illa à statu naturali ac suo, Methodo minùs congruâ non fuerit dejecta. Atque hoc ipsum liquidò mihi constabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot observationes hę nostræ hactenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febribus, quæ vigebant exolescente *Intermittentium Autumnalium* prædominio, ægri externa arescebant, nec vel minima sudoris præsignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conspectum se dabat. Neque etiam cieri hìc poterat sudor sine ingenti ægrorum discrimine, qui in Phrenesin, aliaq; symptomata periculosissima mox à coacto sudore præcipitabantur. In *Febri Pestilentiali*, quæ hanc quidem subsecuta est, (*Inflammatoriarum* autem omnium, quę ab illo tempore invasêre, chorum duxit) nulli sudores sponte suâ prorumpebant, at à sudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atq; iis semel obortis æger nullo non symptomate levabatur. Febre proximè succedente, quæ *Variolas*

las iis annis comitabatur, quib' illæ *Regulares* erant, æger suâ sponte effusissimis sudoribus totus dimanavit, vel à morbi initio; at qui istis indulgebat æger, intendebat illicò symptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus, quæ duabus *Variolarum Anomalarum* speciebus, atque *Dysenteriis* se comites adjungebant, & sudores Anomali etiam fuere; at plerumque solis primis diebus exeuntes. Licèt qui primamFebrem comitabatur sudor, quàm qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior; sed in neutrâ emolumento fuit ægro, cùm non à præviâConcoctione, sed à confuso particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum verò id mihi imprimis videtur, Novæ Febris speciem, vertente primùm anni *Constitutione*, indagare, cùm necdum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, nec dum resciverit, qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Molestum esset singula enumerare, quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quò liqueret ansas haud obscuras à natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc præstare valeamus; ac proinde Cognitio hæc perdiligenti atque accuratissimâ Circumstantiarum omniū observatione necessariò pendebit. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò si & impossibile planè supponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, speciem certò distinguere; tamen ad Curationem quod attinet, Indicatio à *Juvantibus* & *Lædentibus* sumenda, nobis saltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto possimus collocare, modò ne plus satis properemus;

mus; quâ quidem *festinatione* nihil ego quicquam exitialibus esse autumo, nec re ulla alia Febricitantium plures vita spoliari. Neque pudet fateri, me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret, quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo & mihi & ægro consuluisse optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportunius confodere valerem, Febris vel sponte sua sensim evanuit, vel in eum se Typum redegit, ut jam mihi innotesceret, quibus armis esset debellanda. Sed quod dolendum omnino est, ægrorum quamplurimi, haud satis gnari, quòd perinde sit Medici, periti, quandoque nihil agere, atque alio tempore efficacissima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, sed vel negligentiæ vel ignorantiæ id imputant; cùm Empiricorum insulsissimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac solet magis, quàm Medicorum prudentissimus

Hæc sunt ferè, quæ hactenus observavi, saltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* speciebus, atque ordine illo, quo invasêre ab anno 1661. ad finem usque anni 1675. Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuæ* earum Comites, quæ fermè à biennio dominatæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere. Qui post sequentur morbi, solus novit, qui novit omnia.

SECTIO SEXTA.

CAP. I.

Febres Intercurrentes.

OBſervationes annorum, quos jam deſcripſi, ſatis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejusmodi Febres intelligo, quæ, cùm à particulari quadam, at nondum ſatis cognita hujus aut alterius anni *Conſtitutione* pendeant, ſingulæ ſuo ordine invaleſcunt, graſſantur admodum, & quaſi cæteris dominantur per continuam illam annorum ſeriem. An dentur etiam aliæ ſpecies præter jam dictas, an etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac conſtanti ordine excipiant, an ſecus ſe res habeat, nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ *Febres Continuæ*, quæ licèt jam parciùs, jam inclementiùs ſæviant & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & ſecum invicem eodem anno indifferenter commiſcentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas cenſeo. Quid tam de illarum ingenio, quàm de Methodo Medendi eisdem adhibendâ, hactenus obſervando didici, in ſequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlatina. Pleuritis. Peripneumonia Notha. Rheumatiſmus. Febris Eryſipelatoſa. Angina.* Et fortè aliæ quædam.

Jam verò cùm univerſos hoſce morbos vel adhuc comitetur Febris, vel ſaltem fuerit comitata, donec exonerata in partes ſive has ſive illas, pro-

X 2 mor-

morbi ratione, materiâ Febrili, sibi exitum invenerit; nullus dubito, Febrem ipsam pro morbo primario habendam, reliquosque affectus, à quibus ut plurimum morbi isti nomen mutuantur, symptomata esse, quæ vel peculiarem κρίσεως modum, vel partem, in quam ruit morbi vis, præcipuè spectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine designare pro arbitrio meo.

Animadvertendum est, quòd sicuti *Febres Stationariæ*, de quibus suprà egimus, magis minúsve Epidemicè infestant, quod jam diximus, prout annorum Constitutio in secretâ atque inexplicabili aeris temperie fundata eisdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hę nonnunquam, licèt non ita frequenter atque istæ, Epidemicè grassantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, quâ sanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent suam mediatè quidem causæ alicui Generali in aere, manifestis qualitatibus hominum corpora ita disponente, ut exinde tales talésve sanguinis atque humorum dyscrasiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejusmodi *Epidemicarum* causæ fuerint immediatæ. Uti cùm Gelu acrius diu perseveraverit, se in Veris usque pomœria longiùs extendens, derepente autem calidior tempestas succedat, *Pleuritides*, *Anginæ* similésque morbi alii solent invadere, qualiscunque demum fuerit *Constitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè grassantur perinde atque

que alii isti, idcirco ut hos ab illis Febribus dispescam, quæ ad certam annorum seriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à se invicem intervallo dissideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad causas ab aere subministratas, quoad alias tamen causas externas ac Procatarcticas spectat, sæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus ansam exporrigit, & crapulam taceamus, quâ matre proseminantur tum istæ Febres, tum hæ etiam, de quibus jam ago; causa evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda est, quòd quis scilicet vel præmaturiùs vestes abjecerit, vel ab exercitio incalescens se frigori incautiùs exposuerit; unde Poris subitò occlusis, retentisque iis halitibus, quibus aliàs per cutis spiracula patebat exitus, hæc vel illa Febris species in sanguine succenditur, prout vel Generalis Constitutio, quæ tùm temporis obtinet, vel particulares humorum dyscrasiæ in hanc vel illam Febris speciem potentiùs determinaverint. Et sanè existimo plures modo jam designato, quàm *Peste*, *Gladio*, atque *Fame* simul omnibus perire: Etenim si quis ægrum Medicus de primâ morbi occasione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum istorum numero sit, quos suprà tractavimus) audiet quasi semper, vel eum vestem aliquam temerè deposuisse, cui pridem assueverat, vel corpus motu excalefactum subitò frigori permisisse, atque ex alterutrâ harum προφάσεων incidisse in morbum.

Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium, quibus assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante *Solstitium Æstivum:* Nec minori cum studio eosdem hortor, ut ab exercitio calescentes frigus sedulò evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum est, quòd licèt morbi isti, qui sub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, si non omnes, *Essentiales* fuerint morbi, sæpenumerò tamen Affectus quidam, tum eos quoad Phænomena referentes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis Febribus superveniunt, quas *Stationarias* appello, & sunt nuda earum *symptomata:* Quo in casu non jam illa Methodus adhibenda est, quæ iis debetur, quoties morbi sunt Essentiales, at ista potius quam sibi postulat Febris, cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda est: In genere autem ad Anni Febrim seriò attendendum est, investigandumque, quo illa pacto facillimè expugnari possit, Venæ-sectione, an sudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc si susque deque habeatur, cum ingenti ægrorum discrimine persæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipsos Affectus, quos ego Essentiales voco, & de quibus jam ago, reverâ symptomata tantùm esse; respondeo, symptomata ea fortè esse respectu Febris, ad quam proprie spectant, at symptomata sunt saltem Febrium, quæ illa semper ac necessariò producunt. V. gr. in *Pleuritide* Essentiali Febris ejus est indolis, ut semper materiam morbificam in Pleuram deponat; in *Angina* Essentiali ejus indolis

lis eſt, ut eandem ad fauces ſemper amandet, atque ita ſe res habet in cæteris: Cum ubi Affectuum memoratorum utervis Febri ſuperveniat, quæ ad hanc illamve annorum Conſtitutionem ſpectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantum, neutiquam verò neceſſariò producitur. Quo nomine haud parum à ſe invicem diſterminantur.

Jam autem, ut Affectus *Eſſentiales* mihi dictos ab iis, qui *Symptomatici* tantùm ſunt, ritè diſtinguamus; multum conferet nobiſcum perpendiſſe, quòd qualia ſint ſymptomata, quæ invaſionem Febris hujus alteriusve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt ſymptomata, quæ inſultum ſive *Pleuritidis*, ſive *Anginæ* ſequuntur, quoties ejusmodi Febris Accidentia ſunt tantúm. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide ſymptomaticâ* prædictâ, quæ Febri per hyemem graſſanti, anno 1675. ſuperveniebat. Quotquot enim hac laborabant Pleuritide, ubi primum corripiebantur, Capitis, Dorſi, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certiſſima erant & maximè vulgaria Febrium earum omnium ſymptomata, quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Eſſentialis* eſt, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorſus habens commune cum Febre Stationaria per id tempus regnante. Adhæc, ſymptomata omnia quæ poſt emergunt magis perſpicua ſunt, cùm non obſcurentur ac confundantur ab aliorum φαινομένων, quæ naturæ ſunt diverſæ, & ad aliam ſpectant Febrem, admixtione. Præter hæc Anni tempus,

quo essentiales intercurrentes plerique, non tamen omnes, solent infestare, haud rarò subinnuit ad quam classem hujusmodi Affectus referendi sint. At verò ad Morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnosin, is demum instructissimus accedet, qui observatione assiduâ ac diligenti ita intimè eorum Phænomena rimando perscrutatus fuerit, ut ubi eos inspexerit, genus statim norit distinguere; licèt Differentiarum characteristicarum aliæ ita sint fortasse subtiles ac delicatæ, ut easdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febrium species, (quantum quidem assequi possum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipsos, tum medendi rationes attinent, sedulò pensitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ sanguinis inflammationi ortum debent suum; in eodem refrigerando contemperandóque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variatâ, & cui, experientiâ jugiter suffragante, ea species libentissimè concedit, materiæ morbificæ eliminandæ ubique satago. Et profectò in Febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit, quâ portâ excludenda veniat materia Febrilis, qui certo nôrit; Venæ-sectione v. gr. Sudoribus, Catharsi, aut si qua est alia magis apposita.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

S*Carlatina Febris*, licèt nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte æsti-

vo|se

vo se prodit, quo quidem integras Familias, Infantes vero præ cæteris infestat. Rigent, horrentque sub initio, ut in aliis Febribus, qui hâc afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certè & multo latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illæ, quæ *Morbillos* constituunt. Ad duos tresve dies persistunt hæ maculæ, quibus demum evanescentibus, decedenteque subjectâ cuticulâ, restant furfuraceæ quædam sqammulæ adinstar farinæ corpori inspersæ, quæ ad secundam aut tertiam vicem se promunt, conduntque vicissim.

Curatio. Cum hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris sanguinis effervescentia à prægressæ Æstatis calore, aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior, quò minus sanguis sibi despumando vacet, & materiæ peccanti, quæ satis promptè abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & à Venæ-sectione, & ab Enematum usu mihi temperans (quibus remediorum formis factâ revulsione particulas sanguini infestas cum eodem intimius permisceri, & motum Naturæ magis congruum sufflaminari autumo;] tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æstu impetuosius fortè exagitabitur sanguis, quàm pro pacatâ & leni illâ separatione, in qua jam totus est; [Quid quòd & vehementior Febris hoc fomite possit accendi?) satis habeo, ut æger à carnibus in solidum abstineat, & à liquoribus spirituosis quibuscunque tum ut neque usquam foràs prodeat, neque se per-

petim lecto affigat. Cute jam penitus desquammatâ, & cessantibus symptomatis, è re fore existimo, ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atq; viribus accommodo. Simplici hâc & naturali planè methodo hoc morbi *nomen* (vix enim altius assurgit,) sine molestia aut periculo quovis facillimè abigitur. Cùm e contra si plus negotii ægris facessamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliisque remediis supervacaneis nimis doctè, & (ut vulgò videtur) secundùm artem supra modum ingestis, morbus statim intenditur, & æger non rarò nulla alia de causa quàm nimiâ Medici diligentiâ ad plures migrat.

Veruntamen hoc animadvertendum volo. Si *Convulsiones Epilepticæ*, vel etiam *Coma* huic morbo sub initium eruptionis supervenerint (quod quandoque accidit in pueris ac junioribus hoc morbo laborantibus) omninò oportet, ut *Epispasticum* amplum ac forte posteriori cervici applicetur, atque porrò ut *Paregoricum* è Syrupo de Meconio statim exhibeatur, repetendum singulis noctibus usque dum convaluerit; imperando interim ut æger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquæ coctum, & à carnis esu abstineat.

CAPUT. III.

Pleuritis.

Hic morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infestat, potissimùm verò anno inter Ver & Æstatem ambigente. Nam per id temporis sanguis à nova solis vicinia excalefactus in

in effervescentias & inordinatos motus effrænatius ruit. Temperamento sanguineo præditos præ reliquis aggreditur, sæpe etiam rusticos, & *duro jam fractos membra labore.* A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, sitis, inquietudo, & cætera Febrium symptomata plus satis nota. Elapsis pauculis horis, [licet aliquando multò serius ingruat symptoma hoc] æger vehementi dolore, eoque Punctorio, in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverso versus anteriora pectoris se propagat. Tussi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde spiritum subinde reprimit, ut prima tussiendi molimina coërceat. Quæ singulis vicibus *Anacatharsi* rejicitur materia, sub initio morbi pauca & tenuis conspicitur, & sæpe sanguinis particulis intermista; sed procedente morbo copiosior est & magis concocta sanguine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quin & vires sumit à symptomatis illis, quæ ab ipsa nascuntur. Atque dicta Febris cum funesto comitatu omni, (*Tussi* scilicet, *sputo sanguinis, dolore, &c.*) pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, sensim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non semper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit: fit enim non rarò, ut materia paucula adhuc & tenuis, sicut in principio morbi, tussiendo educatur, & consequenter Febris cum reliquis symptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc

nunc alvo est nimis adstrictâ, nunc solutâ nimis, dejectionibus crebris & liquidissimis. Est, ubi morbo admodum invalescente, & Venæ-sectione non celebratâ, æger ne tussire quidem valeat, sed immani dispnœâ laborans, tantùm non suffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad spatium quidem respirationi debitum sine exquisitissimo dolore queat expandi. Est etiam, ubi post ingentem inflammationem, & omissam Phlebotomiam, quæ nascente morbo fuerat imperanda, mox ad Apostema res redit, *pure* in thoracis cavitatem subinde depleto; quo in casu, quamvis Primaria Febris vel omnino cessat, vel mitiùs saltem urget, attamen in vado non est æger, sed *Empyemate*, atque *Febre Hecticâ* succedentibus, miser *Tabe* extinguitur.

Jam verò licèt *Pleuritis* propriæ illi atque specificæ sanguinis inflammationi, quæ eam, quando affectus primarius existit, producere solet, originem suam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque supervenit, cujuscunque demum generis eæ sint, ex præcipitatione scilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel musculos intercostales. Atque illud quidem in ipso ferè Febris initio accidit, crudâ adhuc existente materiâ Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem subactâ, adeoque nec ad separationem debitam per loca magis conferentia præparata. Hoc autem incommodi sæpissimè ex intempestivo ac præpostero calidorum medicamentorum usu infertur, qualia à nobilibus quibusdam fœminis exhiberi solent; quarum interim benevolentia charitasque multo meliùs in pascen-

pascendis pauperibus, quàm in iisdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo consilio (si tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo statim Febris insultu provocetur sudor; parum cogitantes, quàm inconsultò atq; infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos existentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* nascitur; nunc ad membranam costas succingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri solet; præsertim ubi ægrorum ætas ac temperamentum, annique tempestas inter Ver atque Æstatem ambigens, sua etiam symbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempestate illâ Febres in Pleuritidem transire proclives sunt.

Pleuritidem autem, ejusmodi quam diximus præcipitationi ortum suum debere, evacuati per Venæ-sectionem cruoris color subindicare videtur. Nimirum sanguis (saltem ille, qui post primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, sevi liquati præ se fert speciem ad crassitiem satis conspicuam, ac superficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longè diversam, utpote quæ fibris, instar reliqui sanguinis, arctè contexitur, nec ad modum puris diffluit, quin à reliquo divulsa discolor illa pars, formam cuticulæ tenacis & fibris refertæ exhibet; & fortassè nihil aliud est, quàm Fibræ sanguineæ, quæ rubicundo ac naturali suo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aeris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevêre. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum est,

est, quòd si sanguis è secta vena non recto flumine versùs Horizontem prosiliat, sed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri se proripiat gradu, sæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me causam nescire fateor: Neque æger ab istiusmodi sanguinis missione perinde levatur, ac si modo primùm descripto fluat. Quinimo cùm hoc ipso modo extrahitur, si orificium angustius, sive quid aliud obstiterit, quo minùs pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis Pleuriticorum sanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Observavi etiam, quòd si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitetur, superficie rubenti ac florida, ut in aliis morbis quibuslibet, spectabitur.

Utut verò sanguis se habet; Morbus hic tametsi infamis, & plerisque aliis suapte natura periculosior, tamen si peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò & constanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus liberandos, morbosque averruncandos, perduci ad exitum felicem solent.

Variis hujusce morbi Phænomenis diligenter perpensis, nihil aliud illum esse arbitror, quàm Febrem à propria & peculiari sanguinis inflammatione ortam, qua natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in Pulmones, unde *Peripneumonia* suboritur; quam à priore, gradu tantùm, & pro majore ejusdem causæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

Hunc

Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi ſcopum propono, ut ſcilicet ſanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejusdem accenſas, quæ in membranam coſtas ſuccingentem vim fecerunt, & incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam. *Curatio.*

Quamobrem in Venæ-ſectione ſpem ponens maximam, ut primùm accerſor, ſanguinem è brachio lateris affecti ad *uncias decem* aut circiter mittendum curo. Potionem deinde ſequentem ſtatim à Venæ-ſectione primùm celebrata ſumendam præſcribo.

℞. *Aq. Papav. Rhœad.* ℥iiij. *Sal. Prunell.* ʒ j. *Syr. Violar.* ℥ j. M. F. Hauſtus. Eodem tempore ſequentem Emulſionem præſcribo.

℞. *Amygd. dulc. N.* vij. *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ß. *Sem. Papav. alb.* ℥ ij. *contundantur ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo Aq. Hord.* ℔ j. ß. *Aq. Roſar.* ℥ ij. *Sacchar. cand.* ℥ß. *M. F. Emulſio; Cap.* ℥ iiij.. *quartâ quâque horâ.* Pectoralia etiam impero frequenter uſurpanda, e. gr.

℞. *decoct. Pectoral.* ℔ ij. *Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ℥ jß. *M. F. Apozema; Cap.* ℔ß. *ter in die.*

℞. *Olei Amygdal. dulc.* ℥ ij. *Syr. Violar. & Capill. Ven. an.* ℥ j. *Sacch. cand.* ʒß. *M. F. ſ. a. Eclegma, de quo lambat ſæpius in die. Oleum* etiam *Amygd. dulc.* per ſe, vel *Oleum Sem. Lini* recenter extractum magno ſæpe cum fructu aſſumuntur.

Diætam quod ſpectat, carnibus omnino interdico, atque inſuper earundem decocto quamlibet limpidiſſimo. Conſulo ut juſculis veſcatur Hordea-

deaceis, Avenaceis, & Panatellâ, & pro Potu utatur Ptiſanâ ex decocto Hordei cum rad. Acetoſæ, Liquirit. &c. ac nonnunquam Cereviſiâ lupulatâ tenui.

Porrò, ſequens Unguentum præſcribo. ℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ i j. *Ung. Pomati, & Dialthææ an.* ℥ j. *M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum manè & ſerò, ſuperimponendo folium braſſicæ. Jubeo item, ut in dictorum remediorum uſu perſiſtat per omnem morbi decurſum.

Eodem ipſo die, quo primùm accerſor, ſi dolor vehementer urgeat, ſanguinis eandem quantitatem rurſus detrahi præcipio, vel nihilominus die ſequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus, (niſi prius æger convaluerit) Venæ-ſectionem repeto, ubi ſcilicet dolor, atque alia ſymptomata admodum ſæviunt: At verò, ſi vel morbus remiſſior & minoris periculi patiatur, ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facilè ferant Venæ-ſectionem poſt tàm brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto, niſi interjecto die uno aut altero inter ſingulas vices. Quâ quidem in re normam mihi ſtatuo Contraindicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractasque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi eſſe volo, ut plus minusve ſanguinis pro rei ratione demendum præcipiam, rarô tamen obſervavi *Pleureſin* confirmatam in Adultis minori quàm 40 circiter *unciarum* ſanguinis impensâ ſanatam: licet in Pueris ſemel tantùm

tùm aut bis ſecuiſſe venam ut plurimum ſuffecerit. Neque, quæ nonnunquam ſupervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venæ-ſectionibus obicem ponit, quæ quidem ipſa hâc Methodo brevi ſiſtetur, etiam non adhibitis medicamentis reſtringentibus.

Enemata vel in ſolidum omitto, vel maximâ, quâ fieri poteſt, inter repetitas Venæ-ſectiones intercapedine curo injicienda, eaque non niſi ſimpliciſſima illa è Saccharo in lacte ſoluto.

Durante morbo id ago, ne æger nimis exæſtuet, ac proinde liberum illi facio, ut lecto quotidiè eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires ſuaſerint; quod quidem tanti eſt in hoc morbi genere, ut ſi æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tàm larga ſanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta ſymptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant.

Mox ab ultima Venæ-ſectione, niſi fortè prius id contingat, ſymptomata omnia miteſcent, & æger (qui per aliquot adhuc dies & à liquoribus ſpirituoſis quibuscunque, & à craſſioribus cibis arcendus eſt) priſtinas vires non ita diu pòſt reſumet: quo quidem tempore non abs re erit, ut alvus tenuiori aliquo Cathartico ſolicitetur.

Jam verò ſi quem moveat, quod huic viæ inſiſtentes, *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora ſit promovenda, operoſius diſſeramus; ſciat ille, hæc non per incuriam nobis excidiſſe, ſed deditâ operâ diuque ſatis cogitata, neglecta tandem fuiſſe & præterita: Cùm ſemper exiſtimaverim, in ſummo diſcrimine verſari illos, qui morbum hunc

expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus methodi, quâ Natura materiæ morbificæ ejiciendæ satagit, omittamus, nimiùm periculosæ insuper res est aleæ; cùm non rarò eveniat, parte aliquâ materiæ jam concoctâ, fortè etiam per *ἀνακάθαρσιν* rejectâ, reliquam adhuc crudam manere, idque successivè, præstantissimis quibusque remediis maturantibus expectorantibusq; incassum usurpatis, cùm expectoratio nunc quidem satis auspicatò procedat, nunc penitus supprimatur; ægro interim usquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod sanè nullum prorsus est) sive vivis, sive etiam mortuis adjudicando. Cùm è diverso, mediante Venæ-sectione, morbifica materia penes meum sit arbitrium, & orificium à Phlebotomo incisum tracheæ vices subire cogatur. Quinimò constanter assero, huncce morbum, qui, si juxta præcepta à nobis damnata tractetur, inter patentissimas orci januas meritò recensetur, æque certò ac tutò Methodo jam à me præscriptâ (ut de brevissimo, quo jam profligatur, tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tàm larga sanguinis (ut imperitis videri potest) detractione cuiquam fuisse illatum.

Sæpè quidem aggressus sum in tractando hoc affectu, *θεραπείας* rationem aliquam stabilire, quæ citra ingentem hanc sanguinis jacturam subsisteret: nempe vel humorem resolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando: Sed nondum ea sors mihi contigit, ut huic ipsi, supra memoratæ praxi, parem aliquam reperire potuerim;

cujus

cujus beneficio (non obstante tristi illa apud Hippocratem de *Pleuritide sicca* prognosi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab insultu morbi vindico; per ipsum sectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans, & sanitati reditum.

Quandoquidem verò hujus morbi curatio in repetita venæ sectione ferè tota stat, quæ tamen ab imperitis Chirurgis, & nescio quibus Medicastris in locis ab oppidis populosioribus longè dissitis celebrata, miseros à *punctura Tendinum* in artûs amittendi, atque adeo in vitæ magnum discrimen sæpissimè conjicit; non è re fore duxi, rationem huic malo succurrendi, si fortè fortunâ impingatur, hîc subnectere. Qui verò puncturâ hujusmodi plectuntur, dolorem non statim sentiunt, sed duodecim horis post Phlebotomiam se eodem affici conqueruntur, non tàm in orificio nuper facto, quàm in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor se figit, & tunc maximè percipitur, cùm brachium extendatur; attamen læsa pars tumore admodum insigni non afficitur, eodem avellanæ magnitudinem vix superanti, sed ex orificio humor aqueus vel ichor quidam jugiter destillat, quod quidem præcipuum puncturæ tendinis diagnosticum est habendum. Ita curatur, ut & propriis oculis ipsus observavi.

℞. *Rad. lilior. albor.* ℥ iiij. *Coq. ad teneritudinem in lactis vaccini* ℔ i j. *Deinde* ℞. *farin. lini & avenac. an.* ℥ iij. *Coquantur farinæ ad Cataplasmatis consistentiam in s. q. lactis a radicibus prædictis colati, & radicibus contusis misceantur. f. Cataplasma, parti affectæ calidè applicandum mane & vesperi.*

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

HYeme ingruente, at ſæpius ſub ejusdem exitùm, Vereque adhuc naſcente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud paucis conſpicua. Paulò habitiores ac craſſos ea præ cæteris aggreditur; virilem ætatem vel aſſequutos, vel etiam (quod ſæpius accidit) prætergreſſos; liquoribus ſpirituoſis (vini maximè ſpiritui) plus æquo addictos. Cùm enim in hujusmodi hominibus ſanguis humoribus pituitoſis, brumæ tempore congeſtis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cieatur, Tuſſis hanc nacta occaſionem, mox ſubingreditur, quâ miniſtra dicti humores pituitoſi in pulmones irruunt: quo tempore ſi fortè æger nullo vivens conſilio, liquores ejusmodi ſpirituoſos adhuc liberaliùs hauriat, craſſeſcente jam ferè quæ tuſſim excitabat, materia, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem ſanguinis maſſam depaſcitur. Primo Febris inſultu nunc incaleſcit æger, nunc friget: Vertiginoſus eſt, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tuſſis importuniùs fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc ſine Tuſſi, nunc illa vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intenſe. Sanguis detractus Pleuriticorum ſanguinem refert; Anhelus ſæpenumerò ſpiritum crebro ac celeriter ducit. Si moneatur, ut Tuſſim provocet, haud aliter dolet caput, ac ſi in partes mox diſſiliret (quâ loquendi formula ægri ut plurimum utuntur,) Dolet & Thorax omnis, vel ſaltem

ſaltem pulmonum coarctatio adſtantium auribus percipitur, quoties tuſſit æger, pulmone non ſe ſatis dilatante, præcluſis adeò ab intumeſcentia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde intercepta circulatione, ſanguineque quaſi præfocato, nulla ferè, præſertim in habitioribus, Febris indicia ſunt; licet hoc accidere etiam poſſit ob materiæ Pituitoſæ copiam, qua horum ſanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit aſſurgere.

Curatio.

In curanda hac Febre id mihi negotii dari ſentio, ut ſanguinem iſtum, qui ad Pulmonum & ſuffocationem & incendium facit, Phlebotomia revellam; ipſos pulmones remediis Pectoralibus deobſtruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compeſcam. Cùm verò *hinc* materiæ Pituitoſæ ſaburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidie ſubminiſtrans, Venæ-ſectionem ſæpe repetitam videretur indicare; *illinc* verò obſervatio, quam facere potui diligentiſſima, me doceret, Phlebotomiam ſæpe repetitam Febricitantium iis, qui craſſiore eſſent corporis habitu, (præſertim ætatis florem prætergreſſis,) peſſime ceſſiſſe, atque adeò ab ejuſmodi repetitione haud minùs abſterreret; *Catharſin* ego crebriorem Venæ-ſectioni ſuccenturiabam, quæ ei ſatis rectè ſubſtituitur, in illis, qui à largiori & iterata ſæpius Phlebotomia abhorrent.

Ad hunc itaque modnm proceſſi; ſânguinem e brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec paſſus ſum, ut ex eo ſurgeret ad duas tresve horas; cùm omnis ſanguinis eductio, quæ univer-

ſam corporis compagem labefactat quadantenus concutitque, hoc pacto facilius toleretur; ita ut mitius cum ægro agatur, cum in lecto cubanti unciæ decem fuerint detractæ, quàm ſi ſex ſeptemve tantum amiſerit, poſtquam e cubili ſurrexerit. Die ſequenti Potionem ſequentem mane ſumendam propino.

℞. *Caſſiæ extract.* ℥ j. *Glycyrrhizæ* ʒ ij. *Ficus pingues N.* iiij. *fol. Senn.* ʒ ij ß. *Agarici trochiſcat.* ʒ j. *Coq. ſ. q. aq. Colat.* ℥ iiij. *diſſolve Mannæ* ℥ j. *Syr. Roſ. ſolut.* ʒ ß. *M. ſ. f. potio.*

Poſtridie ſanguinem ſecunda vice mittere ſoleo, atque interjecto die uno Potionem Catharticam, modo præſcriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, *Decocto Pectorali, Oleo Amygdal. dulci* ac id genus aliis, ut utatur conſulo.

A Carnibus & earum juſculo, maxime vero a liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptiſanam ex hordeo & liquiritia, [Cereviſiam item tenuem, ſi eam efflagitet] pro potu ordinario concedo.

Atque iſta quidem methodo vincenda eſt *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitoſa in ſanguine aggeſta ob Hyemis analogiam, & in pulmones exploſa; in qua non tantùm iterata Venæ-ſectio, ſed & Catharſis etiam indicabatur, ſecus atque in *Vera Peripneumoniâ*; quam ego ejusdem plane indolis cum *Pleuritide* eſſe arbitror, atque ab illa in eo tantùm differre, quod *Peripneumonia* Pulmones univerſalius afficiat. Quin & utrique

utrique morbo pari omnino methodo medemur, Venæ sectione scil. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Notha hæc *Peripneumonia*, licèt ad *Asthma siccum* aliquantulum accedat, tum quoad spirandi difficultatem, tum etiam alia quædam symptomata, ab illo tamen satis dignoscitur, cùm in ista manifesta Febris atque inflammationis signa se prodant, quæ in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac specie minora sint longè ac obscuriora illis, quibus insignitur *Vera Peripneumonia*.

Diligenter autem animadvertendum, quòd ubi Vini spiritui aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflictantes se olim addixerint, minimè tutum erit, eos statim ac de repente ab iis depellere; sed sensim id agendum, quo minus *Hydropi* tam repentina mutatio ac abrupta viam sternat. Quod etiam in morbis quibuscunque ab hac προφάσει oriundis, observari debet. Cum vero de *Spiritu Vini* mentio fuerit facta, hîc obiter dicam. Optandum sane esset, quod aut idem omnino exulet, aut saltem spiritibus reficiendis, non vero iisdem extinguendis usurpetur: nisi quis internum ejus usum prorsus abdicandum maluerit, proindeque à Chirurgis solum ad *Ulcera digerenda* fotubus immiscendum; aut *Ambustis* extus admovendum: quo postremo casu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facile palmam præripit, cum cutem subjacentem ab omni putrefactione tueatur ac vendicet, atque eo nomine curationem quam cito absolvat, *digestionem*, quæ non nisi admodum tarde sua tem-

pora percurrit, etiam non moratus: nempe si lintea spiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel simili læsis, quam primum hoc infligitur malum, applicentur, eademque spiritu dicto madefacta subinde repetantur, donec dolor ab igne penitus evanuerit, & postea solùm bis in die.

CAP. V.

Rheumatismus.

NUllo non tempore incessit hic morbus, maximè *Autumno*, & præ cæteris annis florentes & οἷς γόνυ χλωρόν. Hac ut plurimùm occasione nascitur; æger sc. sive exercitio aliquo vehementiori, sive alio modo excalefactus mox repentinum frigus admisit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quos statim excipiunt calor, inquietudo, sitis, & reliqua illa infelix symptomatum caterva, quibus stipantur Febres. Elapso die uno alterove, [est & ubi citiùs] æger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo artu infestatur, in carpis, humeris, genubus præsertim; qui locum subinde mutans, vicissim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte, quam postremùm affecit, adhuc residuis. Primis aliquot diebus, Febris & symptomata jam memorata quandoque coincidunt; Febris autem sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immanius sæviente, materia sc. febrili in artus translata; quod satis arguit Febris ipsa sæpiùs recrudescens ob materiam morbificam ab intempestivo Externorum usu repercussam. Morbus hic quoties à Febre sejungitur, *Arthritis* sæpe audit;

quam-

quamvis essentialiter ab illa distinguatur, prout cuivis facilè constabit, cui uterque morbus intimius fuerit perspectus: unde forsan petenda est ratio, cur tam sicco illum pede transiverint scriptores Medici; Nisi forte arbitremur, hanc morbi speciem ad reliquam malorum Iliada de novo accessisse. Utut se res habeat, jam plus satis grassatur hic morbus; & licèt rarissimè hominem è medio tollat, Febre semel depulsa, tamen & vehementia doloris & diuturnitas eum prortus contemni non sinunt. Etenim si minus perite tractetur, non ad menses tantùm, sed ad annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miserum haud infrequenter discruciat; quamvis in hoc casu, non eodem semper vigore, sed Paroxysmis quibusdam periodice repetitis, adinstar Arthritidis, subinde lacessit: imò vero potest fieri, ut ubi diu multumque vexaverint dicti dolores, tandem sponte desistant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem usque privetur, digitorum articulis quasi inversis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodosis in interna magis quam externa digitorum parte se prodentibus: stomacho nihilominus valeat, & cætera sanus vitam toleret.

Est & alia hujus morbi species, licet non hujus esse prosapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptissime dicetur; immanis dolor sc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipsumque aliquando ad os sacrum se demittens, *Paroxysmum Nephriticum* mentitur; nisi quod æger non vomituriat; nam præter dolorem atrocissimum & vix ferendum circa ipsos renes, aliquando & ureteres

per omnem eorum ductum ad veſicam usque, eodem licet mitiori, tentantur. Qui & mihi olim impoſuit, tanquam à materia aliqua ſabuloſa in iis partibus hærente penderet; cum revera materiæ *Rheumatiſmi* peccanti & inflammatæ ortum ſuum debeat; quæ quidem partes illas jam ſolas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, niſi abigatur eodem modo, quo prior ſpecies pariter etiam perdurat, pari ſævitiâ excrucians; adeo ut miſer nequeat procumbere, ſed vel è lecto exiliat, vel ſuper eodem erectus ſedeat; corpore interim perpetuâ agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato, reductoque.

Curatio. Cùm utraque hæc morbi ſpecies ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis Venæ-ſectione educti color, utpote qui Pleuriticorum ſanguini tàm eſt ſimilis, quàm ovum ovo, neque quisquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita ſe habentibus, cenſeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere ſumi, ſanguine interim contemperato, ejusque nimio fervore repreſſo, tum medicamentis refrigerantibus atque incraſſantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde ut primùm accerſor, ſtatim ſanguinis ℥ x è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incraſſansque ad hanc ferè normam præſcribo. ℞: *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an.* ℥ iiij. *Syr. è limonibus* ℥ jß. *Syr. Viol.* ℥ j. *M. f. Julap. de quo bibat ad lubitum*; vel etiam Emul-

Emulsionem in curatione morbi lateralis jam descriptam. Ad dolorem sedandum, *Cataplasma è mica Panis siliginei, & lacte croco tincto*, vel *fol. brassicæ* parti affectæ applicandum, & sæpè renovandum curo. *Diætam* quod spectat, carnibus prorsus interdico, quin & eorum jusculo, quantumlibet tenui limpidoque; quibus substituo jускula Hordeacea, Avenacea, Panatellam, & ejusmodi. Cerevisiam tenuem mitemque pro potu tantùm concedo, vel etiam [quæ magis ad rem facit] Ptisanam ex hordeo, rad. Liquirit. Acetosæ, &c. in aqua fontanâ incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cùm calor, qui à jugi decubitu nascitur, morbum promoveat intendatque.

Die sequenti sanguinis tantundem detrahi præcipio, atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertiò; dein interjecto trium quatuorve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, constitutio, aliæque circumstantiæ svadent monentque) quartò, atque ultimò ut plurimum, Venæ sectionem repeto; rarò enim usu venit, ut ultra quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen justò calidiùs præcesserit, vel medicamina calidiora ægro præter necessitatem fuerint ingesta. Quin & Anodyna sive Paregorica dicta Remedia effusiorem sanguinis missionem postulant: Quamobrem utut sæviat dolor, per omnem hujus morbi decursum, religiosè mihi ab his temperandum existimo, modò mihi animo sit curationem à sanguinis missione solùm petere, cum illorum usu figatur morbus, neque tàm facilè Venæ sectioni cedat; quæ ideò ob

hæc

hæc ipsa medicamenta officiosè nimis exhibita, sæpius quàm erat opus, celebranda est. Quid quod & in morbi statu, neque am, quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν valeant præstare.

Interim dum prædicta remedia, diætaque sedulò usurpantur; *Enema* è Lacte saccharato subinde injici curo, diebus scilicet à Phlebotomia vacuis. Porrò ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultima Venæ-sectione diligenter observentur, seriò hortor moneoque; quibus elapsis, *Potionem Catharticam* è Lenitivis præscribo manè hauriendam, & insequenti vesperi dosin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralys.* quo sc. sanguinis orgasmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in pristinum vitæ genus [quoad victum, exercitia, atque aerem] pedetentim se recipiat, lubens patior; ita tamen, ut neque vinum, neque liquorem spirituosum quemlibet, neque etiam cibos, sive sale, sive aromatis conditos, sive etiam δύσπεπτα quæcunque, nisi diu posteà, degustare liceat.

Post venam, quoties supra innuimus, pertusam ægri dolores admodum imminuentur, neq; tamen adhuc prorsus evanescent; at verò resarcitâ, quam fecerat sanguinis detractio, virium jacturâ [superveniente maxime proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quàm id, quo primum decubuit æger] symptomata ad unum omnia cessabunt, atque æger pancraticè imposterum valebit.

Jam verò, tametsi prædictâ Methodo, aut aliâ huic simili, tempestivè atque sub ipso morbi ingressu

greſſu adhibitâ, eum, quem jam dixi, finem utplurimum ſortiatur; non raro tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miſerè diſcrucietur: qui quidem minus cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* ſymptomatis vulgò habentur. Hîc enim obiter, ſed & liberè tamen dicam, quod, licet nullus dubitem, quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus reverà inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quam fert vulgi opinio, occurrere perſuaſum mihi habeo; multos autem ex iis Affectibus, (ne pluribus dicam) quorum nomine *Scorbutum* incuſamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta eſſe; vel etiam infelices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus ſanguis cæterique humores contaminantur: Verbi gratiâ, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritidi* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia ſe oſtendent ſymptomata, quæ *Scorbuti* ſuſpicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu ſe exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora ſymptomata, *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxyſmo liberatos infeſtare; dum ſcilicet vel intempeſtivus evacuantium uſus, vel ægri effœta ætas, vel alia aliqua cauſa naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retentam, cùm τι ἀνεπιτήδειον exiſtat, totam ſanguinis

maſſam

massam inquinat, & confertissimo pessimorum symptomatum agmine hominem lacessit. Quod quidem non de *Arthritide* tantùm, sed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licet vulgò jactetur, *Ubi desinit Scorbutus, ibi incipit Hydrops*, hæc tamen regula sæpe sæpius non aliter est accipienda, quàm quòd, ubi primùm se *Hydrops* manifestis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio statim collabascit. Potest & idem hoc affirmari de quamplurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano nascentibus, quique proinde nondum certum aliquem sibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licet partim fugati sint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et sanè nisi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodiè fit, in immensum crescet, & omnem ferè morborum numerum absolvet. Cùm, si id sedulò agamus, ut abdita cujusque morbi penetralia perscrutemur, eumque post irregularium symptomatum vela latentem eruamus, suâ se mox specie sit proditurus, & ad illam, ad quam attinet, familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus, quâ hujuscemodi morbi sunt abigendi, non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, qualisnam is demum fuerit, ceu perfectè formato, jamque actu existenti accommodanda.

Sed hîc notandum, non adeò consultum esse, quando *Rheumatismus* aliquot annorum Diuturnitate altas radices egit, sanguinem tam brevibus, ac sub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præstare, septimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-sectiones distermi-

nare;

nare; quæ tandem vel penitus materiam morbificam, averruncabunt, vel ſaltem eò conducent, ut Fontanellâ in crurum alterutro excitatâ, & Spiritu quovis Volatili in vino Canarino manè & ſerò exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

Jam verò quantumcunque diſcriminis inter verum Rheumatiſmum, ut ſupra innui, & Scorbutum intercedat, aliam tamen ſpeciem eſſe Rheumatiſmi, quæ ad Scorbutum quamproximè accedit, omnino confitendum eſt, utpote quæ inſigniora hujus morbi ſymptomata æmulatur, & pariter eadem fermè remedia ſibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatiſmus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obſidet, ſed eadem in tumorem ac in alia ſpecie raró attollit, neque febrim ſibi comitem adjungit. Inſuper non adeò fixus manet, ſed indolem magis vagam ac incertam refert, cum anomalis inconditisque ſymptomatis ſtipatus. Nunc hunc vel illum artum discruciat, mox internas ſolùm partes afficit, proindeque ægritudinem parit. quæ redeunte externarum partium dolore iterum ſe proripit; ita ægrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam ſe protrahens, adinſtar morborum, qui vel maximè Chronici habentur. Fœminas præ reliquis adoritur, ut & viros, qui imbecilliori naturâ ſunt; adeoq; ad affectuum hyſtericorum claſſem referri debere planè ſuſpicarer, niſi quòd iteratâ experientiâ comprobaſſem, eum remediis hyſtericis minimè ceſſiſſe. Illi etiam, qui longum & repetitum *Corticis Peruviani* uſum experti ſunt, huic malo ſunt obnoxii; quod quidem (ut obiter attingam) unicum eſt incommodum,

quod

quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed utut id sit, hic affectus sive ex hac occasione, sive ex alia quacunque causa originem ducit, quam facillimè debellatur vinciturque usu sequentium, quę nisi privato comodo publicum prætulissem, prorsus mihi reticenda essent. Etenim his solis quam multos, eo quo descripsimus modo laborantes, sanavi, quibus Venæ-sectiones, quantumlibet repetitæ, Cathartica, Diæta lactea, Pulveres testacei, &c. ne hilum profecerunt. Atque hæc sunt,

℞. *Conserv. Cochlear. hortens. rec.* ℥ ij. *lujul.* ℥ j. *pulv. Ari Comp.* ʒ vj. *cum s. q. syr. Aurant. f. Electuar. Capiat.* ʒ ij. *ter in die per mensem integrum, superbibendo aquæ sequentis* ℥ iij.

℞. *Cochlear. hortens. M.* viij. *Beccabung. Nasturt. aquat. salviæ, menthæ, an. M.* iiij. *Cort. Aurant. n.* vj. *nuc. Moschat. contus.* ℥ ß. *Infundantur in Cerevisiæ Brunsvicensis* ℔ xij. *ac distillentur organis communibus, & eliciantur tantummodo Aquæ* ℔ vj. *pro usu.* Atqui præcisa dosis *pulv. Ari comp.* observetur, aut saltem eadem non minuatur.

CAP. VI.

Febris Erysipelatosa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore incessit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præsertim æstate; quo tempore sæpe dum sub dio versatur, corripitur æger. Facies siquidem ex improviso in tumorem attollitur, qui subitò exorsus cum dolore ruboreque summis, denso minimarum pustularum ordine distinguitur, quę

aucta

auctâ magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem ipſumque caput latiùs ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;) neque multum profectò abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis, quæ inflicta ab apum veſparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo *Eryſipelatis* notiſſima ſpecies ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque anni tempore rigor atque horror, niſi præceſſerint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius ſolet contingere,) huic ſe inflammationi ut plurimum adjungunt, ſitis inſuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit ſymptomata, (quæ indies ingraveſcentia nonnunquam in *Gangrænâ* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque reſtinguantur.

Eſt & alia hujusce morbi ſpecies, licet rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hâc utplurimum πρόφασιν, quod ſcilicet æger vinorum ſubtilium magis magisque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulſerit, aut liquoris ſimilis ſpirituoſi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum ferè corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in veſiculas attolluntur, mox recedentes tuberculorum more ſub cute ſe condunt

cum pruritu mordacissimo & vix tolerando, at quoties levissimam scalpturam subeunt, rursum apparent.

Curatio. Hîc ego materiam peccantem sanguini permixtam ritè evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus sufflaminandam censeo; eam denique, quæ jam partibus impacta est, materiam evocandam, discutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, satis largam sanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum sanguinem ferè semper æmulatur. Die sequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ somni (si paulò frequentiùs dejecerit æger) haustum aliquem Paregoricum. e. gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralys.* vel alium ejusmodi. Peractâ Catharsi, partem affectam sequenti decocto foveri jubeo. ℞. *Rad. Alth. & Lil. an.* ℥ ij. *fol. Malv. Sambuc. Verbasc. an. M.* ij. *flor. Melilot. summit. Hyper. & Centaur. min. an. M.* j. *Sem. Lini & Fœnugr. an.* ℥ ß. *Coq. in s. q. aq. ad* ℔ iij. Coletur liquor & tempore usus adde singulis libris Decocti, *Spir. Vin.* ℥ ij. Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immersæ ac expressæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ post fotum quotidie illinatur seq. mixturâ. *R. Spir. Vin.* ℔. ß. *Theriac. Androm.* ℥ ij. *pulv. Piperis longi, Caryophyl. an.* ʒ ij. *M.* Charta emporetica hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur.

Æger insuper ut jusculis tantùm hordeaceis atq; avena-

avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cereviſiâ utatur tenuiſſimâ, & per horas aliquot ſingulis diebus à lecto ſibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia ſymptomata citiſſimè utplurimùm fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertium nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diatheſis, & Febris intenſior. Diebus à Venæ-ſectione liberis *Enema* è Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap refrigerantia ex Aq. Nymph. &c. in *Rheumatiſmi* curatione jam dicta, quâlibet horâ diei uſurpanda præſcribo. Ut plurimum verò unica Venæ-ſectio & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas cum pruritu refert ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quod hæc remediis ab extra applicandis minus egeat.

Hic obiter dicam, quod licet non ſolùm hic affectus, de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum, qui cutim impetunt, & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modò Chronici ii ſunt) facilè huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione & Catharſi iteratis brevi ſe proripiant; eorum tamen aliqui viâ planè diversâ tractandi ſunt, nec evacuationes modò dictæ quantumlibet repetitæ, nec *pulveres teſtacei* ſanguini edulcorando deſtinati quicquam proficiunt; cùm recrementa quædam pravam diatheſin adepta intimiùs cuti impingantur, non niſi remediis, quæ ſanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus

amovenda debellandaque: Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in *Pruritu ferino*, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞. *Theriac. Andromach.* ʒß. *electuar. de ovo* ℈j. *rad. ſerpentar. Virgin. ſubtiliſſ. pulverat. gr.* xv. *lapid. Bezoard. Oriental. gr.* v. *cum ſ. q. ſyr. è Conditurâ Citri f. Bolus, ſumendus mane & horâ ſomni per dies 21, ſuperbibendo Cochl.* vj. *ſeq. Julapii.*

℞. *Aq. Card. Benedict.* ℥vj. *aq. epidem. & theriacal. ſtillat. an.* ℥ij. *ſyr. Caryophyll.* ℥j. *Mſ. f. Julapium.*

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius vel alterius ſpatio, vel potiùs pluribus ſtragulis, quàm ſoleret coopertus in lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti linimento partes affectæ inungantur. ℞. *Unguent. ex oxylapatho* ℥ij. *unguent. pomati* ℥j. *flor. ſulphuris* ʒiij. *ol. Rhodii* ℈ß. *f. liniment.* Veruntamen medicamenta præſcripta haud uſurpentur, niſi Venæ ſectione atque catharſi ritè præmiſſis; quæ tametſi ſolùm adhibitæ curationem non abſolvant, ægrum tamen contra febrim præmuniant, ob uſum medicaminum calidorum aliàs occurſuram.

Eſt & alia *Eruptionis* ſpecies, etſi minùs frequens, ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſuper-

pereminens, atque latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquantulum porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hac ſive *macula*, ſive *impetigine* vigente, æger bene ſe habet, eadem vero evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectûs curatione eadem via, atque iisdem poſt evacuationes univerſales plane remediis inſiſtendum ac in Pruritu ferino modo dicto; ac proinde, quod non omittendum, vini, ut & carnium εὐπέπτων uſus omnino concedendus, cùm refrigerantia omnia magis officiant quàm proſint. Atque ita hæc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quæ tamen aliquando non niſi *Aquis Ferreis* diu epotis cedet.

CAPUT VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo, quod Ver atque Æſtatem interjacet, juvenes præ cæteris, & temperamento ſanguineo præditos; Rufos etiam, quod non ſemel obſervavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi inſultu, ſequitur Febris, & paulo poſt dolor, & Faucium inflammatio; cui niſi mature ſuccurratur, æger ſtatim nec deglutire valet amplius, nec ſpiritum per nares ducere, ſed cum ſenſu quodam ſtrangulationis præcluduntur

tur Fauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonſillarum, laryngis, ita ut tantum non ſuffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties ſcilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque ſatis tempeſtivè convenientium remediorum uſu ingruenti occurritur procellæ.

Curatio. Opem laturus, ſanguinem cum primis è brachio copioſè detraho, mox ex ranulâ utraque; dein, ut partes inflammatæ *melle Roſaceo ſpiritu ſulphuris* ad ſummum acorem permixto tangantur, author ſum: mox *Gargariſma* ſequens præſcribo, non vulgari modo uſurpandum, ſed ita ut in ore ſine ulla agitatione contineatur, donec incaleſcat, dein expuatur, & repetatur ſubinde. ℞ *Aq. Plantag. Roſ. rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥ iiij. *Album. ovorum in aquam agitando redact. N.* iij. *Sacch. cand. Alb.* ʒiij. F. Gargariſma. Jubeo etiam, ut de Emulſione in cura *Morbi lateralis* præſcriptâ vel ſimili indies ſumat.

Sequenti mane, niſi Febris & dolor inter deglutiendum perceptus aliquantulum, remiſerint, venam in brachio rurſum ferio, Catharſi in diem poſterum rejectâ. At ſi utraque hæc minuantur, *Catharticum* Lenitivum ſtatim exhibeo; quod quidem poſt ſanguinis miſſionem præ omnibus aliis perutile, ac apprime neceſſarium eſſe multiplici experientiâ comperii. Si fortean, quod quidem oppidò rarum eſt, Febris, aliaque ſymptomata, etiam poſt Catharſin, bellum minentur, iteratâ, ut prius

Venæ-

Venæ sectione perdomanda sunt, ut & *Epispastico* amplo ac forti, posteriori cervici applicando. Per integrum hujusce morbi decursum, Enema Refrigerans Emolliensque omni mane, dempto illo, quo Catharsi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juscula ex iis parata, sacra sunto; jusculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis vescitor; ptisanâ ex hordeo, vel cerevisiâ tenuissimâ utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie absistat; cùm hujus tepor tum Febri, tum reliquis symptomatis, quæ hâc methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quòd istiusmodi *Angina*, quæ Febris, mihi *Stationariæ* dictæ, symptoma tantùm est, illâ ipsâ methodo curari amat, quam Febris ea sibi vendicat, ac proindè vel per διαφόρησιν & cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri Primariæ, cui inhæret, debetur; quod sedulâ observatione dignum.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo immediatè abitum sibi parant, & in hoc vel illo symptomate desinunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille, à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm sit *symptoma*, quæ in illo demum terminatur. Impræsentiarum duas tantùm *Hæmorrhagiam* scilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perstringam.

Hæmorrhagia Narium.

Hæmorrhagia Narium quâvis anni tempestate infestat, præcipuè sanguine præfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingravescente, quàm adolescente. Primo utplurimum appulsu Febris præ se fert indicia, quâ derepente sibi per nares, quâ datâ portâ, faciente viam, dolor & calor sinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu sistitur, mox denuò erumpit, atque hæc vicissim: donec tandem vel remediorum usu, vel sponte suâ ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino cessat; ita tamen, ut ægro singulis annis à recidiva metuendum sit, si vel à liquoribus spirituosis, vel aliâ occasione quâlibet æstuare contingat.

Eum hîc mihi scopum propono, ut sanguinis fervor nimius atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravasatio, frænis omnibus compescatur, ejusque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & sanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* sanguini colore semper respondentem. Victûs rationem refrigerantem atque incrassantem injungo. Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam simul coctas, & frigidè hauriendas; poma cocta, juscula hordeacea, & similia à carnibus abhorrentia. Julapia insuper refrigerantia atque incrassantia, unà cum Emulsionibus in morbis Inflammatoriis suprà descriptis. Lectulo item ut absistat per aliquod spatium quotidiè moneo; tum ut nullo non die

die injiciatur Enema leniens refrigeransque, nec vel ſemel quidem omittatur: Hauſtu quin etiam horâ ſomni Paregorico è Diacodio, ceu catenâ, conſtrictus ſanguinis furor coërceatur. At verò quando hujusmodi Hæmorrhagias non rarò comitetur lympha acrior, quæ ſanguini permiſta ejus motum adjuvat, venarum orificia reſerando, præter revulſionem & refrigerationem ſolenne mihi eſt Catharticum blandius, vel in ipſius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter ſolitum viribus auctum; & ubi ſymptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

Quoad externas applicationes. Lintea quadruplicata immerſa aquæ frigidæ, in qua *Sal prunellæ* diſſolvatur, & poſtea leviter expreſſa admoveantur Nuchæ ac utrinque Cervici ſæpius in die. Item poſt univerſas evacuationes peractas liquor ſequens applicetur. ℞. *Vitriol. Hungar. & Alumin. an.* ℥ j. *Phlegmatis Vitriol.* ℔ *ß. Coq. tamdiu, donec omnia fuerint diſſoluta. Liquorem frigefactum filtra, & à Cryſtallis ſubinde natis ſepara. Liquori reſiduo adde Ol. Vitriol. duodecimam partem. Turunda ex linteo raſo liquore hoc probè humectata, nari ex quâ ſanguis ſtillat, indatur, per dies duos iſthîc relinquenda.* Quo etiam liquore linteamina imbuta & applicita ſanguinem ſiſtunt ex quacunque demum parte externa idem defluat.

Hæmoptoe etiam, quæ in æſtatis ac veris confinio homines calidioris temperamenti, at minus robuſti adoritur, *Hæmoptoe.*

 &

& quorum pulmones minus rectè valent, præ senibus item juniores, ejusdem ferè indolis cùm Hæmorrhagiâ jam tractatâ mihi est; cùm & hæc quoque Febris sit, quæ tàm nomen, quàm essentiam exuit suam illa quâ soluta est Crisi; hoc ferè tantum discrimine, quòd in morbo *priori* sanguis nimiùm agitatus in narium venulas, in *hoc* verò in pulmones impetum facit; utque in illo, durante fluxu dolor & calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam Hæmorrhagia methodum medendi sibi vendicat, nisi quod Catharsin minus ferat, à quâ, præsertim repetitâ, æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidiè injectum, Diacodium horâ somni propinatum, Diæta insuper, & medicamenta, tàm incrassantia, quàm refrigerantia, opus pro voto absolvent.

Atque hæc sunt, quæ hactenus observavi de numerosa ista Morborum Tribu in varias familias dispertitâ, qui *Febrium* sub nomine censentur, atque de iis symptomatis, quæ ab illa pendent, in quibus id seriò egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò sincero candidoque, nullique adeò Hypothesi adstricto, eorum Historiam & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide, & cautelâ pari subnecterem. Quòd si vehemens desiderium Methodum certiorem minusque lubricam in utilissimo tuendæ mortalium vitæ negotio expiscandi constabiliendique, me

me in ſemitas nullo anteà pede calcatas pertraxerit; nemo eruditorum, uti ſpero, mihi imputabit; quòd vel ſpretis aliorum judiciis meo nimium fidam, vel rebus ſtudeam novis; cùm & non ſpernendus rerum eventus mihi hæc inveſtiganti ingentes hucusque animos addiderit, & poſterorum experimenta ſine dubio meam fidem ſint liberatura. Et profectò haud oſcitanter impugnandum eſt hoc morborum tam peſtiferum agmen, quod nullo non die cum genere humano bellum gerit internecinum atque *ἄσπονδον*; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, ſi eos demas, qui violentâ morte perimuntur, confoſſi quotannis occumbunt. Indeſinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robuſtiſſimis & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ, (non obſtantibus ſuppetiis iis omnibus, quas nobis hactenus attulere ſpecioſæ iſtæ Methodi in ſpeculativorum libris ſatis fidenter deſcriptæ] animo meo hæc primùm agitanti minus ſatisfaciebant; cùm reâpſe cernerem, ludiera iſta Cerebroſorum commenta ita parum ad redintegrandam ægrorum ſanitatem conferre, ut qui ad Aſyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Thraſones Dogmatici, haud meliori in loco eſſent, quàm qui neglectâ Arte ſe totos naturæ permiſerant. Si quid ego hîc egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis perſanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, [quod ſalvâ verecundiâ, me mihi polliceri poſſe ſaltem ſpero] ſcopum quadantenus aſſequutus ſum,

ſum, & dulciſſimum improbi laboris in bono Proximi quærendo rectè collocati, fructum fero. Hæc præcipua ferè ſunt, quæ jam habeo comperta [vel ſaltem ad methodum aliquam novi reducere,] circa *Febres* & *ſymptomata*, quæ ab eisdem pendent, ad hunc uſque 30 Decembris diem, An. 1675. quo hæc conſcribo.

EPISTO-

EPISTOLÆ RESPONSORIÆ DVÆ

à

THOMA SYDENHAM, M.D.

PRIMA

De MORBIS EPIDEMICIS

ab Anno 1675 ad Annum 1680.

ad

ROBERTUM BRADY M.D.

SECVNDA

De LVIS VENEREÆ HISTORIA ET CVRATIONE

ad

HENRICVM PAMAN. M. D.

)o( )o( )o( )o(

Clarissimo Viro,

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

N*Emo uspiam Medicorum, Vir eruditissime, adhuc vim aeris & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita nostra perennanda, quas agit partes, eorum quispiam consideravit satis, viresque quas exerit in fermentando, alterando, & circumducendo sanguinem, aut in motibus animali-*

nimalibus quibuscunque peragendis cujus sit energiæ, & efficaciæ, bonum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices & mutationes, quas Constitutiones *haud perperam indigitas, ne leviter quidem, vel Medici, vel Historiæ Naturalis Scriptores attigerunt, multo minùs perscrutari sategerunt. Fieri sanè nequit, cùm in omnes corporis partes, etiam reconditissimas, aer sese insinuet, quin quas subit alterationes & mutationes à rebus, quibus impregnatur, easdem sanguini & succis communicet, & imprimat; unde ut plurimum ab hac vel illa prava aeris constitutione oritur hujus vel illius indolis prava sanguinis Diathesis. Optimò itaque consilio Observationes Medicas circa morborum acutorum historiam & curationem juxta varias annorum & eorundem partium constitutiones instituisti, cùm in iisdem, aeris actiones in sanguinem, succos, & spiritus præsertim (si ipse non sit spirituum materia) conspiciantur. Et nullus dubito, quin Febrium indoles ab annorum temperie, in quibus grassabantur, observata utilissimam, si non unicam, methodum constituit ad praxin stabiliendam. Perge itaque, & si quæ adhuc restant Observationes Febrium annorum nuperrimè elapsorum, fac ut palàm fiant, quâ in re quàm maximè humani generis saluti prospicies.*

In Sectione prima, Cap. quinto *libri tui paucis egisti de usu* Corticis Indici, *& ejusdem exhibendi methodo. Equidem scio, quosdam haud infimi subsellii Medicos, qui in magnâ quantitate & dosi*

sæpius

sæpius repetitâ eum exhibent; alios item, qui ex eodem extracta, infusiones, & ex infusionibus julapia, & emulsiones conficiunt, quibus modis se non tantum Intermittentes, sed & continuas quasdam certò curare affirmant: Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus est remedium. Ego quidem per 20 plus minus annos dictum Corticem variâ forma & multiplici præparatione maximo cum successu exhibendum curavi. Si verò peculiare quippiam de usu hujusce Corticis nosti, vel quid melius progrediente experientia fueris edoctus, id ne graveris precor in lucem proferre.

In curatione Rheumatismi *frequentem Phlebotomiam, & larga manu celebratam tanquam necessariam proposuisti. Quærerem Ego, annon rejectâ tam severâ & crudeli methodo, alia non humani sanguinis adeò prodiga, nec minùs certa inveniri possit. Dum hæc agis, Dignissime Vir, malevolorum jurgia, & invidorum stigmata atque calumnias sat superq; persenties; neq; nunc minùs, quàm olim nomini tuo aut famæ parcent, licèt ingenuis ferè omnibus displiceant, & candidioribus, apud quos solenne est istiusmodi detractores despicere. Isti verò, si Febrium historiam longo usu comprobatam, vel earundem essentias, causas, & differentias, vel veram tandem Medendi Methodum expiscari volunt, Te Ducem & viam præmonstrantem sequi necesse habent; cùm vix, aut ne vix quidem, alia, vel earum naturam investigandi, vel curandi ratio possit assignari. Macte itaque esto, & sperne sciolorum dicteria; sincerorum hominum ingenia excita; tu methodum mon-*

monstrasti; & si tua non placet, qui carpunt, dent politiorem & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hisce peragendis totam Medicorum turbam meritò devincies, inter reliquos verò,

Tibi jure meritoque amicissimum,

Cantabrigiæ,
Decemb. 30. 1679.

R. BRADY.

Amplissimo Doctissimoque Viro,

ROBERTO BRADY, M. D.

Collegii Cajo-Gonevillensis Custodi, nec non Regio in Medicinâ apud Cantabrigienses Professori longè celeberrimo.

ME certè, Vir Humanissime, si quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitanti impertiendum præ cæteris, qui nunc sunt homines facillimum esse omnino par est: si enim ea tantùm mihi innotescant, quæ & reliquis mortalibus, (quod mihi plus satis constat) nullo pacto mihi obfuerit levidensia ista & è triviis desumpta evulgare; sin autem assecutus sim aliquid, quod è re Medica sit, & ad certiorem morborum Therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quàm aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere; Qui & à Podagra jam ab annis plus

plus minus triginta, & calculo diu malè multatus, facilè mecum reputo, quàm ſeriò gauderem, ſi quod meis malis levamen aliorum indicio poſſit afferri. Cùm autem pauciſſimis ingens illud privilegium à Deo Opt.Max. concedatur,ut publico commodo hâc in re inſervire queant,iisq; tantùm, quibus *è meliore luto*,quàm mihi,*finxit præcordia Titã*, votis agendum eſt, quod reapſe effectum dare non ſatis eſt virium: Semper enim exiſtimavi,neque id ſine ratione, majoris eſſe felicitatis, certam vel leviſſimi alicujus morbi debellandi methodum ægris mortalibus prodidiſſe, quàm vel *Tantali*, quod ajunt, vel *Crœſi* theſauros accumulaſſe. Feliciorem hoc illum dixi; dicam & meliorem, ſapientioremque: quod enim uberius & ſapientiæ & bonitatis ſuæ ſpecimen quis poteſt edere, quàm, cùm ſe è communi generis humani natura deciſum animadvertat, ea, quæ molitur, omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quàm ad ſuam ipſius, qui tam exilis totius particula & contempta res eſt, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi ſentiendique magiſtro *Cicerone* meo,ſui ſeculi, ne dicam univerſæ hominum naturæGenio) *leges omnium ſalutem ſingulorum ſaluti anteponunt, ſic Vir bonus & ſapiens & legibus parens & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujus, aut ſuæ conſulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimò ſatis liquet, quòd cum facinoroſi ſit,hominem jugulare,boni viri erit eundem vel conſervare, vel alios iis inſtruere præſidiis, quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam authore vitâ jam functo. Et vox illa planè inhumana

& scelerata audit eorum, qui negant se recusare, quò minus ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur.

His autem impræsentiarum missis factis, fatendum est, debere me ea, quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, utut exilia, tibi planè aperire, Tibi, inquam, Eximio Viro, & *Spartæ* quam ornas dignissimo; cujus ego & eruditioni & probitati, animique candori ea tribuo encomia, quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Prætereo etiam, quantum tibi debeo gratiarum, quòd te tam malè habeant immerita illa, quibus à nonnullis proscindor convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quòd si vita innocua hominis, qui neminem neque facto neq; dicto læserat, me ab illis sartum tectum reddere valuisset, nunquam in me detonuerant. Cùm autem nullo id meo crimine evenerit, neque, ut spero, eveniet unquam, stat sententia non me ideò plectere, quod alii deliquerint; id tantùm ratus àd me attinere, ut viri probi scilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas nostra.

Morem itaque geram in tradendis observationibus, quæ mihi in morbis, de quibus sciscitabaris, occurrebant. Primùm autem agam de *Febribus Intermittentibus* nunc apud nostros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror, annos istos ordine sed breviter percurrere, qui illum excipiebant, quo claudebatur *Historia Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per præterlapsos annos 15 grassabantur, & quædam obiter perstringere in eorundem curatione à me pridem notata.

notata. Quo facto melius innotescet, quo tempore & quibus gradibus, quæ jam obtinet Febrium *constitutio*, nobis obrepserit.

Annus 1676. eosdem peperit morbos, quos genuerat Constitutio postremo loco commemorata in dictis Observationibus, *viz.* Annor. 1673, (in cujus Autumno ea se primùm exeruit) 1674, & 1675. At verò exolescente fermè hâc crasi, mitiores erant, quàm pro suo genio, qui subpullulabant morbi, & minus insuper Epidemici; non obstante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifestas aëris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat; cùm & æstatis fervor, & frigus hyemis omnes fermè annos, quorum memoriam habemus, longo intervallo superaverint. Et cùm tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos produceret, satis hinc liquet, non tàm manifestam quàm occultam aëris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum est, morbos eosdem quoad symptomata quædam aliquando à manifesta aëris diathesi pendere, quod & *Morbilli* & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt; de quibus breviter agam. *Annus 1676.*

Morbilli enim nascenti anno coorti, licet non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant, quod solito longiùs procurrerent: nam cùm pro more suo mense primum Januario comparentes, ad Æquinoctium usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti cum Solstitio æstivo ferè expirarent, hoc anno ad Æquinoctium fermè Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor

A a 2 aucti

aucti viribus, quò diutius obsisterent. Neque tamen Methodum Medendi ab usitata illa diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemicè jam sæviebat, & insueto tempestatis calore evectus atrociora Convulsionum symptomata, eaque diuturniora secum trahebat, quàm mihi priùs unquam videre contigerat. Neque enim solùm abdomen, uti aliàs in hoc malo, sed universi jam corporis musculi, brachiorum crurumque præ reliquis, spasmis tentabantur dirissimis, ita ut æger è lecto subinde exiliret, si fortè extenso quaquaversum corpore eorum vim posset eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam recepta medendi rationem sibi vendicabat, *Anodyna* tamen fortiora, eaque sæpius ingerenda quàm aliàs solebam, omninò indicabantur. Ex. gr. Ad quendam vocatus per id temporis truculentissimo illo, quod modo descripsi, symptomate tantùm non enectum, (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M. D. cujus animi Candor, Probitas illibata, summus in me amor, labor improbus in morbis dignoscendis curandisq; unà cum nomine mihi semper occurrunt) & enormi vomitione, spasmorumque violentiâ animum agentem, cum sudore frigido, & pulsu vix micante, guttas 25. *Laudani liquidi*, à me jam olim publicati, in cochl. 1. *Aq. Cinnamomi fortis* exhibendas curavi, veritus sc. ne vehiculum paulò copiosius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenso conamine persæpè fit) ansam daret: dein lecto assidens quasi ad semihoram, & expertus Remedii vires nec Vomitu-

mituritioni compescendæ, nec sedandis Convulsionibus adhuc pares esse, toties illud ipsum repetere, & dosin in tantum augere cogebar [interposito tamen spatio, ut quid à jam ingesto mihi foret sperandum prius ediscerem, quàm novas adferrem suppetias] donec tandem pervicacissima illa symptomata sub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuò excutere satagebant. Serio itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, sed in minori dosi, subinde assumeret, etiam postquam convaluerit, ad εὐεξίαν scil. confirmandam; quod nobis ex animo cessit.

Neque est, cur me quispiam justo audaciorem pronunciet, eo scil. nomine, qvòd tantam Laudani Liqvidi vim ægro infundere non dubitaverim; cùm judice experientiâ certò constabit, quod in quibus affectibus ex *Opio* parata indicantur [sunt autem tres, *vehemens dolor, vomitus vel dejectio enormior, & insigniores spirituum animalium ἀταξίαι*) in iis & Remedii Dosis & repetendi vices cum symptomatis magnitudine omnino sunt conferendæ. Qvæ enim dosis remissiori symptomati coercendo par est, ea ab alio fortiore superabitur; & quæ aliàs ægrum in manifestum vitæ discrimen conjiciet, eundem impræsentiarum ab orci faucibus liberabit.

Atque hi sunt morbi isti, qui hoc anno populabātur, iidem scil. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. *Annus 1677.* Quales autem fuerint, qui annum sequentem *viz.* 1677. funestaverint, non habeo dicere.

Cùm enim molestissimo sanguinis mictu, à motu vel levissimo, sub anni initio malè multarer, neque ita diu posteà Podagrà etiam, quæ non jam tàm artus, quàm viscera sevissimo dolore excruciabat, accedentibus insuper virium & appetitûs prostratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minus periculosis (quem si tùm fuerim extinctus, mors certè non tàm à bonis quàm à malis abstraxisset, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menses tres continere, deinde redintegrandæ sanitatis causa per idem ferè spatium rusticari cogebar: *Autumno* reversus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primùm invaserat) ab amicis didici; cùm autem mihi per valetudinem non liceret ægros invisere, de hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

Annus 1678. Proximi anni (*viz.* 1678.) *Constituto* prorsùs immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim sc. annos urbe ferè exulaverant, nisi quod nonnullos sporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) usque adeò favebat, ut Epidemicæ rursus audirent; neque eum tamen gradum hodiè tuentur, quin & fines latiùs proferent, donec hæc, à qua pendent, aëris διάθεσις suam ἀκμὴν attigerit. Quantumlibet autem dictæ intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortæ, eo usque tamen exeunte Æstate & Autumno subeunte præ cæteris sæviebant, ut nulli amplius morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululùm fatiscentes *Variolis* locum cedebant, atque

que aliis insuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempestas in orbem rediret.

Sed ut jam edisseram, quæ de harum Febrium & natura & causis sedula observatione assecutus sum: imprimis notandum est, quòd licet olim *Quartanæ* frequentius occurrerent, nunc dierum aut *Tertianæ* erant, aut *Quotidianæ*, (nisi quis postremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quod licet Tertianæ Quotidianæque aliquando cum rigore atque horrore invadentes, subsequente primùm calore, mox etiam sudore, tandem in omnimoda ἀπυρεξίᾳ desinerent, atque post statam periodum ægros de novo lacesserent; ne hunc quidem jam morem servabant ultra tertium quartumve Paroxysmum; maximè si æger lecto addiceretur, & assumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod ajunt, addiderit. Postea verò Febris hæc eo usque etiam præter indolem suam incrudescebat, ut *Intermissionis* loco *Remissionem* tantùm ægro concederet; & magis indies ad *Continuarum* speciem accedens, tacto Cerebro tandem haud paucos extingueret.

Curationem quod spectat, jam à multis annis mihi innotuit, quàm si periculosum eam in Tertianis & Quotidianis (quæ cum recentes sint, nullumque typum indutæ in continuitatis vicinia adhuc hærent) per sudorifica moliri: quamvis enim notissimum sit, simul cum sudore prorumpente inquietudinem atque alia symptomata statim evanescere, & ἀπυρεξίαν succedere, & ex consequenti huic paululum esse indulgendum, saltem non esse obsisten-

dum Paroxysmo fatiscente, tamen est compertissimum, quod si justo copiosiùs eliciatur sudor, quæ intermittebat, Febris jam sit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ casu in vitæ discrimine versatur, hic servatur, perit ille. Ratio est hæc, nisi mea me fallit conjectura, quòd scil. istiusmodi profusus sudor, cùm materiæ febrilis, paroxysmi calore eo usque evectæ, ut jam per despumationem ejici possit, modum exuperet, exterminatâ eâ parte, quæ unico paroxysmo respondet, de reliquo sanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationem, Venæ sectionis v. gr. & Catharseos incommoda (quarum utræque relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt) dum mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certissimam mihi spem fecit; de quo verè affirmare possim, non obstante tàm vulgi, quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me, nihil mali ægris accidisse ab ejus usu, vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse, nisi quòd illi, qui longum & repetitum corticis Peruviani usum experti sunt (ut in *Capite de Rheumatismo* præmonstraverim) in speciem quandam *Rheumatismi Scorbutici* nonnunquam incidunt. Hoc autem malum perquam raro ex hac occasione nascitur, & quando accidit, facillimè Remediis ibidem descriptis cedit.

Et profectò si tàm effectorum durationem, quàm Corticis hujus innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia, quotquot sunt, remedia deferre nullus dubitarem; cùm non tantùm in hoc morbo insignium esse virium deprehendatur, sed & in Uteri & Ventriculi etiam affectibus;

bus: Tantum abest, ut de ejus insalubritate meritò quis conqueratur.

His autem potissimùm de causis, nisi fallor, dictus Cortex malè audit. Primò quia plurima illa horrendaq; symptomata, quæ Febres Intermittentes jam diutiùs ægrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis degustaverit, Cortici, vel semel assumpto, imputantur. Secundo quia cum occultâ vi & non per sensibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, statuunt plerique, materiam morbum committentem, quæ propelli debuerat, tanquam hostem intra mœnia vi Corticis astringente inclusam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evasisse, cùm adhuc catenam trahat. Ast hi non satis attendunt, Sudores paroxysmum finientes id omne, quod in lucido sanitatis intervallo accumulabatur, prorsus eliminasse, manere tantum morbi seminium tempore maturandum; quodque Cortex fugientem paroxysmum a tergo urgens & intercepto, qui debuerat subministrari, morbi commeatu sive fomite, non potest in sanguine retinere, quod jam in illo, non nisi tanquam in embryo reperitur; ac proinde neque strangulationum neque obstructionum, quæ vulgò objiciuntur, reus est peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi sua astrictoria Febres fugare? Qui id probare velit, necesse erit, ut prius alia astringentia pari virtute prædita in medium afferat; mihi certè vel eorum fortissima adhibenti in experimentum nondum è voto cessit. Quid quod illos etiam sanat, qui ab ejus usu tanquam à Cathartico assumpto [quod non-

nonnullis accidit, frequenter alvum deponunt? Id verò demum eſt rectè ſapere, ſuo ſe quemque pede ac modulo metiri. At ſi quis fucum ſibi faciens, aliis ſe prædìtum eſſe facultatibus exiſtimaverit, quàm quæ inſerviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ* [ut Deo ſcil. rerum omnium Architecto & Moderatori debita veneratio cum profundiſſima animi proſtratione jure merito exhibeatur;) vel *Philoſophiæ Morali*, (ut virtutem exerceat, & mores tàm ad privatum quàm publicum Societatis Humanæ bonum accommodet) vel denique *Arti Medicæ*, *Mathematicæ*, *& Mechanicæ*: (quibus vita communis adjuvatur) Hic primùm Hypotheſin aliquam è ſchola *Naturalis Philoſophiæ* depromat, qua vel unicam differentiam ſpecificam rerum in natura poſſit enodare; ex gr. rationem reddat, quare *Gramen* omne viridi ubicunque colore nuſquam alio cernitur infectum, &c. Hoc ſi effecerit, in ejus caſtra haud invitus tranſeam; ſin aliter, non verebor dicere, quòd Medici cura omnis atque induſtria in expiſcanda Morborum Hiſtoria, iiſque remediis adhibendis, quæ Experientia Indice ac Magiſtra eoſdem valent depellere, debent collocari; obſervata tamen iſta medendi Methodo, quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito & naturali Cogitandi modo innixa) ei dictaverit. Dicam itaque paucis, quod uſu didici de Methodo, qua Cortex nobis uſurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine inſignitur, annis abhinc quinque & viginti (ſi benè memini) apud Londinenſes noſtros in-

ex-

exterminandis Febribus Intermittentibus, maximè Quartanis, primùm cœpit inclarescere. Idque optimo sanè jure, cùm hujuscemodi morbi rarissimè ab ullo alio sive Remedio sive Methodo Medendi antea expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant & audiebant. At verò non ita multo tempore elapso duabus de causis, non quidem levibus, damnatus in desuetudinem prorsus abiit. Primò quia paucis horis ante adventum Paroxysmi pro recepto id temporis more exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleret; quod & civi cuidam Londinensi eidemque Senatori Urbano, *Underwood* nomine, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgò dicto *Black Fryars* Pharmacopolæ memini accidisse. Funestior hic pulveris exitus, quamvis oppido rarus, Medicos tamen paulò cordatiores ab ejus usu meritò retraxit. Secundò quia æger ope pulveris à Paroxysmo aliàs invasuro liberatus, quod plerumque eveniebat, tamen intra dies 14 recidivam ut plurimum pateretur, in morbo scilicet recenti, necdum temporis cursu suoque Marte commitigato. Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æstimabant Paroxysmum ad paucos dies protelare, ut se eo nomine in vitæ discrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego verò jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim seriò perpendens, animoque revolvens, non alio magis quàm hoc Herculeo medicamento Febres intermittentes debellatas iri confidebam, si qua par erat cura accederet, & dili-

diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut & *Periculo* à pulveris usu impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies subsecuturæ (quæ duo erant amolienda incommoda) possem occurrere, atque ægrum hujus ope ad perfectæ sanitatis gradum promovere.

Primò *Periculum* quod minitabatur, non tam ex ipso Cortice natum arbitrabar, quàm ex eo, quòd minus opportunè ægro ingereretur: cùm enim vis ingens materiæ febrilis diebus à Paroxysmo vacuis in corpore fuerit aggesta, pulvis prædictus, si immediatè ante Paroxysmum deglutiatur, facit, quo minùs materia morbifica ipsâ naturæ methodo, Paroxysmi scilicet impetu, possit eliminari, quæ proinde præter fas inclusa ægrum in vitæ discrimen solet conjicere. Hoc ego me malum propulsare posse existimabam, materiæque pariter febrili de novo generandæ obicem ponere, si ubi primùm Paroxysmorum unus affligere desierit, confestim pulverem exhiberem, quo insecuturus sufflaminaretur, & diebus Intermissionis statis subinde vicibus eundem repeterem, usque dum novus invaderet Paroxysmus, atque ita paulatim tutoque proinde sanguinis massam salutiferâ Corticis virtute penitus inficerem.

Secundò cùm *Recidiva* [quæ intra dies 14 plerumque accidebat] ex eo mihi videbatur nasci, quòd sanguis non satis exsaturaretur virtute febrifugi, quod utut efficax, unâ tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam, nihil ad eam præcavendam æquè posse conducere, atque methodum repetendi pulveris, etiam devi-

cto

cto ad præsens morbo, justis semper intervallis, antequam scilicet vires præcedentis dosis prorsus elanguescerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, quâ jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartanâ* Febre laborantem accersitus (*die Lunæ* v. gr.) si Paroxysmus eodem die sit invasurus, nihil prorsus moveo, sed id tantum ago, ut spem faciam eum à proximè venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermissionis (*Martis* sc. *&* *Mercurii*) Corticem exhibeo hunc in modum. ℞. *Cortic. Peruv. subtiliss. pulverat.* ℥j. *cum s.q. syr. Caryophyl. vel de Rosis siccis, f. Electuar. dividendum in 12 partes, quarum unam capiat quartâ quâque horâ, incipiendo immediatè post paroxysmum, superbibendoque haustum vini cujuslibet.* Vel si *Pilulæ* magis arrideant, ℞. *Cortic. Peruv. subtiliss. pulv.* ℥j. *cum s.q. syr. Caryophyl. f. Pil. mediocris magnitudinis, quarum capiat* vj. *quartâ quâq; horâ.* Sed minori cum molestia, eodem tamen fructu, hujus *Pulveris uncia una* admisceri poterit *libris duabus Vini Clureti*, atque ejus *cochl.* viij. *vel* ix. exhiberi iisdem, quæ dicta sunt temporis intervallis. *Die Jovis*, quo metuitur Paroxysmus, nihil impero, cùm utplurimum nullus accedat, reliquiis materiæ febrilis per solitos sudores, qui præcedentem paroxysmum absolvunt, despumatis ejectisque è sanguine, atque intercisa novæ mineræ vel fomitis accumulatione repetito pulveris usu, diebus Paroxysmos disterminantibus adhibiti.

Verum enim verò ne morbus denuò recrudescat, (quod è prædictis incommodis erat alterum) *die octavo*

octavo præcisè à quo postremam dosin æger assumpsit eandem præfati pulveris quantitatem, (*Unciam sc. in partes 12 divisam*) eâdem, quâ priùs methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo semel Medicatio persæpè morbum conficit, non tamen prorsus in tuto collocatur æger, nisi Medico tertio quartove eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maximè ubi sanguis à prægressa aliquâ evacuatione fuerit debilitatus, aut se æger incautiùs auræ frigidiori feriendum exposuerit.

Verùm etsi hoc remedium nullâ purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idiosyncrasiam persæpe accidit, ut ab ejus usu tanquam à Cathartico fortiori assumpto æger violenter expurgetur: In hoc casu omnino oportet, ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam suæ naturæ quàm morbo planè contrariam, ciere valeat, neque pulvis justo citiùs per alvum expulsus disperdatur, antequam suo fungeretur munere. In hoc itaque casu *Laudani* ejusdem *gut.* x. Vino instillari jubeo, & post alternam pulveris dosin assumi, modò Diarrhœa perstiterit.

Dicta Methodus usu mihi venit in cæteris Intermittentibus sive *Tertianis*, sive *Quotidianis*; utrasque enim statim à finito Paroxysmo aggredior, & repetito per jam commemorata Paroxysmorum interstitia medicamine (quantum scilicet earum fert indoles) urgeo atque à tergo premo; hoc tamen discrimine, quòd cùm Quartana rarissimè nisi *Unciâ unâ* in doses dispertitâ, reliquæ *sex Drachmis*

possint

possint ita expugnari, ut inducias saltem concedant.

At verò Tertianæ, Quotidianæque, etsi post unum alterumve Paroxysmum omnino videantur intermittere, tamen non ita raró (quòd & à me ante est notatum) postea ad Continuarum fere speciem vergunt, & ad *Remissionem* tantùm, etiam diebus, quæ *Intermissionem* pollicebantur, accedunt; præsertim ubi æger lecto defixus regimine justo calidiore, aut medicamentis Febri per sudores ejiciendæ dicatis fuerit multatus. Hoc in casu à remissione quantumlibet exiguâ (id enim mihi unum superest) ansam arripiens, pulverem quam proximè à Paroxysmo (quantum conjecturâ valeo) ingerendum propino, nempe quartâ quâque horâ, ut modò dixi, ne quidem ipsum morans Paroxysmum, cùm aliter in spatio interjecto plussatis brevi alexeteria Corticis vis sanguini impertiri nequeat.

Cùm autem Febres, quæ jam apud nos grassantur, etsi post secundum tertiumve paroxysmum reponere se in classem Continuarum nitantur, tamen ad Intermittentes debeant referri; nulla mihi est religio *Corticem* vel in maximè *Continuis* hujus speciei sumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certò ægrum perducet, modò assiduus Lectuli calor, & intempestivus Cardiacorum usus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in casu Peruvianum corticem nihil quicquam profecisse plus semel observavi. Neque mihi unquam contigit, ut viderem Vinum, in quo propinatur Cortex (quod jure quis possit suspicari) febrici-

bricitanti obfuisse; è contrà verò calor, sitis, cæteraque Febris Symptomata, ut plurimùm post assumptam hujus remedii quantitatem sufficientem, mox evanescent, vino haud obstante. Hîc autem observandum, quòd quo magis Febris sive sponte sua, sive regimine calidiori ad Continuitatem accedat, eo major Corticis quantitas exhibenda; ita ut nonnunquam viderim, morbum hunc non nisi sesqui-unciæ, vel unciis ejusdem duabus cessisse.

Cùm verò sint aliqui, qui Corticem hunc nec in Pulveris forma, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejusdem infusum in frigido factum propino; ℥ ij. *sc. Corticis grossè pulverisati in Vini Rhenani* ℔ ij. aliquandiù macero. Liquor hic per manicam Hippocratis sæpiusculè trajectus, colore limpidus adeò non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictæ infusionis Unciæ quatuor ad dies aliquot factæ, virtutem Drachmæ unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cùm nec ingrata sit, nec ventriculum premat, duplo frequentiùs usurpari poterit, quàm reliquæ ejusdem remedii formulæ, nempe donec Paroxysmi terga dederint.

Quandoque accidit, ut in hoc morbo malè formato, necdum in typum regularem evecto, æger ob vomituritionem ferè continuam Corticem deglutitum, quacunque demum forma exhibeatur, retinere nequeat: In hoc casu vomitio priùs est compescenda, quàm Cortex propinetur. Ad quem scopum collimans jubeo, ut sexies vel octies spatio duarum horarum *succi limonum recens expressi Cochl.* j. *cum salis Absint.* ℈ j. *assumat*: Deinde *Laudan.*

dan. liquid. gutt. xvj. *cum aq. Cinnamom. fort. Cochl.* j. Ac brevi post, si vomitus cessaverit, usum Pulv. Peruv. aggrediatur.

Pro Infantibus, quorum ætas tenella vix feret, ut aliâ formâ hoc remedium assumatur (saltem eâ quantitate, quâ devincatur morbus,) sequens Julapium præscribere soleo. ℞. *aq. Cerasor. nigr. & Vini Rhenani an.* ℥ ij. *Cort. Peruv. subtilissimè pulv.* ʒ iij. *syr. Caryophyl.* ℥ j. *m. f. Julap. Cap. Cochleare unum alterumve pro ratione ætatis, quartâ quâque horâ, donec paroxysmi non ampliùs discrucient; instillando alternis dosibus, si Diarrhœa adfuerit, Laudani liquidi gutt.* i. *vel* ij.

Observandum est insuper, quòd cùm breviora Paroxysmorum interstitia in Tertianis & Quotidianis Intermittentibus non satis temporis concedant ad sanguinem febrifugâ Corticis virtute plenè exaturandum, fieri non potest, ut æger proximum à prima medicatione Paroxysmum, uti in Quartana solet evenire, certò effugere valeat, sed in his medicamentum sæpe non nisi post biduum promissam curationem absolvet.

Animadvertendum autem, quòd si æger, non obstante abundanti cautelâ superiùs traditâ, nihilominus recidivam patiatur (quæ in Quartana ipsâ rariùs accidit, quàm in Tertianis, vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit, non nimiùm pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, sed pro suo judicio aliis modis curationem aggredi; cui præ cæteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magnopere conducere vulgò creditur.

Diætam quod spectat cæterumque regimen, nec à cibo nec à potu arcendus est æger, qualis qualis is demum fuerit, qui ad stomachum facit; Fructibus tamen horariis & liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ sanguinis massæ, & Febri postliminiò reducendæ admodum conferentibus) semper exceptis. Vescatur itaq; carnibus eupeptis & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; quâ re solâ ægros nonnunquam restitui, etiam eos, quorum corpora ob frequentem febris recursum contra Corticem quasi communita, salutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Neque verò se temerè auræ frigidiori committere debet æger, donec sanguis pristinum vigorem de novo obtinuerit.

Hîc autem advertendum, quòd, cùm de Febribus Intermittentibus olim agens, ægrum sublato morbo sedulò purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis solùm febribus, quæ vel sponte suâ, vel alio sive medicamento sive methodo præter Corticem Peruvianum erant debellatæ. Etenim Curatio, cùm huic Remedio, de quo jam loquor, innitatur, purgatione nec eget, nec eandem planè fert. Ita potenter dictus Cortex sine ope Catharticorum non solùm *Paroxysmis*, sed & *Dyscrasiæ*, quam corpori idem inflixerunt, subvenit. Vitandæ itaque ante omnia Evacuationes qualescunq;, cùm vel blandissima Catharsis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi discrimen certissimè, fortè in morbum ipsum denuò ægrum conjiciet.

Hîc autem commemorare libet, quod sub primos hujus Constitutionis annos symptoma quod-dam

dam insigne Febribus Intermittentibus quandoque supervenerit. Nempe earum Paroxysmi non cum rigore & horrore, quas postea Febris excipit, invadebant, sed æger iisdem planè symptomatis tentabatur, ac si *Apoplexiâ* verâ laborasset, quæ tamen nihil aliud esset, utcunque hunc affectum æmularetur, quàm ipsa Febris caput impetens; ut ex aliis signis, ita ex colore urinæ satis liquebat: quæ in Intermittentibus ut plurimùm rubore saturato extat, qualis cernitur in urinâ eorum, qui Ictero laborant, etsi non adeò intensè rubet, & pariter sedimentum deponit pulverem laterum ferè referens. Hoc autem in casu quantumlibet evacuationes omnes, cujuscunque demum generis sint, indicari videntur, ad revellendos scilicet ex cerebro humores, ut in Apoplexiâ primariâ fieri solet; eædem tamen omnino omittendæ sunt, utpote quæ originariæ hujus symptomatis causæ, Febri nempe Intermittenti prorsus adversentur, ac proinde mortem accersant; quod & ipse novi. At è contrà expectandum, donec paroxysmus sponte suâ evanuerit, quo tempore Cortex, modò citiùs idem ingeri non poterit, quamprimum est exhibendus, & in Intervallis ab hujusmodi accessionibus liberis idem sedulo repetendus, usque dum perfectè convaluerit æger.

Nonnunquam accidit, etsi perquam raro, ut Senes, qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea Venæsectionibus & Catharticis imperitè fuerint mulctati, in *Diabetem* incidant, etiam Febre jam perfectè fugatâ. Etenim cum sanguis eorum abhinc debilitatus assimilandis succis ei illatis

prorsus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc & inconcocti exitum sibi quærunt, proindeque præ ingenti urinæ copiâ, quoties eam reddunt, excretâ, sensim vires labefactantur, & quasi substantia Corporis per hanc Cloacam exinanitur. In hoc affectu, uti & in omni *Diabete*, ex quâcunque προφάσει originem ducat, Curativæ Indicationes ad sanguinem invigorandum corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinæ præternaturalem restringendum, omnino dirigendæ sunt. Ut ℞. *Theriac. Androm* ℥ iß. *conserv. flaved. Aurant.* ℥ j. *Diascordii* ℥ ß. *zinzib. condit. & nuc. moschat. condit. an.* ʒ iij. *pulv. è chelis Cancr. compos.* ʒ iß. *Cort. exterioris Granator. rad. Angelic. Hispan. Coral. rubr. præp. & trochisc. de terrâ Lemniâ an.* ʒ j. *boli Arm.* ℈ ij. *Gum. Ar.* ʒ ß. *cum f. q. syr. de ros. siccis f. Electuar. de quo sumat ad magnitudinem nuc. mosch. maj. manè, horâ quintâ pomerid. & nocte per mensem integrum, superbibendo seq. infusionis Cochl.* vj. ℞. *rad. Enul. Campan. Imperator. Angelic. & Gentian. an.* ℥ ß. *fol. absinth. Rom. marrub. alb. Centaur. min & calaminth. an. M. j. Baccar. Juniper.* ℥ j. *Incidantur minutim, & infundantur Vini Canarini* ℔ v. *stent simul in infusione frigidâ. Coletur tantummodo tempore usûs.* Vescatur cibis εὐπέπτοις, *viz.* Carne vitulinâ, Vervecinâ, *&c.* Abstineat ab esu olerum & fructuum qualiumcunque, & singulis pastubus bibat vinum Hispanicum.

Eâdem ferè methodo atq; iisdem remediis contumax iste & diuturnus affectus, *Fluor.* sc. *muliebris*, sanatur ac *Diabetes* modò dictus: nam utrobique Indicationes curativæ eædem sunt, quantumcunque

cunque inter se hi duo morbi dissidere videantur. At in *fluoris muliebris* curatione Venæ-sectio semel celebrata, ac postea Catharsis ex *Pil. Cocb. maj.* ℥ ij. tribus vicibus repetita *Corroborantium* usui præmitti debent, deinde verò per totum processum omnino omittendæ; cùm quælibet evacuatio evertit quicquid corroborans substruxerit. Sed hæc obiter.

Hæc habui de Peruviani Corticis usu summatim dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere; Cùm sanè, qui aliquid Cortici adjiciunt, præter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex ignorantiâ peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir Probus ex animo abhorrebit; qui cùm pars sit ejusdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat nullo unquam privato suo commodo poterit adduci. Quod superest, si ætati placuisset ad ea animum advertere, quæ annis abhinc quatuor in Historia Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuisse omnino est credibile) quo pacto sc. Cortex in interjectis Paroxysmorum spatiis debuerit ministrari, tum postea repeti ægro jam convalescente; viverent fortassis haud pauci eorum, quos jam terra tegit, utut homines vilipendant tenues sanè illos conatus nostros communi omnium bono dicatos, & monita spreverint ibidem dictata verbis insequentibus, quibus ea breviter continentur, quæ hîc fusiùs explicare visum est, *viz.*

Curandum est ante omnia, ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quàm morbus suo se Marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes & jam

jam fractæ ægri vires eundem temporiùs sumendum esse dictaverint;) neque enim illud solum est metuendum, ne à præpropero ejus usu in efficax iste reddatur & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vitâ agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neq; Catharsi, multò minùs Venæsectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex suo fungatur munere: cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptiùs certiusq; recrudescent Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur, ut sanguinem dicto medicamine sensim longioreque à Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur, quo suum opus pleniùs absolvat, & evitatur, quicquid id est periculi, quod ægro poterit oriri ex subito isto atq; intempestivo nimis sufflamine, qvo Paroxysmum jam invalescentem atq; omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione istâ εὐεξία tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono. Peruviani corticis ℥ j. cum syrup. Rosar. rub. ℥ ij. misceatur; æger verò quantitatem Nucis moschatæ majoris mane & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim. Morb. Acut. Histor. Sect. 1. Cap. V. Quan-

Quantumlibet autem Cortex suprà laudatus in Febribus hisce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facilè præripiat, attamen in *Tertianis Vernalibus*, si modò æger sanguineo temperamento præditus esset, atque etiam ætate floreret, Remedia sequentia curationem absolvisse observavi. Ex. gr. Mittatur sanguis è brachio die à paroxysmo libero, & post aliquot horas eodem die exhibeatur *Emeticum ex Infusione Croci Metallorum*; ita tempus præfigendo, ut Vomitorium opus suum absolvat ante Invasionem paroxysmi insequentis, quo elapso immediatè aggrediatur usum sequentium. ℞. *Extracti gentian. Absinth. & Centaur. min. an.* ʒ ij. *Misceantur ac dividantur in* ix *doses, quarum unam capiat quartâ quâque horâ, superbibendo decocti amari sine purgantibus & vini albi an.* ℥ iij. Est & altera methodus curandi has Tertianas, in pauperibus scil., quorum facultas prolixo apparatui Medico ferendo non sit. Ut ℞. *Serpentar. Virginian. subtiliss. pulv.* ℈ j. *vin. alb.* ℥ iij. *Ms. sumat duabus horis ante paroxysmum, & stragulis bene coopertus sudet per tres vel quatuor horas: Idem faciendo per duas alias vices paroxysmo ingruente.*

Sequenti anno [nempe 1679.] sub initio Julii eædem Febres de novo vires redintegrabant, & quotidie increbrescentes mense Augusto quàm immanissime debacchabantur, ac magnam stragem edebant. Cùm autem de his jam fusiùs egi, nil ampliùs adjiciam, nisi quòd *Novo Epidemico* à manifesta aeris *Annus 1679.*

crasi pendenti sub mense Novembris prorsus locum cedebant.

Etenim unà cum *Novembri* subingrediebantur *Tusses* cæteris, quos mihi contigit observare, annis ἐπιδημικώτεραι, cùm in singulis ferè familiis universi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnoperè desiderabant; aliæ verò pulmones ità vehementer agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper correptus à nisu violentiori & laborioso. Primis ferè diebus Tussis, siccam æmulans, nullam materiam spectabilem exantlavit, mox ætate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo, quòd parciùs expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxysmorum duratione ad *Tussim puerorum Convulsivam* mihi propius accedere videbatur, nisi quod mitiùs aliquantum sæviret. In hoc saltem Convulsivam superabat, quòd & Febre, & solitis ejus symptomatis stipata ægrum invaderet, quæ in Tussi puerorum nondum me vidisse memini.

Solenne sit licèt, Tusses sub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes, eas hoc anno ita præter solitum increbrescere: quod quidem hâc præcipuè de causâ arbitror contigisse. Quum mensis *Octobris* crebrioribus quàm solebat, & fermè continuis permaduisset imbribus, & sanguis hominum tempestati consentiens particulas crudas atque aquosas affatim imbibisset, transpiratione per cutis spiracula à primo frigoris insultu prohibitâ, Natura colluviem hanc serosam vel per ramos Venæ Arteriosæ, vel, quod alii volunt, Asperæ Arte-

Arteriæ glandulas eliminare sategit,& tussis ope explodere.

Curatio ritè ut institueretur, quoties sc. Medico fuit opus,tàm per Venæ sectionem, quàm Catharsin evacuandum esse nullus dubitavi: Neque enim aliâ aliquâ methodo æquè commodè ejiciuntur redundantes seri particulæ, ac per Phlebotomiam & Cathartica, quæ tam insigniter vasa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet, (præterquam quòd eorum usu gratificamur ægris) non intelligo quo pacto amoliendæ Tussis causæ queant conferre, cùm omnis eorum actio vel in incrassandâ materiâ, quoties justo tenuior vim expultricis facultatis eludit, vel in eadem attenuanda,quoties ob visciditatem ægriùs expuitur,poni videatur. Id certò scio, inutiliter in his tantùm temporis impendi; nonnunquam etiam sanguinis massam eò usque debilitari à retentis particulis seri naturæ inimicis,pulmonesque insuper Tussi irritatos ita conquassari motu violento ac ferè continuo, ut non raró via sternatur ad *Tabem*; à cujus insidiis celeritate Curationis æger vindicari debuerat. Neque multò tutius adhibentur Sudorifica, à quorum usu æger nonnunquam in Febrem incidit, nonnunquam etiam particulæ sanguinis facilè inflammabiles ita Pleuræ impinguntur, ut accendatur *Pleuresis*,quod per decursum dictæ Tussis Epidemicæ ingenti vi hominum cum suo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; *Epispasticum* satis amplum ac forte posteriori cervici applicandum curavi, quo materiæ peccantis pars aliqua aliò derivari possit. Post-

hæc *Catharticum* è Lenioribus, Infusionem sc. *Sennæ, Rhei,* cum *Manna,* & *Syrup. Ros. Sol.* quotidiè exhibui, donec vel prorsus convalesceret æger, vel admodum imminuerentur Symptomata. Vel, si Potio minus ægro arrideret, *Pil. Coch. Major.* ℈ij. quotidiè devorandos imperavi, horâ scilicet quintâ matutinâ superdormiendo.

Hâc etiam Methodo, Phlebotomiâ scilicet & repetitâ Catharsi, eâque solâ expugnatur *Tussis Puerorum Convulsiva;* malum aliàs pertinacissimum & penè insuperabile. Alii quid valeant hîc præstare, planè nescio, me in variis atque omnis ferè generis remediis operam non semel perdidisse, satis scio. Sed leniora tantùm Cathartica hîc conveniunt, eaque cochleatim sunt ingerenda pro ratione ætatis. Quæ quidem κατ' ἐπίκρασιν evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tussi medetur, quod scilicet, licet non multum humoris serosi in Pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen & spirituosi Halitus è massa sanguinis in pulmones statis temporibus transmissi atrociores illos tussiendi Paroxysmos in tenellis excitent; horum autem in pulmones impetus haud aliâ methodo æquè sisti posse videtur & præcaveri, atque hâc, quâ motus priori contrarius [per viscera scilicet] morbi causæ conciliatur.

Verùm in Morbis *Epidemicis* cujuscunque demum generis sint, [si modò recens adhuc ægrum corripuerint) summoperè cavendum, ne alvus ei ducatur, nisi misso prius sanguine. Qui enim Morbi à Constitutione aëris Epidemica pendent, aut jam Febres sunt, aut in earum classem levissimâ de causâ

causâ transeunt; cùm ex tumultu in sanguine & humoribus à Catharsi vel lenissimâ excitato, & subsequente calore facilè accendatur Febris, quam aliàs Natura propulsasset consvetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tussi* in hoc, de quo jam agimus, Epidemico; aut *Diarrhœâ*, quoties Febris cum illa faciens epidemicè grassatur. Idem potest dici de quacunque alia aëris Constitutione, quâ corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non semper actu invadit, sed benignioris naturæ ductu morbi fomes è sanguine, mediante evacuatione aliquâ ejus Genio accommodatâ, exturbatur. Hoc constanter assero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ-sectionem, vel quod adhuc est periculosius, eâ penitùs omissâ. Licet enim objiciatur fæculentias in primis viis stabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties dètrahitur sanguis, alvo non prius subducta, certissimum tamen est, evacuationem, quam isti præmitti volunt, nullo modo resarcire posse injuriam sanguini illatam à tumultuante Cathartico Phlebotomiæ præmisso. Atque negari non potest, Catharticum mox à dempto sanguine assumptum longè mitius vim suam exerere, neque perinde sanguinem vel calefacere vel exagitare, atque idem solet, si Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maximè, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periisse existimo.

Atque hoc mihi suffragante experientiâ multiplici compertissimum est. *Experientiâ*, inquam, optimâ duce & magistrâ: ad cujus leges & normam nisi

nisi exerceatur Medicina, eam prorsus exulare satiùs esset. Luditur enim, quod ajunt, de corio humano plus satis, cùm hinc Empirici, neque morborum historiam; nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantùm freti; isthinc Sciolorum vanissimi spem omnem in affectato Artis ambitu & speculationibus utrinque pari ferè momento disceptatis ponentes, quasi junctis viribus majorem edunt stragem, quàm ederent morbi eorum destituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque sola ægris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipsis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientiâ: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cœlum ascendit. Et si dictâ Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licet morbi unius aut alterius Curatio cuilibet è vulgo possit innotescere, integra tamen Ars, quaqua patet, homines prudentes & peritos etiam magis exquireret, quàm in statu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cùm enim subtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum observatione vera Praxis Medica fundatur) quàm in Arte aliquâ, Hypothesibus etiam luculentissimis suffultâ, inveniatur, medendi Ars, quam præcipit Natura, rude vulgi ingenium longiori intervallo superabit, quàm ista, quæ à Philosophia docetur. Fidem hîc mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicina facienda partes occupant, & quemvis mihi arbitrum constituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere solitum, vera dicam necne. Quis enim vel ex insulsissimis Empiricis est, qui se huic morbo curando imparem fate-

fatebitur, si id tantùm agendum est, ut duabus istis Indicationibus Curativis, quæ vulgò obtinent, fiat satis? Nempe ut Sudoriferorum ope exterminetur materia morbum committens, & symptomatis eatur obviam, quæ ejusmodi evacuationibus superveniunt. Certissimus enim est, *Theriacâ Andromachi, Pulv. è chelis Cancr. comp. Aq. Epidem. &c.* intrò assumptis, unà cum regimine calidiori sudores posse propelli; quem sibi scopum unicè proposuit in hujus morbi curatione, maximè si fortè *Malignitatis* nomen auribus usurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet symptomata, *Diacodium* in promptu est, quo somnus invitetur, quoties urgeant vigiliæ; *Enema*, quoties alvus non respondeat, & sic de cæteris. At nec ipsus valet comprehendere suo Marte, nec è Medicorum præscriptis ediscere, quæ demum illa sit Febris species, quam debellare satagit; si modò credamus (credent saltem fortè Posteri) varias dari Febrium species, quarum singulæ suam sibi methodum medendi à reliquis diversam ferè postulant; Unam insuper eandemque Febrem, cujuscunque sit generis, uno modo ubi primùm aggreditur, atque alio paululùm diverso per singulos gradus, quousque grassabitur, tractandam esse. Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc vel illo Phænomeno minus insigni mutuabitur naturalem morbi Historiam ignorans, (quæ sola veram medendi rationem indigitare poterit,) cùm nequeat dijudicare, an hoc vel aliud Phænomenon à Curandi quam adhibet Methodo, an ab ipso nascatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia & subtiliora illa minutioraque, quæ in hoc atque in aliis morbis

morbis curandis observanda occurrunt: quæ cùm tot sint & tanti momenti ad liberandos à morte homines, semper licebit Posteris & seris Nepotibus aliquid adjicere iis Observationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum naturæ in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vilescet Ars, si quid hujusmodi lucem aspiciat, quin potius illustrabitur, & difficilior reddita nonnisi sapientes & subacti judicii viros in filiorum numerum cooptari sinet. Sed hæc obiter.

Tusses modò dictæ, si imperitè tractarentur, *Febrem* accendere solebant ei haud absimilem, quæ Hyeme Anni 1675. adeo epidemicè grassabatur, & cujus historiam tradidi *Sect. quintâ Cap. quinto* libri nostri de *Morbis Acutis*. Sed cùm Febris hæc soboles tantùm esset ac effectus Tussis Epidemicæ, eâdem ipsâ methodo Febrem felici semper cum successu aggressus sum, quam in Tussis curatione supra descripsi; nempe *Venæ-sectione*, *Epispastico* cervici apposito, & *Cathartico* deinde tribus auroris exhibito. Quamlibet enim in Tussi sine Febre nullum præfiniebatur tempus, quamdiu æger purgandus esset, (utpote quæ continuari deberet, ut supra notavi, donec vel prorsus convalesceret, vel admodum imminuerentur symptomata) in Febre tamen, quæ à Tussi pendebat, purgatio per tres dies instituta ei prorsus debellandæ par erat; quod in Constitutione, de qua jam agimus, sæpiusculè observavi.

Hîc autem notandum occurrit, licet hanc Febrem, quando se primùm exerebat, comitarentur

deflu-

defluxiones in Pulmones moleſtiſſimæ, poſt menſem tamen unum vel alterum, cùm colluvies iſta ſeri ſenſim è ſanguine eliminaretur, Febris ejusdem planè indolis hinc inde ſine Tuſſi aliqua infeſtabat, (non penitus deleta, ſed manente adhuc in ſanguine malæ Craſis impreſſione) ac proinde haud diverſam Curationem ab ea, quam Tuſſis comitabatur, ſibi vendicabat.

Verùm eodem, quem dixi, modo hæc Febris ſe extendebat usque ad initium Anni 1680. quo hæc conſcripſerim; quo tempore etiam cum anno ſurgente *Febres Intermittentes* modò dictæ apparere incipiebant. Exinde verò ad initium usque Anni 1685, quo *ſecundam* hanc noſtram *Editionem* jam conficio, eædem adhuc perdurarunt. Etenim tametſi in hac urbe non adeò Epidemicè nunc temporis invadunt ac in quatuor primis Annis, & mitiores etiam ſunt; in aliis tamen locis, nunc his, nunc illis, non minus graſſantur ac ſæviunt. Atque etiamnum generalis Conſtitutio Intermittentibus producendis adeò favet, ut ad hunc usq; diem affirmare poſſim, me ne unicam quidem Febrim per hos dies verè *Continuam* vidiſſe unquam, niſi fortè re malè geſtâ in earum claſſem fuerit evecta; vel una eſſet *Intercurrentium* mihi dictarum, quòd ſcilicet omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Conſtitutio hujusmodi Intermittentibus conducit; cujus certè acies prius eſt retundenda, quàm *Continuæ depuratoriæ* mihi dictæ epidemicè graſſari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium ſpecie

Anni 1680, 81, 82, 83, 84.

natura

natura plus satis festinare videtur, & agendi vehementiâ justo citiùs tempora materiæ morbificæ subigendæ, mox etiam despumandæ, debita percurrere: Quod in Depuratoriâ secus accidit, in qua non nisi post dies 13 vel 14 apparent signa materiæ febrilis tandem concoctæ, per sudores subinde, vel potius per διαπνοὴν paulò pleniorem eliminandæ. His rite perpensis nullus dubito, quin Febres istæ *Depuratoriæ*, quæ annis 61, 62, 63, 64. regnabant, quasi feces fuerint *Intermittentium* quarundam, quæ ante id tempus per seriem Annorum certam sæviissent; (quanto autem tempore hæ invaluissent, haud equidem scio) Cùm enim Constitutio, quæ ad Intermittentes faciebat, sævitiem suam deponens jam fermè exolevisset, Febres, quas postea parturiebat, magis humorales erant ac terreæ, unde non nisi lentè ac pedetentim sanguinem depurare sategerint, quæ in primis Constitutionis Annis subtilioribus principiis innixæ, atque adeò Intermittentium typo indutæ, celeri passu suis temporibus defungi solerent. Quòd si res ita se habeat, verisimile mihi videtur, hanc Febrim (*Depuratoriam* volo), postliminio reversuram, quam primum præsens Constitutio aliquantulum remiserit, eandemque serie quadam Annorum permansuram, antequam *Pestis* eam exceperit. Per annos autem omnes, quotquot demum ii fuerint, quibus Febris hæc grassabitur, *Intermittentes* etiam subinde se exerent, ac fortean nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando scilicet manifesta aliqua aeris temperies ad id symbolum suũ conferet. An huic Febri *Cortex Peruvianus* æquè mede-

medebitur, ac nunc dierum Febribus intermittentibus solet, non habeo certò dicere. At in *Peste* atque *Epidemicis Continuis*, quæ eandem ordine excipient, debellandis, non alios effectus ex ejus usu expectare licet, quàm eos, quos hodiè in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, *Anginâ* ac id genus *Febribus inflammatoriis* videmus, quibus non tantùm non prodest, sed & planè obest. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo in posterum Epidemicorum alii alios excipient, siquidem natura eundem ordinem, ac per 24 annos ultimò præterlapsos, observaverit.

Atque hæc ferè sunt omnia, Vir plurimùm Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrimè elapsorum observavi. In *Rheumatismi* verò curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) sæpenumero mihi subiit tecum dolere, quòd non nisi ingenti sanguinis vi repetitis venæ-sectionibus eductâ ea possit perfici; unde non tantùm ægri vires pro tempore franguntur, sed si paulò fuerit naturâ debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior ferè redditur; cùm post illos elapsos materia Rheumatismum prius committens jam in pulmones depluat, ægro scilicet frigore perculso, vel aliâ aliquâ προφάσει leviori diathesis latens in sanguine jam foràs in actum protrudatur. His de causis experiri statui, an nulla alia methodus daretur à reiteratâ toties Phlebotomiâ diversa, quâ hic morbus possit debellari. Seriò itaque perpendens, quòd affectus iste (uti jampridem in *Acutorum Historia* subinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tum cætera arguunt Phænomena, tum

præsertim sanguinis è pertusa vena color, utpote qui *Pleuriticorum* sanguini per omnia similis est; tandem vero simile esse judicabam, morbum hunc Diætâ simplici, admodum refrigerante, & mediocriter nutriente, ægro imperatâ, æquè feliciter atque repetitis Venæsectionibus profligari posse; etiam evitatis, quæ alteri methodo adjungebantur incommodis: neque me fefellit *Diæta è sero lactis* Phlebotomiæ loco substituta.

Prægressâ æstate Pharmacopola mihi in vicinia nomine *Malthus* (Vir probus, & ingenio non vulgari) me accersebat. Rheumatismo autem miserè cruciabatur his symptomatis stipato. Coxendice primò ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyspnœâ, quæ post aliud fermè biduum evanescebat; dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quæ omnium primo laborabat; posteaque pro morbi indole omnes ferè tàm brachiorum quàm crurum articuli per vices molestabantur. Cùm debiliori esset & sicco corporis habitu, veritus, ne minus firmas jamdiu vires & labascentes dempto copiosius sanguine prorsus exsolverem, (maximè cùm æstas eo usque adoleverit, ut jam metus esset, ne superveniens hyems redintegrandis viribus frequenti venæ-sectione attritis intercederet) imperavi, ut solo *lactis sero* ad dies quatuor vesceretur æger, quibus elapsis præter serum lactis pro victu ordinario panem similagineum concessi loco prandii, semel nempe in die, donec penitus convalesceret. Tenui hâc diætâ contentus ad dies octodecim perseverabat, nisi quod postre-

postremis eorum alium insuper panem pro cœna indulgerem. *Serum* autem *è Lactis libris octo* domi paratum quotidiè insumebat, quo satis benè nutriebatur. Post hos dies cùm non amplius urgerent symptomata, & jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, Pullorum scilicet elixorum, cæteraque εὐπεπτα. Tertio autem quoque die solo lactis sero victitabat, donec tandem pancraticè valeret; incommodis, quæ supra memoravi, hac methodo elusis, quibus decimo abhinc anno pessimè excipiebatur, Venæ-sectione ex meo præscripto in curationis subsidium tunc adhibitâ ac sæpè repetitâ.

Si quis hanc Methodum tanquam rudiorem & Artis laude carentem contempserit, sciat is velim, primò leviora tantùm ingenia res quaslibet vilipendere, quòd simplices fuerint & apertæ; dein me, vel imminutæ existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico quòd nisi obstarent præjudicia vulgi, nullus dubitarem, methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræsentiarum nomen redicere libet, accommodare. Quod sanè magis ægris prodesset, quàm solennior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam bestiis, ut mox immolentur, coronatis malè collocatur.

Quòd verò etiam ista, quæ pro vilissimis habentur, & nullius sunt pretii, accedente eâ, quæ in Medico quæritur solertiâ & ἀγχινοία, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inservire, exemplo docebo: quod licet ad morbum, de quo jam agimus, nihil pertineat, non tamen prorsus est

ἀπερσδιόνυσον, nec ab eo, quem mihi proposui, scopo alienum. Duobus abhinc mensibus quidam in vicinia me rogabat, ut servum inviserem, qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corrosivi* quantitatem deglutiverat, sive, ut postea audivi, ex amore μελαγχολῶν. Hora ferè elapsa erat, à qua venenum hauserat, cùm ad eum accederem, jamque os & labia valde intumescebant, vehementer ægrotabat, ardente ventriculi dolore, caloreque tantùm non confectus. Ego tres *Aquæ tepidæ Congios* repetitis haustibus summâ, qua potui, celeritate & diligentiâ ebibendos imperavi; atque ut toties nova ingeretur copia, quoties ventriculus jam ingestam per vomitum ejecerat: volui etiam, ut eluerentur intestina aquâ tepidâ sine ullo additamento copiosè per sedem injectâ, ubi primùm ventris tormina admonerent, venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miser, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras, quàm præscripserim, absorpsit. Amici, qui ægro, utpote in casu insolito, assiderent, ab eo didicerunt, quas primùm evomuit aquas gustu perquam acres fuisse, sale scilicet venenato plenius exaturatas; singulis autem vicibus rejectas aliquam semper acredinis partem amittere, donec tandem nihil prorsus saperent. Quæ mox urgebant tormina, solâ aquâ injectâ ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, benedicente Numine, intra paucas horas convaluit æger, nisi quòd labia non statim detumescerent; ore etiam à veneni particulis, quæ aquam, quam evomuerat penitius infecerant, adhuc exulcerato. Quæ symptomata *Diætâ è lacte* solo ad quatriduum

triduum adhibita mox evanuere. Aquam *Oleo* (quod hîc unà cum opere ignari solent perdere) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quòd cùm ea magis esuriret, exinde magis idònea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quàm alius quilibet liquor, qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatismum* revertar. Utut è sero lactis Diæta conveniat Juvenibus, atque iis, qui temperatè & cùm consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit, virilem ætatem prætergressos, vel vino ac aliis liquoribus spirituosis jam à longo tempore plus æquo addictos hac methodo tractare; utpote quæ in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inusitato frigore sanguini inducto viam sternat ad Hydropem. In hoc igitur casu omnino par est, ut eo fere modo, quem Libri nostri *de Morb. Acut. Sect. VI. Cap. V.* tradidi, curetur æger: Tametsi, ex quo eum scripsi, experientia didicerim, satius esse, post secundam vel ad plurimum post tertiam Venæsectionem *Cathartica* sæpe sæpius exhibere atq; repetere, donec symptomata omnia penitus cessaverint, quàm Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharsin suppetias ad everruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturam subsistere fas erit: atque porrò locus relinquetur *Paregoricis*, à quibus aliàs, utut sæviret dolor, ægro temperandum esset, cùm illorum usu figatur morbus, neque tam facile Venæsectioni cedat. Purgativa verò ista e *Lenitivis* solùm constent, ut *Tamarindis, Sennâ, Rheo, Mannâ & Syr.*

Ros. Sol. cum alia, quæ ex *Scammonio, Zalapio &c.* parantur, tumultum cieant & dolorem exasperent. At singulis vespertinis post peractam Catharsin *Syr. de meconio* ℥j. aliquantulum temporius, quàm id fieri solet, propinetur.

Hîc autem commemorare libet, me per constitutionem instantem observasse affectum quendam modò *Rheumatismum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore* quoad sævissimum lumborum cruciatum non multùm abludentem, qui cùm Febres Intermittentes excipere soleret, translationi materiæ febrilis in musculosas corporis partes originem suam debebat. Hoc symptoma haud diversam medendi methodum postulabat ab illa, quam morbus ipse, cui adhæreret, Febris nempe Intermittens, sibi vendicabat; cùm à frequenti Phlebotomia & quibuscunque aliis evacuationibus exasperetur illud, atque æger in vitæ discrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque hæc sunt, Spectatissime Vir, quæ in his Affectibus, de quibus sciscitari libuit, sedulâ observatione habeo comperta: quæ si aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi sententia; me saltem pro tenuitate mea debitum tuæ Claritati observantiæ specimen exhibere conatum mihi seriò gratulabor

Tibi semper Addictissimus

THOM. SYDENHAM.

Docti-ssi-

Doctissimo Amicissimoque Viro

THOMÆ SYDENHAM, M.D.

MAgnum rei medicæ exortum est & lumen, & commodum, Vir Clarissime, ex consummatâ tuâ de Morbis Acutis historiâ, eâque sedulâ observatione, & fidâ experientiâ stabilitâ, non lucri aut famæ aucupio scriptâ, sed sinceræ fide, & mente honestâ; Cùm tibi amplum satis theatrum sit offitium fecisse, & præsenti seculo quovis modo profuisse. Ipse hactenus celavi penitus, quod volui, at fortasse quid jam parem tibi e longinquo subolet. Qui laudat quod facis, urget, ut facias quod adhuc laudetur. De morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quos tam rapida volvit rota, ut nisi opportuno sistatur sufflamine, in præceps ruat vita, nullis in posterum auxiliis, nullis suppetiis redimenda. Tu singula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum, & absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promiseras, De Morbis scilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.

Sæpe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominiosam originem Gentes Europea à se invicem sedulò satagunt propellere, & ut ejus magis adhuc occultentur vestigia, ad ipsos Indos remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiosæ, & indomitæ libidini aptissimè respondens pœna, eo fortassè fine tardiùs remota, ut tanti constet pœnitere. Et humanitatis, & peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam optavit impurissi-

mam hanc luem ſemel tantùm curari poſſe. Cùm jam autem ad Agyrtas, Tonſores, & infimos quosque ſciolos ejus ſæpè devoluta ſit curatio, illi aut fraude aut imperitiâ magno eam ſumptu, majori etiam moleſtiâ tamdiu differunt, & protollunt, ut vitæ planè tædeat inter carnificum tormenta, & longiſſimas Medicinæ moras protractæ, & ferè levius ſit ægrotaſſe, quàm ſanari. Jus igitur promiſſi, amicè tamen, exigo; præmittas oro in arrhabonem reliquorum, ſi quid habes hâc in re confectum. Humaniter, & ſincerè explices, quâ methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus ſe redimat, quàm queat minimo. Satis eſt ut æger ſub DEO, non etiam pejùs ſub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis ſaltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus deſideratiſſimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictiſſimus,

Ex Ædib. Lambeth.
Feb. 12. 16$\frac{79}{80}$.

H. PAMAN.

Ornatiſſimo Eruditiſſimoque Viro

HENRICO PAMAN, M.D.

Divi Johannis Cantabrigienſis Socio, Academiæ Oratori Publico, & in Collegio Greshamenſi apud Londinenſes in Medicina Profeſſori.

QUanquam eum, quem de *Acutis Morbis*, Vir Spectatiſſime, nuper edidi Tractatum, quæ eſt tua

tua tàm humanitas, quàm animi in me propensio, ceu opus undique consummatum deprædicare digneris; usque adeò tamen tenuitatis tùm meæ, tùm istius opellæ mihi sum conscius, ut me nihil aliud egisse existimem, quàm viam præmonstrasse, quâ qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Historiam & Curationem queant investigare.

--- --- --- *Fungor vice Cotis, Acutum*
Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, est natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non sit hominis, utut vivacis, varia eorum Φαινόμενα, & curationes iisdem accommodatas graphicè depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines per tot secula sibi invicem succenturiati, atque iidem tum maximâ ingenii vi, tum indefessâ industria præditi, tum etiam in Praxi, quæ numerosas observationes suppeditaret, versatissimi, perpulchrè hîc operam suam collocare possint? Tantum abest, ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipse, vel me putem pervenisse.

Mecum habitò, & novi, quàm sit mihi curta
suppellex.

Morbos istos *Chronicos* quod attinet, quorum Historiæ perscribendæ spem tibi feceram, ita penitus animo meo insedit ejus rei studium, ut non tam aliâ de causâ, si bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut istiusmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inserviam: At verò singuli me dies docent, quàm sit arduum cœptum id, & quàm periculosæ plenum aleæ (mihi

præ cæteris, qui isto ingenii acumine atque solertiâ, quibus hic est opus, non satis valeo,) cùm apud Scriptores rei Medicæ [Divinum *Hippocratem* si demas, atque alios paucissimos numero] vix ulla deprehendi queant vestigia, quibus adjutus per rerum avia spinis & sentibus impedita iter faciam; cùm quæ promittunt subsidia Authores & lumina ostentant, magis Ignes Fatui sint, quàm veræ faces, & in salebras potius ac præcipitia sequentem agant, quàm mentem fideliter & recta dirigant in genuina naturæ Methodo indaganda atque invenienda: utpote quorum scripta ferè omnia *Hypothesibus* innituntur, quas peperit lascivientis ingenii & Phantasiæ luxuria; ipsaque adeò Morborum Phænomena, (in quibus eorundem Historia vertitur) prout ab iis describuntur, ex eadem Hypotheseων officina prodeunt; quin & ipsa Praxis, qua Morbos aggrediuntur (quod humani generis Pestis est certissima & pernicies) ad hujusmodi Postulata componitur, non ad rei veritatem. Usque adeò grassantur, & regnant ferè in singulis paginis Cerebrosorum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obstantibus, si vitam Deus atque otium concesserit, experiar fortassis aliquando, quid valeant humeri. Impræsentiarum, ut animum agnoscas in tui obsequia paratissimum, en tibi offero, ceu ejus, quod molior, operis specimen, dissertationem hanc, brevem illam quidem de *Lue Venerea*, & quam solam adhuc prælo adornavi.

Primùm autem id attingere volo, me haud paucos convenisse, qui sive præ studio honesto quidem

dem eo, incontinentiores à peccato coercendi metu inſecuturæ pœnæ, ſive ut Caſtimoniæ laudem ſibi arrogarent, non dubitabant aſſerere *Luis Venereæ* Curationem docendam non eſſe. His ego non aſſentior; utpote qui exiſtimem nullum ferè locum Charitati atque operæ mutuæ relictum iri, niſi ea, quæ ſibi ſua ipſorum culpa improvidi accerſunt mala, humaniorum officiis ſarciantur. Omnipotentis Dei eſt ſontes caſtigare, noſtrum verò miſeris pro virili ſuccurrere, atque ægris opem ferre; non autem curioſa cauſarum indagatione illos acriùs urgere, aut cenſorio vexare faſtu. Tradam itaque, quæ in hoc morbo obſervavi atque expertus ſum: non quo hominum animos deteriores efficiam, ſed ut corpora (quòd mihi negotii datum eſt) reddam ſaniora.

Luis venereæ Hiſtoria.

Lues Venerea ex *India* primùm *Occidentali* An. Dom. 1493. *Europam* appulit; cùm ante id tempus ne quidem nomine tenus, quantum ſcire licet, noſtro orbi innotuerit: Unde etiam Morbus vulgò cenſetur iis tractibus *Americæ Endemius*, in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potiùs è regione aliquâ *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxiſſe videtur; cùm à plurimis noſtratium, iiſque fide dignis, qui *Inſulas Caribes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recens à *Guineâ* allata, etiam antequam in terram deſcenderint, tum alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nullâ copulâ impurâ prægreſsâ; ita ut non raró univerſam aliquam eorum familiam, viros ſcilicet, mulieres, liberoſque malè mulctet.

Neque

Neque ista Lues, quæ afflictissimos hosce sæpe sæpius invadit, vel hilum à *Venereâ* nobis dictâ, quantum ego quidem intelligo, quoad symptomata, *Dolores* scilicet, *Ulcera*, *&c.* habitâ nempè diversorum Climatum ratione, videtur discrepare, licet nomine prorsus abludat, cùm *The Yaws* ab illis dicatur. At nec medendi methodus, quâ utuntur illi, à nostra abhorret, utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam: non obstante eo, quod hîc apud nos dicitur de eximia *Guaiaci* & *Sarsaparillæ* vi, quam in natali solo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantùm non exhausta putatur. Probabile itaque mihi videtur, *Hispanos*, qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuisse ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim sunt populi *Guineæ* confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europæis mercibus permutandi) *Endemius* esse potest. Utut sit, contagiosa ista Lues paulatim serpens, has orbis terrarum partes eo usque inquinavit, ut si ea celeritate grassaretur adhuc, qua primùm invasit, intra secula aliquot actum esset de genere humano, vel saltem Nosocomiis de cætero addictum, prorsus impar esset iis rebus gerendis, quibus continetur hominũ societas: nisi quòd, Vegetabilium instar, in alienum à patrio solum quasi transplantata, Europæo nostro non perinde lætatur, sed languet indies, & mitioribus Phænomenis fatiscit. Novus apud nos hospes cùm esset, si quem arripuerat, mox omnem sanguinis massam contaminabat, & diris capitis atq; artuum doloribus, tum etiam ulceribus variis

in

in partibus se prodebat. At verò Centum retrò annis *Gonorrhœæ Virulentæ* specie se primùm ostendebat, ostenditq; adhuc, hâc sibi portâ exitum quærens; nullo alio manifesto symptomate, nisi quòd in perpaucis ulcusculum in pudendo (vulgò *a Shanker)* primum morbi est indicium; cujus virus cùm per Gonorrhœam non ejiciatur, sanguinis massam dicto citius pervadit inficitque.

Propagatur autem Venerea hæc Lues vel per *generationem*, undè misellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit stamina vitæ; vel per *contactum mollioris alicujus partis*, quo virulentia atque inflammatio corpori insinuantur ex occasionibus hoc in loco dicendis. Primò in lactatione v. gr. vel *Infans* Nutricem per rariores mammillarum poros, vel *Nutrix* Infantem per os tenerum inficere potest. Secundò Infantes si nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licèt enim Adulti, quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix nisi intercedente impuro coitu, quamvis simul dormiant, possint infici, Infantium tamen laxior caro & texturæ rarioris venenum facilè excipit, quod non semel observavi, Infantibus à genitoribus, quibuscum dormiebant, infectis contigisse. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo pro cæteris modo serpit Lues; cùm scilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à Venereo sive ulcere, sive etiam pustulâ in uteri vagina stabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus sana videri potest; veneno nempe vel istarum partium illuvie ita detento, ut segniùs inva-

invadat sanguinem, vel per menstruas purgationes diluto sæpius, & quadantenus exterminato. Contagio hæc carnosam virgæ substantiam, quantum ego judico, primum adoritur, quam quidem corrumpens, eidemque primò inflammationem, mox ulcerosam διάθεσιν sensim inducens, efficit, ut sanies, qualem in *Gonorrhœâ* cernimus, in urethram lentè extillet: quod ut credam, hâc ratione promoveor; ipse scilicet vidi virulentam hujusmodi materiam per substantiam glandis porosam exudare, non per urethram ejectam, nulloq; ulcere vel glandem occupante, vel præputium. Tandem verò altiùs penetrans, glandulas *Prostatas* efferato ulcere solet depascere; quod haud rarò cernitur in eorum cadaveribus, quos hic morbus è medio sustulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger, (ocyùs aut seriùs, prout mulier quâcum consuevit, magis minusve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturæ μιάσματι excipiendo magis minusve idoneæ) primùm dolore genitalium insolito cruciatur cum quâdam rotatione quasi testiculorum; posteà, si recutitus non sit, macula primò Morbillum jam erumpentem magnitudine & colore æmulans glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidam lentè extillat, seminis instar, qui quotidie à seminis tàm colore, quàm consistentiâ recedens, flavescit tandem aliquanto dilutiùs ovi vitello; & in Lue virulentiore intensioreque non modò virescit, sed & aqueo humori permiscetur sanguine affatim tincto. Pustula jam dicta *ulcus* tandem fit, primò haud absimile *Aphthis* Infantium ora obsidentibus,

quod

quod indies latiùs & profundius depaſcatur, ſupervenientibus orificii callo & duritie. Animadvertendum eſt autem, quòd memorata puſtula rarò Gonorrhœam comitem habet in iis, qui aut jam pridem Gonorrhœâ laborarunt, aut recutiti ſunt; utpote quorum Glans tum ab aere, cui expoſita eſt, tum à frequenti linteorum attritu indureſcens, noxam non ita facilè ſuſcipit. Hujusmodi Verpi igitur glandis ulcere ferè non tentantur, ſola *Gonorrhœa* dicto modo naſcitur. Hanc alia mox ſymptomata excipiunt, ut primò magnus doloris ſenſus in pene, quoties erigitur, perinde ac ſi validâ manu transverſus fortiter conſtringeretur, qui noctu præcipue urget, quoties in lecto æger cœpit incaleſcere; quam quidem conſtrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc ſtatu exiſtentis ſignum παθογνωμονικώτατον exiſtimo. Incurvatur etiam veretrum à fræno jam contractiore, quod cùm in erectione extenditur pro natura ſua acutiſſimum dolorem adfert. Accedit etiam *ardor urinæ*, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero æger jam à mictu ceſſans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maximè qua in glandem deſinit. Nonnunquam etiam eroſâ atque excoriatâ urethra jugi puris acrioris fluxu, natura in carne nova vice jam deperditæ juſto occupatior laxam quandam & ſpongioſam ſubſtituit, quæ mole quotidie aucta & ſenſim indurata *Caruncularum* excreſcentiis ita meatum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem carunculæ nihilominus ex ulceribus ſibi adnatis ichorem quendam evomunt,

&

& tum Medico crucem figunt inter curandum,tum ægro magis ipsâ morte timendum malum. Quinimò sæpe accidit, ut sanies, quæ per Gonorrhœam deplenda erat, vel à motu violentiori, vel Astringentium usu inScrotum deposita,atrocissimum dolorem & Scroti inflammationem accersat, nunc alterutro,nunc utroque ejus latere in molem ingentem elato; Gonorrhœa interim progreditur tardiùs, at verò urinæ ardor non mitiùs urget. Atque hæc sunt communiora morbi hujus symptomata, manente hoc ejus statu.

At verò quoties sive Morbi diuturnitate & in dictis partibus morâ contagio sursum fertur & sensim sanguini labem imprimit, aut materiâ virulentâ indebito Adstringentium usu in corpore retentâ humores putrescunt, *vera Lues* exoritur, in quâ Tumores sive *Bubones* sæpe in inguine comparentes primum ejus gradum constituunt. *Dolores* tum caput, tum artus in articulorum interstitiis, humeros scilicet, brachia, & talos crudeliter laniant, nullo ordine invadentes, & per intervalla, licèt noctu ægrum lectuli calore perfusum rarissimè destituant, nec nisi sub auroram libenter evanescant. Crustulæ etiam & *porrigines* varias corporis partes deturpant. Flavescunt hæ fermè ad instar favi, quo signo à cæteris omnibus queant internosci. Quandoquè superficie latiore varia occupant corporis spatia ad eum modum,quo *Lepra* in Medicorum scriptis depingitur. Quanto autem magis scabies hæc diffunditur, tanto minùs æger discruciatur. Universa symptomata pedetentim incrudescunt, dolor præ reliquis, qui tandem eò usque exa-

exacerbatur, ut se nequeat miser diutius in lecto continere, sed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo cursitet irrequietus fermè, donec illucescat. Adde quod præ doloris vehementia Cranium atque ossa tibiarum brachiorumque hinc inde attolluntur in perdura tubera, *Exostoses* dicta, excrescentiæ osseæ in equorum tibiis (vulgò *a Spavin*) haud absimilia: quæ quidem ossa tuberculis obsessa jugi dolore ac inflammatione tandem cariosa redduntur & putrescunt. *Ulcera* etiam *Phagædenica* varias corporis partes depopulantur, quæ fauces utplurimum primò aggredientia sensim per palatum in nasi cartilaginem propagantur, quam mox absumunt, ita ut is jam fulcro destitutus planè concidat. Crescentibus indies ulceribus, & dolore aucto, æger partim indesinenti carnificinâ enectus, partim ulceribus confectus & putredine, vitam rrahit cruciatu, fœtoe, cariee, opprobrio molestissimam, & quavis morte longo intervallo miseriorem, donec tandem, pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, & jam superis grave, humo condatur.

Intrinsecam hujus morbi naturam, Essentialem quam vocant, nisi quatenus ea ex istis, quæ jam depinximus, symptomatis elucescat, non mihi magis perspectam esse arbitror, quàm est Essentia sive Plantæ cujuslibet, sive Animalis: Quicquid verò de ea sit, certò mihi constat, humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem esse, unde hæc tot malorum Ilias: constat etiam dictum humorem evacuandum esse, idque iis mediis, quorum efficaciæ Experientia, medicorum

Magistra, suffragatur. Cùm nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum*, cujus ope sine evacuatione prægressa Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exiccantia* dicta, Specificorum titulo sunt donanda, nisi exemplis in medium allatis probare quis possit, vel Mercurium absque Salivatione, vel Lignorum Decoctum nullo subsequente sudore Luis Venereæ curationem quandoque absolvisse. Utque experientiâ didici, sudorifica vulgaria haud minùs profecisse in hoc morbo, quàm Lignorum decoctum, ita nullus dubito, quin si reperiri possit aliud quid, sive in Regno Vegetabili, sive Animali, quod in excitandâ salivatione pares cum Mercurio vires haberet, pariter etiam ad sanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus adhuc intra GonorrhϾ limites subsistens, longè ab eadem distat, cùm jam omnem sanguinis massam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præcisè mereatur, ita etiam Evacuatio, quâ GonorrhϾ materia ejicitur, alia prorsus est atque illa, quâ Lues jam formata eliminanda est.

Gonorrhœa virulentæ Curatio.

Gonorrhœam itaque quod attinet, de quâ primò agemus, in remediis *Catharticis*, quantum huc usque usu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio vel educitur humor peccans, vel procuratur diversio succorum corporis naturalium, qui aliter hosti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ratio, tum experientia mihi dictant, hunc morbum à quolibet demum Cathartico sæpe diuque exhibito sanatum iri

iri, ea tamen cæteris δραστικώτερα mihi videntur, quæ bilem, maximè verò, quæ ichorem serosum fortiter è sanguine expurgant & subducunt. Ac proinde solâ *Jalapii radice* pauperibus aliquoties subveni, quorum tenuitati & rebus domi angustis consulendum erat. Cum verò & morbus conspicuam secum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia quibus expugnandus is est, calida etiam sint, *Diæta refrigerans* omninò est imperanda à carceribus, quod dicitur, ad metas.

Sic itaque soleo præscribere. ℞. *mass. Pilul. cochiar. maj.* ℨiij. *Extract. Rudii* ʒj. *resin. Jalap. & diagryd. an.* ʒß. *cum s. q. Opobalsami f. Pil. è singulis Drachm.* vj. Quatuor ex his singulis auroris deglutiendæ sunt horâ quartâ vel quintâ (ita ut æger superdormiat) ad dies 12 vel 14, vel etiam pluros, donec scil. urinæ ardor & materiæ seminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cum pro voto successerint, satis esse autumo, si æger interjecto semper die uno, easdem repetat ad septimanas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit, ut bis in septimana sumantur Pilulæ, donec humor ex urethrâ stillare solitus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejusmodi ichor, qui ardore urinæ & flavo materiæ extillantis colore disparentibus, manè præsertim, in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, à debilitate tantùm & à laxitate partium ob diutinam virosi fomitis in eis moram oriatur; miseri tamē experiuntur magno suo malo, reliquias has esse contagii non penitus deleti; quòd licèt quadan-

dantenus subactum, ex levissima quaque occasione (à potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori aut simili aliâ) novas excitat tragœdias, Gonorrhæâ postliminiò recrudescente, si nempe æger catharseôs molestiam defugerit, nondum extirpato radicitùs morbo.

Si post hujusmodi purgationem Gonorrhœa nondum cedat, ex usu erit loco pilularum, maximè in iis, qui difficilius purgantur, potentius aliquod medicamentum subinde intercalare, cujusmodi est Potio sequens, quæ semel tantùm hausta magis aliquando fecit ad sistendam Gonorrhœam, quàm leniora Cathartica sæpenumero ingesta. ℞. *Tamarind.* ℥ß. *fol. sen.* ʒij. *Rhei* ʒiß. *Coq. s. q. aq. Colaturæ* ℥iij. *dissolv. Mannæ, & syr. Rosar. solut. an.* ℥j. *syr. de spinâ Cervin. & Electuar. è succo Rosar. an.* ʒij. *M. s. f. potio.* Vel curatione tardiùs procedente detur *Turbith minerale ad gr.* viij. tantùm bis vel ter, (idq; interposito debito temporis spatio, ne fortè oboriatur Ptyalismus;) quod quidem remedium in eradicanda Gonorrhœa pervicaciori facilè primas fert. Vel bis in septimanâ pil. sequentes exhiberi poterunt. ℞. *pil. ex duobus* ʒß. *Mercur. dulc.* ℈j. *cum s. q. Opobalsami. f. pil.* iiij. *sumendæ summo mane.*

Est autem, ubi æger à Catharsi dicto modo repetitâ usque adeò abhorret, ut ne conspectum quidem vel odorem solum remediorum ferre queat. Est etiam, ubi corpus ex ἰδιοσυγκρασία quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi; atque ita dum impensiùs in hoc laboratur nullo cum fructu,

ctu, Lues tandem obrepit, quæ eos sæpissimè ægros adoritur, quorum corpora catharticis fortiùs obsistunt: cùm ita se res habeat, *Enematis* agendum est, quibus injectis utrique indicationi, humoris scilicet tum expurgandi, tum ab affectâ parte derivandi satis fieri potest. Quin etiam hæc Methodus expeditior est nonnunquam præmemoratâ istâ, at non æquè tuta, me judice; cùm prior illa licèt diuturnitate molestior, minùs tamen habeat periculi, nequa contagiosi fomitis particula in visceribus hæreat, novos datura tumultus; Hoc verò incommodum facillimè evitatur, si Cathartica per os assumpta diebus ab usu Clysterum liberis, mutuam iis operam commodent.

Hâc itaque viâ incedo, *Pilulas* jam prædictas, aut alias ejusmodi duabus tribusve auroris continuis exhibendas curo; posteà *Enema* sequens manè, & hora quinta pomeridiana quotidie injiciendum, donec penitùs cessaverint symptomata; nisi quod semel aut bis in hebdomade Catharticum impero, misso die isto Clystere. ℞. *Electuar. è succo Rosar.* ℨ vj. *Terebinth. Venet. vitello ovi solut.* ℥ß. *dissolvantur in aq. Hordei* ℔ j. *Colaturæ adde El. Diacatbol.* ℥ ij. *m. f. Enema:* Singulis etiam noctibus *Opobalsami* vel *Balsami è Mecha gut.* xxv. sacchari frustulo exceptas concedo, sub lecti ingressu; quod quidem medicamentum, cum *Terebinthinæ* quoddam genus sit liquidum ac purum, iisdem, quibus illa, facultatibus pollet, & ulcerosæ genitalium diathesi apprimè succurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cybria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda substitui possit.

Procedente Curatione, quâcunque ea demum methodo tentetur, ægro cibis omnibus sale conditis, vel aliàs dyspeptis (quales sunt carnes Bovinæ, Porcinæ, Pisces, Caseus, Radices, Olera,) & fructibus horariis quibuscunque interdico; quibus substituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cætera εὔπεπτα. Volo etiam ut vel his parcissimè utatur, tantùm ut ægri vires non labascant. *Potus*, vino in genere abdicato, ut & liquore omni sive spirituoso, sive acescente, *Hydrogala* esto, ex tribus aquæ coctæ partibus & lactis unâ, nisi quòd in prandio & cœnâ Cerevisia tenuis in parvâ quantitate possit indulgeri. Ad contemperandam insuper inflammationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulsionem* ad sequentis normam compono, in Purgationum interstitio frequenter potandum. ℞. *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ß. *sem. Papav. albi* ʒ ij. *Amygdal. dulc. excorticat. n.* viij. *contund. simul in mortario marmoreo, sensim affundendo aq. Hord.* ℔ iß. *Colaturæ adde sacchari Crystallini q.s. m.f.s.a. Emulsio.*

In temperamento admodum sanguineo, & affectu pertinaciore, post mensem catharsi datum, aut circiter, ut plurimùm *sanguinis Uncias octo vel novem* è brachio dextro detrahendas suadeo; ut maturiùs celebretur venæsectio author non sum, ne hâc προφάσει contagium penitiùs inseratur. *Injectiones* in urethram non magni facio, utpote quæ sive acrimoniâ suâ mordaci, sive stipticitate non rarò magis officere soleant, quàm prodesse: veruntamen sub morbi exitu *Aqua Rosacea* in pauca quantitate potest injici.

Hâc

Hâc methodo, quæ mihi semper pro voto cessit in Gonorrhoeâ sanandâ, meliorem nondum comperi; maximè in iis, qui facilè purgantur. In iis enim, qui purgantur ægriùs, curatio, licèt nunquam fallax, tamen non nisi post longum temporis spatium perficitur. In his itaque sanguis iterum mittendus, & acuenda sunt Cathartica, tum etiam repetenda sæpiùs, atque in eorum usu diutiùs est perseverandum, aut Clysteres modo jam signato usurpandi. Etenim *Catharsis* hîc ad instar omnium est. Atque in hoc affectu, si in alio quopiam, verè asseritur, quòd qui mundificat bene, bene sanat: modò ab *Aquis Mineralibus* sibi temperet, quas certò mihi constat morbi reliquias è corpore eliminandas vi astringente & plus satis sanativâ arctiùs constringere, & quasi clavo figere trabali; unde quòd sæpius observavi, *Scroti tumores* enascebantur, quoties in morbi principio, vel statu, pejoraque adhuc symptomata ut *Carunculæ*, si quando sub ejus exitu potarentur. Quod quidem ego fidenter assero, quantumlibet ex more hodiè recepto Aquæ Minerales in dicto casu haud rarò præscribantur.

Neque sum nescius, quantum se venditent Practicorum nonnulli in hujus symptomatis curatione, quâ breviore temporis spatio, quâ remediis magni nominis & tituli absolvendâ; interim observatione plus satis frequenti certò deprehendi, materiam, quæ eliminanda fuit, astringentium vi in corpore detentam maximum ægris dedisse malum, ex quo persæpe sanguinis massam de novo subiens ipsam demum Luem parit. Nec majore cum fru-

ctu, licèt periculo minore, decoctum *Lignorum exiccantium* usurpatum comperi; quo scilicet, sub prætextu *Specificorum*, tum universum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incalescentia ulteriùs adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam *Gonorrhœa*, quæ paulò antè evanuerat, quod me observasse memini, denuò in conspectum prodiit.

Animadvertendum est autem, quòd si ægri glans Præputio undiquaque contegatur, atque ejusdem ora præ inflammatione usque adeò tumida, dura, ac callosa reddantur, ut nullo modo queat reduci; laterem lavat, quisquis Gonorrhœam remediis purgantibus, fortissimis licèt, & quotidiè ad nauseam repetitis, aggreditur, nisi eodem tempore id agatur, ut pars ita affecta ad statum sibi naturalem redeat, sublatis & duritie & tumore, undè Gonorrhœa novus utique fomes subministratur. Quod quidem ego admolior *Fotu* sequente. ℞. *Rad. Althææ, & liliorum an.* ℥ i ß. *fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Hyoscyam. flor. Chamæmel. & Melilot. an. M.* i. *sem. lini & Fænugræci an.* ℥ ß. *Coq. s. q. aq. font. ut f. Fotus parti affectæ admovendus, per horæ unius spatium bis vel ter in die.* Peracta fomentatione partem affectam *Oleo è semine lini* recenter extracto perungendam curo, deinde *Emplastrum è Mucilaginibus* alutæ agninæ inductum labiis præputii tumidis circumponendum. Quòd si *Ulcus* vel in ipsius præputii labiis, vel in subjectâ glande hærens suâ callositate facit, ut illud non nisi ægrè possit retrahi præter fotum jam dictum sequens etiam *Linimentum* præscribo, ℞. *Unguent. Basilici* ʒ vj. *Unguent.*

guent. è Nicotianâ ℥ij. *Præcipitat. aq. Rof. lot. & optimè lævigat.* ʒß. *m. f. Linimentum, quo lintei rasura imbuatur, & ulcusculo admoveatur semper post Fotûs præscripti usum.*

Ubi verò, sive quòd justò maturiùs Gonorrhœa sistatur, sive ab exercitio vehementiori, aut aliâ quacunque de causâ, Scrotum jam morbi sedes ab eadem in tumorem insigniorem attollitur, prædictum *Fotum* bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor & tumor *Cataplasmate* vulgò noto *ex Oxycrato & farinâ Fabarum.* Hæc dum foras peraguntur, non desino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus, quæ modò præscripsimus, introsumptis, tum etiam Diætâ supradictâ hostem urgere; neque mihi religio est, quovis hujusce mali tempore sanguinis ℥ix, vel x è brachio isto detrahere, quod testiculo tumefacto respondet, si tumoris magnitudo & vehementia doloris id mihi svadeant. Atque hæc hactenus de *Gonorrhœâ.*

Luis confirmatæ Curatio.

Cùm verò eousque invaluerit morbus, ut jam *Venerea Lues*, vel *Lues confirmata* præcisè dici mereatur, alia omnino porta quærenda est, & duriori huic nodo cuneus itidem durior est adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod sciam, adferri possit extirpati hujusce morbi, nisi per *Salivationem* ab *Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quàm indoctorum de aliis sanandi modis satis temerè & audacter effutiverint. Cùm itaque *Salivatio* omnem hîc numerum absolvat, id tantum mihi incumbit, ut quæ in eâ excitandâ, tum etiam regendâ, & ratio

(qualis qualis ea demum fuerit,) & obſervatio rationis ſuffragata mihi dictaverint, ediſſeram.

In principio autem ne conjecturâ quidem aſſequi poſſum, quid ſibi velint crebra iſta monita, quibus de corpore remediis *Catharticis* & *Digerentibus* Balneo puta & cæteris id genus, ritè præparando, ita ſeriò cavetur; Ut de Veneſectione jam taceam, cui nonnulli hîc loci primas deferunt. Quum enim, ſi veritati ſit litandum, eo res redigatur, ut *Veneno* Salivatio procuranda ſit, (neque enim adhuc innoteſcit ſalubre aliquod medicamentum, quo posſit excitari, neque æger ſine ejus ope in tuto collocari poteſt,) quæritur, utrum corpori conſtantibus adhuc viribus vegeto & valenti, ac proinde frangendis inimici conatibus haud impari; an eidem misſione ſanguinis & tenui diætâ jam debilitato rectius committatur Venenum. Haud dubiè ſatius eſſe duxerit æquus rerum æſtimator, nihil agere, quàm ita importunè ſatagendo nocere. Quid quod experientia teſtatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos ſalivationis impetum multò melius ſuſtinere, quàm eos, quorum quaſi ante prælium inciſi ſunt nervi.

Miſſo itaque damnoſo omni hujusmodi præludio, ſtatim atque acceſſor *Unguentum* præſcribo *ex Axungiæ Porcinæ* ℥ ij, *&* *Mercurii crudi* ℥ j. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admiſceo; cum deterius fiat Unguentum, ſi quod adjecta iſta frænum injiciant, & nihilo efficacius, ſi nihil prorſus agant: Et fortaſſe additamenta ejusmodi ſub nomine *Correctivorum* idem hîc præſtant, (ſi quid tamen præſtant) quod *Catharticis* adjun-

adjuncta judice experientiâ solent præstare; tormina nempe excitant, & catharsin reddunt laboriosiorem, à lucta scilicet inter Antidotum & Catharticum, cujus vis omnis purgans in eo posita est, quod naturæ hominis inimicetur. Verùm ut *tertiâ parte* dicti *Unguenti* brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas (primam quâ accersor includendo) manibus suis æger perungat injungo; ita tamen, ut neque axillas, neque inguina attingat uspiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumposito & posteriùs consuto, à linimenti contactu diligenter muniat. Post tertiam inunctionem gingivæ ut plurimum intumescunt, & *Ptyalismus* suboritur. Si verò intra tres dies post últimam inunctionem idem haud procedat, tum gr. viij. *Turbith. Mineral. in Conserv. rof. rubr.* exhibeantur ægro, qui post singulas vomitiones aut sedes sumat haustum liquoris posset ici calidè. Cùm expuere inceperit, id jam medico negotii tantùm est, ut gradum salivationis scrupulosè expendat, ne invocatis temerè suppetiis, salivationem eo usque evehat, ut æger de vita periclitetur. Ubi jam Ptyalismus statum debitum fuerit adeptus (in quo expuuntur ut plurimùm libræ quatuor spatio Nycthemeri,) vel symptomata, etiamsi parciùs expuat æger, evanuerint (quod plerumque contingit post quartam diem à statu salivationis,) & indusium & tori lintea aliis, quæ à quo ultimò lavabantur usurpata aliquandiu fuere, sunt permutanda: cùm priora ista unguento infecta salivationem & magis quàm erat opus intendere, & longius protrahere, quàm ægro expediat, apta nata sint. Quod

si

si fortè priùs elanguescat salivatio, quàm symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est *Mercurio dulci ad* ℈i. pro dosi exhibitó.

Nonnunquam accidit, præsertim in corporibus ἐυμεταβλήτοις, quòd post unam vel alteram inunctionem (nempè simul ac Hydrargyro sanguis affici inceperit) natura illicò per intestina hunc hostem expellere satagat, undè non solùm dejectiones mucosæ & tormina ventris, ut in iis, qui dysenteriâ laborant, eveniunt, verùm etiam curatio morbi impeditur, utpote qui salivationi tantummodò cedere soleat. In hoc casu à Mercurio sive extrâ applicito, sive intrà assumpto, prorsus absistendum, donec hæc symptomata penitus evanuerint; atque porrò dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit, antequam salivàtio bene assurgat) sistendus est usu *laudani liquidi*, ita dosim augendo atque repetendo, prout urgeat symptoma; aut *Diascordii sesquidrachmâ*, aliquoties prout opus fuerit, devoratâ. Diarrhœâ tandem cohibitâ, salivatio debito modo procedere solet, quæ antea vix appareret.

Convalescente de cæteris ægro, nisi quod os adhuc exulceretur, (qui genuinus est ptyalismi fructus) salivatio, quæ jam indies imminuitur, nec purgatione nec alio modo quocunque sistenda est: fieri enim potest, ut etiam post consopitum dolorem, atque exiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore delitescat, bella denuò moturum, nisi sibi permittatur sputatio illa moderata, quæ postquam redintegrata sanitate homo se auræ liberiori aliquandiu exposuerit, desitura est. Periculosum itaque esse arbitror, Ptyalismi jam abiturien-

tis

tis & mox evanituri reliquias vel *Catharsi* deducere, vel *Lignorum decocto* exiccare velle; à quâ Praxi, quæ vulgò obtinet specie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, nascuntur sine dubio frequentes istæ *Recidivæ*, quæ miseris accidunt, sanitatem tandem aliquando post tantum impensarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus; ad quam etiam certò pervenissent, si salivatio non nisi suo tempore determinaretur. Longè itaque consultius esset, Ptyalismum promovere *Mercurio dulci* semel in hebdomade exhibito, etiam postquam omninò convaluerit, & jam sub dio versetur, (quod & ego per menses aliquot fieri aliquando jussi,) quàm eundem præmaturiùs inhibere.

Quantumlibet autem à catharsi in salivationis declinatione ob jam dictas causas abhorream, fieri tamen potest, ut in ejusdem statu ea nec prætermitti possit, nec debeat, quoties scilicet re malè gesta eousque fuerit evecta salivatio, ut jam ægri vitæ metuatur: quo in casu non tutum modò est, sed & necessarium etiam Cathartico ingesto Ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri εὐφορίᾳ procedat, qui deindè suo juri relinquendus.

Si quis jam quærat, an nudâ Salivatione contenti esse debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis solennibus in usum, post eam peractam, revocatis? Respondeo, præter jam dicta, quibus & ratio astipulatur, & experientia, me velle doceri, quam ob causam magis sit necessarium purgare post Salivationem, quàm Salivationem excitare post Catharsin, cùm remedia purgantia (*Scammoniata* maximè

me& id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem subjugatur istud, quicquid est veneni, eo scilicet, qui purgatus fuit, ad regimen consuetum exercitium & liberiorem aëris usum se recipiente. Atque id porrò libenter scire velim, quâ demum arte freti Mercurii reliquias per Catharsin expellere conamur, cùm genuinam illam ac propè unicam methodum, (per salivationem scilicet) quâ natura id efficere solet ac debet, non solùm negligamus, sed etiam impediamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis istis rationis scintillulis imputandæ sunt, quibus nos miseri mortales tantùm præditi, ad veritatem in profundo demersam non penetrantes, quamlibet ejus umbram & speciem amplectimur, pro Junone, quod ajunt, captantes nubem; mox colloquia miscentes, præjudicia malè fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantasmata nostra & delirantium insomnia pro principiis Apodicticis haberi velimus; cujus specimen, ni fallor, præ manibus nobis est.

Quamvis autem in plerisque Curatio modo jam dicto absolvatur, *viz. Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith Minerali* Ptyalismo haud ritè procedente, *Mercurio* item *dulci* ad vices aliquot, eodem justo citius fatiscente; seriò tamen animadvertendum est, in quibusdam reperiri idiosyncrasiam sive temperamentum quoddam peculiare tàm salivationis respectu, quàm purgationis (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui ægrè purgantur, ægrè etiam ad Ptyalismum perducun-

cuntur,) ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minus salivationem eam procurare, quæ malo eradicando par sit. In hujusmodi ægris Medico summopere cavendum est, ne animo nimium obstinato salivationem importunius urgeat, recalcitrante naturâ, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente; quod qui minus intellexere, ægros haud paucos letho dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, sive externa illa fuerint, sive interna, pertinaciter ingeminaveris, loco salivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectionis dysentericas obtinebis, naturâ per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi & ægritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata accerses, ita ut æger tantùm non agat animam, fortè etiam mox eam evomat. In his licèt Medico concedi possit, ut postquam ad dies quatuor vel quinque à postremâ inunctione salivationem frustrà præstolatus fuerit, inunctionem jam sæpè dictam, & *Turbith Minerale* denuò repetat; (interjectis inter singulas inunctionum vices diebus aliquot;) religiosè tamen cavere debet, ne cum tanto conamine salivationem incassum sollicitaverit, eam per vim invitæ naturæ extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego judicio valeo, Medico tenendus est, ut ubi primùm vel ægritudo ventriculi, vel ventris tormina succedant, statim sibi temperet à remediis adhibendis, donec ea penitus evanuerint symptomata; pluribus enim & fortioribus remediis ad cogendam Φύσεως ἀντι-

πρατ-

πρατʹέσης salvationem accumulatis, *Dysenteria* certò certiùs tormina ventris, & ventriculi ægritudinem Mors excipiet. Cùm ex adverso si lentè festinet, & moras trahat. *Mercurii dulcis* ℈i. semel aut bis in septimanâ exhibendo, vel per se, vel cum ℥i. *Diascordii*, si æger in Diarrhœam propensior sit, tandem aliquando cum bonis ægri rebus optatâ potietur arenâ. Quantumvis enim Ptyalismus ad plenum nunquam assurget, æger tamen copiosiùs quàm pro more solito expuet, & fœtor justæ salivationis comes neque imminutiorem hanc destituet: unde evincitur, sanguinem & humores eam sive putrefactionem, sive alterationem, quæcunque ea demum sit, attigisse, quæ vel parit salivationem, vel cum ea nascitur. Atque hâc Methodo universa hujus morbi symptomata tandem expugnabis, concesso utique debito temporis spatio.

Observandum est autem, quòd licèt salivatio remedia alia, qualiacunque ea fuerint, in extirpandâ *Lue confirmatâ* longè exuperet, *Gonorrhœam* tamen cum Lue concurrentem neutiquam valet sanare; nec sistetur illa, hâc jam penitus devictâ: unde rectè colligitur, nullam vim specificam Mercurio inesse, qua Venerea Lues immediatè debellari possit; quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyalismo morbum expellat; pari fermè *καταχρήσει* (quod aliàs subinnui) atque scalpellum Chirurgicum Laterali morbo Specificum queat appellari. Sed ut ad rem redeam. Quoties *Lues* & *Gonorrhœa* unâ stabulantur, vel ante Salivationem, vel ea jam peracta, Gonorrhœæ curatio tentanda est; quod & tutiùs fit,

fit, me judice, & faciliùs etiam post finitam salivationem, cùm Luem habens comitem Gonorrhœa ægriùs dometur; quæ verò à prægressa salivatione quadantenus subacta fuit, minori negotio expugnari soleat. At verò Catharticis religiosè abstinendum est, quousque vel minimæ salivationis reliquiæ supersint; Quamobrem *Turbith Minerali* semel aut bis in hebdomade exhibito securiùs rem committemus, quàm aliis Purgantibus quibuslibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyalismus, dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Porrò observandum est, si tumor ossi alicui, *Exostosis* vulgò dictus, insideat, qui etiam tamdiu permanserit, ut os jam carie afficiatur, incassum prorsus erit sive salivatione, sive alia aliqua methodo curationem aggredi, nisi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope *Caustici* denudandum, & quamprimùm idem, quod ajunt, *exfoliandum*, usu scilicet remediorum, quæ intentionem hanc implere solent.

In *Ore exulcerato*, quod Salivationem passis ita familiare, si vel æger dolori ferendo par non sit, vel eo usque illud excorietur, ut sanguine diffluat, idem nocte dieque vel *aqua Rosarum Damascenarum*, vel *lacte aquæ permisto*, vel *hordei*, *radic. Althææ*, & *semin. Cydoniorum decocto* sæpissimè proluendum est. Unicum hoc symptoma memorabile, quod scio, salivationi accidit, saltem quoties ea more debito administratur; & sanè si *dolor* & *oris exulceratio* arte aliqua protelari potuerint, haud multò esset molestior morbi hujus curatio, quàm

E e est

est aliorum aliquot longè minus famigeratorum.

Diætam quod spectat & reliquum ægri regimen, eadem prorsus in *Salivatione*, saltem donec ad finem jam ferè vergat, ac in *Catharsi* imperanda censeo: Cùmque ei, qui medicamentum aliquod purgans assumpsit, id tantum incumbat, ut se in cubiculo à vi frigoris defendat, & cibis εὐπέπτοις moderatè vescatur, nondum mihi constat, quo nomine vel lecto semper addicatur, qui Ptyalismum subit, vel à victu modico arceatur, qui scilicet naturæ cum veneno conflictanti vires animumque addat; unde etiam naturâ tanto oneri succumbente, haud pauci, spiritibus, atque omni vitæ robore diaphoresi, purgationibus, & jejuniis supervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflictum) tandem penitus exhaustis, miserè confecti sunt: Persæpe etiam morbo jam pulso, æger eâ spirituum copiâ, quâ erat opus ad redintegrandam sanitatem destitutus, præ imbecillitate concidit; aut si forte *Libitinam* valeat effugere, tot tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non sit vivere. De quibus Poëta è Neotericis haud ineleganter:

Graviora morbis patimur remedia;
Nec vita tanti est, vivere ut possis, mori.

Hìc autem in promptu est istam objectionem diluere, qui fit, ut nonnulli hoc morbo, (scilicet in statu ejus modò dicto) malè multati in *Galliam* commigrare cogantur, ut ab eo liberentur? Cujus rei hanc esse rationem, quantum judicare possum, existimo; Hujusmodi ægris, œconomia illorum corporum eversâ ac viribus prostratis, apud nos aer

aër crassus ac humidus resarciendis minùs idoneus est, cùm iste *Galliæ*, utpotè qui salubrior ac magis serenus, spiritus corporis & vires deperditas instaurare aptus sit: Non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum, quâ hic morbus devinci possit, meliùs callent, quàm nos hìc in *Angliâ*: Sed ut ad Diætam revertar.

Existimo itaque, (& experientia mecum facit) quòd præter jusculum Avenaceum, Panatellam, Lac cerevisiarum, & Cerevisiam tenuem tepefactam, *&c.* juscula insuper è carne Vitulinâ, Pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate ægro & possint concedi, & debeant; atque ut, ubi primùm eousque subsederit gingivarum tumor, ut dentes conserere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parcâ manu, sint indulgendæ; ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc vel illud magis allubescat animo: Cùm enim *Ptyalismo* expugnetur hic morbus, non *Diaphoresi*, hariolando non sum, quorsum æger, nullâ urgente necessitate, nimio calore mactetur.

Dicta Methodus uti expeditior est, cùm neque tot dies corpori ante salivationem præparando inutiliter insumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post salivationem ægris imponat; ita certissimus sum eandem longè faciliorem esse, minùs itidem periculosam, & minùs recidivæ obnoxiam: quod experimento suo discet, quisquis in alterâ praxi versatus ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententiâ successit in quamplurimis ægris; quorùm nonnulli

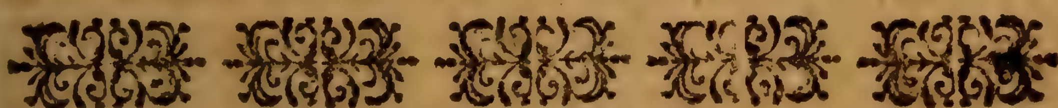
ſalivationis tædium & laborem plus ſemel irrito conatu exantlaverant, recidivam ſemper denuò paſſi ex occaſionibus,& propter cauſas,quas ſuprà memoravimus.

Non eſt autem,Vir Candidiſſime,cur tuam fidem verborum ambagibus anxiè ſollicitem, qui jamdudum de probitate mea perſuaſiſſimus,exiſtimationi etiam noſtræ favere dignaris. Plura itaque de hoc morbo non addo, cùm mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus & ſermonibus *ἀπερσδιονύσοις* nucleum involvere, quo rei caput, ſeu *Nili* fons ægriùs innoteſcat. Quantulicunque autem ſit hoc opuſculum ſive pretii,ſive molis, id ut boni conſulas rogo; cùm illud eo præcipuè fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet,& quo in te eſſe animo, palàm teſtarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis,quibus ſumma illa tua eruditio, morum ſuavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude digniſſimæ ita clarè elucescunt. Haud equidem tibi aſſentor,quoties profiteor,me tuam amicitiam, ex quo me primùm ea condecorabas,inter illa,quæ mihi comparavi, pretioſiſſima luculentiſſimaque ſemper habuiſſe. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo à meo obſervata eximium eſt iſtud,(quod etiã filio meo commendatiſſimum eſſe volo) hominum ſcil. probitate cæteriſque virtutibus præcellentium conſuetudinem ſemper mihi commodo vertiſſe atque emolumento; atque ex adverſo pravorum amicitiam (niſi ea potius combinatio, ſive etiam conjuratio dicenda

da sit, quæ in virtute non fundatur,) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læserint unquam, tamen nescio quo pacto tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricasse. Vale, Vir Humanissime, & amare perge

Tui semper Observantissimum

THO. SYDENHAM.

DISSERTATIO
EPISTOLARIS
AD
GUILIELMUM COLE, M.D.
DE
Observationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium;
Nec - non
de
AFFECTIONE HYSTERICA,

Humanissimo Viro
THOMÆ SYDENHAM, M. D.

MIraberis fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellatur graviora tua interturbet negotia: sed veniam, confido, dabis, postquam intellexeris, eâ potissimùm de causâ hanc tibi molesti-

lestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis tuis circa Morbos acutos commentariis, agnosco me accepisse fructus, ut ad grates authori persolvendas me prorsus obligatum tenear. Tam accuratè singulas annorum, aerisque quas tractandas suscepisti Constitutiones, cœpto antehàc inaudito, observasti; tam genuinas, faciléque obvias, pro singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornæsti, ut meritò tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde & ægrotos, & medicos tibi æternùm devincis.

Quanquam verò cuncta, quæ pertractas, accuratè adeò absolvisti, ut pronum sit, de singulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare possum, quin impensè tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillimè curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum accesserit) se sistat, nullus ambigerem, si per nutriculas (turbam rarò non inimicissimam hominum saluti) liceret, quæ calido suo regimine, & medicamentis omnia usque adeò pessumdant, totque ubivis in sepulchrum ante tempus præcipitant, ut meritò Tu, Doctissime Vir, humani generis Vindex audire merearis, qui ægrotis miserè, cumque extremo vitæ discrimine palantibus, te ducem fidissimum præbes, ut in salutis viam si ductum tuum sequi volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi, Variolarũ eruptionem, sicut

non

non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisibus desiderare regimen, in quibus, omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium naturæ committendum, si cuncta rectè procedant; id quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus justo priùs exagitatus fuerit sanguis. Postquam verò, perlecto aureo tuo libro, senseram tandem, panicos esse, qui me aliosque tam diu detinuerunt, timores, aususque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licèt quandoque non solùm vulgò, sed etiam Medicis) ægros regere, tantum inde emolumenti iis, ubi in obtemperantes incidi, obvenisse comperi, ut, quicquid alii senserint, me felicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porrò & ubi ad Variolis confluentibus laborantes (quòd tamen haud admodum sæpè contigit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tuâ fretus authoritate, confugere, idque successu haud pœnitendo, imò verò stupendo. Tam multum equidem hâc in parte præstitisse mihi videris, ut nil superesse, quod vel aliorum, vel etiam Tui industriam exerceat, facilè crederem, nisi nuperrimè à doctissimo Viro, amicoque meo integerrimo, D. Kendrickio *(qui humanitatem tuam plurimùm celebrat) audivissem, te innuisse novas quasdam (quas & ad praxin ritè exercendam perutiles fore non possum non augurari, utpote à te factas) circa idem subjectum tibi occurrisse Observationes; quas nisi publico impertias, & in Tui famam, & in humanum genus injurius eris. Proinde (si quid apud te ignoti valeant preces) haud graveris, obsecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.*

Sed nec hîc subsistam : Nempe ab eodem accepi, rariora quædam tibi observata fuisse circa Affectus, Hystericos dictos ; qui sanè sicut doctissimorum Medicorum, ab omni memoriâ, exercuerunt, imò lassarunt ingenia, sic (proh nimis sæpe!) & medicandi traditas methodos eludunt ; documentaque dant, quàm parùm tutum sit, in Philosophicis nostræ rationi nimium fidere, nisi iis in rebus, quarum certitudinem à sensuum testimonio petere valemus. Plurimum, Dignissime Vir, ulteriùs & à præsenti sæculo, & à posteris, haud dubiè mereberis, si & quæ circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem à te mihi impetrare liceat, ut æqui bonique consulas, quòd, non mei solum, sed publici etiam causâ, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi se quam maximè devotos profitentur,

Devotissimum

Vigorniæ,
Novemb. 17. 1681.

GUILIELMUM COLE.

Spectatissimo Doctissimoque Viro

GUILIELMO COLE, M.D.

SI usque adeò Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas, quæ ad me nihil attinent, laudes mihi arriperem, ægrè admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec de

de facie, quod ſciam, innoteſcit. At verò quòd me tanto, licet immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cùm maximos quosque & præſtantisſimos viros ita natura comparaverit, ut non tantùm leviter errantibus, ut fit, æquiores ſint, ſed etiam in mediocrium ſtudiis deprædicandis, datâ vel quâlibet ansâ, ingenuo ſuo candori morem lubentes gerant. Cujus quòd & in ipſo me, & meis iſtis conatibus, utut tenuibus publico tamen commodo deſtinatis, præclarum edideris ſpecimen, gratus agnoſco.

Ea quod ſpectat, quæ à me præſtolaris, ſive jam editis de *Variolis* obſervationibus addenda, ſive etiam de *Pasſione Hyſterica* de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggreſſus ſum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis, quæ experientia jam annoſior mihi ſuggeſſerat, posſim ſarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam *Affectus Hyſtericos* omnium poſt Febres morborum frequentisſimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid è levidenſibus meis obſervationibus capi poſſe exiſtimarem. Neque tamen diffiteor, aliam quandam, præter hanc publicum juvandi ſpem, mihi cauſam ſubfuiſſe, ut otium ſcilicet benè locarem, & tædium brumalium noctium honeſtius fallerem; cùm jam ingraveſcente ætate non amplius Congerrones foras quæram. At quicquid id fuerit, quòd me primùm inſtigaverit, me nõ ita atque ſperaverã incœptis ac votis meis parem eſſe ſentio, cùm continua illa cogitationum ſeries, quâ mens obſtinatiùs defigenda eſt, mihi jam à multis annis ποδαγρῶντι nunquam non officiat, maximè

verò jam appetente Senectâ. Cum itaque tàm opportunæ appulerint humanissimæ tuæ literæ, brevi Responsionis limite expediam eorum summam, quæ prius fusius deducenda meditabar.

Sumpto itaq; à *Variolis* exordio, illud prælibandum censeo, quòd scilicet ea Febrium Intermittentium species, quæ primùm Anno 1677, uti alibi diximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet, quo hæc conscribo, 1681; hæ Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempestatibus grassabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos istos omnes, quibus vigebant; alienâ autem tempestate appetente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratiâ, ingruente hyeme, nunquam non *Tussi*, & *Febribus Peripneumonicis* ab illa pendentibus locum dabant, ut & *Variolis*. Redeunte autem Vere dicta Febris postliminiò reversa est. Ita A. 1680, postquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, *Variolæ* brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681 sc. Febres intermittentes denuò recrudescebant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & succisis earum viribus; unde etiam Variolæ, hìc illìc sparsæ, unà cum illis subpullulabant. Æstate verò jam ingressâ Variolæ increbescere quotidiè, tandemque ἐπιδημικώταται factæ stragem haud vulgarem edebant.

Hoc anno, sc. 1681. luce meridianâ, quod ajunt, clarius mihi constabat, quod jam olim ratio suadere videbatur, ægrum scil. lectulo noctes atque dies continuos non prius addicendum esse, quàm

Vario-

Variolarum examen omne in conspectum se dederit: Etenim tum Veris, tum etiam Æstatis temperie ficciore diutiùs, quàm post eorum, qui nunc sunt homines, memoriam invalescente (adeò ut omnis fermè ubique locorum herba exaruerit) sanguinem fermè omnis illa humiditas, quam aer aliàs solebat suppeditare, destituebat; ex quo Variolis jam grassantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraque exinde nata symptomata præter modum sæviebant. Atque hanc ob causam, si quid ego judico, *Maculæ Purpureæ* plenam Exanthematū eruptionem haud raró præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans atque disperdens, etiam ante justam materiæ morbificæ expulsionem, præmaturam mortem accersebat. Id verò maximè fatorum sævitiam promovebat, quòd jam exanthemata ob supra dictam causam ita facillimè confluerent, vel ipsa aeris intemperie id mali sponte suâ procurante, quod aliàs ferè solent Scioli & Medicastri, regimine & Cardiacis calidioribus in ipso morbi limine inauspicatò imperatis atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum est) post omnium vel exquisitissimas observationes rei cardo in hoc vertitur, ut in Variolosis salutis spes omnis in *Exanthematum paucitate* reponatur; discrimen in eorundem *Multitudine*: & prout plura sunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Interea fatendum est, & *sanguinis mictum*, & *maculas purpureas*, quæ ita certe mortem prænunciant, quandoque accidere, vix ullo ad-

tur contingere, vel quod ægri natura medicamenti ad instar *Cardiaci*, calore & spiritu plus satis turgeat, vel quòd ipse æger, sive præmaturè se lectulo includendo, sive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituoso, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas & intimiùs admittendas morbi impressiones, ipsaque natura, seu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Variolosæ copia & plenitudine, omnem ferè succorum & carnium molem in exanthemata evomere satagit.

Nullâ verò magis προφάσει promovetur immodica materiæ Variolosæ assimilatio, quàm si æger intempestivè se lecto addicat, *viz.* ante diem sextum à prima invasione, vel quartum inclusivè ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandæ.

Et licet moderatus lecti calor etiam post elapsos dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt, quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possint: cum ingens illud vitæ periculum, quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis proguatum, omnem medicam opem respuat & aspernetur.

Hîc itaque seriò monendum est, ægrum nullo pacto se lectulo interdiu debere committere, si sibi cavere velit à nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimùm usq; refocillari sentiet: à quo tempore vix se continebit à jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum συνδρομὴ, tum ob acriorem jam pustularum mole-

molestiam, tum quod ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cùm sæpenumerò animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege naturam ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primùm morbi tempore æger lectulo continuò adjudicandus est.

Sed ut non solùm dicti Problematis veritatem adstruam, quod tanti est momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam ut in iisdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quasi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere, quæ sit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo sensu hominum, fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto Phantasiæ fundo innixâ, rem clarè dijudicare valeamus.

Imprimis itaque ejus essentia (quantum nos rerum essentias conjecturâ assequi valemus) in peculiari quadam sanguinis *inflammatione* comprehendi videtur, in qua Natura primis aliquot diebus id negotii habet, ut particulas inflammatas præparet subigatque, quo facilius in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, motâ seditione, & perturbato jam sanguinis statu, Febris ut accedat omninò necesse est: quinimo incensæ ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulsionem, necessariò excitant, prout has vel illas partes motu agitatæ appellant,

pellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulsaverit, ut priùs in sanguine, ita deinceps in carnea mole id, quod superest, Tragœdiæ peragitur. Et sicuti Natura non alia quidem methodo quam accensa Febre materiam in sanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi facto Apostemate massam carneam à re qualibet extranea liberat: ut si fortè sentis aut quippiam ejusmodi carni inhæserit, partes circumjacentes mox Apostemate obsidentur, nisi id quicquid est molesti protinus extrahatur. Hæ itaque particulæ in carnibus demum stabulantes, primùm *Phlegmonas* haud ita spectabiles excitant, in quibus latitant; quæ quidem augescentes in horas, atque efferatiores & inflammatiores redditæ, tandem in *pus* & vomicas desinunt; quo quidem tempore fieri non potest, quin aliquid ex illa Apostematum colluvie, in massam sanguinis, per venas circulari motu reducti, resorbeatur; quòd si sanies ista nimia copia sanguini ingeratur, non tantùm febrem accersit, cui ægri vires planè sunt impares, sed etiam omnem ejus massam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput est: quin etiam ab intensiore Febris calore, postremis hisce diebus à nimia puris vi excitato, *Ptyalismus*; qui variolis confluentibus comes indivisus esse debet, præpropere sistitur, unde ægro spiritus continuò intercluditur. Quòd si dicta materia purulenta parciùs sanguini infundatur, insurgens Naturæ robur secundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimit, & abscessulis indies magis; magisq; exarescentibus æger brevi convalescit.

Si

Si vera ſit hæc & juſta hujus morbi Hiſtoria, cœcus ſit oportet, qui non videat, omnem ejusdem in utramque partem eventum à Curationis fundamento rectè aut ſecus primis in diebus jacto, pendere. Nam ſi calidorum, & præcipuè jugi lectuli uſu, calentes hæ ac ſpirituoſæ particulæ acuantur, neceſſe eſt, ut asſimilandi facultas (quâ jamdiu plus ſatis pollent) adhuc intendatur & augeſcat.

Adde quod ſanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularũ impresſioni promptiùs cedunt, unde plures, quam res poſtulabat, emergunt puſtulæ, & æger nullâ necesſitate cogente in vitæ diſcrimen conjicitur. Quando oppoſitum huic regimen, & modicè frigidiuſculum, atque aëris uſus liberior, non tantùm fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, ſed etiam condenſat obfirmatque humores, quo ſe validius ſpiritibus morbificis opponant, atque eorundem ſuſtineant impetum, unde non major materiæ Varioloſæ copia conflatur, quàm pro genuina morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quòd ſcil. nimia materiæ morbificæ quantitas asſimiletur, & ſuperexaltetur fermentum morbi, multatur is, qui juſto citiùs ad lectum damnatur: at ex eodèm fonte ſæpisſimè profluunt tum mictus ſanguineus, tum etiam maculæ purpureæ, æſtivo maximè tempore, atque in juventa adhuc florentibus. Utraque hæc ſymptomata, niſi fallor ego, ortum ducunt ab æſtu & furore, in quem agitur ſanguis à ferventibus & ſpirituoſis particulis, à quibus exagitatus atque inſigniter attenuatus, vaſorum clauſtra diffringit,

nunc in mictu fangvineo, qvoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, qvoties per arteriarum extremitates in mufculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem qvafi *fphaceli* oboriuntur iis in partibus, in qvibus extravafatus fangvis coagulatur. Atq; ut præcaveri facilè poterant duo hæc fymptomata primis morbi diebus, qvibus plerumqve emicant, regimine & diætâ in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet, qvi iisdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, qvæ nimiam aqvæ in olla ebullitionem, igni fomitem fubminiftrando, fufflaminare fatagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari, ac proinde iniqui judices, non folùm malè tutum fuerit, ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimverò eft, ubi æger libero aeri omninò eft exponendus, fi æftas fcilicet fuerit, atqve æger ætatis florem nondum prætergreffus, aut liqvoribus fpirituofis affuetus, præfertim fi morbus nimiæ compotationi originem debeat: His inqvam in cafibus, præcipitem nimis puftularum eruptionem haud equidem arbitror fatis coerceri poffe, tum à lectulo abftinendo, tum etiam à Cardiacis; at fangvis etiam fine horum fubfidio, fpirituum præfervidorum & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu, ut explodatur qvafi, neceffe habet; atque infuper tanta humorum congeries in exanthemata faceffet, ut præ nimia puris copia in fanguinem regurgitantis fub fine morbi, æger quafi obrutus, fato omnino fuccumbat.

Quam-

Quamvis haud rarò fermentum immodicè exaltatum tantam colluviei Variolosæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cùm scil. materia morbum committens, tum præ nimiâ sui copiâ, tum præ motu inordinato ac confuso in sangvinis massa excitato, se neqvit extricare & foras educere, cujus loco mictus sangvineus & purpureæ maculæ tragœdiæ catastrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatinâ dictâ, sæpiusculè occurrit, ubi scilicet intempestiva opera in iisdem ad eruptionem vehementius sollicitandis infeliciter collocatur.

Neque sangvinis missio, qvantum mihi videtur, licet maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Variolosæ assimilationem cohibere valet, ac sangvinis contemperatio ab aere intromisso, maximè si statim ab emisso sangvine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis sangvis propensior redditur excipiendis adventitii caloris impressionibus, qvàm ante venæsectionem fuerat. Et sanctè assero, insignissimum ferè omnium, qvos mihi unqvam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qvi ægram undecimo die jugulavit, juvenculæ supervenisse, ubi primùm à Rheumatismo usitatâ illa methodo copiosæ & iteratæ venæsectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primùm innotuit, Phlebotomiam non perinde, atque ego prius arbitrabar, Variolis intra justos limites coercendis conducere: Tametsi sæpenumero observaverim, reiteratam catharsin sangvine nondum inquinato, subsequens Variolas laudabiles & distinctas ut plurimùm reddidisse.

Neque verò me fallit, permulta esse, quæ contra sententiam hanc nostram, quî ægrum interdiu lecto eximimus, possint objici; eaque haud exigui tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minus hac in palæstra exercitatos: quos Judices appellare solet vulgus medicorum, ut eorum authoritate malè fundata theoremata statuminent, utpote quæ magis, & quasi ad amussim horum captui quadrent, quàm quæ ab ingeniis penetrantioribus maturè sunt excogitata; unde sequitur, ut cum pars hominum longè maxima exteriori tantùm rerum cortici contemplando apta nata sit, paucissimi autem veritati in profundo latitanti inde extrahendæ pares sint, Scioli isti τῶν πολλῶν suffragio adjuti primas facilè ferant, hi autem perspicaciores calumniantium maledicentiâ excipiantur, Πολλοὶ γὰρ ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & saniorum, paucorum licet, consensu. Primò itaque objicietur, quòd lecto abesse primis morbi diebus pustularum eruptioni officiet, & ex consequenti ægritudinem, aliaque symptomata ab impedita eruptione pendentia in longum ducet. Hoc verum esse minimè nego, cùm experientia ferè quotidiana ei suffragetur. Quærendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminanda paulisper materia Variolosa, atque ea de causa ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex altera parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam insignem materiæ Variolosæ quantitatem assimilando, ut æger ad orci fauces sistatur à Febre secunda die morbi undecimo. Si rem

rectè expendamus, liqvebit, opinor, paucisſimos ideò fato defunctos, quod exanthemata ſeriùs ocyus non efflorefcerent, niſi fortè ex iis aliqvot, qvorum ſanguis præ nimia excalefactione, motu inordinato, quaſi œſtro qvodam, percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; qvod à meis partibus militat, non pugnat mecum. Neq; enim, extimeſcendum eſt, quin, ſi nihil prorſus agamus, materia Varioloſa (utut primis hisce diebus hinc illinc transvolans, quamcunqve occupaverit partem, fatiget, unde vehementiora illa ſymptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enaſcuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; præſertim cum ægri alvus hucusqve utplurimum adſtricta, puſtularum eruptionem, ſeram licet, certam tamen fore ſpondeat. Aſt è contrario qvot qvantiqve letho patent aditus, qvoties puſtulæ intempeſtivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi, 1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex æqvo reſpondet Febris ultimis diebus ſuccedentis majus minusve diſcrimen. 2. Mictus ſangvineus & maculæ purpureæ, qvorum utrumqve ab extravaſato ſangvine oritur, qvi plus juſto attenuatus & qvaſi præ æſtu ferociens, disruptis vaſorum repagulis, qua data porta, ruit. 3. Ut ſupra dictum eſt, debitæ eruptionis ſuppresſio totalis, à nimis ſedulo in præcipitanda eruptione conamine; qvo non magis ſcopus medico propoſitus attingitur, qvàm ſi qvis

id agens, ut densa hominum turba spatiosis ædibus inclusa seriatim & servato ordine inde exiret, machinâ chartaceâ pyrio pulvere refertâ ac in medio displosâ usqve adeò omnes percelleret, ut singulis ad portam omni ope contendentibus, proindeqve constipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus universis, quasi cuneo facto, præcluderetur.

Jam si quis roget, quorsum debita materiæ Variolosæ separatio non perinde primis hisce diebus promoveri possit, si æger moderato lectuli calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex adverso, an non testetur experientia, quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modicè contectum, foco non accenso, magis percalescere, quam si idem probè vestitus in eodem cubiculo extra lectum versetur. Quod si de differentia notabili satis constet, tunc erit quærendum, quænam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exuberantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam metam, si quid nostra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum est; & prout ab eâdem plus minusve is aberraverit, ita cum malis bonisve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id verò præsertim hac in re imposuit, quòd scil. animadverterint, ægrum suâpte sponte in sudores proclivem, qui cum jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æstus febriles haud parum minuebant, secùs ac in iis, qui non sudabant. Primùm autem perpendamus, quam ob causam Febri coercendæ ita impensam navemus operam,

qvum

qvum sit illa solennis naturæ machina,qvâ,tum in præparanda,tum in eliminanda materia qvavis inimica in sangvine latenti, præcipuè utitur. Quis autem non videt, qvòd dum ita sedulò sudorem provocemus ad mitigandamFebrem,eâdem operâ, ceu Fructum præcocem, humorem crudum & inconcoctum extrudentes, atqve iis ipsis sudoribus immaniori postmodum Febri ansam præbeamus; cùm hoc modo serum sangvinis (qvo tum ipse sangvis, tum etiam recens natæ fervidæ istæ & Variolosæ particulæ diluuntur)foràs propellitur; his interim particulis vires sumentibus, & ferociam, eo quòd jam liberæ sint à colluvie serosa, quam sudores exhauserant. Verbo dicam,Febris aliorumqve symptomatum alleviatio à provocato sudore, & pustulis exinde præmaturè exactis, qvamplurimis malè cessit, qvi eam ob causam, vitam cum morte die undecimo commutarunt.

Observandum est autem,me ægro primis morbi diebus lecto interdicere ex hypothesi tantùmVariolarum è Confluentium genere subsecutarum: Namqve distinctum genus qvod attinet, modô certô prævideri possit,ut nulla ægro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematū paucitas,sive hanc, sive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usqve adeò mihi assentor,ut ea, qvæ jam tradidi, ex authoritate judicii mei (quod scio quàm sit exiguum) credenda autumem. Et profectò, ita parum firmas, & nullius ferè ponderis hominum qvorumcunqve opiniones semper duxi, ut proprias etiam ubiqve pro suspectis

habuerim, quoties cum aliorum ſententiis pugnant: quod & hîc etiam mihi uſu veniret, niſi Phænomena practica quaſi uno ore rationis judicio ſuffragarentur. Seclusis enim practicis obſervationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortaſſe erit aliud, quàm rationis umbra aut phantaſma, hoc eſt, mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior inde redeo, quàm ſit periculoſum, vel acutisſimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet ſive Arte ſive Scientiâ indagandâ agitari perpetim & quaſi concaleſieri, niſi factum ipſum veri ac falſi judicem ac ſequeſtrum conſtituant; quodque iſtiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controverſiis purè ſpeculativis, gradibus vel ſpatiis infinitis, quantum cuiquam posſit innoteſcere, à veritatis ſcopo aberrent. Cùm qui ad illa tantùm applicuerit animum, quæ Praxis certò determinare queat, ſi quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc noſtro negotio, an non mihi licet obſervare, à quo maximè regimine adhibito, mitius aut ſævius Variolarum genus producatur, atque adeò conformem rei evidentiæ ſententiam animo procudere? Quod ſi alii idem factitaverint, ſatis habeo. Iniquisſimum eſt autem, cùm ne ſemel quidem per omnem vitam fuerint experti, quantum ægro proſit noceatve jam ſæpè memorata è lecto interdiu immunitas, me tanquam falſarum convitiis proſcindere. Quòd ſi jam olim vera, licet inopinabilia, ſentientes calumni-

lumniandi libido obtinuisset, nemo quicquam tentasset, quo invento homines juvari possint. Et sanè quorsum ego has mihi facesserem molestias, nisi repetita sæpe & ferè quotidiana experientia, hanc methodum vulgari istâ longè tutiorem esse, inclamaret? Non sum usque adeò delirus atque inops mentis, ut famam mihi quæram ab exagitatâ atque explosâ eorum opinione, qui, si plausum venarer, omni obsequio mihi ambiendi erant; neque malitiæ tam deploratæ cuiquam videri possim, ut hominibus, etiam seculis aliquam multis post mea fata nascituris, ex meâ, si quæ erit illa, authoritate insidias struam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut sit, hâc ego methodo meos ipsius liberos, sanguine & propinquitate conjunctissimos quosque, & quotquot se mihi liberè permiserunt, omninò curavi. Si quid deliquerim, in eo à me erratum est, quòd obstinatæ contra-sentientium pertinaciæ, ne durus ac præfractus haberer, aliquoties cessi, atque hâc de re eorum fidem appello, quibus maximè familiaribus usus sum. Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum accessit, quòd aliquoties, etiam ubi astantes, ea quæ suaseram omnia per integrum morbi cursum fuerant aspernati, ægri tamen fatum (etiamsi à calore, quem promovebant amici & curatrices, me ad ravim usque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Quâ de causâ, accedente insuperabili *τῶν πολλῶν* præjudicio, benè mecum agi putarem, si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerserer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque

demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero (quod mihi satis esse debet) diuturnâ atque iteratâ sæpè sæpiùs experientiâ innixus, eum in longè minori discrimine versari, qui à primo morbi insultu lecto interdiu, & carnibus omnino abstinuit, nec nisi potum tenuiorem sibi indulsit, qvàm qvi statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca assumpsit. Hæc enim methodus, qvod suprà etiam innuimus, ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, & ex consequenti etiam immodicam Febris secundariæ effervescentiam, quæ non solùm suo Marte perimit, sed etiam salivam (de quâ in hujus Morbi Historia fusè egimus) præproperè incrassando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Qvid qvod hoc pacto tum sanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri possint; qvæ duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idqve persæpe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre, atqve Acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium, qvo se æger perfundi animadvertit ab aeris appulsu liberiore, qvoties à lecto calente dimittitur; qvod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, qvasi vitâ & spiritu receptis, hâc aurâ postliminio vescerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi subiit cogitare, quanto sæpius fucum

cum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quàm sensus iste certissimo nobis cognitus; quodque in morborum curatione, plus dandum est ægrorum appetitionibus & desideriis impensioribus (modò perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipso facto extinguant) quàm magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratiâ. Febre ardente laborans, tenuioris potùs refrigerium liberaliori manu concessum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypothesi alicui innixa, quæ sibi alium scopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adversantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere fastidit; hîc Ars, maximè illa, quam profitentur Curatrices & Amici adstantes, omnino comedendum esse acriter contendit. Alter post diuturnum ab eâdem causâ languorem absurdi aliqvid, & qvod fortè nocere posse videatur, obnixè petit; Ars iterum molesta se opponit, & mortem intentat morem non gerenti; nisi forte ipsius Artifex sanum illum prudentissimi Hippocratis Aphorismum probè concoxerit, *Cibus & Potus paulò deterior, suavior tamen, melioribus quidem, sed in suavioribus* (hoc est minus gratis) *est anteponendus.* In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medicâ vel mediocriter versatus, modò animum diligenter adverterit, facilè concedet ægros haud paucos, ubi primùm spreto Medici dictamine, Genio suo obsecundaverint, se meliùs habuisse. Neqve hoc

sanè

sanè mirabitur, qui secum reputaverit, sapientissimum rerum omnium Conditorem Statoremque universa tam exquisito ordine absolvisse, ut sicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregiè conspirent, ita eorum singula divino quodam artificio, propriæ essentiæ quasi intertexto, donantur, quo subjectum eadem mala à se amoliatur; quod in morborum quàm plurium Acutorum exitu naturali satis cernitur, (*Acutos* dico, qui ut plurimum Deum habent Authorem, sicut *Chronici* ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis, quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ pernicie liberandum viam struunt, quam Ars adfert, qvoties in fatuos cadit. Atqve in hoc sanè bene cum hominibus agitur; quorum genus universum aliter se perquam malè habuisset, tum cùm Ars medica intra breves *Hellados* cancellos tota staret; qvæ qvidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, qvam habet ignobilis aliqva Villa ad nostram hanc *Britanniam*. Et qvid vel impræsentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cùm omnis *Asia*, *Africa* omnis, atqve omnis etiam *America* (demptis aliqvot nuperis Coloniis haud ita populosis,) atque insuper magna *Europæ* pars Arte medicâ prorsus destituantur? Attamen ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad instar brutorum ἀλόγων actâ conspurcant, distinguens, ὥς χαρίεν, inquit, ἐστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ· ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solùm nominetenus, maximum est donorum omnium, quæ hanc

vitam

vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis, quibus in illâ gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducat plerumque ægro, ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omninò addici debeat. Exempli gratiâ, *Infans* de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente *Spasmo* corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi, convulsionem istam fortassis à naturæ conatu, quo *Variolas*, *Scarlatinam Febrem*, aut *Morbillos* in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licèt hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati eamus obviam. *Emplastro Epispastico* nuchæ mox applicito, lecto quamprimùm committendus est; exhibito *insuper* medicamine aliquo *Cardiaco*, cui etiam *Paregorici* pauxillum est admiscendum, quo & potentiùs morbi causam eliminet, *atque* etiam tumultum à quo oritur Paroxysmus consopiat: Verbi gratiâ, puero trienni, *guttæ* v. *Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno* (aut quid simile) sunt propinandæ. Et profectò suspicor admodum, ne dicam, certus sum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuisse datos, quòd non satis animadverterint Medici, hujuscemodi Convulsiones nihil aliud fuisse, quàm morborum jam dictorum prænuncios: cùm enim Practici paulò incautiores paroxysmos hosce revera symptomaticos pro affectibus Essentialibus habeant, Enematis sæpe repetitis & aliis evacuationi-

tionibus eos aggresſi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxyſmos iſtos, qvos tanto molimine opprimere ſtudent, qvique aliàs, ubi primùm puſtulæ eruperint, ſuâ ſponte certo certius evaneſcerent. Hîc autem, fauſto lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum ſpaſmo teneriores pueros invadunt, raró inſigniter confluunt, unde æger longè tutiùs lecto concreditur primis hisce diebus. Licèt obſervaverim Variolas, qvoties *affectus Comatoſos* à tergo inſeqvuntur, admodum confluere; qvo in caſu ipſemet Veſicatorium, & Paregoricum, qvale ſuprà deſcripſi, potiùs adhiberem, quàm ut ægro jugem lecti uſum ante eruptionem permitterem. Qvinimò animadverti, ejusmodi *Convulſiones* qvandoqve (oppidò tamen raró) *Intermittentium Febrium paroxyſmos* præcedere; *Affectus* verò *Comatoſos* cum dictis paroxyſmis unà invadentes & non niſi cum iisdem terminantes, tam in infantibus qvàm adultis perſæpe vidi, qvorum ſimiliter nulla in curatione ratio habenda eſt, ſola autem Febris, utpote morbus primarius & eſſentialis, omni ope eſt expugnanda. Si enim Comatoſis hisce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipuè incumberem, ac proinde Venæſectione, Catharſi, atque Enematis repetitis, ſopori vincendo operam navarem. Febrem inde magis accenderem, & ex conſeqventi eò usque augerem Coma, (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternum conſopiretur; qvando ſi in Febre debellandâ totis viribus contendam, ſymptomata omnia ab eâdem pendentia nullo negotio

gotio unà facessent. Quod seriò notari velim, cum in hâc re tam crebrò tamque fataliter errari soleat. De hoc verò in alio loco fusiùs dixi.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat, ut lecto interdiu absistat, nihilominus non potest id solatii eidem indulgeri, *ægritudine* scil. *vehementiori*, *intensiori Febre*, *Vomitu enormi*, *Vertigine*, *Artuum dolore* quasi Rheumatismo laboret, & similibus contra indicantibus: quæ qvidem symptomata omnia sæviora si fuerint, maxime in sangvineis & ætate florentibus, ingentem materiæ Variolosæ copiam intus natam, & discrimen haud vulgare, à pustulis exitum certatim quærentibus ac mox valde con. fluxuris, præsagiunt. Cùm itaqve frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum sit, attamen hinc qvidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abstinere neqveat ægrotans, nisi suppetias afferamus; has ob causas omnino necesse erit, rebus sic stantibus, *sanguinem* primùm è brachii venis educere, & post aliqvot horas *Emeticum* eradicativum *ex Infusione Croci Metallorum* exhibere, quod non solùm materiam, à qua oritur ægritudo ista insolentior, foras propellit, sed etiam ægrum ita refocillat, ut jam qvasi sanus lectulo abesse queat. Neque huic soli methodo innitendum est ad infringendas fermenti vires, sed qvo magis æger in tuto collocari possit, præter evacuationes jam memoratas percommodum erit *Vitrioli Spiritum* potui tenuior, quoties eum haurit, liberaliùs immiscere, etiam usque ad plenam pustularum

eruptio-

eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tùm etiam usu potûs refrigerantis, æger nihilominus non nisi nocturno tempore lectulo permittendus est, si quidem fieri potest, quoniam hæc universa longè minus ad inhibendam præproperam materiæ Variolosæ assimilationem faciunt, quàm una sanguinis contemperatio à novo aëre per pulmones subinde reciprocato: quæ quidem sola mirum in modum ægritudinem symptomaticam, de qua suprà, sublevat confestim, quod à me non uno experimento comprobatum est. Hæc autem methodus paulò insolentior non nisi in ætate florentibus, quorum quidem sanguis sive à Venere, sive à Baccho incaluit, atque in aliis, (Infantes tenellulos semper excipio) quos unâ cum Variolis vehementiora atque enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessariò requiritur. Ubi sanguis non usque adeò accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiæ Variolosæ præmaturè assimilandæ longè minor est suspicio, ita ex consequenti & evacuationes præmemoratæ, & Vitrioli Spiritus omitti possunt.

Longior in his fui, quia sat scio, Curationis exitum sive lætum, sive funestum, ab ea potissimùm, si non in solidum, ratione pendere, qua æger primis morbi diebus tractatur. Jam verò omni pustularum acie quasi in campum eductâ (quod *die* ab invasione *sexto*, quarto autem inclusivè ab eruptione primâ, fieri jam diximus) haud amplius interrumpendus est ægro lecti usus per reliquum morbi decursum: qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutiùs differatur, vix patitur

ægri

ægri status, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & distincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeatis, qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc, utut suopte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod seriò dolendum est) Libitinæ cesserint, quoties scil. malo suo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inscii, conspirabant.

Tempore ab hoc Pustulæ augescere & corporis superficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, & inquietudine vexatur: Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror; prout enim sedatior fuerit sanguis, ita debitum augmentum & magnitudinem acquirent pustulæ, atque ex adverso, pro ratione orgasmi, quo tumultuatur dictus sangvis, pustulæ marcescent, intercepto ulteriori progressu, unde non solùm peccantis materiæ eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum phlegmonum œconomia & genuina crasis interturbatur; indeqve vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius non naturalis, & à genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta *Paregorica* æquè indicari in Variolis Confluen-

tibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cùm hîc quasi *Specifica* sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliquâ præcisè specifica operari, sed isti solùm Indicationi respondendo, qua sanguini & spiritibus consopiendis & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis & spirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus) Anodynorum usum præ cæteris deposcit; necdum ei satis innotescit hujusce morbi Genius, qui ista Vigiliis tantùm deberi existimat. Sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam non dormiens bene compositis ac sedatis fruatur spiritibus, (quod ab assumpto Laudano persæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut spiritus vehementiùs agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multùm dormiat, quod observatione dignum.

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tametsi ego à multis annis *Laudanum liquidum* satis auspicatò exhibuerim, quoties huic Indicationi satisfaciendum erat, nihilominus *Syrupum de Meconio* ipsi præferendum censeo; licèt enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamē Laudanum paulò magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minùs. Dosin quod spectat Syrupi, ea non solùm ægri ætati est adaptanda, sed & symptomatum gradui, & quæ homini, qui sedatos habet spiritus & probè compositos, nimia fortè erit, alteri cujus spiritus ferociunt magis, vix suffi-

sufficiet. Exempli gratiâ, ponamus in genere sex Drachmas plerisque convenire; jam in Variolosis, quoties id remedii indicatur, vix intra *Unciam*, si quid præstare velimus, est subsistendum; quæ quidem quantitas singulis vicibus morbo decurrente imperanda est. De adultis agimus impræsentiarum, etenim si infantibus propinetur, dosis pro ratione ætatis erit minuenda. Et sanè Paregorica non perinde indicantur in infantibus Variolosis, ac in adultioribus, cùm illi in somnos perdurante morbo proniores sint. Quamvis & in his, quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abstinere multùm extimescerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile est admodum Paregoricorum dosin, quocunque in casu ista indicantur, certò determinare. Etenim sive in quocunque *Spirituum motu inordinatiori*, sive in *vomitu enormi & alvi fluxu*, sive etiam in *dolore atrociore* (in quibus affectibus tribus præsertim usum paregoricorum indicari alibi docui) eâ methodo sunt exhibenda, ut si prima dosis metam non attingat, alia atque alia debito tempore assumatur, donec tandem medicamentum Medici vocis responderit, non tam ad ingestam Anodyni quantitatem, quàm ad affectum, quod in ægro producendum erat, respectu habito, quod ubi primùm successerit, nec citiùs, à Paregorici usu ita copioso ac frequenti cessandum est: interposito tamen semper inter singulas doses spatio aliquo, ut pernoscere valeamus, utrum dosis ultima id, quòd quærimus, præstiterit, antequam nova ingeratur. At ubi semel finem propositum obtinuerimus, dosis

Anodyni in morbi progressu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit,

Exempla haud pauca in promptu mihi sunt, quibus eis, quæ hactenus tradidi fidem adstruam, ad unicum impræsentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. Quædam è nostrâ viciniâ, nomine *Crosse*, ad me accedens atque flens obnixè, petiit, ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipsa metuebat, jam laborabat. Ego à podagrâ, quæ me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi, ut ægrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret: rediens ille mihi narravit, pueri matrem è nescio cujus mulierculæ consilio *pulverem Comitissæ* & alia calidiora remedia filio propinasse; qvin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub qvibus quasi defossus latebat æger, ut horum pondere sudores (ad qvos ceu ad sacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam *Posseti* calentis vim, *floribus Calendulæ & cornu Cervi incoctis*, ægro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus, ac incondita quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscurè, sed denso agmine cutim impetebant; inhibitâ planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut è lecto eximatur quantò ocyùs, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum *sextum diem:* dein

in ut ſyrupi de Meconio unciam dimidiam ſtatim ſumat, quo ne hilum proficiente poſt horæ ſpatium eandem doſin repeto, at nullo cum fructu; quippe quòd ſangvis tam immani furebat orgaſmo, ut non niſi unciis duabus cum dimidiâ (ſpatio tamen inter ſingulas ſemiuncias interjecto, quo liqueret, quid poſtrema doſis præſtiterat) introaſſumptis frænari poſſet; quo facto, unciam dimidiam tantùm ſingulis noctibus hauriendam præſcripſi usque ad finem morbi: quæ quidem illam ſpirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Unde etiam convaluit æger.

Híc minimè reticendum eſt, quòd in quantâcunque demùm doſi & quantumlibet repetitâ exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò ſanguinis æſtus atque enormis ſpirituum agitatio magnopere ferociant, vix ſcopum attingere poterit id, niſi æger è lectulo eximatur: Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs augeſcit atque incendit; proindeque vim ita magnam Narcotici exhibere neceſſe erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam uſu venit, etſi haud tanto vitæ discrimine, quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus uſum in lecto ſe continente. Et hoc, nî fallor, in causâ fuit quod curatio hujusce Febris nonnunquam protelata fuerit, quæ aliàs citiùs abſoluta eſſet, & quandoque etiam ſi Febris Remittens tantummodo, & non interſtincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipſam æger haud effugerit.

Miſſis autem caſibus extraordinariis, in quibus

nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego istâ primùm nocte exhibendum suaserim, quâ lecto jam in totum addicitur, *sextà* nempe à prima invasione; à quo tempore usque ad *diem decimum septimum* omni vesperi est propinandum, vel saltem donec æger ἔξω βέλων, quod ajunt, fuerit constitutus. Sexto enim die caro Phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit & vacillare.

Curandum est autem sedulò, ut Anodynum temporiûs sumatur hîc, quàm in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quasi paroxysmus Variolosos sub vesperam semper affligit; & qvandoqve accidit, quòd, nisi maturiùs exhibeatur sub ultimis morbi diebus, æger, derepente paulò hebetior factus, mox incalescat, pòst de ægritudine queratur, quæ brevi in ipsâ more terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulò antè magnam de ægro, ceu convalituro, spem foverant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, *undecimo* verò præ cæteris, Paregoricum temporiùs propinandum impero, etiam horâ quintâ sextave pomeridianâ, utque in promptu sit, si quando fortè ægritudo ex improviso invaserit. Quinimo persuasissimus sum, nonnullos ex mihi notis ideò fato functos, quòd dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent. Atque hoc in loco maximè, si in quo unquam alio, *Occasio præceps est.*

Quapropter cùm tam ingens discrimen impendeat, si Narcoticum vel sat citò non fuerit propinatum,

natum, vel si è diverso ita præmaturè, ut ejusdem vis paregorica & spirituum sedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cùm res in lubrico sit, tutissimum omnino est, Anodynum statis horis tam manè quàm serò exhibere, ultimis scil. & periculosissimis morbi diebus. Neque hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cùm ea quantitas nihil magis præstet in intensiori sanguinis inflammatione & spirituum animalium exorbitantiâ insigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, *Sesquiunciam* in juvenibus & sangvineo temperamento præditis pro singulâ dosi, violentiæ symptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti sumus, frangendæ parem tantùm esse; quodque hæc ipsa dosis in talibus subjectis, atque iis temporibus manè & serò non tutò tantum, sed cum magno etiam ægrorum commodo repeti possit, donec illi convaluerint.

Neque verò hoc reticebo, quòd in ultimis diebus Variolarum egregiè confluentium quandoque necesse habui etiam ter in spatio diei naturalis, *id est*, Octavâ quâque horâ Narcoticum exhibere; quando scilicet vel ob violentum spirituum orgasmum, vel ob eorundem confusionem ægritudinem aliqualem inducentem longiora ab usu ejus intervalla haud concederentur. Hoc autem notandum, quòd si tam frequens Diacodii exhibitio ægro nauseam creet (quod in dictis diebus sæpe accidit) hoc in casu *Laudanum liquidum* propinandum; cûjus *gutt.* xvj. idem valent, ac ℥j. *syr. de Meconio*, nempe si eodem modo præparetur,

quem in *Libro de Morbis Acutis & in Cap. de Dysenteria* ibidem descripsimus.

Objicient, sat scio, illi, qvibus hæc minus placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tàm larga dosi repetito, fixam iri, & Ptyalismum retundi. Qvibus respondeo, omnino fatendum esse, Salivationem aliqvatenus imminui, nunqvam tamen ita penitus cessare, ut non longissimis ab assumpto Anodyno intervallis, atqve ejus vi jam fatiscente, nonnihil recrudescat, imò verò gemino hoc commodo stipetur. Primò qvòd æger, viribus à Narcotico instauratis, pituitam validiùs expectorare valeat. Dein qvòd Saliva, quæ excreatur, licet parciòr sit, rectiùs tamen excocta est, qvàm si Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyalismi defectus hìc partialis plusqvam compensatur faciei manuumqve tumore, qvi ex repetito Paregorici usu & certior est & major in iis diebus, qvibus hæ partes solent intumescere: facies scil. ab octavo die usqve ad undecimum, (qvo tempore ferè incipit subsidere) manus verò ab undecimo usqve dum pustulæ eas obsidentes maturuerint. Atqve fidenter assero, neminem in hoc morbo probè versatum posse negare utriuslibet horum tumorum absentiam, qvo tempore se debent ostendere, pejoris esse ominis, qvàm Ptyalismum interceptum. Me qvod attinet, longè tutius esse autumo, Ptyalismi compescendi discrimen subire, qvàm a Narcotico abstinere: qvod ita impensè morbus hìc efflagitat, nt in eo rudis sit oportet & parum observationi deditus, qvi ægros suos subsidio tanto defraudat.

Non

Non verò ita capienda sunt, qvæ hactenus disserui, ac si ego quotidianum Diacodii usum, vel eâ quæ convenit dosi, in tenellulis Infantibus, qui Variolis Confluentibus laborant, suaderem, nisi morbus periculum grave intentat, idque duabus de causis; primò, quia usque adeò non calent infantes, atque illi, quorum vitæ fax plenius accensa jam luculentius ardet; dein quod Narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita benè ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde quòd sponte suâ somno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripiuntur, vel pustulæ mali moris sunt, Anodyna omninò indicantur; horum enim utrumque sangvinis atq; spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

Duo hæc, quæ adeo prolixè tractavimus, nempe ista methodus, quâ inhiberi debet præpropera materiæ Variolosæ primis in diebus assimilatio, tum & altera, quâ motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, est præcavendus, duo sunt quasi Cardines, in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur, quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala, quòd utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant, quibus Variolarum tragœdia absolvitur. Quocirca cum præcipuæ hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil amplius mihi restat agendum; in quantum scil. Medicus sum, non verò formularum medicarum Præscriptor: Quas ego duas, sive Artes, sive Dotes, sive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à se invicem distare arbitror.

Unum

Unum adjicio, si *Epispastico* opus fuerit, id peramplum & satis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appositum vim epispasticam ante diem undecimum, in quo de summa rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quo jam tardiùs adveniens, illo temporis articulo obesse possit, præ calore & æstu, quem sanguini imprimit cum Febre Secundaria vix pari Marte tunc decertanti. Opportunissimè itaque applicabitur Epispasticum nocte illa, quæ magnam morbi crisin præcedit, mox ab assumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Apposito per id temporis Vesicatorio, dolor, quem ejusdem morsus adferet, desinet ante diem illum, quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipso tempore dabitur exitus, quo eo est opus ad vincenda mala ista, quæ illum diem præstolantur. Hoc enim primùm tempore, quod in hujus morbi Historia fusè deduxi, facies, quæ hactenus inturgescebat, jam detumescere incipit, & salivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam, & non nisi ægrè excreto, qui eam excitabat, humore. Ut verò mittamus, Epispasticum illud tum faciei detumescentiæ, tum etiam imminutæ Salivationi quadantenus substitui, Febri insuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit, quæ nunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto & penitus infecto puris copiâ à totidem abscessulis resorpta; adeò ut in omnibus ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim, pulsum in carpo salientem ægrè percipi posse hoc tempore, utut facilè

cilè se pridiè hujus diei & postridie etiam digito exploratori se proderet.

Sed inter ea, quæ à capite sive derivant sive revellunt, nihil æque mihi videtur operari ac *Allium* pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat, manifestum est à vesiculis, quas sæpè excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licet rarò affert, etiam non excitatis vesiculis, humores scil. in partes illas invitando; unde dolor tàm vehemens quandoque exortus est, ut cataplasmate è mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim: In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, Allium incisum & linteo involutum plantis pedum admovere soleo, à die octavo, in quo primùm facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet; singulis diebus renovandum.

Neque interim istud mihi prætereundum est, ægrum scil. à carnibus, durante morbo, arcendum omninò esse, & cerevisiam lupulatam eamque tenuissimam tantùm pro potu concedendam. Jusculis avenaceis, pomis coctis, & jam dictâ Cerevisiâ commodissimè interea vitam tolerabit. At verò instante jam maturatione, ubi particulæ purulentæ in sanguinis massam regurgitantes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, singulis auroris & noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices, quibus æger in lecto est contegendus, neque plura sint illa, neque pauciora, quàm quibus sanus utebatur. Quin & liberum ei sit, quoties voluerit, se ab hac in illam lecti partem transferre, quò præpediri possint sudores

dotes isti symptomatici, quos ægro nocere, satis, opinor, evici. Eodem pacto etiam præcavebitur efferatior exanthematum phlogosis excita à nimio calore, quem carnes contrahunt, quoties æger semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem aliàs prolixiùs disserui.

Casum nuperrimum, ceu specimen integræ hujus Praxeos, subnectam. Hâc ipsâ hyeme me accersebat fœmina nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam suum nepotem, Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam sangvineo & ætate florentem Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimùm dolebat. His malis solatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus sudores per diem integrum omni ope sollicitabat, sed frustra, cùm tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licet modicus, omnem sudorificorum vim eluderent: Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multùm increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tùm ob ætatis vigorem, tum etiam quòd sanguinem multùm excalefecerat irrito sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modò æstate ægrotaverat, & mictum sanguineum & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maximè, quòd semper observaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter solitum vexatis, Variolas insequentes ultra modum confluxisse. Meum itaque esse ratus, ut nullum non lapidem moverem,

quo

quo præproperam materiæ Variolosæ assimilationem obstruerem, à lecto illum arcebam, nisi statis prius horis somni. Die sequenti (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, sangvinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam: optimus erat ille floridusque, cùm adhuc spirituosum tantùm μίασμα exceperat, nondum verò putredinem illam, quam conciliat longior morbi mora, & in eorum sangvine utplurimum conspicitur, qvi nuper ab hoc morbo convaluerint. Horâ qvintâ post meridiem diei ejusdem, Infusionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex qva satis commodè vomebat, & ægritudine levatus, longè melius habere visus est, jam haud invitus à lecto abstinens, à qvo prius ægerrimè se divelli patiebatur, ægritudine & vertigine mactatus. De qvarto manè accedens, exanthemata, qvibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conspexi, ut ab insigniori, qvem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum est. Diligenter itaqve cavebam, ne lecto interdiu committeretur, consulebam etiam, ut Cerevisiam tenuem Spiritus Vitrioli instillato acidulatam potaret. In his ad sextum usqve diem perseverabat; qvibus diebus licet non ægrotaret, sed aurâ liberiùs vescens multùm reficeretur, tamen alvo subinde laxiore fuit. Jam sub meridie non valebat ulterius, quod hîc fieri assolet, se à lecto abstinere; decubuit itaqve usqve ad finem morbi, me non reluctante, cùm nunc erupissent pustulæ omnes, quæ, non obstante meo omni conamine, plus satis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis, qvæ in nonnullis obser-

observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen, quàm plerisque eorum, qui sanantur, solent prodire. Hâc primùm nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. Paralys. propinabam, singulis deinceps noctibus repetendam; suadebam etiam, ut non aliis stragulis, quàm quibus sanus assueverat, tegeretur; ut Jusculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam pomo cocto vesceretur; Cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium incisum & panno lineo inclusum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum qvotidiè, donec extra aleam consisteret. Post hæc pro augescentium pustularum genio omnia cedebant, usqve ad decimum diem; qvo tempore manè cum invisens, licet mediocriter se haberet, Febris tamen Secundariæ quendam qvasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaqve procellam veritus imminentem, Paregoricum suprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata; eâdem nocte Syrupi de Meconio Sesquiunciam præscripsi. Seqvente aurorâ, diei scilicet undecimi, cùm post exolescentem vim Anodyni, qvod hesternâ nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, Diacodii iterum Sesquiunciam extemplô ingessi, vesperi item tantundem, atqve eandem dosin manè & serò ut assumeret quotidiè consulebam, donec omnino convalesceret. Paruit æger; neq; aliqvod nos deinde symptoma exterruit, nisi quòd urina ei quandoqve supprimeretur, (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyalismum qvod spectat, quantumvis salivæ copia fre-

freqventi Anodynorum in tam larga dosi repetitione aliqvantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manusqve debito tempore pro votis intumescebant. Die decimo octavo è lecto surgebat, & tunc primùm jusculum è pullorum carnibus indulgebam, à qvo per gradus indies ad victum consuetum redibat. Die vicesimo primo sanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qvi Pleuriticorum sangvinem æmulābatur, & puris ferè instar erat. Deniqve ad qvatuor vices, spatio interposito, purgatus fuit.

Hîc subinnuam, qvòd qvoties in his pagellis dies ab Invasione v. g. sextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quasi Variolæ Confluentes tertio nunqvam non die erumperent; cùm satis sciam qvandoqve ita accidere, etiam in iis, qvi vel maximè confluunt, ut pustulæ non nisi post aliquod à die tertio temporis spatium se exerant. Eruptio autem utplurimum in diem tertium ab invasione incidit, & utplurimum, qui (e. gr.) die Lunæ confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii sequenti pustularum primitias in cute summa deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ secundus, undecimus ille erit, periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

Atque hîc iterum repeto, Theoremata hæc omnia ad *Confluentes* tantùm *Variolas* referri debere, quæ in genere distincto nullum prorsus usum habent, nec ab illo exposcuntur. Et tam sibi quam aliis imponunt, qui attollunt cristas, quoties eos sanaverint, quibus Exanthemata numero pauca, eaqve

qve interſtincta efflorescebant. Si tentare libeat, qvantum in Arte valeant, in Variolis Conſtituentibus vires experiantur; maximè qvoties vel florentes ætate, vel eos, qvi immodicâ vini ingurgitatione nimium incaluerint, hic morbus invaſerit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cœlo aberrent, ut ſe eos ſervaſſe exiſtiment, qvos ipſi adſtantes non occiderint.

Verùm diſſertatiunculam hancce non priùs finiam, qvàm ubi retulero, qvæ mihi, dum hæc ſcribèrem, ſuo ore narravit Amicisſimus Dominus *Carolus Goodall*, M. D. Collegii Medicorum Socius, atqve impræſentiarum Cenſor: qvod mihi ideò faciendum duxi, qvo meliùs iis fidem conciliem, quæ tum hîc, tum alibi & de Petechiis & de mictu ſangvineo affirmavi: utrumque nempe hoc ſymptoma, qvoties Acutis morbis accedit, atrociori ſangvinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Caſus ita ſe habuit.

Juvenis annorum quaſi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus eſt menſe Junio, Anno 1681. *Lingua erat ſicca & ſcabra, ſitis vehemens, pulſus celer, dolor regionem cordis ſcorbiculo vicinam discruciabat, dorſum verò imprimis, (in quo jugiter deſæviebat,) ſangvinem ſubinde mejebat, tum & Petechiæ coloris ſubfuſci collum, pectus, & carpos densè inſidebant. Die ſexto accerſitus Medicus, & ægrum de vitâ periclitari à nimiâ urinæ ſanguinolentæ excretione comperiens, Indicationes curativas ad ſangvinem refrigerandum incraſſandumque, tum etiam*

etiam ad vasorum oscula, quæ in Renibus relaxata dehiscebant, obturanda dirigendas censebat.

Præmissis itaque tum Venæsectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto, quantum fieri potuit, se abstineret, seriò monuit, cùm à continuo lectuli calore mictum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam, ut in culcitrâ corio tectâ æger potiùs dormiret, supinus non nisi rarissimè jaceret, lac aquæ permistum ut potaret, Panatellâ, oryzâ lacti incoctâ, pomis coctis, sive solis, sive aquæ fontanæ intritis, & saccharo edulcoratis vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia:

℞. *Fl. ros. rub.* ℥vj. *cort. inter. Querc.* ℥ß. *Sem. Plantag. parum contus.* ʒiij. *Aq. Font.* ℔ij. *Sp. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem: infundantur in vase clauso calore leni per quatuor vel sex horas. Colat. add. aq. Cinnam. hord.* ℥iij. *Sacch. albiss. q. s. ut f. Tinctura gustui grata, de quâ sæpiusculè bibat die noctuque.*

Enema â lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur horâ à meridie secundâ: & horâ somni sequens Haustus propinabatur.

℞. *Aq. fl. Paralys. Plantag. Cinam. hord. an.* ℥ß *Aceti stillat.* ʒij. *Syr. de meconio* ʒvj. M.

Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, Enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat, tum etiam Emulsionem, Haustumque ad hunc modum præscribebat:

℞. *Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an.* ʒij. *Sem. Cydon. Papav. alb. an.* ʒiß. *Amygd. dulc. excort. n.* iiij. *contundantur simul in Mortar. marmor. sensim, affundendo Aq. Hord.* ℔ iß. *colat. add. sac-*

char. Cryſtall. q. ſ. f. Emulſio, de qua bibat cochl. xij. *quartâ quaque horâ.*

℞. *Aq. fl. Paralyſ. Nymph. germin. Querc. Plantag. an.* ℥ß. *Aceti ſtillat. Aq. Cinam. hord. an.* ʒ iij. *confect. de Hyacinth.* ʒ ß. *ſyr. de meconio* ℥j. *M. f. Hauſtus horâ ſomni ſumendus.*

Die octavo, cùm adhuc inſtaret Febris, ſanguis Urinæ immiſtus copioſiùs exiret, & Petechiæ in præmemoratis partibus numeroſæ comparerent, omnia hæc ſymptomata à ſanguinis calore, tenuitate & acrimoniâ, oriri conjectans, ſanguinem ſecundâ vice detraxit, liberaliorem cereviſiæ tenuis uſum, cui Vitrioli ſpiritus ad gratum acorem priùs inſtillabatur, conceſſit: quam cùm faſtidiret æger, Poſſetum è ſucco limonum & lacte ei indulſit, uti etiam limonum pulpam in taleolas diviſam & ſaccharo involutam. Addebat & ſequentia:

℞. *Conſ. Lujul. Cynorrhod. an.* ℥ß. *confect. de Hyacinth.* ʒiij. *Diaſcord.* ʒiß. *corall. rub. præparat. ſang. Dracon. Bol. Armen. an.* ℈j. *Syr. è Symphyt. & Piloſell. an. q. ſ. ut f. Opiata, de quâ capiat quantit. Avellanæ ſextâ quâque horâ, ſuperbibendo hauſtulũ ſeri lactis ſucco limonum facti & ſacch. alb. edulcorati, vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.*

Hauſtus heſternâ nocte præſcriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ʒx.

Nono die Petechiæ paulatim evaneſcebant, Urinæ minùs ſaugvine ſcatebat, quique inerat ſanguis faciliùs ſeparabatur, & matulæ fundum libentiùs petebat: hortabatur itaque ægrum, ut in Remediorum horum uſu perſeveraret, & diebus aliqvot elapſis ſeqventia adjiciebat ad eundem ſcopum collimantia.

℞. *Conſ.*

℞. *Conf. Rof. rub. per fetaceum traject. & Vitriolat.* ℥iv. *balfam. Lucatel.* ℥ij. *Bol. Armen. Sang. Draccon. spec. Electuar. Diacoral. an.* ʒj. *Syr. è Coral. q. f ut f. Elect. de quo cap. quant. Nuc. Moschat. bis de Die, fuperbibendo hauftum Emulfionis feqventis.*

℞. *Sem. Lactuc. Portulac. an.* ʒiij. *Cydon.* ʒiß. *Papav. alb.* ℥ß. *Amygd. dulc. excort. n.* v. *contund. in mortar. marmor. fenfim affundendo aq. Plantag.* ℔ij. *Aq. Cinam. Hord.* ℥ij. *Colat. add. Sacch. q. f.*

His remediis, favente numine, æger intra feptimanas tres à Febre & horrendis illis, quæ memoravimus fymptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urinâ tum colorem naturalem tum confiftentiam recipiente, paulatim ad fanitatem & vires priftinas rediit.

Quamvis autem fymptomata ifta jam dicta Febri continuæ accrefcerent, non verò illi morbo, de quo nos fuprà egimus; cùm tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione & fanguinis nimiâ attenuatione, unde fanguis per ofcula vaforum quafi vi exigitur, femper ortum ducant; nullus dubito, quin par Methodus in tantâ caufarum paritate omnino fit adhibenda, quantùm fcil. fert utriusque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hîc fubnectere. Quam quidem fi quis vel mihi infenfisfimus (cùm tamen alienos mores è propriis æftimans, nullum inimicum habere fperem) præftiterat, tamen veritate victus, præclarisfimam eam fuiffe omnium, quas unqvam novi, curationum, lubens faterer: quum jamdiu compertum habeam, quàm fit fatale Febri-

citantibus, sangvinem cum Urina excernere. Cum verò idem amicitiâ mihi sit conjunctissimus, quanto cum animi prolubio & Veritati & Viri Amantissimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille est, qvi cùm pauci admodum me vel minimum quid in re medicâ sive indaganda sive etiam excolenda profecisse asserere auderent, maledicorum torrenti se medium objicere sustinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam insigni devinctus, nunquam tamen nisi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cum perinde ferè, sit improbum sive opprobrio sive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate discedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, si Virum hunc ego nemini inter eos, qui mihi hactenus innotuere, probitate secundum fidenter affirmaverim, cum in tot annorum spatio, quibus eo familiariter usus sim, nec dicto quemquam lædere, quanto minus factó, sibi permiserit. Quantum verò in ea, quam profitetur Arte præcellat, modò Deus vitam ei concesserit, brevi satis elucescet; cum Eruditioni haud vulgari qua omnes Medicinæ tam Antiquæ quàm Modernæ tractus perlustraverit, exquisitissimam in subtilioribus Praxeos minutiis indagandis solertiam (sine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet) cautus attulerit: Unde etiam Ægrorum suorum votis Bonus Felixque cum primis respondet.

Hæc demum sunt, quæ ipse de hoc morbo sentio, quæ non mihi suggessit phantasiæ imaginatricis temeritas, sed Phænomena Practica edocuere. Neque

que ſanè capio, quî fieri posſit,ut fallatur is,qui cogitationes ſuas omnes mera ac nuda ejus ſive Artis ſive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam ſibi perdiſcendam & cum laude exercendam propoſuit: aut è contrà quî posſit fieri, ut non tam in ipſo ſe, qvàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qvi in iis excogitandis operam disperdit,qvæ cum praxi nihil prorſus habent commune. Et ſicuti haudquaquam fauſtus probusve *navis ad Clavum Gubernator* fuerit ille, qvi non tam ad brevia & ſaxa ſubmarina agnoſcenda evitandaque,qvàm ad cauſas Fluxûs Refluxusqve maris ſpeculandas animum adverterit(qvod qvidem cum Philoſopho ſit dignisſimum, ab eo tamen perqvam eſt alienum,cui id tantum negotii datum eſt ut navis non ſubmergatur,) ita neqve Medicus, cui non alia, quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio cæterisque animi dotibus valeat, in Arte verè Medica proficiet, qvi non tam in occulta & tortuoſa illa Methodo, qua Natura morbos parit alitque (à qua etiam eorundem Hiſtoria pendet) indaganda,atque in remediis eidem adaptandis omnes animi vires intendat, quàm in curioſis & παρέργοις ſpeculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod ſpondet Medicina) ne hilum facientibus.Quæ quidem prævaricatio non ſolum in cauſa eſt, qvod genus Humanum commodis illis & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuiſſet, ſed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potius

sit Ars, quàm Medendi. Atque eò tandem deventum est, ægris vivendum moriendumve sit, prout Philosophus vel conjectando scopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico semper est atque ancipiti, cùm primi isti speculationum repertores non minùs quàm eorum mancipia, & servum pecus, de cerebrosis istis commentis bello quasi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur. Quamvis enim, si mentem seriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione suâ utatur organis deprehendere valeamus; modus tamen, quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, semper latebit. Neque hoc mirum est, cùm longè (imò supra omnem humanum captum longè) credibilius sit nos misellos homunciones ab illustri vitæ lucisque regione exulantes, methodum, qua in fabricanda machina usus est sapientissimus Artifex, capere nullatenus posse; quàm Fabrum Ferrarium rudem prorsus & imperitum nescire, qvo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus structura & motus exquisitissimam artis elegantiam præ se ferunt. Sicuti de facto constat, Cerebrum omnis tam Sensûs quàm Motûs fontem esse, tum etiam & Cogitationũ & Memoriæ officinam, & tamen non est possibile à diligentissima ejus inspectione contemplationeve mentem usque adeò illuminari, ut intelligere posit, quo pacto substantia ita crassa & quasi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, usque adeò affabrè elaborati, usui ita nobili & facultatibus tam præcellentibus queat sufficere; neque exinde

inde asſignare qvis potis eſt, qva ratione ex naturæ ejus vi & ſtructura partium, ſive hæc ſive altera iſta facultas neceſſariò fuerit exerenda.

Atqve hæc de Variolis Confluentibus: Quibus ſi adduntur, quæ in Hiſtoria Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, ſummam habes eorum, quæ mihi hactenus innotuere, eaque omnia diligentisſimè, quod à me fieri potuit, trutinata atque expenſa.

Accingo me jam (quoniam tu id poſtulas, Vir Eruditisſime,) ad ea exponenda, quæ de *Affectionibus Hyſtericis* hactenus obſervatione comperi. Qvas qvidem perobſcuram & difficilem præ cæteris, qui homines vexant, morbis, diagnoſin habere, tum etiam ægrius curationem admittere, lubens fateor. Attamen ut potero morem tibi geram, ea, qvæ Epiſtolæ convenit, brevitate; qvam ſane à me exigit valetudo infirmior & quaſi vacillans, hac præſertim anni tempeſtate, quâ mihi verendum eſt, ne ſi pertinacius cogitationibus indulſero, Podagræ mox paroxyſmum accerſam. Paucis itaqve expediam, quæ hîc habeo dicenda, methodo, qva uti ſoleo, inſiſtens; brevem ſcil. morbi Hiſtoriam tradens ſecundum vera Naturæ Phænomena; tum etiam medendi rationem ſubnectens quæ mihi optimè ceſsit; quamque non tam librorum lectio, qvàm experientia propria, Magiſtra haudquaquam infida, jam olim ſuggesſit.

Hic morbus, ſi rectè calculum pono, Chronicorum omnium frequentisſimè occurrit; & ſicuti Febres cum Appendicibus ſuis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos ſimul ſumptos ſi comparentur, complent, ita Affectus Hyſterici (vel iſti ſal-

tem, qui eo nomine insigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium assurgunt, hoc est, Chronicorum pars media sunt: Fœminarum enim paucissimæ (qui sexus Adultorum dimidia est pars) ab omni horum affectuum specie prorsus liberæ sunt, si istas excipias, quæ laboribus assuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris, qui vitam degentes sedentariam chartis solent impallescere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retrò Antiquitas symptomata illa Affectibus Hystericis adnascentia Utero semper vitio verterit, si tamen *Affectiones Hypochondriacas* vulgò dictas, quas Splenis aut Viscerum nescio qvorum obstructioni imputamus, cum mulierum Hystericarum symptomatis conferamus, vix ovum ovo similius, quàm sunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum est, Fœminas multò crebrius hoc morbi genere corripi, quàm solent Mares, non quòd se Uterus magis malè habeat, quàm alia quævis corporis regio, sed ob causas infrà explicandas.

Sed nec spectabilior est hujus morbi frequentia, quàm varietas illa multiformis, qua se ostendit, & nullos ferè non æmulatur ex iis effectibus, quibus atteruntur miseri Mortales. Quamcunque enim corporis partem insederit, symptomata, qvalia ei competunt parti, statim producit: Et nisi Medicus tam sagaci quadam solertia & Δεινότητι, quàm in Arte peritia valeat, fraus ei fiet, atque ista symptomata à morbo aliqvo essentiali hujus vel illius partis, non verò ab affectione Hysterica, pendere arbitrabitur.

Quan-

Quandoque v. gr. *Capitis* arcem occupans, *Apoplexiam* facit, quæ similiter *Hemiplegiâ* solvitur, eam omninò referens Apoplexiam, quâ tum ætate, tum mole corporis grandiores siderantur, & quæ ex eo nascitur, quòd, Cerebri Cortice pituitæ copiâ referto ac scatente, Spirituum animalium meatus ac semitæ intercludantur: à qva qvidem causa, quæ fœminis Hystericis accidit Apoplexis, oriri nullatenus videtur, cùm easdem haud infreqvens adoriatur confestim à partu, magnâ sangvinis vi simul ejectâ, & vel partui laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque *Spasmos* horrendos gignit, *Epilepsiæ* persimiles, Ventre & præcordiis guttur versus intumescentibus, & nixus ita fortes edente ægrâ, ut licet aliàs mediocrium tantùm fuerit virium, jam omni Adstantium ope vix retineri qveat, incondita interim atqve inarticulata qvædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc species, quæ *uteri Strangulatus* vulgò audit, familiarior est, temperamento sunt utplurimum plus quàm solet sangvineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam *exteriorem Capitis partem* occupat, Pericranium inter Craniumque dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantùm particulâ, qvæ transverso pollice contegi possit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc species *Clavus Hystericus* mihi est, istas præ cæteris fatigans, quæ *Chlorosi* laborant.

Nonnunquam in *partes* incidens *vitales*, ita vehementem *Cordis Palpitationem* excitat, ut quæ

eam patitur fœmina pro indubitato habeat, ſonitum Cordis in coſtas arietantis etiam ab adſtantibus omnino debere percipi. Hæc ſpecies eas maximè infeſtat, qvæ extenuato ſunt corpore, & craſi minùs firmâ, qvæque Extabeſcentium pene formam præ ſe ferunt; tum etiam Juvenculas *Febre albâ* palleſcentes.

Nonnunquam *Pulmones* obſidet, unde æger creberrimè tusſit & ferè ſine intermisſione, nihil prorſus expectorans: & quantumlibet hæc Tusſis ſpecies non ita valido niſu thoracem concutiat atqve illa, qvæ Convulſiva dicitur, Exploſiones tamen longè freqventiores ſunt, æger præterea non ita ſenſu valet. Hæc autem *Tusſis Hyſtericæ* ſpecies oppidò rara eſt; & fœminas pituitâ ſcatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in *Colon* & regionem *Scrobiculo Cordis* ſubtenſam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, *Iliacæ Pasſioni* haud abſimilem; ubi ægra immodicè vomit, colluviem qvandam Viridem, Bili, qvam *Porraceam* appellant, ferè parem, nunc etiam inſoliti alicujus coloris rejiciens. Sæpè etiam poſtqvam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qvi vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret) & continuo vomituritionis conatu tantùm non fuerit enecta, tandem *Ictero* intenſiore omnem corporis ſuperficiem ad inſtar Croci tingente, ſolvitur Paroxyſmus. Ægra interea diris mentis angoribus preſſa, omnem recuperandæ Sanitatis ſpem prorſus abjicit: qvæ qvidem animi dejectio & qvaſi *deſperatio* qvædam, non magis, qvantum ego obſervavi, ab hac Hyſtericorum Affectuum ſpecie

cie sejungitur, quàm sive Dolor, sive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in istis præcipuè locum habet, quæ corporis habitu laxiore crudoque sunt, tum & in iis, quæ Infantes grandiusculos cum ingenti sui & naturalium vitæ staminum dispendio sunt enixæ.

Quandoque hoc malum in alterutrum ex *Renibus* incursans, atrocissimo, quem illic parit dolore, *Paroxysmum Nephriticum* omninò mentitur, idque non solùm doloris genere locoque quo sævit, sed & adscitis Vomitionibus immanioribus, tùm etiam nonnunquam ex eo, quòd dolor per Ureterum ductus propagetur. Ita ut ægrè admodum dignosci queat, utrum hæc symptomata ab incluso Calculo, an verò ab effectu aliquo Hysterico enascantur, nisi fortè Casus aliquis acerbior ægræ animum paulò antequam corripererur discrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, symptomata ista Affectioni potius Hystericæ, quàm Calculosæ tribuenda esse docuerint. Sed neque *Vesica* ab hoc Pseudo-symptomate atque ementito Affectu immunis est, cùm non tantùm ipsa ab eo doleat, sed & Urina supprimatur, perinde ac si Calculus eam obstrueret, qui tamen nullus est. Rarissimè autem cernitur postrema hæc species Vesicam attingens, qvæ verò Renum calculum imitatur, non ita raro. Utraqve eas solet invadere fœminas, qvarum vires repetitis sæpè paroxysmis Hystericis jam fractæ sunt, & sanitas corporis detrita.

Nunc in *Ventriculum* decumbens continuas *Vomitiones* excitat; nunc etiam *Diarrhæam*, qvoties scil. in Intestina effunditur: at neutrum horum sym

symptomatum sequitur dolor, licet in utroque per sæpè compareat dictus ille succus viridis. Utraqve hæc species iis familiaris est, quas frequentiores paroxysmi Hysterici debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes fermè partes *Internas* infestat, ita etiam nonnunquam & *Exteriores*, carnemque musculosam occupat, *maxillas* scil. *humeros*, *manus*, *crura*, *tibias*, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in qvo genere is, qui tibias distendit, tumor præ reliquis conspicuus est. Cùm enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc semper observari possint, ut tumor scil. sub vesperam se majorem exhibeat, tum etiam ut pastæ instar madentis, vestigiũ digiti fortiùs impressi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior est, nec digito cedit, prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumque etiam tibiarum alterutram tantùm inflat: de cætero sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, Hydropicorum tumores ita ad amussim æmulatur, ut ægrè se haud facilè ab ea, quæ insedit sententia, dimoveri patiantur.

Sed neque ipsi *Dentes* (qvod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licet neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, saltem qui percipi queat, dolori sive ansam præbuerit, sive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatu facilior. Isti verò tum dolores, tum tumores, quibus afficiuntur, partes exteriores, quas supra memoravimus, eas præcipuè fœminas adoriuntur, quæ longâ paroxysmorum Hystericorum serie ac impetu

tu violento tantùm non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia verò morbi hujus tormenta, nullum se tàm crebrò ingerit, quàm *dolor* in *Dorso*; quem certo certiùs persentiscunt, quotquot vel levissimè hoc affectu tanguntur. Quinimò id habent effectum commune dolores prædicti, quòd illa, cui inhæserant, regio, etiam post eorum discessum tenera sit, & quasi fustibus probè fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo sensim evanescit.

Hoc interim observatu dignissimum est, quòd non raro notabilis quædam *externarum partium refrigeratio* symptomatis his omnibus viam quasi sternit, & plerumque non nisi paroxysmo finito dispellitur: quàm qvidem refrigerationem haud semel isti ferè, quâ rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus rectè se habente.

Addo, quòd Hystericæ ferè omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de *spirituum* dejectione sive *subsidentiâ* (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo hæc spirituum contractio seu subsidentia sentitur, volunt designare.

Demum mulieres Affectione Hystericâ laborantes, nunc in *risum* effundi, nunc in *lacrymas* pariter immodicas solvi, nullâ προφάσει manifestâ sive illum, sive has extorquente, nemini non est notum.

Inter omnia verò, quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maximè proprium est, atque ab eo ferè inseparabile, quòd scil. ægræ *urinam* subinde reddant planè *limpidam* ad instar aquæ è rupibus scaturientis, idque satis copiosè; quod quidem ego

sigil-

sigillatim percontando, in omnibus ferè didici signum esse Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis *Hystericos*, in Maribus *Hypochondriacos* appellandos censemus. Atque in Masculis nonnunquam observavi, qvòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò verò proximo temporis momento) violentiori aliqvo animi motu derepentè perculsi, statim urinam, Crystallum claritate æmulantem, magnâ copiâ & impetu diu continuato ejecerint; eò usque se malè habentes, donec urina pristinum colorem induerit, & paroxysmus simul evanuerit.

Quin & omnibus tàm Hystericis, quàm Hypochondriacis, qvibus scilicet jam malum inolevit, id accidit, ut *flatus* qvandoqve *nidorosos* è ventriculo emittant, qvoties aliqvid comederint, licet moderatè tantùm & pro ratione appetitûs, tum etiam aliqvando *acidum* eructent, acetum sapore referens, qvoties in os ascenderit; læsâ nempe utrobiqve concoctione, & succis proinde à naturali statu interversis.

Neqve hoc tantùm nomine infelices sunt, quòd corpus ita malè affectum & qvasi conquassatum adinstar ædium ruinas undiqvaqve minitantium, tantùm non corruat & fatiscat, cùm magis adhuc animo ægrotent, qvàm corpore: Cùm enim desperatio planè insanabilis de hujusce morbi natura sit, indignantur admodum, quoties aliquis vel minimã de sanitate recuperanda spem injecerit; facilè interim credentes, omnia se, quæcunque in homines cadere possunt incommoda, quæque adeò fert rerum natura, perpessuros, tristissima quæque sibi ominan-

minantes, atque timorem, iram, zelotypiam, suspiciones, & si quæ atrociora sunt animi pathemata, vel ex levissima, vel etiam nullâ datâ ansâ, arrripientes, & sinu foventes irrequieto anxioque; ab omni interim gaudio, spe, lætitiâ abhorrentes: quæ si fortè occurrant, quando hæ raræ avès sunt, velocissimè avolant, animum interim haud minus vehementer exagitantia, qvàm solent mœstiora illa πάθη; ita ut nullibi mediocritatem servent, in una levitate constantes; nunc amant præter modum, mox odio eosdem sine causa proseqvuntur; nunc hoc illudve sibi agendum proponunt, mox à proposito resiliunt, & qvod cum eo pugnat, aggrediuntur, sed neque hoc peragunt, ita animi pendentes, ut nunquam liceat qvietâ mente consistere. Quodque de Superstitiosis asserit Orator Romanus, nostris hisce Melancholicis pulchrè quadrat. *Perfugium videtur omnium laborum & sollicitudinum esse somnus, at ex eo ipso plurimæ curæ, metusque nascuntur*; dum funera tantùm in somniis & denatorum Amicorum umbræ repræsentantur. Ita tàm animo quàm corpore excarnificantur, quasi hæc vita omnis Ignis esset Expurgatorius, in quo scelera alio in statu perpetrata jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantùm Maniacis accidit & furiosis, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentia ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & sapientiâ orationis longè eos superant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ. Ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles, Melancholicos cæteris ingenio præstare.

At

At verò tam horrendus animi status, qualem supra delineavimus, non aliis competit, quàm iis, qui diu multumque cum hoc morbo conflictati, tandemque subjugati quasi victas manus dant: maximè si res adversæ, animi mœrores, sollicitudinesve, nimia in literarum studio assiduitas, atque animi contentio, cum prava corporis diathesi conspirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, si omnia, quæ affectus Hystericos gravant symptomata enumerare velim; tàm diversâ atque ad invicem contrariâ specie variantia, quàm nec Proteus lusit unquam, nec coloratus spectatur Chamæleon. Proinde rectè mihi videtur rationem subduxisse *Democritus*, (quantumlibet in morbi causa hallucinaretur) ubi in Epistola ad Hippocratem missa disertè asserit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum authorem esse Uterum.* Neque tantùm multifaria sunt illa, sed nec regulâ aliquâ aut Typo uniformi se contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen usu venit, sed quasi farrago sunt quædam *Φαινομένων* incomposita atque inordinata, unde perarduum est hujus morbi Historiam describere.

Causæ autem hujus morbi *Procatarcticæ* seu externæ vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo sæpius violenta quædam animi commotio à repentino aliquo, sive iræ, sive doloris, sive etiam timoris, & similium Pathematum insultu. Quoties itaque me consulunt Fœminæ de hoc illo. ve corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoscendorum Axiomatis nequeat reddi, nun-

nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo, de quo conqueruntur, malo tùm præcipuè fatigentur, cùm tristitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat, morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu censendum; præsertim verò si diagnosin id clariùs illustret, quod sc. certis aliquot temporibus urinam limpidam & Crystalli æmulam, eamque copiosam simul excernant. His verò animi motibus, qui usitatiores sunt hujus morbi προφάσεις, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inediâ pertinaciori, vel nimiæ humorum evacuationes, sive à sanguine intemperanter effuso, sive ab Emetico aut Cathartico, cui impares erant ægræ vires.

Jam verò ab hâc totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus φαινόμενα depictam, proximo loco ejus *Causæ Efficientes internæ* sive προηγούμεναι mihi veniunt pensitandæ, quantum eas ex omnibus, quas descripsimus, Circumstantiis simul junctis, expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istæ, quas in fœminis Hystericas, in maribus Hypochondriacas insignire libet, quantum ego judico, à spirituum Animalium ἀταξίᾳ, unde facto impetu in hanc illamve partem plus quàm pro ratâ densi nimiique feruntur, spasmos uti & dolorem excitantes, ubi in partes sensu exquisito præditas irruunt, atque organorum, tum ejus, in quod se ingerunt, tum istius, à quo abscedunt, functiones pervertentes; cùm utrumque ab hâc tam iniquâ partitione, quæ naturæ œconomiæ penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem ἀταξίας origo atque *causa Antecedens* est debilior dictorum Spirituum Crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam adventitia, unde quâvis περιφάσει dissipatu faciles sunt & eorundem systema nullo ferè negotio dirimitur. Quemadmodum enim *Homo* quidam *Exterior* conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus, ita procul dubio & *Interior* est quidam Homo è debitâ spirituum serie & quasi Fabricâ constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimius conjunctus & quasi unitus, tanto ægriùs faciliusve de statu suo dejicitur, quanto major est minorve ea, quam à natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longè plures quàm Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis destinatas) blanda donavit; Mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colendâ, & repastinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque similibus, apti nati sint.

Dictam autem Spirituum ἀταξίαν hujus morbi causam esse, Phænomena jam descripta satis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notissimo illo Affectu Hysterico, qui *Uteri Strangulatus* vulgò dicitur, initium faciens. Hîc jam Spiritus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes spasmos excitant per omnem quam transeunt regionem, ventrem inflantes ad instar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud est, quam partium

spasm

ſpaſmo tentatarum convolutio & quaſi conglobatio quædam, quæ non niſi magnâ vi reprimi poteſt & coërceri. Partes interim externæ maſſaque carnea à ſpiritibus, jam aliò raptis, magnâ ex parte deſtitutæ, eò usque frigeſcunt perſæpè, non in hâc ſolâ Affectûs Hyſterici ſpecie, ſed in aliis omnibus, (quod prius adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulſus interim qualis ſanarum eſt, nec ægra ab hoc frigore de vitâ periclitatur, niſi illud ab evacuatione aliqua enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici poteſt de violentiori iſto Affectu Hyſterico, qui externa facie *Colicam Bilioſam*, vel etiam *Paſſionem Iliacam* æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumpoſita unà cum immani materiæ herbam colore referentis evomitione diſcruciatur. Quod quidem ſymptoma haud aliunde naſci exiſtimo, quàm à vehementi ſpirituum densè conglomeratorum in dictas partes impulſu; undè & ſpaſmus, & dolor, & earum totalis facultatum ſubverſio.

Neque ex eo, quòd iſta, quæ in hoc Affectu ſive per os, ſive per ſedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, ſtatim conficitur morbum hunc in humoribus reſidere, aut atrociſſimum illum dolorem ab humoris alicujus acrimonia partem, cui inhæret, dilaniantis produci; quem idcirco pro minera morbi habeamus, ac proinde Remediis tam ἄνω quàm κάτω Catharticis radicitùs extirpandum cenſeamus. Etenim de facto conſtat, ægritudinem illam, qua laborant Navigantes (à ſpiri-

 tuum

tuum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longius sunt provecti, quibus tamen ante semihoram ultimò elapsam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam appellare libet. Annon & Infantes in Paroxysmis Convulsivis, in quibus spirituum Animalium maximè res agitur, tam per superiora, quàm per inferiora materiam ejusdem planè coloris ejiciunt? Quibus addendum est id, quod experientia fermè quotidiana docet, sc. quantumlibet ejusmodi sive fœminas sive infantes iteratâ Catharsi exhauserimus, attamen color jam dictus in eis, quæ vel per vomitum, vel per sedem exeunt, usque visetur. Quin etiam à Pharmacis tàm Emeticis quàm Catharticis frequentiùs propinatis uberior materiæ viridis nascitur seges, cùm ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel nescio quomodo istarum partium fermentum destruit ac pervertit, vel in ventriculum intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. *Chymiæ* Sectatores, licèt nondum ita bene cum illis sit, ut quæ in Organis suis πολυτέχνοις Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præstent, quàm quæ contunduntur in Mortario, vel in Ollâ decoquuntur, tamen curiosorum περιεργία eousque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profectò, ita

ita lubrica eſt & evanida Colorum ſpeculatio, ut nihil certi ex illis de corporum, in quibus apparent, naturâ queat deprehendi. Neque magis ſequitur, ea, quæ colore viridi ſunt, acria eſſe omnia, quàm omnia, quæ ſunt acria, viridi eſſe colore. Re itaque undique perpensâ, ſatis liquet, dolorem immaniſſimum, qui hâc Colicâ Hyſtericâ laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem à Spiritibus, nimio impetu in partes ſub cordis Scorbiculo poſitas incurſantibus, atque easdem ſpaſmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum eſt ſymptoma iſtud, quod ſuperiùs *Clavi Hyſterici* nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quaſi punctulo concentrantur, dolorem haud minùs perterebrantem, quàm ſi Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accerſentes, unà cum inſigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab univerſo corpore quaſi in punctum contractio non multùm abludit ab iſtâ radiorum Solis collectione, quæ fit ope Vitri Incenſorii: utque hi vi unitâ exurunt, ita & iſti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quaſi diſcerpentes lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hâc inordinatâ Spirituum agitatione ſanguinem perturbante exoritur Symptoma illud, tam Hyſtericis, quàm Hypochondriacis haud inſolens, ut ſuprà notavimus, quòd nempe ſæpenumerò *urinam* reddant *claram* limpidamque ſimul & copioſam: cùm enim ſanguinis œconomia ſubinde interpellatur, quod importatur ſerum, ſatis

diu retinere nequit æger, sed illud priùs dimittit, quàm istis particulis salinis, quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, impraegnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis, qui, cùm plus satis liquoris, maximè tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab ea seri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, planè devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum à corporis succis infectum ob moram justo breviorem.

Tertius jam agitur annus, à quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui *Colicam Hypochondriacam* pati mihi videbatur, ad *Passionem Iliacam* fere accedentem doloreque & vomitu enormiori; quo morbo diu multumque fuerat vexatus, & tantùm non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quòd ubi pessimè se habuerit, urina limpida & exors coloris semper fuerit, quando verò paulo melius, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conspexi, quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reservatam, Citrino colore præditam: lætus ipse hilarisque cibum ex εὐπέπτοις aliquem jam assumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo superveniens quidam eousque bilem commovebat, ut extemplò ægrotans Matulam deposceret, quam urina limpidissima crystallum colore æmulante ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus sanguinem ita molestantibus pendet *Ptyalismus* ille Hystericis familia-

ris,

ris, cùm ad multas Septimanas salivam expuant tenuem, perinde ac si Unguento ex *Mercurio* fuerint delibutæ: durante enim hoc turbido sanguinis statu, in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is est, serum motum hunc inversum fortè sibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per *Ductus Salivales* salivæ forma prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus, quibus fœminæ Hystericæ nonnunquam perfunduntur, qui non ab alia causâ fluunt, quàm à seri sanguinis diathesi, qua in corporis habitum gestit effundi, ob modò memoratam sanguinis ἀταξίαν.

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in Affectibus Hystericis, luce clarius est, illud ex eo accidere, quòd Spiritus suam in illis stationem deserentes, se nimio opere in hanc illamve partem inserant: Nec est dubitandum, quin tàm *Fletus*, quàm *Cachinnus*, quem tollunt haud rarò Hystericæ, etiam nulla data ansâ, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inserviunt, magna vi pulsantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accersebar aliquando ad Virum tam ingenio, quàm genere nobilem, qui non nisi paucis diebus à Febre convaluerat, alterius Medici consilio usus, qui & sanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vesti-

tum conspexerim, & de rebus quibuslibet cum judicio differentem audierim, rogabam, quorsum me conveniret; respondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem paulisper, res ipsa loqueretur; considens itaque & sermones cum ægro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebrâ, (uti solent Infantes morosiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas solvi lachrymas, quantas vix alias vidi unquam, cum gemitu ac suspiriis tantùm non Convulsivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò post detumuit prorsus. Hanc ego Affectionem à spirituum ἀταξία, (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas θεραπεία necessariò exigebat, ortâ) pendere existimabam: partim etiam ab exinanitione, & abstinentiâ à carnibus, quam etiam ad dies aliquot, postea quam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidivâ præstaret securiorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam constitutum; symptomaque prædictum inanitioni tantùm deberi: ac proinde suadebam, ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, & simul Vinum modicè hauriret, quo facto, & carnibus deinceps moderatè vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est.

Ut tandem finiam, (cætera enim, quæ in hoc morbo spectantur Phænomena, jam missa facio) ab hâc ipsâ Spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, & varians subinde tam animi quàm corporis intemperies, quæ tum in Hystericis, tum Hypochondriacis dominatur: cùm enim utrisque desit

desit ea spirituum firmitas, quæ in robustioribus atque iis, quorum facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minus gratarum nequeunt perferre, sed vel irâ vel dolore subitò perciti, perinde sunt irritabiles, atque illi, quorum ἡγεμονικὸν mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinem sive series, sive mora tandem reddidit. Etenim animi robur & constantia, quamdiu hoc corporis luto is incrustatur, à firmitudine spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem supremum in scala materiæ gradum constituunt, in ipso *Entis Immaterialis* confinio positi: Cumque Animi compages, si fas est ita dicere, longè magis affabra sit & delicata, quàm est corporis structura, utpote quæ in harmonia facultatum præstantissimarum & penè divinarum consistat, si hujus σύστασις quoquo modo fuerit interrupta conturbataque, major inde sequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquisitum opificium, dum integrum perstaret. Et hic quidem miserorum, quos depinximus, animoque fractorum status est; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel insolentissimi Stoici Decretum, quàm ὀδονταλγίαν præcaverit is, qui firmiter statuerit, se nullo modo permissurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam constat, opinor, omnem hunc morbum ad spiritus animales non ritè dispositos referri debere; nec à semine aut sanguine menstruo corruptis (quod asserunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à succorum nescio quâ perversâ de-

pravatione, ſive etiam humorum acrium congeſtione, ut alii volunt, ſed ab iis, quas modò aſſignavimus, cauſis. Quòd enim morbi fomes in materia non deliteſcat, unicâ hâc inſtantiâ ſatis eluceſcet. Fœmina v. g. quæ rectiſſimâ ſemper valetudine uti ſolet, modò delicatula ſit illa, & teneriore corporis habitu, ſi fortè errore aliquo, ſive Emetico, ſive Cathartico quovis fortiore nimiùm fuerit debilitata exhauſtaque, certo certius ſymptomate aliquo, ex iis, quibus hic morbus ſtipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi Vomitio vel Catharſis amoliretur magis quàm invitaret, ſi morbi minera in humore contineretur. Idem dici poteſt de immodico ſanguinis diſpendio, ſive phlebotomiâ is fuerit extractus, ſive in puerperio debito copioſius manaverit, uti & de exinanitione, & juſto longiore à carnibus abſtinentiâ; quæ omnia ad Affectus Hyſtericos præcavendos potius facerent, quàm ad eosdem accerſendos, ſi illorum fomes in materia aliqua involveretur: cùm è diverſo non alia cauſa ita conſtanter pariat hujusmodi Affectus, ac ſolent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem ſatis pateat, originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus ſtabulari, fatendum eſt tamen (quod res eſt) ſpirituum ἀταξίαν illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori ſpirituum impulſu diſtenduntur, quàm earum, quæ illis privantur, omninò pervertatur. Cumque harum pleræque *Organa* ſint quaſi *Separatoria*, excipiendis Cruoris recrementis deſignata, ſi earum functio-

ctiones quovis modo lædantur, fieri non potest, quin ingens fæculentiæ colluvies accumuletur; quæ quidem eliminata fuisset, totaque proinde sanguinis massa depuratior facta, modò singula organa munus suum explevissent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic ego causæ adjudico *Cachexias* insigniores, ἀνορεξίαν, sive *Appetitûs prostrationem*; in Juvenculis *Chlorosin*, sive *Febrim albam* (quam quidem *speciem* esse *Affectionis hystericæ* nullus dubito,) aliamque omnem malorum Lernam, in qua immerguntur Misellæ, quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia â succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia depluentibus, succrescunt. Hujus farinæ est *Hydrops Testium* in fœminis, quæ jam diutius affectu Hysterico laboraverint, natus à succis depravatis è sanguinis massa in Organa rejectis; unde perversis eorundem facultatibus, primò steriles fiunt mulieres, & destruitur prorsus œconomia partium, indeque serum & sanies gignuntur, quæ non tantùm *Nodulos ovaque Testium* interficiunt, sed etiam in Tunicarum interstitia se insinuantia, Testes in molem ingentem elevant, quod in earum dissectionibus cernitur, quæ hoc morbo pereunt. Diathesis interim Hysterica horum aliorumque humorum similium causa est primaria, quamlibet ejusdem cum illa Prosapiæ non fuerint.

Quemadmodum in *Febre Quartana*, quâ vel pancraticè valens quispiam corripietur, si modò duos tresve dies in locis paludosis ac lacustribus egerit; primò spirituosum quoddam μίασμα morbi hujus san-

sanguini imprimitur, quod diuturnius inhærens, læsâ tandem naturæ œconomiâ, omnes corporis succos inquinat, alienâ prorsus indole eos imbuens; unde æger (maximè si ætate grandior fuerit ac in senium jam vergat) Cachexiis aliisque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus superveniunt. Quæ tamen Febres non sunt profligandæ remediis, quibus rectissimè expurgantur hujusmodi humores, sed *Specificis* iis, quæ abigendis istis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus, quæ nos hactenus congessimus, abundè mihi constare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam esse, quæ sanguinis (qui spirituum fons & origo est) corroborationem indigitat; quo facto spiritus invigorati eum servare possint tenorem, qui & totius corporis, & singularum partium œconomiæ competit. Cùm verò hæc spirituum ἀταξία (quod suprà fieri posse concessimus) morâ longiore humores vitiaverit, è re fuerit, eosdem jam corruptos & *Phlebotomiâ* & *Catharsi* prius imminuere, modò ægræ vires permiserint, quàm ad sanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem scopum vix assequi poterimus, quamdiu fæculenta humorum colluvies se mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem *Dolores* atrociores, *Vomitiones*, & *Diarrhœa* enormes ita nonnunquam effervescant, ut inducias non ferant, usquequo primariæ illi fortificandi sanguinis Intentioni possit satisfieri, quandoque ab effectis consopiendis (missâ aliquantisper causâ) Curationis tela necessariò ordienda est; Exhibito scil. Medicamine *Anodyno*: dein spiritibus, quo-

quorum crasis infirmior morbi causa est, rectificandis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cumque experientia doceat permulta esse, quæ fœtoris exhalatione repellendis spiritibus seditionem molientibus, & in loco suo continendis apta nata sint, (quæ idcirco *Hysterica* audiunt,) neque illa sunt negligenda, quoties dictis intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus *Venæsectio* & *Catharsis* celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere sibi videatur, cùm dictæ Evacuationes tumultu concitato *ἀταξίαν* promoveant; quâ de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi, antequam primariæ Intentioni percommodè satisfacere queamus.

Post has Evacuationes ad sanguinem confortandum & proinde etiam spiritus ex eo prognatos *Remedium* aliquod Martiale seu *Chalybeatum* ad *dies triginta* præscribo assumendum, quo non aliud certiùs hîc votis respondet. Etenim massæ sanguineæ jam effœtæ & languescenti volatile quoddam Fermentum, ceu calcaria, subdit, à quo excitantur & quasi eriguntur spiritus antea jacentes & suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quòd quoties *Chalybs* in *Chlorosi* propinatur, pulsus derepentè major fit & celerior, exteriora corporis incalescere, facies non amplius pallida

&

& mortuis concolor, sed vivida cerni & sanguine purpurata. Attamen hic notandum, quòd non semper Venæsectio & Cathartica Chalybis usui sint præmittenda, cùm viribus admodum imbecillis & diuturnitate morbi attritis fractisque omitti ea possint ac debeant; & cum Chalybe statim incipiendum; quod diligenter advertendum.

Commodissimè verò, aut ego fallor, in *substantia* exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuivis nocuisse, ita certiorem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis substantiam & felicius & breviore temporis spatio curationem absolvere, quàm si is quovis ex iis, qui vulgò feruntur, modo fuerit præparatus. Cùm tàm in hoc quàm in aliis melioris notæ remediis id quandoque præstiterit Chymicorum officiosa sedulitas, non tantùm ut δραστικώτερα non sint, sed etiam à perversa eorundem diligentia & opera plusquam otiosa magis evilescant. Audivi etiam, (quod si modò verum sit, assertionem hanc nostram fortiter sustinebit) ipsam Mineram, prout à terræ visceribus effoditur, crudam efficacius in morbis subjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam passum & fusione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem sit, me nondum experto, siccine se res habeat, an verò aliter. Id certò scio, nullum remedium præclarum atque ἐξαίρετον uspiam gentium fuisse procusum, quòd non à natura præcipuas vires acceperit: unde Θεῶν Χεῖρας, non verò Hominum præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativâ quidpiam bonitate præstans & efficaciâ mirandos

randos edat effectus, quâcunque demum formâ ingeratur, testes hîc adduco Par illud nobile, Papaveris lachrymam sive *Opium*, & *Corticem Peruvianum.* Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quàm in iis seligendis appropriandisque, quæ Natura, suo igne elaborata atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantùm nobis agendum restat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, quâ vel eorundem substantia, vel saltem vis & efficacia meliùs corporibus nostris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti sumus plus quàm pares. Post Chalybis substantiam ejusdem *Syrupo* lubentiùs & præ cæteris utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limaturâ, in Vino Rhenano in frigido infùsâ, usque dum vinum satis impprægnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in Syrupi consistentiam excoquendus est.

Nec mihi solenne est, toto illo spatio, quo ægra Chalybeata sumit, Catharticum aliquod statis intervallis exhibere. Cùm tàm in genere Hysterico quàm Hypochondriaco Chalybis vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium sit, ut spiritus in ordinem redigam, atque eorum systema redintegrem firmemque, quod toto vix Octiduo resarciveram Chalybis ope, Cathartico vel lenissimo exhibito die unicâ rursus demolior; atque ita diruta extruendo, atque à me extructa subruendo, & ægros & operam ludo vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in usu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ sunt partici-

pes,

cipes haud mihi dubium est, easdem exinde minus efficaces reddi. Non sum nescius, quosdam fuisse sanatos, Catharticis non tantùm intercalatis, sed etiam quotidiè cum Chalybe propinatis; quod tamen non tàm Medici prudentiam, quàm Chalybis virtutem ἐνεϱγετικὴν mihi comprobat, cùm, si ea omittantur, breviori temporis spatio Curatio succedat.

Neque sanè video in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, sive potius quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est, quin intestina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è massa sanguinea humores noxios in ea stabulantes aliquantulum extrahant; è contra tamen haud minus certum est, quòd frequenter repetita in corporibus imbecillibus (maximè verò in ætatibus tenellis) plurimùm officiant; cùm ex hac πεϱφάσεν ingens humorum colluvies in viscera eliciatur, atque iis in partibus deposita fermentationes præternaturales invitet; ex quibus deinceps *Tumores* in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augescentes, quanto sæpius æger purgetur. Atque id demum accidit, ut istæ partes præ imbecillitate & caloris nativi (jam sub humorum onere quasi obruti) defectu *tabe* facilè afficiantur ac putrescant. Quandoque etiam, Oeconomiâ viscerum ob causas jam dictas penitus eversâ, *Glandulæ* præternaturales, *Strumæ* soboles, & id genus similia Mesenterio accrescunt, & ad mortem viam sternunt. His rationibus adductus tutissimum esse judico, in *Infantibus* post evacuationes universales

les, easque perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut confortentur ſanguis & viſcera. Quod *Vinum Hiſpanicum* vel ſolum, vel *Herbis corroborantibus* alteratum efficere potis eſt, modò manè & ſerò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) ſatis diu exhibeantur. Cùm verò, quæ exteriùs admoventur, tenera Infantium corpora facilè penetrent, proindeque ſanguinem ipſum qualicunque virtute ſuâ penitus afficiant, è re erit in *Tumoribus*, qui ventrem eorum occupant, ſive *Scrophulis*, ſive *Rachitidi veræ* originem illi debeant, *Linimentis* uti, quæ ſanguinem ac viſcera corroborandi ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi vi pollent. Ut ℞. *Fol. Abſinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpit. Scordii, Calaminth. vulg. Parthenii, ſaxifrag. pratenſ. Hyperic. Virgæ Aur. Serpill. Menth. Salviæ, Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. Chamomel. Tanacet. Lilior. Convall. (omnium rec. collectorum & inciſorum) an. m. j. Axungiæ porcinæ* ℔ iiij. *ſevi ovini, & vini Clareti an.* ℔ ij. *Macerentur in ollâ fictili ſuper cineres calidos per horas 12. Deinde ebulliant ad humiditatis conſumptionem, & poſtea colentur, ut fiat Unguentum; quo venter ac Hypochondria illinantur mane & ſerò per 30 vel 40 dies continuas, uti etiam Axillæ utræque.* Quoad *Rachitidem* autem hoc notandum, quòd in tumoribus iſtis, qui ventres Infantium poſt longas *Intermittentes Febres* olim infeſtarent, veræ Rachitidi non multum abludentes, repetita Catharſis omnino videretur indicari; cùm ante uſum *Corticis Peruviani* iſtæ Febres in diuturnitatem longam ſe extenderent, ac proin-

de sedimentum deponerent, hujusmodi Tumorum causam, quæ ideò non nisi purgatione repetitâ abigi poterat? Attamen in *Rachitide verâ* Cathartica locum non habent, nisi ut semel vel bis ad plurimum æger purgandus, antequam usum Alterantium aggrediatur. Per totum autem tempus, quo partes illinuntur, intus assumat vel vinum modò dictum; vel, si fieri possit, pro potu omni bibat Cerevisiam, in quâ quantitas sufficiens herbarum prædictarum, vel earum saltem aliquam multarum, unâ in dolio inclusa fuerit. Denique hoc, quod innui, diligenter advertendum volo, cùm non paucos Infantes atque pueros à Catharticis sæpe repetitis (quæ forte ventris tumor invitaverat) interemptos fuisse satis sciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, *limaturam Chalybis*, nisi æger subinde fuerit expurgatus, in visceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere posse; respondeo primùm, me nihil unquam tale in quoquam deprehendisse: deindè longè verisimilius esse, eandem muco & excrementitiis partium humoribus involutam unâ cum istis tandem omnem elabi, quàm medicamentis purgantibus exagitatam, quæ adstrictiones insolitas, & Viscerum torsiones contractionesque afferunt; quâ quidem compressione, Chalybis particulæ viscerum tunicis impactæ in iisdem penitiùs defigi possunt.

Interea dum Chalybs administratur (ad confortandum scil. sanguinem & spiritus Animales) Remedia vulgò dicta *Hysterica* in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo atque eâ formâ, quæ maximè conveniunt ægris; quæ quidem

dem ſi in formâ ſolidâ fuerint deglutita à minùs faſtidioſis, potentiùs longe ſpiritus in officio & loco ſuo retinebunt, quàm ſi in liquidâ hauriantur, hoc eſt, ſive Decocta, ſive Infuſa. Ipſa enim ſubſtantia ventriculum diutiùs ſapore ſuo afficit, & corpus inficit penitiùs.

In ſummâ, indicationibus, quas ſuprà attigi, univerſis ſatisfacturus, paucula hæc & vulgaria præſcribere ſoleo; quæ licèt nihil magnifici præ ſe ferant, ut plurimum tamen id præſtant, quod volo.

Mittatur ſanguis è brachio dextro ad ℥viij.

℞. *Galban. in tincturâ Caſtor. ſolut. & colat.* ℥iij. *Tacamahac.* ʒij. *f. Emplaſt. Umbilico admovendum.*

Sequenti manè aggrediatur uſum ſequentium Pilularum.

℞. *Pilul. Coch. maj.* ℈ij. *Caſtor. pulv gr.* ij. *Balſam. Peruv. gutt.* iv. *f. Pilulæ n.* iv. *Cap. horâ quintâ matutinâ ſuper dormiendo. Repetantur per duas vel tres alias vices, idque ſingulis vel alternis auroris pro ratione virium, aut operationis.*

℞. *Aq. Ceraſ. nigr. Rutæ, & Bryon. comp. an.* ℥iij. *Caſtor. in nodulo ligat. & in vitro ſuſpenſ.* ʒiß. *Sacchar. Cryſtall. q. ſ. f. Julapium, de quo capiat cochlearia* iv. *vel* v. *in omni languore; inſtillando primæ doſi*, modo paroxyſmus urgeat, *ſpir. C. C. gutt.* xx.

Poſt Pilulas purgantes modo ſuprà deſcripto ſumptas utatur & ſequentibus.

℞. *Limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum ſ. q. extracti Abſynth. f. Pilulæ n.* ij. *ſumat ſummo manè, repe-*

tanturque horâ quintâ pomeridianâ, per dies xxx *superbibendo haustum Vini Absinthitis.*

Vel pro usu quotidiano, ℞ *Limatur. Chalyb. & extract. Absinth. an.* ℥iiij. *Massa asservetur pro usu. Capiat iisdem temporibus gr.* xvj. *vel* ℈j. *in pilulas tres redact.*

Vel si forma *boli* magis arrideat, Rec. *Conserv. Absinth. Roman. & conserv. flaved. Aurantior. an* ℥j. *Angelic. condit. Nucis moschat. condit. & Theriac. Andromach. an.* ℥ß. *Zinzib. condit.* ℨij. *cum s. q. syr. Aurantior. f. Electuarium.* ℞. *Electuarii præscript.* ℨiß. *Limaturæ Chalybis probè triti gr.* viij. *cum s. q. syr. Aurantior. f. bolus, sumendus mane, & horâ quintâ pomeridianâ, superbibendo haustum vini Absinthitis.*

℞. *Myrrh. elect. & Galban. an.* ℨiß. *Castor. gr.* xv. *Asæ fœt.* ℈ß. *cum s. q. Balsami Peruv. f. Pilulæ, è singulis Drachmis* xii. *sumat* iij. *singulis noctibus. superbibendo Aq. Bryon. comp. Cochlear.* iij. *vel* iv. *per totum decursum hujus processus.*

Sin autem pilulæ ultimò præscriptæ ventrem moverint, quod in corporibus, quæ facillimè purgantur, præ *Gummi*, quæ insunt, quandoque fit, tum sequentes substituantur.

℞. *Castor.* ℨj. *sal. succini volatil.* ℨß. *cum s. q. extract. Rutæ f. Pilulæ exiguæ numero* XXIV. *cap.* iij. *singulis noctibus.*

Hîc autem observandum, quòd *Chalybeata* in quacunque forma aut dosi exhibeantur, fœminis quandoque magnas tum animi tum corporis perturbationes indûcant, idque non solùm primis diebus, (quod ferè omnibus solenne est) sed etiam

per

per totum tempus, quo illis utuntur; in hoc caſu non ſtatim Chalybis uſus dictis temporibus interrumpendus, ſed, quò meliùs eundem ferre poterint, *laudanum* aquâ aliquâ hyſtericâ miſtum ſingulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

At ubi ſymptomata mitiora ſunt, & res ſine Ferro introſumpto tranſigi poſſe videatur, (in minore ſc. morbo) ſatis habeo ſanguinem mittere, atque alvum ſolvere ad dies tres quatuorve, ut ſuprâ diximus: Dein *Pilulas Hyſtericas* alterantes præmemoratas *manè & ſerò per* x *dies* capiendas imperare. Quæ quidem methodus in affectu leviore rarò à ſcopo aberrat. Imò Pilulæ iſtæ ſolæ, vel omiſſis Phlebotomiâ & Catharſi, ſæpe magnos effectus edunt.

Seriò interim animadvertendum eſt, nonnullas fœminas *Idioſyncraſiâ* quadam ab *Hyſtericis* illis medicamentis (quæ pleriſque hujus morbi ſymptomatis levamen afferunt & ſolatium) ita penitus abhorrere, ut non ſolùm non juventur, ſed etiam inſigniter ab eorum uſu lædantur. In his itaque omnino ſunt omittenda iſta: *Φύσεως γὰρ ἀντιπραττούσης*, ut divinus Senex, *κενεὰ πάντα. Invitâ Minervâ* nihil quicquam moliendum.

Quæ quidem *Idioſyncraſia* adeò inſignis ac frequens eſt, quòd reſpectu ad eam non habito ægræ in diſcrimen vitæ conjici poſſint; idque non ſolùm quoad Hyſterica, ſed quoad multa Remedia alia: Cujus impræſentiarum inſtantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ *Variolis* laborantes *Syrupi è Meconio* uſum ferre non poſſunt, utpote à quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus ſym-

ptomata ad affectus Hystericos pertinentia, accersantur, quibus tamen *Laudanum liquidum* apprimè conveniat. Quod &, dum hæc scriberem, in Adolescentulâ Nobili observavi, cui Variolis laboranti cùm sextâ ac septimâ nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata priùs memorata singulâ exhibitione ei ingruebant, neq; pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cùm inposterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorsus immunis erat, faciei tumore ac pustulis indies augescentibus, &, quod non minùs læti ominis erat, *anxietas* ista, cum *inquietudine* quâdam tam mentis quàm corporis, (quæ quasi *paroxysmus Variolarum* solet esse) prorsus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægra mox vires atque animum exinde recipiente. Hoc obiter.

Atque ita *hysterici Affectus* quoad plurimum sanantur ut & pleræque *mulierum*, quas appellant, *obstructiones*, at præ cæteris *Chlorosis* seu *pallidi virginum colores*, uti etiam *mensium suppressiones* qualescunque. Attamen si sanguis usque adeò effœtus fuerit, tantaque proindè spirituum ἀταξία, ut Chalybs præscriptâ methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundæ *Aquæ Minerales* aliquæ Ferri minerâ saturæ, quales sunt nostræ *Tunbrigienses*, aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus Chalybeata tum ob insignem quantitatem, quâ hauriuntur, tum etiam ob earundem cum natura convenientiam intimiùs sanguini permiscetur, & potentiùs morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Ciniflones imprudentiores.

Hoc

Hoc autem præ cæteris inter bibendum obser-vandum; si ægritudo quævis ad symptomata affe-ctionis hystericæ referenda accidat, hoc in casu per diem unum alterumve æger aquis absistat, donec symptoma illud transitum Aquarum aliàs impedi-turum, penitus abeat. Etenim tametsi hæ Aquæ humoribus agitandis ac proinde spiritibus confusi-oni inducendæ minùs aptæ natæ sint, quàm Ca-thartica vel lenissima ex Officinis deprompta, ali-quantulum tamen idem præstant, quatenus sc. diu-reticæ sunt; ut taceam, quòd sæpe etiam ventrem movent. Quòd si ipsæ Aquæ humores ac spiritus exagitando turbandoque aditum sibimet ipsis præ-cludant, quo minùs facilè transeant, videant illi, quàm importunè agunt, qui medicamenta *purgati-va* per harum usum imperant, semel aut bis in se-ptimana assumenda, vel, quod adhuc ineptius, i-psis Aquis immiscenda præcipiunt; Unde fit tam in his quàm in aliis aquis mineralibus, ut non solùm non promptiùs, sed & planè tardiùs ac difficilius eæ-dem operentur.

Hîc mihi non reticendum, quòd tametsi his A-quis ferrum inesse in principiis solutis nonnullis videatur, (quod idem planè est ac si *ferrum liqui-dum* supponamus) nullus tamen dubito, quin eæ-dem nonnisi simplices aquæ extant virtute mineræ, per quam transeunt, imprægnatæ ac infectæ. Quod cuipiam liquido constabit, si aquæ communis con-giis aliquot satis magnam vim Clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet scilicet, aquam hanc, cui pulvis *Gallarum, fol. Thée* vel similia fuerint immista, eodem planè colore in-

fici, ac si aqua esset fontis Mineralis. Neque sanè diversos effectus hæ aquæ sive artificiales sive inartificiales (utrum enim mavult, quis appellet) epotæ edent, modò tempore æstivo, atque aere salubri assumantur.

Sed utut hoc sit, si ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minùs cedat, adeundæ sunt *aquæ calidæ Sulphureæ*, quales sunt nostræ *Bathonienses*; atque æger, postquam tribus auroris continuis eas intus assumpserit, sequenti die *Balneum* ingrediatur, & postero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menses integros. Etenim tam in his quàm aliis, cujuscunque demum generis sint, hoc sedulò notandum, quòd in earum usu eousque ægro persistendum, donec non tantùm levamen aliquale sentiat, sed, quo minùs symptomata omnia brevi postliminiò revertant, donec omnino convalescat.

Theriaca Andromachi, vel sola, si crebrò diuque usurpetur, magnum est in hoc morbo Remedium. Neque verò in hoc solo, sed in aliis quamplurimis à coloris & Concoctionis sive Digestionis defectu ortis, omnium fortè potentissimum, quæ hactenus nobis innotuere, utut à plerisque fastidiatur, quod & pervulgata sit, & à tot jam sæculis cognita.

Vina Hispanica Gentianâ, *Angelicâ*, *Absinthio*, *Centaurio*, *Corticum Aurantiorum flavedine*, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit biliosoque corporis habitu. Profectò vel *Vini Hispanici simpli-*

cis

cis liberalior haustus horâ somni aliquot noctibus meo suasu propinatus Hystericis nonnullis, perquàm salutaris fuit, cùm ex eo robustior universi corporis habitus redderetur, ipsæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ simul ac vegetæ fierent.

Adhæc *Peruvianus Cortex* eximias mirandasque vires in sanguine & spiritibus confortandis invigorandisque habere nonnunquam deprehenditur, cujus *Scrupulum unum manè & serò* ad septimanas aliquot deglutitum, sanam firmamque corporis crasin (tàm Viris *Hypochondriacis*, quàm *Hystericis* Fœminis diu multumque ægrotantibus, dejectâque jam quasi corporis œconomiâ) restituisse, ipse observavi. In nullo autem Hystericorum Affectuum genere feliciùs succedit, quàm in illo, quo *Spasmis* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortissimos & plusquam muliebres, pectora simul ferientes. Interim tamen confitendum est, quòd hoc medicamentum non ita certò crebroque huic malo succurrat, ac *Febribus Intermittentibus*. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præstet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipsi nos libenter utamur, tum Uxoribus Libertisque usurpandum imperemus, quoties res postulet; sunt tamen, quibus haud minus jam displicet, quòd tàm certò subitoque morbos expugnet, quàm olim displicebat, quòd non nisi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri, tum etiam præstantissima quæque ac δραστικώτατα Remedia semper ferè urgentur. Veruntamen ad hanc notam, seu Lydium Lapidem, indolem nostram licet adductam experiri,

periri, atque exindè dignoscere, Hominesne boni simus, an verò probrosi; pro gradu sc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur; quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore, augetur.

Si quæ verò ex remediis supra recensitis minus conveniant, quod temperamento bilioso ac tenui præditis sæpè accidit, tunc *Diæta Lactea* possit usurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ statim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hystericis diu conflictatæ etiam iis, qui omnes Medicorum conatus spreverant eluserantque, tandem Lacte solo aliquandiu vescentes convaluere. Atque illæ quidem maxime, quæ ea specie laborabant, quam ego Colicam Hystericam appello, quæ non nisi à Narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multum assueverant hæ Fœminæ, dolore recrudescente, ut primum emarcuerit Anodyni virtus. Id verò in hâc Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cum Lac frigidum tantum crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus usu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui secum reputaverint, Lac, cum simplex omnino nutrimentum suppeditet, naturæ minus in coquendo negotium facessere, secus ac solent cibi ac liquores magis compositi; quodq; perfectissimam illam Concoctionem æqualis sanguinis spirituumque crasis necessariò sequatur. Illud etiam est animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas per se considerata, sed eorundem debilitas ad sanguinis statum comparatorum, ἀταξίας,

-ίας, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cùm ex jugi Lactis uſu & Diætâ, quantumvis illa ſit cruda atque invalida, ſanguis mollior & tenerior evadat, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguini pares tantùm ſint, ſatis bene ſe res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis ferè diebus apportat, quòd nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandisq; minùs ſufficiat.

At verò nihil ex omnibus, quæ mihi hactenus innotuere, adeò impensè ſanguinem ſpiritusque fovet firmatque, ac diu multumque ſingulis ferè diebus *equo vehi*. Cum enim in hâc Gymnaſticæ ſpecie impetus fermè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vaſa Excretoria (quotquot fæculentiis, in ſanguinis maſſa ſtabulantibus, educendis à naturâ inſtituuntur) ſita ſint; Quæ tanta functionum perverſio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi poteſt, cui tot ſucuſſationum millia eodem die ingeminata idque ſub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum usque adeò deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò efferveſcat? Quæ verò ſive præternaturalis ſubſtantia, ſive ſuccus depravatus in aliquo harum partium ſinu recondi poteſt, qui non hoc corporis exercitio, vel in ſtatum naturæ conſentaneum perducatur, vel quaqua versùm diſſipetur elimineturque? Quid quòd ſanguis perpetuo hoc motu indeſinenter exagita-

gitatus ac permistus quasi renovatur ac vigescit. Quæ quidem methodus licet Fœminis vitæ desidi atque imbelli assuetis minùs accommoda sit, utpote quæ à motu, maximè in principio, possint lædi, Viris tamen est aptissima, & sanitatem præ cæteris conciliat.

Nostrorum quidam *in Sacris Antistes*, Vir prudentiâ atque eruditione celeberrimus, postquam diu studiis intemperantius incubuerat, omnesque animi, qui permagnus ei est atque excelsus, nervos seriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in *Affectum Hypochondriacum* incidit; quo diutius lacessente, omnia corporis Fermenta erant vitiata, Concoctionesque penitus subversæ. Medicamentorum Chalybeatorum tædium plus semel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharsi sæpè repetitâ, fuerat expertus: Uti etiam Antiscorbutica omnium generum, pulveresque Testaceos quamplurimos, sanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuatâ tantùm non fractus *Diarrhœâ Colliquativâ* (quæ in *Tabe*, aliisque Morbis Chronicis, ubi omnes omninò Digestiones sunt prostratæ, mortem anteire solet) demum corripiebatur. Ubi me tandem consuleret, statim mecum reputavi, Pharmacis nullum amplius locum relinqui, cùm tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob causas suprà memoratas, ut statim se Equo vehendum curandumque traderet; modico primùm itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut, nisi judicio valuisset rerum interiora altiùs penetrante, nec

nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuisset adduci. Rogabam autem, ut quotidiè in eo persisteret, donec ex animi sententia convalesceret; majora indies spatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet, quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatores, qui iter longiusculum negotii alicujus gratiâ susceperunt: Nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aeris temperiem respectu habito, sed ad instar Itinerantis omnia, prout fors dederit, exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incessit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imò ad tricesimum usque lapidem quotidie vectaretur: cumque se longè meliùs habere post pauculos dies experiretur, ipso rei eventu penè mirabili animatus in eodem cursu ad menses aliquam multos perseverabat; quo temporis spatio plura milliarium millia, quod ipse mihi narrabat, emensus est, donec tandem non convaluerit modò, sed satis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus.

Neque magis *Hypochondriacis* prodest hoc exercitii genus, quàm *Tabidis Phthisicisque*, quorum nonnulli mihi sanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes ex meo consilio, sanitati sunt restituti; cùm certò sciam, me vel Medicamentis quantivis pretii, aut aliâ methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iisdem proficere potuisse, quàm si multis verbis hortatus fueram, ut rectè valerent. Neque in levioribus tantùm malis, crebrâ tussi & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in *Tabe* tantùm non deploratâ, ubi *no-*

ctur-

cturnis sudoribus jam etiam accesserat *Diarrhœa* ista superiùs dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeò ut plurimum ultima rerum linea. Verbo dicam. Quantumcunque exitialis *Phthisis* & sit & audiat, utpote quâ intereunt duo ferè Trientes eorum, quos *morbi Chronici* jugulant, hoc tamen sancte assero, quòd neque *Mercurius* in *Lue Venereâ*, neque *Cortex Peruvianus* in *Intermittentibus* efficaciores extent, quàm in *Phthisi* curandâ *Exercitium* jam laudatum; modò æger curet, ut linteamina lecti probè fuerint arefacta, atque etiam ut satis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quod vitæ *ἀκμὴν* prætergressis multo diutiùs in hoc exercitio persistendum, quàm infra istam ætatem positis. Atque hoc multiplici experientiâ, quæ vix me fefellit unquam, didici: Et licèt equo vehi Phthisicis præcipuè conferat; tamen & itinera curru facta mirandos sanè effectus quandoque ediderunt.

Sed ut ad propositum revertar. Hæc est Generalis hujusce morbi curandi ratio, quâ causæ originariæ, quæ est debilior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantùm locum habet. Quoties verò *Paroxysmus* invaserit adjuncto quolibet ex prædictis symptomate, si tale aut tantum sit malum, ut inducias ferre nolit, donec, sanguine & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia *Hysterica* ista confugiendum est, quæ odore viroso ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes ac desertores, in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exteriùs appli-

plicentur; cujusmodi ſunt *Aſa fœtida*, *Galbanum*, *Caſtoreum*, *Spiritus ſalis Armoniaci*, & quicquid eſt denique, quod odorem tetrum admodum ingratumque ſpirat.

Hîc enim quod res eſt dicam. Quæcunque fœtent, ea omnia Intentioni huic apprimè inſerviunt, ſive natura, ſive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, *Spiritus C. C. Sanguinis humani*, *Urinæ*, *Oſſium* ac ſimilium, inde præcipuas ſuas vires acquirunt, quòd, dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum ac malè olens, quaſi eſſentiæ eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cùm exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune ſingulæ Animalium ſubſtantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui ſi importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiatur, condenſatus in liquores iſtos abit ac convertitur, qui *Spirituum Volatilium* nomine inſigniuntur, quique facultates eas facilè reportant, quæ ſubjectis ſuis haud primitùs inerant; utpote qui *Ignis* ſolummodò *Creaturæ* exiſtunt, & ſinguli eorum eandem planè Virtutem cum cæteris nanciſcuntur, ex quacunque demum ſubſtantiâ (modò *Animalis* ea ſit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum eſt, quòd ſi paroxyſmum comitetur *Dolor* aliquis intolerabilis in quâcunque demum parte, aut *Vomitio* enormior, aut etiam *Diarrhœa*, tunc præter Hyſterica jam laudata, *Laudanum* in uſum revocari debet, quod ſolum vires habet his ſymptomatis cohibendis prorſus pares. At

At verò in iis doloribus sedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum est sedulo, ne illi sive Laudano, sive alio Paregorico mitigentur, non præmissis debitis Evacuationibus, nisi patientiam ferè humanam omnem vicerint. Primùm, quia tanta nonnunquam sanguinis & humorum copia est aggesta, (maximè in Fœminis sanguineo, & Masculis propriore habitu præditis) quanta Narcotici vel efficacissimi, ejusque sæpius repetiti, operationem valeat sufflaminare. Unde in talibus sanguis è brachii venis necessariò est extrahendus, & Catharticum eis propinandum est, antequam ad Laudani usum accedamus; his enim ritè peractis, quod priùs vel in maximâ dosi exhibitum, nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget. Deinde quia multiplici experientiâ edocti sum9, quod quoties ægra paulatim Laudano assueverit, non præmissa evacuatione debitâ, necesse habuit, ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rursus ingerere, idque quotidiè ad annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus auctâ; ita ut nullo modo jam à Laudano abstinere queat, licet omnes ab illo digestiones vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non sentiam Laudani usum sive Cerebro, sive Nervis, sive Facultatibus Animalibus immediatè nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantia Anodynis debere præmitti: v.g. Viraginibus & fœminis, in quib9 sanguis prædominatur, Vena seçanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam à longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si verò fœminæ debiliores, & quæ tempera-

peramenti à prioribus illis planè diversi sunt, hujuscemodi paroxysmo & dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minus, lactis Cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dosin imperare sive *Theriacæ Andromachi*, sive *Electuarii Orvietani*, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi & gustui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quod si ægra jampridem vomuerit, antequam accerseretur Medicus, & metus sit, ne, si Emeticis ulteriùs sollicitetur, in furorem agantur spiritus, & ægræ vires nimium dejiciantur, hoc in casu *Laudanum* sine morâ propinari debet, eo dosis modo numeroque, quæ symptomatis magnitudinem ac durationem non tantùm exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hîc præ cæteris diligenter sunt notanda. Primò, quòd, cùm semel post evacuationes justas & necessarias Laudano uti cœperimus, eâ dosi, atque illâ toties repetitâ, sumendum est istud Pharmacum, donec symptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantùm spatiolo inter singulas doses, ut, quid prior præstiterit, antè noscamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fusiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cùm vel mitissimum illud Enema è lacte Saccharato possit destruere, quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quàm vomitionem postliminiò revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, suprà memorati importuni sint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & dosin ejusdem longè maximam & sæpissimè repetitam indicant, cum ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versus inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum prius eliminetur per œsophagum, quàm opis aliquid afferre queat, nisi post singulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in forma potissimum solida; aut si in liquida detur, vehiculum ita parcum esse debet, ut ventriculum imbuat tantum, & præ materiæ inopia ab illo sursum evehi nequeat. v. gr. *Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinnamomi fortioris*, aut similis. Monenda interim est ægra, ut statim ab assumpto Laudano conquiescat, ac caput præsertim, quantum fieri potest, immotum teneat; quando vel levissimus capitis motus præ cæteris omnibus Vomitionem provocet, unde medicamenti modo deglutiti jactura fit. Quinimo etiam cessante & quasi perdomita Vomituritione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane & sero exhibito, ceu injecto fræno, recidivam præcavere. Quod itidem post dolorem Hystericum Narcotico sedatum, aut Diarrhœam, omnino observari debet.

Atque ita demum methodo jam tradita & *Dolori* & *Vomitioni* symptomaticis mederi in promptu est; à quibus, cùm aliorum persæpe morborum speciem præ se ferant, Medicis facilius imponitur, quàm ab aliis quibuslibet symptomatis, quotquot manum medicam deposcunt; de quo pauca subjungam. V. gr. in ista Hystericæ Affectionis speciem

jam

jam descriptâ, quæ *Paradoxysmum Nephriticum* imitatur, quis non videt, quanta sit paritas morbi utriusq; & similitudo, tum quòd pars eadem utrobiq; doleat, tum quod in utroq; affectu vomituriant ægræ, cum tamen à causis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant sanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contrà? Si enim sive *Calculus*, sive *Arenulæ* Renum substantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium consensu Vomitionem, nihil æquè conducet ac prælarga & frequens Causæ Antecedentis per Phlebotomiam revulsio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus, Enematis Emollientibus sæpenumerò repetitis est, aliisque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda sunt. Jam si dicta symptomata à Calculo nullatenus oriantur, sed à spiritibus Animalibus nimiâ copiâ Renes impetentibus (quo in casu Paregorica tantùm indicantur, nec vel Enema è mitioribus, post primas Evacuationes, sine periculo injicitur,) in quanto vitæ discrimine versetur infelix ista, de cujus jam corio luditur, non opus est dicere. Idem potest affirmari de Affectu illo Hysterico, qui *Colicam Biliosam*, vel *Iliacam Passionem* simulat. Hîc ubi pro concesso habeatur, Affectum istum (licèt indolis omnino sit diversæ, imò contrariæ) Colicam Biliosam esse, & ab humore acri in viscera per Arteriarum Mesentericarum oscula excreto nasci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color, qui in materiâ cernitur, tam per os quàm per sedem expulsâ, Medicum incau-

tiorem & cogitationibus minus assuetum haud ægrè perducant,) quæ methodus tam commoda, quàm ut in contemperandâ remediorum Refrigerantium atq; Incrassantium ope humorum acrimoniâ operam locemus? Atque, quo humores è visceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus; inter cætera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorem materiæ morbificæ eradicationem? Quàm malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo insistamus, si Affectus, qui Colica Biliosa censetur, re ipsâ Hystericus tantùm fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cum clamet experientia, quòd post primas evacuationes universales (quæ humorum putrescentium, quos peperit ἀταξία jam sæpe dicta, quique Anodynis obstaculo esse possint, saburræ amoliendæ dicantur,) nihil jam restat, nisi ut tumultuantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportunè Chalybeata imperemus, vel si quod aliud est remedium, quod sanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitus extirpet. Meum non est, plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigisse ipse novi, ubi Colica hæc Hysterica à Bile ortum ducere existimaretur. Veruntamen affirmo, Evacuationes sæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Biliosâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non solum non compescere, sed irritare magis, spirituum sc. perturbationem, quæ vera horum symptomatum causa est, promovendo. Tandem-

demque malum ad menses aliquot prolongatum, metathesi derepentè in cerebrum factâ, desinit in *Spasmos*, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maximè, ubi post alias evacuationes diutius repetitas svadente colore viridi eorum, quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego observando didici, imprimis cavendum est, ne Symptomata Fœminis Hystericis familiaria ab aliis, quos sæpe æmulantur, morbis diagnosi errante putentur oriri.

Hîc non est reticendum, quod præter errores jam recensitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hystericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ insuper errore non minus funesto dictis Affectibus multantur eâ tempestate, quâ hic morbus, licet suâ naturâ non sit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινομένων ac subsequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia feliciter & secundum naturam cedunt: Obstetrix, sive rudis & imperita, sive jactabunda, & quàm præclarè suo illa munere functa sit palam ostentans, svadet, ut Puerpera paucis à partu diebus surgat, & se à lecto aliquandiu abstineat; hæc morem gerens, statim à primo corporis motu *Affectione Hystericâ* corripitur, & pro ratione, qua morbus ingravescit, *Lochia* primum imminuuntur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionem prærnaturam longa symptomatum series excipit: quæ, nisi permagna tam diligentia, quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim *Phrenesi* laborant ex hac occasione,

quæ indies efferatior reddita *Spasmos* primùm, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulum insaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam post Lochiorum suppressionem in *Febrem* incidunt, quæ vel in earum, quæ tum grassantur, Epidemicarum castra transit, vel ab eâ solâ pendet origine. Adde quòd iidem Affectus Hysterici, quibus Lochiorum suppressio imprimis debetur, jam magis sæviunt, tanquam ex se denuò nati. Diu est, à quo mihi subiit in mentem, quòd ex eis, quæ moriuntur, Puerperis, vix Decima quæque, ut modestè computemus, vel ex eo perit, quòd vires partui necessariæ eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosiorem comitantibus; at eo maximè nomine, quòd debito citiùs lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxysmis Hystericis, à quibus cum sistantur Lochia, mox ingens ineluctabilium symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis, quæ me audiunt, ubique Author sum, ut ad *diem* saltem *Decimum* usque in lecto se contineant, si modò naturâ paulò debiliores sint, præcipuè si *Vaporibus*, qui vulgò dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim, quòd ista, quâ in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes præstet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solennibus exhaustos fractosque; quinimò & naturæ suppetias fert, atque omnes, quas gestationis tempore mulier congesserat, cruditates digerit & amolitur.

Verùm, si ab admisso hoc errore quodvis è dictis sym-

ſymptomatis ſupervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ ſunt, ut ſpiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi ſedentur, & ut *Lochia* rurſus fluant, quandoquidem eorundem ſuppreſſio horum ſymptomatum cauſa ſit proxima atq; immediata. Neq; tamen huic methodo pertinaciùs inſiſtendum, ſed exhibitis aliquandiu remediis, quæ in hoc caſu cum ſucceſſu uſurpari ſolent, ſi votis ea non reſpondeant, ab iis temperandum eſt; cùm neq; fortiora hîc locum habeant, neq; in mitiorum uſu perſeverare debeamus, propter attritas & ferè proſtratas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi prîmùm Lochia jam ſupprimi conſtat, è re fuerit, fœminam è veſtigio lecto addicere, mox *Emplaſtrum Hyſtericum* umbilico admovere, atq; quamprimùm *Electuarium* ſequens propinandum imperare. Ut ℞. *Conſerv. abſinth. Roman. & rutæ an.* ℥j. *trochiſc. è myrrha* ʒ ij. *caſtor. croci Angl. ſal. volatil. ſalis Armoniaci, & aſæ fœtidæ an.* ʒ ß. *cum ſ.q. ſyr. de 5. radicibus f. Electuar. Cap. ad magnitudinem nucis moſchat. majoris tertiâ quâq; horâ, ſuperbibendo ſeq. Julapii cochl.* iiij. *vel* v. ℞. *aq. rutæ, bryon. comp. an.* ℥iij. *ſacchari Cand. q ſ. mſ. f. Julap.* Atque hæc, ſi ſtatim à primo ſuppreſſionis indicio exhibeantur, hoc malum plerumque devincent. Sin autem dictis Remediis eousque continuatis, donec tota quantitas aſſumpta fuerit, Lochia adhuc ſupprimantur, hoc in caſu *Laudanum*, unâ ſaltem vice tentandum. Quod quantumlibet ſuapte indole aſtringat, cùm tamen ſpirituum perturbationem, à quâ ſolennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compeſcat, quandoque plurimùm juvare, &, *Emmena-*

gogis nihil proficientibus, Lochiorum fluxum postliminio revocare possit. Commodissimè vero Narcotica unà cum *Hystericis* & *Emmenagogis* propinantur; v. g. *Laudani liquidi guttæ* XIV. *in Aquâ Bryoniæ compositâ*; vel *Laudani in formâ solidâ granum unum semis cum scrupulo dimidio Asæ fœtidæ in Pilulas duas redactum.* Sedulo interim animadvertendum est, quod si telo hoc semel misso scopum non attingamus, nec sequantur Lochia, *Opium* nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet ac debet: Etenim si reiteretur hîc Paregoricum, Lochia ita potenter sistet, ut ea nullâ deinceps arte provocari queant. Verum enim vero si & hoc minus succedat (interjecto aliquo temporis spatio, quo certiores simus, quid istud præstiterit) ad medicamenta iterum Ἐμμηναγωγὰ Hystericis permixta redeundum est, & dein ad *Enematis ex Lacte saccharato* injectionem. Verum quod de *Opio* suprà, hîc de *Enematis* dicendum est; nisi enim primo injectum Lochia educat, nihil prorsus à pluribus est sperandum: cum unum humores leniter sollicitando, ut fluant Lochia efficere possit, plura vero eadem aliò divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda sunt) tutissimum est, & Prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν præstolari; cum singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur, & si ægra *Vicesimum diem* superaverit, jam ferè in vado est. Etenim cum à morbo, quisquis is fuerit, jam diuturniori fœmina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre, quæ aptissima videbitur

tur isti malo averruncando, quod à Lochiorum suppressione accreverat: quando remedia obstinatius ingesta, primis ne hilum promoventibus, tum etiam spirituum perturbationem, à quâ morbus oritur, augere possint; quod sedulo advertendum velim.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honestis ac probis, me sibi Medicum volebat: huic ex modò dictâ occasione statim à partu paroxysmis Hystericis affectæ, Lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis suprà memoratis eadem proritare; at frustrà, Affectione Hysterica vehementiore omnem opem medicam respuente. Unde, cum ita demum eam salvam fore præviderem, si nihil prorsus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facilè Principi ac Coryphæo, committendam censui. Hoc meum consilium ad diem usque Decimum quartum optimè illi cessit; quotidie enim illam invisens, nullo die eam in pejore loco, quàm pridiè fuerat, deprehendi: Post hunc mulierculæ adstantes, quas hactenus à noxa illi sub officii specie inferendâ ægrè arcueram, Maritum impellebant, ut sine mora sangvinem è pede uxoris extrahi curaret; quo facto, Paroxysmi Hysterici adeo invalescebant, ut intra paucas horas Spasmi accederent, & non ita diu posteà, ærumnarum requies, Mors.

Et si fas mihi sit, liberè quæ sentio effari; jamdiu in ea Hæresi fui, ut arbitrarer, me, non tantum in dictis Puerperarum morbis, sed etiam in Acutis omnibus, ubi Curationem ab hac illave, quâ uti placet, methodo certo insecuturam polliceri ne-

queam; & Viri & Medici Boni Probique pulchrè defungi munere,quoties nihil omnino tento, modò ægrum invisens, illum non se pejus habere hoc die quàm heri habuit,comperiam, nec cras habiturum quàm hodiè conjecturâ assequi possum. Cùm si in ægro curando eâ methodo incedam, de cujus efficaciâ nondum mihi certò constet, tam ab experimento quod ex eo capturus sum, quàm ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum discrimen effugiet,ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodat,certissimus tamen sum, morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre,ut quis eo semper laboret: ac proinde dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex quâ opportuniùs ac certiùs morbum feriat confodiatq;, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis; quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parùm valeamus naturalem illam Evacuationem regere,à cujus suppressione mala,de quibus diximus, proveniunt.

Cùm verò *Affectus Hysterici* non semper primariæ causæ,spirituum nempe debilitati nativæ, sed adventitiæ aliquando originem suam debeant, hujusmodi itaque causam, antequam finiam,hîc recensere libet, quæ frequentissimè *Vaporum*, quos appellant, pararia existit. Atque ea est *Fluxus mensium immodicus*,sive in *Puerperio*,sive extra idem invadat. Quoad primam speciem,ea primis diebus

post

post partum laboriosiorem maximè infestat, & longâ symptomatum hystericorum catervâ stipatur. Et sicuti in primis hisce diebus solum ingruit ac urget, ita etiam brevi se proripere solet. Etenim si victus paulò incrassans instituatur, facilè abigitur; cui & sequens potus addi poterit.

Assumatur *aq. plantag. & vini rubri an.* ℔ j. *Coq. simul ad tertias, & deinde edulcoretur s. q. sacchari albiss. Cujus, cum frigescat, capiat.* ℔ ß. *bis vel ter in die.* Interim *Julapium* aliquod *Hystericum* at satis mite, subinde propinetur, & *nodulus* seq. naribus admoveatur. ℞. *Galbani & Asæ fœtid. an.* ℥ ij. *Castor.* ℥ i ß. *sal. succini volatilis* ʒ ß. *m. f. nodulus.* Vel ℞. *spir. salis Armoniac.* ʒ ij. quem sæpius olfaciat.

Quod verò ad hujusmodi *extra Puerperium fluxum* attinet, licèt idem omni tempore fœminis accidere soleat, eas tamen paulo ante tempus illud quo sponte sua omnino menses cessaturi, sæpissimè invadit; circa ætatis scilicet annum 45. si modo temporiùs fluere inceperant, circa autem 50. si serius in vita prius prorumpebant. His, uti dictum, paulò ante totalem eorundem discessum (instar Candelæ jam fere absumptæ deflagratæque, quæ subito flammam edit insigniorem, mox penitus disparituram) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam sangvinis ingentem, qui continuo excernitur, in paroxysmos hystericos ferè continuos miseras dejiciunt. Hîc licèt *Hysterica* tam interna quàm externa obiter usurpanda, (fortiora devitando, ne fluxum ulterius ea provocent,) omnis tamen curationis cardo in menstruis cohi-

cohibendis vertitur, quæ hunc in modum quàm primùm sistenda.

Mittatur sanguis è brachio ad ℥viij. Seq. manè exhibeatur *potio purgativa communis*, quæ repetenda est tertiâ quâque die per duas alias vices; & singulis noctibus per totum morbi decursum sumat *Paregoricum ex syr. de meconio* ℥j.

℞. *Conserv. rosar. siccar.* ℥ij. *trochisc. de terrâ Lemn.* ʒi ß. *Cort. granator. & Coral. rubr. præp. an.* ℈ij. *lapid. hæmatit. sang. dracon. & bol. Armen. an.* ℈j. *cum s. q. syr. è Coral. simpl. f. Electuar. de quo sumat ad magnitud. nuc. Moschat. maj. manè & quintâ pomerid. superbibendo seq. Julapii Cochl.* vj.

℞. *Aq. germin. quercus & plantag. an.* ℥iij. *aq. Cinnamom. hord. & syr. de rosis siccis an.* ℥j. *spir. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem.*

℞. *Fol. plantag. & urticæ an. q. s. contundantur simul mortario marmor. & succus exprimatur, qui postea clarificetur. Cap. cochl.* vj. *frigidè ter vel quater in die.* Post primam purgationem applicetur *Emplastr.* seq. regioni lumborum. ℞. *Emplastr. Diapalm. & ad Herniam an part. æqual. ms. extendatur super. Alutam, & f. Emplastr.*

Diæta refrigerans incrassansque imperanda, nisi quòd è re erit, semel vel bis in die Vini Clareti haustulum Ægræ indulgere, quod etsi minùs conveniat, in quantum ebullitionem ciere aptum natum sit, ad vires tamen refocillandas concedi possit. Atque hæc quidem methodus ut fœminis hoc modo affectis apprime proficua sit, ita eadem iis, quibus *Abortûs* periculum imminet, non minùs

minùs confert. Atqui Cathartica & Succi hîc omittantur.

Eſt & alia, etſi minus frequens, affectuum hyſtericorum cauſa. Nempè poſt partum laborioſiorem *Uteri procidentia*, magnam hujusmodi malorum Iliada ſecum trahens, quæ tamen citò ac facilè hoc modo ſanatur. ℞. *Cort. quercus* ℥ ij. *Coq. aq. font.* ℔ iiij. *ad* ℔ ij. *ſub finem addendo Cort. granator. contuſ.* ℥ j. *roſar. rubr. flor. granator. an M.* ij. *deinde adde Vini rubri* ℔ *ß. Colatura ſit pro Fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur manè horis duabus antequam è lecto aſſurgat, & nocte poſt decubitum, donec ſymptomata penitùs evanuerint.* Sed de his plus ſatis.

Habes tandem, Humaniſſime Vir, eorum ſummam, quæ à me in hujuſce morbi ſive Hiſtoriâ, ſive Curatione hactenus fuerint obſervata. Reſtat, ut ſi quid fortè peccaverim, iſta minus quàm oportuit accuratè deſcribens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam, ut gratias tibi referrem, quòd alia noſtra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique conſulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita raró obvenit, ut vel nihil prorſus ab hominibus ſim promeritus, vel candidi ingenuique iſti, quos eâ mentis præſtantiâ natura effinxit, ut grati eſſe nôrint, perpauci ſunt; Vix totidem quot *Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.* Quo non obſtante pergo adhuc, imò & pergam, in ediſcendâ promovendâque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minus in Praxi valent (ſi qui ſunt ejusmodi)

di) instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios sit. Æqua enim lance & scrupulosè expendens, Hominesne juvare præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sanè momenti esse ad Animi Tranquillitatem; Famam vero populique halitum pluma leviorem aut bulla, atq; umbra insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraserint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiorem quotidiè quæstum facere, & majorem Auri Argentiq; vim posteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus superiores evadere, qui sibi suisq; pro sua indole prospiciunt; &, si recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiamus, hos (quorum non est capax Brutorum natura) planè exæquant Belluæ, imò & alios, qui non eum sibi vitæ scopum proponunt, ut prosint quam-plurimis. Commendatum me habeas, rogo, Viro sagaci & eruditissimo Domino D *Kendrick*, tibi mihiq; amicissimo; utpote cui debeam, quod tuum in me ita propensum animum resciverim, eamq; qua me complecteris amicitiam, eo internuncio, didicerim. Conabor, quantum in me est, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui sim jure meritoque, Vir Dignissime,

Tibi Devinctissimus, Tuique semper Studiosissimus

Londini,
Jan. 20. 168$\frac{1}{2}$.

THO. SYDENHAM.

TRA-

TRACTATUS
De
PODAGRA
&
HYDROPE.

Per

THOMAM SYDENHAM, M. D.

* * * * * * *

Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. *Bacon.*

Doctissimo Viro
THOMÆ SHORT, M.D.
Coll.Med.Lond.Soc.

EN tibi, Humanissime Vir, Tractatulum de Podagrâ & Hydrope, loco spissioris voluminis, quod animo destinaveram; Historiam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maximè, circa quos mea Praxis potissimùm versata est. Cùm verò omnem cogitandi vim atque omnes nervos his rebus plùs satis intendendo atrociorem podagræ paroxysmum mihi accersiverim, quàm quo aliàs, ut puto, fueram mulctandus; res ipsa monebat, ut has lucubratio-

brationes vel invitus ponerem, & mihi tandem ipse consulerem, hos tantùm morbos duos quadantenùs expedivisse contentus. Quoties enim ad hæc studia me recipiebam, toties & Podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demùm id est, accipere digneris, quod Tibi duabus potissimùm de causis dicandum censeo. Primùm quòd earum, quas jam olim in publicum dedi, Observationum, à quibusdam despectarum, utilitatem aliquam, non tantùm me coram atque in os, sed etiam coram aliis agnoscere atque asserere nullus dubitaveris. Deindè quòd ex aliqua consuetudine, quam mutuam habuimus, Consilia in commune pro Ægrorum commodis conferentes, Ego tuum Genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprimè factum: quodque tametsi doctrinâ omnis generis inclarescas, Te tamen natura ad eas potiùs subtilitates determinaverit, quæ è praxi nascuntur, quàm ad inanes speculationes: quæ duo haud minori intervallo à se invicem distant, quàm Sapientum res seriæ ac maximi momenti à puerulorum ludo ac crepundiis disterminantur: Et fortasse (nisi me fallit observatio mea) perraró in eodem subjecto conveniunt. Quæ tua sagacitas juncta opportunitati, quam tibi suppeditavit ingens Medicandorum copia ad Experimenta stabilienda, Te ad Artis nostræ fastigium evexit: Et morum comitas versùs omnes haud vulgaris existimationem, quam nactus es, facilè tuebitur. Si, quæ heic disserui, neque tibi, cui ista inscribo, nec paucis illis, at spectatæ probitatis viris, quos amicos habeo, vitio dari possint, haud multùm alios morabor, qui nullâ aliâ de causâ mihi infensissimi sunt, nisi quòd aliter tàm

de

de ipsis morbis, quàm de eorum Curationibus sentiam, atque illi sentiant. Quod ut ità non fieret penes me nullo modo fuit, quando sic â naturâ factus atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi impendere soleam; neque tàm quæram, an alii eadem mecum asserant, quàm utrùm, quæ ego trado, cum veritate consentiant: utpotè qui rumores & vulgi plausum haud magni faciam. Et sanè quid tanti est, si officio Civis Boni strenuè perfunctus, & publico commodo etiam cùm privato damno inserviens, nullam tamen exinde gloriam reportem? Cùm, si rem rectè perpendam, consulere Existimationi meæ, qui jam senex sim, brevi perinde erit ac si Non-enti consuluissem. Quid enim mihi post obitum prodesse queat, ut octo Elementa Alphabetica in istum ordinem redacta, ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur, qui non magis aliquam mei Ideam animo possint effingere, quàm ego jam queam concipere, qualesnam tandem illi futuri sunt, qui omnes & mortuos prioris seculi ignorabunt, & aliis tùm dialectis tùm moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconstantiâ ac vicissitudine. At quorsum ego de aliorum judicio sollicitus sim? Si meo aliquo conatu in promovendâ & morborum & eorundem Curationum scientiâ aliquantulum promeritus fuerim, haud diu istâ laude fruar: Atque è diversò, si cui minùs placuerint mea scripta, vix puto me alia additurum; cùm non patiatur ratio sanitatis meæ, ut mundo ulteriores, rem medicam tractando, molestias facessam. Et profectò vel in hoc Tractatulo, quem jam edo, cùm manus tremula calamum regere nequiret, operam mi-

bi commodatam ab Amicissimo viro D. Johanne Drake, *Baccalaureo in Medicina ex Æde Christi apud* Cantabrigienses. *gratus agnoscere debeo: Quem quidem virum & nativus morum Candor & vitæ Integritas amicum perquam exoptabilem; Animi verò dotes tàm à natura subministratæ, quàm studio excultæ Humano generi utilem admodum reddent & beneficum, ubi eam Artem exercere placuerit, quam ità probè callet. De cætero rogandus es, Vir Spectatissime, ut huic meo in te officio, si permolestior fuerim, veniam concedas: quod tamen non aliunde nasci existimes velim, quàm ex illo honore & obsequio, quibus te meritò atque ex animo prosequitur*

Tibi addictissimus

Tuique observantissimus

Londini,

Maji 21. 1683.

THO. SYDENHAM.

De

PODAGRA.

PRocul dubiò æstimabunt homines, vel morbi, de quo agimus, naturam δυσνόητον, ac ferè incomprehensibilem esse, vel me, quem jam ab annis triginta quatuor vexavit, ingenii tardissimi ac prorsùs hebetis, cùm meæ tàm de ipso morbo, quàm de ejus curatione observationes ita parum

parum votis respondeant. Utut tamen se res habeat, ego bonâ saltem fide tradam, quæ hactenus rescivi omnia; difficultates salebrasque, sive rationem morbi ipsius, sive curationis methodum spectantes, Tempori, Duci veritatis, evincendas complanandasque relinquens.

Podagra eos plerumque senes invadit, qui postquam meliores vitæ dies mollius ac delicatius transegerint, Epulis lautioribus, vino, aliisque liquoribus spirituosis liberalius indulgentes, tandem ob pigritiam ætatis ingravescentis semper comitem, ea corporis exercitia penitùs omisere, quibus juvenes assveverant. Ad hæc isti, qui huic morbo sunt obnoxii, Crania habent grandiuscula, Habitu corporis ut plurimum sunt pleniori, humido, & laxo; & Constitutionem habent omnes luxuriantem virosamque, ditissima atque optima vitæ stamina.

Non quòd Podagra eos solùm adoriatur, qui crasso & corpulento habitu donantur, cùm aliquando etiam, etsi rariùs, graciles ac macilentos invadat; neque quòd hic morbus in omnibus senium præstoletur: quandoque enim etiam ætate florentes corripit, quoties scilicet infelicia morbi semina à parentibus quasi ex traduce acceperint; vel si hoc non fuerit, immodicæ Veneri præmaturius indulserint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus priùs etiam vehementioribus utebantur; edaciores insuper fuerint & liquores spirituosos immoderatiùs hauserint, posteà derepente ad liquores tenues & refrigerantes se contulerint.

Si quem non nisi jam senio confectum primùm adoriatur, nunquam posteà vel tam statas habet periodos, vel tàm immaniter sævit, quàm si juniorem occupaverit; tùm quòd vita ut plurimum elabitur, antequam morbus naturalibus Symptomatis stipatus ad ἀκμὴν pervenerit, tùm etiam quia Calore nativo & vigore corporis imminutis, nec ita jugiter, nec vehementer in Articulos displodi potest. At si quem maturiùs lacessat, quamvis nec sedem adhuc figat, nec eum ita malè tractet, sed incertâ periodo pro datâ ansâ ingruat, leviter ad paucos dies torquens, & nullâ methodo invadens recedensque; sensim tamen castra metatur, legem sibi ponens, typumque præformans, tàm quoad anni tempus, quo arma quotannis movebit, quàm quoad paroxysmi durationem: ad hæc, ferociùs quàm primo insultu debacchatur.

De hoc morbo, dùm ita regulam typumque servat, libet primò disserere: posteà de ejusdem Phænomenis Anomalis atque incertioribus, quoties scilicet vel præpostero inidoneorum Medicamentorum usu de statu suo dejectus fuit, vel ob subjecti debilitatem & languorem ad propria & genuina Symptomata nequit assurgere. Quoties itaque *Regularis* est *Podagra*, hoc ferè modo Ægrum aggreditur. *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario* derepentè & nullâ ferè præsentione antecedente ingruit, nisi quòd ventriculi cruditate atque ἀπεψία ad septimanas aliquot æger laboraverit; corporis insuper intumescentiâ quasi ventosâ & gravitate, quæ indies augetur, donec tandem detonet Paroxysmus; quem paucis diebus præit torpor

por & quaſi flatuum deſcenſus per femorum carnes, cum affectione σπασμώδει, tùm etiàm pridie Paroxyſmi Appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto ſomnoque committitur, Horâ verò ſecundâ poſt mediam noctem excitatur à dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque verò Calcaneum, Suram, aut Talum: Hic dolor eum refert, qui oſſium dictorum diſſocationem comitatur, cum ſenſu quaſi aquæ tantùm non frigidæ partis affectæ membranis affuſæ. Mox ſequitur Rigor cum Horrore, & Febricitatione aliquali. Dolor autem hic primò remiſſior gradatim intenditur, (& pari paſſu Rigor atque Horror recedunt) idque in ſingulas horas, donec tandem ſub noctem ad apicem pervenerit, ſe ad varietatem oſſiculorum Tarſi & Metatarſi, quorum ligamenta obſidet, perbellè accommodans; nunc tenſionem violentam, vel ligamentorum iſtorum dilacerationem, nunc morſum canis rodentis, quandoque preſſuram & coarctationem exprimens: adhæc, ita vivum exquiſitumque habet ſenſum pars affecta, ut nec linteorum ſuper-incumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concuſſionem ferre valeat. Atque hinc fit, ut nox non tantùm in cruciatu tranſigatur, ſed etiam cum irrequietâ partis affectæ hâc iſtac rotatione, & mutatione ſitûs quaſi perpetua. Neque minor eſt totius corporis jactatio inceſſans, quæ ſemper Paroxyſmum, maximè verò accedentem, comitatur, quàm torti membri agitatio & dolor. Hinc etiam mille conamina, ſitus tum ipſius corporis, tum membri affecti mutatione aſſiduâ, doloris ſedatio-

dationem incassum exambiunt : quæ tamen non contingit ante horam secundam tertiamve matutinam, (decurso scilicet Nycthemeri spatio à primo appulsu Paroxysmi) quo tempore æger post materiæ peccantis modicam digestionem & difflationem aliqualem, subitò à dolore respirat; licèt hanc ille liberationem isti membri affecti positurae, quâ postremò usus erat, immeritò acceptam referat. Jam leni madore perfusus somno concedit; à quo evigilans, dolore multùm imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit; cùm solùm antehac (quod in omnibus Podagricorum Paroxysmis solenne est) insignior intumescentia venarum membro vexato intertextarum se in conspectum dederat. Sequente die, fortè etiam ad biduum triduumve, si materia Podagræ generandæ apta fuerit copiosior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius die jam advesperascente, levatur autem sub Galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur, quo is, qui prior doluit, vel si prior iste jam dolere desierit, debilitas, quæ eum infirmaverat, mox evanescit, tàm viribus quàm integrâ sanitate isti pedi statim restitutis, perinde ac nunquam laboraverat, si modo dolor pedem nuper tentatum ferocius lancinet. Nihilominus easdem hîc excitat Tragœdias, quas priùs in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quàm durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cùm materia peccans adeò exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar sit, utrosque simul pari vehementiâ fatigat: sed ut plurimùm pedes successivè, uti diximus, agre-

greditur. Poſtquam utrumque pedem exercuerit, qui ſequuntur Paroxyſmi abnormes ſunt, tùm quoad tempus invaſionis, tùm etiam quoad durationem; hoc tamen ubiq; ſervant, quòd dolor noctu recrudeſcat, manè verò remittatur. Atque ex ſerie horum *Paroxyſmulorum* (ſit verbo venia) conſtat Paroxyſmus, qui dicitur Podagræ, diuturnior breviorve pro ægri ætate. Neque enim cenſendum eſt, quoties quis cum hoc morbo ad menſes duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum Paroxyſmum fuiſſe, ſed ſeriem potiùs & catenam Paroxyſmulorum, quorum poſterior quilibet priore & mitior fuit & contractior, donec tandem materia peccante prorſus abſumpta æger priſtinam obtinuerit ſanitatem: quod in vegetioribus, & iis, quos Podagra rarius inviſit, diebus ſæpe quatuordecim fit; in ſenioribus, atque iis, quos ſæpiùs afflixit, duobus menſibus; iis verò, qui vel annis, vel diuturniore morbi morâ fractiores jam ſunt, non priùs valedicit, quàm æſtas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies Urina coloratior eſt, quæ poſt ſeparationem ſedimentum rubrum & quaſi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimùm niſi tertiam Potulentorum, quæ aſſumpſit, partem per Veſicam reddit; Alvus item ad dictos primos ferè dies conſtipata eſt. Appetitus proſtratio, Rigor totius corporis ſub veſperam, partium etiam non affectarum gravitas & moleſta ſenſatio integrum Paroxyſmum comitantur. Recedentem Paroxyſmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maximè inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipſi quaſi ab epoto Vene-

no desquamantur. Morbo jam discusso, ægri tum εὐεξία, tum Appetitus redeunt pro rata doloris, quo sæviebat Paroxysmus nuper elapsus, & in eadem proportione servata vel acceleratur vel differtur sequens Paroxysmus. Nam si hic ultimus ægrum pessimè multaverit, sequens Paroxysmus non nisi anno ad idem punctum revertente denuo accedet.

Atque hoc se habet modo Podagra Regularis Phænomenis genuinis propriisque se ostendens. Cùm verò vel ab indebitâ medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur, neque par est natura eidem, methodo consveta, eliminando, Phænomena multùm sunt diversa à jam descriptis. Nam cùm hactenus dolor pedibus tantum fuerit infestus, (qui peccantis materiæ sedes sunt genuina, quæ cum alias quaslibet, partes occupat, certissimum est vel morbi methodum inversam esse, vel corporis vigorem paulatim jam imminutum, jam itaque manus, carpos, cubitos, genua aliasque regiones occupat, ea jam, sicut pedes olim, solebat, discrucians. Quandoque enim unum pluresve digitos distorquens, fasciculo *radicum Pastinacæ* similes eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones circa Articulorum ligamenta tophaceas generans, quæ Articulorum cuticulam ipsamque cutem destruens, nudos *tophos*, *cretam* vel *oculos Cancrorum* æmulantes, aciculâ eruendos, exhibet conspectui. Nonnunquam materia morbum committens Cubitis impacta tumorem subalbum excitat ferè ad ovi magnitudinem,

nem, quæ ſenſim inflammatur cum rubore. Eſt, ubi Femur occupans ſenſum exhibet quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget, motum omnem inhibens, ut quaſi clavo transacto lectulo affixum nè latum pilum à loco, in quo eſt, ſe queat dimovere. Et quando vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ita familiarem, vel urgente neceſſario aliquo vitæ officio, æger aliorum operâ eſt movendus, omni cautela opus eſt, ne fortè vel minima motûs contrarietas dolorem accerſat, qui eo tantum nomine poteſt tolerari, quòd confeſtim evaneſcat. Quæ quidem corporis latio ita cautè & delicatè peragenda haud exigua pars eſt ærumnarum, quibus Podagra oneratur: Dolor enim vehementior non per omnem Paroxyſmum extenditur, ſi modò pars affecta omnino quieſcat.

Cùm Podagra antehac non niſi exeunte hyeme ſoleret invadere, poſt duos tresve menſes pro more receſſura; jam per annum integrum vexat ægrum, demptis duobus vel tribus menſibus calidioribus atque æſtivis. Et quod inſuper eſt obſervandum, quemadmodum *Paroxyſmuus* major ſive *Generalis* jam protractior quàm olim fuerat, inveniatur, ita etiam *Paroxyſmi* iſti *particulares*, ex quibus Generalior componitur, ſinguli diutius ſæviunt: cùm enim antehac particulares iſti non ultra unum alterumve diem excruciarent; jam ubicunque ſedem figant, maximè ſi pedes vel genua occupaverint, non ante diem decimum quartum caſtra movent: Primo ad hæc, aut ſecundo poſt appulſum die, æger præter dolorem aliqualem etiam ægritudinem

patitur,atque ſimul omnimodam Appetitûs proſtrationem.

Poſtremò cùm,antequam malum usque adeo incruduerat, æger non ſolùm longioribus frueretur Paroxyſmorum intervallis, ſed etiam durante iſtâ intermiſſione rectè valeret tam artubus quam reliquo corpore, facultatibus ſingulis naturalibus officio ſuo debitè fungentibus; jam artus habet ferè undiquaque contractos atque impeditos, ita ut quamlibet ſtare poſſit, fortè etiam aliquantiſper procedere, greſſu tamen ita claudicante ac permoleſto prorepit,ut etiam,cùm ambulet, quieſcere videatur: & ſi ultra vires ambulare perſtiterit,quo pedibus rectiùs valeat,quanto magis ipſos ambulando confirmat, & dolori excipiendo minus obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfectè diſſipatus,viſceribus periculoſius imminet,cum in pedes ita liberè nequeat effundi; qui hoc morbi tempore vix unquam doloris ſunt expertes, ſed ſenſatione aliquâ plus minusve moleſtâ perpetuo tentantur.

Quinetiam multis aliis ſymptomatis infeſtatur æger,ut venarum Hæmorrhoidalium dolore, Ructu nidoroſo cibi jam manducati & in Ventriculo putreſcentis guſtum referente, quoties vel aliquid è Dyſpeptis aſſumpſerit, vel eam tantum cibi quantitatem,quæ ſano competit. Appetitus langvet,uti & totum corpus præ inopiâ ſpirituum. Denique ideo tantum vivit, ut calamitoſus ſit & miſer, non ut vitæ dulcedine vel minimum fruatur. Urina, quam prius coloratiorem maximè in Paroxyſmis & in pauca quantitate ſolebat reddere, jam illam

tam

tam colore imitatur, quàm copiâ, quæ in *Diabete* excernitur. Dorſum aliæque partes moleſtè pruriunt, maximè ſub horam ſomni.

Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmatior eſt, incommodi accidit, quod ab Oſcitatione, imprimis verò matutinâ, ligamenta oſſium Metatarſi vehementer convelluntur, cũ ſenſu quaſi coarctationis vel compreſſionis fortiſſimæ à manu validâ. Quandoque etiam nullâ Oſcitatione præcedente, æger jam ſe ſomno committens ictum quaſi clavæ Metatarſum confringentis derepente perſentiſcit, unde cum ejulatu expergiſcitur. Tendines Muſculorum, quæ tibias ſuffulciunt, ſubinde ſpaſmo corripiuntur ita acri & violento, ut dolor, quem excitat, ſi vel tantiſper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret vinceretque.

Poſt multos diroſque cruciatus & carnificinam diuturniorem, ceu pignus miſſionis, quam mors jam in propinquo ſtans mox eſt datura, Paroxyſmi ſubſequentes ægrum quoad dolorem clementius tractant, (naturâ partim ab onere materiæ peccantis oppreſſa, partim ob ſenium, eandem in corporis extremitates jugiter ac ſtrenuè relegare non amplius valente) at loco doloris conſveti ægritudo quædam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad Diarrhœam ſuperveniunt. Hæc ſymptomata dum vigent, artuum dolorem leniunt, quæ pariter evaneſcunt, quoties articulos dolor fatigat: atque ita nunc dolore, nunc ægritudine quaſi alternatim laceſſente, Paroxyſmus longas moras nectit. Animadvertendum eſt enim, quòd ubi quis ad multos an-

nos

nos Podagra laboraverit, dolor ſingulis Paroxyſmis gradatim imminuitur, tandemque ægritudine potiùs conficitur, quàm dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet ſint productiores, vix ad decimam partem ejus aſſurgit doloris, quem pati ſolebat, cum viribus eſſet magis integris. Nihilominus hæc ipſa morbi inclementia penſabatur ut plurimum longiore intercapedine, quæ paroxyſmos intercedebat, tum ſanitate, qua interea ſatis commoda utebatur. Namq; hoc in morbo dolor amariſſimum eſt naturæ pharmacum, qui quo vehementior eſt, eo citiùs præterlabitur Paroxyſmus, atque inſuper & longior erit intermiſſio & magis perfecta; & vice verſa.

Neque tamen dolor, claudicatio atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo, aliaque ſymptomata jam deſcripta, hujuſce morbi tragœdiam abſolvunt: *Calculum* inſuper *Renum* in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo quòd æger diu ſupinus recumbat, tum etiam quòd ferientur Organa ſecretoria à debitis ſibi functionibus; ſive etiam quòd Calculus ejusdem materiæ morbificæ in genere portio quædam ſit, quam ego litem non dijudico. Quæcunque verò ſit hujus mali origo, nonnunquam ægri animum mœſtiſſima interpellit contemplatio, Calculusne an Podagra immitior ſit. Quandoque etiam Calculus lotii per meatus urinarios in Veſicam tranſitum impediens ægrum de medio tollit, lentas Podagræ moras haud amplius expectantem.

Nec ſatis eſt ægrum ita miſeris modis dilaniari, ut

ut nec sui jam fuerit compos, alienæ opis prorsus indigens; sed & hic accedit miseriarum cumulus, quod durante Paroxysmo, animus etiam ceu contagio afflatus, eo usque corpori compatitur, ut haud facile sit dictu, utro horum æger calamitosiùs doleat. Non enim rectius Podagræ, quàm iracundiæ, Paroxysmus omnis dici potest; cum mens & ratio usque adeò ab infirmato corpore enerventur, ut vel levissimo affectuum motu impellantur & vacillent: unde non magis ipsi quàm aliis gravis est. Quid quod & cæteris quoque passionibus est obnoxius, timori videlicet, sollicitudinique, atque aliis id genus. A quibus pariter torquetur, donec morbo evanescente, animus quoque pristina tranquillitate recepta, una convalescet.

Tandem æger (ut funestissimi hujus morbi Catastrophen semel expediam) visceribus à Materiæ peccantis incubatu complexuque ita læsis, ut Secretionis organa non amplius suo munere fungi queant, unde & sanguis quasi limo & fæculentiis refertus stagnat, & materia peccans non jam, ut olim solebat, in corporis extremitates disploditur atque rejicitur; tandem inquam ὁ τρὶς-ἄθλιος vitam afflictissimam & jam diu non vitalem cum morte ærumnarum requie feliciter commutat.

At verò (quod mihi aliisque, licèt tam fortunæ quàm ingenii dotibus mediocriter instructis, hoc morbo laborantibus solatio esse possit) ita vixerunt atque ita tandem mortem obierunt magni Reges, Dynastæ, Exercituum Classiumque Duces, Philosophi, aliique his similes haud pauci. Verbo dicam, Articularis hicce morbus (quod vix de quovis

alio

alio affirmaveris) Divites plures interemit quàm pauperes, plures ſapientes quàm fatuos; Naturâ quaſi digito monſtrante, quàm parum iniqua ſit omnium Parens & Arbitra, quàm Partibus non ſtudeat; cum eos, quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatius ditare ſoleat; profuſiorem verò erga alios munificentiam æquâ malorum parte admixtâ diluat & contemperet. Adeò ut ubique gentium rata ſit lex atque inviolabilis, nullum hominem vel ex omni parte beatum, vel per omnia miſerum ac calamitoſum poſſe inveniri, ſingulos autem utramque experiri ſortem. Quæ Boni atque Mali contemperatio, fragilitati noſtræ & mortalitati ita propria, nobis fortaſſe apprimè conducit.

Podagra Fœminas perraro infeſtat, easque non niſi jam Vetulas & Viragines ſeu corpore maſculorum habitum æmulantes. Graciliores, quæ vel in adoleſcentia vel conſtanti ætate ſymptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipſa vel affectibus Hyſtericis, vel Rheumatiſmo, quo jam olim laborarunt, & cujus fomes non ſatis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque Pueros, neque Juvenibus minores Podagrâ verâ atque genuinâ vexatos hactenus obſervavi: Nonnulli tamen mihi noti ſunt, qui priusquam eam ætatem attigiſſent, leviculam aliquam quaſi velitationem præſenſerant; quorum nempe Patres etiam tunc hoc morbo tenerentur, cum iis generandis operam darent. Atque hîc explicit morbi hujus Hiſtoria.

Omnes animi nervos variis hujuſce morbi Phænome-

nomenis contemplandis acriter intendens, illum Ἀπεψία seu labefactatæ, tam in partibus quàm succis corporis universis Concoctioni ortum debere existimo. In istis enim, qui huic morbo sunt obnoxii, cum jam vel ætate fuerint confecti, vel effrænatâ morum licentiâ senectutem præmaturiùs accersiverint, Spiritus Animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in Juventutis calore vegetissimarum exercitio consumpti; verbi gratiâ, præpropero nimioque Veneris usu, insanis improbissimisque laboribus, quibus ardenter atque indefesse voluptatibus inserviunt, & his similibus. Accessit etiam sive ab annis, sive ab inertia, exercitiorum corporis, quibus olim assveverant, intermissio vel cessatio repentina (quorum usu tum sanguis invigoratior, tum partium tonus firmior & constantior solebat reddi,) unde jam corpus flaccescit, & Concoctiones non amplius rectè promoventur; è contra verò, succorum corporis recrementa, quæ talium exercitiorum ope prius excernebantur, dehinc in Vasis, ceu morbi seminium, reconduntur. Nonnunquam & studium seu Meditatio de re quapiam seria ac diuturna malum auxit, quo scilicet spiritus defæcatiores & magis volatiles à concoctionum penso, quod debuerant absolvere, nimium avocantur. Adde quòd huic morbo obnoxii non solum ciborum in genere ferè sunt appetentiores, sed & eorum maximè, qui difficillimè ventriculo cedunt; quos cum haud parcius devorent, quàm tum solerent, cum exercitiis uterentur, non jam iis digerendis pares sunt. Neque tamen dicta voracitas & liberalior ciborum ingestio ita fre-

frequenter (licèt id haud rarò contigerit) Podagræ viam ſtravit, ac veſana & immoderatior vini Compotatio; unde Fermenta Coctionibus variis dicata penitus proſternuntur, præcipitantur ipſæ Coctiones, & Spiritus naturales ab halituum adventitiorum copia ſubjugantur diſperguntur que. Jam verò cum uno eodemque tempore & Spirituum (qui Coctionis inſtrumenta ſunt) vigor imminuatur, atque inſuper ingens humorum colluvies ſanguinem opprimat, omnino neceſſe eſt, ut ſingulæ Coctiones haud ritè peragantur, dum ita obruuntur ſingula Viſcera, unde Spiritus jamdiu fatiſcentes nunc etiam ſuffocantur: Nam ſi à ſola ſpirituum debilitate penderet hic morbus, Infantes, Fœminas, atque eos, quos ægritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cum ferè viroſiſſimos quoſque adoriatur, & robuſtiſſimis naturæ principiis præditos; quos tamen non aggreditur, donec caloris & Spirituum Naturalium defectum ſive declinationem humorum quoque congeſtio excipiat, à quibus ſimul junctis Concoctiones vitiatæ pervertuntur.

Porrò ut Cauſarum, quas enumeravimus, ſingulæ Indigeſtionem promoverant, ita earum pleræque laxitati Habitus & Muſculorum corporis procurandæ non nihil contulerant, unde porta crudis indigeſtiſque humoribus intromittendis panditur, quoties iſti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in ſanguine diutius ſtabulantes tam mole quàm prava diatheſi macti fuerint, tandem calorem putreſcentem acquirunt; & cum non amplius à natura regi poſſint, prorumpunt in ſpeciem, & in

in Articulos depluunt, calore atque acredine dolores exquisitissimos in ligamentis membranisq; ossa contegentibus excitantes; quæ vel à senio, vel luxu atque intemperantiâ labefactata laxatâque facilè humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic verò humorum Podagram generantium prolapsus, qui Paroxysmum constituit, serius ocyusve contingit, prout ansa hujusmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Jam verò *Curationem* quod spectat; (ut primò, quæ sunt omittenda subinnuam) licèt, si humores respiciamus atque indigestionem, unde isti trahunt originem, primâ fronte videri possit Indicationes Curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad Coctiones roborandas, (unde aliorum humorum succrescentium aggestio possit præcaveri) collimare debere, quandoquidem hæ sunt Indicationes magis generales, quibus in plerisque aliis morbis Humoralibus satisfaciendum est: in Podagra nihilominus Naturæ quasi prærogativa est materiam peccantem suo modo exterminare, & in Articulos deponere, per insensilem transpirationem difflandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus causam Podagræ continentem ejicere valeamus; Venæ-sectio scil. Catharsis, ac Diaphoresis per sudorem: nulla verò ex his methodus scopum attinget unquam.

Imprimis Venæ-sectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus, qui in procinctu stant, & quasi descensum meditantes; tum in istis, qui jamjam Articulos obsiderunt, evacuandis; manifestò tamen pugnat cum indicatione illa, quam

Causa Antecedens, quæ est Indigestio à spirituum (quos sangvinis detractio magis imminuit opprimitque) depravatione ac defectu orta, sibi vendicat. Non est itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxysmum, qui timetur, vel ad istum, qui jam adest, mitigandum, in iis nempe, qui ætate jam sunt provectiores. Quamvis enim, qui educitur sangvis Pleuriticorum & Rheumatismo laborantium sangvinem utplurimum referat, attamen Venæ-sectio haud minus insigniter in hoc morbo officere ægro, quàm in duobus prædictis prodesse cernitur. Etenim si sanguis in intermissione, quantumlibet diu post Paroxysmum, fuerit extractus, periculum est, ne à sangvinis & humorum agitatione novus succrescat Paroxysmus, qui & priore diuturnior futurus est & symptomatis enormibus stipandus, sangvinis robore & vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem strenuè ac constanter excutere debuerat, exinde retusis. Atque hoc incommodi toties etiam accersitur, quoties ineunte Paroxysmo vena pertunditur. Si mox à Paroxysmo feriatur vena, ingens periculum est, ne natura, dum sangvis adhuc languidior est, & nondum pristinas vires à morbo succisas redintegraverit, ejusmodi vulnere importunè inflicto usque adeò infirmetur & succumbat, ut Hydropi aditus aperiatur. Veruntamen si æger adhuc Juvenis fuerit, & ab immodica potatione excalefactus, sangvis initio Paroxysmo potest detrahi; sin autem in Paroxysmis subsequentibus Phlebotomiâ jugiter utatur, Podagra quàm citissimè etiam in juvenibus inveterascet, & intra paucos annos latius imperium

seu

ſeu potius tyrannidem propagabit, quàm aliàs in multis extendere valuiſſet.

Deinde Catharſin quod attinet, ſive ἄνω ſive κάτω, animadvertendum eſt, cùm naturæ lex ſit inviolabilis atque ipſi hujuſce morbi eſſentiæ intertexta innexaque, morbi fomitem ſemper in Articulos rejici debere; nihil prorſus aliud præſtabunt Remedia ſive Emetica, ſive Cathartica propriè dicta, niſi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruſerat, in ſangvinis maſſam denuo revocetur; undè accidit, ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod è viſceribus fortè irruat, atque ita æger, qui in nullo prius diſcrimine verſabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale eſſe haud raro obſervatur, qui medicamentis purgantibus vel ad Podagram præcavendam, vel (quod adhuc pejus eſt) ad leniendum Paroxyſmum aſſueverant. Etenim cùm natura à methodo ſibi familiari exturbata fuerit, qua, utpote ſecuriſſima optimâque, materiam morbificam in articulos ablegat; dum humores intrò verſus inteſtina ſollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent vel certè perexiguum; ventriculi ægritudine, alvi torminibus, Lipothymiâ, & longo Anomalorum Symptomatum agmine miſeri quaſi enecantur.

Ego certè perſvaſiſſimus ſum, à jugi & ſæpè iterata experientiâ edoctus, Catharſin omnem tam per Lenientia, quàm per Fortiora Medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis deſtinantur, plurimum nocere; ſive in Paroxyſmo ad minuendam materiam peccantem, ſive in fine ad

dissipandas morbi reliquias, sive in perfecta intermissione & rectâ valetudine, ut venturo Paroxysmo occurratur, Purgatio in usum revocetur. Etenim tàm mei ipsius quàm aliorum periculo compertissimum habeo, Catharsin quovis horum temporum administratam, ita parum votis respondisse, ut malum, quod debuerat averruncare atque avertere, accerseret. Primùm itaque Purgatio sæviente adhuc Paroxysmo adhibita naturæ in materia morbifica separanda & in Articulos deponenda occupatæ negotium facessens, magnam spirituum ἀταξίαν nonnunquam excitavit, unde non tantùm Paroxysmus magis invalescebat, sed & æger in vitæ discrimen haud obscurè conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxysmi usurpata, cùm morbi reliquias amoliri debuerint, id tantùm egêre, ut recens Paroxysmus de novo suppullularet, haud mitior priori isto; atque ita æger spe falsâ lactatus ea sibi fabricat mala, quæ non fuerat perpessus, nisi humores denuò in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipsemet plus semel expertus sum, artis medicæ opem præpostere implorans ad exturbandas, ut mihi videbatur, reliquias morbi. Postremò quod Purgationem attinet, certis intervallis & integrâ sanitate repetendam, ut Paroxysmo eatur obviam, atque ei aditus præcludatur, etsi, quod est fatendum, non ita præsens periculum est, ne nova accessio invitetur, atque fuit in casu jam dicto, cùm æger nondum ἔξω βέλȣς omninò fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxysmum parit, idq; ob causas supra memoratas; quo malo si fortè ægrum non statim multaverit, nullatenus tamen eum à morbo liberat,

berat, quantumlibet conſtanter & debitis intervallis Cathartica hæc illave aſſumpſerit. Quinimò nonnullos novi huic morbo obnoxios, qui Catharſi non ſolùm Vere & Autumno, ſed & ſingulis menſibus, imò & ſeptimanis continuis, celebratâ, ſanitati litabant, neque tamen horum quiſquam Podagram effugit: quæ exhinc crudelius plerumq; & immanioribus ſymptomatis eos impetebat, quàm ſi ab omni medicatione ſibi temperaſſent. Licet enim jam dicta Purgatio cauſæ continentis partem aliquam posſit educere, cùm tamen concoctioni roborandæ (à quo tantum abeſt, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam ſubruens ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodò cauſæ opponitur, & morbi curationi impares prorſus habet vires.

Ad hæc annotandum eſt, ab eodem illo ſpirituum defectu, quo Coctiones in iis vitiantur, qui Podagrâ ſolent laborare, eorundem Spirituum Animalium *σύςασιν* minus firmam vegetamque reddi, unde mox disjicitur & interturbatur à quavis cauſa, quæ vel animum vel corpus paulò violentiùs concutit exagitatque; ac proinde jam fugax ac disſipabilis eſt admodum, prout iis, qui Affectioni vel Hypochondriacæ vel Hyſtericæ obnoxii vivunt, perſæpè accidit. A qua etiam Spirituum ad *ἀταξίαν* propenſione fit, ut Podagra vel levisſimam quamlibet evacuationem ferè ſubſequatur. Diſſoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dum in vigore ſuo perſiſtunt, ritè compactum vegetumque ſervat, materia peccans quaſi disruptis repagulis jam ſui juris eſt, atque ab hac plaga corpori inflicta Paroxyſmus ſtatim exoritur.

At verò hæc ipsa Methodus utut perniciosa ac nocens, nihilominùs Empiricis quibusdam, qui Catharticum quo utebantur medicamentum astutè omnes celarunt, haud mediocrem existimationem conciliavit. Observandum est enim, quòd Purgatione currente, æger vel non omnino vel remissè admodum dolet; & si Catharsis ad plures dies produci queat, nullo superveniente Paroxysmo recenti, æger confestim ab eo, quo jam tenetur, convalescet: verum enimverò pœnas imposterum pendet dirissimas ab ἀταξίᾳ in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique materiæ peccantis per Sudores evacuatio, licet prædictis evacuationibus minùs officiat, liquido tamen officere cernitur. Quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viscera, sed è contra in corporis habitum propellat, attamen his saltem nominibus obest. Primò quidem quòd extra Paroxysmum humores adhuc crudos & nondum ità subactos, ut ritè separari debeant, quasi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxysmum ante diem, & vel invitâ naturâ sollicitat. Deindè quod sudoris provocatio in ipso paroxysmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat adigatque, dolorem simul adducens haud tolerandum; & si major sit materiæ peccantis copia, quàm ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgasmus interea atque ingens tam sangvinis quàm cæterorum humorum ebullitio sive exæstuatio; si verò corpus colluvie serosâ Podagræ generandæ aptâ admodum scateat,

metu-

metuendum est, ne Apoplexia ingruat. Quamobrem in hoc affectu, perinde ac in cæteris omnibus, in quibus sudores Artis ope sollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non verò naturæ ductu profluunt, periculosissimum est eosdem nimis violenter atque ultra eum Coctionis gradum, ad quem humores evacuandi suâ sponte pervenerint, elicere. Et celeberrimus iste Hippocratis Aphorismus, *Cocta non Cruda sunt medicanda*, tam in Sudoribus provocandis quàm in subducenda Alvo locum habet. Quod quidem liquidò constat ex sudore illo, quo Paroxysmus Febrium Intermittentium claudi solet, qui, si modicus fuerit & materiæ Febrilis à præcedente Paroxysmo concoctæ quantitati apte respondens, ægrum insigniter juvat levatque; si verò ultra naturæ modum sudatio promoveatur, ex eo, quòd æger lectulo jugiter affigatur, jam Febris continua subnascitur, & recens focus succenditur, cum iste; qui priùs efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagra etiam lenis ille mador, qui utplurimum manè sua sponte oritur post minorum Paroxysmorum, è quibus majorem Paroxysmum constare docui, singulos, tam dolorem quàm inquietudinem, quibuscum æger totâ nocte conflictabatur, mitigat; è contra verò, si quando levis hicce mador & suapte naturâ fugax diutius & vehementius proritetur, quàm fert proportio materiæ peccantis jam ab ultimo Paroxysmo concoctæ, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc quàm in aliis morbis quibuscunque, quos mihi videre contigit, dempta sola Peste, sudores prolicere non tam Medi[ci],

quàm Naturæ provincia est: cùm nullo modo assequi possimus, quanta materiæ pars ejuscemodi separationi obeundæ jamjam est parata, nec per consequens, quem in provocando sudore modum tenere debeamus.

Ex jam dictis cùm satis liqueat, non solùm Podagræ Curationem à Medicamentis evacuantibus incassum peti, sed & eadem *ποδαγριῶσι* noxam adferre, restat ut exquiramus, ad quem alium scopum Curativæ indicationes sunt dirigendæ. Ego quidem ex accurata *φαινομένων* prædictorum omnium pensitatione & diligenti examine colligo, duabus potissimùm causis in hujusce morbi curatione obviam iri debere. Prima est causa Antecedens, sive humorum indigestio à caloris & spirituum Naturalium defectu orta. Altera est causa Continens, sive eorundem humorum calor & exæstuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem nacti sunt à mora in corpore, quàm oportuerat diuturniore; quæ mora ab inconcoctione suprà memoratâ pendet. Hæ causæ ita toto cœlo, quod ajunt, à se invicem discrepant, ut, quæ huic prosunt remedia, alteri obsint; unde hic Affectus ita curatu perdifficilis est. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigestionem vincere satagimus, periculum est, ne ex altera parte humorum calor intendatur: atque è diverso, dum sive Diætâ, sive Remediis refrigerantibus calorem & acredinem humorum commitigare volumus, *ἀπεψίαν* accersimus, labefactato scil. calore naturali. At verò hìc Causam Continentem non eam tantùm intelligo, quæ jam actu Articu-

los obsidens Paroxysmum format, sed eam insuper, quæ adhuc in sanguine delitescens separationi hactenus est inepta. Perrarò enim materia morbifica omnis à Paroxysmo quantumlibet diuturno & crudeli, ita plenè egeritur, ut nullæ prorsus in corpore reliquiæ sint, eodem jam elapso. Ac proindè utriusque hujus causæ tam extra Paroxysmum quàm eo vigente ratio habenda est. Quandoquidem verò materiæ continentis eliminatio Naturæ omnino opus est, suâ ipsius methodo peragendum; cumque nihil interea temporis, ad humores calidos acresque leniendos, absque damno digestionibus illato, possit tentari, nisi ut exulent ac evitentur victus medicamentaque calidiora, à quibus inflamimantur humores: maxima certè & præcipua Curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni, indigestionibus sublatis, consulatur, de quâ jam agam: ita tamen ut in Dissertationis serie ea etiam attingam Remedia, prout ansa data fuerit; quæ ad leniendum humorum calorem, & acredinem retundendam facere possint.

Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus suis ritè fungendis, sive Ventriculum confortando, ut alimenta rectè coquat, sive sanguinem ad debitam chyli in illum invecti assimilationem, sive partes solidas corroborando, quo melius succos earundem nutritioni atque augmento destinatas in propriam substantiam convertant; quæcunque denique varia excretionis Organa atque emunctoria corporis in eo statu conservant, ut singularum partium recrementa debito tempore atque ordine valeant amandare; hæc & hujusmodi omnia

huic intentioni adimplendæ conferunt ac propriè *Digestiva* appellantur , sive Pharmaca ea fuerint, sive ratio victûs, sive exercitatio, sive alia ex istis quælibet , quæ *sex res non-naturales* indigitantur.

Hujusmodi Medicamenta sunt in genere , quæ moderatè excalefaciunt, & vel amaricant,vel linguam leniter feriunt , utpote quæ ventriculo sunt pergrata, sangvini medentur, & cæteras partes fovent confortantque ; qualia sunt,verbi gratiâ, Radices Angelicæ,Enulæ,Folia Absinthii, Centauri iminoris,Chamædryos,Chamæpityos,*&c.* Addi possunt etiam Anti-scorbutica vulgò dicta,ut Radices Raphani rusticani , Folia Cochleariæ Hortensis, Nasturtii aquatici, *&c.* Cùm autem herbæ istæ acres ac pungentes,utut stomacho arrideant atque eidem conferant in Coctione juvandâ, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos subdant & augeant calorem,parcius usurpandæ veniunt, præ aliis istis, quæ miti calore atque amaritudine & Ventriculum corroborant, & sanguinis massam vegetiorem reddunt ac magis vitalem.

Eorum species aliquot affabrè permistæ humoribus concoquendis rectiùs, ut mihi videtur, quàm simplex quodlibet ex eorum tribu desumptum. Qvamlibet enim quoties specificâ medicamenti cujuslibet virtute opus est nobis , Regula tenet, *Quo simplicius eo melius ;* tamen cum id habemus propositi,ut huic illive indicationi satisfaciendo ægrum sanemus, singula ingredientia symbolum pro morbo curando quasi conferunt : atque in hoc casu, quanto major est simplicium numerus, tanto poten-

:entiùs medicamentum operabitur. E prædictis itaque & reliquâ ejusdem farinæ materiâ medicâ, variæ Remediorum formulæ ad hunc ſcopum tendentes concinnari poſſunt. Ego formam Electuarii ad exemplum Theriacæ Andromachi cæteris præfero, ceu viribus præſtantiſſimam, eò quod mutua ſimplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quaſi *aliquid tertium* progignens, quod in ita conjunctis majorum eſt virium in pari quantitate, quàm in eorum quolibet. Verùm tam delectum ejusmodi ingredientium quàm formulas, quibus exhibenda ſunt prudenti Medico lubens relinquo; cùm nunquam mei officii eſſe duxerim Receptulas, ut vocant, conſcribere, at potiùs veras indicationes notare, ad quas Curationes ſunt dirigendæ: Quod cùm minus obſervetur, exhinc, ut alibi dixi, Empiricis anſa data eſt, ut ſe Artis medicæ Principes jactent.

Veruntamen Tyronum gratia, remedium, quo ego uti ſoleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur, ℞. *Rad. Angelic. Calam. Aromat. Imperator. Enul. campan. Fol. Abſinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpyt. Scord. Calaminth. vulgar. Parthen. Saxifrag. pratenſ. Hyperic. Virg. aur. Serpil. Mentæ, Salviæ, Rutæ, Card. Ben. Puleg. Abrotan. Flor. Chamæmel. Tanacet. Lil. Conval. Croci Anglican. Sem. Thlaſp. Cochlear. hortenſ. Carui, Bacc. Junip. ſingulorum quantitatem ſufficientem. Legantur ſingulæ Herbæ, Flores, & Radices quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur ac in Papyraceis ſacculis aſſerventur, dum in pulverem tenuiſſimum redigantur. Singulorum*

gulorum Unciæ sex simul probè mistæ excipiantur s. q. mellis opt. despumati , & Vini Canarini , & in Electuarium debitæ consistentiæ conficiantur s. a. Sumat Drachmas duas mane & serò. Vel hujus defectu, sequenti utatur. ℞. *Cons. Cochlear. hortens.* ℥ i ß. *Absinth. Roman. & Flaved. Aurantior. an.* ℥j. *Angelic. condit. Nuc. Moschat. condit. an.* ℥ ß. *Theriac. Androm.* ʒ iij *Pulv. Ari comp.* ʒ ij. *cum s. q. Syrupi Arantiorum fiat Electuarium.* Capiat Drachmas duas bis in die, superbibendo sequent. Aquæ cochlear. v. vel vj, ℞. *Rad. Raphan. rust. incis.* ℥ iij. *Cochlear. hortens. manip.* xij. *Nasturt. aquatic. Beccabung. Salv. Menth. ana manip.* iiij. *Cortic. Aurantior. no.* vj. *Nuc. Moschat. contus. no.* ij. *Cerevisiæ Brunswic.* ℔ xij. *Destillentur organis communibus, donec solummodo libræ sex Aquæ eliciantur pro usu.*

E Medicamentis vulgò cognitis *Theriaca Andromachi* Concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cum tamen plures in se species contineat, quæ plus satis calefaciant , atque insuper Opio abundet, Electuarium supradictum commodius parari potest è Vegetabilibus præcipuis excalefacientibus & corroborantibus. Curandum est interim, ut ea simplicia eligantur, quæ ad ægri gustum magis faciant; cum enim diu admodum, scil. ad omnem ferè ætatem, in ejus usu perseverandum sit, omnino convenit, ut palato minus sit ingratum. Inter simplicia *Cortex Peruvianus* primas obtinet, cum sangvinem corroboret vegetumque reddat , si ejus grana aliquot mane & serò assumantur.

Et sanè uti in hoc Affectu, de quo jam agimus, ita

ta & in aliis Chronicis plerisque, hæc & huic similia emedia, quæ sanguinem corroborant, vegetumque eddunt, (si modò eorundem calor, propter causas postea adferendas, in spiritibus vinosis non consistat) præ cæteris juvant; quandoquidem singuli iujus generis morbi ad unam eandemque causam iniversalem, humorum scilicet *Indigestionem*, si rectè onjicio, referri debeant.

Nihil est autem, ex quo hoc certiùs evinci poteit ac probari, quàm si ob oculos ponamus diffeentiam, quæ inter morbos *Acutos* & *Chronicos* inercedit; quam ob causam æquus Lector boni conulet, si paulisper ab eo, quod jam præ manibus est, iegotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii ère habentur, qui citò vel perimunt, vel ad Conoctionem perducuntur: ita *Chronici* appellantur sti, qui vel non omnino vel tardè admodum & longâ temporis morâ ad eandem Coctionem pertinunt. Atque hoc quidem tam ipsa rei naturâ, quàm erba, quibus illa exprimitur, apertè loquuntur; at erò causa hujus differentiæ, quæ inter hæc duo norborum genera deprehenditur, altius latet, haud ta facilè eruenda: cujus indagationi si aliquantiper immoremur, operæ, ut puto, vix nos pœnitebit, ùm harum rerum notitia clara ac distincta, ad inveiiendas veras Indicationes horum Morborum Cuationi accommodas, magnum momentum adferre queat.

Sive interiora Terræ viscera, si ita loqui fas est, varias subeant mutationes, unde à Vaporum inde exhalantium interventu aer inquinetur, quod mihi naximè probatur: sive inficiatur Atmosphæra omnis,

omnis, ab alteratione quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœlestium quorumlibet Conjunctio: res ita se habet, ut ad hoc illudve tempus aer particulis referciatur, quæ humani corporis œconomiæ adversentur; uti etiam alio tempore istiusmodi particulis imprægnatur, quæ cum corporibus speciei alicujus Brutorum minùs conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujusmodi noxia & naturæ inimica *μιάσματα* in nudum sanguinem inspiratione attrahimus; & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parere apta nata sunt, Natura *Febrim* accersit, solennem nempe sibi Machinam ad sanguinem à materiâ aliquâ hostili & contrariâ intus stabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgò audiunt, & ideò Acuti sunt & Breves, quia motum habent ita celerem & violentum. At verò præter hos morbos à causâ externâ excitatos, sunt & alii perinde Acuti, ab hac vel illâ peculiari sanguinis inflammatione nati, quæ non à causâ aliqua generaliori ab aere pendente, sed à particulari particularium corporum Anomaliâ vel intemperie producuntur. Quod quidem Febrium genus ego *Intercurrens* & sporadicum idcirco vocito, quod annis ferè quibuslibet occurrant.

At verò Morbi *Chronici* genium habent longè ab his diversum: quamvis enim aer minus salubris hujus vel illius generis ad hos morbos generando multum conferat; non tamen aeri ita immediatè originem debent suum, sed ut plurimum communi omnium horum Parenti, Humorum scilicet *Indigestioni*. Ubi enim quis Naturæ principia jam habuer

buerit infirmata ac protrita, sive à senectâ, sive à magnis & continuis circa *Sex res non-naturales* erroribus, præcipuè in Cibo Potuque; vel si Organa Secretoria eo usque fuerint debilitata, ut jam functionibus suis ad defæcandum sangvinem & ejus superfluitates eliminandas destinatis, prorsus fuerint imparia: his in casibus uberiori humorum proventu jam coagmentato quàm cui digerendo hominis vires sufficiant, dicti humores morâ diuturniore varias fermentationes ac putrefactiones patiuntur, tandemque in *speciem* erumpunt, & varias morborum species edunt pro depravationum varietate. Et prout hi succi depravati variam habent indolem, ita variè in hanc illamve partem dilabuntur, quæ eisdem excipiendis aptissima est; atque ibi sensim longam illam symptomatum seriem explicant, quæ partim à talium succorum naturâ, partim ab *ἀταξίᾳ* istis partibus illatâ, solent exoriri: quæ duo simul juncta istam naturæ *ἀνωμαλίαν* constituunt, quæ morbi alicujus nomine insignitur.

Jam quod ejusmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum causa sit præcipua, facilè liquebit, si animadvertamus, Senes, quorum Coctiones sunt læsæ, & spiritus, earum instrumenta, absumpti à repetitis vitæ longioris functionibus, hisce Affectibus magis esse obnoxios, quàm sunt Juniores, quorum vitæ flamma magis accensa recrementa ista coacervata dissipat; & quorum Organa Secretoria jugi isto caloris naturalis subsidio instruuntur, ut functionibus in totius sanguinis massa depuranda per-

agen-

agendis neutiquam deficiant, nisi insuper premantur, & quasi suffocentur à nimiâ humorum copiâ. Adhæc talem humorum indigestionem plurium Morborum Chronicorum causam esse, ex eo constat, quòd Hyems ad istiusmodi morbos gignendos longè magis faciat, quàm Æstas. Licet nonnulli ex his morbis non actu exerantur, nisi sub Brumæ exitum; attamen iste humorum proventus, à quo illi pendent, per omnem Hyemis decursum succrescens, auctior factus est ab ejus tempestatis frigore & effoeto languore naturam debilitante, quo minus valeat in administrandâ corporis œconomiâ. Unde fit, ut qui in Æstate satis bene habeant, rarò tamen Hyeme eos morbos effugiant; ad quos magis sunt proclives, *Podagram*, verbi gratiâ, *Asthma*, *Tusses*, *&c.* Atque hinc etiam ratio deducenda est, quare Peregrinatio in Regiones magis Australes ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incassum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum causâ jam dixi; veritas magis adhuc patebit ab ingenti & quasi stupendo ac incredibili emolumento, quod ii, qui morbis Chronicis plerisque, præcipuè verò *Phthisi*, laborant, ab Equitatione percipiunt: quod genus Exercitii Digestiones singulas invigorat firmatque, dum à continuâ corporis succussione calor naturalis re-accenditur, & Organa secretioni destinata in munere depurandi sanguinis ritè fungendo promoventur: unde necesse est, ut sequatur Digestionum deperditarum quasi renovatio quædam, & è consequenti totius corporis Crasis optima.

Quo

Quocirca è rationibus jam allegatis ſatis eluceſcit, non in Podagra tantùm, ſed & in aliis quoque Chronicis morbis, ubi nullum Symptoma manifeſtum contra-indicat, *Herbas* ejusmodi *excalefacientes* magnum omnino commodum adferre, cùm ſanguini æſtatis calorem vel mediâ hyeme concilient: quamvis ſi æſtivo tempore earum uſui aſſveſcamus, melius præcavebunt mala iſta, quæ adverſa tempeſtas ſolet apportare. Et profecto ſi ad hyemis usque appulſum deferantur, quo tempore ingens humorum ſaburra accumulatur, periculum eſt, ne ſerò nimis ad hoc Aſylum confugiamus, &, quod dici ſolet, Μετὰ πόλεμον συμμαχία. Quamvis autem, ut ſupra fuſius diſſerui, Podagra id ſibi habeat peculiare, ut non tantùm non juvetur, ſed & lædatur à Catharticis; tamen in aliis Chronicis plerisque & Venæ-ſectio, quoties opus fuerit, repetita, & Purgatio ante ſunt imperanda, quàm Remediis corroborantibus & Digeſtivis hîc à me laudatis opera danda eſt: ubi verò ſe æger his addixerit, in iis perſeverandum eſt, nullis intercalatis Evacuationibus. Etenim hoc eſt firmiter retinendum, quòd, quoties cujuscunque morbi curatio Remediis Corroborantibus innititur, Evacuationes, qualescunque eæ fuerint, officiunt prorſus. Denique non is ſum, qui aſſeram, Medicamenta Digeſtiva jam memorata cæteris quibuscunque præſtare: at verò dico, eum, qui Remedium ad hanc intentionem ſatisfaciendam potentiſſimum invenire potuerit, longè majora in ſanandis Morbis Chronicis præſtare poſſe, quàm ipſe ſe poſſe exiſtimaverit.

Iſtud verò iis omnibus, quæ de Podagrâ ſanandâ dicturus ſum, præmittendum eſt, & maximopere præ cæteris obſervandum, nempe quòd *Digeſtiva* Remedia quæcunque, ſive Medicamentorum apparatu, ſive Diætâ, ſive Exercitatione ea conſtant, haud obiter inſtituenda ſint, verùm conſtanter atque omni adhibitâ diligentiâ aſſidue uſurpanda. Cùm enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, cauſa ejus in habitum, & novam quaſi naturam tranſiverit, nemo ſanus exiſtimaverit, leviculam aliquam ac momentaneam alterationem ſanguini atque humoribus à quolibet ſive remedii ſive victus genere ſuperinductam, curationis ſcopum poſſe attingere; at verò corporis habitus omnis aliò traducendus eſt, atque homo integer deinceps quaſi novâ incude refingendus. Neque enim hîc ita ſe res habet atque in morbo Acuto aliquo, ubi is, qui modo athleticè ac pancraticè valebat, derepente Febre correptus, ab optimo ſanitatis ſtatu in morbum periculoſiſſimum, quaſi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ diſpar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos Comeſſationibus Compotationibusque intemperantiùs indulgendo, ſolita exercitia intermittendo, deſidiâ atque pigritiâ intabeſcendo, vel etiam nimio ſtudio atque irremiſſa animi intentione, aliiſque vitæ erroribus id egit, tandem quaſi deditâ operâ, ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur ſpiritus Animales, (qui Coctionis inſtrumenta ſunt primaria,) unde humores præter-naturales coacervati erumpunt tandem, cum jam ad ſummum gradum exaltati fuerint, ac

ac ſtragem edunt; Carnibus denique emollitis, & effœminatis Articulis, unde humores illabentes promptiùs excipiunt. Atque ita demum alia quaſi natura ſenſim ſuper-inducitur, priſtina & naturali corporis œconomia eversâ funditus & deletâ: Cùm iſti Paroxyſmi, qui hominum incautorum ac minus perſpicacium oculos animoſque ſoli ferè perſtringunt & occupant, nihil prorſus aliud ſint, quàm ſeries & ordo ſymptomatum ab illa methodo pendentium, qua uti ſolet Natura in materia morbum committente foras pellendâ. Quamobrem operam ludit quiſquis hoc illove ſive medicamento, ſive etiam regimine ſubinde in uſum revocato, hunc morbum protelare ſatagit. Cum verò hic habitus tum in Digeſtionum omnium labefactatione, tum & in amiſſione firmitudinis naturalis partium ſingularum præcipuè fundetur ac conſtet, utrique malo occurrendum eſt; & tam Coctionum robur, quam firmitudo partium pedetentim reduci debet ac reſtaurari, pro modulo ſcil. priſtinæ ac conſvetæ corporis œconomiæ. Quantumlibet verò iſtud plene perfecteque fieri non poſſe videatur, non eo ſolùm nomine, quòd Habitus quicunque non niſi ægerrimè in ſibi contrarios transmutantur, ſed etiam, quòd ætas ſenilis, quæ huic morbo ut plurimùm comes eſt & ſocia, vehementer refragatur: tamen quantum vires annique ſinent, tentanda eſt curatio, & prout æger propius ad hanc metam accedet, vel recedet longius, Podagræ tyrannidem magis minuſve effugiet.

Atqve porrò animadvertendum eſt, quod Re-

media πεπτικὰ vel Digestiva, sive partem Medicam ea spectant, sive Diæteticam, in Paroxysmorum præcipuè intervallis in usum revocanda sunt; idque quàm longissimè fieri potest à Paroxysmo insecuturo. Neque enim sine magnâ temporis mora & pertinaci Remediorum usu Concoctionum omnium corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum restauratio, tantaque firmitas, quantam expetunt tum sangvis, tum viscera, senio adversante possunt acquiri.

Quantumlibet verò prosint hæc aliaque ejusmodi remedia, attamen hisce solis hæc corroborandi intentio satisfieri nequit; sed & earum etiam rerum habenda est ratio, quæ ad artem propriè medicam non spectant. Et certissime voto frustrabitur is, qui in hoc aliove morbo Chronico omnem curationem Medicamentis solis absolvi posse autumat. Primum itaque ea in *Cibo Potuque* mediocritas est observanda, ut neque plus alimenti ingeratur, quàm ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes subministretur: neque è contra nimia abstinentia partes ea proportione defraudentur, qua earundem robur & vigor debuerat sustineri, unde etiam magis debilitentur; quorum utrumque ex æquo nocet, prout tam in meipso quàm in aliis haud semel expertus sum. Adhæc ciborum qualitatem quod spectat, licet Εὔπεπτα per se considerata δυσπέπτοις præferenda sint, attamen ægri palato est consulendum: quandoquidem observandum est, quod sæpenumero id, quod ventriculus vehementer appetit, licet difficiliùs coquatur, citius tamen à natura vincitur,

quam

quam quod facilioris concoctionis habetur, si ventriculo nauseam creet: at verò quæ δύσπεπτα habentur, idcirco parcius sunt comedenda. Unicâ etiam ciborum specie singulis pastibus vescendum arbitror, cùm varia carnium genera simul ingesta plus ventriculo molestiæ facessunt, quàm unicum, quod omnia ista quantitate exæquet. De cæteris, dempta carne, pro libitu comedat, modo nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis; quæ licet coctionem non lædant, nocent tamen, quatenus morbi fomitem exagitant.

Tempora quod attinet, Prandere tantùm expedit; cùm enim lectus humoribus digerendis propriè dicetur, id temporis in cibis concoquendis non est insumendum. Non cœnent itaque, qui Podagræ sunt obnoxii; haustum tamen Cerevisiæ alicujus tenuioris liberaliorem sibi indulgeant: quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives fere sint tales; cujus concretio à liquore ejusmodi hoc tempore hausto multum impeditur, refrigeratis scil. ab eo Renibus prolutisque.

Γαλακτοποσία, seu Diæta è solo lacte sive crudo, sive cocto, exulantibus cæteris omnibus, nisi quod panis aliquid semel forte in die adjiciatur, ab Annis retrò viginti obtinuit. Profuit hæc quampluri mis præ cæteris hujusce morbi præsidiis, quamdiu ne latum unguem ab ea discesserint. Quamprimum vero ad sanorum diætam, utut lenem mitemque, sese receperit, qui huic insveverat, Podagra confestim reversa ægrum pejus longe quam antehac vexavit: labefactatis enim hac methodo naturæ principiis, æger jam morbo pellendo ma-

gis impar redditur, unde & periculosius infestat, & diuturnius. Qui igitur huic se methodo tradere cogitat, primùm seriò secum perpendat, num valeat per omnem vitam in eâdem persistere: quod tamen fortassis penes eum non erit, utut propositi tenax fuerit: Novi enim Nobilem quendam, qui postquam per annum integrum solo lacte victitaverat, non tantùm sine offensione sed & cum summa voluptate; (quo tempore quotidiè semel aut pluries dejecerat) sistente derepente alvo ac mutatâ corporis temperie, manente verò adhuc animi propensione, & ventriculo tandem ad lac nauseante, absistere coactus est. Nonnulli verò Hypochondriaci, crasso corporis habitu, vel qui aliàs liquoribus spirituosis diu multumque assuevere, lactis usum nullatenus ferre possunt. Interea emolumentum illud perbreve ac fugax, quod ex hâc diætâ percipiunt illi, quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quòd non tantùm diæta sit simplicissima (unde nullus dubito, quin jusculum Avenaceum, modo ventriculus illud ferat, idem præstare possit,) sed etiam sanguinem dulciorem mitioremque reddat, particulas in eo acriores contemperando: atque insuper, quod ego palmarium judico, cùm lac alimenti genus sit Adultis prorsus impar, istam humorum turgescentiam sive virositatem reprimit, cui Podagra ortum debet, atque eo nomine paucos istos, quibus congruit, tamdiu à Podagra immunes præstat, quamdiu eo solo vescuntur, nec juvat ulterius. Cum enim Podagræ causæ originali ac primariæ nempe Concoctionum ac Fermentorum debilitati omnino contrarietur, longè

magis

magis hâc ratione obest, quàm altera prodest. Quod cùm minus perspectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos & planè exitiabiles inciderunt; dum morbi causæ Continenti, humorum scil. calori & acredini, obviam ire satagentes, Concoctiones pessundederunt, & Functiones naturales prostraverint omnes.

Liquores quod spectat; ii, me judice, optimi sunt, qui neque ad Vini generositatem ascendunt, nec ad Aquæ debilitatem deprimuntur, cujusmodi sunt Cerevisia tenuis *Londinensis*, sive lupulata, sive non lupulata; cùm extrema ab utraque parte noceant. Primum de Vino, licet Proverbio jactetur, Vinum potans Podagra laborabis, & Vinum non potans laborabis Podagra; extra controversiam tamen est, & variis ποδαγρώντων experimentis confirmatissimum, *Vinum* de facto officere. Licet enim prodesse credatur juvandis Coctionibus, quarum vitia causam Podagræ Antecedentem jamdudum statui; ratione tamen Causæ Continentis omnino obesse censendum est, humores scilicet, fomitem morbi, jam in procinctu stantes accendendo exagitandoque. Sed neque damus, Vinum pro potu ordinario usurpatum Coctiones promovere, at potiùs subvertere dicimus, nisi in diu Vino assuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in transitu impertiat, certissimum est tamen, fermenta corporis ab eo subjugari, & avocari spiritus naturales atque fugari: unde est, si bene conjicio, quod Bibaces atque Nepotes isti malè feriati, *Podagrâ*, *Paralysi*, *Hydrope* aliisque morbis frigidis ferè perimuntur. Adde, quòd jugis & immodica Vini ingurgitatio corpus

ad instar corporum Fœminarum emollit laxatque; cum liquores temperati partium omnium tonum roborent ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus semper assuevere, Podagram fere nesciunt. Notandum est insuper, quòd huic morbo maximè obnoxii Viri sunt, qui, licet imminutam habent concoctionem naturalem, tamen ex quadam sanguinis luxuriâ plus satis nutriunt, & incrementum sumunt ex materiâ quadam indigesta loco substantiæ sanioris & ritè compactæ. Hanc sanguinis luxuriam Ὀινοποσία adauget magis, ac proindè tum novam materiæ saburram accumulat, tum etiam fomitem jamdiu repositum quasi subdita face actu in morbum provocat. Huic accedat strui, quod cum Podagricorum sanguis isti, qui è Pleuriticorum, aliorumque morbis inflammatoriis laborantium pertusis venis extrahitur, persimilis sit, insanorum esset sanguinem jam ὀργιῶντα ulterius spirituosis liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutius ex adverso liquores nimium refrigerantes in usum revocantur, cùm hi Concoctiones prorsus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem scilicet ut Vinum, sed ipsam adeò mortem: prout experientia docet in iis, qui ad senium usque vino liberalius indulgentes, aquam aut tenuiores liquores derepente cum Vino, & non ità diu post vitam cum morte commutârunt.

Hic itaque Podagræ obnoxiis in potu modus statuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maxima copia assumpti inebriare possunt, neque

neque frigore suo ventriculum lædere. Hujusmodi est, ut dixi, Cerevisia tenuis nostras, & in aliis regionbus confici poterit ex multa aqua cum pauco vino permixta. Aquam puram crudamque & periculosam existimo, & expertus sum meo damno. Attamen satis commode ab ineunte ætate potatur Aqua; qua hodieque longe major hominum pars sitim levat: inopia sua feliciores sunt illi, quàm nos nostra copiâ & luxu. Testes appello ingens morborum agmen, quo corpora nostra hoc nomine discruciantur, Podagram sc. Calculum, Apoplexiam, Paralysin, &c. Tum & vim animis illatam, qua à nativa rectitudine transvorsum aguntur, dum adventitii talium liquorum spiritus, cum spiritibus Animalibus cogitationi formandæ inservientibus complicati, mentem nimium volatilisando perturbant, vana ac futilia loco rerum solidarum atque alicujus momenti subingerentes: atque ita demum ingeniose Lepidos ac Dicaces, pro Sapientibus nos reddentes; inter quos eadem fermè differentia intercedit, atque est inter Substantiam & prorsus Nihil. Sed de his satis.

Jam verò quamvis sufficiat ei, qui Podagra mitius et tantùm per intervalla laborat, vel Cerevisia tenui uti, vel Vino dilutiori, cum is morbi gradus tanti non sit, ut severiori regimini se subjiciat; attamen cùm universa corporis substantia in Podagram quasi degeneraverit, minus quam exoptet in profligando morbo promovebit, qui non à liquore fermentato quocunque, quantumvis leni & tenui, in totum abstinet: cum hi omnes spiritus pungentes, & aliquem acredinis gradum in

ſe contineant; & quod pejus eſt, quatenus fermento imbuti (perinde ac flores Cereviſiæ liquoribus inditi vim ſuam fermentativam toti maſſæ communicant,) humores fermentationi perpetuæ addicunt. *Potus* itaque *Diæteticus* ex ingredientibus vulgò notis & huic uſui dicatis pro tali potu ordinatio præſcribendus eſt: modò non ſit juſto fortior, quo haud multo minus periculosè accendentur humores quàm ipſo vino; nec è contrà aquoſior juſto, naturales functiones nimiâ refrigeratione proſternens. Hujuſcemodi Potus ſi ritè paretur ſelectis Ingredientibus iſtis, quæ ægro minùs ſunt ingrata, licèt ad ſeptimanam unam alteramve non ſine aliquali faſtidio ita jugiter aſſumatur, poſtea tamen perinde gratus & acceptus eſt, ac ſunt alii liquores, quibus quis maximè aſſueverit. Atque ab hoc potus genere non tantùm non imminuetur Appetitus, ſed & augebitur: magis inſuper naturalis & genuinus evadet, quàm cùm liquoribus fermentatis uti ſoleret. Hoc inſuper commodi accedet, quod qui hujuſmodi Potum Diæteticum loco ordinarii hauriunt, liberius in cætero victu ſibi poſſint indulgere, quàm cùm Cereviſiam biberent, aut Vinum: cùm errores in victu, (quos omnes penitus evitare pene ſupra humanam ſortem eſt) hoc pacto aliquatenus corrigantur compenſenturque. Quod verò omnium primum eſt, æger hoc modo ſibi à Calculo præcavèbit, qui Podagræ ferè individuus eſt comes; cùm liquores acres ac attenuantes quilibet, uti ad Calculum jam factum proritandum, ita ad eundem generandum etiam faciunt. Liquor ſequens,

ut-

utpote qui guſtu ac colore jucundo eſt, mihi maximè arridet. ℞. *Sarſaparil.* ℥vj. *Lign. Saſſaphr. Chinæ, & raſ. c. c. an.* ℥ij. *Glycyrrhiz.* ℥j. *Coq. in Aq. fontan. Cong. duobus per horæ dimidium; deindè ſtent clausè ſuper cineres calidos per horas 12. poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem. Cùm primùm ab igne amoveatur, infunde ſem. Aniſi* ℥ß. *Poſt duas horas coletur, & poſtea depuretur per reſidentiam, & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clauſis ad uſum.*

Hic liquor tum primùm commodiſſimè in uſum trahetur, ubi quis à Paroxyſmo convaluit; atque in eo perſeverandum tam in ipſis Paroxyſmis, quàm in eorum intervallis per reliquum vitæ curſum. Neque enim ſatis factum eſt, ſæviente adhuc morbo novis rebus ſtudere, cùm in ejusmodi ἀταξίᾳ & motu inordinato natura vix ferre queat, ut liquores fermentati, qui vegetiores ſunt ac magis ſpirituoſi, cum alio inerti ac ſpiritibus deſtituto commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prædictum uſurpabitur; quod pariter deinceps tam in Paroxyſmorum inſultibus quàm extra eos quotidie eſt devorandum. Hujus calor Potus Diætetici aquoſitatem quadantenus penſabit, ſanguini & viſceribus debitum caloris gradum concilians, ſine iſtâ agitatione, quæ excitari ſolet ab æſtu liquorum fermentatorum.

Si quis objiciat eam vitam vix vitalem eſſe, in quâ omnimoda tùm à Vino tùm ab aliis liquoribus fermentatis abſtinentia obſervatur; reſpondeo, perpendendum eſſe, an non longè miſerius ſit ac minùs tolerabile diris inveteraſcentis Podagræ cru-

cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc postulo) quotidie excarnificari, quàm huic soli liquori se adstringere; cujus usu continuato in cæteris esculentis fermè omnibus animo obsequi licet: ut jam non repetam, quòd & hic potus (uti cætera omnia) dulcescet consvetudine. Certè qui hunc morbum expertus est, modò Homo, non bipes fuerit pecus, nihil ambiget, in quam partem debeat concedere.

Quo non obstante, si æger vel à longo ac nimio usu liquorum inebriantium, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimiâ debilitate, cibos absque Vino vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certè periculo, eundem protinus ac derepente à vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorsus itaque, si me audit, Apozema Diæteticum suprà præscriptum abdicet, vel, si eodem uti statuerit, ei sensim assvescat, haustum vini in pastibus ad tempus aliquòd sibi indulgens, quasi Remedii loco potius quàm Diætæ, donec Decoctum illud familiarius evaserit. *Vinum* autem *Hispanicum* hîc loci tam Rhenano, quàm Gallico omnino præferendum est; quæ posteriora, licèt ventriculo pergrata sint, tamen exacerbandis humoribus & augendo morbi fomiti apta nata sunt. Adde, quòd cum æque ferè cruda sint, & vix magis concocta, quàm est nostrum Pomaceum, non perinde cardiaca sunt atque calida, ac res postulat. Atque hæc de Cibo Potuque ποδαγριώντων dicta sunto.

Est & aliud, quod tametsi parvi pendatur, magni tamen momenti est tam in digerendo morbi fomi-

fomite, Paroxyſmo adhuc vigente, quàm ad prohibendam ejusdem materiæ generationem extra Paroxyſmum, nempe ut æger, maximè hyemis tempore, maturè lectum petat. Etenim poſt venæſectionem & Catharſin nihil æquè naturæ vires ſubruit ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, ſi seriò animadverterit, quanto alacrior vegetiorque exſurgit, quoties ſe lecto temporius commiſerit, quam verò enervis eſt ac langvidus, quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur, an citiùs ſeriusve quis lectum repetat, modò per tot horas eidem indulgeat, verbi gratiâ, an *horâ nonâ* cubitum eat, & *quintâ* ſurgat, vel *undecimâ* cubitum eat & ſurgat *ſeptimâ*; multum tamen intereſt, idque ob hanc, ut exiſtimo, potiſſimum rationem. Interdiu ſcil. ſpiritus diſſipantur, ſive in corporis exercitio, ſive animi, qui in minus rectè valentibus ita ſunt infirmi ac debiles, ut veſperi ſomni ſubſidio maturiùs opus habeant; & cùm noctis appulſus œconomiæ corporis quaſi relaxationem quandam adferat, quæ diurno tempore à ſolis influxu vegeta conſervatur, lecti calor, brumâ præſertim, ſolis vicem ut gerat neceſſe eſt. Manè verò ſpiritibus tam à prægreſſæ noctis quiete quàm à lectuli calore refocillatis invigoratisque, præterquam quod dies ſuperveniens firmitatem ac robur corporis tono conciliet, diluculò ſurgere hoc tempore, licèt horam unam alteramve à ſomno matutino detrahat, non ita altum vulnus Naturæ infligit, ac vigiliæ veſpertinæ ad horam unam vel alteram protractæ. Quamobrem

obrem istis, qui Podagræ sunt obnoxii, Author ego sim, hyeme præcipuè, ut lecto maturè admodum se committant, & diluculo exurgant, quantumvis somnus justo brevior svadeat, ut diutius cubantes eundem adhuc venentur. Cum somnus, qui ita diluculo capitur, secuturæ noctis somno tantundem detrahat; atque ita tandem naturæ vi illatâ, spretoq; sapienti ejus instituto, noctem pro die quis habeat, diem perversus pro nocte.

Quinimo *animi tranquillitas* omni ope stabilienda est: cum perturbationes omnes, si repagula semel effringant, ad solvendam spirituum, qui sunt Digestionum instrumenta, systasin, ac proinde ad Podagræ incrementum multum faciant. Prudenter itaque secum meditetur æger mortalitatis suæ conditionem, nec se earum, quæ eam sequuntur, molestiarum exortem stultus opinetur: sive enim sui ipsius, sive aliorum culpa hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens aut sapiens fuerit, semper morem gessit; neque ita cuiquam semper ex animi voto cedebant res omnes, ac vana mens spoponderat, at derepente inter rerum apparatus animam agens humanæ fragilitatis specimen tandem edit, immeritò se brevi vitæ fructu spolians. Idem etiam incommodi sequitur nimiam animi ad studia & res serias applicationem: Cùm enim huic morbo præ cæteris quibuslibet Melancholia vulgò dicta comes semper adhæreat, qui ei sunt obnoxii, spiritus Animales diu multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum admini-culo,

culo, fatigare solent atque obruere, hoc ipsum ita valdè ac nimiopere agentes, ut corporis œconomia integra amplius conservari nequeat: Quam ob causam, ut mihi videtur, hic morbus perpaucos Insipientes (me excipiat, qui volet) occupavit unquam.

Cæteris verò omnibus, quæ ad impediendum humorum indigestionem (quam ego primariam Podagræ causam constitui) & ad sanguinem idcirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandum faciunt, *Exercitium* corporis facilè palmam præripit. Animadvertendum est autem, uti supra monui, quòd cum in hoc morbo, etiam magis quàm in Chronicorum quovis, totius corporis Habitus immutari debeat, exercitatio corporis nisi quotidiana fuerit, nihil juvabit: hujusmodi enim exercitatio per vices intermissa, uti nihil ferè conferet ad immutandum habitum corporis ab inertiâ atque indulgentiâ jam languescentis & effœminati, ita fortassis & nocere possit, Paroxysmum accersendo, ubi quis jamdiu ab eâ desveverat. Hoc verò exercitium vehemens non sit oportet, tale verò, quale Senibus competit, qui Podagræ subjecta sunt magis usitata. Motus enim corporis justo vehementior spiritus nimium dissipat, & è consequenti Concoctiones lædit; quando exercitatio moderata ac perseverans eosdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter senium & corporis ad motum ineptitudinem, & socordiam huic præsertim malo quasi connaturalem, dolore insuper mactatur, tamen si hoc omittatur, nihil ex hactenus inventis quicquam pro-

proficiet. Utque Paroxyſmorum intervalla ſine jugi corporis exercitio magna eſſe non poſſint, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi & cruciatûs, quàm ipſa Podagra.

His adde, (quod magnum pondus habere debet) materiam *tophaceam* à longa requie admodum auctam iri in Articulis corporis, maximè verò Digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter aſſerant nonnulli, horum tophorum materiam nil aliud eſſe, quàm ſangvinis *Tartarum* ad articulos transmiſſum; facilè tamen conſtabit cuilibet rem paulò attentius perpendenti, quòd dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quosdam depluit, & partes vicinas diutius tumidas reddit, tandem accidit, ut partim harum virtus aſſimilativa ſufflaminetur, partim à ſuffocante obſtructione, quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quæ à calore doloreque articuli in hujusmodi ſubſtantiam cogitur, atque indies augetur, tum carnem tum cutim articuli in propriam naturam vertens; quæ jam nuda jacet, aciculâ, ad inſtar *Cretæ*, *Ocul. Cancr.* aut ſimilis alicujus rei, extrahenda. Jam verò hoc malum ab exercitio quotidiano præcavetur, à quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, difflatio per omne corpus. Unde fit, uti ipſemet expertus ſum, quòd exercitatio longa & quotidiana non tantùm non officit generationi tophorum, ſed etiam tophos veteres & induratos ſolvit, modò non eousque in-

value-

valuerint, ut cutim extimam in suam substantiam mutaverint.

Exercitii genus quod spectat, *Equitatio*, quoties nec grandior ætas, nec Calculus intercedant, reliquis longe præferenda est. Et sanè diu multumque mecum reputavi, quòd si cui innotesceret Medicamentum, quod & celare vellet, æque efficax in hoc morbo, ut in Chronicis plerisque, ac est Equitatio constans & assidua, opes ille exinde amplissimas facile accumulare posset. Hac si uti non liceat, vectio frequens in curru ferè eodem recidit. Atque in hoc saltem Podagra laborantibus plerisque bene est, quòd opes, quæ luxuriæ, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currus habendi subministrent, quo hac saltem exercitationis specie fruantur, cùm altera frui nequeant.

Observandum est autem, quòd Exercitatio in aere salubri longè ea præstantior est, quæ in minus salubri peragitur: ruri scilicet potiùs, quàm in urbe, ubi aer vaporibus à variorum Artificum officinis exhalantibus est repletus, & ædificiorum densitate constipatus; qualis est in *Londino* hoc nostro, urbe, quantum certò scimus, omnium, quæ in toto terrarum orbe sunt, spatiosissima. Quantum vero intersit, an quis ruri, an in urbe se exerceat, Podagricorum quivis statim persentiscet.

Quod *Venerem* attinet, is, qui tam Podagra, quam senecta laborat (quandoquidem jamjam ea spirituum copia destitutus est, qua Concoctiones promoveri debuerant, & per consequens absque hac clade adventitia articulos & reliquas partes

adjacentes plus satis laxatas habet & debilitatas) æqve improvidus meo judicio foret, si ejus lenociniis indulgeret, atqve ille, qvi cùm longum iter emetiendum susceperit, Viaticum omne priùs abliguriret, qvàm se viæ committeret. Qvinimò præter malum, qvod sibi accersit, langvidiora ævi jam fatiscentis desideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, qvod speciali atqve eximio naturæ munere Senibus conceditur, se abdicat; qvi jam in ultimâ vitæ scena ab earum libidinum impetu, qvæ, ceu tot rabidæ feræ, eos per juventam omnem diu noctuqve qvasi laniabant, tandem aliqvando sunt emancipati: cùm horum appetituum expletio nullo modo longum illud malorum agmen, qvod eam vel comitabatur vel inseqvebatur, pensaret unqvam. Atqve hæc de Regimine.

Qvamvis autem hujusmodi Regulæ tam Diætam qvàm cæterum regimen spectantes, si ab homine Podagræ obnoxio religiosè observentur, eum ab enormioribus morbi insultibus præservare qveant, atqve istam sangvini & partibus solidis firmitatem conciliare, qvæ ab illâ malorum iliade, unde morbus non solùm supra humanæ patientiæ vires, sed & funestus tandem redditur, eundem immunem præstare possit; non tamen efficient, ut non post qvædam intervalla, maxime exeunte hyeme, Podagra qvandoqve tentetur. Licet enim æstivo tempore, dum tonus vigorqve sangvinis à Solis calore excitatus fuerit & in statu conservatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto successit, omnino oportet ut coctiones longè meli-

us

is qvam hyeme celebratæ fuerint; tamen cum appetente bruma & ſangvinis robur fuerit imminutum, & perſpiratio per cutis poros impeditior, neceſſe eſt, ut ingens materiæ indigeſtæ colluvies ſit accumulata, qvæ tandem diuturnâ mora in ſpeciem prorumpet, propriis ſe exerens ſymptomatis & Paroxyſmum inducens, qvamprimùm vel ab humorum motu ab acceſſu Solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut alia cauſa evidenti qvacunqve anſa detur.

Ex jam dictis liqvet, eum, qvi hujuſce morbi curationem molitur, id negotii ſibi dari, debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atqve illud ad priſtinam conſtitutionem refingat, qvantum per ætatem & reliqvas circumſtantias fieri poſſit: qvod in Paroxyſmorum interſtitiis, non in ipſis Paroxyſmis annitendum eſt. Cùm enim morbi fomes non ſolum generatus, ſed & in articulos jam ablegatus fuerit, ſerò nimis vel ejusdem mutationem vel eliminationem per alias vias conabimur: cùm non alia methodo foràs ejiciendus ſit, qvàm ea, qvam natura præmonſtrat, cui ſoli permittendus omninò eſt. Qvod & in Febrium Intermittentium Paroxyſmis uſu venit, qvas ob eandem cauſam remediis non oppugnamus, niſi æſtu prius conſòpito. Nec abſurdius qvis in extinguendis harum febrium, calore ſcilicet, ſiti, inqvietudine, aliiſqve ſymptomatis anxie operam locaverit, qvàm exiſtimaverit alius, ſe Podagram ſanare, cum in Podagræ ſymptomatis tantùm coërcendis laboret; qvum tantum hoc tempore à curatione morbi abſcedat, ut eandem

aliquatenus impediat ac remoretur. Quanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adversatur; quantoque claudicationem arcet, tanto materiæ morbificæ expulsioni officit. Adde, quod, quanto paroxysmi furor ac acies retunditur, non solùm tanto diutiùs affliget, sed & brevius erit spatium interjacens, & minùs etiam liberum ab omni gradu symptomatum, quibus hic morbus funestatur. Quod nemo inficiabitur, qui diligenter trutinaverit, quæ supra in hujusce morbi historia edisserui.

Quamobrem licèt nihil magni in *Paroxysmo* tentandum sit, nisi quòd istis symptomatis occurrendum est, quæ falsa medendi methodus quandoque parturit; tamen cùm omnes uno ore fateantur, morbum huncce ab humorum copiâ & exuberanti plenitudine nasci, ægro fortasse conducet, à carnibus per aliquot dies, ubi primùm à morbo corripitur, abstinere, & harum loco simplici jusculo Avenaceo uti, aut alio pari alimento: cujusmodi diæta tenuis materiæ morbificæ imminuendæ multum conferet, & naturæ opportunitatem subministrabit, quâ eandem ocyus digerat. Cùm verò ingens sit corporum aliorum ab aliis discrimen, quibusdam abstinentiam à carne non ferentibus, statim verò ab eâ spirituum animalium *ἀταξία*, animi deliquio, aliisque symptomatis, qualia fœminis Hysterica Affectione laborantibus accidere solent, correptis; istos non tantùm non juvabit, sed & lædet, si diutiùs à carnibus abstineant, quàm ventriculus earum usum aversetur: quod ut plurimum non excedit primum aut secundum diem eorum

Paro

Paroxyſmorum particularium, qui omnes ſimul uncti integrum Paroxyſmum, ut ſupra innui, conſtituunt. At vero ſive tardiùs ſive ocyùs quis carne veſcatur, seriò cavendum eſt, ne urgente morbo majore copiâ utatur, quàm quæ ad naturam ſuſtentandam neceſſaria ſit, nec minore cura opus eſt in aſſignanda victus qualitate. Namque ut ſemper in Paroxyſmorum intervallis, ita præcipuè Paroxyſmo jam præſente, æger ſummopere curare debet, ne quid vel in quantitate vel qualitate ſive potus, ſive ciborum peccetur. Neque in hoc ſolo, ſed in alio omni Regimine, de quo fuſiùs egi, in intervallis obſervando, cautela haud vulgaris adhibenda eſt. Et licèt tam dolor quàm magna ad motum inhabilitas exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra-indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omnino eſt. Quamlibet enim in Paroxyſmi initio ægro impoſſibile videatur, ut lationem in currum, multò minùs ejus motum ferre queat, attamen ſi id tentaverit, non ità diu poſt ſentiet, ſe minùs à tali motu dolere, quam cum ſe in cathedra domi contineret. Id inſuper accedit emolumenti, ſi ad horas aliquot tam manè quàm poſt meridiem in curru vectus fuerit, quòd cùm domi toto die ſederet, noctem ferè inſomnem ageret, jam dolorem ſomno ad multam noctem fugare poterit; cùm exercitatio permodica Podagra laborantem eouſque delaſſet, ut in ſomnum dilabatur. Adde, quod eadem exercitatio Calculum, quem vita deſes ac iners ut plurimum acceſſit, quadantenus præcavebit. Quod verò maximi momenti eſt, à jugi ac pertinaci exercitio

occurretur totali Artuum ad motum impotentiæ, qvæ haud paucis accidit post Paroxyſmum unum alterumve diuturniorem, contractis ſive poplitum, ſive calcaneorum tendinibus: dum enim in cruciatu longiore qvieti indulſerint, (maximè crura nolentes extendere, qvoties dolor genu occupaverit) tandem crurum ac pedum motu per reliqvum vitæ tempus orbati ſunt, tam in Paroxyſmorum interſtitiis, qvàm in ipſis Paroxyſmis, qvos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis Senibus, qvorum Concoctiones admodum vitiatæ ſunt, & qvi à morbo per multos annos affligente ipſam corporis ſubſtantiam qvaſi in Podagram habent converſam, nihil minùs ſperandum eſt, qvàm ut morbus ſine exercitio ad digeſtionem perducatur unqvam: cùm enim morbus naturam viribus ſuperet, ſæpe moriuntur à langvore atqve ægritudine, qvæ fomitis morboſi copia concoctionem reſpuentis apportat, & ab hac materia inconcoctili, qvæ nullo modo poteſt aſſimilari, tanqvam à veneno enecantur.

Attamen non obſtantibus iis, qvæ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxyſmis dicta ſunt, ſi tamen æger præ nimia Paroxyſmi atrocitate primo ſtatim inſultu qvaſi proſtratus fuerit, (qvod iſtis ferè uſu venit, in qvibus Podagra jam ἀκμὴν ſuam attigit, nec adhuc à multorum annorum decurſu mitigata eſt) hoc in caſu, ſi æger cubiculo includendus eſt, è re erit, ut etiam lectulo ad primos dies aliqvot, donec ſcilicet doloris vehementia remiſerit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliqvatenus ſupplebit; cum ejus uſus continuus materiam morbificam potentius digerat paucis diebus

bus, qvàm excubatio aliqvammultis, maximè incipiente morbo; si modò æger absqve leipothymiâ aliisqve malis symptomatis à carnibus abstinere qveat, solo jusculo Avenaceo, Cerevisia tenui & cæteris ejusmodi contentus. Veruntamen haud omittendum est, qvod si Podagra jam inveterata fuerit, atqve æger ad animi deliqvia, ventris tormina, diarrhœam, aliaque his similia symptomata propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliqvo Paroxysmorum jugulatus, si non exercitio utatur, idqve in aere liberiore ac perflabili loco; qvod diligenter animadvertendum censeo, qvando magnus Podagricorum numerus iis symptomatis jam perierit, qvibus hæc in cubiculo, & præsertim in lecto incarceratio eosdem obnoxios fecerat, qvi non ita maturè fato concessissent, si molestiam vectationis per majorem diei partem devorare voluissent. Licèt enim qvi unico artuum dolore fatigatur, se cubiculo possit includere, tamen qvi loco doloris acerbissimi ægritudine, aliisqve symptomatis prædictis laborat, talis idem imitando, se in vitæ discrimen conjiciet. Et qvidem bene nobiscum agitur, qvòd qvoties dolor ita vehemens est, ut æger motum tolerare non valeat, neqve eo admodum opus habeat; ipso dolore, qvod amarissimum est naturæ remedium, ægro de vitâ prospiciente.

Jam verò qvod attinet Podagræ *Symptomata*, iis occurrendum est, à qvibus æger in *Paroxysmo* de vita periclitatur. Horum maximè familiare est ventriculi debilitas ac langvor, cum ventris torminibus tanqvam à flatu, qvod iis accidit, qvi

vel jam à multis annis Podagræ obnoxii vixerunt; vel iis, qui licet non ita diu eadem laborantes, hoc tamen mali invitarunt præpropere, liquores spirituosos cum tenuioribus & multùm refrigerantibus derepente commutantes; vel *Emplastra repellentia*, aliaque Medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi causa materialis, quæ in artus debuerat deponi, in viscera rejicitur. Multa egomet expertus sum in postremorum annorum Paroxysmis ad mitigandum hoc symptoma; nihil verò æque votis respondit ac *Vini Canarensis* haustulus subinde deglutitus, languore, atque ægritudine urgentibus: neque vel Vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet è Cardiacis mihi hactenus notis pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, si exercitio non utatur, omnino servare posse, existimandum est.

Sin autem gravius aliquod symptoma inducias haud ferens ex retrocessu materiæ Podagricæ subitò ingruat, & mortem ægri minitetur; neque vino neque exercitio supra laudatis fidendum, verùm hoc in casu, modò non caput, at partes vel naturales vel vitales ejusmodi malum impetat, ad *Laudanum* statim confugiendum; nempè *laudani liquidi gutt.* xx. *haustulo aq. Epidemicæ immista propinentur*, & in lecto ad quietem æger se componat.

Quòd si materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, *Diarrhœam* induxerit, modò ea Paroxysmi singularis Crisis non

non fuerit, & Laudano jam laudato, & exercitio omniusmodi (hoc enim imprimis ad Diarrhœæ curationem obeundum est) non obstante, alvus nihilominus diutius fluat, ægritudine, torminibus ventris, *&c.* accedentibus; unicum, quod scio, remedium est, ut *Sudor* provocetur methodo & medicamentis huic usui destinatis: quod si fiat ad biduum triduumve mane & vesperi per duas tresve horas continuas, sistetur ut plurimum Diarrhœa, & morbi fomes magnâ vi in artus detonabit. Hâc ego methodo aliquot retrò annis meæ vitæ consului, postquam me in hoc malum à potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu imprudens conjeceram; idque posteaquam Cardiacorum & Adstringentium varii generis opem frustrà imploraveram.

Est & aliud symptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipse vidi, Metastasis scilicet materiæ peccantis in Pulmonum lobos; quoties nempe Tussis Brumalis à frigore tempore Paroxysmi suscepto materiam sensim in Pulmones allicit, Artubus interim, ob translationem materiæ morbificæ in aliam regionem, vel omnino, vel tantùm non, tam à dolore quàm à tumore liberatis. Uno hoc in casu Intentio Curativa non ad ipsam Podagram dirigenda est, at verò hoc symptoma pari modo tractandum est, quo Peripneumonia absoluta; Venæsectione scilicet repetitâ, cum diætâ & remediis refrigerantibus ac incrassantibus, cùm sanguis, in hoc symptomate præcipuè extractus Pleuriticorum sangvinem prorsus referat. Purgandus est insuper æger inter Venæsectiones Potionibus lenientibus, quibus hæc colluvies

in Pulmones illapſa poſſit amandari. Sudoris autem provocatio, qvam vim cunqve habeat in morbi fomite ſuper Artus deturbando, hîc tamen non tantùm non prodeſt, ſed & obeſt, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abſceſſuli*, & tandem ægri mors certiſſima ſubſeqvitur.

Hic porrò notandum, qvòd *Podagrici* ferè omnes, poſtqvam cum hoc morbo diu conflixere, *calculo renum* ſint obnoxii, proindeqve vel ſtatu vel declinatione ſæpius paroxyſmi generalis Nephritico dolore laborare ſoleant; idqve cum magno ægrorum non tantùm cruciatu, ſed & virium diſpendio, cùm jam plus ſatis attritæ fractæqve eæ fuerint. Hoc in caſu poſthabitis qvibusvis aliis remediis *liquoris poſſetici, cui rad. Althææ* ℥ ij. *incoctæ fuerint*, *Congium unum* qvàm citiſſime devoretur, & ſeqvens *Enema* injiciatur.

℞. *Rad. Althææ & lilior. an.* ℥ j. *fol. malvæ, parietar. branc. Urſin. & flor. Chamæmel. an. M. j ſem. lin. & fænug. an.* ℥ ß. *Coq. ſ. q aq. ad* ℔ i ß. *Colaturâ diſſolv. ſacchar. Culinaris & ſyr. dialthææ an.* ℥ ij. *Mſ. f. Enema.* Qvam primùm per vomitionem æger totum reddiderit, qvod per os ingeſtum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *laudani liquidi* ſatis magna doſis propinetur, viz. ad gutt. xxv. vel *pil. Matthæi.* gr. xv.

Remedia *Externa* ſi qvis qværat ad leniendum Podagræ dolorem accommoda, nulla mihi hactenus cognita ſunt, (licèt plurima tùm in meipſo, tum in aliis expertus fuerim) præter merè Refrigerantia & Repellentia; qvorum uſum jam ſuprà docui periculo haud vacare. Et fidenter aſſero, multâ & longâ obſer-

obſervatione ſuffultus, maximam partem eorum, qvi Podagrâ periiſſe putantur, non tam ipſo morbo qvàm ſubleſtâ atq; indebitâ medicatione fuiſſe peremptos. Si qvis autem Remediorum externorum, qvæ pro Anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum ſibi faciat eadem ſub declinatione Paroxyſmi particularis (qvo tempore dolor jam ſponte ſuâ ceſſurus eſt) applicando: quin potiùs ſub initio Paroxyſmi iſta uſurpet, & ſtatim edocebitur, qvàm ficulneum ſit illud auxilium, qvàm vana ſpes; cùm hæc Epithemata nocere qvandoqve poſſint, prodeſſe nunqvam. Qvâ de cauſâ egomet jam à multis annis nulla remedia externa adhibui. Pulticula ex pane ſimiligineo cùm Croco in lacte cocto, addito poſteà Oleo Roſaceo in pauca qvantitate, mihi olim præ cæteris profuit; qvæ tamen in Paroxyſmi initio nihil prorſus juvabat. Si igitur dolor admodum ſæviat, æger rectiùs ſibi conſulet ſe in lecto continendo, donec is aliqvantiſper remiſerit, qvàm Anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit, *Laudani* pauxillum veſperi ſumere, ſi dolor patientiam multum vincat; aliter meliùs omittetur.

At verò cùm in externis hujusmodi Remediis jam ſim, omnino aliqvid mihi dicendum eſt de Muſco qvodam Indico, *Moxam* vocant, nuper magni nominis in Podagræ Curatione, ſi nempe pars affecta eàdem accenſâ leviter uſtuletur. Qvamlibet hoc Remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur, atqve *Europæis* univerſim omnibus prò incognito habeatur, attamen conſtabit, antiqvioris id eſſe ævi etiam apud nos, illi, qvi *Hippocratis* effata jam ante annos bis mille literis tradi-

ta

ta voluerit conſulere. In præſtantiſſimo illo de *Affectionibus* libro, *Sect.quintâ, pag.* mihi 524. de *Iſchiade* agens, hæc habet, εἰ δὲ ἐς ἔν τι χωρίον, &c i.e. *Quòd ſi in uno aliquo loco firmiter conſtiterit dolor, neque Medicamentis expellatur, quocunque loco dolor fortè extiterit, eum lino crudo inurito.* Et paulo poſt de *Podagrâ* verba faciens: ξυμφέρει δὲ καὶ ταύτῃ, &c.i.e. *Huic eadem, quæ Articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus eſt & gravis, minimè tamen lethalis. Quòd ſi in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo ſupra articulum inurito; uſtio autem per linum crudum fiat.* Opinor, neminem poſſe exiſtimare, eam eſſe differentiam Specificam inter flammam vel à lino, vel ab hoc muſco Indico excitatam, ut hæc illa in ſanatione Podagræ plus valeat, non magis, quàm reputaverit ignem è *Roboris* Segmentis accenſum majus aliquid præſtare poſſe illo, qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ uſtulatio aliquid pollicetur (quod & efficere quandoque poſſit) ad doloris commitigationem, evocata ſc. fomitis morbifici parte ſubtiliſſima ac maximè ſpirituoſa, in articulum jam depoſita. Attamen beneficium ab hoc remedio partum cùm Indigeſtionem, quæ Podagræ cauſa eſt Antecedens, nullo modo attingat, fugax eſſe oportet ac breve. Neque opus eſt, ut dicam, illud in Podagris tantùm incipientibus locum habere; quando enim ſive à morbi diuturnitate, ſive ab importuno atque indebito Medicamentorum uſu, Podagra, ut ſubinde fit, ad partes internas fuerit converſa, ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujuſmodi ſymptoma-

ptomatum agmine potiùs, quàm dolore ægrum multaverit, nemo ſanus igne utendum eſſe arbitrabitur.

En vobis omnia, quæ mihi hactenus comperta ſunt in hujus morbi Curatione. Siquis objiciat, multa eſſe Remedia *Specifica* ad Podagram; ego me ea neſcire lubens fateor: & vereor, nè Promiſſores iſti perinde ſint ignari ac ſum ego. Et ſanè dolendum eſt, Medicinam (Artem nobiliſſimam) hujusmodi nugis, quæ, ſive ab inſcitia, ſive à pravitate Scriptorum credulis objiciuntur, usque adeò deturpari; cùm in omni fere morborum genere hujusmodi aliquid à Nugivendulis tanquam Θεῶν χεῖρες decantetur pleno ore. Et, quod eſt magis mirandum, quòd non tantùm in morbis typo indutis hujusmodi deliramenta obtineant, ſed & in minimè formatis, qui ab Organorum læſione aliqua, aut προφάσει externa producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc ſatis evincunt *Specifica in Contuſionibus* vulgò prædicata, qualia ſunt *Sperma Ceti*, *Tegula Hybernica*, *&c.* quæ omnia id tantum præſtant, ut Methodum, qua tractari debuerat hic Affectus, divertant: prout illi ſatis conſtabit, qui experiri voluerit, quanto tutius atque ocyus ſanabitur is, qui *Venæ-ſectionibus* ac *Purgationibus* utetur *alternatis*, usque dum bene habuerit; neglectis prorſus levidenſibus iſtis, quæ pro more poſt ſanguinem ſemel eductum ſæpe exhibentur, atque etiam ea ſudorum ſollicitatione, quæ pari paſſu cum eorum uſu ſolet procedere: à qua partium jamdiu ad inflammationem propenſarum excalefactione æger ſine cauſa in vitæ periculum adducitur.

Quod

Qvòd si nihil proficientibus his, qvæ attuli, omnibus adhuc minùs sagax videar, & minus copiosus in Medicamentis eruendis enumerandisqve; Universa illa proponam, quæ *Lucianus* in Τραγοποδάγρα jam plenius collegit, è quibus tam externa quàm interna qvi volet eligat: qvæ forsan haud minùs efficacia sentiet, qvàm sunt eorum plurima, qvæ à nonnullis deprædicantur. Apud hunc *Podagræ* Persona ita istos alloqvitur, qvi Secreta quædam Remedia se habere jactabant, qvibus is morbus possit expugnari.

Τίς τὴν ἀνίκητον, &c. i. e.

Quis invictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terrâ mortalium?
Quam neque Thuris vapor placat,
Neque effusus sanguis aras ad incensas;
Non templum divitiarum undique suspensis ornatum donariis:
Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,
Omnium Medicus in cœlo Deorum;
Non filius Apollinis doctissimus Æsculapius.
Postquam enim enatum est primùm hominibus genus,
Conantur omnes meam elidere potentiam,
Miscentes semper Medicamentorum artificia.
Alius aliam in me experitur artem.
Terunt Plantagines, & Apia mihi,
Et folia Lactucarum; & silvestrem Portulacam;
Alii Marrubium; alii Potamogeitonem;
Alii Urticas terunt; alii Symphytum;
Alii Lentes afferunt ex palustribus lectas;
Alii Pastinacam coctam; alii folia Persicorum,
Hyoscyamum, Papaver, Cepas agrestes, Mali Punici Cortices;

Psylli-

Psyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,
Fœnum græcum cum vino, Gyrinem Collamphacum,
Cyperissinam Gallam, Pollinem hordeaceum,
Brassicæ decoctæ folia, Gypsum ex Garo,
Stercora Montanæ Capræ, humanum oletum,
Farinas Fabarum, florem Asii lapidis;
Coquunt Rubetas, Mures-araneos, Lacertas, Feles,
Ranas, Hyænas, Tragelaphos, Vulpeculas.
Quale Metallum non exploratum est mortalibus?
Quis non succus? Qualis non arborum lachryma?
Animalium quorumvis ossa, nervi, pelles,
Adeps, sanguis, medulla, stercus, lac.
Bibunt alii numero quaterno pharmacum:
Alii octono: sed septeno plures.
Alius verò bibens Hieram purgatur:
Alius incantamentis impostorum deluditur:
Judæus alium stultum excantat nactus:
Alius verò remedium petit ab Hirundinis nido.
Ego autem his omnibus plorare impero,
Et facientibus hæc atque irritantibus me
Soleo occurrere multò iracundior.
His vero, qui cogitant nihil adversum mihi,
Benignam adhibeo mentem, facilisq; fio.

Nullus dubito prudentissimos qvosqve eorum, qvi cum hoc morbo diu conflixere, de omnimodâ Curatione desperantes, Choro, qvi istius Dramatis Catastrophen facit, suffragaturos.

Ἤπιον ὦ πάνδημε, &c. i.e.

Lenem, O ubique gentium-celebrata afferas (nobis) dolorem ô Podagra,
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud sævientem,

Tolera-

Tolerabilem, facilè-desinentem, parum validum, ambulationes non impedientem.

Multi sunt modi miserorum:
Sed exercitia dolorum, & consuetudo
Podagricos soletur.
Ideoque æquo animo, ô Complices, obliviscimini
Dolorum. Si ea, quæ placent non fiunt,
Tamen etiam præter spem accidentibus viam invenire solet Deus.
Quivis sustineat Podagrâ laborantium
Deludi & derideri:
Talis enim hujus morbi natura est.

Ut semel finiam. Methodus, quam hîc trado, φαινομένων prædictorum examini innititur; quamque ego secutus tam in ipso me, quàm in aliis, morbi levamen percepi. Therapeia *Radicalis* & usquequaque perfecta, qua quis etiam à diathesi ad hunc morbum foret liberatus, adhuc in *Democriti* puteo latet, atque in naturæ sinu reconditur, nescio quandò, aut à quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominus, me hoc scripto humano generi commodi aliquid contulisse, si istos scopulos fideliter indigitaverim, ad quos tum ipsemet, tum alii plurimi naufragium fecimus; atque insuper optimam, quæ hactenus innotescit, methodum præmonstraverim. Non his majora promitto; quamvis à longa cogitationum serie, quas huic rei impendere tantum non sum coactus, inducar credere, ejusmodi Remedium quandoque inventum iri. Quod si unquam acciderit, inscitiam suam Dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit, quàm insigniter tam in dignoscendis morborum essentiis, quàm

quam in medicamentis, quibus eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus rei exemplum ſatis luculentum habemus in repertione ſummi illius ad *Febres intermittentes* Specifici, *Corticis Peruviani*. Per quot jam ſæcula homines quique ſolertiſſimi ingenia exercuerant in inveſtigandis harum Febrium cauſis, quibus praxin quilibet aptavit Theoriæ à ſe excogitatæ optimæ reſpondentem? Quomodo verò hæ Medicationes Theoremata valebant defendere, ex iis conſtat, quorum adhuc recens eſt memoria; in quibus varias Intermittentium ſpecies in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes, Curationem ad humorum iſtorum alterationem atque evacuationem dirigere ſolebant. At quàm inauſpicato id egerunt, eorum in his conaminum fruſtratio, præcipuè verò hujus *Corticis* uſus felicior, palam faciunt: cujus ope nos nunc temporis tum humores hujuſmodi omnes, tum etiam Diætam & regimen quodcunque ſuſque deq; habentes, ac nihil niſi methodum pulveri exhibendo debitam obſervantes, ſcopum rectà attingimus; vix ab illo aberrantes unquam, niſi ægrum lecto ſine ulla neceſſitate addicimus, dum in ejus uſu eſt: Tanta tamen eſt hujus remedii vis, ut non obſtante eo incommodi, quod ſcilicet Febris à lecti calore plus quam erat opus intendatur, ægrum nihilominus ad ſanitatem ut plurimum reducat. Interea donec hæc Podagræ Curatio Radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ cæteris, optare fas eſt; hanc meam qualemcunque opellam boni conſulite. Quod ſi minus eveniat, hominum mores ita probè per-

ſpectos habeo, ut non multum fallar; & officii mei rationem ita calleo, ut animo neutiquam cadam. Et ſi ſæviſſimi iſti cruciatus, impotentia ad motum, cæteraque corporis mala, quæ ego per maximam vitæ partem ſum perpeſſus, (unà cum damno rei familiaris, quod ſuſtinui, à Medicina facienda toties adverſa valetudine avocatus) aliis quietem & *ἀναλγησίαν* poſſint comparare, erit, unde me fructum aliquem miſeriarum hujus generis, quas in hac vita toleravi, in aliam migrans percepiſſe exiſtimabo.

De
HYDROPE.

Omnis hominum ætas, ſexus omnis ab *Hydrope* nonnunquam infeſtatur. Fœminæ tamen huic morbo magis ſunt obnoxiæ quam Viri: verùm hos ætate præſertim ingraveſcente adoritur, illas, ubi jam parere deſierint: Steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveæ à digitorum impresſione in ſurarum parte inferiore, ſub noctem imprimis conſpicuæ, manè verò evaneſcentes, primum hujuſce mali indicium dant; quod non perinde certum eſt Hydropis ingruentis ſignum in Fœminis atque eſt in Maribus; cùm & prægnantes, & aliæ, quibus Catamenia quavis de cauſa ſiſtuntur, haud raro idem patiantur. Neque tamen in Viris ejusmodi tumor Hydropem certò indicat: etenim cùm ſenex quispiam, habitu corporis paulo pleniori præditus, *Aſthmate* jam à multis annis laborans, ab eodem derepente, idque

idque Hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor musculos tibiarum occupabit, Hydropicorum tumores æmulans, qui Hyeme etiam magis quàm Æstate, tempestate magis pluvia quàm serena, pariter invalescet; & tamen sine quovis incommodo insigniori eundem ad Libitinam usque comitabitur. Quo non obstante, si generaliter loquamur, suræ & tibiæ intumescentes, etiam in Viris pro signo supervenientis Hydropis habendæ sunt; maximè si ita affecti spirituum ægrius ducant: qui quidem tumor tam copia quàm mole auctior indies redditur, donec pedibus majorem aquarum vim jam respuentibus, crura tentantur, ac postea abdomen ipsum; quod quidem sero è sanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis suæ limen distenditur; adeò ut sæpè multos Aquæ Congios intus contineat, quæ in umbilicum, qua data porta, ruentes, quandoque Exomphalon constituunt.

Tria interim hunc morbum stipant Symptomata, *Dyspnœa*, *Urinæ paucitas*, & *sitis intensa*. Spirandi difficultas oritur ab aqua Diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus sufflaminatur. Urina idcirco parcè redditur, quia sanguinis serum, quod per ductus urinarios ex lege naturæ excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, & in cæteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis est à putredine colluviei serosæ, quæ à morâ in corpore longiore & calorem & acredinem contrahit, unde æger & febre quadantenus semper laborat, & memorata siti.

Pro rata, qua æger in partibus, quas morbus obsidet,

sidet, mole augetur, in reliquis magis magisqve indies emaciatur, & gracilescit: tandemqve cum tanta aqvarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulterius neqveat, impetu in Viscera nobiliora & vitalem arcem facto, cataclysmo qvasi submersus perit.

Causa hujusce morbi in genere sangvinis debilitas est, unde alimento, qvod forinsecus importatur, in substantiam suam convertendo non jam par, idem in extremitates & pendulas corporis partes explodere necesse habet, mox in abdomen etiam; in qvo, qvamdiu in exigua qvantitate hinc inde dispergitur, natura eidem continendo Vesiculas qvasdam fabricat, donec tandem, modum jam superans, uno Peritonæo simul clauditur.

Sangvini autem debilitando operam ut plurimum commodabant vel nimia ejus per Venæsectionem aut alio qvovis modo evacuatio, vel morbus aliqvis diuturnior vel perditus ille liqvores spirituosos ingurgitandi mos, unde & naturalia corporis fermenta destruuntur, & dissipantur spiritus. Hinc est, qvod bibacissimi qviqve Helluones sæpius cum hoc morbo, frigido licet, qvam cæteri conflictentur. E contra etiam Aqvæ potatio in iis, qvi generosis liqvoribus diu assveverant, sangvini eandem noxam infert.

In Fœminis verò, qvod notandum est, alia qvædam & ab his longè diversa Hydropis causa reperitur, inclusa nempe in testiculorum alterutro saburra seu obstructio, qvæ sensim ejusdem crasin subvertit; unde in dicto testiculo reposita primum morbi minerâ, tunica ejusdem mirum in modum disten-

diſtenditur; qua jam tantùm non crepante, natura humori excipiendo Veſiculas quaſdam ſuggerit, quarum tandem ſive una aliqua, ſive etiam pluribus diſruptis, & in abdominis cavitatem ſe exonerantibus, eadem occurrunt ſymptomata, quæ in Hydrope, quàm ſupra depinximus. Sed de hoc genere jam olim egi.

Sunt & aliæ duæ Species tumorum abdominis Hydropem mentientes, Fœminis utræque familiares. Prima eſt carnium in partibus intra abdomen excreſcentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minus conſpicuam attollit, quàm ſolet incluſa aqua. Altera ſpecies flatibus ortum debet; qui non tumorem tantùm, ſed & alia ingravidationis ſigna pariunt. Hæc Viduas ut plurimum exercet, vel etiam mulieres, quæ non niſi provectiores ætate nupſerant: atque hæ tam ſuo ipſarum, quam Obſtetricum judicio, quarum Oracula hac ipſa de re conſuluere, motum Infantis jam à tempore conſueto uſque ad legitimum tempus pariendi perſentiſcentes, quin & ad eundem modum, quo gravidæ ſolent, ſubinde ægrotantes, ſororiantibus inſuper mammillis, & lacte extillante, de faſciis haud raró cæteriſque ad excipiendum infantem neceſſariis ſibi proſpexerunt; donec tandem venter pari, quo increverat gradu, ſenſim detumeſcens, ſpem vanam eluſerit. Neutra verò harum ad eum, de quo agimus, morbum eſt referenda.

Indicationes Curativæ veræ ac genuinæ, utpote à prædictis Phænomenis naturaliter quaſi exortæ, vel ad aquarum in abdomine cæteriſque partibus

contentarum evacuationem, vel ad instaurandum sanguinis robur, quo novus earundem proventus præcaveri possit, omnino dirigendæ sunt.

Seri evacuationem quod spectat, magni refert, ut diligenter observemus in omnibus Hydropicis, ea Cathartica, quæ vel segnius vel minus potenter operantur, officere magis quàm prodesse: cum enim Medicamenta Purgantia ad unum omnia naturæ sint inimica, quo nomine Catharseos munere funguntur, sanguinem aliquatenus debilitant læduntque; unde nisi corpus celeriter pervadant & citissimè expellantur, Camerinam eam moventia, quam secum abducere nequeunt; & sanguinem tumultuosè exagitantia, tumorem magis adaugent: quod plus satis liquet in eorum pedibus, quibus alvus ita leniter ac blande sollicitatur. Quamobrem ut cum bonis ægri rebus Purgatio instituatur, scire oportet, utrum ægri corpus facilè, an verò difficulter atque ægrè Catharticis cedat, cum in hoc cardine Curationis omnis, sive nullo, sive non nisi magno labore peragendæ negotium vertatur.

Quotiesitaque *Hydragogis* utendum est, sollicitè ad facilitatem vel difficultatem, qua ægri corpus Catharsin ferre solebat, respicere omnino convenit; quod non alia via ulla certius dignosci potest, quam ex diligenti inquisitione, quomodo alia Purgantia Remedia alio tempore aliquo usurpata, opus destinatum peregerint. Cum enim in corporibus Idiosyncrasia quædam inveniatur quoad facilem difficilemve Catharticorum operationem, ægrum sæpissimè in vitæ discrimen conjiciet is, qui

sensi-

ſenſibile corporis temperamentum modum ſibi ac normam ſtatuerit: quando non ita rarò uſu veniat; ut qui habitu ſunt fermè Athletico mediocribus Catharticis facile pareant; cum qui contrario planè habitu ſunt præditi, vel fortiſſimis ægrè cedant. Et profecto jam dicta cautio de ægri corporis ad Purgantia ferenda ineptitudine non in Hydragogis tantùm præſcribendis, ſed in aliis quibuslibet Catharticis locum habere debet. Etenim ſæpenumero obſervavi Hypercatharſes à Potionibus etiam Lenientibus adductas, ex eo quòd ægrum Medicus non interrogaverit, prout oportuit, utrumne corpus facilè, an verò difficulter expurgaretur. Attamen cùm Hydrops, quod ſuperius dixi, præ cæteris morbis quibuslibet Catharſin & validisſimam poſtulet & maxime celerem; cumque in hoc morbo Purgatio per ἐπίκρασιν, quæ in nonnullis aliis prodeſt, nullatenus admitti debeat, (cùm hujus generis Catharſis non tantum non imminuat tumorem ſed & adaugeat:) Hanc, inquam, ob cauſam expurgatio paulo fortior & nimia juſto debiliori eſt præferenda; præcipuè cùm *Laudano* non deſtituamur, certisſimo ad Hypercatharſin iſtiusmodi ſubito domandam fræno.

Ad hæc in *Catharticis* omnibus Hydropicorum ſanationi dicatis id diligenter eſt obſervandum, ut aquæ ea maxima celeritate exhauriantur, quam ægri vires ferre queant; utpote qui ſingulis diebus expurgari debeat: niſi quod ſive ob nimiam debilitatem corporis, ſive propter Cathartici præcedentis operationem plus ſatis violentam dies unus aut alter nonnunquam intercalari posſit. Ete-

nim si non nisi post longa intervalla repetatur Purgatio, quantumlibet copiosa Catharsis præcesserit, aquis denuo affatim colligendis ansam præbebimus; atque ex hac induciarum occasione, quasi victoria jam parta uti nescientes, tandem loco pulsi, re infecta turpiter fugabimur. Adde, quod periculum est, ne aquarum inter viscera mora diuturnior eadem putredine quadam sua inquinet ac inficiat. Atque insuper, quod parvi ducendum non est, istæ aquæ à prægressis Catharticis ita in motum concitæ ad noxam inferendam jam propensiores sunt, quam ubi quiescerent. Tam ob hanc itaque causam, quàm ob alias supra memoratas, huic Intentioni, quæ colluviem serosam intùs clausam respicit, quam velocissimè satisfaciendum est; neque ab ea nisi urgente necessitate est absistendum aut cessandum, donec omnis aquarum moles omnino demum exantlata fuerit.

Hoc porro notandum venit, quod cùm è Praxi constet, Hydragoga fere omnia, genio quodam sibi peculiari, si sola exhibeantur, iis, qui ægrè purgantur parum admodum votis respondere; quin & largiorem eorundem dosin non tam Catharsin quàm sangvinis tumultum promovere (unde qui imminui debuerat tumor, jam auctior cernitur:) Hæc itaque non alium obtinent usum, in hujusmodi corporibus, quàm ut lenioribus Catharticis stimulum addant. Quo non obstante in iis, qui purgatu sunt faciles, Hydragoga ista & celeriter, & cum magno effectu operantur.

Quocirca in istis, qui Catharsi promptè cedunt, *Syrupus de Spinâ Cervina*, etiam solus, Aquas sat copio-

copiosè elicit. Quod quidem Remedium in his aqvas ferè solas, easque in magnâ quantitate educit, nec sangvinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum Purgantium more: Id tantùm habet incommodi Syrupus ille, quòd inter operandum ingentem sitim provocet. Quòd si idem vel in summâ dosi aliis propinetur, qui ægrè expurgantur, neque multæ seqventur dejectiones, neque eæ multâ aquâ, ut debuerant, refertæ.

Equidem probè memini, (cùm tunc primùm ad Hydropem curandum invitarer) me annis abhinc 27 aut circiter ad Matronam quandam piam & honestam, nomine *Saltmarsh*, *Westmonasterii* commorantem, fuisse accersitum; cujus abdomen Hydrops, quo atrociorem nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendæ evexerat: huic ego Syrupi prædicti Unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui: credi vix potest, quàm magnam aquarum vim per sedem deturbavit, idque nullo excitato tumultu, absque ullâ virium ægræ jacturâ: Quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, nisi quod diem unum alterumve intercalari paterer, siquando paulò infirmior videretur. Atque ita aquis sensim eductis, venter indies detumuit, ipsaque prorsus convaluit. Ego fiduciâ planè juvenili atque hominis inexperti credebam, me ejusmodi medicamen possidere, quo Hydropes quoscunque possem debellare: verùm hujusmodi erroris intra paucas septimanas admonebar. Cùm enim non ita diu post ad aliam Fœminam eodem morbo laborantem, qui Febri Quar-

tanæ diuturniori ſupervenerat, medicinam facturus accederem, eundem Syrupum propinavi; quo ſæpiùs repetito,& doſi gradatim aucto, morbum laceſſebam; at cùm aquarum evacuationem fruſtrà tentarem, Catharſi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, miſſum me fecit ægra, atque alterius Medici ope, qui remedia efficaciora adhibuit, ſi bene memini, ſanitatem recepit.

Ubi igitur conſtiterit, ægrum eo eſſe corporis habitu, ut Cathartica Leniora nec celeriter, nec cum bonâ euphoriâ opus ſuum peragant, Fortiora tentanda. Quo in caſu, ut modò innui, notandum eſt, quòd licet Hydragogorum pauca, ſi ſola exhibeantur, votis reſpondeant, lenioribus tamen, calcaris vice permiſta, efficaciſſima omnino ſunt. In hujuſmodi corporibus, exempli gratiâ, ſequentem Potionem cum ſucceſſu ſæpenumero præſcripſi. ℞. *Tamarind.* ℥ ß. *Fol. Senn.* ʒ ij. *Rhei* ʒ i ß. *Coq. in q. ſ. Aq. fontan. ad* ℥ iij. *in Colatur. diſſolv. Mann. & Syr. Roſar ſolut. an.* ℥ j. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥ ß. *Elect. è ſucc. Roſar.* ʒ ij. *m. f. Potio.* Quæ tamen potio non niſi Robuſtioribus exhibenda eſt, quibus alvum ſolvit, ubi cætera id præſtare nequiverint; quod multiplici experientia ipſius probari. Vel ℞. *Vini alb.* ℥ iiij. *Zalap. ſubtiliſſ. pul.* ʒ j. *Zinzib. pul.* ℈ ß. *ſyr. de ſpin. cervin.* ℥ j. *m. f. potio, ſumenda ſummo manè, repetendaq́ſ ſingulis, vel alternis diebus pro ratione virium.*

Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens; quo illi ſatis commodè utentur, qui à repetito aliorum purgantium uſu abhorrent; quando ægrum calefaciat inter purgandum, tum etiam

etiam corroboret. *ex.g.*℞.*Rad. Jalap. contus. Hermodactyl. an.* ℥ß. *Scammon. crud.* ʒ iij. *fol. Senn.* ℥ ij. *Glycirrhiz. ras. sem. Anis. Carui an.* ℥ß. *Summit. Absinth. fol. Salv. an m. j. Infunde frigide in* ℔ iij. *Aq. vitæ vulgaris, & coletur tantummodo usus tempore. Cap. cochlear.* j. *horâ somni, &* ij. *mane sequenti:* Augendo vel minuendo dosin pro ratione operationis.

Restant verò Medicamenta duo, me judice, Palmaria, & in iis qui non nisi ægrè purgantur, cæteris quæ vel suprà enumeravi, vel adhuc comperta habeo δραστικώτερα, *Elaterium* intelligo, & *Infusionem Croci Metallorum. Elaterium* sive *Fæcula Cucumeris agrestis* potenter in permodica quantitate vires suas exerit in conturbanda alvo, & fæcibus cum serosis & aquosis humoribus copiosè egerendis, adeò ut ejus grana duo plerisque, in genere loquendo, corporibus dosis aptissima sunt. Ego permiscere soleo *Pil. ex Duobus* ℈j. quas in Pilulas tres exiguas formandas, ac manè sumendas impero.

Infusionem Croci quod spectat; ejus ℥ iß. (vel purgatu difficillimis ℥ ij.) manè exhibita, & quotidie pro ægri viribus reiterata, quamlibet primâ facie haud aliud promittat, quam colluviem in ventriculo stabulantem egerere, tandem tamen efficiet, ut abdomen ab aquarum super-incumbentium onere liberetur. Præterquam enim quòd cessante Vomitione, in Catharsin τὴν κάτω solet desinere, necesse est omnino, ut cùm tanta fuerit agitatio concussioque tam Ventriculi quàm viscerum, à tam insigni aquarum corrivatione quasi circumseptorum, earundem evacuatio per ductus communi naturæ lege haud satis patentes, conatum ita vehemen-

mentem insequatur. Veruntamen, si prædictum Vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tam *Electuarium de Succo Rosarum*, quàm *Syrupum de Spinâ cervinâ* soleo post tertiam aut quartam dosin meræ infusionis Croci Metallorum quandoque, licèt rariùs, adjicere. Ex.gr.℞. *Aq. Card.Ben.*℥ iij.*Infus.Croc. Metallor.* ℥ i *ß. Syr.de Spin. cervin.*℥ *ß.Elect.de Succ.Rosar.*ʒ ij.*m.f.Potio.*

Quòd verò dentur ejusmodi cæci meatus, per quos aquæ ex abdominis cavitate ad intestina transferantur, de facto liquet; cùm quotidiè observemus Hydragoga tantam aquarum in abdomine inclusarum vim per secessum educere, perinde ac si primitus in ipsis intestinis continerentur. Cui tam duro nodo cum parem cuneum haud facilè inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium sæculorum judicio sapientissimi optimique, *Hyppocratis* scilicet, qui in libro de Priscâ Medicina hæc habet. Λέγουσι δέ τινες καὶ ἰατροὶ, καὶ σοφισταὶ, ὡς οὐχ ἐνὶ δυνατὸν ἰατρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὅ, τί ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπάγη· ἐγὼ δὲ τούτεων μὲν ὅσα τίνι εἴρηται σοφιστῇ, ἢ ἰητρῷ, ἢ γέγραπται περὶ Φύσεως, ἧσσον νομίζω τῇ ἰητρικῇ τέχνῃ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ, i. e. *Medici quidam & Sophistæ dicunt, quòd impossibile est, eùm medicinam cognoscere, qui non novit quid sit Homo, & quomodo primùm factus & compactus sit. Ego verò ea, quæ ab aliquo Sophistâ aut Medico de Naturâ dicta, aut scripta sunt, minùs censeo ad Artem Medicam spectare quàm ad Pictoriam.*

Atta-

Attamen (ne vel divinus hic Author erroris ullatenus insimuletur , vel ex hoc loco Empirici ignorantiæ suæ patrocinium qværant) apertè dicam, me qvantum attentissimâ cogitatione,eâqve ad Praxin (qvæ Medicinam profitentium Lapis Lydius haberi debet) relatâ asseqvi valeam , utcunqve existimare , quòd necesse omnino sit, ut Medicus structuram humani corporis probè calleat , quo rectius veras ideas & naturæ, & causarum quorundam morborum animo concipere ac formare queat. Neqve enim fieri potest, ut qvi Renum fabricam ignorat, ductuumqve exinde ad Vesicam tendentium, conjicere possit, unde oriantur Symptomata illa, qvæ à *calculo* vel in pelvim,vel in ureteres altiùs impacto pendent. Nec minus Chirurgum oportet eandem humani corporis structuram perdiscere, qvo melius inter operandum ab iis vasis, sive aliis partibus abstineat, quæ, si violentur, ægro exitium afferant. Sed nec ossa dislocata ad situm naturalem rectè poterit reducere , nisi eam ossium compagem,*Sceleton* dictam, curiose inspexerit, atque animo comprehenderit.

Hujusmodi itaqve humani corporis notitia omnino necessaria est; qvam qvi non habet , cum qvibusdam morbis *Andabatarum*, qvòd ajunt, more pugnabit,aut sine Nauticâ pyxide tentabit mare. Porrò hæc scientia & cito & facilè acqviritur, cum id præ cæteris difficilioribus habeat compendii, qvod αὐτοψία in cadaveribus vel humanis vel animalium qvorumlibet perdiscatur, idqve nullo ferè negotio, etiam ab iis, qvi mente ac judicio minus valent. Veruntamen in Acutis qvibuslibet, qvod

genus

genus plus quàm duas tertias morborum partes comprehendit, atque porro in Chronicis plerisque, omnino fatendum est τὶ Θεῖον inesse, sive specificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio à speculatione corporis humani deducta, queat indagare, atque in lucem protrahere. Quamobrem ne ita homines in cadaverum dissectione præcipuam locarent operam, tanquam exinde potius quam ex φαινομένων naturalium, ut & *Juvantium* & *Lædentium* diligenti observatione, promoveri possit Ars Medica; id opinor, ut maximè caveri in loco prædicto voluit Divinus ille Senex, non autem generalem fabricæ humani corporis notitiam carpere ac sugillare.

Et profectò Virum tantum tamque sapientem nullo modo potuit latere, humanam omnem investigationem ultra generalem ejusmodi notitiam pertingere non posse. Licèt enim diligenti in secandis cadaveribus inquisitione ac scrutinio majora organa, quibus natura in peragendis operationibus suis utitur, in conspectum veniant, vasaque itidem nonnulla, per quæ succi ab his ad illas corporis partes transmittuntur; quæ tamen hujus motûs sit origo & causa primaria, oculi docere nequeunt. Neque Microscopium quodvis vel exquisitissimè elaboratum exiles istos meatus, per quos Chylus, ex. gr. ex intestinis in vasa Chylifera transcoletur, vel per quos ductus sanguis per Arterias derivatus in Venarum oscula reducendus transmittatur, potest detegere. Quinimò sunt & alii ferè innumeri, iique magis adhuc affabrè concinnati, meatus ac pori in hâc mirandâ hominis

com-

compage, quos nemo hominum ne per ſomnium quidem vidit; cùm rudis & indocta, (ſit verbo venia) Cognitio noſtra in rerum cortice omnis fermè verſetur, ac ad τὸ ὅτι, ſive quòd res hoc modo ſe habeat, ferè tantùm aſſurgens, τὸ διότι, ſive rerum cauſas nullatenus attingat. Utut ſe res habeat, haud difficili inveſtigatione ſcire poſſumus, quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura) ſufficit in eorum Curatione morborum qui hujusmodi peritiam, quod ſuprà dixi, ſibi vendicant: maximè verò quantum nos impellat ad Divinum Artificem ſummâ animi demiſſione adorandum, dum ſtupendum ejus artificium contemplamur in iis, quorum ratio nobis innoteſcit, tum illud longè excellentiſſimum in cæteris, ad quæ prorſus cæcutimus.

Et ſicuti *Hippocrates* eos reprehendit, qui huic in humanis corporibus ſpeculandis curioſitati & περιεργίᾳ plus dant, quàm obſervationibus practicis, ac proinde quàm ipſius naturæ judicio; ita pari jure prudens vir quiſpiam in hoc noſtro ſeculo eos culpare poſſit, qui exiſtimant, Artem Medicam nullâ re aliâ magis promoveri poſſe, quàm novis *Chymicorum* inventis. Quanquam enim ingrati prorſus animi eſſet, non libenter agnoſcere id emolumenti, quod Chymiæ acceptum debemus, eo quòd utilia nonnulla medicamenta, & indicationibus ſatisfaciendis perquam accommoda (inter quæ vel hoc ipſum *Emeticum*, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet) nobis ſuppeditaverit; atq; eam ob cauſam, ſi intra Pharmacopœæ limites contineatur, Ars eſt ſatis quidem laudabilis: attamen nec illi

illi culpâ, aut ſaltem errore vacant, qui cerebrum ſibi eousque excalefaciunt ac torquent, ut tandem arbitrentur, Artem Medicam in hoc præſertim deficere, quòd Remediis magnis atque efficacibus à ſolâ *Chymicorum* præparatione atque operâ nobis ſubminiſtrandis, indigeat. Cum ei, qui rem rectè perpenderit, ſatis liqueat, præcipuum Medicinæ faciendæ defectum non in eo verti, quòd neſciamus, quo pacto huic aut illi Intentioni ſatisfacere debeamus, ſed quòd non ſatis ſciamus, quænam ſit illa Intentio, cui ſatisfaciendum eſt. Cum vel rudiſſimus quiſpiam Pharmacopolæ ſervulus intra dimidium horæ quadrantem certum me faciet, quo medicamento Vomitionem, Purgationem, vel Sudores provocabo, vel refrigerabo æſtuantem; at verò in palæſtra medica probè exercitatus ſit oportet, qui pari certitudine me docere queat, ubi hoc vel illud remediorum genus in uſum revocare debeam per omnem morborum ac Curationum circuitum.

Et quidem certiſſimus ſum, nihil æquè ad judicium hac in re rite formandum conferre atque obſervationem exactiſſimam *φαινομένων* naturalium & morborum, & pariter eorum, quæ in Praxi cernuntur à *Juvantibus* & *Lædentibus* derivata, poſt ea ſive Remedia uſurpata, ſive etiam Medendi methodum iſtam, quibus morbos depellere ſatagimus. Hæc ſi diligenter inter ſe collata fuerint, mihi oſtendent & morbi naturam, & inſuper undenam Curativæ Indicationes deſumendæ ſint longè melius certiusq; quàm ſi ad ſpeculationem naturæ hujus aut illius principii corporis concreti tanquam ad

Cyno-

Cynosuram cursum dirigam. Etenim vel exquisitissimæ hujus generis Dissertationes nihil aliud sunt, quàm Metaphora bellè deducta exornataque: quæ etiam ad eorum instar omnium, quæ in scena imaginationis, non vero in ipsa rerum natura fundamentum habent, dies delebit ac proteret; cùm *Naturæ judicia* rerum veritati superstructa, non nisi cùm ipsa natura interciderint.

Quamvis autem *Hypotheses* speculationibus Philosophicis innixæ futiles sint prorsus, cum nemo hominum scientia intuitiva præditus sit, qua fretus Principia queat substernere, quibus mox superstruat; attamen si *Hypotheses* ab ipsis rebus factis fluant, ex eis tantùm observationibus natæ, quas Phænomena Practica & Naturalia suggerunt, stabiles manent & inconcussæ: ita ut licèt Praxis Medica, si scribendi ordinem respicias, ex Hypothesibus orta videatur; nihilominus ipsæ Hypotheses, si modo solidæ fuerint ac genuinæ, Praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratia, in *Affectione Hysterica* non ideò Chalybeatis utor, cæterisque sanguinem invigorantibus; nec ideò ab evacuantibus me tempero (nisi scilicet in statis quibusdam circumstantiis) & Remedia potius Paregorica impero, quia primùm pro concesso habui, hunc morbum à debilitatis fractisque spiritibus Animalibus pendere: verum cùm *φαινομένων* Practicorum constans observatio me docuisset, Cathartica exhibita morbi symptomata semper auxisse, his verò contraria eadem symptomata consopire solere; ex hac, aliisque *φαινομένων* naturalium observationibus Hypothesin meam desumpsi, ita ut

Philoſophus Empirico hic famularetur. Quòd ſi ab Hypotheſi cœpiſſem, eà planè ratione inſanirem, atque ille, qui tabulata tignaque domus ſuperiora prius velit erigere quàm fundamentum jecerit: quod quidem iſtis tantùm convenit, qui in Aere *Caſtella*, quod ajunt, ſolent extruere: his enim certo quodam privilegio ab alterutrâ extremitate licet ordiri.

Sed ut ad rem redeam. Quicunque demum ſint meatus iſti, per quos aqua ex abdominis cavitate in inteſtina deducitur, certiſſimus ſum Vomitionem à dicto Emetico excitatam easdem potenter evacuare, idque non ſolùm deorſum per ſedem, ſed & ſurſum per ipſum Ventriculum atque Os in vomendi actu. Etenim poſt duas vel tres evomendi vices aquæ non tam medicamenti vi ſecretoria elici videntur, quam, ruptis quaſi repagulis & clauſtris reſeratis, pleno alveo effundi: quod ſatis conſtat, ex earundem eruptione atque impetu ſæpe facto inter ipſa vomendi ſpatia, ſive intervalla.

Menſe Auguſto poſtremum elapſo, Paupercula quædam annos habens 55. aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat incluſa fere per triennium, à frigore multum paſſa erat, venter denique ad tantam molem increverat, ut ei parem nunquam hactenus viderim; Ego ℥iß. *Infuſionis Croci Metallorum* ſingulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium ægræ ratione, uſque dum doſes omnino ſex hauſerat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus ſupprimebatur, quam poſt-

ea

ſtea quandoque per intervalla reddebat, ſed rarò admodum: quo frequentius Emeticum repetebat, eo majorem aquæ copiam ſolebat rejicere, idque ſub finem tam per os quàm per ſedem. Verùm poſt tertiam doſin tumor ſubſidere atque imminui cœpit, & poſt quatuordecim dies filo, quo craſſitiem corporis inflati juſſu meo fuerat dimenſa, judice ac teſte, jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquæ Congios, ſupputatione ex iis, quæ mihi ipſa narravit, facta, ἄνω καὶ κάτω egeſſerat. Ita ut quæ prius in lecto non niſi erecta dormiebat, ne decumbens ab aquarum pondere ſuffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato ſecura jaceret, & de latere in latus pro arbitrio ſe movere potuerit. Cùm verò dicta Emetica operandi violentiâ *Vapores*, quos dicunt, ad eum gradum excitarent, ut iisdem diutiùs morbum laceſſere tutum non foret, & tamen tam ex reſidua adhuc ventris mole quàm aquarum rotatione, quam toties percipiebat, quoties ſe in alterutrum latus convertebat, & veſtigiis inſuper rei cujuslibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus, plus ſatis liqueret, multum aquæ adhuc in corpore reſtare: ob cauſam jam dictam reliquam Curationem Purgantibus propriè dictis cogebar abſolvere. Poſthac igitur vel Potionem Purgantem ſupra dictam, vel aliud quoddam Hydragogum præſcripſi; idque vel rarius vel ſæpius, prout vires ejus ferrent, aut Vapores minus infeſtarent. Etenim & Catharſis per inferiora Affectus Hyſtericos aliquatenus invitabat, licet non ita graves & violentos ac ſolebant Emetica. Atque in hâc me-

thodo persistebam, donec prorsus convaluisse videretur. Quæ dum fierent, hæc mihi præcipuè observanda occurrebant: Primò quòd iis diebus, quibus à Purgatione feriebatur, nonnunquam magnam aquarum vim per sedem excernebat, atque etiam sub finem per meatus urinarios, vel ad Congii mensuram; quamlibet non ultra ℔iß. vel ℔ij. Potus pro singulis diebus concederem: ita ut portæ omnes, atque canales undicunque patere viderentur. Secundo notatu dignum erat, quod curatione fere absoluta siquando Vapores à Catharticis commoti tumultuarentur, venter maximè versus superiora, intumescebat, tanquam novo aquarum proventu denuò repletus foret, quod tamen fieri non posse sciebam, cum ita parce bibisset; ac proinde tumorem illum à flatibus, quos peperit ἀταξία ista à Catharticis provocata, tantùm oriri: quod meum judicium eventus comprobavit. Licet enim vel Congium aquæ eo die, quo purgabatur, ejecisset, mox tamen cœpit intumescere; nec remittebat tumor ille, ad guttur usque assurgens, & dyspnœâ affligens, donec corpus à Purgantium molestia liberatum, statum naturalem ac quietem reciperet; quo facto & tumor & cætera symptomata derepente evanescebant, donec à succedente Catharsi de novo irritarentur. Denique & hoc animadvertendum erat, quòd cùm præfata Fœmina annum agens quinquagesimum quintum, fluxum Menstruum jam ab annis aliquot non fuerat passa, attamen Menses magno quasi flumine erumpebant denuò; qui sanguinis fluxus debilitati & evacuationibus prægressis additus ingens Affectu-

um Hystericorum agmen adducebat, dolorem scil. in dorso & circa regionem Splenis vehementem, Cephalalgiam, & Tussim ferinam. Adhæc tametsi post tam insignem Aquæ quantitatem per os, sedem, & urinas eliminatam omnino credibile esset, non multum in corpore restare, attamen venter haud minus protuberabat, quàm nulla adhuc evacuatione tentata solebat. Quamobrem ad hos motus sedandos, qui etiam ad septimanam à postrema purgatione negotium facessebant, coactus sum, ad quatuor noctes continuas *Diacodii* ℥iß. propinare; quæ etiam Dosis erat repetenda, nisi somnus intra horas tres insequeretur. Quo tandem pacata sunt omnia, & tumor disparuit.

Hoc interim observari velim, quod si leviculo aliquo ventris tumore tentetur æger, non ita promptè educuntur aquæ per Infusionem Croci Metallorum, ac in Ascite grandiore, ubi ingens aquarum copia aggesta fuerit: etenim vel ipsa aquarum moles dum Emetici operatione agitatur ac concutitur, ad earundem evacuationem mirè confert; atque eam ob causam nisi venter in tumorem insignem attollatur, omnino convenit, ut tota res evacuantibus per inferiora committatur.

Est & aliud Medicamentum satis vulgare ac simplex, quod Hydropem pari ratione, qua illud, de quo modo egimus, expugnat. Nempe manipuli iij. *Corticis interioris Sambuci* à ligno derasi in ℔ ij. aquæ & lactis simul mistorum, ad ℔j. incoquantur: Decocti hujus altera medietas mane, altera verò quotidie assumatur, donec æger convalescat. Hoc remedium & vomitionem ciet & catharsin,

pariter ac Crocus Metallorum, ac proinde eodem modo morbum depellit, non vi aliquâ specificâ: quocirca si neutram harum operationum præstet, vel si mediocriter ac parcè, ne hilum prodest quidem: ubi verò alterutram producit efficaciter, maximè verò si utramque, mire ad hunc morbum debellandum confert.

At sane, quod serio animadvertendum est, haud raro accidit, ut aqua non solùm in crura ac tibias deturbetur, sed etiam in ipsam abdominis cavitatem depluat, quæ tamen Medicamentis Catharticis sive *ἄνω* sive *κάτω* ducentibus, omnino elicienda non est. Verbi gratia; quoties hujusmodi tumor vel Phthisin diuturnam excipit; vel à viscerum alicujus labe ac putredine nascitur; vel à sanguinis tono, si ita loqui fas est, non tantum relaxato sed & deperdito, ac spiritibus penitus exhaustis; vel à longa Fistularum in partibus carnosis morâ, quæ copiosam saniem egesserunt; vel à nimia debilitate atque evacuatione tam humorum quàm spirituum, quas advocavit sive salivatio, sive sudatio, sive etiam Purgatio justo intensior, & Diæta tenuis, quæ in Luis Venereæ Curatione, etiam magis, quàm res postulabat, fuerant adhibitæ. In his atque aliis morbis ad hunc modum factis æger non tantum non juvabitur à Catharsi, sed imminuto adhuc amplius sanguinis tono, augebitur malum. Quamobrem rebus ita stantibus, omnis Curationis Cardo in sanguine ac visceribus omni ope corroborandis firmandisque omnino vertetur. Inter cætera hujus ordinis, præter Remedia Confortativa infra enumeranda, ego certissimo Experimento

edo-

edoctus ſum, aeris mutationem, & in aere libero Exercitium, quale quale demum æger ferre potuerit, huic Indicationi apprimè reſpondiſſe; ſpiritubus ſcil. quaſi nova vita hoc pacto afflatis, atque Organis Excretoriis ad penſum ſibi debitum denuo revocatis.

Eſt etiam, ubi abſque omni iſtiusmodi περιφάσει Intentioni iſti, quæ aquas evacuandas reſpicit, nec Catharticis, nec Emeticis ſatisfaciendum eſt: quoties enim vel æger conſtitutione eſt infirmiore, vel Fœmina Vaporibus atque ataxiis ſpirituum animalium admodum obnoxia; fieri non poteſt, ut Catharticis, & multo minus ut Emeticis res geratur. Hîc itaque aquarum evacuatio *Diureticis* committenda eſt. E quorum familiâ licèt quamplurima in Medicorum ſcriptis magni ſint nominis, efficaciſſima tamen (ne dicam ſola) mihi videntur ea, quæ è *Salibus Lixivialibus* fiunt: neque quicquam refert, è quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem verò vix aliud vegetabile *Geniſtâ* ſit parabilius, & in hoc morbo bene audiat, ego ut plurimum *cinerum* ejus ℔j. *in Vini Rhenani* ℔iiij. frigide infundi jubeo, addendo *foliorum Abſinthii vulgaris* pugillum unum alterumve. Liquoris per filtrationem colati ℥iiij. manè, horâ quinta pomeridiana, & ſero, ægro jugiter hauriendas impero, usque dum tumor evanuerit. Quo ſolo Remedio Hydropes pro deploratis habitos curatos vidi in iis, quorum Craſis debilior Purgantibus ferendis non fuit.

Aquis autem, (ut ad ſecundam Intentionem properemus,) quæ ſunt proxima cauſa morbi, jam

penitus evacuatis, non nisi ad dimidiam Curationis partem ut plurimum perventum est, nisi sanguinis etiam debilitati, quæ prima morbi origo fuit, occurratur longo & assiduo Medicamentorum *Calefacientium* & *Corroborantium* usu, unde novus aquarum proventus præcaveri possit. Quamvis enim in junioribus sæpe contingat, ut aquis ritè expurgatis sine alio quovis præsidio convalescant, cùm eorum calor naturalis jam ab aquarum onere ac pressura liberatus, dictorum Remediorum vices supplere valeat; tamen in ætate provectioribus, aut iis, qui aliàs minus sano corporis habitu sunt præditi, omnino necesse est, ut statim ab aquarum eductione jam absoluta, ad eorum simplicium usum, quæ sanguinem excalefaciunt invigorantque, protinus confugiant. Inter quæ ea, quæ ego jam superius in *Podagrâ* curanda laudavi, sive ipsa Remedia spectent, sive *sex Res non-naturales*, præter illa, quæ jam dicentur, locum habere possint: (nisi quod *Vinum*, à quo in Podagra prorsus est abstinendum, non tantùm non noceat Hydropicis, sed & prosit admodum, si pro potu ordinario usurpetur;) Cùm hi duo morbi id habeant commune, quòd eadem Remedia Corroborantia utriusque causæ originali adversentur. Fatendum est interim, quod cum tam ex manifestis Phænomenis, quàm à juvantibus & lædentibus edocti simus, tum hos, tum alios plures *morbos Chronicos* sanguinis debilitati atque *indigestioni* ortum debere, nec ulterius progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice hæremus; nec in essentiales eorundem differentias, & specificas Humorum deprava-

vatio-

vationes ab istiusmodi Indigestionibus prognatas, (quæ quidem ἀπεψία communis omnium stirps est) quimus penetrare. Uti neque varias illas specificationes, quæ in morbis Acutis ab una eademque causa, sanguinis nempe *inflammatione*, fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tam in his quàm in Chronicis morbis, cùm *Specificis* careamus, Curationem non ad Essentialem morborum naturam, sed ad causam eorundem magis generalem dirigere cogimur; Curandi methodum subinde variantes, vel pro indicio naturæ spontaneo, quo in morborum eliminatione illa utitur; vel experientiæ, cui potissimùm Medicationis generi quilibet morbus facillimè concedat dictantis, filum secuti.

Porrò ad hanc, de qua jam agimus, Intentionem implendam, nempe ut sanguis corroboretur; sive aquarum evacuatio per hoc Diureticum, sive per Catharsin, vel etiam Vomitionem procuretur, ut suprà, omnino necesse est, ut æger, quantum res ferat, *Vinum* potare teneatur, dum in curando est, (modò nè prius incipiat οἰνοποσίαν, quàm meatus quadantenus reclusi fuerint, & porta aquis data,) vel saltem loco vini Cerevisiam aliquam è generosioribus; cum liquores tenues ac refrigerantes quilibet, utut ægri palato arrideant, qui ferè semper in hoc morbo siticulosus est, eum magis Phlegmaticum reddant, & aquis obstetricentur: raro itaque, aut nunquam hi sunt concedendi. Atque è diverso liquores generosi, modò non sint spiritus per destillationem eliciti, usque adeò sanitatem promovent, ut vel soli aliquando amissam

revocaverint; utique in morbi initio, nondum multâ aquâ distento abdomine; præsertim si Herbis calefacientibus & confortantibus fuerint impraegnati. In Pauperibus, verbi gratiâ, quorum res angusta domi meliora remedia non permittebat, *Cerevisia fortis*, in quâ quantitas sufficiens *Radic. Raphan. Rustic. fol. Absinth. vulgaris, Cochlear. hortens. Salviæ. Centaurii min. summitatum Genistæ* inclusa fuerit, meo consilio usurpata pro potu ordinario, sola fuit instar omnium. Pro ditioribus Vinum Canarinum eisdem herbis amaris potest similiter impraegnari, cujus haustulus bis terve de die inter Medicamenta suprà memorata degluti endus est. Vel si id palato minus allubescat, *Vinum Absinthites* vice ejꝰ substituatur, de quo æger sumere possit cochlearia ix post *Electuarii Digestivi* (in *Tract. de Podagrâ* descripti) ʒij. horis medicinalibus, *i.e.* manè, quarta pomeridiana, & nocte devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo satis Corroborantia quælibet Medicamenta longo post se intervallo linquit alia. Hîc vero magni momenti est, quòd æger parcè admodum bibat liquores istos, qui minus generosi sunt; quandoquidem omnes, qualescunque demum sint, aquis nonnihil incrementi dant; adeò ut vel omnimoda abstinentia à potu nonnullos sanaverit: atque ob eam causam, si liquoribus istis quandoque indulgendum sit, æger tamen admodum parcè eos bibat. Veruntamen cùm sitis magna huic affectui se comitem adjungere soleat, quam insuper à potu tenuiori abstinentia adaugeat, è re erit, ut æger sæpiusculè aquâ frigidâ *Spiritu Vitrioli* acidu-

lat

lata os colluat, aut *Tamarindos* in ore ſubinde teneat, aut *Limonem* manducet; neutrum verò degluțiens, præ eorum frigiditate, quæ morbo minùs convenit.

Verùm inter *Corroborantia*, *Chalybs* in Hydropis incipientis curatione haud infimum locum ſibi vendicat, ſanguinem videlicet invigorando, calefaciendoque. Quam ob cauſam & *Allium* hîc adeò conducit; cùm eo ſolo, miſſis evacuantibus, Hydropem ex aliorum præſcripto, non meo, depulſum noverim.

Eſt enim obſervandum, eum Hydropem, qui vel pedes tantùm inflavit, vel etiam ventrem, ſed modicè, non ſtatim Curationem per Emetica & Cathartica ſibi depoſcere; ſed hujusmodi liquoribus præfatis calefacientibus & corroborantibus haud rarò cedere. At verò præ cæteris ſeriò animadvertendum eſt, quòd, quoties hunc morbum ſolis corroborantibus, vel etiam Lixivialibus aggredimur, æger nullo modo expurgandus eſt ſive mitiori, ſive fortiori quocunque Pharmaco, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navatur opera: evertet enim Catharticum, quicquid Corroborans ſubſtruxerit; quod vel invitus agnoſcat oportet, qui obſervaverit tumorem, qui ab uſu Corroborantium jam imminui cœperat, mox à Purgatione augeri. Etenim tametſi cùm Intentioni iſti aquas educendi ſatisfacere cupiamus, haud abs re fuerit, etiam Corroborantia ſubinde exhibere; tamen cùm tota res in iſto ſolùm cardine vertatur, ut ſanguis corroboretur, omnino neceſſe eſt, ut à Catharticis abſtineamus.

Notan-

Notandum est autem, ægrum non semper sanari, quamvis utrique Indicationi satisfecerimus, *i. e.* tum Aquæ in abdomine congestæ omnino eductæ fuerint, tum etiam Calefacientia & Corroborantia postea ad præcavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita. Etenim non raro contingit, ut *Ascites* ad multos annos perdurans, diuturna aquarum in viscera incubatione eorum substantiam perverterit, & quasi semi coxerit; & tam ipsa viscera, quàm partes vicinas corruperit penitus, glandulas præternaturales & Vesiculas saniē turgidas generans, & omnia intra abdominis cavitatem contenta in putrilaginem quasi quandam convertens: prout in eorum cadaveribus, qui ab Ascite inveterato sunt interempti, Sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam provectus, Artis subsidia, quantum video, contemnit. Nihilominus Medici est, cùm certò scire nequeat, quantum adhuc noxæ visceribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri Remediis tam Evacuantibus, quàm Corroborantibus; & neque animo ipsus cadere, neque ægro, ut cadat, autor esse debet. Cui rei ob hanc potissimum causam danda est operā, quoniam in permultis Affectibus, morbi fomitē jam penitus exantlato, Natura, quæ noctes atquē dies nostris rebus invigilat consulitque, sponte sua mirum in modum machinatur, quo ægrum à perniciosis morbi reliquiis muniat ac tueatur. Quamobrem omnis Ascites quantumlibet inveteratus, & quantumlibet funestam cladem visceribus intulerit, haud alio modo tractari potest, quàm si nunc primum occœperit.

Topica

Topica ſive Remedia *Externa*, quantum ego obſervare potui, nihil egregium in hoc morbo præſtiterúnt unquam. Ea minus ſaltem nocuere, quæ in forma ſive Cataplaſmatis, ſive Linimenti abdomini ad tumorem diſcutiendum fuerint applicata. Neque tamen video, quo pacto aquæ poſſint diſcuti. Verum & alia ſunt à nonnullis Remediorum loco præſcripta, quæ ita non proſunt, ut etiam obſint plurimum: Hujuſmodi ſunt *Unguenta è Catharticis* fortioribus confecta, atque abdomini adhibita. *Veſicatoria* item cruribus & tibiis ſuperimpoſita, ubi cutis in magnam molem fuerit protenſa, ad aquas ſcil. hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus Medicationis eſt periculoſum; cum à primo vis ſimplicium Cathartica ita penitus nonnunquam muſculis ac membranis impingatur, ut excitetur Hypercatharſis, nulla Remediorum ope unquam ſiſtenda. *Veſicatoria* autem locis prædictis ab Empiricis applicari ſolita, calorem naturalem jam fermè aquis obrutum, deficientibus item ſpiritibus Animalibus, omnino extinguunt, & *Gangrænam* (plus ſatis in hac caſu familiarem) ſæpenumero invitant. Etenim vulnus vel leviſſimum in Hydropicorum carnibus, maximè in membro pendente, ſanatu difficillimum eſt: quoniam ipſa carnium ſubſtantia his in partibus usque adeo irrigua eſt & ſcatens latice, ut data quacunque porta, continuo curſu prorumpat humor, quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque ut feliciori cum eventu, aut minore diſcrimine adminiſtrantur, me judice, ſive *Paracenteſis*, ſive *Acupunctura* à nonnullis celebratæ, quàm Veſicatoria.

Ut

Ut tandem finiam; quamvis hic Morbus ubi jam in verum *Asciten* evaserit, pro deplorato semper habitus fuerit; attamen constabit, quòd si dicto modo tractetur, æquè certò potest subjugari, (modò viscera à corruptione sint libera) ac alii permulti, qui non ita funesti vulgò æstimantur.

At si quis fortè arguerit hæc Remedia, utpote simplicissima & planè inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam & improbos mores; si dum ringatur, alios hujusmodi simplicibus Medicamentis juvari, se, uxorem, vel liberos suos, siquando ægrotaverint, vel vilissimis ad sanitatem reduci exoptet. Adde, quòd fucum sibi facit Morio, *Equitans in arundine longâ:* etenim Artis Medicæ pompa & dignitas non tam in Formularum concinnitate & elegantiâ, quàm in Morborum Curatione cernitur.

Atque hæc sunt, quæ de his duobus morbis dicenda habui: & nisi fallor, alios haud attingam unquam. Verùm ista quod spectat, quæ hactenus in publicum dedi, si quis ea semel tantùm perlegere dignetur, est, quod doleam, me huic eam perdendi temporis ansam præbuisse: Quod si eadem sæpius relegere voluerit, & altâ mente reponere, nullus dubito, quin eum fructum ex iis capiet, qui voto & magnis laboribus, quos ego in istis observationibus faciendis componendisque locavi, aliquatenus respondeat. Quæ quidem quàm bonâ fide fuerint traditæ, haud aliter sciet, quàm si in earum Praxi fuerit versatus, ac perinde in observando diligens ac curiosus Explorator, atque Ego prius fueram. At si in paucis iis, quæ scripsi, Naturam, me quasi

manu

manu ducentem, omninò secutus fuerim; nullius unquam Hominis, quantuscunque is demum sit, opinationibus me addicens, pro certo habeo, sapientes, quotquot sunt, veniam mihi saltem daturos; quos & latere non potest, duo esse hominum genera, qui profectum omnem in Arte Medicâ ex æquo prohibent, sufflamminantque: Primum ii sunt, qui nullum prorsus symbolum ad eam, quam profitentur, Artem excolendam ipsi conferentes, illis succensent, qui vel minimum conferre videantur; defectus interim suos atque socordiam, Reverentiæ, quam Antiquioribus, à quibus ne latum unguem discedere audent, deberi contendunt, specie prætexentes. Quorsum verò reliquas artes omnes, quæ homines minùs tangunt juvantque, magna incrementa sumpsisse fateamur, etiam sine ullâ priscorum hominum injuriâ, solam autem Medicam undique perfectam existimemus? An non certioris istius, quæ nunc obtinet, navigandi Artis Repertores, eum *Pyxidis Nauticæ* usum, qui ita feliciter cessit, tentare potuerint, nisi primos ac rudiores illos, qui non nisi ad stellarum conspectum, & littorum anfractꝰ cursum suum dirigebant, prius contempserint? Aut accuratior illa ac magis perfecta, sive construendarum navium, sive earundem in pugnâ regendarum, Ars, quâ hodie præ cæteris pollent Europæ magis Occidentales incolæ, istos sugillat Naupegos, qui classes eas fabricabant, quæ olim *Actii* dépræliabantur? Aut *Augustum* & *Marcum Antonium*, tanti belli duces & classium Rectores, ignominiâ afficit? Adhæc innumera ferè sunt exempla rerum à nuperis hominibus inventarum,

rum, quæ Antiquioris ſeculi inventis longè antecellunt: quarum omnium Repertores haud potiori jure priſcorum memoriæ vim inferre cenſendi ſunt, quàm is filius patris famam lædere putandus eſt, qui rem familiarem à Parente acceptam, induſtria ac ſolertia ſuâ auctiorem ac cumulatiorem reddiderit. Eſt & aliud hominum genus, qui præ animi levitate, ingenii ac ſapientiæ haud vulgaris titulum affectantes, *Speculationes* ad morborum Curationem ne hilum facientes, moleſte ingerunt; Medicis non tam viam præmonſtrantes, quàm ignibus ſuis fatuis devios in errorem agentes. His Natura eum ingenii modum largita eſt, quo de illa doctè nugari queant; at prudentiam non dedit, qua intelligant, ſe eam haud aliter ſcire poſſe, niſi experientia Indice, atque ejus peplum revelante: quando abjectior humanæ naturæ conditio ad ſcientiam *Intuitivam* nullatenus aſſurgens, intra anguſtos cognitionis, quam à quinque ſenſibus haurire poteſt, limites coarctetur. Unde nihilominus vir *Prudens*, quantum fert ſors humana, quis poteſt evadere; *Philoſophus* verò, ſaltem pro auguſtiori hujus Nominis Majeſtate, nemo Mortalium evadet unquam. Medici autem *Philoſophia* omnis in Expiſcandis Morborum Hiſtoriis, iiſque Remediis adhibendis, quæ, *experientiâ* Indice ac Magiſtra, eosdem valent depellere, tota ſtat; obſervata tamen, ut alibi dixi, Medendi Methodo, quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Poſt-

Postscriptum.

Lector mihi veniam concedat, si unum haud parvi tàm in dignoscendis quàm curandis Febribus momenti hîc adjiciam, quod nisi memoriæ mihi exciderat, loco magis suo dicendum fuerat. Observavi, quòd singulis annis ab hyeme ingruenti usque ad ver adultum, *Febris* quædam invadit, quæ tàm quoad Symptomata quàm curationem à *Stationariâ*, sive Febre Epidemicâ Constitutionis generalis, quæ tum obtinet, planè discrepat, proindeque in febrium, quas *Intercurrentes* appello, classem recensenda est. Frigiditati aëris unà cum crassitie ac humiditate ejusdem illa originem suam debere videtur: Hinc enim pori cutis occluduntur, & sanguis ob impeditam transpirationem colluvie serosâ oneratur, quæ tandem inimica facta, ac diuturniore morâ putrescens, facilè à suscepto frigore, vel à levi aliquâ occasione febrem accendit. Si materia morbum committens copiosa admodum fuerit, ea febris emergit, quam sub titulo *Peripneumoniæ nothæ Libro de morbis Acutis, Sectione sextâ, Capite quarto* descripsi. Sin autem humor iste minus scateat, ea solummodo symptomata producit, quæ jam descripturus. Æger per diem unum vel alterum post primum febris insultum nunc incalescit, nunc friget: de dolore capitis atque artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur: Lingua alba apparet, pulsus sanorum pulsui non admodum absimilis: urina turbida est & intensè rubet: sanguis ei detractus Pleuriticorum sanguinem æmulatur: Tussis

fermè adeſt; ſed reſpirationis difficultas, thoracis coarctatio, & dolor capitis inter tuſſiendum, quaſi idem diſſiliret, dictæ tuſſi, (ſicut in *Peripneumoniâ nothâ* ſolent) ſe non adjungunt, proindeque cùm notis inſignioribus peripneumonicis hæc febris haud ſtipuletur, licet à dicto morbo non niſi gradu diſſideat, *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

Hic morbus, etſi primo ejus inſultu ſymptomata ſolummodo à frigore ſuſcepto orta præ ſe ferat, ſi tamen malè tractetur, longam ineluctabilium malorum catenam poſt ſe trahit, quæ tandem mortem ipſam accerſunt. Etenim, cùm Æger lectulo incarceratus fuerit, & Cardiacis neſcio quibus ad ſudorem eliciendum, ac proinde ad febrim ſolvendam (quod tamen rarò perficitur) mulctatus, delirium, Lethargus, pulſus languidus & inordinatus, lingua arida, maculæ rubentes, & quandoque ad livorem aliquantulum accedentes ſæpè ſæpiùs hanc febrim comitantur. Hæc atque hujusmodi ſymptomata, etſi nonnullis pro *malignitate*, ut loqui amant, imponant, revera tamen rei malè geſtæ ſunt adſcribenda. Cùm enim hæc febris ſuapte naturâ plus ſatis inflammatione polleat, ſanguis adhuc ulterius Cardiacorum & jugi lectuli uſu incenditur: unde ſpiritus in confuſionem, ac motus inordinatos inconditosque adiguntur, atque materiâ morbificâ in cerebrum impulsâ in peſſum ruunt omnia.

In hac febre pellenda hunc mihi ſcopum propono, ut exundantem ſcilicet illum pituitæ colluviem ob hyemis analogiam congeſtam venæſectione revellam, & repetitâ Catharſi ſubducam. Hæc ut fiant, ubi primùm accerſor, ſanguinem è bra-

è brachio dextro ad ℥ix. vel x. mitti jubeo. Die sequente blandam illam potionem purgativam, mihi in in praxi familiarem, exhibeo. Ut ℞. *thamarind.* ℥ß. *fol. sennæ* ʒij. *rhabarb.* ʒiß. *Coq. ſ. q. aq. ad.* ℥ij. *Colaturâ diſſolve mannæ & ſyr. roſar. ſol. an.* ℥j. *M. f. potio, ſumenda ſummo mane.* Hanc potionem per duas alias vices repeto, die uno inter ſingulas purgationes interpoſito, modò ſymptomata omnia citiùs non diſparuerint: Et noctibus inſequentibus Paregoricum ex ſyr. de meconio ℥j. propino. Diebus à Purgatione vacuis, modò Tuſſis adſit, *Decoctum Pectorale, & Eclegma ex oleo amygdalarum dulcium, ſyr. Capill. Veneris & violarum* ſubinde aſſumenda præcipio. Atque ad nimium ſanguinis fervorem reprimendum, ſi febris magnoperè æſtuet, *Emulſionem ex ſeminibus frigidis* præſcribo: ut & *Julapium ſeq.* ℞. *Aq. Nymph. Portulac. & lactuc. an.* ℥iiij. *ſyr. de limonibus* ℥iß. *ſyr. viol.* ℥j. *M. f. Julap. de quo bibat ad libitum.* Interim ut æger à lecto interdiu ſibi temperet, injungo, ut & à carnis eſu: poſt primam verò, vel ſecundam purgationem hauſtulum juſculi tenuis ex pullo gallinaceo facti ſubinde aſſumendum concedo. Verùm hoc notandum, ſi ſymptomata quævis graviora, ut reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, malum hoc ad Peripneumoniam notham propiùs accedere indigitet; hoc in caſu tam venæſectio, quàm Catharſis eouſque debitis intervallis ſunt iterandæ, donec ſymptomata omnia penitùs evanuerint, & æger eo modo, quem Capite dicto deſcripſimus, ſedulò tractan-

dus. At non niſi perquam rarò febris, de qua jam agimus, ad eam ſævitiem aſſurgit, ut poſt unicam Phlebotomiam, & tres Purgationes pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc ſatis, quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minus errante diagnoſi febris hæc *hyemalis* pro *Stationariâ*, ſive febre Epidemica generalis cujusvis Conſtitutionis habeatur, cùm ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam periiſſe certò ſciam.

SCHE-

SCHEDULA MONITORIA DE NOVÆ FEBRIS INGRESSU.

Per

THOMAM SYDENHAM, M.D.

Accedunt Ejusdem

De Febre putrida Variolis confluentibus superveniente;

Et de Mictu sanguineo à Calculo renibus impacto

DISSERTATIONES.

VIRO

Tam Virtute quàm Eruditione undique consummato

CAROLO GOODALL, M. D.
Coll. Med. Lond. Socio.

C*Um ea, quæ de Febre præsentis hujusce Constitutionis nuper observâram, in publicum edere statuerem, Tibi, præ cæteris, Vir Ornatissime, opellam hanc meam dicandam esse censui; idque ob duas potissimum rationes mihi faciendum*

videbatur. Primùm quòd, cùm amicissimus mihi sis, comes indivulsus lateri semper hæsisti, meque tuo juvasti patrocinio contra omnes, quotquot se mihi uspiam objecerant. Quod non tam mei ipsius gratiâ præstabas, quàm ex incocto generoso Pectori Honesto, hoc est, ex magno proboque Animo, qui tibi Author fuit, ut Veritati à te cognitæ compertæque assentiri haud dubitares, etiam cùm omnes ferè omnium, qui rem Medicam tractabant, linguæ in me unum exacuerentur. Quibus tamen non est quod irascar, (nec irascor sanè) quandoquidem cum tot nequam Medicastri cerebrosa sua somnia & figmenta venditantes, quo famam sui latiùs spargerent, toties mundo imposuerint; fàs omnino erat, ut Viri ingenio & judicio præditi, non statim & sine examine ea admitterent, quæ ego jam recepto Praxeôs mori plurimum adversantia in medium protuleram. Quo non obstante cùm nihilo tibi minus debeam, mearum partium esse duxi, gratum animi mei in te affectum omnibus testatum facere: quando vix alia virtus naturam humanam ad profectûs ultimas metas evectam, hâc deceat magis. Nam sicuti Reges eos, quibus favent, titulis & honorum insignibus illustrare, atque aliis spectabiliores reddere satagunt; ita natura, quoties hunc vel illum humili turba ac grege hominum eximere voluerit, Gratitudinem, ceu excelsioris Genii notam ac characterem solet imprimere. Altera Ratio, cur hæc tibi potissimùm inscribam, hæc est: quod sc. pro familiari illa & quasi quotidianâ consuetudine, quam jam per multos annos invicem habuimus, Tibi imprimis, plusquam cuiquam mortalium,

um, notum esse oporteat, quanto cum labore Notitias illas, quantulascunque, tam Historiæ, quàm Curationis Morborum, de quibus palam disserui, indeptus fuerim. Quæ omnia non simul & semel evulgavi, sed interposito annorum aliquod intervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Istas verò Observationes meas ita mancas & imperfectas esse judicio, ut me magis earum pudeat, quàm ut ullam exinde laudem mihi quæram. Utut se res habeat, illud saltem in mei excusationem potest adferri, quòd licet 30. annorum, & quod excurrit, spatium, quibus ego non indiligenter in morborum observatione versabar, sufficere posse videatur ad majorem, quàm in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temerè affirmo, quòd licet hoc temporis spatium plus quàm sufficiat ad Cerebrum Theorematis & Commentis fictitiis, ex Authorum libris collectis, (quæ omnia non magis ad morborum Curationem faciunt, quàm Pingendi Ars ad Artem Navigandi) planè obruendum, attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus medicis distractissimo, satis erit ad eundem in omni Medicæ Artis, quaqua patet, circuitu rite perficiendum. Ego saltem pro meo modulo omnem, quam potui, operam istuc contuli, ut Observationes quàm accuratissimas colligerem, quas sine morâ prælo mandandas curavi, ut si quid utile haberent, id statim Publico cederet. Quâ in re cùm meo munere, pro virili, defunctus jam mihi videar, acquiescit animus meus, nihil porrò sollicitus, quo in loco ab aliis habeantur mea scripta. Hoc tantùm

tùm addo, quòd ſicuti, ſi quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit; ita qui ſemel tantùm perlegerit, haud multum exinde proficiet. Sed ut hæc miſſa faciam, Obſecro tè, Humaniſſime Vir, ut Tractatulum hunc æqui bonique conſulas, quo teſtatum eſſe volui, quanto te honore proſequor; quod pariter faciunt etiam ii omnes, quibus longè minus, quàm mihi perſpecta eſt virtus tua. Neque jure merito exiſtimare quis poteſt, me, qui tui nullatenus indigeo, tibi aſſentari, cùm palam profitear. Quòd ſicuti in ea, quam exerces Arte, nemini ſecundus ſis, (ut modeſtè loquar,) ita morum integritate, honeſtateque undique abſolutiſſimâ, omnes fere, quorum ego conſuetudine unquam uſus fuerim, ſuperes. Diu vivas poſt mea fata, & in Iatricâ palmam feras; non tam ad nummos poſterorum uſui corradendos, (quæ quidem ratio, ſi cùm ſequente conferatur, animam ferè Brutorum redolet) quàm ut ſeculo tandem aliquando detegas, quibus modis iſtæ in morbis perſanandis difficultates, ſub quibus Ars Medica hactenus gemit & ſuccumbit, vinci queant. Quod dum moliris, iſtis, quæ ego primis jeci fundamentis, ſi modò libet, poſſis ſuperſtruere. Ita tamen, ut errata, in quæ ego fortè inciderim pro more humano, in meis Obſervationibus ſive Hiſtoriam ſive Curationem hujus illiuſve morbi attinentibus, ubi ab annosâ & repetitâ Experientiâ melius fueris edoctus, liberè ac palam arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam lædes, qui in vita cùm eſſet, nihil prius habuit, quàm ut Ars Medica à quocunque demum promoveretur, non tam eruditis de Morborum naturâ com-

commèntationibus, (quibus ad nauseam & fastidium usque jamdiu explemur) quàm certâ fidâque eorundem curandorum Methodo, Vale, Vir Optime, & amare perge

Tibi semper Addictissimum

THO. SYDENHAM.

SCHEDULA MONITORIA

De

Novæ Febris Ingressu.

TAmetsi ingravescens jam ætas, & à diuturnis morbis pænè confecta, missionem à Cogitandi penso, Meditationeque in·ensiori vel eo nomine sibi jure postulare videaur; attamen non mihi tempero, quin vel proriæ sanitatis dispendio, alienam curare satagam: populares scilicet meos admonens de subingressu Novæ cujusdam Constitutionis, à qua pendet Feris Nova species à nuper grassantibus multùm abudens.

Memoriâ recolendum est, quòd in Autunno, *Anno* 1677. Febres Intermittentes se primum

exerebant, quæ quotannis increbrescentes, & Ἐπιδημικώτεραι factæ, donec ad suum statum sive ἀκμὴν pervenerint, postmodum sensim decrescebant; & postremis hujus Constitutionis annis ita raræ apparebant, ut pro Morbo Epidemico vix, ac ne vix quidem haberi potuerint. Quâ de re pariter animadvertendum est, posteriores duos Constitutionis jam exeuntis annos Hyeme rigidissimâ fuisse infestatos; penultimum maximè, nempe Annum 1683. in quo ita enormi Brumâ intemperies desæviebat, ut nemo quisquam viventium illi parem, vel intensissimo eo frigoris gradu, vel prælongo temporis tractu, viderit unquam. Quippe quo Thamesis, Nobilis fluvius, ita prævalido gelu compaginabatur, ut Curruum circumcursitantium rotas, officinas ad Platearum modum mercibus refertas, ac numerosissimam hominum frequentiam, solidi instar pavimenti, facilè sustentaret. Subsequens Annus 1684. licet nec intenso frigoris gradu, nec pervicaci duratione, præcedentem exæquaret, non tamen multùm ei utrobique cessit. At cum primùm exolveretur gelu Anno 168$\frac{4}{5}$. mense Februario, exorta est Febris ista, de qua jam agere institui; quam quidem ego novam Febris speciem esse arbitror, atque Febri, quæ per octennium ultimò prægressum invaluit, esse prorsus dissimilem.

An hujusce Constitutionis mutatio mutationi manifestarum aëris qualitatum, quæ per binas has hyemes successit, tribuenda sit, ego non satis

tis ſcio; quum pro comperto habeam alterationes quoad ſenſibiles Annorum qualitates, utcunque diſpares, morborum Epidemicorum ſpecies non protuliſſe; & certam annorum ſeriem, quantumlibet annus unus ab alio, externâ facie & temperamento diſcrepaverit, nihilominus omnes in eadem Febrium Stationariarum ſpecie producendâ conveniſſe. Quod cùm ſeriò animadverterim, opinari mihi ſubiit, prout à me aliàs dictum fuit, Conſtitutionis mutationem à ſecreta aliqua abditaque alteratione in terræ viſceribus Atmoſphæram omnem pervadente, vel à Corporum Cœleſtium influxu aliquo maximè pendere. Tametſi hîc eſt notandum, quòd valedicente nobis olim Febre Depuratoriâ, ſicciſſimum ac vehemens gelu ab initio hyemis 1664. omnia conſtrinxerat; nec quicquam remiſit, donec menſis Martius adoleſceret; quo quidem tempore, quamprimum fatiſcente gelu terra ſolveretur, mox Febris Peſtilentialis, poſtmodum ipſa Peſtis graſſari cœperunt. Utut verò hoc ſe habeat, Febris, quam nunc tractamus, jam dicto tempore primum ſe oſtendit, nempe Februario menſe 168$\frac{4}{5}$. & tàm præcedente anno, quàm eo, qui jam agitur, per omnes Angliæ regiones latiùs vagata eſt; longè magis & Επιδημικωτέρως aliis in locis, quàm hîc Londini deſæviens.

Ubi primùm ad hanc Febrem vocarer, omninò exiſtimabam, illam non ex eo genere Febrium fuiſſe, quas ego Stationarias appello; ſed

ſed potiùs ex intercurrentium familiâ, quæ ſingulis ferè annis promiſcuè adoriuntur. Non aliud ſcil. morbi genus eſſe rebar, quàm Peripneumoniam illam Notham, quam Libro de Morbis Acutis olim delineaveram. Unâ hâc intercedente diſcriminis notâ, quòd in hâc Febre ſubindè non comparebant Symptomata in Peripneumonia magis Pathognomonicâ, qualia ſunt Tuſſis vehementior, Cephalalgia inter tuſſiendum ſæviſſima, & quaſi Caput diffringens, Vertigo à motu quolibet, & Dyſpnœa ingens, quæ omnia Peripneumoniam Notham fere comitabantur. Cùm itaque Librarius novam Tractatuum meorum Editionem eo tempore ſolicitaret, viſum eſt, conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuiſſe jam ſentio, in formâ Poſtſcripti publico dare; in quem quidem errorem me induxit ingens conſenſus, quo Febris hæc cum dictâ illâ Peripneumonicâ luculenter conveniebat, quæ nullâ non hyeme ſubinde occurrit. At cum æſtate ſuperveniente, quæ Febres illas Peripneumonicas ſolebat fugare, hæc nihilominus perſeveraret, ſtatim erroris mei commonitus, Febrem hanc ad novam Conſtitutionem redigendam omnino cenſui.

Symptomata diligenti, quantùm potui, indagine comprehenſa, hæc fere ſunt, & olim fuere: Æger per vices calore & frigore tentatur; ſæpenumero & caput, & artus dolere queritur; pulſus ſanorum pulſui non abſimilis eſt; Sanguis è venis eductus Pleuriticorum ſanguinem haud raro æmulatur; Æger ut plurimum laborat Tuſſi, quæ

quæ quidem quantò ab hyeme longiùs invadit morbus, tantò citiùs, unà cum aliis Symptomatis Peripneumoniam mitem & boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum, & fauces (hîc verò levior, quàm in Angina) sub primum morbi insultum quandoque occupat. Febris tametsi prorsus continua sit, sæpè tamen Exacerbationes molestissimas ingruente nocte apportat, non aliter ac si duplex foret Tertiana, sive Quotidiana. Æger jugem in lecto decubitum, quantumlibet levissimè stragulis coopertus sit, non sine magno suo periculo experitur; Febre enim exinde in Cerebrum versâ vel in Coma, vel in Phrenesin facilè incidit. Et, ut verum fatear, ita proclivis est in hoc morbo ad Phrenesin lapsus, ut persæpè suâ sponte, nullâ ejusmodi datâ ansâ, illico subrepat. At non eò excandescentiæ & furoris ascendit Phrenitis in hac Febre, atque illâ, quâ Variolis atque aliis Febribus correpti laborant; quinimò æger potiùs tranquillè delirat, incongrua subinde effutiens. Ab intempestivo Cardiacorum usu, & regimine paulò calidiore Petechiæ sæpius efflorescunt, & in junioribus calido temperamento præditis, maculæ etiam purpureæ, certissimum summæ Inflammationis indicium, tàm in hoc, quàm in alio quovis morborum Acutorum genere. Quandoque eruptiones Miliares, quas vocant, in superficiem corporis se dispergunt, Morbillis haud multum absimiles, nisi quod rubent magis, & quando recedunt, squammulas istas furfuraceas, quæ in Morbillis cer-

cernuntur, haud relinquunt: licèt hæ ſpontè ſuâ nonnunquam ingruant, ſæpiùs tamen Lecti calore & Cardiacis extorquentur. Lingua ægri pro ratione imperati Regiminis, vel humida eſt, vel ſicca. Ubi inaruerit, fuſci eſt coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbeſcens. Ubi verò humida eſt Lingua, omni ex parte alba eſt, pelliculâ item ſcabrâ & alba veſtita; Nam ſi æger ab adhibito regimine plus juſto incaleſcat, lingua ferè eſt fuſca & arida; ſin minùs, humida eſt, & alba. Idem de ſudore dicendum eſt, qui pro ratione diverſi regiminis præfati dimanat. Nam ſi calidius tractetur æger, ferme viſcoſus effluit, è capitis præſertim regione. Quantumvis autem ſudor copiosè, & undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis ſentit æger; unde liquet, ejusmodi ſudores ſymptomaticos tantùm eſſe, criticos non eſſe. Primis morbi diebus ſudoris ex arte provocatio, materiam morbificam ſi non in caput, ſaltem in artus ſolebat deponere. At ubi jam caput Febris occupavit, & Phreneſis ſemel invaluit, nulla reſtant Febris indicia, niſi quòd pulſus nunc citatior eſt, nunc tardior; tandem verò, cùm ex re malè geſtâ ſpiritus in confuſionem omnimodam adigantur, pulſus inordinatus cum ſubſultu membrorum ſubingreditur, quem non ita diu poſt mors excipit.

Curationem quod ſpectat; iſta Peripneumoniæ ſigna, quæ hanc Febrem comitabantur, *Februario*

bruario illo anni postremi, quo primùm emergebat, statim ab hyemis exitu fidem, uti dixi, mihi fecere, eam prorsus in Peripneumonicarum familia censendam esse. Ac proinde me statim contuli ad usum Methodi istius, quam olim laudaveram in Curatione Peripneumoniæ Nothæ, & Auctario suprà memorato. Quæ quidem Methodus satis feliciter cessit, tum mihi in paucis illis, quibus medicandis per adversam valetudinem meam vix sufficiebam, tum etiam aliis, qui, me Authore, eandem experiri haud aspernabantur. Quicquid verò id demum fuerit, quod hanc mihi Methodum suaderet; jam mihi satis compertum est, quando & morbi Phænomena, & ultimi Anni, qui binas rigidissimas hyemes excepit, perpendo temperiem (Hyeme præsertim, si modo Hyems dici possit, quæ nullum frigus notabile secum adduxit;) mihi inquam constat, hanc Febrem nihil esse aliud, quàm simplicem Sanguinis Inflammationem; ac proinde Indicationes Curativas ad dictam Inflammationem debitis Remediis & methodo reprimendam, omnino dirigendas esse.

Hunc itaque ductum sequens, primo loco sanguinem è brachio dextro ad ℥x. educi volo. Neque sanè Febris hæc (utut sanguis emissus Pleuriticorum sæpissimè sanguinem æmulatur) reiteratam Phlebotomiam facile tolerat. Sin autem respirationis difficultas, dolor capitis inter tussiendum lancinans, &c. malum

malum hoc ad Peripneumoniam notham propiùs accedere indigitent; hoc in casu tam venæsectio quàm catharsis eousque sunt iterandæ, donec symptomata omnia penitus evanuerint; prout Capite de Peripneumonia tradidi. Atque hoc diligenter animadvertendum volo. Vesperi *Epispasticum* seu Vesicatorium Nuchæ appono. Sequente Aurorâ, lenitivam hanc Potionem exhibeo.

℞. *Tamarind.* ℥ß.
Fol. senn. ʒij.
Rhabarb. ʒiß.
Coq. s. q. aq. ad ℥iij.
in Colat. dissolv. Mann. & syr. Rosar. solutiv. an. ℥j.
Ms. F. Potio, sumenda summo mane.

Quod quidem Catharticum etiam alternis diebus repetendum præscribo, donec tertiam vicem expleverit. Horâ somni post Catharsin toties quoties Paregoricum hoc vel simile injungo.

℞. *Aq. Paralyseos* ℥ij.
Syr. de Meconio ℥j.
Succi Limon. recenter extracti cochl. ij.
M. s. F. Haustus.

Id scil. cavens, ne fortè ab agitatione & tumultu, quem in Febricitantium sanguine & humoribus Purgantia sæpe excitant, æger ex spirituum Animalium confusione, Comatosus fiat.

Quod

Quod quidem Symptoma Medicamentum Hypnoticum, quantumlibet contrà facere videatur, procul amolitur. Qua de causa ego in Febre Comatosa Anni 1673. Catharticum propinare non ausus, in Clysterum usu subsistebam, certò sciens, Remedia Purgantia eo tempore usurpata, illico Comata adduxisse. Quod forteàn aliter evenire potuisset, si Paregoricum usurpatum fuisse post talem Catharsin mihi in mentem venisset. Ubi verò Purgatio celebrata non fuerit, Hypnoticum horâ somni nullatenus est concedendum; ne sc. Cathartici postridie deglutiendi operationem ac vim (quod fieri solet, quantumvis serò assumatur illud) sufflaminet, vel si non in solidum redundat, efficaciam tamen imminuat. In hac aut aliâ quavis Febre Epidemicâ, statutum mihi est, alvum non turbare in principio statuve morbi, nisi Venæ-sectione præmissâ. Quæ quidem praxeos Regula susque deque habita aut violata, quamplurimos Orco addixit, infantes maxumè, prout aliàs in cautelam monui.

Observandum est autem, quod licèt utplurimùm Evacuationes omnes præfatæ in hujus Febris Curatione usurpari debeant; sæpe tamen æger, maximè si Juvenis aut Infans fuerit, post eductum sanguinem unâ Catharsi defunctus, statim convalescit, nec pluribus fatigandus est, Febre primo purgantis Remedii impetu expugnatâ. E contrà verò nonnunquam opus est, ut alvus ad plures quàm supra diximus vices sollicitetur. Quandoque enim, licèt id raró evenit, Ægro è Febre jam dictâ methodo liberato, recrudescentia

materiæ Febrilis poſt dies aliquot morbum poſtliminio reducere videtur, quem tamen purgatio quartâ vice repetita mox eliminat. Tametſi in hac methodo nova hæc Febris raró accidit, niſi ab Aphthis, quæ ſub exitu Febris præcedentis ſupervenere, & quæ jam ad ſtatum auctæ eam denuò revocant. Quæ quidem Febris Symptomatica tantum eſt, & Singultum per intervalla redeuntem ſæpenumero poſt ſe trahit, qui etiam ſublatâ Febre per dies aliquot perſeverat; at pro ratione redintegratarum Ægri virium ſponte tandem evaneſcit. Quod eſt diligenter animadvertendum, quandoquidem ex Singultu ſub finem hujuſce Febris accedente nihil ægro periculi eſt, niſi officioſè nimis & inutiliter multa ingerantur remedia: quod ſi fiat, Mors pro Medico eſt. Veruntamen tam Aphthæ quàm Singultus, vel horum utervis, ſi non ſponte faceſſat, ſed in longum tempus decurrat, facilè fugantur uſu *Pul. Corticis Peruviani*; nempè ℥j. *Corticis cum ſyr. Papaver. Rhœad. q. ſ.* in forma Electuarii, vel Pilularum redactâ, eaque methodo aſſumptâ, quam olim tradebam Epiſtolâ ad D. D. *Brady*, ſuperbibendo hauſtum lactis deflorati. Quod remedii genus experimento deprehendi certiùs in hoc caſu ſcopum attingere, quàm aliud quodvis etiam è celebratiſſimis, modò non fruſtrentur ejus vires (quod fieri aſſolet) ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à Purgatione liberis ſequentia vel his ſimilia nonnunquam præſcribo.

℞. *Con-*

℞. *Conserv. Lujulæ & Cynosbati an.* ℥j.
Conser. Berberum. ℥ß.
Cremoris Tartar. ʒj.
Cum. s. q. syr. è Limonibus F. Electuarium, de quo capiat ad magnitud. Nucis Moschat. ter in die superbibendo seq. Julap. cochl. vj.
℞. *Aq. Portulac. Lactuc. Paralys. an.* ℥iij.
Syr. de Limon. ℥jß.
Syr. Violar. ℥j.
Mf. F. Julapium. vel:
℞. *Aq. Font.* ℔j. *Aq. Rosarum, Succ. Limon. Sachar. albiss. an.* ℥iiij. *Coq. lento igne dum despumaverint. cap.* ℥iij. *ad libitum.*

Verùm in his omnibus spiritum Vitrioli, etsi summè refrigerantem, semper devito, utpote qui, cùm egregiè stypticus sit, minùs convenit morbis omnibus, quorum Curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus spiritûs naturam haud memorem.

Sæpenumero hîc accidit, maximè Febre jam ad finem vergente, ut æger dum hâc Methodo tractetur, nocte subindè sudore sponte prorumpente diffluat: à quo admodum mitigantur universa morbi symptomata. Quo non obstante, cùm hujusmodi diaphoresi fidendum non sit, supradicta Methodus nullo pacto est intermittenda; quandoquidem si æger ad longius temporis spatium istis sudoribus indulgeat, Febris quam Purgationes præcedentes quadantenus subjugaverunt, denuo vires resumet. Si enim diaphoresis ista protrahatur ultra tempus illud, quo particulæ Fe-

briles Coctione debitâ præparatæ, prorſus diſflantur; qui poſt inſequuntur Sudores non ad aliud faciunt, quàm ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem licèt Sudores iſti, qui ſponte manabant, Critici fortaſſe fuerint, quoad materiæ Febrilis ejus, quæ expulſioni jam parata eſt, eliminationem; alii tamen, qui poſt illos eliciuntur, Symptomatici tantùm eſſe poſſunt, atque adeò officere magis, quàm prodeſſe. Verbo dicam: Hujuſmodi ſudoribus noctu ſponte ſuâ prodeuntibus, opportunè favet lecti per noctem lenis calor; quare ſtragula nec plura, nec denſiora illis, quibus ſanus aſſueverat, ægro aggerantur; nec exhibeantur Medicamenta quævis excalefacientia: lectulo tantùm indulgeat æger aliquantulum ſolito diutius manè ſubſequente; & poſtea pergat in ſuprà deſcriptâ medendi methodo.

Diæta ex pulticula avenacea eſt, vel juſculo hordeaceo, cum pomo ſubinde ad ignem cocto, atque etiam poſt ſecundam purgationem juſculo tenui ex Pullo Gallinaceo. Pro potu ordinario Cereviſiam tenuem nullatenus tepefactam injungo, ut & Decoctum Album (quod appellant) ex ℥j. C. C. uſti in aq. communis ℔iij. cocti, & poſtea ſacchar. albiſſ. edulcoratum.

Poſt Catharſin bis celebratam nulla ſuadet neceſſitas, ut alio loco adnotavi, Pullorum carnibus aut ſimilibus Eupeptis ægro interdicere, cùm hæc per purgationem medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi, ſi alii viæ inſiſteretur. Atque porro poſt ultimam purgationem modo

Febris

Febris aliquantulum deflagraverit & intermittentis typum nondum prorsus induerit. Vini Canarini cochl. tria vel quatuor manè & serò, ut & post prandium, per dies aliquot propinentur, quo & vires citius instaurentur, & febriles avertantur accessus.

Cùm autem hæc Febris species præ cæteris, quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quasi apta nata sit, nec sine ingenti tum molimine, tum ægri periculo, inde queat deturbari; ægros meos sollicitè moneo, ne se nudos lectulo, nisi noctu tantùm committant: Quòd si usque adeò debilitati à morbo fuerint, ut erecto corpore sedere nequeant, permitto ut vel super lectum ipsum, vel super grabatum, vestiti jaceant, capite paululum elevato; nec sino ut focus sit luculentior in cubiculo, quàm cui æger tunc cum sanus erat, assueverat.

Atque ut hoc Regimen omnino tenendum est ab initio in singulis hâc Febre correptis (si fœminas, in primis Puerperii diebus decumbentes excipias;) ita necessariò est imperandum, ubi ad ægrum, quem ob regimen justo calidius, Phrenesis, Petechiæ, aut Purpureæ Maculæ obsederunt, aut alia quævis efferatæ inflammationis indicia, accersitur Medicus. Hoc enim in statu, quantumlibet sanguinis detrahatur, quantumvis leviter tegatur corpus, quicunque demum liquores Refrigerantes ingerantur, non priùs sedabitur Febris, quàm æger se lectulo interdiu abstinuerit: Cùm calor circumambientis aëris inter stragula conclusi, sanguinem plus satis exagitet, & procum-

bentis corporis ſitus vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hîc ubi Phreneſis ob methodum imperitiorem ſemel invaluit, nec ſubito deleri poteſt, nec tutum eſt repetitâ ultra limites præſcriptos vel Phlebotomiâ vel Purgatione, ejusdem curationem aggredi; tandem verò ſuo tempore, ſuâque ſponte, ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert, atque ægri caput radi: quod itaque ſemper præcipio, nullum Emplaſtrum admovens, ſed Pileolum tantùm quod ablatum raſurâ Capillitium ſpiſſitudine quadantenùs compenſet, aut ſaltem Caput à frigore externo muniat. Hâc Methodo Cerebrum refrigeratur admodum, & recreatur, ita ut ſenſim calidas impreſſiones Phreneſin excitantes queat vincere.

Et quæ de Phrenitide hîc dicuntur, de Comate etiam huic Febri ſupervenienti dicta ſunto, in quo ut in dicta Phrenitide materia Febrilis in caput ſurſum fertur, ac proinde ſi linguæ albedinem excipias, nulla adſunt febris ſigna, at æger Apyrexia prorſus frui videtur. In hoc pariter affectu ac in alio, Cathartica, ſudorifica, veſicatoria atque id genus alia non tantùm nullo cum fructu, ſed ne quidem ſine maximo periculo uſurpantur; iſtiusmodi enim evacuationes mortem ſæpius quam ſymptomatis hujus curationem adſciſcunt. Quamobrem poſt evacuationes generales per venæſectionem & purgationem factas, quantumlibet hoc ſymptoma aſtantes perterrefaciat, tota res naturæ & tempori committenda eſt. Licet enim ſtupore æger diu laborârit, poſt ali-

quam

quam multos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit, modo lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximatur indies, & supra grabatum vel etiam lectum vestitus decumbat. Interim autem abradatur caput & sub affectus finem vini canarini cochl. tria vel quatuor bis in die exhibeantur. Sed de hoc fusius egi in *Sectione quinta & capite secundo, lib. de Morbis Acutis*, ubi de Comate quodam insigni Febrim constitutionis illius comitante, disserui.

Quoad Febrem autem haud deterrendus est Medicus à faciendis prædictis Evacuationibus, si fortè membrorum subsultum, vel motum Convulsivum in ægri corpore persentiscat, dum pulsus tangitur; quandoquidem in quibusdam generis Nervosi affectibus tam Venæ-sectio quàm Purgatio, etiam sæpiùs repetitæ non tantùm non nocent, sed & necessariò sunt adhibendæ. Cujus rei experimentum à me factum in medium profero, nempe in quadam Convulsionis specie, quæ *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur; quo morbo haud pauciores quinque laborantes & vidi, & sanavi ipsemet, & Venæ-sectionibus & Purgationibus per intervalla celebratis. De quo morbi genere cùm & mihi opportune occurrat, & eorum, quæ jam assero, veritati luculenter astipuletur, pauca dicere non gravabor. *Chorea Sancti Viti* Convulsionis est species, quæ utplurimum pueros puellasve à decimo ætatis anno, ad pubertatem usque invadit; primò se prodit claudicatione quadam vel potiùs instabilitate alterutrius cruris, quod æger post se trahit fatuorum more;

poſtea in manu ejusdem lateris cernitur, quam hoc morbo affectus, vel pectori vel alii alicui parti adplicitam, nullo pacto poteſt continere in eodem ſitu vel horæ momento, ſed in alium ſitum, aliumque locum convulſione quadam diſtorquebitur, quicquid æger contrà nitatur. Si vas aliquod potu repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os poſſit adducere, mille geſticulationes, Circulatorum inſtar exhibebit; cùm enim poculum rectâ lineâ ori admovere nequeat, deductâ à ſpaſmo manu, huc illuc aliquamdiu verſat, donec tandem forte fortuna illud labris propiùs apponens, liquorum derepente in os injicit, atque avidè haurit, tanquam miſellus id tantum ageret, ut deditâ operâ ſpectantibus riſum moveret. Cùm Affectus iſte ab humore aliquo in nervos irruente, quorum irritatione iſtiusmodi motus præternaturales producuntur, pendere mihi videretur; Indicationes Curativas primùm ad humores illos tam venæ ſectione, quàm Purgatione minuendos, dein ad corroborandum genus Nervoſum omnino dirigendas cenſebam. Quem in finem hâc utor Methodo. Sanguinem ex ægri brachio ad ℥vij. plus vel minus pro ratione ætatis, educi jubeo. Die ſequente vel dimidiam partem, vel quiddam ampliùs (pro ratione vel ætatis, vel etiam majoris minorisvé corporis ad ſubeundam Catharſin aptitudine) Potionis Purgantis Communis ſuprà deſcriptæ ex *Tamarind. Fol. Senn. &c.* exhibeo. Veſperi hauſtulum ſeq. propino.

℞. *Aq.*

℞. *Aq. Cerasor. Nigr.* ℥j.
Aq. Epilept. Langii. ℥iij.
Theriac. Androm. vet. ℈j.
Laudani liquid. gutt. viij.
M. F. Hauſt.

Potionem iſtam Catharticam ad tres vices alternis diebus repetendam præſcribo, & Hauſtum Paregoricum iisdem noctibus. Poſtea ſanguinem rurſus extrahi curo, dein ut ad Catharſin, uti priùs, æger revertatur. Atque ità alternatim ſanguinem mitto, & ſubduco alvum, donec ægro vena ter quatérve fuerit inciſa, & poſt ſingulas venæ-ſectiones, toties fuerit purgatus, quoties vires ferre poſſe viderentur: eo tamen temporis ſpatio inter alternas evacuationes diligenter obſervato, ut nihil indè periculi ægro immineat. Diebus à Purgatione vacuis, ſequentia præſcribo.

℞. *Conſerv. Abſinth. Rom. & flavedinis Aurantiorum an.* ℥j.
Conſerv. Anthos ℥ß.
Theriac. Androm. veteris, & Nucis Moſchat. condit. an. ʒiij.
Zinzib. condit. ʒj.
Syr. è ſucc. Citri q. ſ. f. Elect. de quo cap. ad magnitud. Nucis Moſchat. manè & horâ quinta veſpertinâ, ſuperbibendo Vini ſequentis cochl. v.

℞. *Rad. Pæoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelicæ an.* ℥j.
Fol. Rutæ, Salviæ, Betonicæ, Chamædr. marrubii albi, & ſummitat. Centaur. minor. an. m. i. Baccar. juniper. ʒvj.

Cort. duorum Aurantior. Incidantur & infundantur frigidè in Vini Canarini ℔vj. *Coletur. tantummodò tempore usûs.*

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv.
Aq. Epilept. Langii & Bryon. compoſ. an. ℥j.
Syr. Pœoniæ ʒvj.
Mſ. f. Julap. cap. cochl. iv.
Sing. noctibus cubitum iturus, inſtillando G. C. gutt. viij.

Applicetur plantis pedum Emplaſtrum è Caranna.

Quanto magis convaleſcit æger, tanto minus pedem ducit; tanto pariter & diutiùs, & conſtantiùs manum in eodem ſitu continet, & Scyphum ori magis directâ viâ admovet: quæ certiſſima ſunt indicia, quantum profecerit in ſanitate redintegrandâ. Ad quam quidem conſummatiùs perficiendam, licèt author non ſim, ut plus ter quatérve utplurimùm ſanguinem emittat æger, attamen Remedia Cathartica & alterantia eousque in uſum ſunt revocanda, donec rectiſſimè tandem valeat. Et quoniam, qui hoc morbo ſemel laboravit, facilè recidivam pati poſſit, è re fore exiſtimo, ut pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, vel eâ ipsâ tempeſtate anni ſequentis, vel paulò antequam Morbus primò invaſit. Sane haud multum abeſt, quin huic Methodo *Epilepſiam Adultorum* cedere poſſe autumem, modo Remedia præſcripta ætati eorum ritè adæquentur; tametſi, cùm non niſi perquam raro hic morbus mihi

mihi occurrerit, non adhuc idem sum expertus. Sed de hoc obiter. In fœminis affectionibus Hystericis obnoxiis quandoque accidit, ut, ubi Curatio Evacuationibus dictis commissa fuit, Febris post Venæ sectionem & purgationes istiusmodi iteratas etiamnum duret procurratque. In hoc casu Febris, quæ jam urget spiritum, commotioni ab evacuationibus excitatæ durationem ejus plane debet, ac proinde jam aliis omnibus posthabitis Indicationes curativæ, modo signa Peripneumoniæ & inflammationes circa partes vitales absint, ad quietem spiritibus inducendum & eorum orgasmum sedandum omninò sunt dirigendæ. Quem in finem singulis noctibus Paregoricum, quod vigiliis debellandis par sit, exhibeatur, atque etiam medicamenta *Hysterica* propriè dicta bis vel ter in die injungantur, qualia sunt pilulæ ex *Galbano*, *Assafœtida*, *Castoreo* & similibus, & julapia ejusdem indolis in cap. de affect. Hyster. descripta. Insuper ad vires instaurandas & vapores, quos dicunt, supprimendos concedatur ægræ talibus victitare, tam quoad cibum quàm potum, qualia Appetitui maximè conveniunt.

Jam diximus, Febrim hanc tùm anno ultimùm elapso, tùm maximè hoc ipso, qui nunc currit, exacerbationem quandam sub noctem quotidiè adducere, Paroxysmo Febris Intermittentis non absimilem. Quamobrem Medici illi, qui usu didicerant, omnes illas Febres, quæ vel minimùm intermittebant (sæpe etiam, quæ nè intermittebant quidem) per illam annorum seriem ab *An. 1677.* ad initium *An. 1685.* à Cortice Peruviano certissimè

ſimè fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem licèt judicio Rationis ſuffragante tentarent, non tamen æquè feliciter illis ceſſit, atque prioribus iſtis annis plerumque ceſſerat. Mihi enim quantùm potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam Corticis quantitatem exhibitam, rariſſimè ægrum à morbo liberâſſe. Idque ita perrarò, ut quoties reſtitueretur æger priſtinæ ſanitati, ego id magis fortunato alicui Morbi eventui, quàm Corticis viribus tribuendum arbitrarer: ità penitus Cortex deſcivit ab illa ſanandi vi & certitudine, quâ prædictis illis annis pollebat. Febrim iſtam intelligo, quâ cum nobis impræſentiarum res eſt, quæ Quotidianam aliquatenus imitatur. Ubi verò Tertianæ Genuinæ, vel alternis diebus invadentis, Typus reperitur, Cortex Peruvianus perinde hodiè atque olim ægris opitulatur. Unde liquidò conſtat, hanc Febrem ab iſtis Conſtitutionis prioris toto cœlo diſtare. Cùm ne hilum quidem Corticis uſu hîc proficiamus; cumque hæc è Vino & Cardiacis, aliiſque Calidis exaſperetur magis; quibus omnibus cum Corticis uſu olim ſatis conveniebat, quin & cum ipſa Febre.

Porrò notandum eſt, quòd graſſante hâc Febre, per æſtatem omnem, maximè illam anni jam currentis, morbis perſæpe non tam Pathognomonicis Febris ſignis, calore ſc., inquietudine, *&c.* quàm *ventris Torminibus*, nunc ſiccis, nunc dejectionibus, ſe oſtendebat. Cùm nihilominus ſub hac larvâ ipſa hujuſce tempeſtatis Febris delitesce-

tesceret, in qua exhalationes sanguinis inflammatoriæ, non pro more solito in externum corporis habitum protrudebantur, sed introrsum per Arterias Mesentericas in viscera inferioris ventris, sive Intestina; & nonnunquam etiam per Arteriarum Cœliacarum ramos in Ventriculum deponebantur, quæ quidem exhalationes Vomituritionem excitare solent, præcipuè statim ab ingestione sive potûs sive nutrimenti cujusvis solidioris: Quamvis autem hæc Febris sub dictorum Symptomatum specie & formâ delitescat, omnino tamen genuinâ illâ Methodo, quam suprà dedimus, expugnanda est, (perindè ac si usitata hujus Febris facie compareret, idque tam ratione venæ-sectionis, quam repetitæ Catharseôs. Nisi quod hîc animadvertendum sit, quod quoties Febris eò usque Ventriculum infestet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pilulæ Cochiæ Majores* (quæ ad ℈ij. exhibitæ nunquam non per viscera sibi exitum parant) loco Potionis leniter Purgantis substitui possit. Devorentur verò Pilulæ horâ quartâ Matutinâ, ita ut æger superdormiat.

Tum etiam Hypnoticum dosi paulò largiore est concedendum *v. gr. Laudani solidi Londinensis gr.* jß. cum simili quantitate *Masticbes* in duas Pilulas redacta eadem nocte diglutiantur; vel etiam *Laudani liquidi gutt.* 18. vel 20. in ℥j. *Aq. Cinamom. Hordeat.* aut alio quovis Vehiculo generosiore; quò Ventriculus hujus tum viribus corroboratus, tum minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejectionem minùs insurgat.

At si

At si quovis modo Potio Purgans, & Diacodium in Ventriculo queant retineri, dictis Pilulis, & Laudano omnino præferantur; cum officio suo fungantur, corpore minùs quàm ex Pilulis excalefacto.

Cùm autem de Torminibus Ventris mentionem fecerim, monendi hîc mihi sunt Populares mei, quanto cum periculo, prout frequenti observatione didici, *Aquæ Minerales* in Ventris Torminibus quibuslibet, vel Diarrhœâ, vel Vomitione, vel Affectu alio quocunque, quem à Febre oriri vel suspicari possimus, præscribi soleant. Quandoquidem in tam subtili & spirituoso morbi genere ac Febris extat, ejusmodi Medicamenta Mineralia ita omnia conturbant, ut loco eorum Symptomatum, quæ Febrem ex more usitato comitantur, accidentia prorsus anomala adducant; nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant, quod me diu sæpeque observâsse memini.

Illud interim omnino observandum est, utpote quod ad quamplurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat, quòd, non obstantibus iis, quæ suprà jam tradidimus, quotiescunque prædicta ventris Tormina ad *Dysenteriam* usque *confirmatam* (in qua præter illa Tormina Materia quædam mucosa una cum sanguine per sedem excernitur) promoventur; hîc mihi periculosissimum esse constat morbum aggredi protractiore illâ Methodo, quæ evacuandos primùm, dein contemperandos acres istos humores, esse docet, (ut de Remediis Adstringentibus varii generis, & vari-

ant

ante formâ intro assumptis, tum & Clysteribus nunc Abstergentibus, nunc consolidantibus subinde injectis nihil dicam;) cùm Experientia didicerim Dysenteriam & certissimè & celerrimè curari, si missis ambagibus, Fluxus Laudano confestim sistatur. Ita enim atrox & vehemens est hicce morbus, ut, si Dysenteria jam confirmata adhuc purgare satagas, perquam metuendum sit, ne Dysenteria sumptis inde viribus in præceps lata, ægrum præ incredibili fermento, quocunque te postea verteris, diutius excruciet, vel etiam vitâ spoliet. Advocatus itaque, guttas circa xxij. Laudani liquidi in Aq. Epidemicâ vel Aq. Mirabili, vel aliâ simili protinus exhibeo, bis intra horas 24. repetendas; vel etiam hoc sæpiùs statis intervallis, si nempe Dosis jam præscripta, manè ac serò tantùm usurpata, tam torminibus Ventris, quàm Dejectionibus cruentis, rite compescendis par non fuerit. Dejectionibus paululum incrassatis, vel jam magis consistentibus, (quod primum sanitatis mox recuperandæ indicium est,) & fugatis Symptomatis, tutissimum arbitror, ut æger aliquantisper in usu prædicti Remedii manè & serò capiendi perseveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertendum autem est diligenter, quod ægrum diutius ab usu Paregorici lectulo affigendum curo, cum situs quilibet paulo erectior cerebrum facilè conturbet, nisi æger somnos post in lecto satis longos captaverit. Diætam quod attinet; si æger vino priùs assueverat, Canarense concedo, probè tamen aqua dilutum, in qua panis crustu-

cruſtulum fuerat decoctum; & quam frigidam in hunc uſum in lagena aſſervandam jubeo, ut in promptu ſit, ubi vinum eſt contemperandum. Decoctum Album è Cornu Cervi uſto in Aqua fontana hic etiam affatim epotum prodeſt. Pro victu juſculum Hordeaceum, vel è pullorum carnibus elixis: ovum ſine teſta coctum, vel aliud quodvis ex Epeptis in primos dies ſufficiet. Deinceps verò tum ad liquores magis generoſos, tum ad alimentum uberius ſolidiusque paulatim aſcendendum, ne ſcilicet nimia vacuitas ſive exinanitio, vel morbum, à quo convaluerat, vel alia Symptomata, quæ exinanitio ſolet parere, denuò reducat. Veruntamen hoc eſt adnotandum, quod licèt in conſtitutione jam regnante, Laudanum ſolitarium ſuo Marte Dyſenterias ſubjugabat; in iſtis tamen Annis, in quibus Dyſenteriæ Epidemicæ graſſantur, cæteris prælucent morbis, non abs re fuerit, illas primùm Evacuationes, quas in Capite de Dyſenteria olim deſcripſi, in uſum revocare.

Et ſicuti in radicata illa Dyſenteria modò dicta, ita etiam in hoc, qui ſequitur, caſu, fieri non poteſt, ut Curatio Methodo illa, quæ Febri, unde primitus ortum duxit, debetur, illico poſſit expediri. Verbi gratiâ. Nonnunquam uſu venit, ut quis rigore atque horrore corripiatur, calore & frigore per vices alternantibus, quæ ſunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepentè viſcerum torminibus à materiæ febrilis irruptione ac inſultu graviſſimè diſcruciatur. Æger cùm venam ferire, & alvum repurgare deberet,

beret ad normam suprascriptam; ad Medicamenta nescio quæ Calefacientia, tam intro assumenda, quàm extra applicanda se confert: eo sc. animo, ut flatus, quos hujus mali fontem esse auguratur, his mediis discutiat: donec tandem augescente dolore & visceribus diuturniori morâ quasi impacto, motus Intestinorum Peristalticus, quo ex naturæ ordine omnia deorsum propellere debent, inverti occipit, & inclusa omnia sursum tendunt, unde æger sævissimo cruciatu torquetur, & provocatur ad Vomitionem, malo jam in Iliaca passione desinente. Hîc in Medendi ratione, quam Febris, quæ hujusce Symptomatis Causa erat Antecedens, sibi postulabat, ulteriùs procedere nequit Medicus, quàm ut sanguinem ex ægri brachio semel extrahendum præcipiat: etenim quot & qualiacunque demum Cathartica propinaveris, ea statim Emetica fieri, atque ita sursum inversum viscerum motum magis promovere solent; cùm utplurimum vix fortissima quidem Medicamenta Purgantia vel minima eorum pars intestina permeare valeant, ac sedem petere. Rebus sic stantibus consultissimum esse arbitror brachii venam primùm pertundere; mox interjectâ horâ unâ alterâve Clysterem aliquem ex iis, qui potentius operantur, injicere; ego fumum Nicotianæ sive Tabaci ex Tubulo inverso per vesicam majusculam in intestina validissime insufflatum, Enema omnium, quæ mihi innotescunt hactenus, efficacissimum esse duco. Qui etiam post moram aliquam reiterari potest, nisi prior immissus, solutâ alvo, meatus deorsum

versus reseraverit. Huic autem Remedio Symptomate haud cedente omnino necesse est, ut Catharticum paulo fortius ac δραστικότερον in usum veniat, utut difficile fuerit exinde viam facere, ut:

℞. *Pil. ex duobus gr.* xxv.
Mercurii dulc. ℈j. *cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil. n.* iiij. *cap. è cochl. uno Syr. violar.*

nullum insuper liquorem assumendo, ne minus retineantur. Sin autem æger hoc Remedium per os rejecerit, hâc methodo procedendum.

Laudani liq. gut. xxv.
Aquæ Cinnam. fortis ℥ß.

instillatæ statim propinentur; & interjectis aliquot horis idem Paregoricum repetatur. Cum verò horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, tunc Catharticum priùs dictum iterum exhibeatur. Hoc enim tempore idem sub Landani tutela assumtum retinebitur, ac suo tandem defungetur munere. Verum si *Anodynorum* virtute ac vi jam penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, Cathartico interim in corpore restitante; in hoc casu, ex dejectionibus per inferiora spe omni impræsentiarum abjectâ ad usum Paregorici supra descripti revertendum, idemque eousque repetendum quarta vel sexta quoque hora, donec intestinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus eorum

eorum naturalis deorsum versus restituatur: quo quidem tempore Catharticum, quod hactenus ob contrarium intestinorum motum in corpore sisteretur, jam operationem suam per sedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum usu planè contrarium effectum iri videatur. Quod & ipse, dum hæc scriberem, in Generoso quodam Ileô sævissimô laborante expertus sum; cui tamen postea ex nimis longa tam humorum morbum committentium, quam acrium Catharticorum retentione *Aphthæ* supervenere, sed quæ satis facile debellarentur usu Corticis Peruviani supra descripto; ut & os sæpe colluendo cum sequente Gargarismate:

℞. *Succi Pomorum agrestium* ℔ß.
Syr. de Rubo Idæo ℥j.

At cum jam dictus isti pro naturæ lege denuo pateant, ægro liberum est, ut ad dies aliquot ferietur à Purgatione, donec scilicet tumultus nuper in visceribus excitatus, omnino resederit; quod temporis spatium humorum calori & acrimoniæ diluendis contemperandisque satis commodè impertiri potest. Quo facto Catharsi alternis diebus, ut supra, repetendæ vacare debet, si vel minima adhuc restent Febris vestigia. Sed de hoc satis.

Si infans hâc Febre laboret, Gargarisma tum hirudines duæ utrinque pone aures applicentur.

Dein Emplastrum Epispasticum posteriori cervici admoveatur.

Cum Cerevisia, cui Rhabarbarum fuerit infusum, purgetur.

Si post Catharsin Febris intermittere videatur, tum *Julapium cum Cort. Peruv.* (in cap. *de Febre intermittenti* pro Infantibus descriptum) exhibeatur.

Hoc in loco insuper est animadvertendum, quòd licèt *Infantes* huic Febris generi æque cum Adultis obnoxii sint, ac proinde pari cum illis Methodo curandi, nisi quod pro ratione ætatis minor sanguinis quantitas est detrahenda, ac Catharsis tum eorum ætatulæ accommodanda, tum etiam fortè rarius celebranda (sæpe enim & Infantium & Juniorum morbus à primo vel secundo saltem Cathártico prædominabitur;) nihilominus seriò advertendum est, an quæ hoc modo tractatur Febris pro certò hujusce Constitutionis fuerit, non verò alterius speciei, quod diligenter perquiri debet in Febribus iis, quæ Infantes corripiunt, in omnibus quibuscunque annorum Constitutionibus. Vulgo enim notissimum est, Infantes à doloribus ex dentitione ortis sæpiùs in Febres agi, quæ haud ita facilè ab alterius generis Febribus internoscuntur. In harum ego Curatione diu multumque angebar, nec nisi nuperis his annis, certò mihi persuadere potui, quemlibet ex illis, qui meæ curæ concrediti ad sanitatem restituti fuerunt, tàm Arte quàm Casu convaluisse, donec tandem de felici successu Remedii haud ita celebris, imò ob tritum ejus usum planè contempti, frequenter admonitus illud ipse quoque præscriberem; quod etiamnum præ cæte-

cæteris, quæ mihi innotescunt, medicamentis optimè votis hîc respondet. Ejusmodi vero est: Guttæ duæ, tres, vel quatuor spiritus C. C. pro ratione ætatis in cochleari uno vel altero Aq. Cerasor. nigr. vel Julapii alterius appropriati exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor, vel sex.

Est & Symptoma aliud Infantibus permolestum longè diversum & à Febribus variorum Annorum Constitutionum, & ab illa proximè memoratâ. Est verò Hecticæ species, Infantes diu affligens, quâ infestati sine insigni aliquo calore languent cum appetitus dejectione; & tam artus quàm corporis truncus ubique emaciantur. Simplicissima, quâ hîc utor methodo, talis est. Rhei electi taleolatim incisi ℥ii. in lagenam vitream duarum librarum Cerevisiæ tenuis capacem, subere mox probè obturandam immitti curo, (vel in alio quolibet liquore, quo pro potu ordinario uti solet infans;) quam Cerevisiam ita medicatam infanti tam noctu quàm interdiu & cum & sine cibo propinandam injungo. Epoto hoc liquore duas alias libras Rhabarbaro eidem superaffundi jubeo; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertia vice substituo; quo facto & Rheum vires suas amittit, & Infans morbo utplurimum liberatur. Ne tamen Cerevisia primùm affusa Rhei vi Cathartica saturatiùs imprægnata, justo vehementius alvum cieat, cautius agimus, si libra una epota alteram statim adjiciamus: post verò recentem Cerevisiam non affunde-

fundemus, nisi exhausta ea omni, quæ prius fuerat lagenæ inclusa.

Sed ut ad Febrem, de qua nunc agimus, Constitutionis scilicet jam currentis, revertamur. Hoc sedulò observandum est, quòd in hoc Febris genere (perinde ac in Rheumatismo & aliis morbis quamplurimis, quorum curatio solis evacuationibus absolvitur) si dictis evacuationibus pertinaciter insistamus, usque dum Symptomata omnia prorsus ablegaverimus, sæpius ægro non nisi Morte medebimur. Neque enim ita insolens est, ut Symptomata quædam leviora, & quasi effœtæ Febris Reliquiæ, aliquantisper etiam expirante jam morbo, perdurent; à quibus tamen nullum ægro recidivæ periculum est, quæque sua sponte pari passu, quo sanitas redit, abscedent. Quid quod jam recitata Symptomata haud rarò nihil aliud sunt, quàm reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies; si huic saltem addamus in causæ partem, exinanitionem illam, quàm ægri à consuetis cibis potuque abstinentia superinduxit: quæ omnia cùm in corpora jam à morbis infirmata & pæne confecta vim fecerint, Vapores, quos dicunt, haud aliter elevantur, quam in fœminis, atque eandem planè ob rationem, ob debilitatum sc. & quasi disjectum fractumque Spirituum Animalium Systema. Quapropter post factas, quæ tollendo morbo sufficere queant evacuationes, Prudentis Medici est, ab importuna earundem ordinatione sibi temperare, & paulisper attendere, quid Tempus, Medicorum sæpè Felicissimus. Opti-

Optimusque, ad leviculorum istorum Symptomatum depulsionem conferre possit; quæ quidem sæpenumero, prout multoties repetita observatione comperi, à Paregorico duabus vel tribus noctibus assumpto, sine alio quovis apparatu, sub morbi hujusmodi exitu devincuntur.

Methodus jam laudata cæteris, quas expertus sum, omnibus in hujusce Febris curatione facilè antecellit. Si quando verò Febrim non prorsus tollat, id saltem agit, ut intermittere cogatur; ac proinde Peruviano Cortici, qui hîc nunquam non triumphat, conficiendum tradit. Cùm autem Catharsis isthic imperata Curationi hujus Febris obesse nonnullis fore videatur, pro comperto affirmo, nihil ita certo atque ita potenter ægrum refrigerare atque Catharsin, post venæ-sectionem (quæ ubique præmittenda est) celebratam. Tametsi enim Medicamentum Purgans eo ipso, quo sumitur die, atque adeò inter operandum majorem impræsentiarum & in sanguine & in reliquis humoribus, quàm qui ante fuit, tumultum excitet, & proinde Febrim intendat; id tamen noxæ emolumento mox inde subsecuturo plus satis pensatur. Testatur enim Experientia, Catharsin, modò post eductum sanguinem tentetur, quibuslibet aliis remediis felicius certiusque Febrem perdomare; tum quatenus fœdam illam Humorum illuviem è corpore exigat, à quibus ut à causâ Antecedente Febris accendebatur, vel si non antea peccabant ii, jam saltem concalefacti, & à Febris ardore quasi cocti & constipati, ad ejusdem moram diuturniorem multum faciunt; tum etiam quatenus

Anodyno viam ſternit, quod tutius longè certiuſque officio ſuo fungitur, quàm ſi humores peccantes, qui Paregorici vires aliter potuiſſent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

At è contra ſicuti Methodus illa, quæ materiam Febrilem per poros cutis eliminare ſatagit, minus habet certitudinis, ita plus habet & faſtidii, & moræ, utpote quâ morbus ſæpius ad ſeptimanas aliquot producitur. Cùm æger hoc modo primùm in ipſo ſepulchri margine (ſi forte Libitinam evitet tandem) conſtituatur; & per longum illum Febris decurſum, denſo Remediorum agmine infeſtetur, quibus ea expugnantur ſymptomata, quæ imperita Morbi tractatio advexit; dum Regimine & Medicamentis calidiſſimis tentatur Curatio ejuſmodi affectus, qui pro genio ſuo utraque horum frigidiſſima omnino depoſcit. Atque ita dum male ſani homines Artis falsò dictæ Regulis ſe mancipant, etiam ſpreto ſenſuum illis reclamantium judicio, morbum ex ſua natura brevem facilemque in diurnum & difficilem eruditè convertunt, omnia tumultu & metu conturbantes; & fluctus, quod ajunt, excitantes in ſimpulo. Quo facto non iis magis opus erat, quàm eſt Nauclero, ut dum in mari libero navim poſſit agere, eandem inter cautes & brevia inſerat; unde licèt majoris peritæ gubernationis famæ comparandæ opportunitatem nanciſcatur, ſervato in tanta deſperatione navigio, viri Prudentis ſaltem nomen amittet.

Has itaque ob cauſas, & prudenti, uti ſpero, fiducia affirmare lubet, quòd dicta Methodus curatio-

ationis per Venæ-sectionem & Purgationem ex-
ιediendæ, plus alia quavis præstabit in Febribus
|uamplurimarum specierum expugnandis. Licèt
:nim Diaphoresis, propriè loquendo, naturæ
psius sit Methodus, qua materiam febrilem foras
ιrotrudit, & præ cæteris maxime genuina sit, &
ccommodatissima, quoties natura suo relicta ar-
ιitrio dictam materiam primùm digerat, dein ritè
:octam per corporis habitum blandè expellat,
quem felicem Naturæ eventum, Febres per sudo-
es abigentis, cum Medici Practici sæpe animad-
ertissent, hinc ansam aperiebant Δογματικώτεροι
identer statuendi; Febres universas hac tantùm
Methodo, non verò aliâ quavis, profligare posse,
c debere;) Quo tamen dato & concesso, Ars ni-
ilominus, quantumcunque Naturæ imitationem,
ræ se ferat, id saltem sibi privilegii arrogare ne-
uit, ut Febribus per sudores certò exigendis par
t. Primò enim nescit Ars, quo pacto materia pec-
ans ad expulsionem subeundam ritè præparanda
t.; nec si hoc sciat, certa ulla habet indicia, qui-
us de hujusmodi debita præparatione possit mo-
eri; unde etiam & tempus ciendo sudori oppor-
unissimum ignorari necesse est. Temerariam,
erò sudoris, nondum peracta Coctione, provo-
ationem, longè periculosissimam esse, nemo o-
inor nisi pertinax negaverit; cùm materiam cru-
am in Cerebrum impingens oleum camino ad-
iat. Atque, prout aliàs etiam innui, saluberri-
ιum illud Hippocratis Monitum, *Cocta non Cru-
da sunt Medicanda*, non tam Catharsin, quàm Dia-
horesin ex Arte sollicitandam spectare videtur,

 Etenim

Etenim neminem in ægris tractandis vel mediocriter versatum fugere potest, quàm multi indies malè multentur à Vetulis & imperitis Medicastris, præpostero hoc Sudorificorum abusu: his enim more receptum est, ut siquis de rigore, & capitis atque ossium dolore (quæ utplurimum Febris mox invasuræ præludia sunt) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicant, & sudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbunt. A quo importuno molimine tantum abest, ut præcaveatur Febris, quæ fortè vel sua sponte, vel eductis aliquot sanguinis Unciis poterat evanescere, ut è contra magis accensa vehementius exardescat, & in morbum jam radicatum confirmatumque abeat. Illud insuper (ut Vetulas jam missas faciamus) notissimum est, quòd sicut sudores isti, qui Febre primùm ingruente spontanei erumpunt, Symptomatici omnino sunt, nullatenus verò Critici; ità etiam, qui primis Febris diebus Diaphoreticorum vi exprimuntur, nihil magis ad morbi Curationem plerumque conferunt, quàm solent alteri illi Symptomatici, ità præmaturè suâ sponte manantes, hoc est ut plurimum, ne hilum quidem. Deinde verò sicut ignorat Ars opportunitatem illam temporis, quâ sudores eliciendi fuerint, ita pariter nescia, quamdiu in iisdem sollicitandis perseverandum sit. Quod si Diaphoresis ultra debitum tempus, quo sc. materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur humidarum istarum particularum, quibus sangui[s] diluendus contemperandusque erat, absumptio febris tum moræ diuturniori, tum increment[o]

mini

ministrabit. Constat itaque, quàm in lubrico res hic vertatur; cùm è contra penes Medicum sit, alteram illam methodum, quâ materia febrilis per Phlebotomiam & Catharsin eliminantur pro arbitrio suo moderari. Adde, quòd hoc etiam nomine hoc illi alteri anteponenda est, quòd scilicet si forte Medicus propositum sibi scopum non attigerit in sanando ægro, saltem eundem in nullum discrimen adducit, quod in Diaphoreticorum usu contingit, nisi convalescat. Etenim vel calor lectulo jugiter inclusi, cui præter solitum morem aquamdiu se addixit, (ut Cardiaca, quæ in hac Medendi ratione locum semper obtinent, omittamus) naturæ œconomiam confundit, & convulsivos artuum motus, aliaque Symptomata prorsus Anomala adfert. Quæ sane ideo delineari non possunt, quia sub morbi Historiam non cadunt, (quod in Symptomatis plerisque ad quemlibet morbum spectantibus usu venit) sed à superaddito tumultu & confusione oriuntur, quibus sæpè opprimitur natura, quoties curationem Morbi hac Methodo aggredimur. Quæ quidem omnia vulgò Malignitati nescio cui solent imputari.

Cujus de *Malignitate* (sive Notionem, sive Verbum dixeris) opinionis inventio humano generi longè ipsâ Pyrii Pulveris inventione lethalior fuit. Cum enim eæ Febris præsertim Malignæ dicantur, in quibus intensioris præ cæteris Inflammationis gradus conspicitur, hinc Medici se ad usum Cardiacorum, & Alexipharmacorum nescio quorum contulerunt, quo scilicet per cutis poros expel-

expellant, quod somniant *Venenum* (hoc enim est dicendum, nisi malint verbis ludere, quàm illud quod potest intelligi, seriò proponere;) ex quo factum est, ut Regimen calidissimum Methodumque huic parem iis morbis adaptaverint, quæ frigidissima tum Remedia, tum Regimen præ cæteris sibi postulabant. Quod quidem satis arguitur tum in Variolarum, qui ex calidissimis in rerum natura Affectibus est, tum in Febrium aliarum curatione. In quem errorem forte inciderunt ex conspectu Petechiarum, Macularum purpurearum, & cæterorum id genus φαινομένων. Quæ tamen omnia in plerisque subjectis, Inflammationi, ægri sanguini jamdiu plus satis à Febre accenso superinductæ, omnino debentur. Utpote quæ rarò sponte suâ efflorescunt, præterquam sub adventu Pestis ipsius; atque in initio invasionis istarum variolarum Confluentium, quæ summæ inflammationis participes sunt. In hoc enim Morbi genere Maculæ liventes in variis corporis partibus unâ cum Pustulis primùm erumpentibus comparent; atque æger eodem tempore sanguinis excretione vel per meatus urinarios, vel cum Tussi per Pulmones, fatigabitur; cùm ita valida exagitatione, atque orgasmo ab inflammatione orto, sanguis ferociat, ut diffractis jam repagulis, in cavitates corporis præceps ruat: Et licèt Maculæ istæ purpureæ in hac Febre non à tàm intenso sanguinis calore, qualis is est, qui Istiusmodi Hæmorrhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus inflammatione sed gradu remissiori producuntur: & quoties ista sanguinis excretio

(unicum

unicum in Variolis Symptoma, cui devincendo nondum par est Ars Medica) non accedit, Refrigeranti regimini facile cedunt. Quod si Malignitatis præsentiam non tantùm è Maculis Purpureis colligunt, sed ex eo, quòd observaverint, Febris symptomata subinde fuisse mitiora, quàm quæ ejus naturæ competere viderentur, ægrum tamen magis viribus occisum fuisse, quàm pro ratione temporis, à quo cœpit ægrotare; Respondeo, omnia hæc exinde tantùm procedere, quod Natura primo morbi impetu quasi oppressa devictaque, non satis valida est, ut Symptomata regularia & magnitudini morbi consona exerat, omnia verò phænomena prorsus sunt anomala. Etenim perturbatâ Oeconomiâ animali & quasi disjectâ, Febris exinde deprimitur, quæ obtinente genuino naturæ ductu, vigere solet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurrisse mihi memini multis abhinc annis, in Juvene quodam, ad quem accersebar. Quamvis enim fermè animum agere videretur ille, calor tamen in externis corporis partibus ita ad tactum sentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adstantes amici, quoties asserebam eum Febre laborare, quæ ob sanguinis oppressionem (cujus mole, exitu negato, quasi strangularetur) se explicare & ostendere palam nequibat: quod si venam inciderent, Febrem illicò satis violentam statim animadverterent. Apertâ venâ, & sanguine paulo copiosius educto emicuit Febris, quâ vehementiorem mihi nondum videre contigit; quæ non nisi tertiæ quartæve demum Phlebotomiæ cessit. Sed de his satis.

Quod

Quod si rationes à me allatæ tanti non sint, ut certò ac necessariò evincant, rem ita se habere atque ego statui; attamen si suffragante experientia deprehendero hancce Febrim evacuationibus per Diaphoresin factis haud libenter cedere, habeo, quod quæro. Neque enim cujuslibet demum Ratiocinatio, sed potius Experientia docere poterit, quænam Febrium species Diaphoreticis, quænam verò aliusmodi evacuationibus sanari possint ac debeant. Et profectò nemo sapiens, cui tam hominum quàm rerum natura satis est perspecta, in iis, quæ meræ speculationes sunt, nullo autem certo experimento determinari queunt, in cujusvis Mortalis verba, quantuscunque is demum fuerit, facilè juraverit: cum idem animadvertisse debeat, *Momenta Rationis* ita prorsùs varia, itaque subtilia esse, ut cum aliquis Theoriam quamlibet proposuerit, ita validis rationibus suffultam, ut adstantium, quotquot sunt, omnium assensum extorqueat; hunc mox alius insignioribus fortè naturæ dotibus præditus, excipit, qui sententiam istam, quæ ita pulchrè stabilita videbatur, convellit, & firmiori Argumentorum vi nihil illud esse aliud, quàm Cerebri Commentum, cujus nulla prorsus in natura vestigia reperiuntur, palàm ostendit. Cujus jam loco is novam quandam substituit Hypothesin, majori adhuc verisimilitudinis specie innixam, & magis affabrè concinnatam; quod tamen posterius Figmentum pari cum superiori illo fato fungetur, quoties Tertius aliquis se objecerit, qui Secundum istum tantum ingenio vincat, quantum ille sibi præcedentem devicerat

vicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec tandem ad illum perventum fuerit, quem *ultima humani ingenii potentia* consummaverit. Quàm verò difficile sit hunc hominem investigare & à cæteris dignoscere, statim sentiet, quisquis non usque adeò desipit, ut hanc sibi laudem delirus arroget. Quinimo cum jure merito suspicari liceat, esse naturas in Orbibus illustrioribus, per Universi expansum hinc illinc Sparsis, pene infinitas, quæ præcellentiori longè intellectûs vi pollent, quàm nos homunciones; haud satis scimus, annon vel totum hominum genus Cerebrum, cogitationum officinam, habeant à Natura ità efformatum, ut non tam quid sit absolutè verum, quàm quid maximè conveniens, ac suis Naturis accommodum, excogitare queant. Atque hæc iis, qui in Medicina faciendâ potiùs speculationibus vanis, quàm experientiæ solido sensuum testimonio innixæ, fidem adhibent, dicta sunto.

Quod siquis hic regerat, Annon igitur de facto experimur hanc Febrem Methodo huic, quam tradis, prorsus contraria persæpe fugari? Respondeo, toto, quod ajunt, Cœlo distare Curationem Morbi eâ Methodo, cui sola ægri nonnunquam ad sanitatem restitutio adstipulatur; & ejusdem Curationem, istâ Praxeos Methodo, cui & frequentior ægri restitutio, atque etiam Phænomena practica omnia, quæ in eodem curando incidunt, pariter adstipulantur. Exempli gratiâ: in Variolis, multi ex iis, qui diro calidorum & regiminis & remediorum usu cruciantur, tamen convalescent;

lescent; ex adverso autem, & iis pariter feliciter cedet, quorum Curatio methodo planè contrariâ tentatur. Jam quo pacto litem hanc finiemus, Quænam Methodus est præferenda? Hoc planè modo certissimè dijudicabimus. Nempe si in illo regimine priori exploratum habuero, me quanto magis ægrum excalefacio, tanto magis Febrem, Inquietudinem, Delirium cæteraque Symptomata intendere ac promovere; è contra verò deprehendero, eundem, ubi moderatè refrigeretur, tanto sedatiori temperamento esse, tantoque minùs tam à Febre quàm ab aliis Symptomatis vexari. Addo, quod servatâ debitâ illâ carnis musculosæ temperie, quæ pustularum tum augmento tum maturationi maximè competit; & grandiores sunt pustulæ & liberaliùs implentur, quàm si æger nimio suffocaretur calore. Posito hoc utroque casu, satis manifestum esse arbitror, quàm potius Praxeos Methodum sequi debeamus. Pariter in illâ, de qua nunc agimus, Febre, si comperiar, ægrum, quo magis calefit, eo magis non tantum Phrenesi, Maculis Purpureis, Petechiis &c. obnoxium esse; sed & Febrim insuper symptomatis omnium generum irregularibus & Anomalis exinde stipari. E contra verò si alium ægrum eâ, quam jam proponimus, Methodo tractatum ab his symptomatis prorsùs liberum observaverim, ratio dictat posteriorem hunc Praxeos modum longè alteri præstare, tametsi uterque æger ita diversimodè curati ad sanitatem revertantur. Quod si plures hâc viâ quàm aliâ istâ mortem effugiant, eò faciliùs solvitur Controversiæ nodus

qu

quâ de re non est mearum partium judicium ferre, ne mihi & meis plus æquo faveam.

Atque hæc de hac Febris specie. Quousque illa durabit, non hariolor. Neque satis scio, an non sit initium aliquod spirituosius ac subtile, & quasi primordium *Febris* illius *Depuratoriæ* jam antiquatæ, quam insecuta est immanissima illa Pestis. Sunt profectò Phænomena quædam, quæ me ut hoc credam, quadantenus inducunt, quandoquidem non tantùm Febres Intermittentes propriè dictæ, præsertim *Quartanæ*, hic illic sparsæ adhuc restant; verùm etiam nonnullæ ex his Febribus Continuis subinde in Intermittentium castra, maxumè Autumno jam pendente, commigrant. Ut jam taceam, Exacerbationes in hac Febre suprà memoratas, eorum Paroxysmorum, qui Febres Intermittentes comitantur, genium aliquo saltem modo referre. Tum etiam, quod hoc morbo laborantes ad Vomitionem satis sunt propensi. Quâ de re tamen nihil prorsus pro comperto venditare animus mihi est, quoniam non jam mihi succurrit, qua facie Febris Depuratoria se primùm extulit; prout libro de Morbis Acutis, Sect. 1. Cap. III. his verbis subindico. *Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat, dicendo non sum, quum mihi hactenus satis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias Annorum crases, aut ejusdem Anni varia tempora easdem distingui posse animadverteram.*

De Febre Putridâ Variolis Confluentibus superveniente.

CUm vel ætas jam provectior & in occasum ruens, vel adversa, quacum jamdiu conflictor Valetudo, opportunum fortè spatium posthac non concesserit, quo nuperas aliquot observationes à me (tametsi nimis serò in vitâ meâ) factas, circa *Febrem Secundariam* Variolis Confluentibus supervenientem, in publicum edam; veniam dabit Lector, opinor, si paucula quædam de hoc Affectu, quantumvis à morbo, quem superiùs tractavimus satis abhorrente, pergam subnectere.

Jamdiu aliàs demonstravi, quantum intersit inter variolas generis Distincti, & Confluentis: in hoc scilicet, quòd qui *Distincto* genere laborat, vix opis medicæ indigus, sponte suâ, & naturæ vi convalescet; nisi fortè ab initio Diaphoresi in lectulo continuò indulserit. Namque, uti pridem alibi adnotavi, qui *Discretis Variolis* laborat æger, cùm satis promptè sudoribus diffluat, ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideò huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intrò assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio sibi melius videatur habere, tum etiam ad malè fundatam Adstantium opinionem propiùs

ius accedat:) Tandem verò eliminatis per *διαφόρησιν* particulis istis, quæ ad pustularum elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *Octavo*, quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albescunt interstitia, licet interim rubescant pustulæ atque eleventur, etiam post ægri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subitò suâque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; Urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat. Quando idem ille sine ullo vitæ periculo à morbo convaluisset, si naturæ rem committens, nulli se prorsus regimini subjecisset.

At in *Variolarum Confluentium* genere longè aliter se res habet: Licèt enim hæ (nisi sanguinis sive per Pulmones, sive per meatus Urinarios excretio primis diebus accedat) nec adstantes admodum perterrefaciant, nec ægrum in discrimen aliquod vitæ adducant ad primos morbi dies; postea tamen istis diebus, sub morbi exitu, quibus ægrum maximè periclitari jam olim monui, ita derepentè ad incitas redigitur æger, ut an Vita, an Mors insequatur, pariter incertum sit. In horum numero *Undecimum* pono (si à primo morbi insultu computes) sc. in minimè cru-

do, at maximè vulgari Confluentium genere, *Decimum quartum* in crudiore adhuc; *Decimum Septimum* verò in omnium, quæ passim obviæ sunt, genere crudissimo. Tametsi æger nonnunquam sed rarius, non ante *Diem Vicesimum Primum* fato defungatur, pustulis usque ad id tempus ita incrustatis exsiccatisque, & in carnes quasi impactis, maximè in ipsa facie, ut ad separationem nullâ arte queant perduci. At verò Undecimo die æger, utplurimum primùm periclitari videtur, Febre atrociore, inquietudine, aliisque symptomatis unà invadentibus, quæ mortem in propinquo esse denunciant; à qua æger, nisi Ars Medica intercesserit, plerumque opprimitur. Quod si hoc die non succumbat morbo, utrique illi posteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi restant. Quinimo per spatium illud omne, quod inter Undecimum & Decimum Septimum interjacet, appetente Vespera, molestissimo inquietudinis quasi paroxysmo quotidiè vexatur, & Mors quasi vi, & armis protelatur. Porrò ostendi, hanc causam esse majoris minorisve, in his Variolarum generibus, periculi ægroto impendentis, quod scilicet in *genere Discreto* cùm Phlegmonæ sive tumores cum inflammatione (cujusmodi sunt pustulæ omnes, ubi primum elevantur) pauciores extiterint, ac proinde non nisi exigua Puris quantitas in sanguinem per Circulationis leges foret regerenda, ubi illæ jam cœperint maturescere; nullus ex hac parte metus est, nè Febris nimium insurgat, cùm Natura impressioni-

sionibus in sanguinem factis à tantillo Puris, cohibendis facilè par sit. Cùm verò in *genere Confluentium*, ubi corpus ferè universum his Phlegmonis protegitur, quæ postmodum in Abscessulos totidem facessunt, tanta Puris vis, diebus præfatis (in quibus Pustulæ duce Naturâ, ἀκμὴν suam, vel debitam maturitatem ùtplurimum obtinent) per venas in sanguinem reducitur; tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis jam quasi suppurati undique superficie in sanguinem subrepit, ut Febris ex hac occasione excitata naturæ vires penitus prosternat: atque ita extinguitur tandem æger, partim à Febre, partim à Veneno, quod sanguinis massam infecerat, jugulatus. Quapropter quando ægri incolumitas usque adeo à Variolarum paucitate, periculum verò è contra ab earundem auctiori numero pendeat; dictat Ratio, vel etiam sensus omnibus communis, Periti Medici esse, ita non materiam Variolosam, sub principio Morbi, Regimine & Cardiacis calidioribus vehementer propellere, (unde nimia fit assimilatio materiæ morbificæ in sanguine contentæ, totaque corporis substantia quasi in fomitem morbi facessit) ut omnem potius operam in reprimendâ tam enormi & subtili Inflammatione collocare debeat. Nempe educto ante omnia è brachii venis sanguine, si vel levis fuerit suspicio (sive à florente ægri ætate, sive ex eo, quòd sanguinem liquoribus Generosis accenderit, sive quòd vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpessus, sive denique

ab immani Vomitione) Variolas jamjam exituras ad Confluentium ſpeciem referendas; poſtea verò propinato *Emetico*, ad eundem ſcopum collimabit. Cùm verò nihil æquè ægrum percalefaciat, nec proinde nimis copioſam materiæ Varioloſæ aſſimilationem æquè promoveat, atque ægri jugis in lecto decubitus: ego illum ab uſu lectuli interdiu ſemper arceo usque ad *Sextam diem* à prima morbi invaſione, ſive ab eruptione puſtularum *Quartam*, quo tempore omne puſtularum agmen jam in conſpectu eſt. Poſthac eundem lectulo committo usque ad morbi finem: at non pluribus denſioribusvé ſtragulis coopertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti ſino, quàm quibus, ſanus cùm eſſet, ſolebat uti. Interim Cereviſiæ tenuioris aliorumque liquorum Refrigerantium, qui ægro ſunt acceptiſſimi, uſum liberalem concedo. Quandoquidem verò non obſtante vel temperatiſſimo regimine, æger nihilominus in calores, deliria & moleſtas inquietudines frequenter incidet; *Hypnoticum* præſcribo ſingulis noctibus, ſed paulò temporiùs quàm pro recepto more ſumendum; quoniam in hoc morbo quaſi Paroxyſmus quidam, ſive exacerbatio caloris & inquietudinis quotidie ſub veſperam ferè reperitur. Quæ hic traditur Methodus & ad præcavendum juſto uberiorem Variolarum proventum, (unde maximum ægro periculum intentatur, ut ſuprà docui,) & ad conciliandum tum incrementum Puſtulis, ubi jam omnes exierint, tum debitam poſtea maturationem, accommodatiſſima eſt.

Atta-

Attamen (quod sanè dolendum est, cùm florentissima hominum ætas hâc ferè strage deleatur) tum his, quæ præcipimus, tum aliis omnibus, quæ hactenus invenit Ars Medica, præsidiis nihil proficientibus; sæpenumerò æger, licèt usque eò non admodum periclitetur, tamen vel *Undecimo*, quod usu venit die, vel alio aliquo istorum, quos variis speciebus Variolarum Confluentium ceu *magis fatales* assignavi, vehemente Febre corripitur, unà cum suffocatione & jactatione inquietissimâ, & de tanta spe decidens subitò moritur, attonitis & stupentibus amicis, qui ad hoc usque punctum ægro benè ominabantur. In frangendo improviso hoc morbi impetu, cùm priùs is omnia fecerit, quibus præcaveri potuerat, maximoperè desudabit Medicus. Quem in finem seriò perpendendum est, Febrem illam adventitiam, quæ Undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum esse tam ab ipsis Variolis, quàm ab ista Febre, quæ vel earum eruptionem præcedit, vel primis nonnunquam diebus à Plegmonarum inflammatione gignitur, prorsus diversum. Nihil enim est aliud, quàm *Febris Putrida*, propriè dicta, particulis putrescentibus, & à Pustulis jam adeptis maturitatem suam inquinatis, in sanguinem, uti dixi, resorptis ortum debens, quarum noxiâ & naturæ inimicâ qualitate æger eodem tempore, & pessimâ Febre, & Veneno lacessitur. Quamobrem ea sola in remediis huic malo cedere posse Prudens quispiam existimaverit, quæ ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam

Putridam appello, maximè faciunt. Id verò nihil efficacius præstat, quàm copiosa sanguinis eductio, quo pacto vitiatæ illæ particulæ, quæ morbi sunt fomes, confestim è sanguine exulant. Neque huic Praxi, si quid ego judico, Variolæ in quo jam sunt statu, vel minimum intercedunt: Jam enim pustulæ nullo modo introrsum agi possunt; adeò ut si æger hoc morbi tempore Fatis cederet & cadaver in terram frigidam exponeretur; attamen Pustulæ jam in duritiem incrustatæ, nec intra cutim se recipere, nec minimam molis suæ partem amittere poterint. Nec sanè cum Variolis jam nobis res est, sed cum alio prorsus morbo, nempe *Febre Putridâ.* Has ob causas sequente Methodo, à quo postremas de Variolis observationes in publicum edidi mihi compertâ, feliciter usus sum; quam si omittas, nec aliam video, nec conjecturâ assequi possum, quo pacto æger ita certò queat liberari. Cùm itaque ad has incitas redactus fuerit æger, & ex inusitatâ symptomatum immanitate, statim animam acturus videatur, nisi quis θεὸς ἀπὸ μηχανῆς præsentissimam opem adferat; in hoc, inquam, casu, sive alius quis isto posterior, sanguinis ℥x. vel xij. ex eo brachio, in quo pustulæ rariores situ majorem feriendæ venæ commoditatem fecerint, quamprimùm sunt mittendæ. Quamvis enim Paregorica, vel lectuli interdiu abdicatio primis morbi diebus, etiam omissâ venæ-sectione, Orgasmo vel Paroxysmo cum nocte utplurimum ingruenti, debellando queant sufficere; attamen per hos dies

dies Febris Secundariæ, nulli alteri adminiculo, securè fiditur, nisi copiosæ sanguinis detractioni, quâ solâ orgasmus per id temporis desæviens tutò sedatur. Vesperi Anodynum, uti priùs, largâ dosi exhibendum est, (ad quod jam tanquam ad sacram Anchoram confugimus;) atque ita deinceps tàm manè quàm serò, alicubi etiam & hôc sæpius. Est enim diligenter observandum, quod in quibusdam Orgasmus ita supra modum efferatur, ut etiam prælarga Paregorici dosis ejusdem impetum usque ad 12. horarum spatium subjugare vel sistere nequeat; quo in casu omnino necesse est, ut dicta dosis octava quaque hora repetatur.

Cùm verò sub ultimis morbi diebus haud rarò accidat, ægri alvum, partim à morbi natura, partim à magna Paregoricorum vi, quorum opem planè deposcebat Medendi ratio, ita constipatam esse, ut tum ferè suffocetur ille, tum Febris ad eum gradum ascenderit, ut jam de ægro pæne conclamatum videatur; duro huic nodo durus Cuneus aptandus est; & rebus sic stantibus, longè minùs ægro periculi erit ab assumpto Cathartico Leniente, quàm à Febre eò vehementiæ ab alvinarum fæcum retentione profecta. Hic Ego satis feliciter ℥iß. *Electuarii Lenitivi in Aq. stillatitiæ tenuioris*, (*ex gr. Aq. Cichorei, vel Aq. Lactis Alexiter.*) ℥iv. *solut. propinavi.* Qui quidem Haustus licèt tum ob alvi constrictionem huic Affectui solemnem, tum etiam ob diuturniorem Hypnoticorum usum haud ita subitò ventrem exolvat, plerumque tamen si manè deglutiatur, ante noctem

 deje-

dejectiones aliquas parit. Quod si minùs præstare valeat, attamen Paregoricum vesperi assumendum est, imò & citiùs, non obstante Cathartico Paregorico nuper assumpto, si modo inquietudo ingens aut ægritudo aliqua insignis periculum minitetur, nè æger hoc præsidio destitutus, dum dejectiones nos præstolamur, luce privetur. Nec æger damni vel minimum ex hoc tam leni Cathartico capiet, si nihil prorsus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non respondeat, iteretur proximè sequenti; quæ secunda dosis priori in suppetias data, rarissimè Medici opem frustrabitur. At si primo die id egerit, ut hujus saburræ, quantum satis in præsens est, subduxisse Medico videatur, atque Æger exindè melius se habere cœperit, secunda dosis in aliud tempus potest differri. Atque hâc ratione tam Venæ-sectio quàm Catharsis per intervalla repeti possint, prout Febris mos, atque ægri inquietudo postulare videantur, donec tandem res in vado sit. Veruntamen in Catharseos negotio illud probè notari velim, (ne injecta ejus rei mentio longè plus damni, quàm emolumenti apportet) ægrum non esse purgandum, nisi fàcessente jam morbo, *v. gr. die decimo tertio*, aut eorum aliquo qui illum sequuntur, nec per istos etiam dies, nisi sanguis, à quo secundaria Febris invasit fuerat imminutus.

Sed ut, quantum in me est, Praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula *de Sputo Sanguinis*, ut & *de Mictu sanguineo* Variolis superveni-

venientibus in medium proferre non gravabor. Utraque hæc Hæmorrhagia, ut olim adnotavi, sub morbi initio contingit pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis, quæ in maxime confluentes adolescerent, nisi jam dictum Symptoma ægri morte morbum finierit, maculæ interim purpureæ hic illic superficiem corporis obsident, tristem eventum interminantes. Verùm tametsi debita sanguinis contemperatione maculæ ejusmodi auferantur, attamen tam mictus sanguinis, quam violenta ejusdem è pulmonibus eruptio indubiè mortem prænunciare solerent. Veruntamen tremenda hæc difficultas superari etiam possit, & ægri vita in tuto collocari. Etenim cum hæc Symptomata intensæ sanguinis inflammationi, ac proinde summæ ejusdem tenuitati originem suam debeant; Remedia ista, quæ sanguinem contemperant, ac pariter, quæ vi, quâ pollent, astringendi incrassandique eum minus fluxilem reddunt, Hæmorrhagiis hisce apprime succurrunt. Quamobrem post unciam sanguinis liberali manu eductionem *Paregoricam* exhibeatur, ut:

℞. *Aq. papav. rhæad.* ℥ij. *Laud. liq. gut.* XIV.
Aceti destillat. ʒiij. *Syr. de Mecon.* ℥ß.
Mf. f. Haustus.

Deinde sequentia, vel his similia præscribantur, donec Hæmorrhagia prorsus evanuerit.

℞. *Tro-*

℞. *Trochisc. de Terra Lemn. & boli Armenæ ana* ℥j. *Terræ sigill. Lapid. hæmatit. sang. Draconis, & Corall. rubri præparati ana* ℥ß. *Mastich. & gum. Arab. ana* ℈j. *M. f. Pulv. subtiliss. cujus cap.* ʒß. *tertia quâque horâ ex Cochl. uno Syr. de Symphyto, superbibendo cochl. IV. vel V. Julap. sequentis.*

℞. *Aq. Plantag. & germin. Quercus ana* ℥iij. *Aq. Cinnam. hordeat.* ℥ij. *Syr. de Rosis siccis* ℥j. *spirit. Vitrioli q. s. ad levem aciditatem.*

Interim singulis noctibus Paregoricum præscriptum propinetur.

Emulsiones item ex 4. *sem. frig. maj.* cum *sem. papav. alb.* magnopere conferunt.

Cessante vero hæmorrhagiâ reliqua per decursum morbi agantur, prout in *Variolarum Capite* traditur.

Antequam finem faciam, hoc adjiciam; quod quoties guttulas aliquot Laudani liquidi usurpandas præscribo, *Laudanum*, meæ descriptionis intelligo, cujus formula in libro nostro *de Morbis Acutis*, capite de *Dysenteria* habetur. Et quòd *Syrupum de Meconio* illum volo, qui conficitur ex ℥xiv. *Capitum Papaveris* albi benè siccatorum, & (post macerationem in Aquæ font. ℔viij. ad horas 24.) probè coctorum, dein expressorum quàm fortissimè; quorum colaturæ adduntur Sacchari ℥xxiv, & in Syrupum coquitur. Has enim duas Præparationes in suo genere efficacissimas esse judico:

dico: præsertim *Syrupum de Meconio*, cujus ℥j. plus præstat quàm ℥ij. alterius istius, in quo Papaverum capita humidiora usurpantur, liquor non ita fortiter exprimitur, & loco *Nigri* quandoque Capita *Papaveris Rheados*, quæ paululum virtutis habent, partem ita magnam suppeditant. Quoties itaque non satis mihi constat de alterutrius horum Paregoricorum viribus, utrorumvis loco *Laudani Londinensis solidi* sesquigranum, vel etiam *gr. ij.* soleo præscribere in Aqua appropriatâ soluta; quo pacto ab omni errore & mihi, & ægro meo caveo.

De Mictu Sanguineo à Calculo Renibus impacto.

Quamvis hominis minùs cauti & prudentis esse videatur, observationem in vulgus spargere, cujus in seipso tantùm experimentum cæperit; nemo tamen, opinor, æquus rerum arbiter ægrè feret, me, qui tamdiu tantaque à *Mictu Sanguineo*, à Calculo Renibus impacto orto, fuerim perpessus, humanitate & miseratione erga Sodales in hoc malo meos commotum, iis, qui eodem morbo excruciari quandoque poterint, ista remedia indicare, quæ mihi aliquali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria, & nihili facienda fortè videantur.

Anno 1660. *Podagra* me invasit, Paroxysmo tum immaniore tum diuturniore, quàm priùs unquam,

quam, miserum affligens; cùm ex hac causâ æstivo tempore, vel intra, vel supra lectum submollem jugiter ad duos menses decumberem, sub finem Paroxysmi, dolorem hebetem & obtusum maximè in sinistro Rene nonnunquam, licet rariùs, & in dextro, cœpi persentiscere. A Podagra convalescenti hærebat utcunque Renum dolor, qui per intervalla quædam, nullatenus acutus, sed satis tolerabilis, me submonebat; nondum enim Paroxysmo Nephritico (cujus sunt comites dolor ingens per Ureterum ductus vesicam versus tendens, tum Vomitio enormis) vel semel laboraveram. Quamvis verò nondum aderant ista Calculi Renum indicia, cum ratione tamen judicabam; me Calculum, mole insigniorem in Renum Pelvi gestare; qui cùm major esset, quàm ut ex Pelvi dictâ in Ureterum ductus elabi posset, prædicta symptomata non intulit. Quâ in re, post annos multos elapsos me hallucinatum non fuisse certò comperi. Etenim cum Brumâ Anni 1676. statim à soluto rigidissimo gelu diu multumque obambulassem, urinam mox reddidi sanguine permistam; idque toties mihi usu venit, quoties vel multum itineris pedibus conficerem, vel in curru per platearum pavimenta veherer, quantumlibet lento equorum gressu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam Regiam lapidibus non stratam, licet quàm longissimè, curru vectarer. Urina quam tunc excernebam, tametsi terribili sanguinis tantùm non sinceri specie prodiret, non ita diu post sanguine in fundo seorsim grumescente, in summitate limpida & sui

ui similis conspiciebatur. In hujusce mali remedium sanguinem satis copiosum è brachio mitti curabam, & post Purgationes Universales medicamenta Refrigerantia & Incrassantia varii generis in usum revocabam; Diætam interea his consentaneam adhibens, liquores acidos, acres, & attenuantes sollicitè devitans. Cùm autem neque ista, neque alia permulta, quæ numerare longum esset, quicquam prodessent; & metuens calculum, quem grandiorem esse suspicabar, quàm ut expelli possit, Aquis Chalybeatis ad exitum sollicitare, tandem spem, rei benè gerendæ prorsus amisi; idque eo potissimum nomine, quod observâram, senes aliquot mihi notos, sibi mortem accersisse, dum hujusmodi remediis incassum morbi curationem molirentur. Stetit itaque sententia non amplius tentare, at vitato tantum, quàm potui maximè, corporis motu, ab hoc effectu mihi cavere. Tandem verò animo fortè recolens, quàm mirè nonnulli deprædicent seminis *Fraxini* vim Lithontripticam, subiit cogitare, quòd si semen ejusmodi virtute polleret, omnino verisimile esset, *Mannam* Fraxini adhuc plus posse. Cùm Manna, quam habemus, docente Botanographo τῷ πάνυ Dno. *Joh. Ray* post alios Scriptores, neque Mel Aëreum est, nec Ros aliquis Cœlestis, sed liquor potiùs tam è foliis, quàm è trunco & ramis Fraxinorum in *Calabriâ* nascentium exudans; de cujus rei veritate idem, dum in *Itali* peregrinaretur, certior factus est ab eruditissimo Medico, qui ex ramulis & foliis linteo à se curiosè contectis Mannam (qui est suc-

cus

cus ut dixi) sæpiùs collegit. *Vid. Joh. Ray. Catalogum plantarum Angliæ.* Experimentum itaque facturus, Mannæ ℥ijß. in seri lactis ℔ij. solutæ hausi, pauxillum succi limonum subinde, dum purgarer, deglutiens; quo & Catharticum acuerem, quod segnius operari solet, & ventriculo minùs ingratum redderem. Ab hujusce remedii usu vix dici queat, quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim; licèt enim anteà non semper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo & molesto sensu afficiebantur. Quod cum ita feliciter mihi cessit, idem Catharticum singulis Hebdomadis stato quodam die ad menses aliquot continuos in usum revocabam; & post singulas Catharseos vices meliùs me habuisse planè sum expertus, donec tandem etiam rudiorem Currûs conquassationem ferre potuerim, ab hoc symptomate prorsus liberatus usque ad Veris tempus jam proximè elapsum. Quo appetente, cum per prægressam hyemem ferè omnem Podagrâ laborâssem, & quæ nimiâ corporis ad motum inhabilitate, quieti & ἀκινησίᾳ magis quàm aliàs solebam, indulsissem, rediit denuo sanguinis mictus. Hîc ego an ad Catharsin me iterum reciperem hærebam dubius; quoniam nuperis hisce annis omni corporis substantiâ in Podagræ sedem & fomitem quasi perversâ, Catharticum, quantumlibet lene, diutinum Podagræ Paroxysmum certò certius accersebat. Tandem animo succurrebat, quòd si Paregoricum singulis noctibus post purgationem adhiberem,

que

quo tumultus à Cathartico excitatus ſedaretur, poſſe me priſtinam methodum Mannæ ſemel in hebdomada capiendæ tutò reſumere. Uncias itaque duas cum ſemiſſe in ſeri lactis ℔ij. diſſolutas manè hauſi, & ſerò guttas xvj. *Laudani liquidi* in Cereviſia tenui dormiturus adjeci. Et Mannam & Laudanum dicto modo repetens bis in Septimana ad ſex vices. Poſtea verò Mannâ ſemel in ſeptimana tantum uterer, humorum illuvie jam ita copiosè à Cathartico ſubductâ, ut à Podagra minùs metuendum erat. Cùm tamen mea mihi ratio planè dictaverit, quòd ſi facultate aliqua, ſive diſſolvente, ſive alio quovis modo Lithontripticâ, fuerit inſignita Manna, omnino eſt neceſſe, ut Medicamentum, quale eſt Laudanum, validè adſtringens, remedii, in quo ſpem collocaveram, efficacem ac vim quadantenus infringat; ſatius eſſe duxi, Hypnoticum miſſum facere, cùm jam ſemel tantum in ſeptimana alvum ſolverem. In qua Methodo jam ad menſes aliquot perſtiterim, eundem ſeptimanæ diem ubique Catharſi dicans; nec me ab hoc meo more ex quacunque data anſâ dimoveri paterer. Licèt à prima remedii hujus doſi dolor, qui in dorſo erat, remittebat, uti priùs, tamen non ita diu poſt repetita Catharſis Podagræ ſignum dedit; quod nunc Artubus, nunc Viſceribus, bellum cœpit indicere; at hæc morbi tentamina Laudanum fortitèr repreſſit. Cùm hæc mihi Medendi Ratio hactenus bene verterit, in eadem perſeverandum mihi eſſe judicabam, tam ad præcavendum mictûs ſanguinis recurſum,

quàm ad immuniendum aliquantulum calculi fomitem. Quod tandem votis reſpondit, Hæmorrhagia iſta, ex quo Tractatulum hunc primum edidi, prorſus evaneſcente, proindeque Mannâ in totum abjectâ. Purgationem itaque quod attinet, (modo ſanguinis mictus urgeat, & ſolùm Cathartico hoc lenitivo, Mannâ ſcilicet, & ſecundum Methodum ſuprà à me traditam ſubducatur alvus) jam retractanda mihi eſt ſententia illa mea, quam in Scripto de Podagra olim evulgaveram; nempe Podagra affectis minimè conducere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per Paroxyſmorum intervalla purgentur.

> - - - *Nec ſi miſerum fortuna Sinonem*
> *Finxit, vanum etiam mendacemque improba finget.*

Nondum enim in mentem mihi venerat, Paroxyſmum, quem à tumultuante Cathartico excitandum metuebam, exhibito ſub noctem Hypnotico prohiberi potuiſſe. Nihilominus ſi Podagram ſolum reſpiciamus, Evacuationes qualeſcunque plurimum nocent, ac proinde nequaquam ſunt admittendæ, niſi Symptoma dictum earundem uſum omnino poſtulaverit.

De *Regimine & victûs* ratione, quæ utrovis horum Affectuum laborantibus competere mihi videntur, (quando nihil eorum præterire velim, quæ iſtis uſui eſſe poterint, qui iiſdem, quibuſcum Ego, morbis conflictantur) hæc addo. Manè lecto exſurgens, Decoctionis *foliorum Tea* cyathum unum alterumve exicco; dein cur-

ru

tu ad meridiem usque gestatus, & domum reversus, quovis ciborum genere mihi grato & eupepto *modicè* (id enim ante omnia semper, & diligenti cum cura tenendum est) me reficio; statim à prandio per singulos dies vini Canarini plus aliquid quartâ parte Libræ (seu Pintæ) vulgaris ad promovendam ciborum in ventriculo Concoctionem, & ad Athritidem à visceribus procul arcendam, haurire soleo. Pransus iterum Rheda vector, & quoties per occupationes meas non destineor, Rus peto, aëris salubrioris inspirandi gratia, ad milliaria duo vel tria. Cerevisiæ tenuioris haustus mihi pro cœna est; sed & hunc repeto etiam in lectulo, me jam somnum compositurus; idque eo fine, ut hoc Julapio succos acres calidosque in renibus stabulantes, è quibus fit calculus, refrigerem simul ac diluam. Ego verò & hîc & inter prandendum Cerevisiam tenuem lupulatam, Cerevisiæ non Lupulatæ, quantumlibet tenui ac miti, præferendam censeo. Licèt enim non Lupulata, mollitie ac lubricitate quâ pollet, ad subducendum calculum jam in Renibus concretum magis faciat; attamen Lupulata, ob levem illam stipticitatem, quam impertiunt Lupuli, minus facit ad sabuli vel materiæ calculosæ generationem, quam facit non Lupulata, cujus & viscidior est substantia, & lutulentior. Quo die Catharsi defungor, ex Pulli carnibus prandium mihi est; vinum tamen Canarinum pro more meo superbibo. Mihi curæ est, præsertim hyeme, ut lectum temporiùs petam: quo nihil magis confert ad Concocti-

ones rectè perficiendas, & conservandum pariter tenorem illum atque ordinem, qui naturæ jure debetur. Sicuti ex adverso Nocturnæ lucubrationes Senum cum Morbo Chronico qualicunque confli&antium, tum Concoctiones omnes imminuunt ac depravant, tum eorundem principio Vitali vulnus haud facilè Medicabile infligunt. Illud etiam sedulò observo, ad præcavendum à Calculo mictum sanguineum, ut quoties per Plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus sim, (Gestatio enim, vel ad maximam quamlibet distantiam, per vias lapidibus non stratas minimè officit mihi) non prius rhedam ingredior, quàm haustum Cerevisiæ tenuis paulo liberaliorem ingessero, quem pariter itero ante regressum domum versus, si fortè alicubi diutius fuerim commoratus; quo pacto semper mihi à mictu sanguineo satis est præcautum. At quoad Podagram hoc unum adjiciam. Nuperis hisce annis ex errore aliquo circa sex res non naturales commisso, mihi retrocessio subinde materiæ Podagricæ accidit; cujus signa sunt ægritudo ingens cum vomiturítione, & aliquali ventris dolore. Artus interim ex improviso doloris sunt expertes, ac ad motum plus solito habiles. In hoc casu congium unum Liquoris possetici, vel cerevisiæ tenuis devoro, & quamprimùm totum per Vomitionem rejecerim, vini Canarini haustulum, cui instillatæ fuerint Laudani liquidi gutt. XVIII., ebibo, in lecto ad quietem me componens. Atque hâc methodo meipsum ab imminente morte aliquoties liberavi.

Etsi

Etsi verò haud quenquam fortasse deceat (eum maximè quem sive salvum, sive mortuum esse Hominem vix intersit) ita crebram sui mentionem injicere; hæc tamen eo animo dicta volui, ut aliis, quorum vita salutisque majoris fortasse ponderis & momenti sunt, queant prodesse.

Hic postremò subindicandum est ingens discrimen, in quod nonnulli se conjiciunt, tam Calculo, quàm Podagrâ laborantes, quoties Mannam in *Aquis Mineralibus* Catharticis solutam inconsultò capiunt. Quamvis enim hoc modo assumpta, & celeriùs vim Catharticam edat, & minori nauseâ Ventriculum irritet; tamen minora ista commoda injuriam aliàs ab aquis illatam pensare non valent. Etenim si calculus Renibus inclusus ità magnæ molis sit, ut per Ureterum ductus in Vesicam propelli nequeat, istæ Aquæ Paroxysmum ut plurimùm excitant, qui eousque perdurabit, cum magno vitæ ægri periculo, donec tandem calculus in pelvim redierit. Quinimo nec *Chalybeatis Aquis* æger se tutò committet, nisi priùs certò sciat, calculum majorem non esse, quàm ut per Ureteres viam possit sive invenire sive facere, quod hoc tantùm modo, quantum ego conjicio, certò dignoscere potest; si nempe jam antea Paroxysmum aliquem Nephriticum fuerit perpessus, (cum dolore scilicet sævissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, & Vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quàm lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in Ureterem illabitur, atque ita Paroxysmum hunc

invitat, qui ferè non desinit calculo in Vesicam detruso. Cùm res ità se habeat, nullum est magis efficax Remedium, sive ad præcavendum minorum Calculorum incrementum, sive ad eosdem è Renibus deturbandos, quàm *Aquarum Chalybeatarum* Potatio liberalior, per singulas æstates jugiter repetenda.

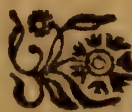
Cum verò sæpe accidat, ut *Paroxysmo Nephritico* quis corripiatur, quando hujusmodi Minerales Aquæ haud præsto sint, vel etiam tempestas Anni adsit, quæ earundem potationi minùs faveat; hâc itaque compendiosâ Methodo sine ulteriore Remediorum apparatu insistendum. Si æger temperamento sanguineo præditus fuerit, & ætatem provectiorem haud adhuc attigerit, sanguis ex brachio Reni affecto respondenti, ad ℥x. extrahatur; deinde *Liquoris Possetici, cui Rad. Althea* ℥ij. *incoctæ fuerint, Congium unum* quàm citissimè devoretur, & sequens *Enema* injiciatur. ℞. *Rad. Altheæ & Lilior. an.* ℥j. *Fol. Malvæ, Parietar. Branc. Ursin. & Flor. Chamæmel. an. M. j. Sem. Lin. & Fœnugr. ana* ℥ß. *Coq. s. q. Aq. ad* ℔iß. *Colaturâ dissolve Sacchari culinaris & Syr. Dialtheæ, an.* ℥ij. *Mis. f. Enema.* Quamprimum per Vomitionem æger totum reddiderit, quod per os ingestum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *Laudani liquidi* satis magna dosis propinetur; *viz.* ad gutt. xxv. vel *Pil. Matthæi* gr. xv. vel xvj.

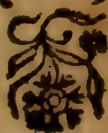
In Senibus verò morbo aliquo diuturno fractis, ut & in Vetulis, *Vaporibus*, vulgò dictis, obnoxiis (præcipuè si sub initium Paroxysmi Urinam eæ reddant nigram ac sabulosam) Venæsectio

ctio omittatur: At quoad reliqua, eâdem, quæ jam dicta fuit, viâ omnino procedendum.

Sed ut ad Calculum, qui hujus loci eſt, grandiorem revertamur. Quod ſi Calculoſus nullo unquam paroxyſmo Nephritico fuerit tentatus, cùm jam major ſit calculus, quàm ut ex Pelvi poſſit elabi: non ſolùm nihil proderunt *Ferreæ Aquæ*, ſed etiam ob jam dictas rationes non ſine præſenti periculo ſumentur. Neque minùs malè quandoque *Podagricis* cedit Aquarum Mineralium uſus, modò ſenes fuerint, (ut ſunt plerumque) & pariter corporis habitu phlegmatico imbecilloque. In his enim nonnunquam naturæ vires eo usque ſunt imminutæ ac ſucciſæ, ut omnino metuendum ſit, ne tantâ copiâ aquarum penitus obruantur ac ſuccumbant. Sive verò hoc in causâ ſit noxæ, quam exinde capiunt homines tali habitu ac temperamento præditi, ſive non ſit; illud mihi compertiſſimum eſt, haud paucos, quorum corpora hoc morbo fracta admodum, & quaſi confecta fuerant, hiſce Aquis interemptos diem ſuum obiiſſe.

Atque hæc eorum ferè ſumma eſt, quæ mihi in Morborum curatione hactenus innoteſcunt, ad diem, quo hæc ſcribo, *Septembris ſc. Viceſimum & nonum, Anno Domini, 1686.*

INTEGRI PROCESSUS

In Morbis fere omnibus CURANDIS,

A THOMA SYDENHAM, M.D. CONSCRIPTI.

Quibus accessit

GRAPHICA SYMPTOMATUM DELINEATIO.

AMICE LECTOR.

SPecimen habes Praxeos eximiæ in dilectissimi filii M.D. usum cautè & diligenter excogitatum, suâ ipsius manu conscriptum, mihi autem pro familiaritate ista, quâ omnes excepit, concessum à CL. SYDENHAM, Viro sanè, cui vix ætas superior parem dederat, vel postera datura est, non modo in arte sua mirâ sagacitate, & ingenii

renii acumine ſingulari conſpicuo; ſed & probis moribus & in humanum genus ſtudio & amore inſignibus, adeo ut apud omnes ſummum ſui reliquerit deſiderium: Cujus præcepta licèt animo meo & imo pectore infixa ſint, ne tamen fortè fortuna in mei ipſius & ægrorum detrimentum excidant memoriâ parùm fidâ, typis haud ita pridem mandabam, exemplaribus circiter viginti impreſſis, ut amicis quoque inſervirem. Neſcio autem, quo pacto in lucem irrepſit publicam inter Miſcellanea curioſa *ſuperioris anni Norimbergæ editum; ſed ineptâ mole inutile. Prodit tandem eo modo veſtitum, ut tibi ſit in quovis loco paratum; figmentis cerebri vanis & futilibus ſciolorum dogmatis nequaquam refertum, nec hypotheſi placidâ ſolidis, ut videtur, rationum momentis undequaque conſtipatâ ſuperbiens; humile autem & modeſtum accuratè morbos depingit, & accuratiùs adhuc medetur; in id ſolum ſollicitum, ut innoteſcat, quod natura faciat aut ferat. Et ſi verum loqui liceat, modo partium ſitus noveris, pateant tibi per Symptomata ægritudines, (quod aſſiduâ ediſcas obſervatione) ſcias deinde veram & genuinam medendi methodum per diætam & Pharmaciam adhibere, feliciſſimus eris practicus, & tibi & infirmis optimè conſules. Parùm interim tuâ refert, ut Alcali peccet an Acidum, num in Spiritibus Animalibus, an in ipſo ſanguine aut in recondito aliquo Viſcere deliteſcat morbi minera; unde de Periodico Intermittentium reditu doctè ſatis & prolixè poſſis diſſerere; dum interea ipſa Febris ſine ullis ambagibus, inquietudine, ſiti,*

calore, pulsu celeri, nauseâ, cæterisque Symptomatis, etiam astantibus palam est, & apertè dignoscitur: Hinc sæpius mirari subit, quamobrem anxiè ita & scrupulosè immediatas & proximas morborum causas, dum Medicinam pertractandam suscipiunt, indagare satagunt, & è tenebris istis, quibus natura obduxit, irrito licèt conatu, eruere, gravi & subacto judicio viri, & in praxi versatissimi, satis interim gnari, se latere vel quævis obvia; unde enim dimanat graminis viridis, aut albus nivis color? Quid est, quod humana anima ratiocinari nequeat, dum adhuc Infantes aut Pueri sumus? Unde forma tua Specifica? Satius esset, Medicum, quam Philosophum agere, (quis enim unquam Cartesium sibi Medicum voluerit?) minutissima Phænomena planè & ritè enumerare, & remedia, quibus unusquisque morbus faciliùs cedat, candido & sincero animo proponere; ita tandem limites suos prætergressa, quibus angustis nimis jam includitur; ars nobilissima, omnibus, quaquaversum patet orbis, feliciter satis & prosperè salutem, filiis autem suis honores summos conciliabit.

Quid in Febribus, Variolis, Morbillis, acutis cæteris, ut & Chronicis sanandis valuit optimè meritus autor noster, sequentes indicant paginæ. Regimen & Diæta instituuntur aptissima; præscribuntur remedia pauca, sed necessaria; nec in Pharmacopolarum lucrum excogitata, nec inani ostentationi composita: sitibundis ægris (eodem modo, quo & ipse sitim suam restinguere solitus erat) cerevisiam tenuem affatim & pro libitu hauriendam, unde

mir

nirè reficiuntur & refrigerantur, concedit; ne immanitate plus quàm barbarâ precibus eorum surdus Apozemata & Julapia præ ingrato sapore fastidita substituit; maximam adhibet cautelam, ne exæstuans nimis, vel igne luculentiori, vel stragulorum onere plus adhuc incalesceret, vel à propinatis forsan remediis eum in finem, ut per poros eliminetur materia morbifica cruda adhuc & inconcocta, quæ tamen hac data ansa concitato motu cerebrum petit, unde Phrenesis aut Coma, aut extravasato sanguine deturpant cutim maculæ purpureæ, aut eruptiones, quas vocant, miliares collum & pectus ubivis obsident. Nunquid ad amussim magis depingi poterat, quàm Variolarum historia? Eruptionis diem in utravis specie designat, pustularum ingenium ad unguem describit, quo tempore incipiat, & quamdiu continuetur Salivatio, quo iterum faciei manuumque tumor se prodat, quid tandem quolibet die expectandum, diserte explicat. Paregoricorum usum, quo emolumento judicent Practici, primus persuasit; malum, ingerendi Cardiaca ante eruptionem, morem, unde sæpè accersitum fuerit confluentium genus, meritò primus improbavit. Meliùs autem hæc ex ipso fonte. Valeas itaque amice Lector, & sicubi scateant Mendæ, ignoscas.

S. M.

Medi-

Medicamentorum quædam formulæ in praxi magis familiares.

Potio Communis Purgativa.

℞. TAmarind. ℥ß. fol. Sennæ. ʒij. Rhei. ʒiß. coq. s. q. aq. ad ℥iij. in Colatura dissolve Mannæ & Syrup. Rosar. solut. an. ℥j. m. f. Potio.

Emeticum Commune.

℞. *Aq. Card. Benedict.* ℥ij. *Infus. Croc. Metall.* ℥j. *Syr. Caryophyl.* ℥ß. *m. f. vomitorium.* Sumat hora 4ta pomeridianâ, superbibendo post singulas vomitiones haustum largum liquoris possetici.

Julapium Perlatum.

℞. *Aq. Cerasor. nigr. lact. Alexiter. an.* ℥iij. *aq. Cinnamom. hordeat.* ℥j. *Margarit. præparat.* ℥iß. *sacchar. Cryftall q. s. adde aq. Rosar. Damascen.* ʒß. *f. Julap.* de quo cap. cochlear. iv. vel v. in Languoribus.

Julapium Cardiacum.

℞. *Aq. Lact. Alexiter. Cerasor. nigr. an.* ℥iij. *aq. Epidem. Syr. Caryophyll. & de succo Citri. ana* ℥ß. *m. f. Julap. de quo capiat sæpius.*

Decoctum Diæteticum.

℞. *Rad. Sarsæparill.* ℥vj. *lign. Sassafr. & Chinæ an.* ℥ij. *Glycyrrhiz.* ℥j. *coq. in aq. font. Congiis ij.* per

ver horæ dimidium; deinde stent clausè super cineres calidos per horas xij. postea ebulliant ad tertiæ partis consumptionem: Cum primum ab igne amoveatur, infunde sem. Anisi ℥ß. *post duas horas coletur, & postea depuretur per residentiam, & liquor reponatur lagenis vitreis probè clausis ad usum.* Sit pro potu ordinario per xxx dies.

Apozema Aperiens & Antiscorbuticum.

℞. *Rad. gramin. Cichor. Fænicul. & Asparag. an.* ℥*j. uvarum Corinthiac. & passul. enucleat. an.* ℥*ij. fol. hepat. ling. cerv. & cap. Ven. an. M. j. fol. Beccabung. sub finem addit. M. ij. coq. s. q. aq. fontan. ad* ℔ij. *sub finem adde vini Rhenani* ℔ß. *Colatura adhuc calente infunde ad duas horas vase clauso Cochl. hortens. M. j. colatur. adde syr. è quinque radic. & è succo Aurant. an.* ℥ij. *aq. Cinnamom. hordeat* ℥j. *M. f. Apozema.* Sumat ℔ß. manè & 5. pomeridiana per xiv. dies.

Eclegma incrassans in Tussi.

℞. *Ol. Amygd. dulc-* ℥j. *Syr. Papav. Rhœad. Portulac. Jujub. & Lohoch sani, an.* ʒß. *Sacchar. crystall. q. s. M. in mortario marmoreo ad integræ horæ spatium, & f. Linctus perfectè mistus; recondatur in olla figulina, ad usum.* Cap. sæpius lambend. è baculo Liquiritiæ.

Eclegma fortiùs incrassans.

℞. *Conserv. Ros. Rub. Syr. violar. & de Mecon. an.* ℥j. *sem. papav. alb.* ʒiij. *contundantur simul & per*

per ſetaceum trajiciantur, deinde adde ol. nuc. moſchat. expreſſ. gr. vj. *f. Eclegma.*

In Defluxione tenui.

℞. *Conſerv. roſar. rub.* ℥*ij. Syr. de Mecon. & jujub. an.* ℥*j. Oliban. Maſtich. & Succin. an.* ʒj. *ol. nuc. Moſchat. per expreſſionem gr.* vj. *M. f. Lohoch.* de quo lambat ſæpè; bis in die cap. eclegm. deſcript. cochl. j. inſtilland. Balſam. Sulphur. Aniſat. à gut. viij. ad gut. xij.

Cereviſia Purgativa.

℞. *Polypod. Querc.* ℔j. *Rad. Rhabarb. Monach. fol. ſennæ & paſſul. enucleat. an.* ℔ß. *Rhabarb. inciſ. & rad. Raphan. Ruſtican. an.* ℥*iij. fol. Cochl. Hortenſ. ſalv. an. M.* iv. *Aurantior. inciſ. N.* iv. *infunde in Congiis* v. *vel* vj. *Cereviſiæ non lupulatæ, fermentationis tempore, & quando ad maturitatem pervenerit*, ſit pro potu ordinario per dies xiv. vel xxi. præcipuè verò ſumat hauſtum ſingulis Auroris.

Emplaſtrum Hyſtericum.

℞. *Galbani in tinctura Caſtor. ſolut. & colat.* ʒ*iij. Tacamahac.* ʒ*ij. f. Emplaſt. pro umbilico.*

Catharticum pro Infantibus tenellis.

℞. *Syrup. Cichor. cum Rhabarb. Cochl. j. parvulum.*

Deco-

Decoctum Amarum Purgativum.

℞. *Decoct. amar. duplicatâ senâ* ℥iv. *Syrup. de Spina Cervina* ℥j. *Elect. de Succ. Rosar.* ʒij. *M. f. Potio.*

De Affectione, in fœminis, hysterica; maribus, hypochondriacâ dictâ.

CUm à casu aliquo graviori molestum patitur humana anima, ataxiam concipiunt animales spiritus; urina subinde limpidissima copiosè excernitur; sanitatis recuperandæ spes omnis protinus abjicitur, & tristissima quævis sibi ominantur ægrotæ; quamcunque corporis partem morbus insederit, (plurimas autem insidet) symptomata ei parti competentia confestim urgent; in capite apoplexia, hemiplegiâ soluta, statim à partu adoritur; spasmi epilepsiæ persimiles (vulgò uteri strangulatus, in quo venter & præcordia guttur versùs intumescunt) infestant; clavus hystericus, in quo dolor in capite atrocissimus, quem transverso pollice possis contegere, ægrâ interim materiam viridem bili porraceæ parem evomente, miserè excruciat; cordis palpitationem, tussim, passiones iliacam & colicam, nephritin, urinæ suppressionem æmulatur paroxysmus; vomitiones enormes, diarrhœam subinde excitat; externè in carne musculos. nunc dolorem nunc tumorem inducit, in tibiis hydropis instar; nec (quod mi-

mireris) intactos dimittit dentes; & sæpe sæpius adeò refrigerantur externæ partes, ut cadaver planè referant; in risum & lachrymas effusissimas sine ulla προφάσει ridiculè erumpunt; ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facilè crederes. Dolores hysterici, quamcunque partem obsident; ubi discesserint, teneritudinem, quæ tangi recusat, relinquunt, ac si verberatæ fuissent carnes.

Mittatur Sanguis ad ℥viij.

Emplast. de Galbano umbilico admoveatur. Sequenti manè aggrediatur usum sequentium pilularum.

℞. *Pil. Coch. maj.* ℈ij. *Castor. pulv. gr. ij. Balsam. Peruv. gut. iij. f. Pil.* xij. Cap. iv. singulis vel alternis matutinis pro ratione virium hora 4. vel 5. matutina superdormiendo.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv. *Bryon. comp.* ℥ij. *Castor. nodulo ligat. & in vitro suspens.* ℈ß. *Sacchar. Cryst all. q. s.* de quo capiat cochl. iv. vel v. in omni languore. Post has pilulas sumptas utatur sequentibus:

℞. *Limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum s. q. Extract. Absynth. f. Pil. N.* iij. Sumat summo manè, & repetantur hora 5ta pomeridiana per xxx. dies, superbibendo haustum Vini Absynthitis.

Sin

Sin forma boli magis arrideat.

℞. *Conserv. Absinth. Roman. & flaved. Aurant. an.* ℥j. *Angelic & Nuc. Moschat. condit. Theriac. Andromach. an.* ℥ß. *pulv. Ari comp.* ʒiij. *Zinzib. condit.* ʒij. *tum s. q. Syrup. de succ. citr. vel, ejus defectu, Syr. Aurantior. f. Electuarium.*

℞. *Elect. præscript.* ʒij. *limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum s. q. Syrup. Aurantior. f. Bolus* sumendus manè & serò, superbibendo haustum vini absinthitis, vel Cochl. vj. seq. Infusionis.

℞. *Rad. Angelic. Enul. campan. & Imperator an* ℥j. *fol. Absinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. & Chamædr. an. M.* j. *Cort. Aurant. duor. incis. affunde vini Hispanic. q. s. ad supereminentiam duorum digitorum.* Coletur tempore usus. Vel

In Delicatulis *Chalybs* exhiberi poterit in forma pulv. sequentis.

℞. *Limatur. Chalyb. probè trit.* ℥j. *pulv. Ari com.* ʒvj. *sem. Coriand. præparat. Anisi, Fœnicul. dulc. an.* ℥ß. *Cinnamom. acutiss. Corall. rubr. præparat. an* ʒiij. *Nuc. Moschat.* ʒij. *f. omnium pulvis subtilissimus, cui adde sacchar. albiss. ad pondus omnium,* hujus cap. è Cochleari ʒß. bis in die per 4. dies, tum ʒj. bis in die per 40 dies, superbibend. Cochl. vj. seq. Julap. vel Vini Absinthitis.

℞. *Aq. Lact. Alexiter.* ℥xij. *Gentian. comp.* ℥iv. *Absinth. magis comp.* ℥ij. *sacchar. albiss. q. s. f. Julap.* Vel;

℞. *Vini Rhenan. Absinth.* ℔ß. *aq. Gentian comp.* ℥ij. *Syr. Caryophyll.* ℥j. *f. Julap.*

℞. *Myrrh. elect. Galban. & Asæ fœtidæ, an.* ʒj. *Castor.* ʒß. *cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil. è singulis*

drachmis xij. Sumat iij. singulis noctibus, superbibend.aq.Bryon.compos.Cochl iij. vel iv. per totum decursum hujus processus.

Si Pilulæ Præscriptæ ventrem moverint, utatur sequentibus;

℞. *Castor.* ʒj. *sal. succin. volatil.* ʒß. *cum s. q. extract. Rutæ. f. pilulæ No.* xxiv. Cap. iij. singulis noctibus, superbibendo Julapii hysteric. Cochl. iij. vel iv.

Sp. C. C. ad gutt. xvj. vel xviij. in aqua alia appropriata sæpius exhibitus valde confert.

Si verò his non cedat remediis, tum capiat sequentes pillulas;

℞. *Trochisc. de Myrrh. pulv.* ℈j. *Balsam. sulphur. Terebinth. gut.* iv. *cum s.q. gumm. Ammoniac. solut. f. Pil. No.* iv. Cap. manè & serò superbib. Julap. hysteric. Cochl. iv. vel v. instillando Sp. C. C. gutt. xij.

Electuarium Antiscorbutic. cum aqua ibidem descripta prodest in his affectionibus, ut & *Electuar. corroborans cum additione Conserv. Cochl. hortens.* ℥j. *pulv. Ari Compos.* ʒvj. superbibendo præscriptam aquam.

At si affectus his non cedat remediis, eundum est ad *aquas ferreas*; & si neque his, tum ad *Sulphureas*, quales sunt *Bathonienses.*

Inter bibendum aquas ferreas hæc observanda; si aliquod Symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri potest, tunc ab iis æger abstineat, donec Symptoma istud penitus evanuerit. Æger in earum usu per sex septimanas ad minimum, vel potius ad duos menses perseveret. *Zinziber conditum*, vel *Semina Carui Saccharata* ad calefacien-

dum

dum ventriculum subinde sumat. *Pilulæ* etiam *hysterica* iij. devorari possunt per primas x. noctes, superbibendo *Jul. hyster.* cochl. iv. vel v.

Quoad usum *aquarum Bathoniesinum*, duobus diebus bibat eas, ac tertio die per modum Balnei eas ingrediatur, atque ita alternatim per sex septimanas vel duos menses.

Si *Chalybs* justo plus corpus calefaciat, tum per ejus usum, quarta quaque Aurora sumat *aq. mineralium purgantium* ℔ iv. Quæ tametsi alvum moveant, haud tamen tumultum cient, ut solent Cathartica ex officinis deprompta.

Si Chalybs magnas perturbationes inducat, Laudanum aqua aliqua hysterica mistum singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

Cum à morbi diuturnitate fractæ & attritæ fuerint vires, venæsectio & catharctica non sunt præmittenda, sed à chalybe statim incipiendum.

Ubi symptomata sunt mitiora, satis est, sanguinem mittere, & alvum solvere ad dies iij. vel iv. dein pilulas hystericas ad dies x. mane & sero exhibere.

In dolore intolerabili, vomitione & diarrhæa enormioribus exhibendum Laudanum, & postea corroborandi spiritus, at modo per vires liceat, anteusum Laudani educatur è venis sanguis & catharcticum propinetur; in viraginibus præsertim & sanguineo temperamento præditis; in debilioribus autem & haud pridem paroxysmum passis sufficit ventriculum congio uno lactis cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere, dein largam dosin Theriacæ Andromachi vel Elect.

Orvietan. imperare, & cochl. aliquot liquoris alicujus ſpirituoſi cum paucis Laud. liquidi guttulis ſuperbibenda dare. Quodſi ægra jam pridem vamuerit, & ulterius emeticis ſollicitare periculo vacabit, Laudanum ſine mora propinandum eſt, ea doſi, quæ ſymptoma vincat, & poſt ſingulas vomitiones toties quoties repetendum, in forma potiſſimum ſolida vel liquida, in parvo vehiculo, vid. gutt. aliquot in cochl. j. aq. Cinam. fortior. ægra interim conquieſcente, & caput immotum tenente.

Perdomito ſymptomate mane & ſero ad dies pauculos continuetur uſus Laudani.

Hæc duo diligenter notanda, quod cum ſemel poſt evacuationem Laudano uti cœperimus, ea doſi, atque illa toties repetita ſumendum eſt anodynum, donec ſymptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum ſpatido inter ſingulas doſes, ut quid prior præſtiterit, ante noſcamus, quam alteram ingeramus, deinceps cum Laudano morbum aggredimur, nihil movendum eſt, nihil evacuandum, vel per mitiſſimum Enema.

Theriaca Andromachi crebro, diuque uſurpata, magnum eſt in hoc & aliis morbis quamplurimis à caloris & concoctionis defectu ortis remedium.

Vina Hiſpanica gentiana, abſinthio, angelica, centaurio, cort. aurant. flavedine, aliiſque corroborantibus infuſis medicata, ſi ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modo ægra tenui non fuerit bilioſoque corporis habitu.

Cor-

Cortex Peruv. ad ℈j. mane & sero per septimanas aliquot deglutitus, præsertim in spasmis hystericis miras habet vires.

In tenui biliosoque corporis habitu possit usurpari diæta lactea, præcipuè in colica hysterica, si modo ea incommoda possint superari, quæ primis fere diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coagulatur tum etiam viribus corporis in statu conservandis sustentandisque minus sufficiat.

Nihil tamen æque sanguinem spiritusque fovet & confirmat, ac diu multumque singulis fere diebus equo vehi, nec itinera in curru facta suo carent successu.

De Febre Depuratoria annorum 1661, 62, 63, 64.

Si æger juvenis sit, extrahatur sanguis è brachio, & eodem die post aliquot horas, vel sequenti die duabus horis post leve prandium *Emeticum ex infus. Croc. Metall.* paratis Zythogal. ℔vj. vel viij. ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, è vestigio sumatur haustus, exhibeatur; & post finitam operationem Emetici hoc vel simile paregoricum.

℞. *Aq. Cerasor. nigr.* ℥ iß. *aq. Epidem.* ℥ ß. *Laudan. Liquid. gutt.* xvj. *Syr. Caryophyll.* ʒ ij. *M. f. Haustus.*

Vomitioria ex Infus. Croc. Metall. parata puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis vel minima quantitate non est tutum exhibere.

Post hunc diem usque ad undecimum vel duodecimum singulis Auroris injiciatur enema sequens;

℞. *Decoct. commun. pro Clystere* ℔ j. (*vel lactis vac-*

cini eandem quantitatem) Sacchar. Culinar. & Syrup. violac. an.℥ ij.*f. Enema.*

Poſt dictum diem alvus conſtipari permittatur, quò materia febrilis citiùs concoquatur, ad quem etiam finem Cardiaca moderata his ultimis diebus exhibita apprimè conducunt;ut,

℞. *Pulv. è Chel. Cancror. comp. gr.* xiv. *Elect. de Ovo* ℈ *ß.cum ſ.q.Syr.Caryophyll.f. Bolus* ſumendus octava quaque hora, ſuperbibendo ſequentis Julapii Coch.v.vel vj.

℞. *Aq. lacti Alexiter. Ceraſor. nigr. an.* ℥ iij. *Aq. Epidem. & Syr. Caryophyll. an.* ℥ j. *M. f. Julap.* vel alia his ſimilia.

Hac methodo ſollicitè obſervata, uſitatò circa xv. diem (tum ex laudabili in urina ſeparatione, tum ex manifeſta Symptomatum omnium remiſſione) tempeſtivum eſſe Potionem Purgantem communem exhibere percipies.

Accidit interdum, maxime in ſenibus, curata febre, & purgato corpore ægrum nihilominus valde debilem eſſe, & quandoque tuſſi, interdum etiam ſcreatu magnam glutinoſi viſcoſique phlegmatis copiam expectorare; Hoc in caſu vinum Malaganum annoſum cum pane toſto ei immiſſo bibat æger.

Si ſuperveniat Iliaca paſſio, præſcribatur ſal. abſinthii, ℈j. ex cochl. j. ſucc. limonum, mane & ſero, intermediis temporibus cap. Aqv. menth. ſtillat. ſine ſaccharo, cochl. aliquot, bis quaque hora; dum hæc fiunt, catulus vivens nudo ventri indeſinenter accumbat, poſtquam dolor cum vomitu per biduum triduumve ceſſaverit, exhibeatur Pill. Coch. ʒj in aqv. Men-

Menthæ soluta, nec removendus catulus ante pilularum usum.

Ad recidivam præcavendam persistat in usu prædictæ aquæ per longum tempus, & duplicatis pannis laneis ventrem à frigore defendat.

De Febre Pestilentiali 1665,66.

Post venæ sectionem in lecto celebrandam, æger stragulis obruatur, & Lacinia Lanea sincipiti alligetur; tum, si vomitus non adsit, hoc vel simile Hydroticum exhibe.

℞. *Theriac. Andromach.* ℥ß. *Elect. de ov.* ℈j. *pulv. è chel. Cancr. comp. gr.* xij. *Coccinel. gr.* viij. *Croc. gr.* iv. *cum. s. q. succ. kermes, f. Bolus*, quem sumat sexta quaque hora, superbibendo Cochl. vj. seq. Julapii.

℞. *Aq. Card. Benedict. & Scord. compos. an.* ℥iv. *aq. Theriacal. stillatit.* ℥ ij. *Syr. Caryophyll.* ℥j. *M. f. Julapium.*

Si adsit vomitio, hydroticum differatur, donec solo tegumentorum pondere sudor promanare incipiat, linteaminis parte vultui superinductâ.

Incepta Diaphoresis haustulis Zythogalæ salvia alteratæ, vel Cerevisiæ, cui macis aliquantulum incoxeris, subinde repetitis, ad naturalis diei spacium (i.e. horas 24) est continuanda; in sudore licet jusculis confortativis ægrum reficere.

Ubi tumor enatus fuerit, venam aperire non sustinui; per horas adhuc à finito sudore xxiv, ægro se in lecto continente frigus cautè devitetur. Indusium sponte sua in corpore arescere permittatur, potulenta omnia calidiuscule hauriantur, & Zythogalæ salvia alteratæ usus etiamnum continuetur;

 tur;

tur; in seq. luce potio purgat. communis exhibeatur.

Anni 1667, 1668. Febrim Variolosam & Variolas produxerunt,

Anni 1669,70,71,72. Febrim Dysentericam.

Anni 1673,74,75. Febrim Comatosam.

Curationem febrium horum annorum non attingo; quoniam methodo in febre anni 1685.&c. descripta curari eas potuisse autumo.

De febribus intermittentibus.

Cum rigore & horrore adoritur paroxysmus, quibus mox succedit calor, & huic tandem sudor, & subsequens *ἀπυρεξία*: licèt in primis morbi diebus, Autumno maximè, aliquoties remissio potius quàm intermissio persentiscitur, in calore æque ac in rigore vomiturit utplurimum ac vehementer ægrotat miser cum siti & lingua arida. In tenera ætate abdominis inflatio, in adultis crurum tumor febris solutionem, tonsillarum dolor, raucedo, oculi cavi, facies Hippocratica, mortem denunciant.

℞. *Cort. Peruv. subtiliss. pulv.* ℥j *cum s.q. Syr. Caryophyll. vel de Rosis siccis, f. Electuarium dividendum in* xij. *doses*; quarum unam capiat quarta quaque hora, superbibendo Vini cujuslibet haustum, incipiendo immediatè post paroxysmum.

Si autem præscripti boli ventrem moverint, in haustu Vini dentur *gutt.* x. *Laudan. Liquid.* singulis vel alternis vicibus post assumptionem boli, ut opus fuerit.

Ad recidivam præcavendam (præcipuè in Quartana)

tana) repetatur processus prædictus singulis septimanis per tres alias vices.

Sin forma Pilularum magis arrideat.

℞. *Cort. Peruv. pulv.* ℥j. *cum s. q. Syr. Caryophyll. f. Pilulæ mediocris magnitudinis*, quarum capiat vj. quarta quaque hora.

℞. *Cort. Peruv. pulv.* ℥ij. *Vin. Rhenan.* ℔ ij. *stent simul in Infusione frigida, & coletur per manicam* Hippocratis. Usûs tempore cap. ℥ iij tertia vel quartâ quaque hora.

Sin ob vomituritionem fere continuam Corticem deglutire nequeat æger, tum sexies vel octies spatio duarum horarum succi limonum recens expressi cochl. j. cum sal. absinth. ℈j. assumatur, dein Laud. liquidi gt. xvj. cũ Aq. cinam. fortioris cochl. j. ac brevi post cessante vomitu corticis usũ aggrediatur.

In Intermittentibus Vernalibus nonnunquam emeticum tempestive propinatum, ut nempe antè paroxysmum negotio suo defungi possit, felicissime successit. Nonnunquam Enema in diebus intermittentibus per triduum l. quatriduum injectum Curationem absolvit.

Altera Methodus curandi Tertianas.

℞. *Serpentar. Virgin. subtiliss. pulverisat. gr* xv. *Vin. alb.* ℥iij. Sumat duabus horis ante Paroxysmum, & stragulis coopertus æger sudet per iij. vel iv. horas, idem faciendo per duas alias vices ante Paroxysmum.

Si ab ingeminatis paroxysmis summe debilis fuerit æger.

℞. *Conserv. flor. borrag. tugloss.* ℥j. *Conserv. anthos* ℥ß. *Cort. citri & Nuc. Mosch. condit. Theriac.*

Androm.an. ℥iij, *Confect. Alcherm.*ʒ ij. *M. F. opiata.* Cap. ad quantitatem avellanæ mane & vesperi, superbibendo Cochlearia paucula alicujus *aquæ Epidem.* simplicioris *saccharo* edulcoratæ, interdicto interim enematum usu.

Si sub morbi exitum occurrat hydrops, nondum tamen depulsa febre, Curatio non est instituenda remediis purgantibus, sed infusionibus *rad. raph. rust. summit. absinth. centaur. min. baccar. junip. cinerum genistæ* &c. in vino factis, exulante autem febre, catharcticis & aperientibus.

Pro Infantibus febre intermittente laborantibus.

℞. *Aq. cerasor. nigr. & Vini Rhenan. an.* ℥ij. *Cort. Peruv. subtiliss. pulv.*ʒ iij. *Syr. Caryophyll.*℥j. *M f. Julap.* Cap. Cochl. j. alterumve, pro ratione ætatis, quarta quaque hora, donec Paroxysmi non amplius discrucient; instillando alternis vicibus, si Diarrhœa adfuerit; Laud. Liquid. gutt. j. vel ij.

De febre Stationaria, ab anno 1685. *ad* 90.

Calor & frigus se invicem excipiunt, artus pariter & caput dolent, pulsus interim ferè sanus, nonnunquam tussis, dolor circa collum & fauces, exacerbatio febris prope noctem, inquietudo, sitis, lingua vel humida & ex omni parte pelliculâ albâ & scabrâ vestita, vel sicca, fusci coloris in medio; quam partem undique cingit fimbria inalbescens. A jugi in lecto decubitu coma & phrenesis, à calido regimine petechiæ, maculæ purpureæ, eruptiones (quas vocant) miliares morbillis magis rubentes, pulsus inordinatus, tendinum subsultus, atque ita tandem mors

Sudo-

ſudores in initio ſymptomatici divexant, qui, ſi ab arte provocentur, viſcoſi à capite erumpunt, & materiam morbificam in caput aut in artus transferunt.

Mittatur Sangvis ad ℥x. è brachio. Reiteretur Venæſectio; ſi modò reſpirationis difficultas, dolor capitis inter tuſſiendum lancinans, & alia ſigna Peripneumoniæ nothæ adſint. In hoc caſu tàm Venæſectio quàm Catharſis repetenda, donec æger convaluerit.

Veſperi applicetur Epiſpaſticum, & ſequenti aurorâ Potio Lenitiva præſcribatur, quæ ad tertiam vicem alternis diebus repetatur, & horâ ſomni poſt Catharſin hauſtus pacificus propinetur.

℞. *Aq.Paralyſ.*℥iij.*Syr.de Mecon.*℥j.*Succ.Limon.recent.extract.Cochl.*ij.*M.f.Hauſtus.*

Aphthæ & ſingultus ſponte ſuâ poſt curationem febris ſupervenientes ſponte evaneſcunt; Si in longum tempus decurrant, facilè fugantur *Cortic.Peruv.*℥j. *cum Syr. Papav.Rhœad. q.ſ.in form.Electuar. vel pilular. redactâ*, ſuperbibend. hauſtum lactis deflorati. Remedium hoc certiſſimè ſcopum attinget, ſi non fruſtrentur ejus vires ex jugi ægri in lecto decubitu.

Diebus à purgatione liberis ſequentia præſcribantur:

℞. *Conſerv. Lujul.&c Cynosbat. an.* ℥j. *conſerv. Berber.*℥ß. *Crem. Tart.*℥j. *cum ſ. q. Syr. de Limonib.f.Electuarium*, de quo cap. ad magnitud. Nuc. Moſchat. ter in die, ſuperbibendo ſequent. Julap. Cochl. vj.

℞.*Aq.*

℞ *Aq.Portulac.Lactuc.Paralyſ.an.*℥iij. *Syr. de Limonib.*℥jß.*Syr.Violar.*℥j.*M.f.Julapium.*

Vel ℞ *Aqv.font.* ℔j.*Aqv.roſ.ſucc.limon.ſacch. albiſſ.an.*℥iv.*Coqv.lento igne,dum deſpumaverint*; Cap. ℥iij.ad libitum. Præſcribatur quoque ſequens Gargariſma:

℞. *Succ.pomor.agreſt.*℔ß.*ſyr. de Rub.Id.*℥j. M. F. gargariſma.

Si febris ita ventriculum infeſtet, ut æger potionem retinere nequeat, *Pil. Coch. maj. ad* ℈ij. exhibeantur, tum etiam hypnoticum eſt concedendum, v.gr.*Laudan. Londin.gr.*jß.*cum ſimili quantitate Maſtich.*vel *Laudan.Liquid. gutt.*xviij. *in aq. Cinnamon. hordeat.*℥j.

Decoctum album ſit pro potu, ut & Cereviſia tenuis pro libitu.

Poſt Catharſin bis celebratam concedatur ægro pullorum carnibus veſci,& poſt ultimam purgationem, modo febris aliquantulum deflagraverit,vini Canarini cochl. iij. vel iv. mane & ſero, ut & poſt prandium per dies aliquot propinentur.

In phrenitide,ut & Comate nihil perinde confert atque ægri caput radere, nullo admoto Emplaſtro, ſed pileolo tantum.

Si(quod fœminis hyſtericis quandoque accidit, poſt V. S. & purgationes hujusmodi iteratas etiamnum duret, procurratque febris , modo ſigna peripnevmoniæ & inflammationis circa partes vitales abſint , ſingulis noctibus paregoricum & medicamenta hyſterica bis vel ter in die injungantur.

De Infantibus Febre Stationaria laborantibus.

Hirudines duæ utrinque pone aures applicentur

ur,dein *Emplastr. Epispasticum* cervici admoveatur.
Cerevisiâ,quâ Rhabarbarum fuerit infusum, purgetur.

Si post Catharsin febris intermittere videatur, um *Julapium cum Cortice Peruviano* (in Capite de ebre intermittente pro infantibus descriptum) exhibeatur.

De Febre Scarlatina.

Æstate exeunte infantes præcipuè infestat. Rigent & horrent sub initium; nec tamen admodum egrotant; cutis universa maculis parvis, rubris,crebrioribus, latioribus & magis rubentibus quàm in morbillis,interstingvitur: Ad duos tresve dies persistunt, quo quidem tempore evanescunt, & decedente subjecta cuticula, squammulis furfuraceis, ad instar farinæ, cutis conspergitur.

℞. C.C. *usti, & pulv. è Chel. cancr. comp. an.*ʒ ß. *Coccinel. gr.* ij. *Sacchar.Crystal.*ʒ j. *M.f.pulvis subtiliss. in* xij. *Chartulas dividend.* quarum unam cap.sexta quaque hora,superbibendo cochl. ij.vel iij.sequentis Julapii.

℞. *Aq.Cerasor.nigr.aq.Lactis Alexiter.an.*℥ iij. *Syr. è succ.citri* ℥ j. *M.f.Julap.*

Applicetur etiam Epispasticum cervici, & qualibet nocte *paregoricum ex Syr.de Mecon.* propinetur, & postquam symptomata cessaverint, purgetur æger.

De Pleuritide.

Inter Ver & Æstatem dominatur. A rigore & horrore orditur, quos statim comitantur calor, sitis, inquietudo & cætera febrium symptomata; elapsis pauculis horis,æger vehementi dolore pun-

ctorio

ctorio in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus omoplatas, nunc spinam, nunc anteriora pectoris sese propagat, tussi crebrâ excruciatur. Materia sputo rejecta in initio morbi pauca est & tenuis, & sæpè sangvinis particulis intermista, progressu verò copiosior, & magis concocta, sangvine etiam permixto. Febris pari passu incedit cum tussi, sputo sangvinis, dolore, & pro ratione liberioris expectorationis sensim imminuitur; nunc alvus est astricta, nunc soluta nimis. Eductus è vena sangvis sevi liquati speciem præ se fert, ubi refrixerit.

Mittatur sangvis è brachio lateris affecti ad ℥x.

℞. *Aq. Papav. Rhœad.* ℥iv. *Sal. Prunel.* ʒj. *Syr. Violar.* ℥j. *M f. Haustus*, sumendus statim à prima venæsectione.

℞. *Amygd. dulc. excorticat. Num.* v. *sem. Melon. Pepon. an.* ℥ß. *sem. Papav. alb.* ʒiij. *aq. hord.* ℔ iß. *aq. Rosar.* ʒij. *cum s. q. sacchar. cand. f. s. a. Emulsio*, Cap. ℥iv. quarta quaque hora.

℞. *Decoct. Pectoral.* lb ij. *Syr. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥iß. *M f. Apozema.* Cap. lbß. *ter in die.*

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij. *Syr. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥j. *Sacchar. Cand. q. s. M. f. Eclegma*, de quo sæpe lambat.

Oleum Amygd. dulc. per se, vel *Oleum Sem. Lini recenter extractum* exhiberi potest.

℞. *Ol. Amygd. dulc. Lilior. & unguent. Dialthææ, an.* ℥j. *M. f. Linimentum*, quo inungatur latus affectum mane & serò, superimponendo fol. Brassicæ.

Repetatur Venæsectio ad tres alias vices ad eandem

dem quantitatem, quatuor diebus continuis, ubi dolor & respirandi difficultas svadent.

De Peripneumonia notha.

Ingruente hyeme & sæpè sub ejus exitum emergit, insultu primo nunc incalescit, nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginosus est, rubent & inflammantur genæ, oculique, tussit, & inter tussiendum dolor capitis lancinans premit, potulenta vomitu rejicit, urina turbida est & intensè rubet, sangvis pleuriticorum æmulus, anhelus crebrò & celeriter spiritum ducit, dolente thorace. Ab asthmate sicco planè distingvitur, quòd in isto nusquam comparent febris indicia, in hac manifestò se produnt, licet minora longè & magis obscura, quàm in peripneumonia vera.

Mittatur sangvis è brachio dextro ad ℥ x. Die sequenti æger hanc potionem sumat:

℞. *Cassiæ extract.* ℥ j. *Glycyr.* ʒ ij. *ficus pingues Num.*iv.*fol senn.* ʒ ij ß. *Agaric. trochiscat.* ʒ j. *coq. s. q. aquæ ad* ℥ iv. *in Colatur. dissolv. Mannæ* ℥ j. *Syr. Rosar. solut.* ℥ ß.

Si verò potionem assumere nequeat, Cap. *Pil. coch. maj.* ℈ ij, horâ quartâ matutinâ.

Sequenti die celebretur iterum venæsectio ad eandem quantitatem; ac postero die repetatur Catharsis, quæ porrò repetenda est alternis diebus, vel post majora intervalla, pro ratione virium; Atque insuper si Symptomata non cessaverint, extrahatur iterum sangvis semel adhuc, bis, vel sæpius, diebus aliquot interjectis, prout res postulaverit; sed ut plurimum venæsectio bis celebrata sufficiet. Interim, dum hæc fiunt, præsertim in die-

diebus à purgatione vacuis, utatur *decocto Pectorali*, *Eclegmate* & *oleo Amygd.* dulcium, in Pleuritide descriptis.

De Rheumatismo.

Rigorem & horrorem & cætera febrium symptomata patiuntur, elapso die uno alterove (est & ubi citiùs) dolor adest atrox nunc in hoc nunc in illo artu, in carpis, humeris & genubus præsertim, vicissim hos relinquens & illos occupans, rubore & tumore in parte, quam postremùm affecit, adhuc residuis. Febris sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs sæviente. In lumbagine rheumatica immanis dolor adest, circa lumborum regionem fixus, nephritin mentiens, nisi quòd æger non vomituriat, qui procumbere nequit, sed vel è lecto exilit, vel super eodem erectus sedet, corpore perpetuâ agitatione nunc versus anteriora, nunc posteriora inclinato. Sangvis pleuriticorum similis.

Mittatur Sangvis è brachio lateris affecti ad ℥ x.

℞. *Aq. Nymph Portulac. Lactuc. an* ℥ iv. *Syr. de Limonib.* ℥ j *ß. Syr. Violac.* ℥ j. *M f. Julap.* de quo bibat ad libitum.

Præscribend. *Emulsio 4. Sem. Frigid. maj. Cataplasma è mica panis albiss. & lacte Croco tincto* applicetur parti dolenti.

Die sequenti eadem sangvinis quantitas detrahatur; atque iterum, die uno vel altero interjecto reiteretur, atque porrò quater vel pluries, si opus fuerit, hoc observando, ut post secundam Venæsectionem majora sint intervalla inter singulas sangvinis missiones.

Die

Diebus à Phlebotomia vacuis Enema è lacte saccharato subinde injiciatur, vel sequens;

℞. *Decoct. Commun. pro Clyster.* ℔ j. *Syr. Violar.* & *Sacchar. culinar. an.* ℥ ij. *M. f. Enema.*

Si imbecillitas ægri repetitionem Phlebotomiæ non ferat, tum post secundam vel tertiam venæsectionem Curatio hac methodo tentanda.

Capiat alternis diebus *potionem purgativam communem*, donec convaluerit, & iisdem noctibus Paregoric. *ex Syr. de Mecon.*

Sin his remediis non cedat, & æger ob imbecillitatem evacuationes qualescunque ferre nequeat, aggrediatur usum *Elect.* & *aq. Antiscorbut.* in scorbuto descript. quæ etiam remedia locum habent in Rheumatismo Scorbutico.

In Juvenibus, atque iis, qui temperatè vixerunt, vino non plus æquo dediti; Rheumatismus Diætâ simplici admodùm refrigerante, & mediocriter nutriente, æque feliciter, ac repetitis Venæsectionibus (quas minus ferre queant) profligari potest. Ex. gr.

Solo Lactis sero ad dies quatuor vescatur æger, posteà præter serum pane similagineo semel in die loco prandii, donec penitus convalescat; nisi quòd postremis diebus iterum panem in cœnam indulgere liceat. Symptomatis cessantibus, carnes pullorum elixorum, cæteraque eupepta concedantur, tertio autem quoque die solo lactis sero victitet; donec tandem pancraticè valeat.

De Febre erysipelatosa.

Nulla non corporis pars, præsertim facies, tumet, dolet, & summè rubet, pustulæ densæ, parvæ,

in vesiculas subinde facessunt, quæ per frontem caputque serpunt, oculi tumore obruti, rigor & horror atque reliqua febris indicia adsunt. In alia hujus morbi specie, liquorum attenuantium potationi superveniente, febricula adest, pustulæ urticarum puncturas referentes, nonnunquam in vesiculas sublatæ, mox recedentes, tuberculorum more sub cute se condentes, maximè pruriunt, & scalpendo rursum apparent. Est & alia eruptionis species, pectus ut plurimum obsidens, macula nimirum lata, cuti vix supereminens, porriginosa, cum squammulis flavis, qua vigente, æger bene se habet, eadem evanescente, leviter ægrotat, urina turbida & flava, iisdem remediis, quibus pruritus ferinus, cedit, vino utatur æger & carnibus eupeptis.

Mittatur sangvis è brachio ad ℥ix. vel x. Die sequenti sumat *potionem communem purgativam.*

℞. *Rad. Althææ & Lilior. an.* ℥ j. *fol. Malv. Sambuc. Verbasc. flor. Chamæmel. Melilot. summitat. Hyperic. & centaur. minor. an. M.* j. *sem. Lini, fænugræc. an.* ℥ß. *coq. s. q. aq. ad* ℔ iij. *Coletur liquor, & tempore usus adde singulis libris decocti Spir. Vini* ℥ ij. Stuphæ è panno laneo huic decocto immersæ, ac expressæ, calidè admoveantur bis in die, & pars affecta post fotum sequenti mixtura illinatur.

℞. *Spir. Vini* ℔ *ß. Theriac. Androm.* ℥ ij. *pulv. piperis longi, & Caryophyll. an.* ʒ ij. *f. mixtura,* qua Charta Emporetica madefacta parti affectæ circumvolvatur.

Si primæ venæsectioni non cedat morbus, tum repe-

repetatur: & nondum cessante, ad duas alias vices celebretur, interposito semper die uno.

Diebus à Venæsectione liberis *Enema è lacte cum Syr. Violarum, Emulsio Refrigerans, & Julap. refrigerans*, sunt præscribenda.

De prurituferino, & inveteratis cutis eruptionibus, quæ Venæsectioni & Catharsi non cedunt.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒ ß. *Elect. de ovo* ℈ j. *rad. Serpentar. Virgin. subtiliss. pulver. gr.* xv. *Lapid Bezoar. oriental. gr.* v: *cum s. q.* Syr. è *conditur. citri, f. Bolus*, hora somni sumendus per dies xxj. superbibendo cochl. vj. sequent. Julapii.

℞. *Aq. Card. Benedict.* ℥ vj. *aq. Epidem. & Theriacal. Stillat. an.* ℥ ij. *Syrup. Caryophyll.* ℥ j. *M. f. Julap.*

Singulis matutinis cap. liquoris possetici lb. ß. calidè, & sudet horæ unius spatio.

His finitis, si Pustulæ adhuc non evanuerint, sequenti Linimento partes affectæ inungantur.

℞. *Unguent. ex Oxylapatho* ℥ ij. *Unguent. Pomati* ℥ j. *flor. Sulphur.* ʒ iij. *ol. Rhodii* ℈ ß. f. Linimentum.

Veruntamen Medicamenta præscripta haud usurpentur, nisi Venæsectione & Catharsi rite præmissis.

De Angina.

Angina inter Ver & Æstatem ut plurimum aggreditur. Sequuntur febris insultum dolor & faucium inflammatio, unde à tumore uvulæ, tonsillarum & laryngis, nec deglutire queat Æger, nec spiritum ducere.

Mittatur Sanguis è Brachio copiosè. Tangantur partes inflammatæ *melle Rosaceo, Sp. Vitrioli, vel Sp.*

Sulph. ad summum acorem permixto, vel Sp. Vitrioli solo. Mox Gargarisma sequens usurpetur, non vulgari modo; sed ita ut sine ulla agitatione in ore contineatur, donec incalescat; dein expuatur, & repetatur subinde.

℞. *Aq. Plantag Ros. Rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥iv. *album. ovor. in aquam agitando redact. Num.* iij. *Sacchar. Crystal* ʒ iij. *M. f Gargarisma.*

Emulsio Refrigerans in Pleuritide descripta indies sumatur.

Sequenti manè, nisi febris & dolor inter deglutiendum remiserint, Venæsectio repetatur, Catharsi in diem posterum rejectâ, aliàs Catharticum lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu, (quòd oppido rarum) repetatur adhuc Venæ-sectio, & Catharsis; Epispasticum amplum ac forte applicetur cervici post primam Venæsectionem.

Omni manè, nisi diebus purgationi datis Enema refrigerans & emolliens injiciatur; Diæta tenui utatur æger, & lecto per horas aliquot quotidie absistat.

In his omnibus Febribus, quas intercurrentes appello, ut etiam in illa, quæ stationaria est, cautè observandum, quòd æger à lecto abstineat magnam diei partem, ut jusculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis victitet, & cerevisiam tenuem lupulatam & hydrogalam pro potu ordinario bibat.

De Morbillis.

Infantes plerumque impetunt. Primo die rigent horrentque, calent & frigent alternatim. Secun-

Secundo consummatam febrim accersunt. Ægritudo vehemens, sitis, inappetentia, lingua alba (non verò sicca) tussicula, capitis & oculorum gravedo, & somnolentia perpetua, acriter premunt, humor è naribus & oculis jugiter stillat (quæ lachrymæ certissimum morbillorum signum.) Huc accedunt sternutatio, tumor palpebrarum paulò ante eruptionem, vomitus, diarrhœa, cum dejectionibus colore viridi in dentientibus præsertim. Symptomata ingravescunt ad quartum usq; diem, quo quidem die (nonnunquam quinto) in fronte & facie maculæ parvæ, rubræ, pulicum morsibus persimiles prodeunt, quæ numero & magnitudine auctæ racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis interstinguunt: Hæ maculæ è parvulis papulis, supra cutim paululum elevatis conflantur, quarum protuberantia digito levi, vix oculorum acie, deprehendi possit.

A facie, quam primo solùm occupant, ad pectus ventremque, crura deinde tibiasque propagantur maculæ; in his autem partibus latæ & rubræ, superficiem cutis non superantes conspiciuntur. Eruptione morbillorum non perinde deliniuntur Symptomata ac in variolis. Vomitus post eruptionem nullus; sed tussicula & febris cum spirandi difficultate intenduntur, in oculos defluxio, somnolentia & inappetentia perseverant. Die sexto aut circiter frons & facies asperescunt, emorientibus pustulis, ruptaque cuticula, in reliquo corpore maculæ latissimæ sunt, & maximè rubescunt. Octavo circiter die in facie evanescunt, & vix in reliquo corpore permanent. Nono nullæ prorsus

ſus ſunt; per faciem verò & artus, quandoque & totum corpus in farinam quandam & ſquammulas faceſſunt, & tunc temporis febris, ſpirandi difficultas & tuſſicula augentur. In adultis à calido regimine liveſcunt primo, mox nigreſcunt exanthemata.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔ iß. *Syrup. Violac. & Cap. Ven. an.* ℥ iß. *M. f. Apozema*; Cap. ℥ iij. vel iv. ter vel quater in die.

℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ ij. *Syr. Violar. & Cap. Ven. an.* ℥ j. *Sacchar. Cand. albiſſ. q. ſ. M. f. Eclegma*, de quo ſæpius lambat, præcipuè quando tuſſis urget.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥ iij. *Syr. de Mecon.* ℥ j. *M. f. hauſtus* ſingulis noctibus ſumendus, à primo morbi inſultu, usque dum convaluerit æger, doſin augendo vel imminuendo pro ratione ætatis.

Æger ſe contineat in lecto per biduum poſt primam eruptionem.

Si poſt Morbillorum diſceſſum, Febris, reſpirandi difficultas, & alia Symptomata Peripneumoniam mentientia ſupervenerint, ſangvis liberaliter extrahendus è brachio, ſemel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti ſpatio interpoſito inter ſingulas Venæſectiones; Atque etiam continuentur *decoctum Pectorale ſupra deſcriptum*, ut & *Lohoch*, vel *Ol. Amygd. dulc. per ſe.* Circa diem xij. ab invaſione Cathartico lenienti purgetur.

Diarrhœa, quæ morbillos excipit, Venæſectione ſanatur.

De Variolis.

Diſtinctæ ſunt vel confluentes, & in diſtinctis in-

invadunt rigor & horror, calor intensus, capitis & dorsi dolor vehemens, vomituritio, in adultis ingens in sudores propensio (& hinc minimè confluxuras esse licet conjicere) dolor sub scrobiculo cordis si manu prematur, stupor & somnolentia, nonnunquam & insultus epileptici (in infantibus præsertim) quibus si, dentitione peracta, corripiantur, in procinctu esse variolas possis prædicere, ita ut si fortè insultum epilepticum sub vesperam patiantur, sequenti Aurora in conspectum se daturæ sunt variolæ, mites ut plurimùm & rarissimè confluentes. Quarto inclusivè ab invasione die, nonnunquam serius, raró tamen ante illum erumpunt, quo tempore vel minuuntur Symptomata vel prorsus evanescunt. In eruptione autem subrubræ primò pustulæ, tenuissimarum acicularum puncta æquantes, sparsim se produnt per faciem, collum, pectus, & corpus universum; tunc in faucibus dolor, qui cum pustulis surgentibus augetur. Circiter octavum à primo insultu diem intervalla pustularum prius alba rubere jam incipiunt, in tumorem attolli, & dolore tensivo affici; extenduntur palpebræ, & ut vesica inflata, oculos claudunt. Proximæ à facie intumescunt manus, digitique distenduntur; pustulæ faciei antea læves & rubræ, jam asperæ faciei antea læves & rubræ, jam asperæ (primum maturationis indicium) & subalbidæ apparent, succum insuper luteum, colore à flavo non abludentem evomunt, faciei & manuum inflammatio jam summæ in pustularum interstitiis colorem exhibet flori-

dum, & rosarum Damascenarum æmulum, quem quidem colorem, quo mitiores sunt variolæ, eo magis tum pustulæ tum cutis interjecta ad amussim exprimunt: Quæ faciem occupant pustulæ, asperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; quæ manus & reliquum corpus minùs asperæ albæque magis conspiciuntur indies. Die undecimo faciei tumor & inflammatio recedunt, pustulæ maturæ & justam magnitudinem (viz. pisi grandiusculi) adeptæ exarescunt deciduntque. Decimo quarto vel quinto pereunt funditus; manuum autem pustulæ pertinaciores, albæ adhuc & recentes die uno aut altero moras trahunt & tandem dirumpuntur; cæteræ autem, faciei nimirum & corporis desquammantur, & in facie squammulis hisce furfuraceis succedunt foveæ. Per totum morbi decursum alvus vel prorsus constipatur vel rarissime dejicit. Maxima eorum pars, qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in discretis, undecimo autem in confluentibus intereunt: Quippe cùm in discreto hoc genere promoventur sudores tum cardiacis tum regimine calidiore, prædicto die facies, quæ turgida & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat, è contra flaccida reperitur & albescens, pustulis nihilominus rubentibus & elevatis, etiam post ægri mortem; sudor, qui hoc usque manaverat, derepentè evanescit, æger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus, urinam parcè reddit ac frequenter, & tandem paucissimarum horarum spatio ad plures migrat.

In Confluentibus eadem Symptomata (sed atro-

rociora) febris scilicet, anxietas, ægritudo, vomituritio, &c. immanius sæviunt; licet non ita promptè, ac in discretis, in sudores dissolvitur æger. Diarrhœa nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum aut alterum post illam protrahitur, quod in discretis vix contingit. Tertio die aut citiùs, raro tardiùs, erumpunt; & quo citius, eo magis confluunt. Quandoque ad quartum vel quintum diem differtur eruptio ob atrox aliquod symptoma, v. g. acutissimum dolorem in lumbis, nephritici æmulum, in latere pleuritici, in artubus rheumatici, in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu. Non perinde, ac in discretis, mox ab eruptione remittunt symptomata, sed & febris & alia ad multos etiam dies post eruptionem pustularum ægrum discruciant: Nunc erysipelatis ritu, nunc morbillorum erumpunt, eruptionis licèt tempore plane distinguantur. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem attolluntur; sed in facie sibi invicem implicitæ, tanquam vesicula rubra, vultum omnem contegunt, quem maturius elevant quàm discretæ: postmodum ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ cutis superficiem non admodum superant. Præterlapso die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur, colore fusco: Intensus magis est dolor cutis, donec tandem in truculentiori morbo non nisi post diem vicesimum latioribus laminis desquammatur. Hoc interim observatu dignum, quod quanto pustulæ maturescentes propius ad colorem subfuscum vergunt, eò deteriores lentius abscedunt; quo magis autem flavescunt, eò minus confluxerint, & ocyus se proripiunt. Ubi primum deciderit pelli-

cula, nullâ ſcabritie vultus afficitur; at verò mox illam excipiunt ſquammulæ furfuraceæ, indolis perquam corroſivæ, quæ foveas relinquunt patentiores, & ſæpe cicatrices. Quandoque humeri & dorſum cuticula denudantur. Morbi periculum à puſtularum frequentia & numero in facie ſolâ æſtimandum. Puſtulæ manuum & pedum majores, & quo altiùs ab extremitate artuum aſcenderis, eo ſenſim minores & contractiores extant. In adultis ſalivatio, in infantibus diarrhœa (licet non ita certò) confluentium comes. Ptyaliſmus nunc cum eruptione ſe prodit, nunc biduo triduove præterito, materiam primò tenuem, die undecimo viſcidiorem ægerrimè, excreat. Siticuloſus eſt æger, voce rauca, ſomnolentia & ſtupore ingentibus corripitur, inter bibendum ſubinde tuſſit, & potus per nares revertitur. Tunc ceſſat ut plurimum ſalivatio, cui niſi faciei intumeſcentia (quæ licèt hoc ipſo die pro morbi genio aliquantiſper remitti debeat, non tamen niſi poſt diem unum alterumve omnino recedere) & manuum jam inſigniter incipiens & diutiùs perdurans ſuppetias tulerint, ægro protinus moriendum eſt. Diarrhœa non ita maturè infantes occupat, ac ptyaliſmus adultos. In utraque variolarum ſpecie febris ab inſultu ad eruptionem dominatur, inde dat inducias ad puſtularum maturationem, qua peracta, deſinit. Superveniunt à malo regimine ſymptomata anomala; qualia ſunt, puſtularum flacciditas & ſubſidentia, phrenitis, coma, maculæ purpureæ puſtulis interſperſæ & in earum ſummitate maculæ nigræ exiguæ in me-

dic

dio ſubſidentes, ſangvinis mictus & ſputum ſub initio morbi, urinæ ſuppreſſio.

Separationis tempus cum febrili ebullitione tribus vel quatuor primis diebus tranſigitur: Expulſio per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis abſceſſibus, in carne perficitur.

Dies, in quo maxime periclitatur æger, in confluentibus, in minime crudo maxime vulgari genere, à primo morbi inſultu eſt undecimus, in crudiore adhuc decimus quartus, & in crudiſſimo decimus ſeptimus; nonnunquam tamen, ſed rarius non ante diem viceſimum moritur æger. Quinimo per ſpatium illud omne, quod inter dies undecimum & decimum ſeptimum interjacet, appetente veſpera, moleſtiſſimo inquietudinis paroxyſmo quotidie vexatur æger.

Mittatur ſangvis quovis ex tribus primis diebus ab invaſione ad ℥ix. vel x. & poſtea *Vomitorium* exhibeatur *ad* ℥j. vel ℥iß. *Infuſionis Croci Metallorum.*

His primis diebus diluatur ſangvis frequenti potatione Cereviſiæ tenuis lupulatæ.

Cum variolæ omnes eruperint (qvod ut plurimum eſt ſexto die poſt invaſionem) veſperi propinetur *Syr. de Mecon.* ℥j. quæ repetatur dehinc ſingulis noctibus ad diem decimum poſt invaſionem. Ea nocte, ſi Variolæ è Confluentium genere fuerint, augeatur doſis ad ℥iß. quæ dein repetatur ad ℥ij. manè, & ad ℥iß. ſerò, ſingulis noctibus, donec æger convaluerit.

Si Syr. de Mecon. minus congruat, ſubſtitui poſſit *Laudan. Liquid.* viz. *gutt.* xviij. *pro* ℥j. *Syrupi &*

gutt.

gutt. xxv. *pro* ℥i*ſs.* Hoc interim obſervandum, quod ſi paregoricum bis in die exhibitum orgaſmum compeſcere non valeat, (qvod in Variolis inſigniter confluentibus ſub finem earum ſæpe accidit) tum octava qvaqve hora exhibendum, vel ſæpius, ſi opus fuerit.

At ſi Variolæ interſtinctæ fuerint, ſatis erit, ut ſolummodo ſingulis noctibus poſt plenam eruptionem exhibeatur Paregoricum, atque etiam in minori doſi.

Qvaliscunqve autem generis variolæ fuerint, atqve etiam qvalicunqve morbi tempore, ſi Phrenitis acciderit, omnino oportet, ut inordinato ſpirituum motui frænum injiciatur, ac proinde ſi prior Paregorici doſis metam non attingat, alia atque alia aſſumatur, donec tumultus penitus compeſcatur, interpoſito inter ſingulas doſes ſpatio aliquo; ut pernoſcere valeamus, utrum doſis ultima id, quod quærimus, præſtiterit, antequam nova ingeratur.

Si omnimoda urinæ ſuppreſſio acciderit, æger è lecto eximatur, & aliqvantulum obambulet.

Si ſaliva ob calorem ſit adeò viſcida, ut expectorari non poſſit, tum Gargariſma cum Syringa ſæpe in fauces injiciatur. Componatur *è Cerevisia tenui* vel *aq. hord. cum Melle Roſarum*; vel ſequens uſurpari poterit.

℞. *Cort. Ulmi* ℨvj. *rad. Glycyrrhiz.* ℥*ſs. Paſſular. enucleat. No.* xx. *roſ. rub. p.* ij. *coq. ſ. q. aq. ad* ℔i*ſs. in Colatur. diſſolv. oxymel. ſimp. & mell. Roſar. an.* ℥ij. *M. f. Gargariſma.*

Si Epiſpaſtico opus fuerit, amplum ſatis & acre

nuchæ

nuchæ applicetur nocte iſta, qvæ magnam morbi criſin præcedit, mox ab aſſumto paregorico plantis qvoqve pedum applicari poteſt allium, à die octavo usque ad morbi finem, ſingulis diebus renovandum.

Si infans, de ſymptomatis dentitionem comitantibus jam ſecurus, derepente ſpasmis corripitur, hic cogitandum eſt, convulſionem iſtam fortaſſis à naturæ conatu, qvæ variolas, ſcarlatinam febrem aut morbillos in corporis habitum protrudere ſatagit, pendere, applicetur itaque Emplaſtrum epiſpaſticum nuchæ, lecto qvamprimum committatur æger, exhibeatur inſuper Cardiacum; cui paregorici pauxillum eſt admiſcendum, puero nempe trienni Laud.liquid.gutt.v.in aqva Epidem.cochl.j.

Si die undecimo, vel alio quovis poſt eum, febris ſecundaria cum inqvietudine, jactatione, & cæteris id genus ſymptomatis, usqve adeò efferatur, ut Paregoricis utcunqve repetitis ſufflaminari neqveat, & mors qvaſi immineat, tum ſangvis ad ſatis magnam qvantitatem illico detrahatur, nempe ad ℥xij. vel circiter, atque porrò repeti poſſit ſemel vel bis in ſequentibus diebus, ſi ſymptomatum dictorum ratio idem poſtularit; at non alias. Catharſis etiam blanda die decimo tertio (non antea) vel quovis alio die eum inſequente (modo Venæſectio præceſſerit) inſtitui poſſit, nempe ex *Electuarii Lenitiv.* ℥j. *diſſolut. in aq. Cichor.* vel *lactis Alexiter.* ℥iiij. Veruntamen nec Venæſectio nec Catharſis impediunt, qvo minus Paregorica in uſum veniant, qvæ, (haud obſtantibus iis) tam qvoad largam doſin qvam repetitam exhiberi debent, ſi opus adhuc fue-

fuerit: nam ad hæc in hoc morbo ſemper confugiendum.

Qvando Puſtulæ perfectè exaruerint, inungatur facies Linimento ex æqualib. partib. ol. Amygd. dulc.& Pomat.per biduum;at non ultra.

Die xxj. poſt invaſionem mittatur ſangvis è brachio; & ſeqventi die Catharſis celebranda,qvæ porrò alternis diebus ad tres alias vices repetatur.

Qvoad Regimen; è lecto abſtineat ad ſextum diem poſt invaſionem, in qvo poſtea ſe contineat usqve ad xvij. non aliis ſtragulis tectus,qvàm qvibus ſanus uti ſolebat.

Juſculis Avenac.hordeac. Pomis coct. & Cereviſia tenui victitet, & poſt undecimum diem vini Hiſpanic.Cochl.iiij.vel v.bis in die exhibeantur,ſi æger voluerit.

Si crurum tumor non evacuationibus præſcriptis cedat,tum fotu fol.Malv.verbaſc.Sambuc.Lauri,cum floribus Camæmel. & Melilot. in lacte coct. facilè fugatur.

Si primis morbi diebus æger Hæmoptoë laboret: vel urinam reddat ſangvineam, tum pulvis & tinctura, qvæ in capite de Hæmoptoë præſcribuntur, ſexta qvaqve hora (donec ſymptomata iſta prorſus ceſſaverint) diligenter exhibeantur. Qvo etiam caſu Paregorica liberali manu propinanda.

De Chorea Sancti Viti.

Convulſionis ſpecies qvædam eſt, pueros puellaſve à decimo ætatis anno ad pubertatem invadit, prodit ſe claudicatione, vel inſtabilitate alterutrius cruris, quod æger poſt ſe trahit fatuorum more; manum ejusdem lateris, vel pectori vel alii alicui

parti

parti applicitam, nequit continere in eodem ſitu horæ momento,ſed in alium ſitum & locum convulſione diſtorqvebitur, qvicqvid æger contranitatur. Anteqvam poculum ad os poſſit adducere, mille geſticulationes, circulatorum inſtar, exhibebit: Non enim recta linea ori admovet, ſed deducta à ſpaſmo manu, huc illuc aliquandiu verſat, donec tandem forte fortuna labris propiùs apponens liqvorem derepente in os injicit, & avide haurit; dedita tanqvam opera, ut ſpectantibus riſum moveret.

Sangvis ad ℥viij.plus minus,pro ætate,ex brachio educatur.

Die ſeqventi,dimidia pars, vel qviddam amplius, pro ratione ætatis, potionis commun. hauriatur; & veſperi hauſtulus ſeqvens propinetur.

℞. *Aq. Ceraſor. nigr.* ℥j. *aq. Epilept. Langii* ʒiij. *Theriac. Andromach.* ℈j. *Laudan. Liquid. gutt.* viij. *f. hauſtus.*

Potio Cathartic. ad tres vices, alternis diebus,repetatur; & *hauſtus Paregoricus* iisdem noctibus.

Poſtea Sangvis iterum extrahatur; & ad Catharſin,uti priùs,æger revertatur,& ſic ſangvis mittatur, & alvus ſubducatur ad tertiam quartamve vicem; ſpatio tamen inter alternas evacuationes obſervato, ut nihil periculi ægro immineat.

Diebus à purgatione vacuis ſequentia præſcribantur.

℞. *Conſerv. Abſinth. Roman. & flaved. Aurantior. an.* ℥j. *Conſerv. Anthos* ℥ß. *Theriac. Andromach. vet. & nuc. moſchat. condit. an.* ʒiij. *Zinzib. condit.* ʒj. *Syr. è ſucc. citr. q. s. f. Electuar.* de qvo capiat

ad

ad magnitud. nuc. moſchat. mane & hora quinta pomeridiana ; ſuperbibendo vini ſequentis Cochlearia v.

℞. *Rad. Pæoniæ, Enul. Campan. Imperator. & Angelic. an.* ℥j. *fol. Rut. Salv. Betonic. Chamædr. Marrub. alb. & ſummitat. Centaur. min. an.* Mj. *Baccar. Juniper.* vj *Cortic. duor. Aurantior. Incidantur & infundantur frigide in vini Canarini* ℔vj. Coletur tantummodo uſus tempore.

℞. *Aq. Rut.* ℥iiij. *aq. Epilept. Lang. & Bryon. comp. an.* ℥j. *Syr. Pæon.* ʒvj. *M. f. Julap.* cap. Cochl. iiij. ſingulis noctibus cubitum iturus, inſtillando *Sp.* C. C. *gutt.* viij.

Applicetur plantis pedum Emplaſt. è Carannà.

Ob Recidivæ metum pertundatur ei vena, & ad dies aliquot purgetur, ea ipſa anni ſequentis tempeſtate (vel paulo ante) qva morbus invaſit.

Veriſimile mihi videtur, qvòd hæc methodus curationi Epilepſiæ Adultorum convenire poſſit, quod tamen non adhuc expertus ſum. Cum vero Chorea *Viti* ætates teneras adoriri ſoleat, in Epilepſia Adultorum tam ſangvinis detrahendi qvantitas, qvàm Catharticorum doſis adaugeantur.

De Apoplexia.

Somnus eſt profundiſſimus, & omnimoda ſenſus & motus privatio; excepta reſpiratione, quam ægri habent difficilem cum ſtertore.

Mittatur Sangvis è brachio ad ℥xij. quamprimum, ac poſtea ex venis jugularibus ad ℥viij. deinde

inde *Vomitorium ex* ℥i*ß.vel* ℥ij.*Infuſ.Croc.Metal.*propinetur ſtatim.

Emplaſtr. Epiſpaſtic. ſatis amplum ac forte cervici applicetur.

Dum hæc aguntur, erectus ſedeat æger in lecto, nec ſtragulis nimis obrutus.

Sp. Sal. Ammoniac.optimè rectificatus admoveatur naribus.

Finita Vomitorii Operatione, ſubinde exhibeantur Coch.iij. vel iiij. ſequentis Julapii.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iiij. *aq. Bryon. compoſ. & Antiepilept. Lang.an.*℥j. *Sp. C. C. gutt.* xx. *Sacchar. Cryſtal. q. s. f. Julap.*

Vel *Cochleare* j. *Sp. Lavendulæ compoſ.*per ſe propinari posſit bis vel ter, durante paroxyſmo, hora dimidia vel integra interpoſita.

Cavendum eſt, ne Cardiaca plus juſto calida, ac nimis frequenter (uti mos eſt) exhibeantur; nam quacunque demum ſpecifica virtute pollere videantur, plus damni quàm emolumenti ægro apportant, utpote quæ humores fundere (ac proinde malum augere) apta nata ſunt: quod etiam incommodum non minùs infertur ex nimia ſtragulorum congeſtione.

Paroxyſmo jam finito, ad præcavendam recidivam ſequentia exhibeantur.

℞. *Pil. Coch. maj.* ℈ij. cap. tertia quaque die per 6. vices hora 4. matutina, ſuperdormiendo.

℞. *Conſerv. flor. ſalv. Roriſmarin. an.* ℥j. *Conſerv. flaved. Aurant.* ʒvj. *nuc. moſchat. condit. & Zinzib. condit. an.* ℥ß. *Theriac. Androm. vet.* ʒij. *pulv. elect. diamb. diamoſch. dulc. an.* ʒj. *cum s. q. Syr. con-*

 ditur.

ditur. citr. f. opiata, capiat ad magnitudinem Caſtaneæ mane & ſerò ſuperbibend. *aq. Epilept. Lang. Coch.* ij.

℞. *Ambr. griſ.* ʒß. *ol. deſtil. ſem. Aniſi, cinnamom. nuc. moſchat. an gutt.* ij. *ol. Caryophyl. gutt.* j. *Sacchar. in aq. flor. aurantior. ſolut.* ℥iiij. *f. s. a. Tabellæ*, quarum capiat unam ad libitum.

Ab uſu potus generoſioris cujuſvis ſibi temperet, veſcatur juſculis avenaceis, hordeaceis, ut & ex pullis gallinaceis confectis, & quandoque etiam (præcipuè inter purgandum) carne pullorum, agnorum, ac id genus ciborum eupeptωn.

De Ophthalmia.

Ex oculorum inflammatione patet.

Mittatur Sangvis è brachio ad ℥x. Sequenti die ſumat potionem purgativam communem, quæ repetenda eſt per duas alias vices, duobus diebus interpoſitis; iisdem noctibus ſumat *hauſtum paregoricum ex Syr. de Mecon.* ℥j.

Diebus à purgatione vacuis ſumat ter aut quater in die ℥iiij. *Emulſionis ex ſem. frigid. maj. & Papav. alb.*

℞. *Aq. Plantag. Roſ. rubr. & Spermat. Ranar. an.* ℥j. *pulv. Tutiæ præparat.* ʒj; *f. Collyrium*, cujus guttæ aliquot inſtillentur oculis bis in die; at non incipiendum, niſi poſt primam purgationem.

Si his remediis affectus haud cedat, repetatur Venæſectio ſemel vel bis, (præcipuè ſi ſanguis Pleuriticus apparuerit) ut etiam Catharſis.

Abſtineat ab uſu vini & cujusvis liquoris generoſi, ab uſu etiam ciborum coctu difficilium, & ſale

con-

conditorum; & diebus inter purgationes bibat hydrogalam coctam.

Nota, quod sæpè accidit, quòd Venæsectioni & Catharsi utcunque repetitis Ophthalmia non cedit; hoc in casu *Paregoric. ex Syr. de Mecon.* ℥j singulis noctibus exhibitum, curationem sine aliorum suppetiis absolvit.

De Uteri Procidentia.

℞. *Cort. Querc.* ℥ij. *coq. in aq. font.* ℔iiij. *ad* ℔ ij. *sub finem addendo Cortic. Granator. contus.* ℥j. *ros. rubr. flor. Granator. an.* M ij. *dein adde vini rubr.* ℔ß; Colatura sit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectæ admoveatur manè horis duabus, antequam è lecto assurgat, & nocte post decubitum, donec symptoma penitus evanuerit.

De Paroxysmo nephritico.

Adsunt dolor fixus in lumborum regione, urina cruenta, arenularum aut calculi excretio, stupor cruris è directo renis laborantis, testis retractio ejus lateris, in quo est dolor, nausea & vomitus. Dolor colicus nephritico haud absimilis; licet in quibusdam symptomatis planè discrepet, quæ recensita in *Capite de colica biliosa* videas.

Si Æger temperamento sangvineo fuerit, mittatur sangvis è brachio affecto reni respondenti ad ℥x. dein *liquoris possetici, cui Rad. Althææ* ℥ij. *incoctæ fuerint Cong.* j; quam citissimè deglutiatur; & Enema sequens injiciatur.

℞. *Rad. Althææ & Lilior. an.* ℥j *fol. Malv. Parietar. Branc. Ursin. & flor. Chamæmel. an. M.* j. *Sem. Lini & fænugræc. an.* ℥ß; *coq. s. q. aq. ad* ℔ iß; *M. f. Enema.*

Rejectis Vomitorio & Enemate, *Laudan. Liquid. sa-*

tis magna dosis propinetur, viz. *ad gutt.* xxv; vel *Pil. Matth.* gr. xv. *vel* xvj: In senibus verò, & morbo diuturno fractis, ut & vetulis Vaporibus obnoxiis (præcipue si sub initium Paroxysmi urinam eæ reddant nigram & sabulosam) Venæsectio omittatur; at quoad reliqua, eâdem, quæ dicta est, via omnino procedendum.

In Mictu sanguineo calculo renibus impacto

Capiat æger stato quodam die singulis hebdomadis Mannæ ℥ij ß. in seri lactis ℔ij. solutas.

Conducit aliquando haustus cerevisiæ tenuis liberalior.

In calculo renum grandiori dolor hebes & obtusus, nullatenus auctus, sed satis tolerabilis persentitur, nec paroxysmus nephriticus comitatur.

Aquis chalybeatis æger se non tuto committet, nisi prius certe sciat, calculum majorem non esse, quam ut per Ureteres viam possit invenire, quod hoc tantum modo certò potest dignosci, si nempe jam antea paroxysmum aliquem nephriticum fuerit perpessus (cum dolore scilicet sævissimo, in renum alterutro per Ureterum ductus propagato & vomitu enormi) pro comperto habeat, non tam grandiorem aliquem calculum pelvi concludi, quàm lapillorum exiguorum congeriem, quorum unus subinde in Ureterem illabitur, atque ita paroxysmum invitat, qui fere non desinit, nisi calculo in vesicam detruso, cum sic se res habeat, nullum magis efficax est remedium, quam aquarum chalybeatarum potatio. Quodsi calculosus nullo unquam paroxysmo nephritico fuerit tentatus, cum jam major sit calculus,

quam

quam qui ex pelvi possit elabi, devitandæ sunt aquæ ferreæ.

De dysenteria, diarrhœa & tenesmo.

Rigent horrentque, sequitur deinde totius corporis calor, quem brevi excipiunt ventris tormina, & hæc, dejectiones crebræ, & mucosæ omnes (nisi quòd stercorosæ nonnunquam interponantur) cum ingenti cruciatu & molestissimo viscerum omnium quasi descensu, quoties exoneratur alvus, sangvinis interim lineamentis intertextæ, licet aliquando ne minimum sangvinis per totum morbi decursum admisceatur. Progressu morbi sangvis sincerus quandoque excernitur, & gangræna insanabili afficiuntur intestina. Si æger ætate floreat, vel cardiacis incalescat, febricitat admodum, lingva est subalbida, quadam mucilagine densa obsita, interdum nigra & sicca. Prosternuntur vires, dissipantur spiritus, aphthæ insuper oris interna faucesque obsident, præsertim ubi materiæ peccantis evacuatio adstringentibus præposterè impeditur, non exacto per cathartica morbi fomite. Aliquando, exulante febre, agmen ducunt tormina, & cætera morbi symptomata sequuntur.

In diarrhœa humores excrementitii sine sanguine aut intestinorum exulceratione excernuntur.

In tenesmo assidua est desidendi cupiditas, nihil tamen præter mucosum quoddam & subcruentum aut purulentum rejicitur.

Mittatur sangvis è brachio quamprimum, eademq; nocte *Paregoricum* propinetur; & mane sequenti *potio purgans communis*, repetenda alternis diebus ad

duas alias vices, & *Paregoric.* post Purgationes, quamprimum suo defunctæ sunt munere; ac diebus à purgatione vacuis idem manè & serò est exhibendum.

Post Venæsectionem & Catharsin semel celebratam per totum morbi decursum sequens Cardiacum exhibeatur.

℞. *Aq. Ceras. nigr. & fragor. an.* ℥iij. *Aq. Epidem. Scord. comp. & Cinnam. hordeat. an.* ℥j. *Margarit. præparat.* ʒi ß. *Sacchar. crystal. q. s. adde aq. Rosar. Damascen.* ℥ ß. *ad gratum saporem, M. f. Julap.* de quo cap. cochl. iiij. vel v. in languoribus, vel ad libitum.

Potus sit Lac coctum cum aq triplo, vel Decoctum alb. ut,

℞. *C. C. C. & mica panis albiss. an.* ℥ij. *coqu. in aq. font.* ℔iij. *ad* ℔ij. *postea s. q. sacchar. albiss. edulcoretur.* Vel si dejectio virium postulaverit, *Aq. font.* ℔iij. *cum vin. Canarin.* ℔ß. *simul cocta* pro potu frigidè assumantur.

Cum per tres vices purgatus fuerit æger, tota curatio usui *Laudani* bis vel ter in die repetiti posteà incumbit, nisi quòd *enema ex lact. vaccin.* ℔ß. *& Theriac. Androm.* ℥iß. subinde injiciatur, quod in alvi egestionibus mire confert.

Cum alvi fluxus in Diarrhœam tantùm assurgat, Phlebotom. & Catharsi præscript. omissis, sequ. Bolus singulis matutinis exhibeatur.

℞. *Rhabarb. pulv.* ʒß. *(plus minus pro ratione virium) cum s. q. Diascordii f. Bolus, addendo ol. Chym. Cinnamom. gutt.* ij.

Nocti

Noctibus insequentibus *Paregoric. ex aq. Cinnamom. hordeat.* ℥j. *& Laudan. Liquid. gutt.* xiiij. *exhibeatur.*

Ubi tormina sicca sine dejectionibus excruciant, curantur diluendo sero lactis frigidè propinato, & tepidè injecto; ut in Cholera morbo pullorum jusculo aut lacte cerevisiato.

Si hic morbus diutius excurrat, adeò ut omnis ejus vis in rectum intestinum decumbat, cum assidua decidendi cupiditate. Diæta Analeptica instituatur, & liquor aliquis Cardiacus pro libitu ingeratur, ut restaurari possint vires, quibus redeuntibus, Tenesmus sponte se proripit.

In dysenteria malè curata dolores aliquando ægrum ad annos aliquot discruciant, in hoc casu Phlebotomia repetita pristinam sanitatem restituet.

Notandum est, quòd in constitutionibus huic morbo minùs faventibus, omissis evacuationibus, dysenteria Laudano solo sanatur, quod manè & serò repetendum, donec symptomata penitus evanuerint, vel etiam ter Nycthemeri spatio, si opus fuerit.

De Colica biliosa.

Intestinorum dolor atrocissimus est, per horas aliquot affligit febris in hunc morbum desinens, qui aut quasi injectâ fasciâ constringit, aut in punctum contractus quasi terebello perforat; subinde remittitur, mox recrudescit. Sub initio non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur, neque tàm crebra vomituritio, neque alvus ita pertinaciter catharticorum vim eludit; quo autem ma-

magis augetur dolor, eo obstinatiùs in puncto figitur, vomituritio frequentior, & major alvi adstrictio, colicâ tandem in iliacam transeunte. A nephritide sic distingvitur. 1. Dolor nephriticus fixus in rene est, & ab eo ad testem exporrigitur secundùm longitudinem ureteris. Colicus verò vagus est, & cinguli instar medium ventrem affligit. 2. A pastu colicus dolor augetur: Nephriticus potiùs imminuitur. 3. In colico dolore ab excretione per alvum & per vomitum majus levamen emergit, quàm in nephritico. 4. In dolore nephritico urina primùm clara & tenuis, postea aliquid subsidet, & tandem arenulæ aut lapilli excernuntur: In colica urinæ ab initio crassiores existunt.

Sangvis è brachio liberaliùs educatur, & post horas iij. vel iiij. *Anodyn.* exhibeatur. Postero die *Catharticum Lenitiv.* &, interposito die uno, ad tertiam vicem propinetur.

At si malum hoc fructibus horariis, vel aliis cibis avidè ingestis, originem debeat, tum ventriculus ante omnia lacte cerevisiato affatim hausto eluendus est; quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die vena secanda est, & in ordine præscripto procedendum.

Ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, & ægrum penè confecerit, liberalior sive aquæ Epidem. sive Mirab. sive aliùs cujuscunq;, qua sanus maximè delectabitur, usus, ægrum hoc tempore ultra spem omnem juvit.

De cholera morbo.

Intra Augusti limites se continens vix in priores Septembris hebdomadas evagatur. A crapula & inglu-

gluvie excitatus similis affectus, nullo temporis discrimine insurgit, qui licet eodem curetur modo, alterius tamen est subsellii. Adsunt vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & angustia per alvum dejectio; ventris ac intestinorum dolor vehemens, inflatio & distentio; cardialgia, sitis; pulsus celer ac frequens, parvus & inæqualis; æstus & anxietas, nausea molestissima, sudor, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, & similia, quæ ægrum in 24 horarum spatio interimunt.

Pullus tenerior in tribus circiter aq. font. Congiis elixetur, ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti vel (defectu ejus) liquoris posseticí capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhauriat; & eodem tempore ex eodem liquore *Enemata* successivè repetenda. Haustibus & Clysteribus *Syr. Lactuc. Violar. Portulac. Nymphææ, eorumve* alicujus uncia subindè admisceri poterit.

Exantlato hoc Eluvionis penso (quod iij. vel iiij. horas sibi vendicat) *Paregoricum* curationi Coronidem imponit.

Si non accesserit Medicus, nisi postquam æger vomitu & dejectionibus per multas horas continuatis fuerit exhaustus, & jam frigescant membrorum extrema, tum ad *Laudanum Liquidum* confugiendum est in paulò majori dosi, (viz. *Laudan. Liquid. gutt.* xxv. *in aq. Cinnamom fort.* ℥j.) & cum cessaverint symptomata, nihilominus manè & serò quotidiè est repetendum; at in minori dosi, donec pristinas vires receperit.

Est species quædam choleræ morbi infantibus valdè familiaris, ac sæpenumerò funesta, ex Dentitione vel Crapula originem ducens.

Horum ætas tenella minimè fert, ut diluatur ventriculus largâ liquorum potatione, multò minùs ut Catharticis tumultus major in humoribus excitetur, sed Curationem *Laudano* solo aggredi oportet; quamobrem *gutt*. ij. iij. vel iiij. *vel plures*, pro ratione ætatis, Cochlear. j. cerevisiæ tenuis vel Aquæ cujusvis appropriatæ instillatæ exhibeantur, repetanturque, ut opus fuerit.

De Colica Pictonum.

Est species quædam Colicæ, quæ degenerare solet in Paralysin, & motûs omnimodam manuum ac pedum depravationem; quam hoc nomine *Riverius* in capite de Paralysi indigitat, & apud insulas *Caribum* notissima est; utpote quæ magnam vim hominum infestat.

Hunc dolorem atrocissimum sanat *Balsam. Peruv.* frequenter ac in magna dosi exhibitum, nempe si *ejus gutt* xx. xxx. *vel* xxxx. *Sacchar. albiss. cochl.* j. *instillentur*, & bis vel ter in die dentur: At Paralysis huic remedio haud cedit.

De Iliaca passione.

Peristalticus intestinorum motus invertitur, propinata cathartica & injecta enemata in emetica statim transeunt, alvi fæces per vomitum rejiciuntur.

Mittatur sangvis è brachio dextro ad ℥ix. vel x. Post aliquot horas exhibeatur sequens Pulvis.

℞. *Resin. Scammon. vel (defectu ejus) Resin. Jalap. gr.* xij. *Calomelan. Torquet.* ℈j; *M. f. Pulvis*; cap.

è Cochl.

è Cochl. j. lactis vaccini, superbibendo ejusdem lactis Cochl. j. vel alterum; vel si forma Pilularum magis arrideat;

℞. *Pil. ex duob.* ʒß. *Calomel. Torquet.* ℈ j; *cum s. q. Balsam. Peruv. f. Pil.* iiij. sumend. è Cochl. j. Syr. Violarum.

Sin autem æger hoc remedium per os rejecerit, Laud. Liquid. gt. 25. Aquæ cinam. fort. ℥ß. instillatæ statim propinentur, cum vero horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, catharcticum dictum iterum exhibeatur, verum si anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis vomituritio ac dolor iterum redierint, catharctico interim in corpore restitante, ad usum paregorici supra descripti revertendum, idemque eo usque repetendum, quarta vel sexta quaque hora, donec intestinis quies omnino inducatur, quo quidem tempore catharcticum operationem suam per sedes exeret.

Nec sane abs re fuerit, elapsa una aut altera post Venæsectionem hora clysterem aliquem ex iis, qui potentius operantur, injicere, fumum scilicet Nicotianæ ex tubulo inverso per vesicam majusculam in intestinum validissime inflatum, quæ quidem operatio post aliquot horas reiterari debet, nisi citius meatus deorsum pateat.

Finitâ operatione Catharctici sumat sequentem haustum.

℞. *Aq. Cinnamom fort.* ℥j. *Laudan. Liquid. gutt.* xxv; *M. f haustus*, qui porrò repetendus est bis, ter, vel sæpius in die, donec vomituritio & dolor penitus cessaverint; atque etiam, istis symptomatis cessantibus, nihil-

nihilominus ad curationem confirmandam per aliquot adhuc noctes capiat idem paregoricum in minori dosi cubitum iturus.

De fluxu mensium immodico.

Menstruorum fluxus naturaliter constitutus capacitatem testæ ovi anserini implet. Patet autem immodicus ex difficili tolerantia, virium lapsu, inappetentia, cachexia, colore cadaveroso, & pedum intumescentia.

Mittatur sangvis è brachio ad ℥viij; sequenti manè sumatur *potio purgativa communis*, repetaturque alternis diebus ad duas alias vices; & noctibus post purgationem *Paregoric. è Syrup. de Meconio* exhibeatur.

Diebus à purgatione vacuis sumat sequentia.

℞. *Conserv. Rosar. sicc.* ℥ij. *Trochisc. de terra Lemnia* ʒ i ß. *Cort. Granator. Corall. rub præparat. & boli Armenæ, an.* ℈ ij, *lapid. hæmatit. Sanguin. Dracon. an.* ℈j. *cum s. q. Syr. Cydonior. f. Elect.* de quo sumat ad magnitudinem nucis moschat. maj. manè & horâ quintâ pomeridianâ, superbibendo sequentis Julapii Cochl. vj.

℞. *Aq. Germin. Querc & Plantag. an.* ℥iij. *Aq. Cinnamom hordeat; & Syr. de Rosis siccis an.* ℥j. *Sp. Vitriol.* q. s. ad gratam aciditatem.

℞. *Fol. Plantag. & Urtic. an. q. s. Contundantur simul, & succus exprimatur, & postea clarificetur*, de quo cap. Cochl. iiij. vel sæpiusculè ad libitum.

Post primam purgationem applicetur Emplast. seq. regioni Lumborum:

℞. *Emplast de Minio & ad Herniam an. part. æq.*

exten-

extendantur ſuper alutam, f. Emplaſtrum regioni Lumborum admovendum.

De colica hyſterica.

Eſt ſpecies quædam, ſeu potiùs inſigne ac valde uſitatum affectionis hyſtericæ ſymptoma, cui comitem ſe adjungit dolor circa ſcrobiculum Cordis atrociſſimus, uti etiam humorum viridi colore per vomitionem ejectio.

Primò, quo Saburra vitioſorum humorum in ventriculo contentorum minus impediat Paregorici efficaciam, ſatis magna quantitas *liquoris poſſetici* affatim ingurgitetur, atque iterum per vomitionem rejiciatur, nempe *ejusdem liquoris Cong.* i*ß.* quo peracto *Laudan. Liquid. gutt* xxv. *in aq. Cinnamom. fort. aq. Epidem. vel alius vehiculi* ℥j. propinentur.

In uſu Paregorico hoc notandum, quòd eò usque repetendum eſt, donec ſymptomata omnia penitus ceſſaverint; debitum interea tempus interjiciendo; ut dijudicare valeamus, quid prior doſis effecit, antequam novam ingeramus.

Si ſangvineo temperamento præditus ſit æger, vel ſi antea hoc ſymptomate haud multum infeſtatus fuerit ac viribus fractus, hoc in caſu ſangvis primum è brachio detrahendus, antequam vomitorium præſcriptum propinetur.

Hâc ipsâ Methodo Clavus hyſtericus curatur. Sin verò Colica Hyſterica diuturnior fuerit per Paroxysmos affligens: tum in eorum intervallis, ſive extra Paroxyſmum, ſeq. uſurpentur.

℞. *Zedoar. ſubtiliſſ. pulv.* ʒj. *cum ſ.q Syr. è conditur. citri*

citri f. Bolus, sumendus mane & serò per xxx. dies, superbibendo sequentem infusionem.

℞. *Zedoar. incis. minutim.* ℥ ß. *vini Canarin.* ℥iiij. *infundantur frigidè per* xij. *horas; deinde colentur pro usu*; vel, *Balsam. Peruv.* ut in Colica Pictonum, usurpetur.

Quæ de Colica Hysterica hîc dicuntur, de Colica etiam hypochondriaca dicta sunto; ut & hoc diligenter advertendum.

Utriusque affectus natura sibi vendicare videtur, ut alia atque alia tententur, donec tandem ad illud remedium perventum fuerit, cui quasi genuinè morbus cedit; tametsi ut plurimum Chalybs imprimis confert.

Colica Hysterica tam in hypochondriacis, quàm hystericis sæpissime in icterum desinit, qui sensim sponte suâ facessit, sin autem longas moras nectat, exhibeatur Apozema sequens.

℞. *Rad. Rubiæ Tinctor. Curcum. an.* ℥ j. *Chelidon. maj. cum toto & summitat. Centaur. min. an. Mj. coq. in æqualib. partibus vini Rhenani & aq. fontan. ad* ℔ ij. *Colatur. dissolv. Syr. de 5. radicibus* ℥ ij. *M. f. Apozema*, de quo capiat ℔ ß. calidè manè & serò, usque dum convaluerit.

De ictero; colicâ neutiquam prægressâ.

Color flavus in toto corpore, præsertim in oculorum albis est conspicuus, quo quidem colore objecta omnia apparent affectis tincta, corporis pruritus, segnities, & lassitudo, linguæ amaror, vomitus biliosus interdum, singultus, egestio alba, urina crocea & pannum immersum eodem colore inficiens, morbum indigitant.

Exhi-

Exhibeatur *potio purgativa communis*, dein aggrediatur usum sequentium; &, durante eorundem usu, Catharticum præscriptum quarto quoque die exhibeatur.

℞. *Conserv. Absinth. Rom. Conserv. flaved. Aurant. an.* ℥j. *Angelic. condit. nuc. moschat. condit. pulv. Ari compos. & Chalyb. cum aceto præparat. an.* ʒß. *extract. Centaur. min. extract. Gentian. & Cremor. Tartar. an.* ʒij. *Croc. Anglic. pulv.* ʒß. *cum s. q. Syr. de 5 radicibus f. Electuarium.* de quo cap. ad magnitud. nuc. moschat. manè & horâ quinta pomeridiana (vel vice Electuarii sumat pilulas chalybeatas) superbibendo post matutinam dosin *aquarum mineralium purgantium* ℔iiij. & post pomeridianam dosin *Apozemat. in Colica hysterica descript.* ℔ß.

At si signa hydropis affuerint, tam manè quàm verò apozema superbibat.

Si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad *aquas ferreas* eundum est, quæ ex ipso fonte sunt bibendæ.

Ad præcavendum abortum.

Eadem præscribenda, ac in Fluxu mensium immodico, omisso solummodò catharsi & succis.

De immodico lochiorum fluxu.

Fluxum lochiorum naturalem tria constituunt, sangvis scilicet purus, copiosus, per triduum primum fluens; dehinc sanguis aquosus, loturæ carnium crassiori similis, per quatriduum præter propter durans; hinc postmodum materia viscosa & mucilaginosa, pauco aut nullo sangvine permista,

per

per quinque aut ſeptem dies prodiens,& ſic porrò ad menſis finem.

Fluxus autem eorum immodicus dijudicandus eſt ex virium dejectione,animi deliquio, ſanguine grumoſo effluente, cibi faſtidio, dolore in hypochondriis,ventris tenſione, pulſu debili & frequenti, viſus obtenebratione, aurium tinnitu,& convulſionibus.

Victus incraſſans inſtituatur,& potus ſequens addatur.

℞. *Aq. Plantag.vin.rubr.an.*℔j; *coq ſimul ad tertias,& deinde edulcoretur s.q.ſacchar. albiſſ.* cujus, cum frigeſcat,cap.℔ *ß.*bis vel ter in die.

Interim Julap.aliquod Hyſtericum (at ſatis mite) ſubinde propinetur,& nodulus ſequens naribus applicetur;

℞. *Galban. Aſæ fœtid. an.* ℥ij. *Caſtor.*℥i*ß. ſal. ſuccin. volatil.*℥*ß.M f.nodulus*,vel

℞. *Sp. ſalis Ammoniac.*℥ij; quem ſæpè olfaciat.

De ſuppreſſione lochiorum.

Intumeſcit venter, dolor gravativus imum ventrem, lumbos & inguina occupat, facies rubeſcit, difficilis eſt reſpiratio, perturbantur oculi, rigores, febres acutæ adſunt, animi deliquia, ſudores frigidi, pulſationis & ardoris ſenſus in utero, paralyſis in partibus inferioribus, ut & interdum epilepſia.

E veſtigio lecto addicatur, & *Emplaſt. Hyſtericum* umbilico admoveatur quamprimum,Elect.ſeq.adhibeatur;

℞. *Conſerv. Abſinth. Rom. Rutæ an.* ℥j. *Trochiſ. è Myrrh.* ℥ij. *Caſtor. Croc. Anglic. ſal. volatil. ſal.*

Am-

Ammoniac. & *Asæ fœtid. an.* ℥ß. *cum s.q. Syr. è 5 radicib. f. Elect.* cap. ad magnitud. nuc. moschat. quartâ quaque hora, superbibendo seq. Julap. Cochl. 4. vel 5.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iiij. *Bryon. compos.* ℥ij. *Sacchar. cand. q.s.f. Julap.* vel sumat *Trochisc. de Myrrh.* ℈j. quartâ quaque hora.

Si tota prædictorum quantitas consumatur, & Lochia adhuc supprimantur, *Laudanum* unica saltem vice exhibendum, ut, *Laudan. Liquid. gutt.* xiiij. *in aq. Bryon. compos.* vel *Laudan. solid. gr.* jß. *cum Asæ fœtid.* ℈ß. *in pilulas duas redactum.*

Si hæc nihil proficiant, tum Enema ex lacte Saccharato, unicâ saltem vice, injiciatur.

De Hydrope.

Foveæ à digitorum impressione in surarum parte inferiori sub noctem conspicuæ manè evanescentes hoc malum primùm indicant, maximè si spiritus interim ægriùs ducatur (haud rarò tamen fœminæ prægnantes, & qvibus catamenia sistuntur, ut & viri ab asthmate inveterato derepentè liberati eodem tumore tentantur) pedibus cruribusque ad extremum extensis, in abdomen ruunt aquæ, & ad ultimum capacitatis suæ limen paulatim distendunt, donec tandem in viscera nobiliora impetu ab iis facto æger submergitur. Pro rata, qua partes à morbo obsessæ mole augentur, aliæ magis magisq; gracilescunt urgentibus dyspnœâ, urinæ paucitate, & siti intensâ. Viros, ingravescente ætate; fœminas, ubi jam parere desierint, utplurimum adoritur.

Indicationes curativæ dirigendæ sunt primò ad aquarum evacuationem, deindè ad instaurandum

 san-

sangvinis robur; quò novus aquarum proventus præcaveri possit.

℞. *Vini albi* ℥iv. *Jalap. subtiliss pulv.* ʒj. *Zinzib. pul.* ℈ß. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥j. *M. f. Potio*, sumenda summo manè, repetendaque singulis vel alternis diebus, pro ratione virium, donec partes affectæ detumuerint; vel,

℞. *Tamarind.* ℥ß *fol. Senn.* ʒij. *Rhei* ʒ iß. *coq. in s. q. aq. ad* ℥iij. *in Colatur. dissolv. Mannæ & Syr. Ros. solut. an.* ℥j. *Syr. de Spin. cervin.* ℥ß. *Elect. è succ. Rosar.* ℥iij. *M. f. Potio*, sumenda ut supra; vel,

℞. *Pil. ex duob.* ℈j. *Elater. gr.* iij. *ol. Chym. Caryophill. gutt.* ij. *f. Pil. Num.* iij. cap. summo manè, repetanturq;, ut opus fuerit; vel,

℞. *Gambugii gr.* xv. *vin. alb. & aq. Cichor. an.* ℥ jß. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥ß. *M. f. Potio*, sumenda ut supra; vel,

℞. *Cortic. interior. Sambuc. è ligno derasi M.* iij. *coq. in aq. & lact. partibus æq mistorum* ℔ij. *ad* ℔ j. Colaturæ capiat dimidiam partem manè, & alteram serò quotidie, donec convalescat. At hoc remedium, nisi in corporibus, quæ facillimè purgativis cedunt, nihil confert.

Circa usum Catharticorum in hoc morbo hæc tria advertenda sunt:

Primò, utrum ægri corpus facilè, an verò difficulter Catharticis cedere soleat, *cùm in iis, qui facilè purgantur *Syrup. de Spin. Cervin. solus ad* ℥j. exhibitus aquas sat copiosè eliciat, in illis verò, qui difficulter purgantur, Cathartica supra descripta, ut ut validæ, vix scopum attingant.

Secundò, Cathartica omnia, quæ segnius operantur,

tur, magis officiunt, quàm prosunt; quamobrem purgatio paulò fortior,& nimia, justo debiliori est præferenda.

Tertiò,aquæ eâ maximâ celeritate exhauriri debent,quam ægri vires ferre queant; ne nimis longa inter purgationes intervalla adhibendo, aquæ denuò affatim colligantur.

Est autem,ubi medicamenta omnia, qualiscunque demum generis, quæ alvum movent, prorsus omitti possint ac debeant; quoties enim æger constitutione est infirmiori, vel fœmina vaporibus obnoxia,aquarum evacuatioDiureticis solum committenda,inter quæ ea sunt efficacissima, quæ ex salibus Lixivialibus fiunt; ut,

℞. *Cinerum Genistæ* ℔ j. *infundantur frigidè in vini Rhenan.* ℔ iv. *liquoris per filtrationem* ℥ iij. manè,quintâ pomeridianâ & singulis diebus exhibeantur,usque dum humor evanuerit.

Aquis jam penitus evacuatis,calefacientia & corroborantia medicamenta usurpanda; ut,

℞. *Rad. Raphan. Rustican. fol. Cochl. hortens. absinth. vulgar. Salv. summitat. Centaur. min. & Genistæ, infundantur in Cerevis. forti* pro potu ordinario, qui potus incipienti hydropi aliquando sineCatharticis subvenit,vel sequent. utatur;

℞. *Conserv. Cochl. hortens. absinth. Roman. an.* ℥ j. *extract. Gentian. absinth. vulgar. & Centaur. min. an.* ʒ iij. *cum s. q. Syr. è cortic. citr. f. Electuarium*, de quo sumat ad quantitatem nuc. maj. manè, quinta pomeridiana,& vesperi,superbibend. ℥ iv. sequentis infusionis.

℞. *Rad. Gentian.* ℥ j. *summitat. Genist. Centaur.*

min.& absinth.vulgar.an. M.j. Sem. fœnicul. & Petroselini an. ʒ ij. *incisis minutim affunde vini Rhenani* ℔ iv. *stent simul in infusione frigida* , & coletur solummodo tempore usus.

Notandum, cùm ad corroborantium usum deventum fuerit, ægrum nullo modo esse purgandum, tantisper dum sanguinis corroborationi navetur opera.

Quod & per salium Lixivialium usum omnino observandum, quo quidem tempore pariter corroborare convenit.

℞. *Rad. Raphan. Rustican.* ℥ iij. *fol. Cochl. hortens. absinth. vulg. salviæ , summitat. Centaur. & Genistæ, an. M.* iij. *Aurant. incis. Num.* iij. *Infundantur in Congiis* vj. *cerevisiæ fortis non lupulatæ, inter fermentandum*; sit pro potu ordinario.

De Gonorrhæa virulenta.

Corripiunt dolor genitalium insolitus,& rotatio testiculorum, in non recutitis macula morbilli æmula glandem occupat , statim à cujus exortu liquor, seminis instar, exstillat, qui quotidie à seminis colore & consistentia recedens flavescit tandem dilutius qvi vitello ; in lue virulentiore virescit,& aqueo humori permiscetur sangvine tincto. Pustula dicta ulcus fit, aphthis infantum simile, indies latiùs & profundiùs depascens, superveniente orificii callo. Verpi non glandis ulcere, solâ Gonorrhæâ tentantur. Mox magnus dolor in pene, quoties erigitur, quasi manu transversus fortiter constringeretur, noctu præcipuè urget, dum æger lecto incalescit. Curvatur penis à frænò contracto. Accedit ardor urinæ inter mingendum vix per-

perceptibilis, sed mictu finito, per urethræ ductum acriter urens, maximè quà in glandem desinit. Caruneulæ lotii exitum quandoque impediunt; & scroti dolor ac inflammatio nonnunqvam superveniunt.

℞. *Maſſ. Pil. Coch. maj.* ʒiij. *extract. Rudii* ʒj. *Resin. Jalap. & Diagryd. an.* ʒß. *cum ſ. q. opobalſam. f. Pilulæ è ſingulis drachmis* vj. cap. iv. singulis Auroris, donec urinæ ardor & color flavus materiæ semini form. admodum imminuantur. Postea alternis diebus ad septimanas adhuc duas; ac sub finem bis in septimana, donec humor stillare prorsus cessaverit.

In iis, qui difficulter purgantur, subindè intercalari possit potio communis purgativa, cui addantur, *Syr. è Spin. Cervin. & Elect. è ſucc. Roſar. an.* ʒij. vel, curatione minùs feliciter succedente *Turbith. Mineral. ad gr.* viij. exhiberi potest bis vel ter, diebus quatuor interpositis, vel vice Turbith. mineral.

℞. *Pil. ex duob.* ʒß. *Merc. dulc.* ℈j. *cum. ſ. q. opobalſam. f. Pil.* iv. summo mane sumendæ.

Si æger à dicta Catharsi abhorreat, post pilulas primò descriptas, tribus Auroris continuis sumptas, tum manè & hora quinta pomeridiana quotidie injiciatur Clyster sequens, nisi quòd semel aut bis in hebdomade, omisso Clystere, Cathartic. imperandum.

℞. *Elect. è ſucc. Roſar.* ʒvj. *Terebinth. Venet. vitello ovi ſolut.* ℥ß. *diſſolvantur in aq. hord.* ℔j. *Colaturæ adde Syrup. Violar.* ℥ij. *M. f. Clyſter.*

Singulis noctibus cap. *Opobalſam. vel Balſam. è*

Mecha gutt. xxv. *facchar. frustulo exceptas.* Hujus defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem Avellanæ substitui possit.

Sit pro potu hydrogala, aut Cerevisia tenuis in pastubus.

Vel sequentem methodum aggrediatur;

℞. *Pil. ex duob.* ʒß. *Opobalsam. gutt.* iij. *f. Pil. No.* iij. Cap. hora quarta matutina, superdormiendo, repetanturque alternis diebus, vel tertia quaque die.

Diebus à purgatione vacuis injiciatur manè & hora quinta pomeridiana Clyster supra descriptus.

Procedente curatione, (quacunque ea demum methodo tentetur) sangvis sub medium curationis semel vel bis mittatur, & diæta refrigerans & incrassans præscribatur, & medicamenta iisdem virtutibus pollentia, qualia sunt *hydrogala, Emulsiones ex seminib. frigid. &c.*

Si Penis tumore afficiatur.

℞. *Rad. Althææ, Lilior. an.* ℥jß. *fol. Malv. Verbasc. Sambuc. Hyoscyam. flor. Chamæmel. Meliæot. an. M. j. sem. Lini, Fænugræc. an.* ℥ß. *coq. s. q. aq. font. & f. fotus* parti affectæ admovendus per horæ unius spatium bis vel ter in die.

Peracta fomentatione, perungatur pars affecta ol. sem. Lin. rec. extract. dein. *Emplast. è mucilaginibus alutæ agninæ inductum* labiis præputii tumidis circumponatur.

Si Ulcus in præputii labiis, vel in subjecta Glande hæreat, tum sequens Linimentum præscribatur.

℞. *Unguent. Basilic.* ʒvj. *unguent. Nicotian.* ʒij. *præcipitat. aq. Rosar. loti & optimè lævigat.* ʒß. *M. f.* lini-

linimentum, quo lintei raſura imbuatur & ulcuſculo admoveatur ſemper poſt fotus præſcripti uſum.

Si ſcrotum tumore afficiatur, ſtatim ſangvis è brachio extrahatur, atque bis in die fotus præſcriptus parti affectæ admoveatur, ſingul. fotibus addendo *Sp. vin. Gallic. Cochl. j. vel alterum, vel Cataplaſma ex Oxycrato & farina fabarum* ejus loco applicandum.

Catharticis interim & refrigerantibus modò deſcriptis introſumptis utendum eſt.

De lue Venerea.

Ubi aut à Gonorrhœæ mora, aut indebito aſtringentium uſu labes ſangvini imprimitur, exoritur lues. Comparent in inguine bubones, in capite dolores & artubus, articulorum interſtitiis, noctu præcipuè invadentes in lecto calidos, cruſtulæ & porrigines in variis corporis partibus, quæ ad inſtar favi flaveſcunt. Quo magis ſcabies diffunditur, tanto minùs æger diſcruciatur. In cranio, tibiis brachiisque exoſtoſes, oſſium inflammatio & caries; ulcera phagædenica in variis partibus, ſed fauces ut plurimum primo aggredientia, quæ ſenſim per palatum in naſi cartilaginem propagata mox eam abſumunt, ita ut fulcro deſtitutus naſus planè concidat. Ulceribus, carie & dolore indies exacerbatis, pereunt per vices membra; lacerum donec cadaver, & jam Superis grave, humo condatur.

℞. *Axung. Porc.* ℥ij. *Mercur. crud.* ℥ j. *M. f. Linimentum*, in tres æquales partes dividendum, quarum unâ brachia, crura & tibias ad tres noctes continuas manibus ſuis æger perungat.

Si intra tres dies poſt ultimam inunctionem ſali-

vatio haud procedat, tum *gr.* viij. *Turbith. mineral. in Conserv. Rosar. rubr.* exhibeantur; aut corporib. minus robustis, *Merc. dulc.* ℈j. aut si salivatio jam incœpta priùs elangvescat, quàm symptomata penitus disparuerint, extimulanda subindè est eâdem dosi Mercur. dulc.

Ptyalismus ita moderari debet, ut ℔ iv. Nycthemeri spatio expuat, aut circiter.

Si justo altiùs exurgat Ptyalismus cum inflammatione nimia, atque id genus symptomatis ingruentibus, aliquantulum reprimendus est medicamentis Catharticis, donec debitum gradum attingat.

Quamprimum symptomata cessaverint, statim immutentur indusium & tori lintea; at sint ea, quæ priùs usurpata fuerint.

Si Diarrhœa supervenerit, (quod plerumque accidit, antequam salivatio benè assurgat) tunc sistenda est usu Laudan. Liquidi, ita dosin augendo atque repetendo, ut debitum opus absolvat.

Si os exulceretur, *Aq. Rosʃ. Damascen. vel lacte aq. permisto*, vel seq. decoct. idem colluatur.

℞. *Rad. Althææ, Hord. mundat. an.* ℥j. *sem. Cydonior.* ℥*ß. coq. s.q. aq. ad* ℔ ij. *M. f.* Gargarisma, quo sæpiùs utatur.

Diæta & reliquum ægri regimen, eadem ac in Catharsi imperanda, nisi quòd primis aliquot diebus liquore posset ico, jusculis avenac. hordeac. ac cerevisiâ tenui tepefactâ nutriatur.

His omnibus ritè peractis (etiamsi symptomata omnia evanuerint, ac subinde morbus penitus profligari videatur) quo minùs recidivam postliminio patia-

ꝑatiatur, ægro ſemel in ſeptimana per 4 vel 6 vices, Merc dulc. ℈j. exhibendus, utcunque benè ſe habeat, & etiamſi jam domo egrediatur.

De fluore albo.

Quod effluit, modò album, modò pallidum, flavum, viride aut ſubnigrum, modò acre & erodens, tetrum quandoque & graveolens, decoloratur facies, dolet ſpina dorſi, proſternitur appetentia, oculi pedesque intumeſcunt. Color colluviei linteolo exceptæ & rurſum exſiccatæ humorem oſtendit.

Mittatur ſangvis è brachio ad ℥viij.

℞. *Pil. Coch. maj.* ℈ ij. *Caſtor. gr.* ij. *Balſam. Peruv. gutt.* iij. *f. Pil. Num.* iv. cap. hora quarta matutina, ſuperdormiendo; repetanturque per duas alias vices interponendo diem unum vel alterum, pro ratione virium.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iv. *Aq. Bryon. comp.* ℥ij. *Sacchar. Cryſtall. q. ſ. f. Julapium;* Cap. Cochl. iij. vel iv. in omni languore; deinde aggrediatur uſum ſequentium.

℞ *Theriac. Andromach.* ℥iß. *conſerv. flaved. Aurant.* ℥j. *Diaſcord.* ℥ß. *Zinzib. condit.* & *nuc. moſchat. condit. an.* ʒiij. *pulv. è Chel. cancr. comp.* ʒiß. *cort. exterior. granat. Rad. Angelic. Hiſpan. Corall. rubr. præparat.* & *Trochiſc. de terra Lemnia an.* ʒj. *Boli Armen.* ℈ij. *Gumm. Arabic.* ʒß. *cum ſ. q. Syr. de Roſis ſiccis f. Electuar.* de quo ſumat ad magnitud. nuc. moſchat. maj. manè, hora quinta pomeridiana & nocte per menſem integrum, ſuperbibendo ſequent. infuſionis Cochl. vj.

℞. *Rad. Enul. campan. Imperator. Angelic. Calami Aromat an* ℥ß. *fol. Abſinth. Roman. marrub. alb. cen-*

taur. min. Calamenth. vulgar. ſalviæ ſiccæ an. M. j. Bac. Junip. ℥j. *incidantur minutim & infundantur in vini Canarini* ℔iv. *ſtent ſimul infuſione frigidâ*, coletur tantummodò tempore uſûs.

Veſcatur cibis eupeptis, & abſtineat ab uſu oleorum & fructuum qualiumcunque & ſingul. paſtibus bibat vinum Hiſpanicum.

De Diabete.

Succi ſangvini illati per vias urinarias crudi & inconcocti exitum ſibi quærunt, unde ſenſim labefactantur vires, colliqueſcit corpus, & quaſi ſubſtantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum ſiti, ardore viſcerum, lumborum coxarumq; intumeſcentiâ, & ſalivæ ſpumoſæ expuitione crebrâ.

Eadem præſcribenda ſunt, quæ in fluore albo, omiſſis ſolummodò Venæſectione & Catharſi.

De dolore hæmorrhoidum.

Intenſiſſimus inter excernendum dolor excruciat, & excrementi ſuperficies cruore conſpergitur: Nonnunquam tumores verrucis ſimiles in ſphinctere deliteſcunt, vel in margine ani apparent.

Mittatur ſangvis è brachio dextro ad ℥x.

℞. *Sem. Melon. Pepon. an.* ℥ß *ſem. papav. alb.* ʒij. *Amygd. dulc. excorticat. Num.* v. *contundantur in mortario marmoreo, ſenſim affundend. Aq. Hord.* ℔j ß. *aq. Roſar.* ʒij. *Sacchar. albiſſ. q. ſ f ſ. a.* emulſio; cap. ℥iij. ſæpiuſcule.

℞ *Flor. Sulphuris, pulv. Glycyrrhiz. Salviæ an.* ʒj. *cum ſ. q. Balſam. Lucatel. f. Pil. è ſing.* drachm. vj. cap. iij. ter in die, ſuperbibend. Emulſ. præſcript. Cochl. vj.

℞. *Aq.*

R. Aq. Spermat. Ranar. ℥iiij. *in qua dissolv. Lithar-yr.* ʒ ij. *Opii* ℈j. *f. mixtura,* cujus tantillo Linteum nadefactum parti affectæ applicetur, vel si tumor ntus lateat, Cochl. iij. ejusdem mixturæ modo Clysteris injiciantur.

Pro potu ordinario bibat aquam, cum lacte costam, vel aquam hordei; & à carnis esu abstineat. Singulis noctibus sumat *Diacodium.*

De fluxu hæmorrhoidum immodico.

Innotescit ex viribus prostratis, copia & diuturnitate sangvinis excreti, fœdo corporis colore, ad citrinum (ut in ictero) vergente. Succedit cachexia, & deinde hydrops.

Eadem conferunt, quæ in fluxu mensium immodico, omissa solummodò Catharsi.

De epilepsia puerorum.

Vel primo mense aggreditur à frequentibus nimis alvi dejectionibus; (quo in casu *Diascordium ad quantitatem grani piperis in aq. Saxifrag. aut lacte materno solutum,* & exhibitum præstantissimum est remedium.) Vel circa dentitionis tempus, à septimo ad decimum mensem; tussi comitata est, aut (quod multo deterius) vomitu & diarrhœa, viridia (ut solent hystericæ) egerente infante. Quandoq; improviso occupat paroxysmus, os oculosqve distorquens, nigredine vultum perfundens, & artus varios convellens; quandoque præsentitur ex digitorum in pugnum contractione, & ex stabili & insolita oculorum orbitarum immobilitate. Nunc seriùs, nunc ocyùs se proripiunt paroxysmi, certa subinde periodo, vago aliàs insultu revertentes; sed, appetente morte, à tergo se invicem premunt: Si quando

do inducias dent, in soporem proclives sunt infantes, donec à novo resuscitentur insultu.

Applicetur *Emplastr. Epispastic.* cervici quamprimum.

℞. *Aq. Epilept. Lang.* ℥iij. *Laudan. Liquid. gutt.* j. *vel* ij. *vel plures, pro ratione ætatis, Syr. Pæon.* ℥j. *M. f. haustus*, sumendus quam primum.

℞. *Aq. Rutæ* ℥iij *aq. Epilept. Lang. & aq. Bryon. comp. an.* ℥j. *Syr. Caryophyl.* ℥ß. *M. f. Julap.* cap. Cochl. j. singulis horis, si haustus præscript. paroxysmum non fugaverit.

De rachitide vera.

In rachitide adsunt partium laxitas & mollities, debilitas & languor, ignavia & torpor, & inæqualis earundem nutritio, *viz.* caput justo majus, facies plenior & floridior, partes carnosæ infra caput emaciantur, nodis protuberant articuli, maximè carpi, paulo minùs tali, tument & extremitates costarum, ossa incurvantur, præcipuè tibiæ & fibulæ, hinc ulnæ & radii, aliquando femoris & humeri, decurvantur etiam ossa; dentes tardè & molestè erumpunt, vacillant, nigrescunt, & frustulatim excidunt, pectus à lateribus angustum, anteriùs acuminiatum, abdominis repletio, & hypochondriorum tensio, tussis & pulmonum vitia lacessunt, lateralis decubitûs modò dextri, modò sinistri aversatio.

℞. *Fol. Absinth. vulgar. Centaur. minor. Marrub. alb. Chamædryos, Scordii, Calamenth. vulg. Parthen. Saxifrag. pratens. hyper. virg. aureæ, serpill. menth. salv. rutæ. Card. Benedict. Puleg. Abrotan. Chamæmel. Tanacet. Lilior. convall. omnium rec. collect. & incis. an.*

an. Mj. axung. Porcin. ℔iiij. *sev. ovin. & vin. Claret. an.* ℔ij. *macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas* xij. *deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem, & postea colentur, ut f. Linimentum*, quo venter & hypochondria illinantur manè & serò, ut etiam & artus hoc malo affecti per 30 vel 40 dies, vel donec convaluerit.

℞. *Singulor. ingredient. præscript. an.* M ij. infundantur frigidè in Cerevisiæ non Lupulat. Cong. iiij. pro potu.

In Tumoribus Infantum ventres occupantibus ab Evacuationibus nimiis procedentibus; Sangvis & Viscera herbis corroborantibus confortentur, ut in Rachitide vera; nisi quòd axillæ etiam utræque inungantur, at non artus.

De Febribus à dentitione ortis.

℞. *Sp. C. C. gutt.* ij. *vel* iij. *vel* iiij. *pro ratione* ætatis in Cochl. j. vel altero aq. Cerasor. nigr. vel Julap. alterius appropriati, exhibeantur quartâ quâque horâ ad vices quatuor, vel sex.

De Febre hectica infantum.

Insigni quodam calore languent cùm appetitûs dejectione, artus & truncus corporis emaciantur.

Rhabarb. incisi ℥ij. *in lagenam vitream cerevisiæ tennis* ℔ij. *capacem* immittantur pro potu ordinario.

Epoto hoc liquore, *aliæ* ℔ij. *eidem Rhabarb. superaffundantur ad tertiam vicem.*

Si verò potus vi Catharticâ saturatius imprægnetur, tum ℔j. epotâ alteri cerevisia mox adjiciatur.

De

De Tussi puerorum Convulsiva.

Phlebotomia & repetita Catharsi eaque sola expugnatur hæc tussis, malum alias pertinacissimum & fere insuperabile; sed leniora tantum catharctica hic conveniunt, eaque cochleatim ingerenda sunt, pro ratione ætatis.

De Hæmorrhagia narium.

Dolor & calor sinciput lancinant.

Sangvis è brachio frequenter extrahatur; victus ratio refrigerans & incrassans injungatur; Julap. refriger. & incrassans, cum Emulsionibus refrigerantibus præscribantur.

Singulis diebus injiciatur *Enema refrigerans*, atque omni nocte *Paregoric. ex Syrup. de Mecon.* exhibeatur & semel vel bis *potio purgativa commun.* præscribatur.

Lintea quadruplicata immersa aq. frigida, in qua sal Prunell. dissolvatur, & postea leviter expressa admoveantur nuchæ, & utrinq; cervici sæpius in die.

Post Evacuationes liquor seq. applicetur.

℞. *Vitriol. Hungaric. & Alum. an.* ℥ j. *Phlegmat. Vitriol.* ℔ ß. *coq. tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta, liquorem frigefactum filtra, & à Crystallis subinde natis separa, liquori residuo adde ol. vitrioli duodecimam partem*; vel potiùs

℞. *Aq. Plantag.* ℥ iij. *bol. Armen. subtiliss. pulver.* ʒ ß. *probè misceantur; Turunda ex linteo raso liquore hoc humectata* nari, ex quo sangvis stillat, indatur per dies duos isthic relinquenda.

Hoc minus succedente, *Vitriol. Rom. Aq. commun. dissolvatur, quo Turunda imbuta* nari indatur,

liquo-

iquore etiam *hoc linteamina imbuta*, & applicata, ıngvinem sistunt, si ex parte externa diffluat.

De Chlorosi.

Adsunt vultûs & totius corporis decoloratio, inumescentia in facie, palpebris & malleolis, gravitas otius corporis, crurum ac pedum tensiva lassitudo, espiratio difficilis, cordis palpitatio, capitis dolor, ulsus febrilis, somnolentia, pica & mensium suppressio.

Sumat *Pilulas Chalybeatas*, vel *pulv. Chalybeatum* in affectione hysterica præscript. plus minus ro ratione ætatis, superbiben. haustum vini cujusbet ad libitum, vel *infusion. corroborant. cum Rad. Angelic.* ibidem descriptam. Si Ægra non valde debis fuerit, purgetur semel, vel ante præscriptorum sum.

De Suppressione mensium.

Cibum fastidiunt mulierculæ, fœdus faciei color st, gravitas totius corporis, dolores sincipitis, lumorum, crurum & imi ventris, pedum tumores inestant.

Eadem præscribenda ac in Hysterica affectione; t si iisdem remediis affectus non cesserit, tum seq. ınt præscribenda.

Singulis Auroris, & quarta pomeridianâ, sumat *ulap. Hysteric. sine Castor. Cochl.* v. *instilland Sp. C. C. utt* xij. Singulis noctibus sumat cubitum itura *Trochisc. de Myrrh.* ℈j. *cum Syr. de Artemis. in formam oli vel Pil. redact.*

De vomitu sanguinis, vel etiam de hæmoptoë.

In

In hæmoptoë dolor & calor pectus obsident, cum debilitate quadam.

Mittatur sanguis ex brachio dextro ad ℥x. Sequenti mane sumat *potionem purgativ. commun.* & eadem nocte *Paregoric. ex* ℥ iij. *aq. Cerasor. nigr.* & *Syr. de Mecon.* ℥j.

Postea aggrediatur usum sequent.

℞. *Bol. Armen.* ℥j. *Pulv. radic. Symphyt.* ʒij. *Terr. Sigillat. Lapid. hæmatit.* & *Sang. dracon. an.* ʒj. *Sacchar. Albiss. ad pondus omnium*; *M. f. Pulvis subtilissimus*, cujus cap. ʒj mane, quinta pomeridiana, & nocte, superbibend sequent. Apozemat. ℥iiij.

℞. *Fol. Plantag. Rubi Sylvestris*, & *millefol. an. M. j. coq. s. q. aq. ad* ℔ i ß. *in Colatura dissolv. Syrup. de Symphyt.* ʒij; *M. f. Apozema*; vel cap. Cochl. vj. sequent. Tincturæ.

℞. *Flor. Ros. rubr.* ʒvj. *Cort. intern. querc.* ℥ß. *sem. Plantag. parum contus.* ʒiij. *Aq. font.* ℔ij. *Sp. vitriol. q. s. ad levem aciditatem, infundantur in vase clauso, calore leni, per 4 horas*; *Colatur. adde aq. cinnamom. hordeat.* ℥iij. *Sacchar. albiss. q. s. ut f. Tinctura gustui grata.*

Si ab usu Pulveris abhorreat, utatur *Electuario* in fluxu mensium immodico præscripto.

Enema quotidie injiciatur, & *Diacodium* hora somni propinetur.

Phlebotomia insuper semel, bis, vel ter (ut opus fuerit) reiteretur, diebus aliquot interpositis; & semel iterum, si res postulet, repetatur potio purgativa.

Diæta incrassans & refrigerans observanda.

De Punctura tendinis.

Humor

Humor aqueus, vel ichor quidam ex orificio venæ ncisæ jugiter destillat.

℞. *Rad. Lilior. alb. in lacte vaccin. ad teneritud. oct. & contus.* ℥iiij. *farin. sem. Lin. & Avenac. an.* ℥iij. *oq. ad cataplasmatis consistentiam in eodem lacte, quo adices coctæ fuere*, applicetur parti affectæ manè & erò.

De Ambustis.

Foveatur pars affecta *linteis Sp. vin. imbutis*, usque lum evanescat dolor, ac deinceps de novo imbuatur *'inteum*, quod ter vel quater in die parti affectæ applicetur.

De Mania communi.

A nimis exaltata & vivida sangvinis crasi oritur. Est & alia maniæ species febres intermittentes diuturniores excipiens, in stultitiam tandem degenerans, producta quidem à debilitate & vappiditate sangvinis, à diutina fermentatione. Præscribantur taque cardiaca generosiora, *viz. Theriac. Andromach. Electuar. de ovo, Pulv. Comitiss. Pulv. Gualt. Ravvleigh, in aq. epidem. theriacal, vel aliâ*; & diæta instituatur analeptica.

In junioribus mittatur sangvis è brachio ad ℥viij. vel ix, bis vel ter, diebus tribus inter singulas Venæsectiones interpositis. Tum semel extrahatur sangvis è venis jugularibus. Postea tota curatio innitatur sequenti *Cathartico*; quod sumat tertiâ vel quartâ quâque die, donec convaluerit, hoc interim observando; quod cùm octies vel decies purgatus fuerit æger; exhibitio Cathartici ad septimanam unam vel alteram omittatur.

℞. *Pharmac. domestic.* (i. e *rad. Bryon. alb.*) *pulv.* ʒj. lactis vaccin. ℥iiij; vel, ℞. *Ejus-*

℞. *Ejusdem* ℥ ß. *vel* ʒvj. *vin. alb.* ℥iiij. *infundantur per noctem, in Colatura dissolve Syr. Violar.* ℥j. *M. f. Potio*; vel,

℞. *Gambugii gr.* xxv. *aq. Cerasor. nigr.* ℥iij. *Syr. Caryophyll.* ℥ ß; *f. Potio.*

De Contusionibus.

Mittatur sangvis è brachio lateris magis affecti ad ℥x; seq. mane exhibeatur *potio communis purgativ.* ac deinceps eodem modo Venæsectio & purgatio alternatim repetantur, donec æger convaluerit. Interim toto decursu, si internæ partes lædantur, sequentia præscribantur.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℔ i ß. *Syr. Violar. cap. Ven. an* ℥ij. *f. Apozema*; cap. ℔ ß. ter in die. Item *ol. Amygd dulc. rec. Cochl.* j, sæpius propinetur.

℞. *Ol. Amygd. dulc. unguent. Dialthææ & Pomat. an* ℥j. *M f. Linimentum*, quo inungatur pars læsa manè & serò, superimponend. fol. Brassicæ.

De Furfure, sive porrigine capitis.

Potio Purgans Communis bis propinetur; dein

℞. *Ol. Amygd. Amarar. & Laurini, Cinerum fol. Abrotani an.* ℥j. *misceantur probè, & f. Linimentum*, quo inungatur totum caput singulis matutinis, diligenter infricando, & postea superimponendo vesicam suillam.

At primùm abradatur totum capillitium, & postea defricentur squammulæ sensim singulis auroris prout decidere pronæ fuerint.

De morsu canis rabidi.

Post 40 dies aut plures melancholica adsunt symptomata, febris, sitis, hydrophobia, & tandem partium extremarum convulsio.

℞. *Sp*

℞. *Sp. vin. optimè rectificat* ℥iiij. *Theriac. Andromach.* ℥j.; *f. mixtura*, quâ illinatur pars læsa ter in die, superimponendo linteum eadem mixturâ imbutum.

De Ulcere vesicæ.

Pus graveolens, aut sangvis nonnunquam squammulæ seu pelliculæ membranaceæ ac veluti furfuraceæ crustulæ (sin in renibus hæreat ulcus, carunculæ minutulæ, aliquando crassiores) unà cum urina excernuntur, perpetua dysuria & continuus earum partium dolor infestant; renibus autem affectis ulcere, dilucida dysuriæ & doloris dantur intervalla, pus etiam excretum copiosius est, album, leve & minimè fœtidum, lacti similis profunditur urina: & longè post mictionem pus ab eo separatum in fundo residet.

℞. *Emplast. Flos unguent. dict.* ʒ i ß *f. Pil. Num.* ix; cap. iij. horis medicinalibus, superbibendo sequentis Aq. Coch. vj.

℞. *Rad. Fœnicul. Consol. Aristoloch. & Caryophyll. an.* ℥iij. *fol. Agrimon. Hyper. Sanicul. Plantag. an.* *M.* vj, *incidantur minutim, & destillentur in vini alb. & lact. an.* ℔ iv. *& eliciantur solummodo* ℔ iv. pro usu.

℞. *Pulv. rad. Consolid. maj. & gumm. Arab. an.* ℥j. *Sacchar. Penid.* ℥ij; *f. Pulv* cap. Cochl. j. bis in die.

De Asthmate inveterato in iis, qui sanguineo temperamento præditi sunt.

Dividitur in tres species; Dyspnœam, quæ difficilis est respiratio, in qua crebrior densiorque est spiritus tractio ex infarctu pulmonum sine stertore oriunda: Asthma, ubi frequens & magna respiratio,

 in

in qua diaphragma, musculi intercostales, tum etiam abdominis, violenter moventur, cum stertore & sibilo. In priore specie substantia pulmonum, in posteriore bronchia oppilantur: Et Orthopnœam, quæ est maxima spirandi difficultas, sub qua ægrotantes non nisi sedentes, & erectâ cervice respirare possunt. Musculi etiam pectoris & scapularum vehementer exagitantur.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad ℥x. Die sequenti sumat *potionem purgativam communem*, quæ repetatur tertiâ quâq; die per duas alias vices.

Diebus à Purgatione vacuis sumat sequentia;

℞. *Sem. Anys. subtiliss. pulv.* ʒij. *cum s.q. Balsam. Lucatell. f. Pil. ex singulis drachmis* vj; cap. iij. manè & quintâ pomeridianâ, superbibend. *decocti Amari sine purgantib.* ℥iv. calidè.

Si Symptomata adhuc maneant, repetatur de novo integer Processus.

De Paralysi.

Sensus & motus in partibus, quæ afficiuntur, vel simul, vel alterutra tantùm, facultas aut prorsus extingvitur, aut vitiatur.

Sumat *Pil. Coch. min.* ℈ij. alternis matutinis per vj. vices; deinde capiat ter in die per xxx. dies *Electuar. Antiscorbutic.* ʒij. superbibend. *Aqu. Antiscorbutic. Cochl.* vj. Vide in scorbuto.

℞. *Unguent. Nervin.* ℥iij. *Sp. Lavendul. comp. & Sp. Cochl. hortens. an.* ℥ i ß. quo inungantur partes affectæ, ut spina dorsi, &c. manè & serò.

Pleraque præscriptorum, utut curationi scorbuti solum destinari videantur; attamen cùm humores

es crudos ac fixos volatilisare præ aliis apta nata sunt, in Paralysi etiam conveniunt.

De Tussi & Phthisi.

Tussis per se patet. Phthisis autem invadit ab ætatis anno 18 ad 35. Extenuatur totum corpus. Febris molestat hectica, à cibo invalescens (quæ ex celeritate pulsûs, rubedineq; genarum dignoscitur) materia per tussim excreta cruenta est aut purulenta, in ignem conjecta tetrum spirat odorem, & immissa in vas aquâ repletum, fundum petit. Sudores nocturni superveniunt, livescunt tandem genæ, facies pallet, exacuantur nares; temporum quoque collapsus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, & alvi profluvium colliquativum, mortem statim subsecuturam denuntiant.

Si Tussis recens fuerit, & nondum febrim aut alia signa Peripneumoniam notham comitantia, accesserit, vel si à Pleuritide, aut Peripneumoniâ, ob neglectam sufficientem Phlebotomiam, malè curatis eadem nequaquam orta fuerit, satis erit, ut æger per dies aliquot ab usu vini & carnis abstineat, & his similibus remediis ad libitum utatur.

Balsam. sulphur. Anisat. ad gutt. x. *Cochl.* j. *Sacchar. Cryst all. instillat.* bis vel ter in die devoretur; aut etiam Tabellar. sequent. quas secum æger continuò portet, unam frequenter assumat.

℞. *Sacchar. Cand.* ℔ i *ß. coq. s. q. aq. font. usque dum adhærescat extremis digitor. tum adde pulv. Glycyrrhizæ, Enul. Campan. sem. Anis. & Angelic. an.* ℥ *ß. pulv. Irid. Florentin. Sulphur. an.* ʒij. *Ol. Chym. Anisi* ʒij. *f. s. a. Tabellæ domesticæ vocand.* atque hoc interim Eclegmate utatur.

℞. *Ol.Amygd. dulc.*℥ij. *Syr.Cap.Ven. Violac. an.* ℥j. *Sacchar.Cand.q.s.f.Lohoch.*de quo ſæpius lambat bacillo Glycyrrhizæ,quando tuſſis urget.

In defluxione tenui *Eclegmata incraſſantia* exhiberi poterint.

Sin verò Tuſſis his remediis haud ceſſaret, (præcipuè autem ſi febrim comitem habeat, vel ſi à Peripneumonia aut Pleuritide originem ducat) tum ineptum fuerit pectoralibus fidere; ſed Venæſectione & Catharſi debellanda eſt,ut in methodo,quæ in curatione Peripneumoniæ nothæ deſcribitur.

Verùm enim verò cùm,his omnibus non obſtantibus,Tuſſis non modò non curationi ceſſerit, ſed & diuturnâ Pulmonum concuſſione eos adeò debilitaverit, ut Phthiſis tandem ſubingreſſa fuerit, tum hâc methodo procedendum.

*R. Balſ.Peruv. gut.*x.*inſtillentur Cochl.*j. *Syr. Hederæ terreſtris*,vel ſi id minus gratum fuerit ægro, *Cochl* j.*Sacchar.Cryſtall.* cap. ter in die ſuperbibendo *Decocti Amari ſine purgantib.*℥iv.vel(ſi idem ventrem moverit)℥iij.

Sed omnibus aliis (quotquot adhuc inventa ſunt *Equitatio* ad ſatis longa & diutina itinera facilè palmam præripit,hoc obſervando, ut ſi æger juvenilem ætatem prætergreſſus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quam ſi puer aut juveni eſſet, & ſanè haud multò certiùs *Cortex Peruv.* febi interim intermittenti, quàm in hac ætate *Equitati* Phthiſi medetur.

De Scorbuto.

Adſunt ſpontaneæ laſſitudines , corporis gravitas, dyſpnœa , præcipuè ex motu corporis, gingi

varu

arum putrefactio, oris graveolentia, ſangvinis è na-
ibus crebra eruptio, ambulandi difficultas, crurum
ιunc intumeſcentia, nunc extenuatio, in iisdem per-
ɩetuò maculæ lividæ, plumbeæ, flavæ, aut violaceæ,
aciei color plerumque ex pallido fuſcus. Extra-
ιatur ſanguis è brachio ad ℥viij. niſi ſigna Hydropis
ιdfuerint. Seq. mane exhibeatur *Potio Purgat. com-
munis*, quæ repetatur tertiâ quaque die per duas
ιlias vices. Diebus à purgatione vacuis, uti etiam
ɔoſtea, per menſem unum vel alterum ſumat ſe-
quentia.

℞. *Conſerv. Cochl. hortenſ.* ℥ij. *Conſerv. Lujul.* ℥j. *pulv. Ari compoſ.* ʒvi. *cum ſ. q. Syr. Aurantior. f. Electuar.* de quo cap. ad magnitud. nuc. moſchat. maj. manè, quinta pomeridiana, & nocte, ſuperbibendo *Aq. Raphan. compoſ. Cochl.* vj. vel ſequentis.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. raſpat.* ℔ij *rad. Ari* ℔j. *fol. Cochl. hort. M.* xij. *fol. Menth. Salv. Naſturt. aquat. & Beccabung. an. M.* vj. *ſem. Cochl. hort. parùm contuſ.* ℔ß. *nuc. Moſchat.* ℥ß. *Vin. Alb.* ℔xij. *deſtillentur organis communib. & eliciantur ſolummodo* ℔vj. pro uſu.

Vel *Folia rec. Cochl. hortenſ. per ſe deſtillentur* pro uſu dicto. Porrò ſequens Cereviſia ſit pro potu ordinario.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. recentis inciſi* ʒij. *fol. Cochl. hortenſ. Num.* xij. *paſſular. enucleat. Num.* vj. *Aurant. cum toto inciſi dimidium, in Lagenam vitream* ℔ji. *Cereviſiæ tenuis capacem ſubere mox probè obturandam immittantur.*

In hunc modum parentur eodem tempore ſex Lagenæ pro uſu, & poſt aliquot dies ſex aliæ, antequam

priores exhauriantur, & ſic deinceps; vel, Vice hujus Cereviſiæ ſeq. mixturæ Cochl. iij. vel iv. immiſceri poterint ſingulis hauſtibus potus communis.

℞. *Rad. Raphan. Ruſtican. & ſem. Cochl. hortenſ. an.* ℥ *ß. fol. Cochl. hortenſ.* M. ij. *pulpam unius Aurant. Contundantur ſimul in mortar. marm. ſenſim affundendo vin. alb.* ℔ *ß. Coletur cum levi expreſſione,* & reponatur pro uſu.

Eadem remedia Phlebotomia & Catharſi omiſſis, in Rheumatiſmo ſcorbutico, ſive Hyſterico, valde proſunt.

Phthiſis ſeu Tabis Deſcriptio.

Plures ſunt Tabis ſpecies; Prima ferè oritur ex frigore hyeme contracto; Paulo enim ante ſolſtitium brumale quamplurimi ab ingruente tempeſtate frigida tuſſi tentantur. Quæ cum illos invaſerit, quibus pulmones ab ortu ſunt infirmiores, omnino neceſſe eſt, ut à repetitis tuſſiendi conatibus magis adhuc debilitentur; atque ita tandem alimento ſibi proprio aſſimilando præ mala διαθήσει prorſus impares reddantur. Hinc jam ingens pituitæ crudæ copia aggeritur, quæ continua pulmonum agitatione & vehementi niſu affatim per os rejicitur. Pulmones exinde pure referti purulenta μιάσματα quaquaverſum in carnes diſpergunt. Hinc enaſcitur febris putrida, cujus paroxyſmus ſub veſperam fatigat, ſub aurora vero ſudore copioſo ac vires imminuente ſolvitur. Denique ad malorum cumulum diarrhœa ſuccedit, partim ab humoribus putridis ex arteriis Meſentericis in inteſtina depoſitis excretiſque, partim à labefactato pesſundatoque viſcerum tono. Atque ita demum æger

ger proxima æstate fato suo fungitur, à morbo, cui prægressa hyems viam straverat, extinctus. Atque hæc est præcipua Tabis species.

Porro cum sangvis hac tempestate particulis humidis maxime scateat, perspiratioque à subita pororum contractione plus satis inhibeatur, particulæ hæ in pulmones depluunt per interspersos venæ arteriosæ ramos; vel per ductus salivales in glandulis fauces occupantibus reponuntur; unde jam humor per arteriam asperam delapsus in pulmones Catarrhi ritu eos ita jugiter irritat, ut creber & vehemens tussiendi conatus tum illam debilitatem, tum alia, quæ diximus symptomata brevi accersat. Cumque non jam amplius naturalem sibi pulmones œconomiam statumque tueri valeant, glandulæ & tubercula adnasci solent; quæ in ægris ex hoc morbo decedentibus, si adspiciantur pulmones purulenta sanie utplurimum distenta reperiuntur.

Ubi semel invaluerit hic morbus, & radices egerit, remedia plerumque aspernatur. Tentari utcunque potest Medicatio, minuendo causam defluxionis in pulmones, pertusa in cubito vena, Catharcticis mitioribus, tum medicamentis pectoralibus dictis ad varios morbi status accommodatis. Incrassantibus sc. ubi humor subtilior & tenuior vim Expultricis facultatis videtur eludere: Attenuantibus vero, ubi pituita crassior ægre & cum molestia per os rejicitur. Dein & Hectica febris remediis refrigerantibus contemperantibusque coërcenda. Talia sunt *Lac Asininum, Aqua lactis stillatitia, Emulsiones ex amygd. dulc. sem. Melon. Pepon. Papav. albi Aqu. st. Paralys. &c.* Denique & curando ulceri

opera danda est; cui rei Terebinthina illa Liquida, opobalsamum vulgo dicta, apprime conferre censetur.

Hujusce morbi Curatio me judicæ hac methodo optime ac felicissime instituetur. Primum educatur è brachio sangvis, dein subducatur alvus, ad tres dies continuos, vel *Pil.Coch. major.* vel *decocto leniente à nobis præscripto.* Tertia nocte exhibeatur Syrup. de Mecon. ℥ß.Intermisso biduo triduove pro re nata repetatur purgatio, idque toties fiat, quoties opus videatur, donec symptomata vel prorsus evanuerint, vel saltem mitescant. Post singulas Catharses jam finitas capiat Opobalsami gt.xx. Sacchari particulæ majori instillatas permixtasque nihil superbibendo. Vel Pil. è Terebinth. ex Insula Chio cum saccharo cando confectam. Opobalsamum non assumendum est,nisi prægressis Evacuationibus debitis. Hujus loco *Electuarium è Balsamo Lucatelli, Glyzyrrhizæ pulvere, semine Anisi & terebinthina concinnatum* poterit substitui. Post Evacuationes sedulo conandum est,ut Tussis sedetur, ne pulmones jugi agitatione infirmiores evadant. Huc facit præ cæteris syrupus jam laudatus, qui hac formula possit usurpari: ℞.*Decoct. pectoral.* ℔ j. *Syr. de Mecon. Capill.* ♀ *an.* ℥ij.*Cap. cochl.*v. *ter in die.* Medicamentum hoc ita frequenter haustum catarrhum in pulmones depluentem paulatim sistet; eosque in pristinam *ἐυεξίαν* reducet, nisi jam pridem à naturali statu nimium recesserint. Promovebit insuper purulentæ materiæ in iisdem aggestæ concoctionem.

At vero Palmarium hujusce Morbi præsidium est,

est, ut æger quotidie equo vehatur, & qui se huic corporis exercitio sanandum tradit, nullis jam diætæ Legibus adstrictus, nullo Cibi potusve genere privandus est; cum in hoc uno omnis rei cardo vertatur. Quibusdam eorum, qui ex hac Methodo convaluere, tumor in collo exortus est, non multum à scrophulis abludens.

Est & alia Tabis species à Tussi prognata longe diverso anni tempore, initio scilicet æstatis. Hæc Juvenes persæpe illos invadit, qui debiliori sunt corporis habitu, & quorum sangvis particulis calidis acribusque refertus est, sangvinem isti è pulmonibus per tussim exantlant, nimio meri potu prius excalefacti. Ægri dolorem s. ægritudinem quandam in pulmonibus persentiscunt. Quæ symptomata nisi mature remediis appropriatis eliminentur, primo scabrities, mox & ulcus accedit, unde pus confectum demum expuitur.

Dicta jam tabis species Venæsectione & Catharsi alternatim repetitis, saltem in principio facile vincetur: Si diæta insuper refrigerante & Incrassante utatur æger, & à carnibus in solidum abstineat.

Tertia hujus Morbi Species ortum debet materiæ febrili in pulmones Febre jam fatiscente, amandatæ, qui sensim infirmiores redditi à symptomatis jam memoratis vexantur.

Quandoque oritur à sanie ista purulenta, quæ à Pleuriticis non satis copiose per expectorationem egeritur; Quo in casu eandem quam Empyema Curationem postulat.

Sunt etiam, qui à nimis copiosis & debito frequentiori-

tioribus evacuationibus debilitatis in quartam tabis ſpeciem præcipitantur. Hos Calor Hecticus à cibo potuque ſumto ſub noctem laceſſit; Atque hos præ cæteris aphthæ infeſtant.

De Podagra.

Exeunte Januario aut incipiente Februario ingruit horâ fere ſecunda matutina, dolore pollicem pedis utplurimum occupante, quandoque vero calcaneum, ſuram; aut talum; mox ſequitur rigor, cum horrore & febricitatione aliquali, dolor gradatim intenditur, (de pari paſſu rigor atque horror recedunt) idque in ſingulas horas, donec tandem ſub noctem ad apicem pervenerit, nunc tenſionem violentam, nunc morſum canis rodentis, quandoque preſſuram & coarctationem exprimens, hinc præ exquiſito dolore nec linteorum ſuperincumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concusſionem ferre Podagricus valeat; dolor non ſedatur, niſi ante horam ſecundam tertiamve matutinam, (decurſu ſc. nycthemeri ſpatio à primo appulſu) & jam leni madore perfuſus æger ſomno concedit, à quo evigilans, dolore multum imminuto partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Sequenti die, forte etiam ad biduum triduumve dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius adveſperaſcente die, levatur autem ſub galli cantu; Inter paucos dies alter pes eodem dolore torquetur. Poſtquam utrumque pedem exercuerit dolor, qui ſequuntur paroxyſmi abnormes ſunt, tum quoad tempus invaſionis, tum durationem, atque ex ſerie horum paroxyſmulorum conſtat paroxyſmus, qui dicitur podagræ diuturnior breviorve, pro ægri ætate, in

iis,

iis,qui vegetiores ſunt, & quos podagra rarius invaſit,diebus ſæpe quatuordecim, in ſenioribus,atque iis,quos ſæpius affligit,duobus menſibus fere deſinit, iis vero, qui vel annis vel diuturniore morbi mora fracti ſunt,non prius valedicit,quam æſtas jam adultior eam fugaverit.

Ad quatuordecim primos dies urina coloratior eſt, cum ſedimento rubro,& quaſi arenulis referto, alvus fere conſtipata eſt, Appetitus proſtratio, rigor totius corporis ſub veſperam integrum paroxyſmum comitantur, recedentem paroxyſmum excipit pedis affecti inter digitos pruritus,vix ferendus,unde decidunt furfures,& pedes deſquamantur.

Hactenus dolor pedibus tantum fuerat infeſtus, cum vero vel ab indebita medicatione turbatur podagra, vel ob diuturnam morbi pertinaciam corporis ſubſtantia quaſi in morbi fomitem pervertitur, jam manus,carpos,cubitos,genua,aliasque regiones occupat,quandoque unum,pluresve digitos diſtorquens, faſciculo radicum paſtinacæ ſimiles eos reddit, motu paulatim privans tandemque concretiones, circa articulorum ligamenta, tophaceas generans, cretam vel oculos cancrorum æmulantes nonnunquam in cubitis tumorem ſubalbum ciet,fere ad ovi magnitudinem, qui ſenſim inflammatur, cum rubore,nonnunquam femur occupans ſenſum exhibet, quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili,at genu exinde petens id acrius urget, artus jam habet æger fere undequaque contractos & impeditos, ita ut claudicet; & permoleſte prorepit. Urina illam colore imitatur, quæ in diabete

excer-

excernitur, dorsum, aliæque partes moleste pruriunt, maxime sub horam somni.

Post multos dirosque cruciatus Paroxysmi subsequentes (natura partim onere materiæ peccantis senio oppressa) ægrum quoad dolorem clementius tractant, at loco doloris consveti ægritudo quædam cum dolore ventris, lassitudo spontanea, quandoq; etiam propensio ad diarrhœam superveniunt, quæ symptomata evanescunt, quoties articulos dolor fatigat, atque ita nunc dolore, nunc ægritudine, quasi alternatim lacessentibus, Paroxysmus longas moras nectit.

Calculum Renum in quamplurimis parit hic affectus.

Fœminas perraro infestat; easque non nisi jam vetulas, & viragines, pueros quoque & juvenibus minores vix adoritur.

Indicatio Curativa in eo vertitur, ut coctioni consulatur, indigestionibus sublatis, seu fit per pharmaca seu victus rationem s. exercitationem s. alia ex istis qualibet, quæ sex res n.n. indigitantur.

Venæsectio, Catharsis ac diaphoresis scopum non attingent, licet iis, qui Renum & exinde orto mictu sangvineo laborant, non abs re erit, semel in septimana alvum Mannâ subducere, & singulis noctibus post purgationem paregoricum exhibere.

Medicamenta, quæ prædictæ Indicationi satisfaciunt, ea sunt, quæ moderate calent, & vel amaricant, vel lingvam leniter feriunt, talia sunt, Rad. angel. enulæ, fol. Absinth. Cent. min. chamædr. chamæp. &c. quibus addi possunt antiscorbutica dicta; ut rad. raph. Rustic. fol. cochl. rec. Nasturt. &c. quæ tamen

tamen parcius usurpanda veniunt, quia morbi fomiti aculeos subdunt, & calorem augent, præ istis aliis, quæ miti calore atque amaritudine ventriculum corroborant. Haud inutile est Elect. sequens:

℞. *Conserv. Cochl. hortens.* ℥i ß. *Absinth. Rom. flav. aurant. an.* ℥j. *Angel. condit. Nuc. Mosch. condit. an.* ℥ß. *Ther. Androm.* ʒiij. *Pulv. ari Comp.* ʒij. *cum s. q. Syr. aurant. f. Elect. de quo sumat* ʒij. *bis in die superbibendo seq. Aq. destill. Cochl. v. vel vj.*

℞. *Rad. raph. rust. incis.* ℥iij. *Cochl. hortens. Mxij. nasturt. aquat. becabung. salv. menth. an. M. IV. Cort. aur. N. vj. nuc. Mosch. condit. N. ij. Cerevis. Brunsvic.* ℔xij. destillentur organis communibus, donec solummodo ℔vj. aquæ eliciantur pro usu.

Hæc autem remedia digestiva constanter atque omni adhibita diligentia assidue usurpanda, & in paroxysmorum intervallis præcipue in usum revocanda sunt.

Mediocritas ea in cibis observanda est, ut neque plus alimenti ingeratur, quam ventriculus concoquere valeat, neque econtra nimia abstinentia, partes ea proportione alimenti defraudentur, quæ earundem robur & vigorem sustinere potis est. Quoad qualitatem autem ciborum ægri palato consulendum est, & unica ciborum specie singulis pastibus vescatur, de cæteris dempta carne pro libitu comedat, modo nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis. Prandere tantum expedit, loco autem cœnæ indulgeat sibi haustum cerevisiæ alicujus tenerioris, quo calculi concretio impediatur.

Liquores optimi sunt, qui neque ad vini generositatem ascendunt, nec ad aquæ debilitatem, ne frigore

gore suo lædant ventriculum, deprimuntur. Hujusmodi est Cerevisia tenuis Londinensis, aut multa aqua cum pauco vino permixta, aqua autem pura & cruda periculosa est; cum autem universa fere corporis substantia in podagram degeneraverit, à liquore quocunque fermentato quamtumvis levi & tenui abstineat, & utatur Decocto diætetico ex sarsa, in remediorum formulis descripto, ubi primum à paroxysmo convaluerit, per reliquum vitæ cursum.

Sin autem æger à longo & nimio liquorum inebriantium usu, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimia debilitate cibos absque vino nequeat concoquere; in pastibus haustum vini Hispanici sibi indulgeat, apozema diæteticum abdicans.

Æger maxime hyemis tempore mature lectum petat, diluculo surgat, animus sit tranquillus, nec nimis intentus studiis, & rebus seriis, cæteris vero omnibus exercitatio corporis quotidiana facile palmam præripit, quæ moderata sit & perseverans, nullo autem modo justo vehementior; quoad exercitii genus, quoties nec grandior ætas, nec calculus intercedant, reliquis præferenda est equitatio constans, ac assidua in aëre salubri, aut vectio in curru.

Veneris lenociniis ne indulgeat, Remedia externa nulla adhibenda.

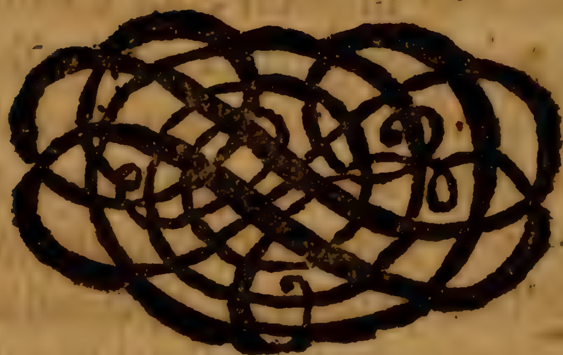
Quamvis nihil magni in paroxysmo tentandum sit,

ſit, conducet tamen forſan per aliquot dies, ubi primum à morbo corripitur, à carnibus abſtinere, juſculo uti avenaceo, aut alio pari alimento; ſin autem Spiritus animales ataxiam concipere apti ſunt, non expedit à carnibus abſtinere diutius quam ventriculus earum uſum averſetur, ne quid autem vel in quantitate vel in qualitate ciborum aut potus peccet.

Symptomatis iis occurrendum eſt, à quibus æger in paroxyſmo de vita periclitatur, horum maxime familiare eſt, ventriculi langvor, cum ventris torminibus, tanquam à flatu, hoc in caſu nihil æque votis reſpondet, ac vini Canarenſis hauſtulus ſubinde deglutitus, exercitio utatur æger; ſin autem ſymptoma inducias haud ferens mortem minitetur, modo caput malum non impetat, ad Laudanum ſtatim confugiendum; vid. gutt. xx. in hauſtulo aquæ Epidemicæ & in lecto ad quietem ſe componat; hac ipſa methodo ſe ab imminenti morte liberavit Author clariſſimus; ubi ex errore aliquo circa res ſex n. n. in ingentem ventriculi ægritudinem incidit, cum vomituritione, & aliquali ventris dolore; artus interim ex retroceſſione materiæ podagricæ doloris erant expertes, & ad motum plus ſolito habiles. Congium nempe unum liquoris poſſetici vel cereviſiæ tenuis devorabat, & quamprimum totum per vomitum rejecerit, Vini Canarenſ. hauſtulum, cui inſtillatæ fuerint Laud. liquid. gt. xviij. ſumebat. Quodſi huic remedio ſymptoma non cedat, ſudor provocetur, methodo & medicamentis huic uſui dica-

tis ad biduum triduumve mane & vesperi per duas tresve horas continuas.

Si autem metastasis fuerit materiæ morbificæ in pulmonum lobos, liberatis artubus à dolore, & tumore, tractandum est hoc symptoma pari modo ac peripneumonia absoluta, venæsectione repetita, diæta & remediis refrigerantibus, & incrassantibus, purgandus est insuper æger inter venæsectiones potionibus lenientibus, sudoris autem provocatio obest.

INDEX

INDEX.

Arthri-

Epi-

Febris

Diata

Ex

In

In

Mundi

in

Quar-

Sali-

Syde-

In

SOLI DEO GLORIA.

COUNTWAY LIBRARY OF MEDICINE
R
114
S23
1695
RARE BOOKS DEPARTMENT

1695

